

Károlyfalvi József - Pap István - Solymosi József - Varga Erzsébet

KECSKEMÉT, RENDŐRFALU

városrész története a kezdetektől 2018-ig

Károlyfalvi József – Pap István –
Solymosi József – Varga Erzsébet

KECSKEMÉT, RENDŐRFALU

városrész története a kezdetektől 2018-ig

Második, bővített kiadás

Kecskemét
2018

- Szerzők:** Dr. Károlyfalvi József tanár, történész, aki pár hónapos korától a Rendőrfalu lakója
Dr. Pap István ny. főiskolai docens, aki több mint fél évszázada a Rendőrfaluban lelt otthonra
Solymosi József helytörténeti kutató, akinek felmenői a kezdetek óta a Rendőrfaluban éltek, és aki ma is itt lakik
Varga Erzsébet, akit születése és családi hagyományai kötnek ide, és New Yorkból kezdeményezte e Rendőrfaluról szóló könyv elkészítését
- Lektorálta:** Székelyné Körösi Ilona történész, főmuzeológus
- Korrektúra:** Sümegi Nóra, aki kislányként sok boldog emléket gyűjtött nagyszüleinél, és felnőttként is szívesen jár a Rendőrfaluba
- Szerkesztette:** Pap Gergely Mátyás, aki gyermekként a „tragacsbuszt” évekig tologatta Rendőrfalu utcáin, és kedvencei voltak a kisvonatok
- Borító:** Sümegi Réka textiltervező, aki nővérével együtt sok időt töltött el a Nagyváradi utcában, és ma már kecskeméti lakos

ISBN 978-615-00-4210-7

Kiadja: A szerzők magánkiadása

A kiadásért felelős: Dr. Károlyfalvi József és Dr. Pap István

Kiadás éve: 2019

Ajánlás

Ajánljuk ezt a könyvet a valaha itt élt, de már örökre eltávozott rendőrfalusiak emlékének, a ma máshol élő elszármazottaknak, a városrészben jelenleg lakóknak, a felsoroltak Rendőrfaluban, bárhol az országban vagy a nagyvilágban élő leszármazottainak, és azoknak is, akik ezután lesznek e városrész lakói. A kecskeméti polgár tiszteletével dedikáljuk kiadványunkat Kecskemét Megyei Jogú Városnak, amelynek földrajzi, történelmi és közigazgatási örökös része a Rendőrfalu.

A szerzők

Tartalomjegyzék

Előszó	9
I. rész.....	13
Alsónyomás Pusztaság és temető a város szélén.....	14
A pártállam első két évtizede (1949–1970).....	57
A pártállam első két évtizede (1949–1970).....	58
Konzolidált fejlődés és új perspektívák (1970–1989/90)	85
A rendszerváltás után, Az utolsó negyedszázad (1989/90–2018)	104
Az iskola, az óvoda kisugárzása	119
<i>A 4711. sz. Damjanich János Úttörőcsapat.....</i>	<i>122</i>
<i>75 év alatt az iskolában tanítottak (2004).....</i>	<i>124</i>
Egyházak, hitélet.....	151
Sport, kultúra, művészet.....	154
A jövő perspektívái az életforma változások tükrében.....	166
II. rész.....	186
Arcképek, életutak, emlékek.....	187
<i>Rendőrfalun innen és túl.....</i>	<i>188</i>
<i>Az iskola és a vasúti sorompó</i>	<i>189</i>
<i>Miszory Franciska (1923–2012).....</i>	<i>192</i>
<i>Bogáts Ernő és családja.....</i>	<i>193</i>
<i>Papp Istvánné Tóth Ilona.....</i>	<i>195</i>
<i>Csertő Lajos üvegszobrász.....</i>	<i>203</i>
<i>Tudósítás Csertő Lajos műhelyéből.....</i>	<i>204</i>
<i>Kecskeméti János.....</i>	<i>208</i>
<i>Soósék, a zenészek</i>	<i>214</i>
<i>Szinkó Mihályné emlékei.....</i>	<i>215</i>
<i>Az óvodák története</i>	<i>217</i>

<i>A falu óvó nénije, Szinkó Mihályné Túri Pötyike</i>	219
<i>A Nyugdíjas Klubról</i>	222
<i>Kállai Rudolf (1927–2015)</i>	222
<i>Több mint 50 éve a Rendőrfaluban</i>	223
<i>A Miklós család</i>	234
<i>Szilágyi János (1925–2012)</i>	237
<i>A biciklis közlekedési bíró</i>	240
<i>Lakatos Sándor</i>	242
<i>Kovács család</i>	243
<i>Márfi Lajosné Lugosi Mária emlékei</i>	243
<i>Lénárt Józsefné Kovács Katalin visszaemlékezése</i>	246
<i>A Károlyfalvi család a Rendőrfaluban</i>	249
<i>Egy rendőrfalusi önvallomása</i>	262
<i>Probojáczné Túri Éva</i>	262
<i>A temető csőszházának lakói: a Vincze család</i>	268
<i>A régi otthon emlékei</i>	272
<i>A faanyag megmunkálásának mestere, Bencsik Mihály</i>	273
<i>Az ONCSA-telep legrégebbi lakója</i>	277
<i>Tősgyökeres rendőrfalusiak vagyunk A Csikós család</i>	280
<i>Foci a Rendőrfaluban</i>	304
<i>A Magyar út körök és a Rendőrfalu</i>	306
<i>Nagyszüleim, szüleim emlékei</i>	307
<i>Benséné Tóth Margit</i>	310
<i>Egy labdarúgó emlékei Varga Gergely „Bonó”</i>	311
<i>Bagi János és családja</i>	313
<i>Varga Gergely és családja</i>	323
<i>A Rendőrfalu vonzásában</i>	329
<i>Gubacsi Imréné Pannika néni emlékei</i>	331
<i>Magyar Jánosné Hegedűs Terézia emlékei</i>	333

<i>Kiss József és családja</i>	340
<i>A falu böllére, Magó Misi</i>	341
<i>Hogyan lettem „rendőrfalusi”?</i>	343
<i>Nagy László: Szellemi örökségünk</i>	344
<i>Szabadosék a Nagyváradi (Bakonyi Antal) utca 11-ben</i>	353
<i>Tisztelet elődeink emléke előtt</i>	356
<i>75 éve a Rendőrfaluban</i>	362
<i>Kapronczi Imre emlékei</i>	364
<i>A Kolozsvári utca emlékeinek őrzői</i>	368
<i>Veszelszki Mihály</i>	370
<i>Bodor Péter emlékei</i>	371
<i>A Váczi bolt</i>	375
<i>Fekete István visszaemlékezéseiből</i>	377
<i>Akiket a kisvonal füttye megcsapott</i>	383
<i>Kovács Mihály kőműves és családja</i>	393
<i>A Kolozsvári utca egyik legrégebbi lakója</i>	401
<i>Szőke Zoltán és Gömöri Klára emlékezik</i>	403
<i>Egy elfeledett '56-os, rendőrfalusi hős, aki nem állt be a kivégzőosztagba</i>	405
<i>Egy élet '56 árnyékában</i>	408
<i>Mihályi István, a zenész emlékei</i>	409
<i>A Csertő és a Kormos család történetének mozzanatai</i>	414
<i>A bugaci tanyavilágból jöttünk a Rendőrfaluba</i>	415
<i>A Schebeszta család</i>	423
<i>Kis Sándor és családja</i>	426
<i>Gyufagyári emlékek</i>	429
<i>Miskolczi Pál és családja</i>	431
<i>Kereskedőnek lenni egy életen át</i>	433
<i>Balatonné Kusák Panni: Ahogy én emlékszem</i>	437

<i>A Bozói család</i>	443
<i>Neszt Ottóné, Emi néni</i>	448
<i>Beszélgetés Tóth Béláné Kati nénivel</i>	453
<i>Határon átívelő kapcsolat kecskeméti és marosvásárhelyi családok között</i>	456
<i>Kecskemét város díszpolgára, Rózsa János</i>	459
<i>Történészként a Rendőrfaluban</i>	462
<i>A Rendőrfalu postása, Vágó Sándor</i>	464
<i>A Rendőrfaluból Angliába</i>	467
<i>A TOMKER bolt 35 éve</i>	468
<i>A régi kocsmák emléke</i>	470
Arcok, felvillanások	472
III. rész	477
Rendőrfalu a Facebookon	478
Az emlékezés furcsa kamrái	478
<i>1956, ahogy én meg a húgom visszaemlékezünk</i>	486
Válogatás a „Rendőrfalu egykor és most/ Mesélő falu” Facebook csoport anyagából.....	489
<i>A könyvtár</i>	489
<i>Útkaparó</i>	491
<i>Iparosok (Fekete Istvántól)</i>	492
<i>Az iskola</i>	493
<i>A Tiszába vezető csatorna (Vékás Lacitól)</i>	493
<i>A téglagyártás folyamata az én szememmel (Vékás Lászlótól)</i>	493
<i>A Rendőrfalu sportolói (Borbély Norberttől)</i>	495
<i>Becenevek</i>	496
<i>Falusi játékaink</i>	497
„Rendőrfalu egykor és most/Mesélő falu”	504
Irodalom	505

Előszó

Szeretettel köszöntöm e könyv olvasóit, a Rendőrfalu múltja iránt érdeklődő kecskeméti polgárokat.

A kiadvány kapcsolódik ahhoz a kutatómunkához, amely Kecskemét különböző városrészei történetét örökíti meg, dolgozza fel. Szükséges, fontos, hogy írás, képek is rögzítsék az itt élt elődeink életét, küzdelmeit, munkásságát.

A Rendőrfalu a századik életéve felé közeledik. Fejlődése több szakaszt foglal magába, a Gyufagyár házainak mintegy 100 évvel ezelőtti megépülésétől a Matkói út és környéke házainak a múlt század 60-as évtizedében történt felépültéig, az azóta történt változásokig.

Ismeretes, hogy Kecskemét közeli és távoli történelmi múltja páratlan részletességgel feldolgozott, és digitalizált. Örömmel, büszkeséggel tekinthetünk a KJMK honlapján a Kecskemét történetét rögzítő művek hosszú sorára. Ez a mű újabb adalék e sorban.

A hajdan ipari városrészt ugyan körülvették új ipari üzemek, de ezek nagy része már eltűnt a rendszerváltozás utáni évtizedek során. Azonban új jelenségekkel is találkozhatunk. Újabb üzemek, kereskedelmi egységek jelentek meg, a régiek megújulnak. Közelünkben működik, és most építi újabb gyárát az első mellett az egész városnak új lendületet, dinamizmust adó Mercedes-gyár.

Tudjuk, a korábbi évtizedekben népesebb volt e városrész, ma talán kissé elöregedett. Az idős generációnak természetesen kijáró kötelező tisztelet mellett azonban erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy a középkorú és a fiatal generációk is megtalálják itt maguknak az otthonos környezetet, aminek a jelei már láthatóak.

Képviselőtársaimmal és a tanácsadó testület tagjaival arra irányulnak erőfeszítéseink, hogy e környék minél otthonosabb, komfortosabb és boldogabb legyen. Az útnak több állomását már megtettük, az újabbak még előttünk állnak.

A múlt ismerete, értékei nélkül nincs jövő. Az itt élt emberek élete, munkája, teljesítményei, a városrészben élő családok tartalmas élete, küzdelme, egyesek minőségi teljesítményei lelki erőforrás az egész város közössége számára is.

A könyv szinte már népi történetírás, hiszen a kisemberek életét is megörökíti, megőrzi. Nemcsak a Rendőrfalu történetének leírását tartalmazza, hanem memoárokat, családok, személyek visszaemlékezéseit, egykori és mai rendőrfalusiak arcképeit, életútjait, felejthetetlen emlékeit is rögzíti.

Mint említettük, munkatársaimmal, amit csak lehet, mindent megteszünk a városrész jövőjéért, amihez mi is további erőt meríthetünk a múltból.

Kellemes elmélyülést, nosztalgias emlékezést, értékes ismeretekkel való gazdagodást kívánok a könyv olvasóinak!

Lévai Jánosné
önkormányzati képviselő

A második, bővített kiadás elé

Mintegy két éve, 2016 júniusában, majd júliusában jelent meg városrésztörténeti könyvünk előbb digitális, majd nyomtatott kiadása. Már az első kiadásban jeleztük, munkánk minden bizonnyal nem teljes. Adósságunkat, hogy a Rendőrfaluban élt emberek értékes életútját mind teljesebb formában bemutassuk, e második, bővített kiadással, közel 30 újabb egyéni élet- és családtörténettel szeretnénk törleszteni.

Városrészünk, ha nem is gyors, de mindenképp érzékelhető fejlődéséhez mi is szeretnénk a magunk módján hozzájárulni. A Rendőrfalu fejlődése szemmel látható: a Brassói utca szilárdabb burkolatot kapott, emlékművet állított a város a málenkij robotra innen elhurcoltaknak, és tavaly ősszel elsőként került megrendezésre a városrészi nap.

Mi a múlt értékei felidézésével, bemutatásával, példáival szeretnénk hozzájárulni városrészünk előrehaladásához.

A könyv írásában Tinódi Lantos Sebestyén „költői hitvallását” követjük, mely szerint elsősorban a hitelességre és nem művészi értékek közvetítésére törekedtünk: „Sem adományért, sem barátságért, sem félelemért hamissat bé nem írtam, az mi keveset írtam, igazat írtam. Ha valahol penig vétők volna benne, aszt ne én vétkömnek, hanem az kiktől értekösztem, tulajdoníccsátok: és kérlek titöket, énnéköm megbocsássatok” – írta a Cronica előszavában. Az ilyen hibákért mi is bocsánatot kérünk.

A kedves olvasóknak kellemes elmélyülést, múltidézt kívánnak e könyv tervezői, szerzői és szerkesztői!

*dr. Pap István, Varga Erzsébet, Solymosi József
és dr. Károlyfalvi József*

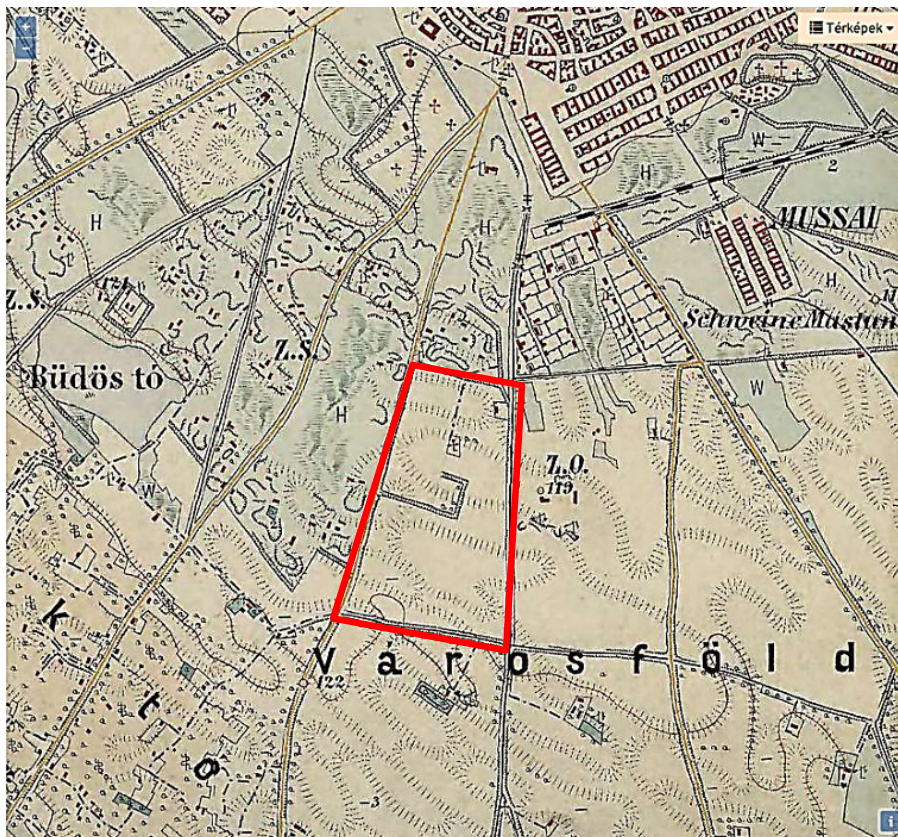
I. rész

A Rendőrfalu története

Alsónyomás Pusztaság és temető a város szélén

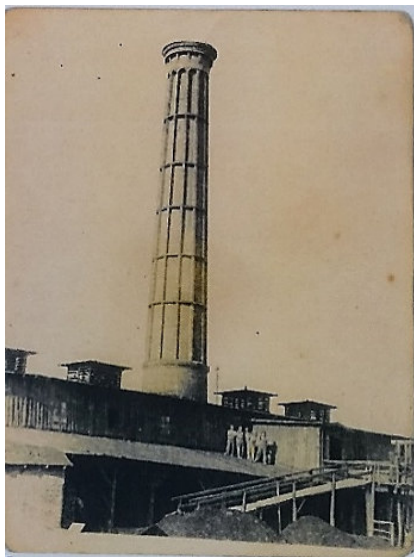
A Városi Tanács 1907-es közgyűlési jegyzőkönyvéből tudhatjuk, hogy a vasgyár, a későbbi Kecskeméti Gazdasági Gépgyár és Vasöntöde Rt. alapítását támogatták a városatyák, de a munkaerő biztosítását korlátozták. Kikötötték, hogy ha több munkást kíván a gyár foglalkoztatni, időről időre csakis a Városi Tanács engedélyével teheti azt meg. Kezdetben a munkások zömmel a tanyavilágból, a környező falvakból és Kiskunfélegyházáról jártak a gyárba dolgozni.

A dr. Borovszky Samu szerkesztette *Magyarország vármegyei és városai* című rendkívül értékes és jelentős mű Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye leírásával foglalkozó kötetében részletes leírást találunk a 20. századelő Kecskemétjéről is. Az akkor gyors fejlődésnek, virágzásnak indult város lakossága 1900-ban 57812 fő volt, mely létszám mintegy kétharmada a város belterületén, egyharmada pedig külterületen élt.

*A Rendőrfalu helye a Magyar Királyság térképén
(1869-1887)*

A város lakossága és területe a következő évek folyamán is folyamatosan növekedett. Kecskemét belterülete természetesen jóval kisebb volt a mai közel 120.000-es városénál. Az említett mű tájékoztatása szerint: „A honvédlaktanyán és a temetőkön túl van az ún. Halasi-kapu, hová a Halasi utcán lehet a városból kijutni. Ez Kecskemét gyárnegyede, hol első helyen a város 1897-ben megnyílt villamos telepe van. Mellette a Kecskeméti Gazdasági Gépgyár és Vasöntöde Rt. és az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. telepei. Távolabbra látható az Első Kecskeméti Konzervgyár. Ugyancsak itt van a Kecskemét Alsó-pályaudvar, hol a Máriaváros felől idekanyarodó Budapest-tiszai és a nyugat felől érkező Kecskemét-fülöpszállási h.é. vasút egyesül. A pályán túl délre az Egyesült Gőztégla-gyár Rt. és a Városi Tégla-gyár hatalmas kéményei tűnnek szemünkbe.”

Tégla-gyári kémények

Az ipari negyed az 1890-es évektől épült, a reformkorban, a dualizmus első 25 évében a város a mai körútig, a Halasi-kapuig terjedt.

Mindenki számára egyértelműnek tűnhet tehát, hogy az akkori ún. Halasi-kapu a mai Rávány tér körül lehetett, ahová a városból a Halasi-nagy (ma Batthyány) utcán lehetett kijutni. Az utcához, a térhez középkori legendák, mesék is kötődnek. Az egyik legenda Hunyadi László és V. László király 1456-os itteni találkozásáról szól, amelyet követően a király az Urak házában (a mai Kodály Intézet) bántatlanságot ígért a nándorfehérvári hős fiának.

Egy másik, talán valószínűbb történet az 1739 áprilisában kezdődött pestisjárványhoz kötődik. Ekkor Takács Mihály főbíró a betegek elhelyezését és az első elhunyt, Kun Istvánné eltemetését az itt álló városi akasztófa mellett jelölte ki. Ezért, és másrészt a nagy mennyiségű bor

elfogyasztása hatására is, zavargások törtek ki, melyet csak a ferences barátok tudtak lecsendesíteni, a bíró erre kénytelen volt a Néky Szabó István által 1721–22-ben épített kápolna körül temetőt kijelölni. Erről, a Szentháromság temető ily módon történt létrejöttéről Juhász István könyve ír. Elképzelhető és valószínű, hogy erre érkezett a pár száz méterrel távolabbi Vásártérre Kossuth Lajos toborzó beszédére 1848. szeptember 26-án.

Az említett üzemek helyén ma is az erömű, és a volt Kádgyár–ZIM helyén álló Mömax áruház található. A délebbre levő téglagyárak helye ma is beépített. Az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. 1909-ben alakult és 1915-ig működött ezen a néven. 1916-ban átveszi a "SZIKRA" Magyar Gyújtógyárak Rt., majd 1929-től a Magyar Általános Gyufaipari Rt., amelynek az 1947-es államosításáig tulajdonában marad. A Gyufaipari Vállalat keretében 1959-ig működött, ekkor bezárták. Berendezéseit leszerelték és Iraknak adták el, ahol azokat újra üzembe helyezték.

A Kecskemét–Alsó pályaudvar és az említett vasútvonalak a száz évvel ezelőtti helyükön vannak, utánuk következett a svéd beruházású gyufagyárat is nyersanyaggal ellátó városi fatelep. Azonban az említett üzemek, a vasút, a mintegy 1,5 kilométernyi távolságra levő téglagyárak között, az említett fatelepet leszámítva, szinte csak beépítetlen terület volt még 1900 körül.

A korábbi időszakban a mai Mindszenti körút, a Matkói út és a Halasi út közötti területen temető működött. A XIX. század elejéig a mai múzeum előtti téren volt az evangélikus gyülekezet temetője, mellette – vagyis a mai állomásparkban – a reformátusoké és katolikusoké, a KTE pálya helyén pedig az izraelitáké. E temető az evangélikus gyülekezet hű tagja, Sztrenkányi Dániel szücsmester által az egyház számára 1791. március 23-án vásárolt telken lett kialakítva, tehát a mai Rendőrfalu már említett északi részén, vagyis a Mindszenti körút–Halasi út–Matkói út által bezárt területen, a mai Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai utcák házai helyén. E temetőt az egyház 1832. október 29-én kibővítette azáltal, hogy megvásárolt egy szomszédos, 30 sorból álló szőlőterületet 260 forintért.

Kocsis József főorvos 1850. október 28-án a városi tanács ülésén meglehetősen komoly figyelmeztetésben részesítette a város vezetését a temetők állapota miatt. Az akkor „Alsónyomás” néven említett területen, vagyis a mai Mindszenti körút, Matkói út és a Halasi út, valamint a mai Kassai utca déli házsora területén Gyenes Mihály városi főmérnök tervei alapján, a felszámolt Gödrös temető helyett a római katolikusok számára 14 hold 363 négyszögöl, a reformátusok számára 3 hold 363 négyszögöl, az evangélikusok számára a mai Katona József sétány területén volt temetőjük helyett 2 hold 76 négyszögöl, az izraeliták számára pedig a mai KTE pálya területén volt temetőjük helyett 2 hold 140 négyszögöl temetőkert került kijelölésre. Ezt a temetőt csak az evangélikusok használták 1853–1869 között. Ekkor került megnyitásra a Ceglédi úti evangélikus temető. Mivel e temetőt 1869-ben bezárták, mintegy három évtized múltán lejárt az itt található sírok kegyeleti ideje, érvényessége.

E felszámolt temető helyén, vagyis a mai Mindszenti körút és a mai Kolozsvári utca között indult el a Rendőrfalu épülése. Az első házakat a mai ZIM mintabolt és raktár helyén lévő, majd a fatelep (mai GRABOPARKETT Kft.) területére is kiterjedő svéd beruházás révén 1909-ben létrejött gyufagyár építette dolgozóinak az 1910-es években. E házak – kissé átalakítva – ma is az eredeti helyükön és jó állagban találhatóak. A gyufagyár főként nőknek adott munkát.

Kecskemét közgyűlése 1905. évi 44. számú határozata kimondta: „a városi tanács utasíttatik, hogy köztemető létesítése iránt terjesszen javaslatot a közgyűlés elé.” A város tanács Fűvessy Imre rendőrkapitány-helyettesnek – aki a közegészségügyi bizottság tagja is volt – adott megbízást a javaslat kidolgozására.

A közegészségügyi bizottság 1905. május 23-án beszámolt a helyszíni szemlééről. E szerint a városi körkemence előtt fekvő, a Matkói és a Halasi utak, valamint a fülöpszállási vasút által körbezárt mintegy 84 hold kifogástalannak tűnt a temető céljaira, mert közel is volt a városhoz, és magas fekvésű valamint homokos talajú is volt. Fűvessy Imre és Tárnok József th. főmérnökök közös munkája eredményeképpen már 1907. augusztus 1-jén elkészült a temetőre vonatkozó általános műleírás. Ennek értelmében a temetőt 69 hold 1100 négyszögöl területre tervezték. Határai a Halasi út mentén 900 méter, a Matkói út mentén 880 méter, a fülöpszállási vasút mentén 320 méter, a déli határvonalán pedig 550 méter hosszúságban lettek kijelölve.

A városi tanács a közgyűlés 1907. április 29-én hozott 133. számú határozatával „Hirdetmény” révén tette közzé, hogy: „... a város tulajdonát képező területen, a város közönsége által létesített köztemetőnek, a

Matkói út felőli részen levő városi körkemencének szembe eső 29. és 30. tömbje megnyitott és f. évi szeptember hó 1-ső napjától fogva a temetkező közönség szolgálatába bocsáttatik.” A temető halottasházát Kerekes Ferenc városi mérnök tervezte meg.

A kivitelezést a temetőhöz csatlakozó csőszházal együtt a legelőnyösebb pályázó, Fodor Pál és társa építőmester végezte el. A temetőcsősz Sárosi János első osztályú rendőr lett.

A Kecskeméti Lapok korabeli száma a temető akkori megnyitásával szinte évezredre elintézettnek tekintette Kecskemét temetőügyét. Ehhez képest a temető alig negyedszázadig, vagyis csak 1907–31 között funkcionált.

Összegezve: e temető kiterjedése sohasem érte el a tervezett méreteket. Maximálisan 5 hold lett a kijelölt területből temetkezés céljaira igénybe véve. A sírkönyv szerint 21 év alatt itt összesen 3824 halottat temettek el. Főként szegényebb, szerencsétlenebb sorsú személyek nyughelye lett ez a temető, amelynek első halottja Halasi Németh Amália 34 éves szegényházi ápoló, az utolsó pedig Pataki Mária 4 hetes csecsemő volt Izsákról 1929. január 2-án. De lettek ide temetve szerb hadifoglyok, öngyilkosok, halálraítéltek is. Csak néhány hónapig nyugodtak itt az 1919 júniusában a vörös statáriális bíróság által kivégeztetett hartai és solti felkelők, mert 1919 októberében exhumálták és hazaszállították őket.

A temetőt 1931-ben bezárták, és mint említettük, a tervezett területének csak igen csekély része lett temetkezés céljaira igénybe véve. Így azokon a területeken, ahol nem történt temetkezés a 20-as években, elindulhatott a Rendőrfalu déli irányú terjeszkedése. Emiatt lebontásra került a városi jégpince, ahová telenként a Széktóból hozták a jeget, id. Kecskeméti János útkarbantartó Törökfái 84. szám alatti, valamint Bóka József városi kocsis eddig itt álló házai.

Ekkor elsősorban a Halasi út és a Brassói, valamint a Lócsei utca felső szakasza közötti utcák, vagyis a Kolozsvári, a Pozsonyi, a Kassai, a Szabadkai, a Zentai, a Csókás József és a Tűzoltó utcák házai épültek folyamatosan fel.

Az évezredre tervezett köztemető tehát csak a Matkói út felőli részen lett temetkezés céljaira csekély részben igénybe véve. A város a kegyeleti idő lejártával, 1960-tól telekosztást végzett e területen, amely egy évtized alatt beépült. Már az 50-es évtized közepétől, végétől megindult a Brassói és a Lócsei utcák, valamint a Matkói út közötti, a temetkezés céljaira igénybe nem vett terület beépülése. E temetés céljaira nem használt, mély, dűmbes-dombos területen az 50-es, 60-as évtized fordulóján többnyire csak üres, kihasználatlan területek, kukoricások voltak. A parcellázás, a beépítés folyamatára a továbbiakban még természetesen vissza fogunk térni.

Tehát a Rendőrfalu nem tartozik Kecskemét legrégebbi városrészei közé. A Mária- és a Bethlen-vároستól eltérően itt nem találhatunk XIX. századi, polgári- és paraszti barokk, sem klasszicista stílusjegyeket viselő házakat. Kiépülése ettől függetlenül érdekes.

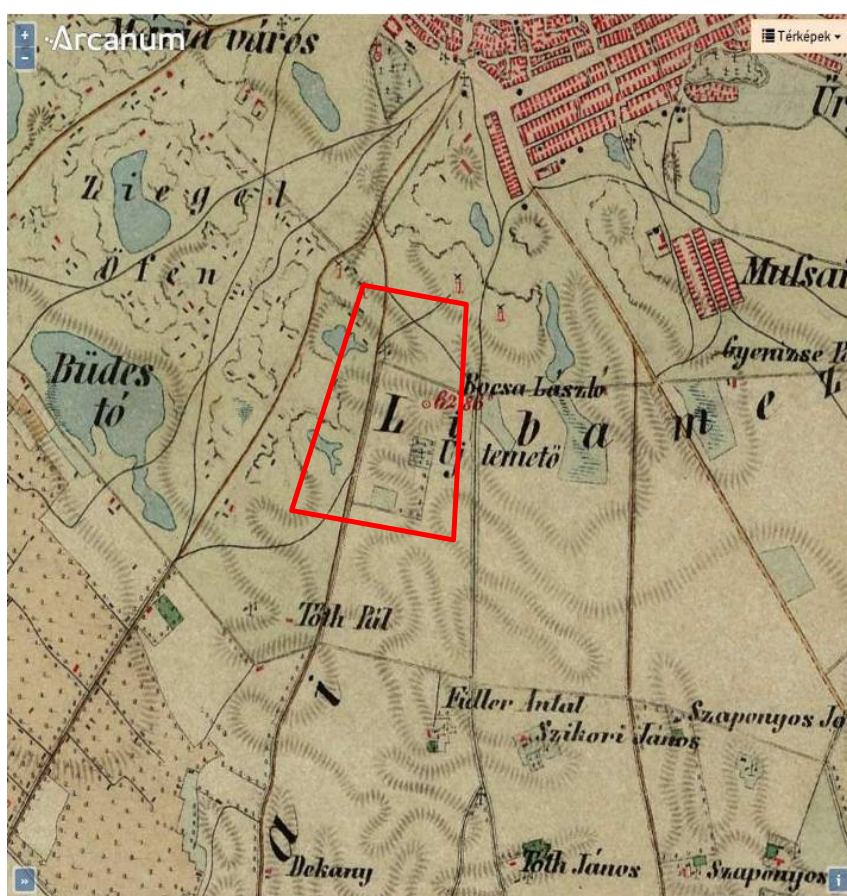
Kecskemét 1800 körül. A déli rész Alsónyomás

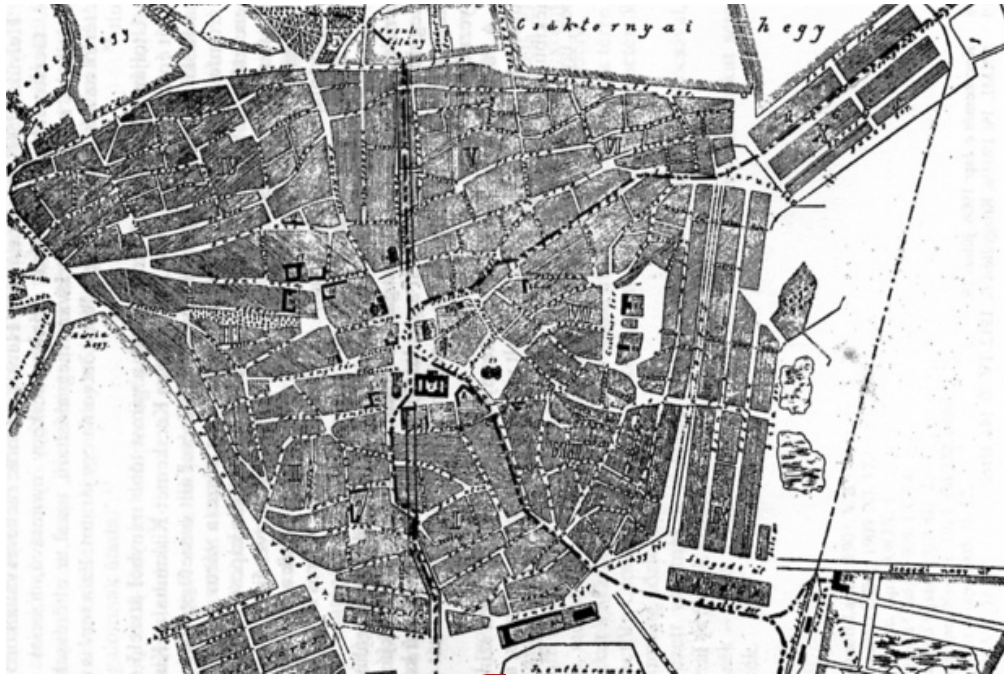
A Halasi-Nagy utca kezdete 1865 körül

A XVIII. század a mai utcán

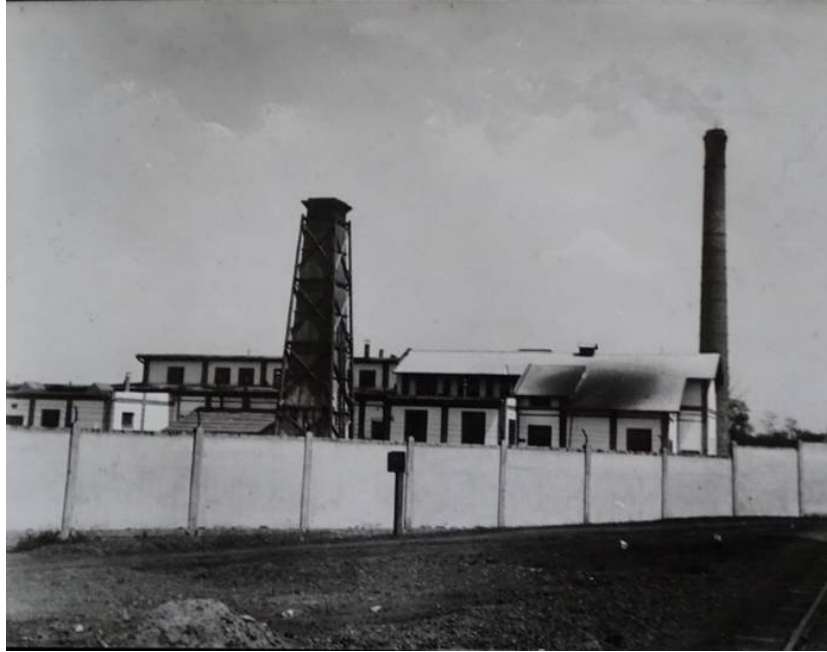
A Rendőrfalu helye katonai térképen (1806-1869)

Kecskemét az 1890-es években

*Kecskemét 1879. évi térképe. A déli rész
Alsónyomás*

A Gyúfagyár az 1910-es és '30-as évek között

A Halasi út a kisvasút felépítése előtt a Gyúfagyárral

Az első 25–30 év (1919–1944–1949)

Az 1918–19-es forradalmak eseményei, – mint említettük – annyiban érintették a Rendőrfalu területét, hogy itt temették el a Duna-menti ellenforradalmi mozgalmak öt, a vörös statáriális bíróság által halálra ítélt résztvevőjét, akiket azután októberben exhumáltak a Kecskeméti Közlöny szerint. Ezt követően nyugodtabb évek következtek az épülő városrész történetében.

1921-ben kezdődött a parcellázás, majd a beépítés folyamata, tehát észak-déli irányban kezdődött a Halasi, a Brassói, majd a Lócsei utcák között, és haladt folyamatosan déli irányba. Lassan eltűntek a dombok, buckák. Tehát először a mai Mindszenti körút, a Kolozsvári utca, a Halasi út és a Brassói utca által körbezárt területen az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. dolgozói számára épültek fel a ma is álló, reprezentatív és esztétikusnak tekinthető lakóházak az 1910-es években. Az utcának a Lócsei utcáig terjedő folytatása, valamint a lefelé haladó utcák már változatosabb építészeti képet mutattak.

A Kecskeméti Lapok 1925. szeptember 1-i számában a következőket olvashatjuk: „A halasi és a matkói utak között kiosztott telkeken egy új városrész épült. A tanács előterjesztésére a városrész Szent László városrész nevet kapja, míg hat utcáját az elszakított városokról Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabadkai, Brassói, és Lócsei utcának nevezik el. Nagy László dr. üdvözli a tanácsot javaslatáért, melyben az irredenta szellem hathatós támogatását látja. Több apró telekvétel, földbérbeadás letárgyalása után a közgyűlés 10 órakor ért véget.” Tehát 1925-ben Kecskemét th. Város Törvényhatósága házhelyeket jelölt ki, majd megindult a lakóházak építése, és a törvényhatóság az első utcákat az

1925. augusztus 30-án tartott ülésén az elszakított városokról nevezte el. (BKMÖL IV. 245. határozat 229–30.) Ezzel megelőzte Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye (BKMÖL IV. 34./993./1927 számú) átiratát, amely szerint: „Az utcákat, tereket a megszállt területek városairól stb. kell elnevezni.” Így épültek fel tehát egymást követően a Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai,

Szabadkai, Zentai utcák, majd a még az 1948-as várostérképen is I. II. III. IV. utcaként jelzett mai Csókás József, Tűzoltó, Zágoni, Ungvári utcák. A régi utcaképet idézi a Pozsonyi u. 24. alatti Simigla ház fényképe.

Ezt követően a Rendőrfalu elérkezett a mai Szent László körútig, melynek a Halasi úttal történő találkozó pontján épült fel 1929-re a klebelsbergi iskolaépítési akció eredményeképpen a mai Damjanich János Általános Iskola, melyről a későbbiekben még bővebben esik majd szó.

Az iskola és a IV., vagyis a mai Ungvári utca között a Halasi út és a Brassói utca által bezárt területen az 1940-es évek elején a Teleki-kormány szociális lakások építésére vonatkozó 1940. áprilisi XXIII. törvénye alapján felépültek az ONCSA-házak. A lakók 200 négyszögöl nagyságú kertet is kaptak. Ezek a mai Ungvári utca déli oldala, a Vasvári Ferenc, a Bánáti, és a Cserhát utcák lakóházait képezik. (Az első beköltözés 1941-ben történt, utoljára az Ági-ház épült 1943-ban.)

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezen még részben kijelölendő utcák a törvényhatóság 1932-es határozata értelmében az: „Elszakított területeken levő városokra való emlékezőképpen a Zsolnai, a Lévai, az Eperjesi és az Aradi utca nevét kapják.” Így a VI. utca (később Németh Imre, jelenleg Bánáti utca) az Aradi utca elnevezést kapta, bár ezek a nevek nem kerültek át a használatba. (BKMÖL IV. 1932 220.)

A város és a Rendőrfalu 1919–44 közötti lakónépessége pontos azonosításában, rögzítésében alapvető forrás a dr. Bodócs Gyula által összeállított Kecskemét Törvényhatósági Jogú Város teljes polgári cím és névtára. E mű megjelent az 1927-es, az 1931-es, az 1941-es, valamint az 1943/44-es évre vonatkozóan is. Lényegében rögzítette és megadta a város összes polgárának lakcímét, nevét, a különböző tisztségviselők, hivatalok, intézmények vezető tisztviselőinek elérhetőségét, a különféle ipari, mezőgazdasági vállalkozások, üzletek címét, képviselőit.

Az 1927-es kiadvány a Rendőrfalu esetében csak a Zentai utcáig terjedő házak számozását rögzíti, a lakosok nevét még nem. Ezért az 1941-es kiadvány alapján közzé tudjuk az alábbiakban tenni a Rendőrfalu első évtizedei, mondhatni alapító lakosainak, családjainak lakcímét és névsorát. A minimális változások ellenére zárójelben az 1931-es lakosokat is jelezzük.

A családi kötelékek miatt az egész VIII. kerületet, Szent László várost ismertetjük.

Íme tehát az a „történelmi” névsor, amely rögzítette a városrész első lakosainak címét és nevét: (utca, házsám, név). Zárójelben közöljük a VIII. kerülettel közvetlenül szomszédos városrészek néhány utcáját is, valamint a közvetlen környezetet.

Brassói utca: 1. Nagy Lajos, 2. Dömötör János.

Csillag utca: 1. Leszámítoló Bank, 1/a. D. Szabó Pál, 1/b. Tormássy Györgyné, 1/c. Baracsi Sándorné, 1/d. Tóth János, 1/e. özv. Baracsi Istvánné, 2. Prikkel Mihály, 3. özv. Lesi Menyhértné, 5. Borbély János.

Garay utca: 1. Harkay János, 1/a. özv. Dömötör Pálné, 2. F. Tóth Ferenc, 2/a. Szeleczy Jánosné, 3. Magonyi István, 4. Nyúl Tóth Pál dr., 5. özv. Magonyi Györgyné, 6. Gazdik Lajos, 7. Héjjas István, 8. Barna Mihály, 9. Bodri Benjamin, 10. Tóth Ferencné, 11. Dudás János, 12. Simigla András, 12/a. Bónus testvérek, 13. Losonczy László, 14. Csikai Sándor, 15. özv. Gángol Ferencné, 16. Gál Péterné, 18. özv. Fakan Dénesné.

Gőzmalom utca: 1. özv. Dömötör Pálné, (özv. Fekete Józsefné), 2. Kovács Dezső.

Gyimesi utca: 1. Tormássy László, 2. Miklós János

Juhász utca: 1. Kecskemét thj. Város, 1/a. Lesi Gáspár, 2. S. Tóth Istvánné, (dr. Kerekes József), 3. Oláh János, 4. Gubacsi László, 6. Zubornyák Ferenc, 8. Orbán Antalné, 10. Tóth János, 12. Almási Mihály örökösei, 14. Bagonya Mihály és János, 16. Orbán István, 18. Zubornyák László, (özv. Gubacsi Lászlóné és társa), 20. Hajagos János, (ifj. Burics József), 22. Orbán László, 24. Sz. Kovács Gergely örökösei, 26. Tassi Imre, (Fekete Jánosné), 28. Kerekes János, 30. Sörös Lászlóné (Sörös László).

Kassai utca: 1. Végh Gáspár, 2. ifj. Farkas István, (Nagy Jónás), 3. Mák v. Már? Pál, 4. Török Gyula, (Sebián Márton), 5. Kéri Ferenc, 6. Sándorfi István, 7. özv. Sándor István, 8. Méhi Jánosné, (Méhi János), 9. Nyitrai Ferenc, (özv. Habran Mihályné), 10. Győrfi Imréné, 11. Tollas János, 12. Boros Sándor, 13. özv. Varga Istvánné, 14. Borbély Mihály, 15. Petneházi János, 16. Balogh István, 17. Szabó János, 18. Szőke János, (Vitéz Muhi András), 19. Dékány István, 20. Bessenyei Sándor, (Bezsenyi Sándor), 21. özv. Miklós Imréné, 22. D. Kalics Lajos, 23. Huszárik Károly, (Balai Mihály), 24. Kripóczky Ferenc, 25. Balla Mihály.

Kolozsvári utca: 1. Kalapos Gergely, 3. kk. Bakai Ilona, (kisk. Laczy István), 5. Rácz Pál, 7. Tróznay Márton, 9. Bodor Pál, (Bodor Péter), 11. Papp Elek, 13. Balázs Imre, (Cs. Tóth Imre), 15. Puskás Ferenc, 17. Szarvas Istvánné, (Szarvas István), 19. Pintér Józsefné, (Baghy István), 21. Szíjjártó János, 22. Szeghalmi Mihály, (Gudricza Mihály), 23. Kovács Józsefné, (Kovács József), 24. Kovács Mihály, 25. Borbola Anna, (Borbola József), 26. Faragó Józsefné (Fonyó József).

Közép utca: 1-3. Bagi István, 5. Tóth István, (Kuti István), 7. Garaczi Károly, (Fekete Pál), 9. Kovács István, (özv. Koncz Mihályné), 11. ifj. Fekete Józsefné, 13. Kiss Sándor és Máté Lajos, (özv. Mócza Györgyné), 15. Lázár József, (Dobos József), 17. ifj. Kiss József, (Kovács Ferenc), 19. Pityi Ferenc, (Nagy Pál és fia), 27. Mizere Mihály, 29. Oláh Józsefné, 29/a. H. Nagy György, 31. Farkas János, 33. Zubornyák József, (Borbély Mihályné), 35. Zubornyák Mihályné, 2. H. Kovács Józsefné, 4. Tóth Pálné és társa, (Henz Sándor és társa), 6. Zubornyák Istvánné, 8. Burics Jánosné, (Burics János), 10. Pető Imréné, 12. Kúti Béla, (Szigeti István), 14. Somodi Jánosné, (Kubinyi Ferencné), 16. Kucsera Jánosné, 18. Máté János, 20. id. Nyúl Imréné, (Nyúl Imre), 22. Harkai Pálné, (Harkai Pál), 24. Bimbó Gábor, 26. Farsang Pál és társai, (id. Orgoványi Gábor örökösei), 28. Koncz László, 30. Csendes Sándor (Bogyó Anna és Ferenc).

Külső körút: 1–14. Gyufagyár Rt., 15–20. Üres telek, 21. Berta Ferencné, (Orosz István), 23. Bézi Béla, (Szabó János), 25. Gombai Jánosné.

Külső-Szegedi út: 1. Nyúl István, 3. Bodri Béni, 3/a. Cs. Kovács Anna, 3/b. Kecskemét thj. Város, 5. Özv. Pető Imréné, 7. Weszely János, 9. Hangya fogy. szöv., 11. Dúl Jánosné, 13. Széchenyi Nagy János, 15. Hajnal Imre, 17. Fekete Pál.

Matkói út: 1. Platter Konzervgyár, 2. Aranyi Péterné, 4. Berényi Pálné, 4/a. Kovács Ferenc, 8. S. Kovács Sándor, 10. Farkas Gábor, (T. Nagy Károly), 12. C. Kovács Mihály, 12/a. özv. C. Kovács Lászlóné, (12/b. özv. C. Kovács Józsefné).

Monostori út: 2. Nagy István, 4. Kapás Imre, 6. Harkai Jánosné, 8. Özv. Rimóczi Józsefné, 10. Bozóki Gábor, (özv. Oláh Jánosné örökösei).

Ojtozi utca: 1. Adácsi József, 3. Jakubetz József, 5. Németh Julianna, 7. Langó István, 9. Kovács István, 11. Sebestyén Péter, 13. Károly Mózes, 15. Szíjjártó Ferenc, 17. Kovács Mihály, 2. Gróf Béla, 4. Kulmann József, 6. Szeleczki József, 8. Nádasdi Ferencné, 10. Váczi István, 12. özv. Bognár Ferencné, 14. Vincze Gergely.

Pásztor utca: 1. Dakó János, (Szelei Sándor), 2. Adorján István, 5. özv. Toronyi Antal örökösei, (5–7. Tóth Pál), 7. özv. Tóth Pálné, 9. Gál László, (Szabó Antal), 11. Ö. Kovács László, 13. Kasza István, 15. özv. Herczeg Györgyné, 17. Kele József és Mudri István, (Fábián János), 19. Kiss Menyhért, (özv. Bajnóczi Károlyné), 21. Ruska Pálné, 23. Molnár Sándorné, 25. Józsa Mihályné, 27. özv. Dudás Józsefné, 29. özv. Dukai Andrásné, 31. id. Molnár József, 2. Völgyi Béláné, 2/a. Váczi Margit és társai, 4. K. Kiss Imre és társai, 6. özv. Kelő Györgyné, 8. Horváth

Péterné, (Horváth Péter), 10. Kiss Menyhért, (Dudás Mária), 12. Tóth József, 14. Regedei Lászlóné, (Regedei László) 16. H. Kovács Györgyné örökösei, 18. B. Horváth József, (Karaszia László), 20. Lipóczi Sándor József, 22. Mátyus János, (Mátyus János örökösei) 24. Csontos Gergelyné, (Csontos Gergely).

Pozsonyi utca: 1. Kiss Mihály, (Nagy Ferenc), 2. Nagykőrösi Népbank, 3. Bakos Elek, 4. Pálmai Nándor, 5. özv. Tóth Istvánné, (Tóth István), 6. Bársony János, 7. Balogh József, (Póta István), 8. Dudogh Pál, 9. Botos István, 10. Boros Julianna, (Tatár Sándor), 11. Kovács Mihály, 12. Borsos Etel, 13. Góbor Jánosné, 14. Fábián János, 15. Almási Józsefné, (Almási József), 16. özv. Iván Antalné, 17. Ország József, (Diós Imréné), 18. özv. Varga Imréné, 19. Fodor Mihály, 20. Magyar Imréné, (Tollas Károly), 21. S. Bakos János, 22. Kriminár János, (Varga Sándor), 23. Z. Kovács Mária, (Laczi István), 24. Vincze Lászlóné, 25. ifj. Báthory József.

Szabadkai út: 1. Nagy Ferenc, 3. Bagi István, 5. Kecskeméti János, 7. K. Kovács János, 9. Csósz István, 11. Kiss Ferenc, 13. Iván Pálné, 15. Nagy László, 2. Budai Sándor, 4. özv. Kerekes Pálné, 6. özv. Kullai Józsefné, 8. Mócza Menyhért, 10. Váradi István, 12. Brutyó József, 14. Domoki Sándor, (Söröli László), 16. Dömötör János, 18. Pirmayer Lajosné, (Laczi Ferenc), 20. Kovács Lajos, 22. Galla József, 24. Lédeczi József, 26. Kalapos János.

Tölgyesi utca: 1. Weszelszki József, 2. Németh Istvánné, 5. Nagy János, 7. Sinka László, 9. Király Mihály, 11. Lénárd István, 2. Karaszia Lajos, 4. Adorján József, 6. Csapó József, 8. Kovács Józsefné.

Tüzoltó sor: 1. Halász Pálné, 2. S. Nagy Sándor, 3. Kiss Sándor, 4. Fekete József, 5. vitéz Fazekas Mihály, 6. Növényvédelmi misszió, 7. Kazinczi István, 8. Molnár Mihály, 9. Pismán László, 10. Horváth Gábor.

Új-erdő utca: 1. Laczi Sándor, (Dékány Péter), 3. Turcsányi József, 5. Szilvási Mihály, 7. Baracsi János, 9. Bende Mihályné, (Bende Mihály), 11. ifj. Rigó Imre, 13. Baracsi Péter, 15. L. Tóth István, 17-19. Hajnal György és Erzsébet, 21. U. Rácz József, 23. Kovács Sándor, 25. B. Rácz Mihályné és örökösei, 25/a. Balogh Mihály, 2. Üres telek, 4. Kovács János, 6. Markó István, 8. Gál György, 10. Tóth Sándor, 12. Fodor Menyhért és Judit, 14. Miklós József, 16. Üres telek, 18. Termózes János, 20. Kriminál Ilona és társai, 22. Csáki Pál.

Vasút utca: 2-4. Sertéshizlaló Gőzmalom Rt., 6. Nyúl Istvánné örökösei, 10. Kecskeméti Hitelszövetkezet. Szent László város: 1-2-3-4. Kecskemét thj. Város.

A Rendőrfalu további részei (új osztás) megtalálható az 1941-es, és az utolsó 1948-as címtárban is. Ezek az I., II., III. és a IV. utca, vagyis mai nevén a Csókás József, a Tűzoltó, a Zágoni és az Ungvári utcák. A mai Ungvári utca déli oldala már az 1940-es évek elején épült az ONCSA-telep részeként. Az utóbbi településrész lakóit csak a visszaemlékezések révén tudjuk részlegesen rekonstruálni, mert az 1948-as kiadványban sem szerepelnek. Ugyanis 1949 után a jó értelemben vett polgári, szakmai-hivatásbeli nyilvántartások megszűntek.

Tehát folytatólagosan közöljük az említett négy utca lakói névsorát. A házsámok mellé elsőként az 1941-es lakókat jelöljük meg, melléjük zárójelben, az előbbiektől eltérően fordítva a későbbi, 1948-as adatokat:

I. utca: 1. Komma Béláné, (Varga Lászlóné és társa), 2. (2–12. üres telkek), 3. Kiss Imre, 5. Kiss József, (5/a. Németh Péterné), 7. Ifj. Tasi László, (Magyar Antal), (7/a. Kecskemét thj. város), 9. Varga Antalné, 11. Kondorosi József, 13. Ágoston János, (Borsos János), 14. Nemes Lajos, 15. Faragó Ferenc, 16. Rieger Mihály, (Zana Sándorné), 17. Szabó Pál, 18. Zólyomi Sándor, 19. Lévai Ferenc, 20. Farkas József, 21. Szelei Ferenc, (özü. Szelei Ferencné).

II. utca: 1. Hegedűs Márton, 2. Kállai Károly, 3. Németh Péter, (özü. D. Szabó Pálné), 4. Kovács Gyula, 5. Halász Rozália, 6. Farkas István, 8. Kormányos József, 9. S. Szabó Mária, 10. Beke Imre, (10/a. Harsányi Pál), 11. Harsányi Pál, (Bodó Barnabás), 12. Cs. Kovács József, 13. Mócza József, 14. Tóth Etel és társai, 15. Silló Margit, 16. Mészáros Pál (15–16. 1948-ban üres telkek), 17. Kiss Rozália, (18. Sánta József), 19. Szabó Péter, 19/a. Kiss Mihály, 21. Szűcs Sándor, 23. Domokos István.

III. utca: 1. Juhász István, 2. Bagi János, 3. Bakó Józsefné, 4. Mócza Mihály, 5. Tóbi Antal, (5/a. özü. Balázs Gergelyné), 6. Farkas István, 7. Ubornyák Mihály, 8. Kovács János, (Beke Józsefné), 9. Szili János, 10. Bakó Mihály, 11. Kovács András, (ifj. Kovács András), 12. Domokos Józsefné, (özü. Erdei Sándorné), 13. Farkas Gergelyné, 14. Kasza István, 15. Kállai István, (Berta Mihály és özü. Hojsza Istvánné), 16. Körte Dömötör, 17. Kállai István, 19. ifj. Kormányos Józsefné, 21. Kovács Imre, 23. Lévai Sándor.

IV. utca: 1. Budai Sándor, 2. Licsár Károlyné, 3. Gubényi József, 4. Varga Gergely, 5. Kasza Józsefné, (Kasza András), 6. Tóth József, 7. Rózsa István, 8. Jaksa Ferenc, (Hojsza István), 9. Szekér József, (özü. Szekér Józsefné), 10. Dudogh Péter, 11. Galamb József, (12–22. üres telek), (24. özü. Körmendi Istvánné), (26. Rózsa János).

1931-ben az új Tűzoltó sor és az azt követő utcák még nincsenek megjelölve, de a lakók névsora nagyjából megegyezik az 1941-es és az

1948-as adatokkal. Az 1941-es és az 1948-as adatokban már nem szereplő nevek: Horváth Gábor, Pisznor László, Virág Ferenc, Bán Lajos, Kozma Béla, Kiss Imre, Szakonyi Pál, Molnár Mihály, Zólyomi Sándor, Baka Vilma és testvérei, Nagy István, Varga Antal, Bocsas György, Iván Pál, Nagy László, Krupa József, ifj. Hegedüs Márton, Borbély Julianna, Szűcs Gábor, Borbok István, Szabó Pál, Cs. Kovács Antal, Szabó Péter.

Az ONCSA-telep lakói (családnevek): A mai Bánáti u.: Csordás, Szabó, Katona, Fodor, Piroska, Lugosi, Szilágyi, Basa, Villám, Nagy, Nyáry, Kristóf, Dutkon, Kulman, Kovács, Szél...¹

A mai Vasvári Ferenc u: Tavaszi, Tóth...

A mai Cserhát u: Muzsik, Pintér, Vincze, Tóth...

A mai Ungvári u: Tóth, Ági, Dúzs...

A Rendőrfalut a Halasi út és a Szent László körút túlsó oldalain tanyák vették körül. Ezek a következők voltak: Kovács, Méhes, Konfár, Kremzer, Holmann, Magonyi, Balogh, Tóth, Spanyol, Juhász és a Bíró tanyák. Délről a Rendőrfalu Alsószéktő, Korhánköz, Törökfái kiterjedt tanyavilágával érintkezett. 1925 előtt a Rendőrfalu helyén is Törökfái számozás volt. A Matkói út túlsó oldalán a Városi Téglagyár a dolgozói számára épített három házat, amelyeket máig laknak. Az itt élő családok nevei: Dunai, Kovács, Tóth, Kovács, Rózsa, Túri, Szelei, Kökény...

Az 1928-ra felépült Kecskeméti Gazdasági Vasút Átrakó állomása mögött is házsor állt, majdnem a Kecse-nádasnak nevezett csatornáig. E településrész lakói nevét nem ismerjük.

Itt kell elnézést kérni a kedves olvasótól a talán nehezen értelmezhető adathalmaz miatt. Az alapító lakosság, családok névsora 1931–1941–1948 adatait tekintve 70–80 százalékban azonos. Minimális változások, átmozgások, átszámozások eltérései figyelhetők meg a név- és címtárakban. Természetesen a halálozások, az örökösödési folyamatok is megfigyelhetőek. Sajnálatos elírások az idézett értékes kiadványban is előfordulnak. Ettől függetlenül reméljük, hogy alapvetően rekonstruálhattuk az „alapító” lakosok neveit.

Természetesen nem végeztek szociológiai elemzést a településrész lakossága társadalmi összetételéről, azonban az arányok nagy vonalait alapvetően megállapíthatóak. Az elsők, a legfelső utcák első lakói – mint a település neve is rögzíti – nyugalmazott rendőrök, tűzoltók, kistisztviselők, vitézi címet kapott háborús katonák és családjaik voltak. Először e felső utcákba települtek a különféle igényeket kiszolgáló vállalkozók,

¹ Több nevet feljegyzések hiányában nem sikerült azonosítanunk. A hasonló eseteket a továbbiakban három ponttal (...) jelezzük.

kereskedők: fodrászok, borbélyok, boltosok, kocsmák, trafik, fényképész, daráló stb. Trafikengedélyt a Horthy-korszakban a hadirokkantak kaptak, működtetve hosszú évtizedeken át üzletüket, példaként Végh Gáspár a Halasi út és Kassai utca sarkán. Vegyük tehát számba a Rendőrfalunak és a környékének a két világháború közötti kiskereskedőit, szolgáltató kisiparosait. Némelyikük tevékenysége a 60-as évekig elhúzódott, így az 50-es, vagy idősebb generáció gyermekkorban még személyesen is találkozhatott velük.

Az alábbiakban foglalhatjuk össze nevüket, foglalkozásukat, címüket:

Kereskedők: Kalapos Gergely, Kolozsvári u. 1., Kovács András, III. u. 1. Nagy Ferenc, Szabadkai u. 26., Csertő bolt, Szabadkai utca 18.

Kocsmárosok: Ifj. Farkas István, Kassai u. 2., Ifj. Kalapos Gergely, Kolozsvári u. 15., Cz. Kovács Mihály, Matkói u. 15., a „Hét Szépség kocsmája” Szabadkai u. többfunkciós vendéglátó-szórakoztató egység volt.

Trafikosok: Verdung Imre, Szabadkai u. 10, Végh Gáspár, Kassai u. 1.

Fuvarozó: Balla Mihály Tűzoltó-u. 10.

Építési vállalkozó: Reich Vilmos Szt. László-város 8.

Cipészek: Bakó Mihály III. u. 10., Varga Istvánné Kassai u. 13., Szántó István, III. u.

Kovács: Orbán István Juhász-u. 14.

Bognárok: Gábor László Juhász u. 13., Papp Ferenc Tűzoltó u. 5.

Sütő-pék: Petneházy János, majd Horváth Ádám Kolozsvári u. 11.

Szikvízüzem: Tóbi Antal III. u. 5. (tejtermeléssel és forgalmazással is foglalkoztak)

Fodrászok: Hubert János, majd Ország József Kassai u. 1., Adácsi József Tűzoltó u.

Darálós: Bodor Péter Kolozsvári u. 9.

Fényképész: Bogáts Ernő Kolozsvári u. 5.

Vegyesbolt-élelmiszer: Homay Bálint III. u., a későbbiekben Miklós József és György a mai Szent-László körúton, bár e településrész csak az 50-es évek végére épült fel. Komma-bolt a mai Csókás József utcában, majd itt működött Kállay Károly italboltja.

A Pozsonyi u. 2. alatt a Nagykőrösi Népbank fiókja állt.

Növényvédelmi misszió működött a Tűzoltó u. 6. szám alatt.

Orvos e városrészben nem lakott, szülésznő viszont igen: Kiss Józsefné Ladvánszky Mária, Újosztás I. sor 5. Ekkor e hivatást okleveles bábának nevezték.

A lakosság túlnyomó része ipari munkás volt, akiknek főként az említett téglagyárak, és a Platter konzervgyár, az Első Kecskeméti Vasöntöde és Gépgyár Rt. és az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. adott munkát és családjakkal együtt megélhetést.

A Gépgyár homlokzati képe 1928-ban

E gyárak bővülése, illetőleg a későbbi időszakban épülő gyárak foglalkoztatták a lakosság túlnyomó részét ebben a korszakban, de a pártállam időszakában is. Az itt lakók nem szakadtak el paraszti gyökereiktől. Kertészkedtek, sokaknak a környékben is volt kisebb földje, vagy mezőgazdasági bér munkát vállaltak. Nyugodtan, őszintén ki merjük mondani, a Rendőrfalu lakosai már gyerekkoruktól kezdve igen sokat és keményen dolgoztak.

Összegezhetjük tehát, hogy a lakosság túlnyomó része ekkor fizikai munkás, de éltek itt kiskereskedők, vállalkozók, kisiparosok, csekély számban nyugalmazott, vagy aktív köztisztviselők. Értelmiségiek csak nagyon elenyésző számban éltek a Rendőrfaluban, itt elsősorban a Halasi és a Matkói úti két iskolára, az iskolaépületek mellett épített szolgálati-hivatali lakásokban élő pedagógusokra gondolunk.

Az ONCSA-házak egy részét később a MÁV kapta meg, ezért a 40-es évek közepétől, végétől megindult a vasutas családok ideköltözése. A MÁV tiszti-, altiszti állomány és családjaik ide költözése új szint hozott a Rendőrfaluba. A lakosságot kezdetektől fogva nemigen érdekelte a politika, inkább az alapvető megélhetésre koncentrált. Az események azonban sokakat a politikába sodortak. A Tanácsköztársaság alatt a téglagyárban is megszerveződött a munkástanács (szovjet) és a Magyarországi Szocialista Párt. Egyik bizalmi volt Gubányi Mihály (1884–1919), aki 1919 novemberében a fehér bosszú áldozata lett Szikrában. Róla a pártállam időszakában utcát is neveztek el. A másik vezető, Rózsa János túlélte, a 60-as évek megemlékezésein sokszor szerepeltették. Már emlí-

tettük, hogy a Matkói úti temetőben temették el az 1919. júniusi, a Duna-menti ellenforradalomban részt vett, a vörös statáriális bíróság által halálra ítélt és kivégzett 5 fiatal felkelőt.

Nyilvánvalóan a Horthy-korszak negyedszázada alatt sem változott különösebben a lakosság viszonylag apolitikus álláspontja, viselkedése. Pártpolitikai tevékenység, politikai agitáció nemigen folyt a környéken. Így a Rendőrfalu területén lakó képviselőt nem találunk a város vezetőtestületeiben.

Itt érdemes egy pillantást vetni Kecskemét Törvényhatósági Jogú Város közigazgatására.

A város élén dr. Balásfalvi Kiss Endre főispán és dr. Olaszi Liszka Béla polgármester álltak.

Természetesen az összes vezető tisztviselőt nem lehet itt megemlíteni, reméljük azonban, hogy az idézett kiadvány digitalizált formában is megjelenik egyszer. Talán közöttük a leginkább jelentősek Kovács Sándor polgármesteri jegyző, Harkay Béla főjegyző, Laczy Pál aljegyző, Kapuvári Hausser Rudolf dr. anyakönyvvezető, v. Szappanos Jenő építész-mérnök, a mérnöki hivatal vezetője, Nyúl Tóth Pál dr. az építészeti osztály vezetője, h. polgármester voltak. A Városháza hivatalai a különböző szakterületeket irányították. A várost lényegében a polgármester a hivatal és a Törvényhatósági Bizottság közreműködésével vezette. E szerv hozta a városi rendeleteket, fogadta el a költségvetést. A bizottságban voltak virilisták (v), érdekképviselői tagok (é), szakszerűségi tagok (sz), a vallásfelekezetek által delegált tagok (vf.), az örökös bizottsági tagok (ö), valamint a lakosság által választott tagok, akik neve mellett nincs betűjelzés.

Íme, az 1941-es Törvényhatósági Bizottság névsora:

Bagi Béla dr. (v), Csongrádi u. 15.; Balogh József (v), Erkel u 7.; Bábiczky Jenő (v), Batthyány u. 9.; ifj. Bende László, Czollner tér 14.; Bende Sándor dr. (v) Horváth D. u 22.; Id. Berente István (v), Matkó 56.; Bimbó József (v), Szamos u 2.; Bíró Lajos (é), Vizkelethy u. 9.; Bódogh József, Árok u. 2.; Borsodi József dr. (vf), Wesselényi u. 6.; Csabay László (v) Sarkantyú u. 13.; Csabay Mihály Kisfái 116.; Cselényi József (vf), Kossuth tér 3.; Csikay Lajos (v), Talfája u. 6.; Csitári János (v), Felsőmonostor 134.; Csomák Gábor, Béla u. 2.; Csorba János (v), Gáspár A. u. 15.; Demtsa Pál dr. (sz), Budapest; Dékány László (ö), Csongrádi u. 28.; Domján László Sétatér u. 28.; Domokos Ferenc (v), Mária körút 21.; Dormány Mihály, Szárny u. 2.; Dömötör László dr., Rákóczi út 3.; Dugár Imre, Felsőszentkirály 115.; Ekker Lajos, Nyíl u 20.; Faragó Fábián, (vf), Kossuth tér 5.; Fábián János, Körösi-hegy 39.; Farkas István, Kisfaludy

u. 25.; Fehér József (v), Csongrádi u 16.; Fejér Pál dr. (é), Rákóczi-út 5.; Fekete Béla, Simonyi u. 2.; Fritz Imre dr. Nagykőrösi u. 13.; Gerber Ferenc, (v), Irinyi u. 6.; Gesztelyi-Nagy László dr. (v), Horthy Miklós u. 10.; Godányi Zoltán dr. (sz), Kazinczy u. 15.; Gombai József, Szarkás 136.; Gombkötő Antal (sz), Budai u. 10.; Gubacsi Pál, Felsőcsalános 5.; Gullner Elemér, (sz) Budapest; Halmi Lajos (sz), Tatay tér 2.; Hammerschmiedt József dr. (v), Batthyány u. 23.; Hankovszky Jenő, Vizkelethy u. 14.; Hegedüs Ferenc dr. (v), Wesselényi u. 10.; Hetessy Kálmán dr. (ö), Szabadság tér 4.; Héjjas Elek dr. (é), Csongrádi u. 1.; Héjjas Ferenc, Munkácsy u. 8.; Héjjas István dr. (v), Borbás 3; Vitéz Héjjas Iván dr. Budapest; Vitéz Héjjas Tibor, Szabadság tér 7.; Horváth Károly dr. Lestár tér 1.; Horváth Ödön dr. Hornyik János u. 1.; Jenei József, Méntelek 166.; Jenei Pál dr., Hoffmann János u. 11.; Jobbágy Miklós dr., Csongrádi u. 8.; Joó Gyula dr. (v), Horthy M. tér 1.; Juhász József, Köncsög 43.; Katona József, Széchenyi körút 33.; Kelő János (v), Rigó u. 1.; Kemenes Illés dr. (sz), Budapest; Keresztes Andor dr. (sz), Kápolna u. 8.; Vitéz Keresztes Pál (v), Jókai u. 44.; Kertész Miksa dr., Tolnay u. 1.; B. Kiss Ferenc (ö), Kölcsey 7.; Kocsis Pál, Úrrét; Koncz József, (v), Csongrádi u. 12.; Koncz Mihály dr., Mátyássy u. 3.; Kovács Ferenc (v), Bercsényi u. 6.; Kovács Ferenc, Honvéd u. 18.; Kovács Imre, Sörház u. 3.; Sv. Kovács István, Kisfaludy u. 35.; Zs. Kovács István, (v), Katona József u. 18.; Sz. Kovács József, Horthy M. tér 2.; Kovács Máté, Tatársor 7.; Kovács Sándor (vf), Révész István u.1.; Kirsch József (v), Belsőnyír 34.; Kulman Sándor (é), Bugac, Repülőtér; Kuthy Árpád (v), Gáspár András u. 13.; Laczy Imre, Cimbalmos u. 5.; Laczy István (v) Vörösmarty u. 13.; Ladányi László (é), Munkácsy u. 16.; Leicht István, Szarvas u. 14.; Magyar József dr., Hosszú u. 22.; Magyar Mihály, Fecske u. 23.; Ifj. Mester László, Csáky u. 18.; Ifj. Mészáros László, Batthyány u. 25.; Ifj. Mócza János (v), Talfája 221.; Móczár Gábor, Nádasdy u. 3.; Molnár Erik dr. Nagykőrösi u. 29.; Muraközy Dezső, Szikra 37.; Nagy Mihály dr., (v), Nagykőrösi u. 24.; Nagy Mihály dr., Szabadság tér 1.; Nagy Sándor dr., Fecske u. 17.; Nemere Gyula, Mária körút 26.; Nóta István dr., Kisfaludy u. 21.; Nyúl Joachim, Koháry-Szentlőrinc 168.; Olajos István, Külsőballószög 3.; Orbán János (v), Trombita u. 8.; Vitéz Orbán Nándor, Kisfaludy u. 23.; Paksy Ferenc, (v), Budapest, Rákosi Repülőtér; Papp György (ö), László Károly u. 8.; Vitéz Papp István, (é), Horthy Miklós u. 15.; Páthy János, Hosszú u. 24.; Páthy Sándor, (v), Horthy Miklós u. 1.; Polgár Antal, Hetényegyháza, 52.; Prikkel Gergely (v), Talfája 37.; Prohászka Gábor (é), Kuruc tér. 8.; Ifj. Pulusz István, Méntelek 305.; Rác B. Béla dr. (v), Rákóczi u. 5.; Ruzs Ervin (v), Jókai u.

3/a.; Salamon Gábor, Bethlen krt. 28.; Sándor István, Horváth Cirill u. 1.; Sándor László, Erzsébet krt. 29.; Sárkány Béla (vf), Szabadság tér. 3.; Sárközy Jenő dr. (v), Széchenyi tér 8.; Simon Antal (v), Jókai u. 31.; Söröli Pál (é), Korona u. 4.; Slimakovits Béla (v), Széchenyi fasor 6.; Szabó Imre, Sarkantyú u. 24.; Szabó Iván dr. (ö), Batthyány u. 6.; Szabó János (v), Hosszú u. 6.; Szabó József (v), Csongrádi u. 6.; Zs. Szabó József, Külső-Szabadság u. 7.; Szabó Lajos (v), Rákóczi u. 17–19.; Szabó Pál dr. (v), Belső-Széchenyi u. 9.; Szabó Pál Sándor, Felsőmonostor 209.; Szalay Sándor (é), Csokonai u. 9.; Szappanos István, Városvölgy 164.; Szappanos Sándor dr. (é), Beniczky F. u. 9.; Szeless János (v), Kada Elek u. 19.; Szeley Imre dr. (v), Kiskunfélegyháza; Vitéz Széchy János, Kaszap u. 13.; Szomolányi János (vf), Jókai u. 1.; Szőke László (v), Vizkelethy u. 12.; Ifj. Szőke Mihály (v), Budai u. 14.; Tassy József dr. (é), Batthyány u. 8.; Tiringer Ferenc (v), Mikes u. 1-5.; Tormássy Ferenc (v), Vörösmarty u. 12.; Cs. Tóth László, Koháryszentlőrinc 45.; S. Tóth Sándor, Dévény u. 3.; Vaja Béla dr. (v), Budapest; Vitéz Varga László, Jókai u. 42.; Vass Vince dr. (vf), Szabadság tér 6.; Vágó János (é), Felső-Szentkirály 186.; Váry István dr., Batthyány u. 14.; Vendrő Gyula (sz), Koháry u. 5.; Végh Kálmán, Szalag u. 21.; Vincze Mihály, Szultán u. 14.; Vujovich Ferenc dr. (v), Rákóczi-város 29.; Wéber Aladár, Helvécia 214.; Ifj. Zaboretzky Ferenc (v), Bethlen krt. 16.; Zana József (é), Mária u. 1.; Zimay Károly (ö), Zimay L. u. 3.; Zsigmond Antal, Nagymagyarország u. 16.

E törvényhatósági bizottság mondhatni rendkívül színvonalas, országos, sőt nemzetközi viszonylatban is elismert emberekből állt. Ott voltak a kecskeméti közigazgatás kiemelkedő szakemberei, a város modernizációjában jelentős szerepet betöltő főispán és polgármester, az 1919-es ellenforradalom, majd a Rongyos Gárda értelmiségi és egyszerű tagjai, ismert helyi értelmiségiek, vállalkozók, iparosok, gazdálkodók, nemzetközi hírű mezőgazdászok, növénynevelők. Országosan ismert katolikus, protestáns lelkészek, egyházi vezetők, egy rabbi is, de a későbbiekben is jelentős szerepet betöltő szociáldemokrata ügyvéd, mellette kiscgazda politikusok, magyar munkások, iparosok is jelen voltak.

E területben a Rendőrfaluban élő személyt nem találunk, ettől függetlenül a Szt. László város képviselője létezett, bizonyos tekintetben működött is.

Érdekes összevetni az 1941-es törvényhatóság összetételét az 1948-as, utolsó kiadványban megtalálható törvényhatóság névsorával. Az 1945. októberi községtanácsi-törvényhatósági választások alkalmából létrejött koalíciós törvényhatóságot inkább az átpolitizáltság, kevésbé a szakmai-

ság jellemezte. A testület 1–2 fő kivételével lényegében kicserélődött, a virilizmus, a szakszerűségi, az örökös és a vallásfelekezeti delegálás megszűnt. Mindemelllett az ismeretes, hogy Kecskeméten az 1945-ös, de még az 1947-es választásokon a jobboldal többséget ért el.

A testületet a koalíciós pártok és a Szabad szakszervezetek delegáltjai adták. A közigazgatási apparátus, a város vezetése is kicserélődött. Természetes, hogy az új vezetésben, a hivatali apparátusban is volt számos jó szándékú, értékes ember, azonban az átpolitizáltság szemben állt a korábbi szakszerűségi szempontokkal, és ez által a város egészét reprezentáló testületi szemlélettel.

Kecskemét főispáni tisztségét Czagány Ferenc (MKP), a polgármesteri tisztséget pedig Tóth László (MSZDP) töltötték be.

Az 1948-as törvényhatóság tagjainak a névsora: (A tagok neve mellett megtaláljuk a párthovatartozást.)

Balla Dömötör (FKGP), Bajcsy-Zsilinszky u. 16.; Baranyi Zoltán (MSZDP), Arany J.u 7.; Báron László (MSZDP), Szegedi út 13.; Básti Ágoston (MKP), Egressy u. 10.; Batta József (NPP), Helvécia 257.; Bíró Lajos (MSZDP), Vizkelethy u. 9.; Boros Sándor (MSZDP), Árok u. 2/a.; Bónis Árpádné (PDP), Széchenyi tér 1.; Csontos József (Szs.), Szarvas u. 15.; Csorba Gusztáv (MKP), Dózsa Gy. u. 10.; Dávid Sándor (MSZDP), Horváth C. u. 3.; Domján István (FKGP), Sétatér u. 28.; Domokos János (NPP), B.-Ballószög 308.; Egri Ferenc dr. (FKGP), Nagykőrösi u. 20.; Fejős Béla (Szs.), Budai u. 26.; Fülöp Ödön (PDP), Csáky u. 16.; Galla Pál (NPP), Miklovics telep. I. u. 17.; Garaczi László (NPP), Fráter u. 22.; Gál Valéria (MSZDP), Tabán u. 9.; Gáti József (MKP), Rákóczi út 3.; Gerber Ferenc (MKP), Hajnal u. 1.; Géro Sándor (MKP), Kisfaludy u. 9.; Hajdu Ágnes (MSZDP), Kolozsvári u 10.; Hajdu Ernő (MSZDP), Külső-Szabadság út. 5.; Halász Pál (Szs.), Sarkantyú u. 19.; Herczeg Mihály (MSZDP), Sörház u. 16.; Hideg Gábor (MKP), Lakitelek; Horváth Béla (PDP), Csóka u. 48–50.; Jámbor István (PDP), László Károly u. 12–14.; Juhász József (NPP), Köncsög 43.; Kapás Ferenc (MSZDP), Borz u 10.; Katona Gyula (MSZDP), Vacsi-hegy 19.; Kemény Györgyné dr. (MKP), Nagykőrösi u. 24.; Kenderesi János (NPP), Talfája-dűlő 1.; Keresztes János (FKGP), Bánffy u. 14.; Kiss Károly (FKGP), Szarvas u. 6.; Konferszky Lajos (MSZDP), Rákóczi út 7.; Zs. Kovács István (FKGP), Katona József u. 18.; Kovács Jenő (MSZDP), Szarvas u. 15.; Kovács László (MSZDP), Szarvas u. 27.; Kullai Ferenc (MKP), Törökfái 82.; Laczi János (FKGP), Kőrösi-hegy; Laczi János (FKGP), Kerekes u. 26.; Lakos Gáspár (MKP), Kurucz körút 19.; Luszka Emil (FKGP), Kisfaludy u. 8.; Marsa János (FKGP), Borbás;

Mészáros László (FKGP), Batthyány u.; Molnár Máté (NPP), Nyíl u. 1.; Nagy Antal (Szs.), Gyufagyár; Nagy László dr. (PDP), Csokonai u. 7.; Nyers Imre (Szs.), Kőrösi-hegy 14.; Pető Lajos (FKGP), Mihó u. 4.; Poór István (FKGP), Bánffy-u. 12.; Pulai István (NPP), Fráter u. 2.; Rada Antal (NPP), Máriahegy 29.; Raskó Ferenc (PDP), Petőfi u. 4.; Rácz Gergely (MSZDP), Erzsébet krt. 23.; Rejtő(Reiszmán) Andor (FKGP), Jókai u. 3/a.; Révész László dr. (FKGP), Öz u. 3.; Rigó Imre (FKGP), Kossuth krt. 43.; Rigó Sándor (MSZDP), Tabán u. 2.; Rózsa János (MKP), Rákóczi út 3.; Sándor György (MKP), Sarkantyú u. 4.; Sántha Lajos (MKP), Árpád körút 7.; Schmidt József (MSZDP), Árok u. 39.; Sófalvi Lajos (MKP), Nagykovácsi u. 37.; Staub József (MKP), Széchenyi krt. 9.; Szabó József dr. (FKGP), Tatai tér 1.; Szabó József Zs. (PDP), Külső-Szabadság u. 7.; Szalay Gyula (MSZDP), Széchenyi város 25.; Székely János (Szs.), Öz u. 5.; Széles Józsefné (PDP), László Károly u. 18.; Szigethy Iván dr. (MKP), László Károly u. 7.; Szinyei Sándor (MSZDP), Kőrösi-hegy 67/b.; Szmilkó József (MSZDP), Jókai u. 32.; Tompos Sándor (MKP), Rákóczi út 3.; Tormássy Sándor (FKGP), Vörösmarty u. 12.; S. Tóth Sándor, Temes tér 9.; Turay Géza (NPP), Károly u. 1.; Turi László (MKP), Magyar u. 13.; Udvardy Lászlóné (MSZDP), Bethlen krt. 34.; Vadász Ferenc (MKP), Széchenyi tér 1/a.; Virág Ferenc (Szs.), Zápolya u. 3.; Zalai Sándor (MKP), Széchenyi tér 12.; Zsámboki János (MKP), Helvécia; Zsigó Mihály (FKGP), Koháry-Szentlőrinc.

Szavazati joggal bíró tisztviselők: Bárány János, Fehér Sándor, Kalász László, Kéry Sándor dr., Laczi Pál h.-polgármester, Rudnai Guidó, Sándor József dr., Szidor József, Tóth Kálmán dr., Tóth László.

Ezen kívül a törvényhatóság üléseinek, a főispán 12743./1946 rendelkezése alapján szavazati joggal nem rendelkező résztvevői: a közigazgatási, az oktatási, a pénzügyi, az egészségügyi, a számvevőségi szervezetek, a rendőrség, a tűzoltóság küldöttei és ezen kívül: Varsányi Ilona szoc. felügyelő, Felföldy Károly közellátási főtanácsos, Szappanos István műszaki tanácsos, Gyöngyösi Imre th. főmérnök, dr. Garzó József főlevéltárnok, dr. Tornyai László tb. tanácsnok, Kovács Sándor tb. tanácsnok, dr. Iványosi Szabó László tb. tanácsnok, dr. Seöbö Tibor II. o. aljegyző, dr. Luszka József tb. árvaszéki ülnök, dr. Kiss Béla tb. főügyész, dr. Szabó Ambrus könyvtárnok, dr. Kiss Dezső tb. aljegyző, dr. Losonczy Sándor tb. fogalmazó, dr. Kákonyi József tb. fogalmazó, dr. Tassy László II. o. aljegyző, és Bálint Alajos dr. múzeumigazgató.

A város 1941-es és 1948-as alkalmazottai között mint rendőrfalusi lakost találjuk: v. Fazekas Mihály tűzoltó, Tűzoltó sor 5., Kéry Ferenc, a Kecskemét thj. Város Villamos Művek díjbeszedője, Kassai u 5., ugyanitt gépápoló Körte Döme, Új osztás.

Ne feledkezzünk meg a postai kézbesítőkről sem: Szárdi István, Új osztás, Gere István, Kassai u. 8., Botos István, Pozsonyi u. 9.

Mérlegre helyezve, bár e törvényhatóság az 1941-es törvényhatósággal összevetve kevesebb országosan ismert nevet, szaktekintélyt tartalmazott, azonban még a pártszempontok alapján is működőképesnek és demokratikusnak tűnik. A vezető hivatalnokok, intézményvezetők bevonása mindenképp a szakszerűséget erősítette. Azonban e törvényhatóság napjai már meg voltak számlálva, a szalámi-taktika befejeztével 1949-re szerepét, funkcióját veszítette.

Annak ellenére, hogy az 1944 előtti közigazgatási, szakmai, közéleti, vallási-egyházi tekintélyek már nem szerepeltek benne, mégis magában hordozta a politikai pluralizmus, a demokrácia, a hivatali szakszerűség lehetőségeit. E lehetőségek 1949-ben felszámolódtak, az állampolgárok a párt és az apparátus egyéniség nélküli alattvalóivá váltak.

Bár a törvényhatóságban már a pártok helyi csúcsvezetése rendelkezett döntő befolyással, mégis a mai viszonylatokban is demokratikusnak és reprezentatívnak tekinthető testületnek a város szinte minden pontjáról voltak képviselői, így a Rendőrfaluból is.

Itt említjük meg tehát az akkori Rendőrfaluban élő két képviselőt: Hajdu Ágnes (MSZDP) Kolozsvári u. 10., valamint Nagy Antal, Gyufagyári-házak, (Szabad Szakszervezetek).

Rendőrfalu lakosságát tehát egyrészt kispolgári (közalkalmazott, nyugdíjas, kisiparos és kiskereskedő) rétegek tette ki, másrészt pedig a környező üzemekben dolgozó szak- és segédmunkás réteg. Nyilvánvalóan az utóbbiak életviszonyai voltak nehezebbek.

Ettől függetlenül – a világgazdasági válság visszaesését leszámítva – a lakosság életviszonyai folyamatosan javultak. A 30-as évek végének fellendülése, a revíziós konjunktúra a város többi részeihez hasonlóan itt is érződött. A kezdeti revíziós sikerek – melynek több a Rendőrfaluban élő honvéd is résztvevője volt – erősítették a jó hangulatot.

A lakosság világképe, horizontja tágabb lett, köszönhetően a város fejlődésének, a Halasi út részben Bugac felé irányuló forgalmának, idegenforgalmának. 1928-ban elkészült a Bugac felé menő kisvasút a Halasi út mentén. Horák Béla Bugacpuszta idegenforgalmi krónikája című művéből, valamint a korabeli sajtóból tudjuk, hogy 1928. április 21-én adta át a forgalomnak Fáy István főispán, Zimay Károly polgármester, Harkay Béla jegyző, valamint dr. Dömötör Lajos helyettes polgármester jelenlétében és közreműködésével. Ma már kevesen emlékeznek arra, hogy e kisvasút végállomása a Rávágy téren volt, tehát más városokhoz hasonlóan a 30-as években akár kisvasúton is lehetett utazni a városon keresztül.

A végállomás épülete

A kisvonat (A fotó későbbi évekből való)

Idézzük fel azért a Rendőrfaluhoz olyannyira kötődő KGV vezetése, állománya névsorát:

Igazgatóság: Zimay Károly polgármester, dr. Dömötör Lajos h. polgármester, Füredy Lajos tanácsnok, Révész Sándor tanácsnok, dr. Nyúl Tóth Pál tanácsnok, Harkay Béla főjegyző, Garzó Sándor tanácsnok, dr. Kiss Endre t. főügyész, Bakkay József üzemigazgató, Lukács András üzemvezető.

Üzemvezetőség: Kossuth tér 3. I. em. tel: 4-52., üzemigazgató: Bakkay József, Honvéd tér 1., üzemvezető: Lukács András, Szarvas u. 8., forgalmi főnök: Chiovini Béla Kecskemét-Átrakó állomás, pénztárnok: Baltás Béla, Hunyadi-város 28., Szabó Péter, Cserép u. 6., könyvelő: Soós Gyuláné, III. gr. Teleki László u 3., Csendes Sándor Szultán u. 19. irodakezelő: Várszegi János Nagymagyarország út 17.

Kecskemét-Rávagyter: állomáselőjáró: Kovács János, Vasút u. 10, később: Bányai Márton Városi kislakások 44., váltókezelő: Fazakas István, Hoffman János u. 5., később: Tószegi Pál, Szegedi u. 144.

Az Átrakó állomás

Kecskemét-Átrakó (tel: 4-36): állomáselőjáró: Kovács János, Szeged u. 4., forgalmi szolgálattevő: Széll Mihály, Kisfaludy u. 33., váltókezelő: Tóth Lajos, Kecskemét-Átrakó állomás, pálya-felvigyázó és szertárnok: Koncsek János, Kossuth krt. 2., később: Virágh István, Szegedi út 49., műhelyvezető: Kirschner Mihály, Városi kislakások 26., mozdony-vezetők: Ricze Lajos, Szabadkai u.

18., Sávolt János, Kassai u. 8., Sándorfi István, Kassai u. 6., Schuch István, Kolozsvári u. 13., fűtők: Farkas Gábor, Templom u. (Rendőrfalu), Molnár Kálmán, Külső-Mezei u. 10., Rádi Pál, Toldi u. 5., Sipos Sándor, Pozsonyi u. 7., kocszivizsgáló lakatos: Rác Pál, vizsgáló főkalauz: Kovács István, Kecskemét-Rávagy téri állomás: kalauz: Kiss Sándor, Sárkány u. 11., napidíjas kalauz: Lukács Károly, Munkácsy u. 14., fékező: Pintér János, Rendőrfalu új osztás, Romhányi Antal, Darab u.6.

A kisvasút további állomásai, alkalmazottai:

Fehértó: jegykiadó vonalőr: Péntes János állomásépület, később Szenek Nándor uo.

Jakabszállás: jegykiadó vonalőr: Absolon Jenő, állomásépület később: Barkóczy Tibor uo.

Bugacpuszta: jegykiadó vonalőr: Kalmár János, állomásépület, később: Kóczián István uo.

Bugac-Monostorfalva: állomáskezelő: Csordás Antal, állomásépület, később: Kovács István uo.

Bugacmonostor: jegykiadó vonalőr: Csamangó István, állomásépület, váltókezelő: Frindt Béla, őrház épület, pályafelvigyázó: Horkay Lajos pályafelvigyázó épület

Bugac: állomáskezelő: Absolon Jenő, állomásépület, pálya-felvigyázó jelölt: Igó László, pálya-felvigyázó épület, vonalbejáró ór: Erdődy Sándor, őrház

Alsóbugac: jegykiadó vonalőr: Parádi József állomásépület, később Eibb Ignác uo.

Szank: Burány Mátyás, állomásépület

Kiskunmajsa: állomás-elöljáró: Cserfalvi István állomásépület,
váltókezelő: Kovács János Kiskunmajsa Csontos Károly u. 416.

A kisvasút azért volt fontos a városrész életében, mert sokan dolgoztak itt a Rendőrfalu lakói közül, ugyanakkor a városrész lakói is sokat utaztak vele. Az állomásokon pontos, fegyelmezett munka, kiegyensúlyozott, derűs élet folyt.

A kisvasút mindemellett kitárta a világ kapuját az itt lakók, a környezet felé, hiszen világhírű személyiségek: politikusok, írók, művészek, sportolók stb. utaztak át a Rendőrfalun Bugac nevezetességeit megtekinteni, mint erről Horák Béla idézett művében olvashatunk.

A civilizáció vívmányai egyre inkább tért hódítottak, a városrész lakossága folyamatosan élhetett a sajtó, a sportrendezvények, a mozi, a színház adta lehetőségekkel, melyekre ugyan nem helyben, hanem a mintegy 2-3 kilométerre lévő városközpontban adódott lehetőség. Nem volt elérhetetlen e távolság, akár gyalogosan, akár kerékpárral.

Így tehát a lakosság olvasta a Kecskeméti Lapokat, a Kecskeméti Közlönyt, de az országos lapokat is. Számos családi házból lehetett hallgatni a korabeli színvonalas Magyar Rádiót. A Rákóczi úton működő Városi Mozi és a Vasútállomás melletti KTE pálya is megközelíthető volt. Szintén könnyen elérhető volt a Műkertben lévő MÁV-pálya is, és az ország akkor kiépült talán egyik legjobb fürdője, a Széktói strand. Ettől függetlenül sokan fürödtek a környékbéli, az agyagkitermelés vagy a talajvíz miatti gödrökben is.

A többség szintén gyalog vagy kerékpárral érte el közeli munkahelyét.

A képek között, az akkori és későbbi szorgalmas munkának tisztelegve mutatjuk be a Rendőrfalu egyik meghatározó munkahelyét, a Téglagyárat. Csak zárójelben jegyezhető meg, hogy a mai hasonló korosztály jelentős része számára nemhogy ez a nehéz téglagyári munka, de egyáltalán bármiféle fizikai munka is elképzelhetetlen.

Téglagyári agyagásók 1938

Munka közben a Téglagyárban

A képen a csillás lányok: jobbról: Dalos Margit, Szórád Istvánné, Gubacsi Imréné, (...) Gulyás Rózsi, Varga Mária, Varga Juli néni, Toldiné, Tóth Józsefné. A többi személy nevét sajnos nem ismerjük. Brigádvezetőjük Túri Antal, a főgépész pedig Bezsenyi Sándor volt. A kép talán az 50-es években készült, de visszaatal az 1944 előtti időkre is.

*„Anyagmozgatás” a téglagyárban
(Dunai András és Vincze Vilmos)*

A városrész életében fontos Téglagyár előtt egy Szeverényi Ferenc gyűjteményéből származó másik képen láthatjuk Vincze Margitot masnival.

Lányok háttérében a Téglagyár

A háború évei, az első évek eufóriája után egyre több nehézséget hoztak. A keleti front, a 13. könnyűhadosztály kötelékében harcoló 7. Zrínyi Miklós Gyalogezred állományából is követelt hősi halottakat, áldozatokat. Közöttük többen a Rendőrfalu lakói voltak. A családok azonban kaptak állami segítséget, sokan pedig otthonként új házat a folyamatosan felépülő ONCSA-telepen.

1944 tavaszán a Téglagyár a deportálás szomorú helyszínévé vált. Itt gyűjtötték össze a város és környéke zsidóságát, majd innen szállították

őket Auschwitzba. (Nem sokkal később ugyanezen a helyszínen gyűjtötték, innen szállították a Szovjetunióba malenkij robotra az embereket.)

Itt kell megemlíteni egy, e szomorú eseményhez kötődő legendát, amely szerint a gyár területén lévő mély kútba a deportáltak állítólag kincseket rejtettek el. Az 50-es évtizedben a téglagyárban dolgozó fiúk kimerték a vizet, de nem találtak semmit a kútban.

1944. október 31-én a Jakabszállás felől előrenyomuló szovjet csapatok a Rendőrfalun át törtek be a városba. A város szélén rövid ideig kisebb harcok voltak, a szovjet tüzelőállás a mai Állatkórház területén, a magyar harcálláspont pedig az iskolában volt.

Az iskola ablakait szétlőtték, a mögötte levő mai Cserhát utca két ONCSA ikerháza is romba dőlt. Más épületeket is ért bombabecsapódás az ONCSA-telepen, de itt már további komoly károkról nem tudunk. A IV. utca 6. szám alatt lévő Varga házat az emlékezők szerint előbb a németek és magyarok, később az oroszok konyhaként, étkezdaként használták.

1944 november–decemberétől az élet gyorsan elindult, újjászerveződött a városban, így a Rendőrfaluban is. November 15-én elindult a Kecskeméti Gazdasági Vasút. Mint Rigó Róbert kutatásaiból tudjuk, a közigazgatást november hó folyamán 10 körzetre decentralizálták, ez történt a Szent-László városban is. Az itt maradt lakosságnak is közérdekű munkát kellett végeznie. Sajnálatos orosz fosztogatások, erőszakosságok itt is előfordultak.

December végén újra elindult az oktatás az iskolában, a környékbeli gyárak és üzemek is elkezdték a munkát.

Halasi út és a kisvasút a 40-es években

Az 1944 októberétől 1949 tavaszáig terjedő négy és fél év politikai küzdelmei az ekkor még viszonylag kicsi Rendőrfalu lakosainak életét, mindennapjait nem sokban befolyásolták, bár mint már említettük, a Törvényhatóságnak két, a Rendőrfaluban élő tagja volt. A városban tevékenykedő pártok meglehetősen aktívak voltak, számos gyűlést, rendezvényt tartottak, melyeket a Rendőrfalu lakosai is látogattak.

A viszonylag kevés kár miatt az élet gyorsan visszazökkent a régi kerékvágásába. Az 1945 utáni években sok férfi lassan hazatért a hadifogságból és bekacsolódhatott a munkába.

A környező, a Rendőrfalu lakosainak is munkát adó nagyüzemek 1948. márciusi államosítása itt is sok emberben – főként az ipari munkásság soraiban – kelthetett bizonyos illúziókat. A koalíciós évek még viszonylag szabad viszonyai, az életfeltételek szerény javulása kedvezően alakították a közhangulatot. Az ipari munkásság egy része 1949 körül rövid időre elhitte, hogy a társadalom vezető osztályává lépett elő. Ezek az illúziók még a 70-es évtizedben is visszatükröződtek egyesek gondolkodásában.

1949-től azonban, már részperiódusaiban is eltérő új folyamatok indultak el.

Horthy Miklós kormányzó a városházi freskón

Előfizetési ár helyben
házhoz hordva
vidéken postán küldve

Egész évre — K
Fél évre — K
Negyed évre 60.000 K
Egy hónapra 20.000 K
Egyes szám ára 1000 K

KECSKEMÉTI LAPOK

(KECSKEMÉTI FRISS UJSÁG)

FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap
hétfő és
ünneputáni nap kivételével

A lap szellemi és anyagi részét érintő összes küldemények a szerkesztőség vagy kiadóhiv. címére küldendők

Szerkesztőség és kiadóhivatal
V. ker., Kéttemplom-köz

Főszerkesztő: Hankovszky Zsigmond.

Telefonszám: 141.

Felelős szerkesztő: Szabó Ambrus dr.

A gazdagság, amelybe belehalunk.

Megjelent tehát Smith főbiztos júliusi jelentése is, mely híven az előző jelentésekhez, pontos és hű képét adja gazdasági életünknek. Az új jelentés beszámol az elmúlt költségvetési évről is, melynek adatai 63 millió aranykorona felesleget tüntetnek fel, jóllehet a költségvetés erre az évre 100 millió aranykorona hiánnyal számol.

Mi régen tudjuk, hogy a gazdagság mögött, mely e nem várt plusz számoszlopai-ban zsúfolódik, a szegénység kalasztrófális örvénye tángol. Igazán semmi meglepő nincs abban, hogy félhivatalos újján a jelentéshez fűzött kommentárjában most már a kormány is elismeri, hogy ez a ragyogó eredményt az irgalmatlanul működő adóprésszorította ki. A magyar népnek — mondja a félhivatalos, — akkora adóterhet kellett viselnie, mely az ország életében súlyos válságok idézett elő.

Mi ösmerjük ezeket a válságokat. Számtalanszor megittuk, hogy éppen a Smith jelentéseket kedvező levő adószolgálatok sok voltak azok, amelyek a vállalatok helyzetét megingatták. De nemcsak gazdag és lökéserős vállalatok estek áldozatul az időnek, hanem a kisemberek szegénysége is. Az árverések dobját a bőséges éruaktárak és a kisember nyomorúságos cökömője felett az adó pergette meg, az az adó, melyet fizetni kellett, ha belepuszult is az ember, az az adó, amelynek kiperéselt százezreiből és millióiból tevődött össze a 63 millió aranykorona felesleg.

mőlesárral, a visszavitt árukra vonatkozólag pedig másnap sőt harmadnap is érvényes a bárca. A polgármester egyéni sérelmet lát Polyák Sándor interpellációjában s annak tárgyalását nem látja célszerűnek a közgyűlésben.

A következőkben a községi iskolaszéknél megüresedett tansági helyeket töltötték be 1926. június 30-ig szóló érvényvel. Kiss János dr. előterjesztését fogadták el s megválasztották Wagner Lajos helyébe Niklos Jánost, dr. Kovács Andor helyébe dr. Józ Gyulát, Medgyessy Gyula helyébe Kovács Vincét, Mayerffy Zoltán helyébe Szabó Sándort.

Kimondotta a közgyűlés, hogy Helvécián megüresedett szülészeti állásra kiharja a pályázatot s a legközelebbi közgyűlésen megejtik a választást.

A halasi és malkói utak között kiosztott telkeken egy új városrész épült. A tanács előterjesztésére a városrész Szent László város nevet kapja, míg hat utcáját az elszakított városokról Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabadkai, Brassói és Lőcsel-utcának nevezik el. Nagy László dr. üdvözli a tanácsot javaslatáért, amelyben az irredenta szellem hatáthatos támogatását látja.

Több apróbb televétel és földbérbeadás letárgyalása után a közgyűlés 10 órakor ért véget.

A Polgári Daloskör ünneplése.

A dalnok szeretete művelőinek mege-

pharát, amely lelkes áldozatkészséggel áll a Polgári Daloskörnek az egész város dicsőségét szolgáló munkája mellett. Használó elismeréssel adózott Kremán Sámuel érdemeinek, szervező és fegyelmző erejének dr. Jámbor József ügyvéd, ih. bizottági tag, aki Sopron város vendégszerelő közönségét köszöntötte. Lendülettel beszédében tolmácsolta Burdács Részó a Kecskeméti Dalárda üdvözlését, hangsúlyozta, hogy Kecskeméten 30 40 dalárda vett részt a nemes vetélkedésben, Sopronban megcsontított jogunk ellenére 112, örvendően gyarapszik a dalnok a hazafias érzelmeiket fejlesztő kultusza. Németh László, aki tizenhat éven át kivételes buzgósággal állott a dalkör munkájának élén, a szeretet összeraktó erejét állította példaként és jelölté meg nagy sikerrelengő életében felteletét. Poharát Csász Józsefnek, Jámbor Józsefnek és a megjelent hölgynek bontotta. Dr. Bódos Gyula az iparosodásban fejlődő kulturális értékekre mutatott rá a munkás társadalmi osztály fokozottabb megbecsülésének szükségességét emelte ki. Szabó Ambrus a Sopronban lekövetkező éveteket és a Daloskör köszöntőjében Szeber Micikét köszöntötte. Csász József a dalosok egyetértésére ültette poharát a dalosokhoz dr. Dömötör Sándornak a dalosok között mindig szem előtt tartandó feladatát. Istenet imádni, hazát szeretni, az országot szolgálni, — a legszebb hármast hármas f. berés. Kós Jenő ipartestületi jegyző magy. azokkal köszöntötte a szép sikert kívánó dalosokat s a Polgári Daloskör utolsó dalosait.

A Gépgyár évtizedei

Állomás a Rávagy téren

A kisvasút állomása

...és a vonalai

Tóth Géza és felesége tanítványokkal

Vécsey Jenő és tanítványai, 1956

Vincze Sára osztálya, 1949

Falusi utca a 40-es években

Az illetményföld haszna (Vincze Sára és Vincze Margit tanítónők)

Vincze Sára és diákjai

Téli táj a 40-es években

A Vasgyár labdarúgói 1949 körül

A KTE a 30-as években

A 13. hadosztály parancsnoka a főtéren

Katonái kelet felé lovagoltak

Vincze Zoltán

A rádió előtt

A város szélén

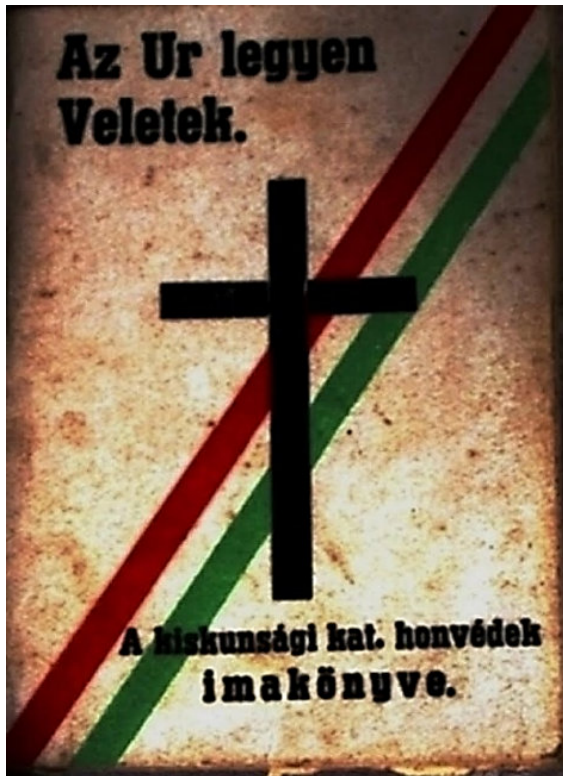
Vincze László próbarendőr egyenruhában

Ifj. Vincze Zoltán tiszteleg

Kiképzés Gyenes Sándor rajzán

Honvéd imakönyv

Munka a Téglagyárban – sárvágás

Téglagyári agyagásók, 1938

Téglyári munkások csoportképe

A Gyufagyár és a Vasgyár a '40-es években

A pártállam első két évtizede (1949–1970)

Csak bizonyos történelmi változások esetében lehet kerek fordulópontokról beszélni, sok más esetben azonban a rendszerek határai elmosódnak, egymásba átfolynak. Esetünkben az 1940-es évek második felének koalíciós évei lassan belefolytak az új, 1949-től létrejött, „népi demokráciának” elnevezett kommunista rendszerbe.

Az előző fejezet végén érintettük, kis részben elemeztük a koalíciós rendszer 1944–49 közötti kecskeméti folyamatait, politikai viszonyainak alakulását, megemlítettük a fontosabb szereplőket, ismertettük az 1947-es törvényhatóság összetételét.

A városban – ahogy azt Rigó Róbert helyi elitváltásra vonatkozó kutatásai kimutatták – a Magyar Kommunista Párt kulcspozíciókat szerzett meg a közigazgatásban és a rendőrségben szinte már 1944 végétől, annak ellenére, hogy az MKP társadalmi támogatottsága, szavazati arányai Kecskeméten meglehetősen gyengék voltak.

1948. március 25-én Kecskeméten is sor került a 100 munkásnál nagyobb létszámú ipari üzemek államosítására, majd 1949 decemberéig az államosítás kiterjedt a közép-, és a kisüzemekre is. Ez bekövetkezett a Kecskemét déli gyárnegyedét képező ipari üzemekben is. Tehát a Konzervgyár, a Téglagyár, a Gyufagyár, a Gépgyár, a Városi villanytelep az állam tulajdonába kerültek. A Rendőrfalu lakossága számára ez azért volt érdekes és fontos szempont, mert lakosai, felnőtt munkavállalói nagy része ezekben az üzemekben dolgozott. A Gépgyár a következő évtizedben jelentős fejlesztésekben részesült. Az államosítás előtt itt 300 fő dolgozott, 1953-ra már több mint 600 dolgozót foglalkoztatott a cég.

Az államosítások az ipari munkásság bizonyos rétegeiben illúziókat keltettek, voltak, akik elhitték, hogy a társadalom vezető osztálya soraiba kerültek. Azt is sokan elhitték, hogy a 40-es évek végére kissé javuló életszínvonal fejlődése a továbbiakban töretlen marad. Ilyen illúziók bizonyos körökben még a 70-es évtizedben is voltak.

A városrész viszonylag apolitikus lakosságát nem túlzottan foglalkoztatta a pártpolitika, bár lakosai egy része részt vett a koalíciós időszak igen gyakori helyi pártpolitikai rendezvényein, gyűlésein. Az 1945–1949 között működő törvényhatóságnak 2–3 itt vagy a környéken élő tagja is volt. 1949 elejétől a pártok tevékenységét Kecskeméten is felszámolták, az 1949. májusi országgyűlési választásokon már csak a Magyar Dolgozók

Pártja szatellit-szervezete, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Népfrent jelöltjeire lehetett szavazni. Az új államforma, a kommunista egypártrendszerre alapuló Magyar Népköztársaság az 1949. augusztus 20-i alkotmánnyal történő létrehozása nem váltott ki Kecskeméten sem különösebb örömet, leszámítva a baloldali mozgalmak vezetőit és apparátusát. A nagy tömegek még nem érezték át teljesen a kommunista rendszer lényegéből a következő években bekövetkező traumákat, legfeljebb az ekkor a politikából kiszorított koalíciós pártok vezetői és az értelmiség, az egyházak és lelkészek bizonyos csoportjai láthatták előre azt.

Tehát a folyamatosan balra tendáló folyamatok így csúsztak át a koalíciós keretből az egypártrendszerű kommunista diktatúra kereteibe. A Rendőrfalu főként a megélhetésre koncentráló, alkalmazotti és munkás rétegekből összetevődő lakosságának nagyobb csoportjait e politikai folyamatok természetesen csekély mértékben foglalkoztatták.

1949-re pedig a díszletek jelentős mértékben megváltoztak, az említett üzemekre vörös csillagot tűztek, a munkásokkal megpróbálták elhitetni, hogy ők váltak az ország uralkodó osztályává. Az újjáépítés sikerei, a pillanatnyilag növekedni tűnő életszínvonal sokakkal el is hitette a pártpropaganda állításait, megalapozatlan illúziók jelentek meg.

Kecskemét közigazgatásában is megfigyelhető volt a folyamatos balratolódás. Mint már említésre került, 1944. november 1. és december 17. között a szovjet katonai parancsnokság felhatalmazására Váradi József, a Beretvás Szálló főpincére volt a részben kiürült város polgármestere, 1944. december 17. és 1948. május 1. között pedig a város közvéleménye által elismert és tisztelt Tóth László nyomdatulajdonos, lapkiadó, aki az MSZDP-hez tartozott.

Nyugdíjazását követően kommunista politikusok töltötték be a polgármesteri tisztséget. 1948 májusától a jó szándékú Czagány Ferenc, aki Liszka Béla polgármester által már a korábbiakban felvetett elgondolásokat, célokat hozta elő, vetette fel. Czagány Ferenc más beosztásba történő áthelyezését követően 1950 januárjától a szintén kommunista Szelepcsényi Imre lett Kecskemét polgármestere mintegy hét hónapig.

A közigazgatás területi átszervezése is megkezdődött, 1950 februárjában a kormány bejelentette, hogy Kecskemét lesz az újonnan szervezett Bács-Kiskun megye székhelye.

Kádár János belügyminiszter 1950 májusában törvénytervezetet nyújtott be az országgyűlésben, miszerint az eddigi helyi önkormányzatokat úgymond „feudális és burzsoá” jellegük miatt meg kell szüntetni, helyükbe létre kell hozni a tanácsokat. Tehát 1950 nyarán bekövetkezett a közigazgatás szovjet típusú átszervezése, az igazgatás különféle

szintjein (megye, járás, város, község) megszerveződtek a tanácsok, melyekben az irányító szerepet a végrehajtó bizottságok vették át, melyeknek elnökei töltötték be a korábbi polgármesteri hatásköröket.

1950. augusztus 15-én megalakult Kecskemét Város Tanácsa és ennek 13 tagú Végrehajtó Bizottsága, amelynek elnöke a korábbi polgármester, Szelepcsényi Imre lett. 1950. október 22-én a korábbi közigazgatás jogi kereteit befejező ecsetvonásként megválasztották a helyi tanácsokat. Kecskeméten a 48032 szavazóból 47233 fő „szavazott” a Népfront jelöltjeire.

A Rákosi Mátyás képe előtt, Losonczy Géza megnyitó köszöntésével a Megyei Tanács megalakulásáról a Népújság 1950. november 10-i lapszámából értesülhetünk.

Kecskeméten tehát a „népi demokrácia” koalíciós periódusait felváltotta a kommunista diktatúra. A Rendőrfalu nagyrészt alkalmazott és munkás rétegei ezt a munkahelyeken is érzékelték – nem kizárólag a külsőségek és díszletek tekintetében.

A gyárakban a korábbiakhoz képest szigorú rend alakult ki: a beléptető-pecsételő rendszer szinte még a 60-as és 70-es években is működött. A szovjet mintákat átvéve megkezdődött a tervgazdaság, a munkaverseny, a dolgozók a műszak előtti gyűléseken, a kommunista ideológiai szemináriumokon vettek részt, ahol megkezdődött meggyőzésük, átnevelésük, a békekölcsön kényszerű jegyeztetése.

Az I. Ötéves terv (1950–54) feszített sztahanovista munkaversenyt írt elő a város környékbeli üzemeiben is. Ezek közül több exportra termelt, ezért a termelékenység rendkívül fontosnak minősült. A Bács-Kiskun-megyei Népújság rendszeresen körbejárta az ipari üzemeket, és tudósításokat jelentetett meg a sztahanovista munkaversenyről. Már 1950 májusában példaként említették, hogy a Gépgyár 336 %-ra teljesítette az időszakos tervet. Más környező üzemekben: Gyufagyár, Konzervgyár, Épület-lakatosipari Vállalat is gőzerővel folytatták az extenzív élőmunka jelentős, feszített ütemű kihasználását a munkaversenyben. A tanácstagoknak, mint

Csikós Jánosné brigádvezető és Habranné a Gyufagyárban

például a Vasgyárban dolgozó Tapodi Józsefnek, Gyöngyösi Istvánnak, Varga Balázsnénak a munkaverseny sikerét kellett előmozdítaniuk.

A korábbi évekhez képest jelentős mértékben romlott a sajtó és a kulturális élet helyzete. Az utóbbi területen még ki is lehetett nevetni a szovjet minták majmolását, a Bács-Kiskun-megyei Népújság azonban a helyi sajtó, akár még 2–3 évvel ezelőtti még viszonylag nyugodt, konszolidált polgári jellegét is feladva a párvezetés szócsöve lett. A megye, Kecskemét és a Rendőrfalu lakói a pártközlemények mellett felajzott, támadó hangú közleményekkel, írásokkal találkozhattak benne. Így példaként folyamatos cikkekkel találkozhatunk az újságban az „osztályidegenek”, a „kulákok”, a „jobboldali szociáldemokraták”, a „béke ellenségei”, a „szabotőrök”, az „izgatók”, az „árurejtegető hörcsögök” elleni sokszor tragikus kimenetelű „osztályharcról”. Napirenden volt a teljesen hihetetlen uszítás. Példaként említhető, hogy a kalocsai apácák a kórházban a betegek életére törnek, vagy ahogyan a dunavecsei jehovisták háborús uszítást folytatnak. A köztisztelőben álló szőlőnemesítőt, Kocsis Pált azzal támadták, hogy állítólag hajnaltól késő estig dolgoztatja alkalmazottait. Ez körülbelül annyira volt reális, mint, hogy de Gaulle fasiszta lett volna.

Az életszínvonal zuhanása ellenére a rendszer talán egyedüli pozitív elemének, a sportnak a korábbi évtizedekhez képest is tömegessé válása volt. Az életforma és a sport területeivel foglalkozó fejezet részben foglalkozunk részletesen Kecskemét és a Rendőrfalu sportjával, de tény, hogy számos, új vállalati sportegyesület szerveződött, melyekben tömegessé vált a különféle, természetesen főként a legnépszerűbb sportágakban kifejtett aktivitás.

A magyar hagyományokat követve a fiatal férfiak kedvvel és ambícióval vonultak be az immár szovjet mintájú, egyenruhájú Magyar Néphadseregbe. Pedig a szolgálat körülményei nem voltak a legkedvezőbbek, példaként Zana Árpád, az AGROKER raktárosa a jugoszláv határon töltött igen veszélyes szolgálatát említette meg, mintegy negyedszázaddal később a 70-es években. Mindezek függetlenek voltak a rendszer csúcsain történő politikai-ideológiai változásoktól, ingadozásoktól, melyekből a lakosság alig érzékelt valamit.

A munkaverseny, a teljesítmények fokozása az 1953 júliusától kormányra került Nagy Imre kormány alatt is folytatódott. 1954 tavaszán nemcsak a május 1-jére, hanem a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusára is készültek, ezért növelni kellett az eredményeket.

A Bács-Kiskun-megyei Népújság 1954 áprilisának végén körbejárta a környék üzemeit szemlét tartva a megyei pártbizottság versenyzászlajáért

folytatott munkaverseny állásáról. Nem zárható ki, hogy az említett írás tartalmazhat részigazságokat, ugyanis az biztosnak tekinthető, hogy a magyar emberek szerettek dolgozni, és ekkor is, függetlenül a rendszer presszióitól, igényesen és erőfeszítéssel dolgoztak.

Tehát a Kecskeméti Konzervgyár teljesítette az időszakos terveket, a május 1-jei városi felvonulást e gyár dolgozói nyitották meg fehér köpenyben és színes díszletekkel. A cikkből megtudhatjuk, hogy a Kinizsi Konzervgyár ugyan késett, de a pártkongresszusra tervezte behozni a lemaradását. A hagyományosan magas technikai teljesítményt nyújtó, a Balogh Ferenc igazgató és Szabó Lajos főmérnök által irányított Kecskeméti Gépgyár is teljesítette a terveket, a rendkívül jó minőségű öntöttvas fürdőkádakat csomagolták, majd Egyiptomba, Alexandriába szállították.

Az utca felől átfestett Gyufagyár is teljesítette a terveket, és készült a május 1-jei felvonulásra. Ebben az üzemben dolgozott a Rendőrfaluban lakó Csikós Jánosné, az üzem kiváló dolgozója, kétszeres sztahanovista, aki mint kongresszusi küldött egyik résztvevője volt 1954 májusában az MDP III. kongresszusának. A sztahanovista kongresszusi küldöttről készült cikk szerint brigádjával eredményesen, 132 %-os szinten teljesítették a kongresszusi tervet, jelentősen mérsékeltek a termelés során keletkezett selejtet.

Az idézett írások kitűnően mutatják, hogyan manipulálta a rendszer a dolgozó és szorgalmas magyar embereket, hogyan élt vissza naiv becsületességükkel, akkor még létező közösségi és szociális gondolkodásukkal. A tájékoztatás akkori rendszere pedig lehetetlenné tette, hogy a nagy tömegek bármit is megtudhassanak az ország valódi állapotáról, az ÁVH terrorjáról, a kivégzésekről, a kitelepítésekről. A figyelmet a negatív folyamatokról pillanatnyilag az Aranycsapat diadalai terelték el.

Az ország és Bács-Kiskun megye egyes részeitől eltérően Kecskemét e részén nem került sor ellenzéki, rendszerellenes szervezkedésekre, bár egyes vélemények szerint az 1951-ben kivégzett Horák Jenő jogakadémiai tanár és Csáky Ferenc volt katonatiszt vezette szervezkedés szálai a Rendőrfaluba is elvezettek. Általánosságban kimondhatjuk, ezek az ellehetetlenülés, vagy az elkeseredés szülte mozgalmak és szervezkedések az erőviszonyok és az elszigetelt helyzetük miatt az egész országban eleve vereségre voltak ítélve. Akárcsak 100 évvel azelőtt, a Bach-rendszer időszakában.

Az önkorrekcióna képtelen Rákosi-Gerő rendszer tehát önmagától nem lehetett képes semmiféle megújulásra, változásra sem. Attól függetlenül, hogy akár felső-, akár közép-, vagy alsó szintű vezetésében lehettek,

vagy előfordulhattak becsületes, naiv, jó szándékú emberek, akik tenni akartak valamit az országért és honfitársaiért.

A „politikai élet” a pártállam merev keretei között zajlódhatott, formálisan működtek a népképviselői szervek: az országgyűlés és a helyi tanácsok. Az országos és a helyi pártszervek döntöttek minden kérdésben, még a Magyar Függetlenségi Népfront tevékenységét is elsorvasztották, csak Nagy Imre 1953. júliusi kormányprogramja tervezte a Népfront újjászervezését, és általa a társadalmi párbeszéd és együttműködés megindítását.

Az ország, így Kecskemét is közeledett a nagy fordulathoz, 1956-hoz. A felső állami- és pártvezetésben 1955–56 folyamán bekövetkezett belső küzdelmek és fordulatok Kecskeméten legfeljebb az értelmiség bizonyos csoportjait érdekelték, ők természetesen inkább Nagy Imre és reformpártellenzéke mellett álltak.

Itt nem lehet célunk az 1956-os forradalom kecskeméti eseményeinek részletes bemutatása, hiszen erről más művekben meglehetősen kimerítően olvashatunk. E területen a legjelentősebb mű Balai F. István-Lovas Dániel: Kecskeméti ötvenhatos olvasókönyv.

A Rendőrfalu ugyan nem volt a forradalmi események színhelye, lakói azonban részesei voltak a forradalom városi eseményeinek. Példaként említhető, hogy Fodor Menyhért és Tóth Mária részt vettek az október 26-i tüntetésen. Október 26-ának a városrészben élő hősi halottja volt a fiatal Tóth Béla géplakatos, aki a Gépkarbantartó Vállalatnál dolgozott.

*Az 1956-ban lelőtt
Tóth Béla*

Az 1937. április 19-én Kecskeméten született fiatalember az ONCSA telep 11. szám alatt lakott szüleivel. Valószínűsíthetően az október 26-i tüntetés résztvevőjeként érte a gyilkos lövés a városháza sarkánál.

Talán Nagy Lajos, vagy Szabó János csoportjának lehetett tagja a Rendőrfaluban lakott Érsek Sándor, aki az említett, a megtorlás során kivégzett felkelőparancsnokok által vezetett csoportok tagjaként vehetett részt kisebb fegyveres akciókban Kecskeméten és környékén, a Nagyállomásnál, a Czollner tér környékén, valamint az akkor a Rákóczi út végén épülő házaknál.

Érsek Sándor az 1990-es években Budapesten egy 56-os otthonban élt, majd pár év múlva, egy utcai, egy ismeretlen garázda bűnöző személy által elkövetett, gyakorlatilag minden ok nélküli agresszív támadás következményeinek betudhatóan vesztette életét. Testvére a mai napig itt, a Rendőrfaluban él.

A forradalom alatt, vagy az azt követő hetekben több rendőrfalusi dolgozó volt a környékbeli üzemek munkástanácsainak tagja. A Kecskeméti Gépgyár munkástanácsának tagjai voltak: Schebeszta József, Vincze Zoltán, Rózsa Pál, Simigla Imre, Kripóczky József, Cser Lajos, Varga Sándor, Bozsik Béla, Sóki István, Kiliti András. A Kecskeméti Konzervgyár munkástanácsának volt tagja Kripóczki Istvánné. A MÁV kecskeméti munkástanácsa tagja volt a Rendőrfaluból Dutkon István, Szilágyi János és Zakar Imre. Kiskunfélegyházán kapcsolódott be a MÁV forradalmi munkástanácsába Ladányi Mihály, Vésztőn pedig az 1957 tavaszán ide költöző Károlyfalvi József. A Pedagógusok Szabad Szakszervezete megyei bizottságának tagja volt Perjési Pál. (Ezen adatok részbeni forrása a BKM Levéltár az 50. évfordulón megjelent forráskiadványa.)

Mivel a Rendőrfalu a város viszonylag periférikus területének minősült, az ideológiai motivációjú utcanév-változtatások első hullámai még nem érték el. Pedig, mint Erdélyi Erzsébet, a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun megyei Levéltára Múltbanéző című folyóiratában megjelent, *A politikum térhódítása a kecskeméti utcanevekben* című, érdekes tanulmányában olvashatjuk, e folyamat már az 1945-ös változásokkal elkezdődött. A Nemzeti Bizottság, a város törvényhatósága felé megfogalmazott, 175/1945 számú átirata eredményeképp a Törvényhatóság számos közterület nevét megváltoztatta. Itt természetesen nem elemezzük részletesen e névváltozásokat, csak a tendenciát szeretnénk jelezni.

A Nemzeti Bizottság és a Törvényhatóság a Mezei utca egy részét Bajcsy-Zsilinszky Endréről, a Nagymagyarország utat Dózsa Györgyről, a Horthy Miklós utat Ady Endréről, a Széchenyi fasort Buday Dezsőről, a Kápolna utcát Lugosi Istvánról nevezte át. És természetesen elmaradt a Bethlen körút egy részének még a 40-es évek elején Mussoliniról tervezett átnevezése is. (Ez az építészeti jelleg miatt nem is lett volna igazán méltó). A meglehetősen korlátozott politikai értékelés és látásmód szempontjai szerint az 1944 előtti nevek antidemokratikus, és a környező népeket sértő jellegük miatt kerültek megszüntetésre.

Tehát, a város vezetésében igen erős pozíciókat megszerzett MKP befolyása abban is kifejeződött, hogy már 1945-ben megjelentek a Tanácsköztársaság helyi szereplőiről elnevezett utcanevek. Így kaptak tehát utcát dr. Buday Dezső, Reiszmann Sándor, Farkas Sándor, Szegedi Lajos, Szűcs Lajosné és mások.

A következő években folytatódott a kommunista személyiségek névválasztásával az utcanevek további adományozása. Lett Kecskeméten Sztálin, Lenin, Jacques Duclos, Beloianisz utca. Utcanévet kapott Zója, a szovjet partizánlány is. A Rendőrfalutól északra, a Szentháromság temető helyén, a Halasi út mentén a 60-as években épült lakótelep pedig a Leninváros nevet kapta.

A Rendőrfalut a névváltoztatási hullám 1959-ben érte el. A Városi Tanács Igazgatási Osztálya 1958. augusztus 12-én javaslatot tett az eddig római számokkal jelzett, Oncsa-telep eddig elnevezéssel nem rendelkező utcáinak átnevezésére. Először Műkert, Tanács, Munkás, Gyár, Fehértó, Libamező utcanevek adására került volna sor. A Városi Tanács 1959. március 6-i ülése azonban arra hivatkozva, hogy számos 1919-es mártír és forradalmár még nem kapott utcanévet, az említett elnevezések helyett Benke József, Bakonyi Antal, Seres Imre, Joó Mária, Gubányi Mihály, Németh Imre nevét adta az említett utcáknak. Érdekes módon nem nyúltak hozzá az 1925-ben, az elszakított városokról kapott utcanevekhez a Rendőrfaluban és a város többi részén sem.

A Tanácsköztársaság helyi történetében különböző szerepet betöltött, egyes esetekben vitatható, más esetekben pedig jelentőséggel alig bíró személyekről kapott utcanevek az 1990-es évek elejéig maradtak. E változásokra a továbbiakban még visszatérünk. A Rendőrfaluban ekkor csak két tőlük eltérő személynév utcanév maradt: Csókás József szőlőnemesítőé, és Vasvári Ferenc szabómesteré, aki az 1890-es években tett állítása és bizonyos feltételezések szerint 1853-ban részese lehetett a Noszlopy-féle összeesküvésnek.

Az 1960-as évek elején fejlődés indult meg a Rendőrfalu területén, de a környezetében is. Mint említettük, a Rávagy tértől délre, a Szentháromság temető egy részének helyén megindult a szocialista típusú lakótelep, a Leninváros építése. Az építkezés viszonylag rövid időn belül látványos eredményeket hozott, lakótelep született az ekkor már Zománcipari Műveknek nevezett Kecskeméti Gépgyárral szemben. Megszűnt a kisvasútnak a Rávagy térig vezető vonala, a hajdani állomás is. A lakótelepen létrejött a Leninvárosi Általános Iskola, későbbi néven a 2010-es évek elejéig működő Vörösmarty Mihály Általános Iskola. Mellettük szolgáltatóház (posta, fodrász, gyógyszertár, orvosi rendelő stb.), vala-

mint ABC áruház is létesült. A város párt- és állami vezető rétege a 60-as évek közepén a Leninvárosban élt, majd újabb városrészekbe költözött. Kivéve Pozsgay Imrét, a 60-as években az MSZMP Megyei Oktatási Igazgatósága vezetőjét, aki egy egyszerű, ma is álló ikerházban élt családjával a Matkói út és a Szentgyörgyi Ferenc utca sarkán. Az ikerház másik felében a mérnök-pedagógus Bokor házaspár lakott két gyermekével.

A Leninváros jelentős fejlesztése viszont levette napirendről a Rendőrfaluban szükséges beruházásokat. Ettől függetlenül a Rendőrfalu fejlődése, ha lassan is, előrehaladt a 60-as évtized folyamán. A Kecskemét Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1960. július 21-i ülésén, mivel a kegyeleti idő lejárt, határozatot hozott a Matkói úti temető felszámolásáról. A helyén telekosztást végeztek, majd lakóházak épülhettek.

A Rendőrfalu fejlődése tehát folytatódott. A déli részén, ahol temető nem volt, már folytak az építkezések, a beépítés az 50-es évek közepén megkezdődött. Példaként a Németh Imre (ma Bánáti) utca összekötötte a Brassói és a már szintén beépülő Lócsei utcát. Itt és a közvetlen környéken építő, vagy házat vásárló családok a teljesség igénye nélkül: Dobos, Góbor, Csikai, Gál, Bóbis, Tyukász, Molnár, Rubányi, Márfi, Kádár, Bekő..., a Lócsei utcán építők: Magyar, Csernus, Kovács, Kállai, Varga, Lévai, Fekete, Bagi, Cser...

A volt városi temető helyén tehát az 1960-as évtized elejétől, közepétől felépültek a korszak szabványai szerint engedélyezett, négyszög alaprajzú, sáttortetős családi házak. A Rendőrfalu új, sáttortetős házaival betöltötte a Lócsei utca és a Matkói út közötti területet, új utcák, (akkor Benke József és Bakonyi Antal) létesültek. A kivitelezők főként id. és ifj. Túri Bálint, Túri Zoltán, Fodor Pál, Fodor Gyula, Halász Pál építőmesterek, kőművesek voltak.

Szembeötlő jelenségként megemlíjtük, mert sokan furcsállják, hogy a Bakonyi Antal (ma Nagyváradi) utcában a jobb oldalon a számozás 1/d, 1/c, 1/b-vel kezdődik, majd egy sarokház után található az 1/a, és csak a Zentai utca sarkán indul 1-gyel a páratlan oldali számozás úgy, hogy a baloldalon már a 42-nél tart. Ennek az az oka, hogy 1960-ban először csak innen kezdődően osztottak a jobb oldalon telkeket. Nem sokkal később a Zentai utca bal- és a Kolozsvári utca jobb oldalán még hat telket kimérve csökkentették a háromszög alakú teret. 1967-ben aztán a tanács újabb négy telket értékesített, amelyekre a Bakonyi Antal utcában Kovács György és Golovics István, a Lócsei utcában pedig Tóth László és Kincses László családja épített. 1971-ben a Városi Tanács a keres-

kedelmi egységek részére fenntartott területet is eladva további két telket alakított ki, amelyeken a Bakonyi utcában Válik Ferenc, a Lócsei utcában Jurászik Antal épített családi házat. Ők ketten lettek a falu utolsó, a tanács által értékesített telkek tulajdonosai. Ezzel ki is alakult a Rendőrfalu településszerkezetének ma is meglévő formája.

A Matkói út túlsó oldalán, az iskola mellett az MHSZ létesített gépjárművezetői oktatóhelyet, mellette az *Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat* hozta létre 1969. január 1-jén a Sokszorosítógép Gyárat. A 60-as években a régről továbbélő kis magánüzletek (Miklós bolt, Végh Gáspár trafik, Kormányos József daráló, Országh borbély, Szántó István cipész, a Farkas és a Czirkos italkimérés stb.) mellett új üzletek, népboltok létesültek a Németh Imre (ma Bánáti) utca elején, valamint az ekkor épülni kezdő Tsz-falu első utcái (Harmat, Kiskun, Szövetség, Számadó és Búzakalász) számára a Matkói út és a Búzakalász utca sarkán. Ebben a részben működött orvosi, fogorvosi (dr. Hajdu Ágnes) rendelő is. E bolttal szemben létesült az Egyetértés labdarúgópálya az 50-es és 60-as évek fordulóján. A Tsz-falu az 1970-es és az 1990-es évtizedek során tovább bővült. A fejlődésére itt részletesebben azonban nem térünk ki, pedig az új városrész élete jelentős részben összefonódott a Rendőrfaluéval. Az itt élő gyermekek is nagyrészt a Halasi-úti Általános Iskola tanulói voltak. Szüleik az Egyetértés, majd a Magyar Szovjet Barátság Tsz-ben dolgoztak. A Matkói út végén a 60-as években létesült a Szék-és Kárpitosipari Vállalat.

A Halasi út túlsó oldalán a 60-as évek folyamán jelentős beruházások születtek. Tanyák és kukoricaföldek helyén létrejött az AGROKER, vagyis a Mezőgazdasági Ellátó Vállalat, valamint a Gabonaforgalmi Vállalat. Az utóbbi hatalmas tárolója lezárta a kilátást az Izsáki út felé. Pedig a 60-as évek elején a 2015-ben az egyetemi beruházás miatt lerombolt, egyébként statikailag és esztétikailag kifogástalan Bauhaus stílusú hajdani csapat-, majd Megyei Kórház épülete magasabb emeleteiről a GAMF főépülete megépültéig látni lehetett a Rendőrfalu házait, a bugaci kisvasutat.

A 60-as és a 70-es évek folyamán a Halasi út és a bugaci kisvasút forgalma is jelentősen megnövekedett. Ez, sajnos, együtt járt a balesetek számának növekedésével is. Számos tragikus közlekedési, köztük gyermekbalesetek színtere is volt a Halasi út. A kisvasút talán biztosabb volt, de itt is történtek figyelmenlenségből származó tragédiák, öngyilkosságok is, amelyek között voltak szovjet katonák is. Itt említjük, hogy a közeli, a mintegy 2–3 kilométernyire a Homokbánya területén létrehozott objektumban, valamint az 1918-ig a K. u. K., majd 1944-ig a Magyar Királyi

Honvédség által működtetett Rudolf, Ferenc József, Erzsébet, Horthy laktanyákban igen jelentős létszámú és harcászati erőt képviselő szovjet gárda-magasabb egység állomásozott. Érdekes belegondolni, hogy a 60-as, 70-es és 80-as években még éltek olyanok Kecskeméten, akik az 1910-es években ide vonultak be és itt szolgáltak a 38. Mollinár gyalogezrednél. Hogyan tekinthettek 46 évig ezekre az épületekre?

Az objektív okokból fakadó szomorú vagy negatív jelenségek ellenére a Rendőrfalu, a Tsz-falu tovább fejlődtek, komfortosodtak. Az 1960-as és 70-es években épült lakóházak már megfelelő komfortszinttel (víz, fürdőszoba) épültek, és a korábban épült házak is felzárkóztak hozzájuk. Az üzletek áruellátása bővült, az életfeltételek általában javultak.

A Rendőrfalut is érintette a Gyufagyár 1959-ben történt leállítása. Mivel a munkások zömmel nők voltak, többségük, köztük rendőrfalusiak is a Konzervgyárhoz kerültek. A ZIM minden jelentősebb változása hatással volt Rendőrfalu lakosságára is. Az 1958/59-es évi 2 millió Ft-os fejlesztése folytán új öntödei csarnokot építettek, 4 darab korszerű, 5 tonnás darut állítottak munkába, amelyeken daruvezetőként dolgoztak a Rendőrfaluból: Bende Istvánné, Sebők Józsefné (Csibi), Hegedűs Béláné, Farkas Lászlóné, Szélesi Rózsa, Domokos Ferencné. A gyár 1968 körül bekövetkezett rekonstrukciója számos családnak jelentett jövedelmet, mert az építőmunkások számára adták ki albérletként otthonuk egy részét a rendőrfalusiak.

A ZIM modern, élvonalbeli üzemmé változott, fénykorában közel 1500 főt alkalmazott, számos rendőrfalusi lakos dolgozott benne. A beruházás eredményeképpen javult az eddig is kitűnő minőségű zománcozott öntöttvas kádak minősége, jelentősen megemelkedett az export. A korabeli sajtó arról tájékoztat, hogy amerikai vásárlók, érdeklődők is megjelentek. A gyár vezetését a korábbi, nagyon szigorú és emberséges Zolnai Imre munkásigazgatótól Záray Géza vette át a 60-as évek közepén. Az új vezetés, bizonyára az alkalmazotti létszám növekedése miatt is, az eredmények ellenére kevésbé lehetett a személyes problémákra odafigyelő, vagy minden esetben tárgyilagos. Az emlékezők szerint a vezetés technokratikus stílusa erősödött fel. A 80-as évek második felében, a 90-es évek elején már Halász István és Tóth Viktor igazgatók sem menthették meg a megrendelések hiányában tönkremenő üzemet.

A gyárban, vagy a környezetében történtek tragikus balesetek is. Ilyen volt a 60-as években két kisgyermeknek az Alsó pályaudvarnál tárolt kohóhomokba fulladása, vagy a népszerű és szakmailag elismert főmérnök, Sövegjártó Zoltán 1978 februárjában történt tragikus kohász-balesete, mely az egész várost megrázta.

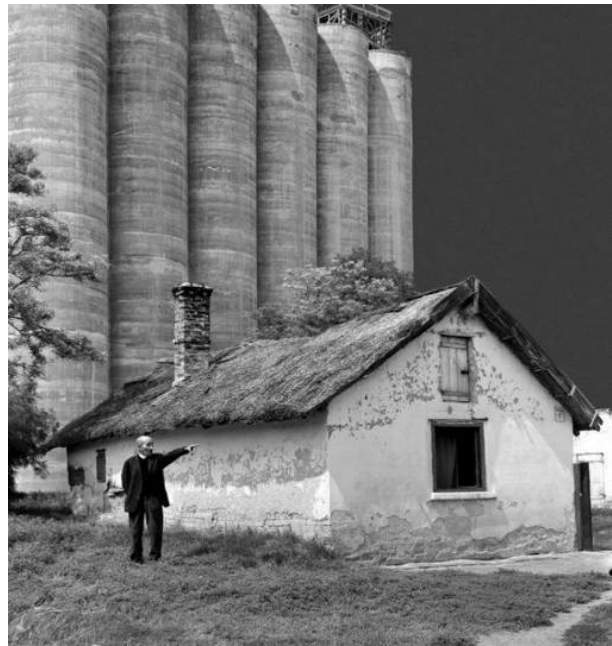

Kecskemét alsó pályaudvar és a ZIM iparvágánya – 1960-as évek

Az üzem egészségügyi veszélyeire kevesen figyeltek. Pedig a leninvárosi házak ablakai a fluortól bevakultak, az ablakpárkányokon ujjnyi vastagságban állt az öntödei korom. Képzeljük el ennek hatását a tüdőre! Sokan voltak, akik alig érték el a nyugdíjkorhatárt, a megérdemelt nyugdíjat már nem tudták élvezni. A lakók panaszkodtak az egészségtelen levegő miatt. Szabó Lajos, a gyár főmérnöke azzal védekezett, hogy a gyár már régóta ezen a helyen volt, miért építettek lakótelepet a gyár közvetlen szomszédságába. A temető „lakóit” sosem zavarta a gyár füstje. (A Városi Tanács VB tagjaként Szabó Lajos a testületben egyedül a leninvárosi lakótelepnek a Szentháromság temető helyére tervezett építése ellen szavazott, de szakvéleményét a voluntarista párt- és állami vezetés figyelmen kívül hagyta.) A zománczó részleg óriási hősege a szív számára nem volt a legegészségesebb, bár a fluor állítólag jó hatással volt a fogzománkra. De voltak áldozatai a szilikózisnak is. Elgondolkodtató, hogy az ott dolgozó rendőrfalusiak közül később többen tüdőrákban haltak meg.

E kitérő a ZIM történetére – dacára, hogy a gyár már nem a Rendőrfalu területén volt – hangsúlyozottan azért érdekes, mert a Rendőrfaluból sok százan dolgoztak a Kecskeméti Gépgyárban, majd a ZIM-ben. Találomra említjük meg közülük néhányuk nevét: Kiss József, Kiss Józsefné, Kovács Károlyné, Lédeczi Jenő, Lédeczi Jenőné, Nép Sándor, Schebeszta József, Szélesi János, Szélesi Jánosné, Kovács Józsefné, Kovács József, Punyi Péter, Szabó István, Kovács Péter, Kovács József. Sokan érdeklődve várjuk a ZIM készülő történetének publikálását.

Mindenképp egészségesebb munkahely volt a mezőgazdaság. A Petőfi Népe 1967. február 24-i számából megtudhatjuk, hogy a Rendőrfalu melletti két jól működő termelészövetkezet, az Aranykalász Tsz. és a Magyar Szovjet Barátság Tsz. egyesültek, pontosabban az előbbi beolvadt az utóbbiba. A városrészből sok embert foglalkoztató, a Kósa Antal elnök által vezetett Tsz. előtt ekkor még a lendületes fejlődés közel negyedszázada állt.

Az épülő gabonatóró és Halász bácsi tanyája 1969 körül

E két évtizedben, a városrészben politikai életről nemigen lehetett beszélni. A tanácsrendszer létrejöttének erősen ideológiai jellegű indulását már említettük. Nagyjából 4–5 évenként, tavaszonként lezajlottak e periódusban az országgyűlési és a tanácsválasztások, többnyire egymással összekapcsolva. (1949, 1950, 1953, 1958, 1963, 1967) Példaként az elemzett periódus utolsó (1967. március 19.) választásán Kecskeméten három országgyűlési képviselőt választottak Kállai Árpádné, Nyers Rezső és dr. Molnár Frigyes személyében. Az utóbbi volt a Rendőrfalut is képező kecskeméti körzet képviselője. A Rendőrfalunak kezdetben egy, majd két tanácstagja volt, egyik a felső, másik pedig az alsó részből. Később a Tsz-falu külön tanácstagot választhatott.

A tanácstagi munka meglehetősen formális volt, a helyi tanácstagok tevékenysége a lakossági igények (járdaépítés, tömegközlekedés, buszjáratok kérdései stb.) felvetésében merülhetett ki. Bár többnyire építő, jó szándékkal viszonyultak a problémákhoz, utólag megállapíthatjuk, hogy

bizonyos kérdésekben sikerült eredményt elérni, másokban viszont nem. Így sikerült a Rendőrfaluban fiókkönyvtárat alakítani, húsboltot létrehozni, új óvodát építeni, fejleszteni a tömegközlekedést, de a folyamatosan igényelt orvosi rendelőt nem sikerült létrehozni. Létrejött a 60-as években a Piac téren sok háziasszony öröme a gyümölcs- és zöldségüzlet, és bosszúságára pedig a „Kedves” vendéglő (humoros népr nyelven a neve Bömbölde volt, ami mindent megmagyaráz). Az iskola tornaterme csak a 2000-es években épülhetett meg.

A „Kedves” vendéglő 1970 körül

A teljesség igénye nélkül rögzítjük, hogy a Rendőrfalu tanácsstagjai voltak 1950-1970 között: Tapodi József, Gyöngyösi István, Varga Balázsné, Virágh Józsefné, Szóráth István...

A Magyar Dolgozók Pártja szervezete a Gyufagyárban 1948-ban

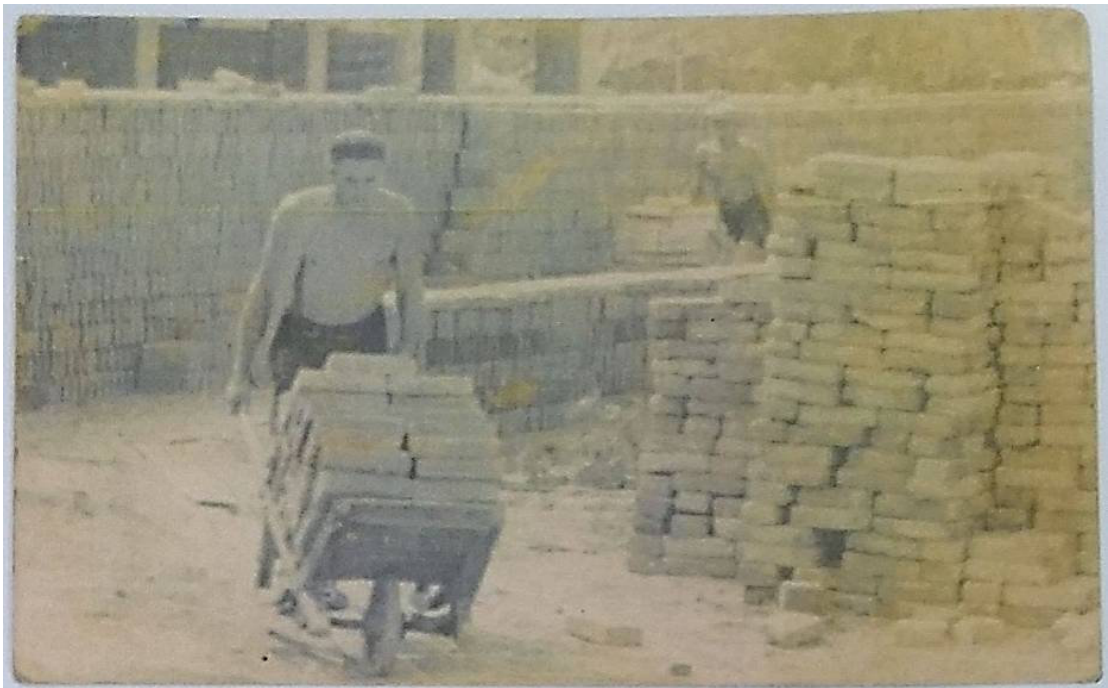
Munka közben a Téglagyárban

Vincze Vilmos téglagyári képeiből

„Anyagmozgatás” a téglagyárban (Dunai András és Vincze Vilmos)

Vincze Vilmos téglagyári képe

Emlék a Téglagyári munkásokról

A Téglagyár a felrobbantása után, 1960 körül

A téglagyár kéményét robbantással döntik

Konzervgyári dolgozók 1959-ben. Közöttük sokan rendőrfalusiak

*Vincze János és
Kormányos Magdolna
az 1950-es években*

*Harmonikás, háttérben
a téglagyári házak*

A Vincze lányok az 1950-es években

A Szeverényi gyerekek a Pozsonyi utcában 1959-ben

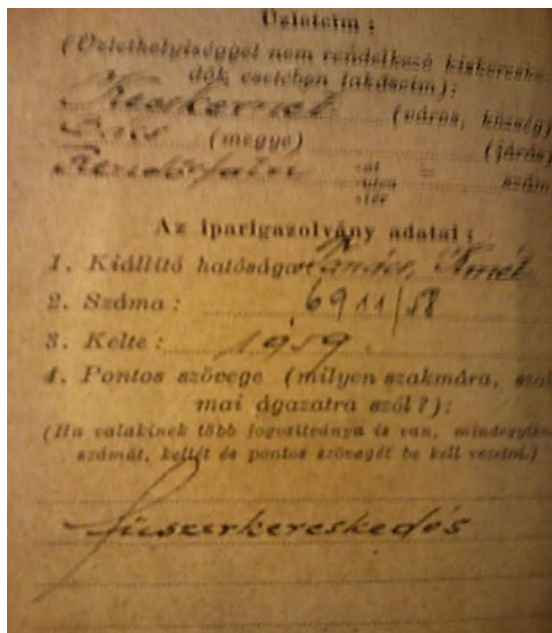
Az épülő Bakonyi Antal utca a '60-as években

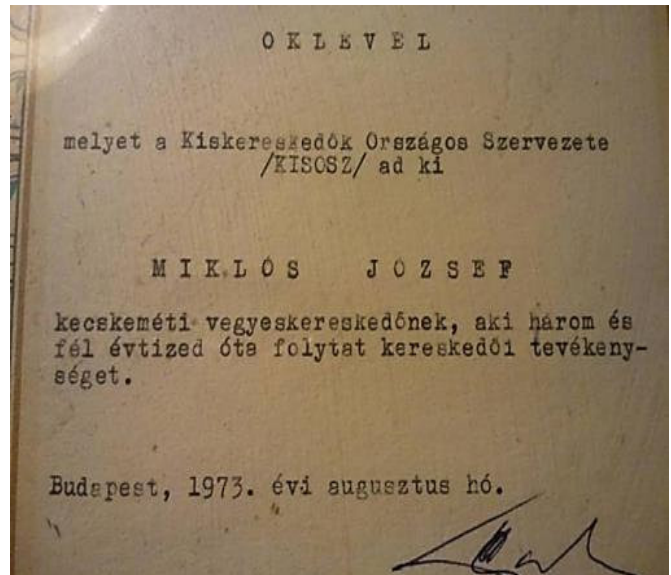
*Bozóki József és felesége gyermekeikkel a 60-as években.
Ők működtették a Halasi úton lévő fiókkönyvtárat*

Iskolás gyerekek 1970 körül

Miklós József engedélye

A KISOSZ elismerése

Miklós József kereskedő

Ez a kép a hatvanas években készült. Akkor még nagyon kevés háznál volt televízió. Este jöttek a szomszédok közös tv nézésre.

Egy 8. osztály és a tantestület – 1960-as évek

Munkás-paraszt találkozó, 1958

Május 1-re készülnek a kecskeméti üzemek

MAJUS ELSEJE a munkásosztály nagy nemzetközi ünnepe. A felszabadulás óta ez az ünnep hazánkban hatalmas tömegeket mozgat meg. Aki ezekben a napokban végigjárja a kecskeméti üzemeket, azt tapasztalhatja, hogy mindenütt lázas előkészület folyik. Különös nagy lelkesedéssel és gondtal készülnek elő

az Alföldi Kecskeméti Konzervgyárban,

hiszen ők haladnak majd a színpompás menet élén. Mind az első negyedévi, mind a két áprilisi dekadtervteljesítésben szép eredményt értek el.

A Kinizsi Konzervgyárban

elmaradtak ugyan a tervteljesítésben, de a legutóbbi népneveldői értekezleten a dolgozók megfogadták, hogy a kongresszus napjáig behozzák elmaradásukat.

A dolgozók fehér köpenyben vonulnak fel, egy-egy csoport a gyár nevének egy-egy betűjét alkotva.

A Kecskeméti Gépgyár

kissé elkésve fogott az előkészületekhez. De most már elkészült az öntöde falán a felírás, Patkós Sándor már ragasztja a keretekbe a felírásokat. A gépgyáriak az idén szebben, színpompásabban akarják kivenni részüket a menetben. A »díszítés főhadiszállásán« munkálkodnak Majoros László, Góg Gáspár, Nagy László, Dóra Dezső, Mikus Tibor, Szappanos István és Rékási Ferenc. Aki az exportkádakat csomagolják, azoknak a dolgozóknak gondolata ma elszáll Genfbe is, ahol közel két tucat ország külügyminisztere tárgyal a távolkeleti békéről. Nem ismeretlenek ezek az országok, hiszen ide is szállítottak

már gyártmányaikból a gépgyáriak. A gyár munkásai is színyen hozzájárultak ahhoz, hogy a népi Kína a béke és háború erőinek küzdelmében még nagyobb erőt képviseljen, hiszen legutóbb egyik szállítmányuk Pekingbe indult. Az öntők munkájukkal így segíthetik azt az ügyet, amiért a genfi tárgyalásokon a béke erői sikra szállnak.

A szomszédos

Gyufagyárban

is a lelkes készülődés izgalma uralkodik. A gyárban ugyan munka nem folyik, mert most végzik a betervezett kazánjavítást, de már az épület külsején láthatjuk, hogy készülnek május 1-re. Az épület utca felőli részét teljesen átfestették. Bent az üzemben pedig készülnek a feliratok. A gyufagyáriak büszkén léphetnek a felvonulásban, mert az elmúlt negyedévben teljesítették tervüket. Az áprilisi dekadtervteljesítésben a legjobbak között vannak a megyében.

SZÉP TERVEK, jó ötletek születnek az

Épületgépkarbantartó Vállalatnál is.

Már előkészítik a vontatókat, az elektromos targoncát, az üzemi szerokocsit, amivel felvonulnak. De a hatalmas szerelőcsarnokban is az izgalom lázas jeleivel találkozhatunk. Itt küzdenek a dolgozók a kormányprogram teljesítésének sikeréért. Antal Péter csoportja terven felül készíti május 1-re 20 csillét és egy szállítószalagot, Kerekes Imre csoportja terven felül javítja 2 kazánt. Domján József csoportvezető 5 motor javítását javasolta. A dolgozók ellentervet készítettek és megfogadták, hogy 12 motort javítanak ki. Így küzdenek a munkásosztály nagy feladatának megvalósításában, népünk életszínvonalának emelésében.

Szállításra csomagolták a Kecskeméti Gépgyárban a fürdőkádakat. Ezek a kádak Egyiptomba, Alexandria városba kerültek. — A világ minden tájáról érkeznek megrendelések a kecskeméti üzembe.

Kádak csomagolása exportra – Gépgyár, 1954

A megváltoztatott utcanevek (1959-1992)

Itt lakott Pozsgay Imre a Kádár-rendszer elején

Konzolidált fejlődés és új perspektívák (1970–1989/90)

A szocializmus, a pártállam második két évtizede differenciáltabb megközelítést, elemzést igényel.

A 60-as és 70-es évek, a megelőző másfél évtizedhez viszonyítva nyugodt, kiegyensúlyozott, békés és sok tekintetben fejlődő időszaknak tekinthető. Ez vonatkozik Kecskemét korabeli időszakára is.

Közismert, hogy Kecskemét az 1950-es években rendkívül kevés állami fejlesztést kapott, az ekkori nagyberuházások inkább a fővárosba és az úgynevezett szocialista városokba irányultak. A városépítés tekintetében az 50-es évek második felében Kecskeméten csak a Rákóczi út kiépülése fejeződött be, majd a 60-as években megkezdődött a Széchenyi-város kiépülése. A Rendőrfalu tekintetében szerényebb előrelépés történt. Mint említettük, a 60-as évek folyamán, a felszámolt temető helyén megkezdődött a családi házakkal történő beépítés, így a Rendőrfalu kiterjedt a Matkói útig. Mint már szintén említettük, a 60-as évek folyamán körben nagyobb üzemek, vállalatok (AGROKER, Gabonaforgalmi Vállalat, Finommechanikai Vállalat, Szék- és Kárpitosipari Vállalat) létesültek. Feldolgozóüzemeket létesítve folyamatosan fejlődött, bővült a Magyar-Szovjet Barátság Tsz., a környékbeli gyümölcsöseiben nyári építőtáborokat működtetett.

E vállalatok az 1980-as és az 1990-es évek fordulójáig jól működtek, munkát adva a Rendőrfalu és a Tsz-falu munkavállalóinak. Az említett üzemekbe számos munkavállaló járt dolgozni Kecskemét más városrészeiből, de a vonzáskörzet községeiből is. Ezáltal a Rendőrfalu forgalma, tömegközlekedése javult, előrelépett.

A Szentgyörgyi Ferenc utca (ma Szent László körút) folytatásaként az 1960-as évtizedben megindult a Tsz-falu utcáinak kiépítése. Bár e városrész, a mai Kósafalu kiépülése nem tartozik közvetlenül tanulmányunk tárgyához, de megemlítjük, hogy e szinte összenőtt két városrész élete számos vonatkozásban kapcsolódott egymáshoz. Elég, ha csak az iskolára, vagy a különböző, már említett ipari és mezőgazdasági munkahelyekre utalunk.

A Rendőrfaluban a lakások, a házak komfortszintje folyamatosan javult. Az új építésű házakat utolérték a régebbi házak, általánossá vált a vízvezeték, a fürdőszoba szinte minden házban. Hiányosságok elsősorban

a csatornázás területén mutatkoztak, ami a 2000-es évek elején oldódott meg.

Szintén problémát jelentett az utak és a járdák állapota, a szilárd burkolat hiánya, mivel a Rendőrfaluban a szilárd út- és járdaburkolat csak csekély mértékben volt kiépítve. Betonozva, bitumenezve csak a Halasi út, a Matkói út, a Szentgyörgyi Ferenc utca és a Lőcsei utca voltak, valamint a Zentai utca egy szakasza a korábbiakban macskakővel lett kikövezve.

A járdák nagy része sem volt szilárd burkolatú. Mindez főként az esős, sáros periódusokban sok nehézséget okozott, nemcsak a gyalogosok, de a gépjárművek számára is. Ugyanis a 60-as és a 70-es évek folyamán fejlődésnek indult a motorizáció.

A 2-es számú autóbusz kezdetben a Halasi úton haladt végig, majd az iskola tamariszkusz bokrokkal körülvett kerítésénél fordult meg. Később, a Matkói út kiépülésével azon jött ki, a Halasi úton pedig visszatért a város felé. Járatai egyre sűrűbbekké váltak. (A régi farmotoros buszok az utóbbi években, június végén a Múzeumok Éjszakáján még szerepet kapnak.)

Tehát az 1960-as években az előző évtizedhez képest növekedett a motorizáció. Míg az 50-es évek folyamán az emberek nagyrészt kerékpárral, esetleg Dongó meghajtású kerékpárral, elvértve motorkerékpárral (Csepel típusok, főként 125-ös Danuvia, Pannónia) közlekedtek, a 60-as években e területen jelentős változások következtek be. Számos háztartásban megjelentek a motorok, itt-ott a különféle márkájú személygépkocsik, amelyek az akkori, ma már alig látható szocialista márkák voltak. (Trabantok, Wartburgok, Polski Fiatok, Moszkvicsek, Skodák, később pedig Ladák és Daciák). A mozgáskorlátozott személyek kedvezményesen megkapták a közlekedésüket segítő Velorex típust. Ezekből a gépkocsikból tűnik olykor még fel egy-egy az utakon, amelyeket nosztalgiából, a legtöbb esetben azonban „oldtimerként” működtetnek, mutogatnak.

A 60-as években tömegesebbé vált a motorkerékpár használata. A régebbi Csepel márkák mellé újabb kis- és nagymotorok is használatba kerültek (Riga, Babetta, Jáva, Simpson stb.). Természetesen maradtak a kerékpárok, és az 50-es években népszerű Dongók is.

A 60-as, 70-es és a 80-as évek folyamán az életviszonyok és az ellátás folyamatosan javultak, ezért a rendszer politikai legitimitációja nemigen kérdőjeleződött meg. A rendszer stabilnak tűnt, az átlagembereket nemigen foglalkoztatta a politika.

Az 1970-es és 80-as évek fordulójától új törekvések, igények jelentek meg a magyar társadalomban. Bár az ekkori lengyelországi válság, – az értelmiség bizonyos köreit és csoportjait leszámítva, – politikai hullámokat nemigen váltott ki, a nyugat-európai hatások, különösen az életszínvonal és a fogyasztási modell vonatkozásában egyre erősebb befolyással bírtak. Az akkor még fiatal, ma már középkorú társadalmi rétegek és csoportok jelentős része szándékozott elérni az életszínvonal nyugat-európai mintáit. Sokan közülük tényleges teljesítmény nélkül, megalapozatlanul. Ezen igények sokak esetében a 90-es évektől teljesülhettek, bizonyos esetekben a többség rovására.

Összegezve tehát elmondhatjuk, hogy ugyan a 80-as évek folyamán (a végét leszámítva) politikai igények, törekvések nemigen formálódtak meg, vagy fejeződtek ki, azonban az életszínvonalbeli igények feszítették a politikai rendszer kereteit. E hatás főként Budapesten, a vidéki nagyvárosokban érvényesült. Mintegy három évtizedre visszatekintve megállapíthatjuk, hogy Kecskeméten, a tárgyalt városrészben és közvetlen környezetében is megjelentek az említett igények és törekvések elsősorban a fiatal értelmiség egyes csoportjaiban, a kistulajdonosi- és a vállalkozói rétegek fiatalabb generációiban, az esetleg vállalkozói igényeket megfogalmazó fiatal szakmunkásokban.

A vállalkozások előképe, kiindulópontja, lehetősége volt az 1980-as évek elejétől az úgynevezett GMK-rendszer. A gazdasági munkaközösségek a szocialista állami gazdasági szektor és intézmények termelési kapacitásaiban meglévő, azokat meghaladó többletkapacitásokat és tartalékokat akarták a népgazdaság hasznára, a nemzeti jövedelem növelésére kibontakoztatni. A kísérlet viszonylag eredményes volt, kétségtelenül lendített a népgazdaságon, egyben a kapitalista gazdaság csíráit jelenítette meg.

A mintegy három évtizeddel ezelőtti Kecskeméten és a Rendőrfaluban is tért nyertek az említett vállalkozások, főként a gépipari-, autóipari szerelő-javító, beszállító tevékenységben, az építőiparban, a vendéglátóiparban, és az idegenforgalomban.

A politikai szférát még nemigen érték el a változtatási igények, törekvések. A városi és a környékbeli munkahelyeken azonban természetesen voltak vezető-beosztott konfliktusok is. Egyes esetekben ez az 1970-es évtized folyamán néhol megnyilvánuló, úgynevezett munkáellenzékiességben találta meg kifejeződését. Ennek általánosságban vett lényege az akkor már a gazdasági szervezeteket vezető technokrácia és adminisztráció, valamint a fizikai munkások egy részének konfliktusa, mely jövedelemelosztási, munkaügyi, teljesítménybeli, fegyelmi kérdé-

sek kapcsán került felszínre. Így az ipari munkások egy részének az elégedetlensége, részben jogos sérelmei az igazi kommunizmus és hasonló jelszavak révén fejeződtek ki.

Az MSZMP 1975 tavaszán megtartott XI. kongresszusa is erősítette e véleményeket. Sok fizikai dolgozó visszhangozta e konfliktusok kapcsán az egyik kongresszusi felszólaló szavait: „Miért vagyunk mi egyszerű munkások?” Ismeretes, hogy mindezeket hallva L. I. Brezsnyev felállva tapsolni kezdett, mely tapsot átvette a szintén felálló Kádár János, majd a teremben ülő küldöttek is.

Több környékbeli üzem, a Konzervgyár, a ZIM, az AGROKER, a Pincegazdasági Vállalat tekintetében merültek fel ilyen, vagy más jellegű kritikai hangok, tehát a korabeli munkásság középkorú és idősebb részét bizonyos tekintetben érdekelte a politika. Talán nagyítsuk ki, hozzuk emberközelbe e megnyilvánulásokat.

Az AGROKER akkori vezetői, példaként néhányukat megemlítve, mint Pálffy igazgató, Petrovics János osztályvezető, Miklós János főraktáros, Bagó Ferenc raktáros próbálták reális, helyes mederbe terelni e felvetéseket, gondolatokat. Érdekes, hogy az AGROKER vállalatnál sok esetben más, vagy volt vezető beosztású, akkor már fizikai dolgozók ütöttek meg kritikai hangokat. Így a korábban Szeghalmon tanácsi vezető beosztást betöltött Szívós József, vagy a volt fogházőr B. Tóth János, de a vidéki, falusi munkavállalók, (Cserép Ferenc, Kurucz Sándor, Szilvássy László, Csontos Ambrus) is kritikai hangon szólaltak meg, ha a „szovjet testvérek” kerültek szóba. A közeli Pincegazdaságnál a Márka üdítőital palackozása közben is szóba került a politika. Volt munkás, aki 1978-ban is még az 1948-as pártegyesülést és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány létrejöttét emlegette, méltatta, más munkások 1956 helyi eseményeit értékelték, Kállai Béla a cigányságnak a forradalom helyi eseményeiben való részvételét idézte fel. Szociológiai értelemben érdekes, hogy az akkor 40-50-es fizikai munkások állásfoglalásai többnyire a megelőző 30 év történetpolitikai kereteiben mozogtak. Távolabbi visszatekintés (pl. a klebelsbergi oktatáspolitikai) csak az említett műveltebb vezetők esetében fejeződött ki. Általános volt az 1919-es kommün és az azt követő megtorlások emlegetése, amibe a propaganda és a sajtó is bejátszott. Az I. világháború már nemigen került napirendre. Ezért volt egyedi és érdekes, hogy a 60 körüli Érsek Lajos raktáros néha a „Mikor mentem Galícia felé...” ismert I. világháborús katonadalt énekelgette. Mindez csak azért is értékelhető, mert az akkori Bács-Kiskun-megyében az emlékezet- és az elnevezési kultúrát csak a kommunista ideológia

uralta. A legtaszítóbb megyei példa, hogy a megyei bajnokságban szereplő kalocsai katonai labdarúgócsapat neve Honvéd Szamuely SE volt.

A Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál az alkalmi-, vagy segédmunkát végző, vidékről bejáró rétegnél nemigen merült még úgy sem fel a politika, mint a többi vállalat öntudatosabb és műveltebb munkásai esetében. A környékről bejáró, részben roma munkavállalókkal munkafegyelmi problémák is voltak. Általánosságban mondhatjuk, hogy az üzemekben többé-kevésbé mindenhol jelen voltak a munkafegyelme hiányosságai és az alkohol előidézte problémák.

A környék legrégebb, jelentős tradíciókkal rendelkező üzeme a Zománcipari Művek volt. A fénykorában mintegy 1500 munkavállalót foglalkoztató üzem politikai-szociológiai tekintetben igen heterogén volt. Jelen voltak még a régi, a szociáldemokrata és az 1956-os munkástanácsi hagyományokhoz kötődő, idősebb, középkorú munkások, voltak szociáldemokrata, jobboldali, vagy

A ZIM a 80-as években

vallásos kötődésű értelmiségiek a vezetésben és az adminisztrációban. Megjegyzendő, hogy a fiatalabb munkások jelentős rétege első generációs és lényegében apolitikus volt. Tagdíjakat fizettek, végezték a párt- és kultúrmunkát, de az üzem lendületes, eredményes periódusaiban a politikai hang a dolgozók egyik fülén bement, a másikon pedig kijött. Sokan politikai szempontokkal akarták magyarázni a Zománcipari Művekben történt tragédiát, a népszerű és szakmailag magas szintet képviselő Sövegjártó Zoltán főmérnök 1978 februárjában bekövetkezett halálos balesetét.

A Kecskeméti Konzervgyárnak, a MÁV-nak a környéken élő dolgozói szintén ezt az igen heterogén képet mutatták. Ezen üzemekben is még éltek az 56-os és a munkástanácsi hagyományok.

A részletekre történő kitérés nélkül jegyezzük meg, hogy az ország, Kecskemét, az adott üzemek és a városrész akkori fiataljai inkább a nyugati fogyasztási modell, és a zenei szubkultúrák egyre erősödő hatása alá kerültek. Lehet, hogy ezek hatása erősebb volt, mint a politikáé.

Az országgyűlési választásokkal összekapcsolt, egy időben megtartott tanácsi választások lényegében „zavartalanul” bonyolódtak le. Az elemzett periódusunkban 1971-ben, 1975-ben, 1980-ban, majd 1985-ben került sor országgyűlési és tanácsi választásokra. Az 1971-es, az 1975-ös és az 1980-as választások lényegében „simán” lezajlottak, a lakosság megszavazta a Hazafias Népfront országgyűlési és tanácsi képviselőjelöltjeit. Az 1971. április 25-én tartott országgyűlési választásokon csak egy jelölt indulhatott választókerületenként, az 1975. június 15-én, az 1980. június 8-án és az 1985. június 8-án már a Hazafias Népfront több jelöltje közül lehetett választani országgyűlési képviselőt. 1975-ben és 1980-ban a megye 20 választókerülete közül még csak a viszonylag kisebb súlyúakban engedték meg a kettős jelölést. 1971-ben, 1975-ben és 1980-ban Kecskemét három választókerületében Nyers Rezső, Bori Gyuláné és dr. Molnár Frigyes lettek megválasztva. Utóbbi volt a város déli részét, így a Rendőrfalut is magába foglaló választókerület képviselője.

Az 1985. június 8-án, vasárnap lezajlott választásokon Kecskemét 1. számú választókerületében Nyers Rezső lett a nyertes, a pótképviselő Fazekas Ferenc. A 2. számú választókerület nyertese Danka Márta, a pótképviselő pedig Bori Gyuláné lett.

A Rendőrfalut is magába foglaló kecskeméti választókerületben a kettős jelölésből kifolyólag dr. Kósa Antal (1928–1988) tsz-elnök megelőzte dr. Molnár Frigyeset, akit az akkor érvényes szabályok alapján pótképviselővé minősítettek. Dr. Kósa Antal mint az eredményesen működő Magyar-Szovjet Barátság tsz-elnöke elismertségnek örvendett a környéken. A tsz jelentős eredményeket ért el, nagyszámú helyi lakosnak adott munkát. A 60-as évtizedtől elkezdte a parcellázást, a Rendőrfalu mellett új utcák jöttek létre boltokkal, orvosi rendelőkkel. Kósa Antal azonban 1989-ben elhunyt, nem töltötte ki ciklusát, a pótképviselő hivatalba lépését az akkor megszerveződő ellenzék pedig megakadályozta, ezért 1989 nyarán itt pótválasztásra került sor. Erre a következő fejezetben fogunk kitérni.

Jelentős előrelépés volt, hogy 1980 júniusában dr. Mező Mihály lett Kecskemét tanácselnöke. Helyettesei Fischer István, a Bányai Júlia Gimnázium volt igazgatója és Velitzky István építészmérnök lettek. Dr. Mező Mihály és Fischer István magas műveltségű, az 1948/49 előtti városi kulturális és politikai tradíciókat ismerő személyiségek voltak, ami a tevékenységükben is megnyilvánult.

A Rendőrfaluban, az e periódusban (1975 és 1980 után) megválasztott tanácstagok (Szinkó Mihályné, Takács Béla, Nagy László, Forczek András a Tsz faluban) a lehetőségeknek megfelelően igyekeztek mindent megtenni a városrész fejlődéséért. Megkezdődött a gáz bevezetése, 1982 júniusában a lakosság járdát épített a Németh Imre, (ma Bánáti), a Bakonyi Antal (ma Nagyvárad) és más utcákban a DUTÉP-től hozott betonból. A járdák a Rendőrfalu és a tsz-falu több részén is szilárd burkolatot kaptak.

A környékbeli üzemekben még volt fejlődés, például a Parketta-gyárban is új üzemszert adtak át 1987-ben. Jelentős előrelépés volt a Halasi úton, a vasúti pálya felett átívelő felüljáró 1982-ben történő felépülése, amelyet a Közúti Építő Vállalat vitezett ki. A felüljáró és a rajta áthaladó útpálya Szajki Ferenc építőmérnök vezetésével készült el. A tolatások eddig folyamatosan zavarták a buszközlekedést, a felüljáró felépülésével ez a probléma elhárult. A felüljárótól függetlenül azonban az 1987. januári nagy hó és fagy pár napig paralizálta a környék közlekedését.

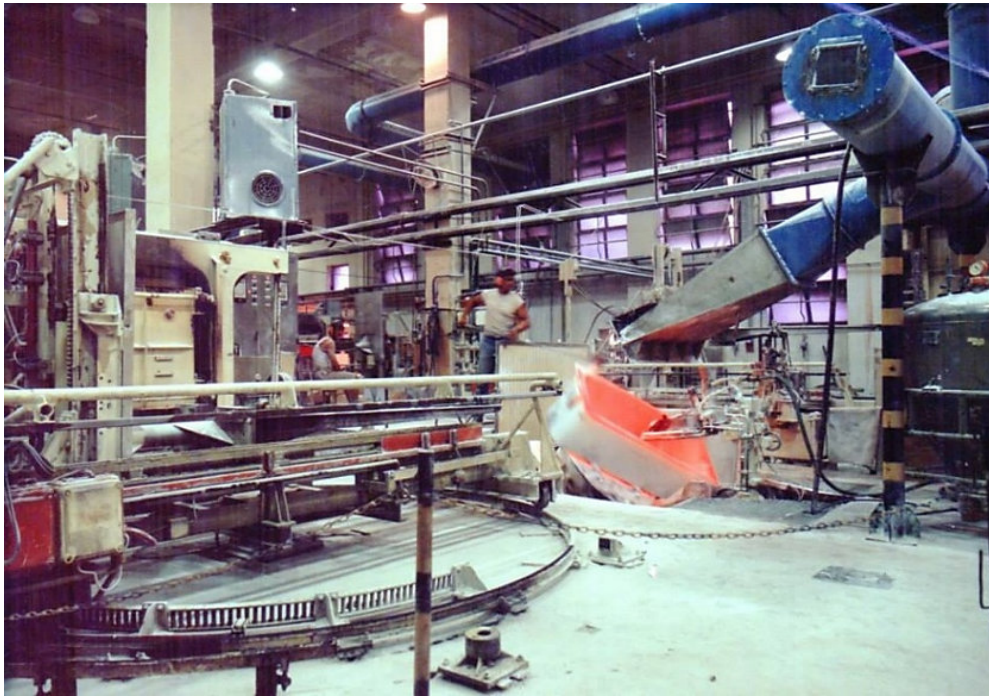
Csókás József utcarészlet az 1970-es évekből

A Rendőrfalutól északra, a Leninváros a 60-as-70-es évek fordulóján

Öntödei gépsor a ZIM-ben a 70-es években a gyár rekonstrukciója után

Munka a Zománczóban

**Nevet is kaptak gerekeink a gyárban NÉVADÓN
Szocialista keresztelők.**

Szocialista keresztelő a ZIM-ben – 70-es évek

*Lenin élt... Szovjet pionírok és úttörők közös avatása
a szobornál a 70-es években*

A ZIM ifjúsági klubja a 70-es években

A ZIM vezetői a 70-es években. Középen Záray Géza igazgató és Szabó Lajos főmérnök, bal szélén Szabó Pál főkönyvelő

*Középvezetők 1974-ben Szabó Lajos főmérnök búcsúztatásán
(Balról jobbra: Balázs János, Kerekes Emil, Károlyfalvi József,
Kolozsi-Rechtorisz Gyula, Sövegjártó Zoltán)*

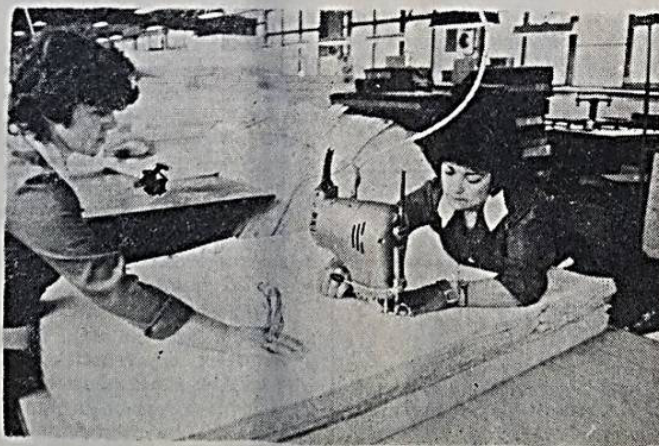
A buszmegálló

Kecskeméti pillanatképek

A kecskeméti kárpitásban nagy szükség van a dolgozó nők szorgoskodására. Mint köztudott a gyár „puha” garnitúráit igényli a belföldi vásárló, egyes típusokból nem is tudják kie-

A fiatalok közül: Tóth Erika és Slavitsek Adél

Habszabászok: Tornyi Jánosné és Kristóf Istvánné

légíteni a keresletet. A kecskemétiiek igyekeznek hát nagyobb sebességre kapcsolni. Zelman Ferenc képeiről meggyőződhetünk arról, hogy munkásnőink nagy figyelemmel végzik az egyes munkafázisokat.

tetünk,
a gyá-
rat bő-
elő-
rende-
ásokat,

eglevő
eszkö-
al, te-
sport-
sport-
al is
portot.
helyek
ágak-
nk. A
tétkek
sek is
így
mokat
clubot
ik a
ecske-
ter-

gy mi
kahe-
n. Ez
i ha-

pihe-
ű kö-
ldani.
sszük
kezet
rténő
iriak-
dmé-
sere-
üdü-
kul-
bala-
isebb
tokat
har-
ügy,
lható

ndos-
i tá-
en át
yekig
prog-
ahelyi
fej-
ttesen
olgo-
vállá-
s az
oz.

A Bútorgyár varrodájának dolgozói 1975 körül

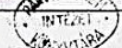

SZKIV kárpitos üzem brigád. Szakmaiság és önbizalom

etárjai, egyesüljétek

1967. FEBRUÁR 15. PÉNTEK

gresszus lai ács előtt

adáság fejlettségében 1966. megnyilvánult pozitív tenk érvényesülését az ez évi során is mozdítsák elő. Minisztertanács ezután ügyeket tárgyalt. (MTI)

Találkozás a választókkal

Nyers Rezső elvtárs Kecskeméten

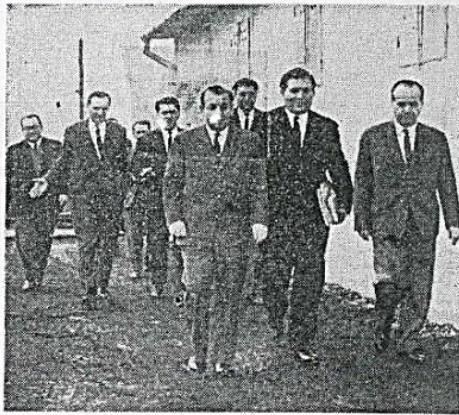
Csetörtökön, a reggeli órákban Kecskemétre érkezett Nyers Rezső, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, Kecskemét országgyűlési képviselőjének. A megyei pártbizottságon dr. Glied Károly, a pártbizottság titkára, Erdélyi Ignác, a városi pártbizottság első titkára, Reile Géza, a városi tanács vb-elnöke fogadta a vendéget.

Nyers Rezső elvtárs, az említettek kíséretében részt vett a Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet zárszámadási közgyűlésén. Ez a szövetkezet a tagság kérésére egyesült az Aranykalász Termelőszövetkezzel ez év január 1-től. Az új szövetkezet neve is: Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet. A zárszámadást még külön készítették el. Ez alkalommal a régi Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet zárszámadási közgyűlését tartották.

A közgyűlést Kovács Sándor párttitkár nyitotta meg, majd Kósa Antal elnök számolt be az elmúlt év eredményeiről. Az utóbbi években, különösen tavaly sokat fejlődött a termelőszövetkezet és ennek köszönhető, hogy a jók közé került. Az

egy dolgozóra jutó részesedés meghaladja a 16 ezer forintot. Ez csaknem kétszerese az 1964. évinek. A két termelőszövetkezet egyesülésével egy csaknem ötezer holdas gazdaság alakult ki, amelyben az eddiginél sokkal nagyobb lehetőségek adódnak az eredmények növelésére.

nyadán állnak. Ez hozzájárul a jövedelmezőbb, korszerűbb gazdálkodáshoz. Ez utóbbinak két útja van. Egyrészt növelni kell a termelés mennyiségét, másrészt csökkenteni a ráfordítást. A költségvetések elősegítik, hogy mind a két úton egyszerre haladjon a gazdaság.

Megérkeztek a vendégek a Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezetbe.

Az elnök a beszámoló mellett grafikonokon ismertette az egyes ágazatokban elért eredményeket és rámutatott a hibákra.

Ezután Bencsik László, az ellenőrző bizottság elnöke tartott rövid beszámolót.

Sokat lehet tenni a munka jobb megszervezésével, a gépesítés fokozásával. Nálunk egyes termények betakarításánál még mindig aránylag magas a szemvesztés, amelynek csökkentése szintén elősegítene a jövedelmező gazdálkodást.

Hangoztatta: az a tény, hogy az új szövetkezet is a Magyar-Szovjet Barátság nevet vette fel, harcos kiállást jelent a két nép együttműködésének ügye mellett. Törvényeszerű dolog az életben, hogy az egyének nem élhetnek barát nélkül, de minden népnek, országnak is szüksége van barátokra. A mi barátságunk a Szovjetunióval történelmi jelentőségű és népünk további fel-emelkedését segíti elő.

Nyers elvtárs és kísérete a közgyűlés után barátián elbeszélgetett a termelőszövetkezet vezetőivel. A Központi Bizottság

10 éves

Kommunista Ifjúsági Szövetség

ciusban, a Tanácsköztársaság kiállításának 48. évfordulójával egyidejűleg arról is lékeznék, hogy egy évvel ezelőtt alakult meg a Kommunista Ifjúsági Szövetség. Az ünnepi taggyűlésen a KISZ-alapszervezetben sok helyütt kiállítást készítettek és más dokumentumok bemutatásával adományt az ifjú kommunisták táboraának 10 esztendősségéről. Számos köz- és városban azt tervezik, tájképek felvonulással kö-

szönik az évfordulót, s tisztelgnek a Tanácsköztársaság hőseire előtt. Az ünnepi taggyűléseken emlékjelvennyel és emléklappal ajándékozzák meg azokat a fiatalokat, akik 1957-ben léptek be a KISZ-be és ma is az ifjúsági szövetség tagjainak sorába tartoznak.

A megyei, a járási és a városi KISZ-bizottságok baráti összejöveteleire, találkozókra hívják meg azokat a volt ifjúsági vezetőket és aktivistákat, akik részt vettek a KISZ megalakításában. (MTI)

zási ünnepségek ereg megalakulásának vfordulóján

sának 48. évfordulója alkalmán majd iskolai tanulók, társadal-

Zárszámadás és választás 1967-ben

Épül a Halasi úti felüljáró 1981

A Halasi úti felüljáró avatása 1982-ben

Szeptember 29.
akadályverseny

Iskolai akadályverseny Fehértón – 80-as évek

Vendégeink
a nov. 7-i
ünnepségen
„Hámszín Kató”
„Felzabacslós”
szóc brigádon
Tajts Alruho’s
Honvédség
Munkás Örsök

Nagy Albertné
kiüntetést
vesztett
Bodor Zoltán
megyei üttör-
elnökségi tag-
tól.
A tanulón
üvöggel
köszöntik

Az első és a
negyedik osztá-
lyosok jelentke-
zése a próbára

November 7. az iskolában – 80-as évek vége

Régi busz új szerepben

Disznóvágás a 80-as évek végén. A böllér Magó Misi

A Rendőrfaluban is hagyomány volt. Kaposvári Zoltán (feliül) és K. Tóth József (alul) böllér szerepben

Csikós Jancsi, K. Tóth Jóska böllér segédjeként

A rendszerváltás után, Az utolsó negyedszázad (1989/90–2018)

Kecskemét és a csendesen élő, dolgozó városrész is új események előtt állt. A pártállam utolsó országgyűlését és helyi tanácsait 1985 júniusában választották meg. Az országgyűlési választások ekkor már annyiban különböztek a korábbiaktól, hogy a Hazafias Népfront kerületenkénti 2-3 jelöltje között lehetett választani. A számszerűleg nyertes mellett a második helyezettet pótképviselőnek minősítették.

1989 nyarán e városrészben több mint négy évtizede ismeretlen, szokatlan politikai küzdelmek kezdődtek dr. Kósa Antal halálát követően, a pótválasztás kiírásával. Az akkor megszerveződő ellenzék megakadályozta a pótképviselő hivatalba lépését.

A pótválasztáson több jelölt is indult: Farkas Zoltán közgazdász az SZDSZ, dr. Kiss István szociológus az MSZMP, dr. Gráner Gyula közgazdász az MSZMP reformkörök, Varga László református lelkész a Hazafias Népfront, valamint dr. Debreczeni József tanár az MDF jelöltjeként. Az akkor érvényes szabályok szerint a jelölógyűlés mindnyájuk jelölését elfogadta. A pótválasztást 1989. augusztus 6-án az MDF jelöltje dr. Debreczeni József nyerte meg.

A következő év, 1990 tavaszán igen színes és plurális kampány zajlott Kecskeméten az 1. és a 2. választókerületében. Az utóbbihoz tartozott a Rendőrfalu is. Mivel ilyen színes és plurális kampány csak 1947 nyarán lehetett utoljára, ismertetjük a 2. kecskeméti választókerület jelöltjeinek névsorát: dr. Bruszel László (MSZP), dr. Debreczeni József (MDF), dr. Nagy Béla (Magyar Néppárt), dr. Sarkadi Zsolt (FIDESZ), Szarapka János (Független Kisgazdapárt), Tóth Tamás (SZDSZ), Velkei Árpád (független jelölt).

Az 1. választókerület jelöltjeit itt nem soroljuk fel, ahol ismert dr. Józsa Fábián (MDF) győzelme, ugyanakkor megjegyezzük, hogy közöttük indult a Rendőrfaluban élő termelészövetkezeti elnök, Tóth Béla az MSZDP jelöltjeként.

A választást a 2. választókerületben újra az MDF, ismételten dr. Debreczeni József nyerte meg már az első fordulóban, március 25-én abszolút többséggel.

Az 1990 októberében megtartott önkormányzati választásokon az MDF–FKGP–KDNP koalíció jelöltjét, dr. Bányai Endrét választották Kecskemét polgármesterévé. A Rendőrfalu képviselőjévé Varga László református lelkészt (MDF) választották meg.

A következőkben ismertetjük Kecskeméten a rendszerváltást követő, első, demokratikusan megválasztott képviselőtestület névsorát (először az önkormányzati választókerületek győzteseit, majd a listás helyeket): 1. Bakonyi Levente (SZDSZ), 2. Gömöri Tibor (független), 3. Iványosi-Szabó András (KDNP), 4. Andrassy Ákos (MDF), 5. dr. Tóth János (KDNP), 6. dr. Taraczközy István (SZDSZ-FIDESZ), 7. Reiter István (FIDESZ-SZDSZ), 8. Csereklyei Tivadar (FKGP), 9. Katona László (MDF), 10. dr. Szentkirályi László (KDNP), 11. Szabó István (FIDESZ), 12. Lengyel László (SZDSZ-FIDESZ), 13. Szabó István (SZDSZ-FIDESZ) 14. Domján Gergely (MDF), 15. dr. Kovács Lóránt (MDF), 16. Varga László (MDF), 17. dr. Sarkadi Zsolt (FIDESZ), 18. Pallagi Mária (MDF), 19. Merász József (SZDSZ).

Lista szerint: MDF: dr. Bányai Endre, Goór Imre, dr. Sz. Tóth Gergely, Gyöngyösi János, dr. Hajnal Lajosné, Szenes Márton.

FIDESZ: Hideg Antal, Leviczky Cirill, Balasi Tamás, Molnár Antal, Rác András.

SZDSZ: Öveges László, Körmöczi Béla, Farkas Zoltán.

KDNP: Kozicz János, dr. Kovács Miklósné dr. Molnár Ilona, Ivanics István.

MSZP: Szűcs Tibor, dr. Bruszel László.

FKGP: Kalmár József.

Dr. Bányai Endre alig egy hétig volt polgármester, az MSZP és az SZDSZ által gerjesztett taxisblokád hatására lemondott, a polgármesteri tisztséget konszenzusos alapon Merász József (SZDSZ) vette át. A fiatal, ekkor 34 éves polgármester sikeres négy éve alatt a pártszempontokon felülemelkedve elsősorban a helyi érdekeket érvényesítette és vette figyelembe. Sikerral vitte előre a város fejlődését. Az első szabadon választott közgyűlés alpolgármesteri tisztségeit Hideg Antal (FIDESZ), Iványosi-Szabó András (KDNP), Ivanics István (KDNP) töltötték be.

Ezt követően az alkotmányos előírások következtében minden négy évben sor került a Kecskemét 2. országgyűlési választókerületének részét képező Rendőrfaluban és tsz-faluban tavasszal az országgyűlési, ősszel pedig az önkormányzati választásokra. 1994-ben a parlamenti választásokon az MSZP jelöltje dr. Bruszel László győzött. Az őszi önkormányzati választáson a környéken tisztelt és elismert Probojáczné Túri Éva iskolaigazgató lett a nyertes. A város polgármesteri tisztségét

1994–98 között Katona László (MDF), 1998-tól 2006-ig dr. Szécsi Gábor (FIDESZ) töltötték be.

Az 1994 után következő négy év alatt jelentős fordulat következett be a városrész közvéleményében is. Az 1998 tavaszi parlamenti választásokon a FIDESZ jelöltje, dr. Horváth Zsolt lett a győztes, majd a következő választásokon ismételtén sikeres volt. 2002-ben, 2006-ban, 2010-ben is ő nyert, bár az utolsó győzelme alkalmából két jelentős, politikai koncepcióval rendelkező ellenfele is volt: Király József (MSZP) és Tóth Sándor (Jobbik). A 2014 tavaszi parlamenti választást nagy fölényrel nyerte a 2006 ősze óta polgármester dr. Zombor Gábor (immár egy nagyobb, Tiszakécskéig kibővített) választókerületben. 2018-ban megismételte győzelmét.

Az 1998-as önkormányzati választásokat dr. Kovács Jenő háziorvos (MDF) nyerte meg, aki e négy év alatt a város egészségügyeivel is foglalkozó alpolgármesteri tisztséget is betöltötte. 1998-ban szerveződött meg az első részönkormányzat.

A 2002-es őszi önkormányzati választásokon ismét Probojáczné Túri Éva (MSZP) győzött, 2006-ban, 2010-ben, 2014-ben pedig Lévai Jánosné Makai Judit (FIDESZ-KDNP). A képviselő asszony a lehetőségekhez mérten sokat tesz a környezet fejlődéséért. Ebben 2014-ig a részönkormányzat rendőrfalusi tagjai (Kárász Ferencné, Kovács Katalin, Kovács Sarolta, Márton János, Puskás Lajosné, Rózsa Jenő, Szabóné Fazekas Judit), ezt követően pedig a tanácsadó testület (Kárász Ferencné, Kovács Sarolta, Puskás Lajosné) sokban segítettek.

Az önkormányzati választások rendszeres szereplője volt Polyák Imre késes iparos a MIÉP színeiben. Bár a környéken jelentős népszerűségnek örvendett a MIÉP, az ismert országos folyamatok következtében a városban 2009 körül felszámolódott.

A rendszerváltás jelképes, ideológiai változása volt, hogy Kecskemét Megyei jogú Város Önkormányzata 1990–91 folyamán előbb egy ad-hoc külső szakértői bizottságot szervezett dr. Iványosi Szabó András alpolgármester (KDNP) elnökletével, majd a közgyűlés, folyamatosan 1992-ig, megváltoztatta az 1959-ben főként az 1919-es kommunista forradalmárokról, mártirokról elnevezett utcák neveit.

A városrész északi részén megmaradtak a 20-as években elszakított országrészek városairól adott utcanévek, a további esetekben pedig ezt a szemléletet követve a Zágoni, Ungvári, Bánáti, Beregszászi, és Nagyváradi utca és Szent László körút átnevezésekre került sor. A volt Piac tér az Újvidék tér elnevezést kapta.

Szintén megmaradt a rendszereken átívelő Tűzoltó utca neve, és az iskola mellett a Cserhát utca elnevezése is. A személyről elnevezett két utca (Csókás József [1824–1905] ismert szőlő- és gyümölcsstermesztőről, valamint Vasvári Ferenc [XIX. század első fele–1900] szabómesterről, aki feltételezhetően összefüggésbe hozható a várost is érintő 1853-as, az önkényuralmi rendszer elleni Noszlopy Gáspár féle szervezkedéssel) változatlan maradt.

A 90-es évektől változások következtek be a környék, a városrész lakóinak is munkát adó üzemei, vállalatai helyzetében. Az 1990-es évek elejére a Zománcipari Művek tönkrement, bizonyára az állami lakásépítések megszűnése és a külső piacok hiányában. Pedig a 60-as évek végétől végrehajtott rekonstrukciója, beruházások révén egész Európát és a világ jelentős részét látta el kitűnő minőségű, vékony falú, zománczott öntöttvas kádakkal. Helyén ma egy kis zománcipari kft., és a Free Line Építőipari Kft., valamint a Baumax Áruházát váltó Mömax áruház épülete található. Szintén jelentősen redukálódott főként a keleti piacok elvesztése miatt a Kecskeméti Konzervgyár tevékenysége is. A gyár egyébként sokszoros privatizáción ment keresztül.

Nagyon lecsökkent a Matkói úton lévő bútorgyár, vagyis a Szék- és Kárpitóipari vállalat tevékenysége is, telephelyén a Möbel Line működik. A Matkói úton található még a Piramis Kft. és a Porotherm-Hoffman Kft. telephelye.

Hasonló történt a Halasi út túlsó oldalán lévő Gabonaforgalmi Vállalat esetében is. Telephelyén működik a Duofair Kft., valamint a Metal és Rec. Kft..

A Magyar-Szovjet Barátság Tsz. részeire, kisebb-nagyobb mezőgazdasági vállalkozásokra hullott szét. Egyik korábbi részében működik a dél-koreai élelmiszeripari vállalkozás a Hanwha Élelmiszer Kft. (Búzakalász utca 20.).

Nagy jelentőséggel bír a Rendőrfalu számára is, hogy a 2010-es évek elején mintegy két kilométernyire tőle felépült a Mercedes-gyár. Sokan dolgoznak itt a városrészből.

Régi-új vállalatokként megmaradtak és működnek: az AGROKER, a Gyógyszertári Központ helyén a Phoenix Pharma és a Biola Biokozmetikai Kft..

A 90-es évek végén a Rendőrfalu körül alakultak új, kisebb vállalkozások is. Ilyenek a Matkói úton az NRG Group, a Hidraulika Bt., a Hankook Gumiszervíz, az Abráziv Kft., a Szent László körúton a Vincze Gépműhely. Jelentős vállalkozás az autókerekelemmel foglalkozó Brill Kft. a Szent László körúton.

Szerencsére működőképes maradt a kiskereskedelem. A TOMKER, a Hírös Csemege a Halasi úton, a Rose Market, a Jégszilánk a Matkói úton veszik körbe a városrészt. A belső utcákban hangulatos kis üzlet volt a Lőcsei utcán a „Tivadar” péküzlet. A fiatalok között népszerű „Ilon” menyasszonyi ruhakölcsönző a Szent László körúton a város szalagavató báljain keringőző diákok számára is kölcsönöz ruhákat. A környékbeli hölgyek szívesen látogatják a Cleopátra fodrász szalont a Csókás József utcában.

A Halasi út hosszában számos autóalkatrészt, műszaki cikket, fa- és festékipari terméket stb. árusító cég, vállalkozás (Mobil 1, Gumiszervíz-Dunlop, Autócenter, SHARK, METKI, MIK-SAN, Milesi, ÉLPLAST) működik.

A Halasi út túlsó oldalán a volt Gabonaforgalmi Vállalat területén található az Agrárközösség vállalkozás és a Takarmánybolt. Utánuk, a már nem működő Átrakó-állomás mellett tevékenykedik a Horváth-Tüzép, valamint a 2015-re létesült Merkbau Áruház.

A körúton túl, a felüljáró mellett a volt Vasnagyker épületében a Vasműszaki Kereskedelmi Kft., a Bimbó Kft., a Jankovics Kft., utána pedig a volt Parkettagyárban a Graboparkett Kft. működik, amely szintén sok rendőrfalusi lakosnak ad munkát.

A Mindszenti körút és a Matkói út kereszteződésénél található a Faipari Áruház és a Pavlovits és társa Bútorgyár Kft..

A Máltai Szeretetszolgálat 2008-ban a Villum Kann Rassmussen Alapítványtól közel 900 ezer euro összeget nyert halmozottan hátrányos helyzetű hajléktalanok, szociálisan rászorultak részére egy Komplex Hajléktalanellátó és Rehabilitációs Központ létesítésére. A projekt keretében a Matkói út 20 alatt, az MHSZ egykori gépjárművezető-képző bázisa helyén hajléktalan személyek részére egy olyan új épület készült el, amelyben megszervezésre került az időszakos és átmeneti elhelyezés, a foglalkoztatás, a rehabilitáció, valamint a tartós elhelyezés is. A szolgáltatásokat 2011. április 6-ával indultak.

A régi Vécsey iskolában, szülei volt lakóhelyén folytat család- és párterápiát Perjési Anna pszichológus.

Ha ma már nem is feltétlenül aktívan tevékenykedve, de sok jó iparos él e városrészben: évtizedekig építette a várost Halász Pál kőművesmester, az autószerelés két régi szaktekintélye Csorba László és Rózsa Jenő, a villanyszerelés kiemelkedő szakembere Kovács István, az eredményesen, jó referenciákkal működő KOVILL cég tulajdonosa.

A vendéglátó-ipari egységek száma csökkent. Megmaradt a Kassai utca 17. szám alatt a Júlia Vendéglő helyén a ma ismertebb nevén Lidó,

vagy Deutsch presszó a Brassói utcán, a Bari presszó a volt focipálya mellett, a Tsz-falu (Kósafalu) elején a Gól presszó. Eredeti helyiség az Ezerjó Borozó a Brassói utcán. A Sanyó étterem, akárcsak a vele szemben lévő volt Egyetértés, majd Volán pálya megszűnt. Ellenben a volt labdarúgó pálya mellett a Hamburgergyár vendéglátó egység működik. Népszerű és ismert vendéglátóhely lett a Szent-László körúton a Bajor Étterem és Vendégház, mely esküvőknek és különféle, nagyobb létszámú rendezvényeknek is helyet ad. Lakodalmak esetén ingyenes tűzijáték látványában részesül a könyék. De tartottak már itt előadást Csurka István, Raffay Ernő és Pörzse Sándor is.

A Halasi úton egy állatorvosi rendelő is található. A Pet-City-ben dr. Fáy József és munkatársai várják a beteg négy lábúakat.

Természetesen a mai kft.-k nem hasonlíthatóak a 20-as–30-as évek kisvállalkozóihoz, azonban a 2015-ös viszonyok pontos leírása indokolja felsorolásukat.

Az utóbbi másfél évtizedben jelentős előrelépés történt az infrastruktúra tekintetében is. A dr. Fekete László, volt önkormányzati képviselő vezette Kecskeméti Vízközmű Társulat lakossági önerő és ISPA-pályázat révén kivitelezte az utcák csatornázását, majd több utca szilárd burkolatot kapott. Az utóbbi évek során több esetben is előrelépés történt az utcák burkolása tekintetében, néhány utca (pl. a Brassói utca) pedig ideiglenes megoldásként az önkormányzati képviselő asszony közreműködése révén zúzott kő burkolatot kapott 2015 nyarára, amit később, a lakók által „vörösiszapnak” nevezett, port árasztó anyaggal fedtek le.

A tömegközlekedés is változásokon ment át. A Rendőrfalut a várossal a 2-es, a 2/a és a 2/d jelzésű buszjáratok kötik össze, az 52-es jelzésű busz vidékről érkezve halad a Halasi úton. A 2/a busz a gokart pályára, a Piac-és Vásárigazgatóság hétvégi „bolhapiacára” járva a Szent-László körút és a Búzakalász utca kereszteződésében is megáll.

A hajdani „lengyel piac” az utóbbi években sokat fejlődött és bővült. Hét közben ezen a területen nagybani zöldség- és gyümölcs piac működik. A Gokart Stadion nevű gokart pálya is sokat modernizálódott, mellette szálloda és étterem is létesült.

A 2000-es évek elejéig még végigzötyögött a Halasi út mentén a Kecskemét-Átrakó állomásról indult kisvasút Bugac, Kiskunmajsa és Kiskőrös felé, majd gazdasági racionalitásra hivatkozva felszámolták. Pedig a 90-es években még jelentős idegenforgalmi szerepet is betöltött. Bár nem e vasút igénybevételével, de a vasút menti Halasi úton és a Rendőrfalu mellett utaztak ki Bugacra 1992-ben II. Erzsébet brit királynő, majd 1993-ban Károly herceg és hitvese Diana hercegnő.

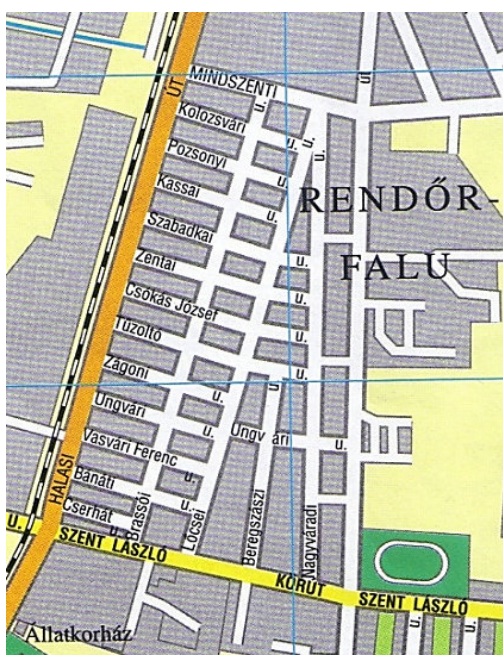
*Indul a pöfögő nosztalgiából
1998-ban*

Élt 81 évet a kisvasút

A 90-es évek végén még felavatták az Átrakó-állomáson a keskeny nyomtávú vasúti skanzent, azonban sajnos ez mára már lényegében megszűnt, mert a vandálok tönkretették, a fémgyűjtők széthordták.

Ma néhány környékbeli község polgármestere néha még felveti a kisvasút idegenforgalmi célzatú működtetését, de nem tudnak mellé pénzügyi forrásokat rendelni. Pedig érdemes lenne.

A régi és az új utcanevek 1992-től

Kétségtelen, hogy a Rendőrfalu és közvetlen környezete folyamatos változásokon megy át. Sok régi épület helyére új házakat emelnek, sokat felújítanak, modernizálnak. A lakosság összetétele is folyamatosan változik, a régi lakók egy része már kihalt, sokan más városrészekbe költöztek. Demográfia-statisztikai értelemben a lakosság előregedéséről is beszélhetünk. Azonban folyamatosan költöznek ide, jelennek meg új, fiatal családok. A múltat nekik is érdekes és talán hasznos is lehet megismerniük.

Ilyen a Rendőrfalu és közvetlen környékének pillanatképe. A mai jelen a holnap történelme.

kecskeméti 3-as számú országgyűlési választókerület képviselő-jelölt gyűlésein befejeződtek. A három forduló összesített eredménye ismert: dr. Debreczeni f 362, Varga László 360, dr. Kiss István 325, dr. Gráner Gyula 275, n pedig 222 szavazatot kapott. Így mind az öt jelölt neve felkerül a szavazóla és a július 22-ére kiírt időközi választáson dől majd el, ki kapja meg a

ztpolgárok bizalmát.
Petőfi Népe egyenlő kíván adni mind az nek, ezért valameny- elöltnek lehetőséget k, hogy röviden be- kozhassanak, el- hassák nézeteiket.

Kecskeméti képviselőjelöltek

DEBRECZENI F, 34 éves, a kecs- Katona József um magyar—tör- szakos tanára. ar Demokrata Fő- cskemét Városi te elnökségének z MDF jelöltje. mgyermke van.

vek azok a sajátos- telyek az MDF ön- iselt programjára ?

a véleményem, den jelölt valami- orm, a demokrácia, a változás programjával áll választáson. Az árnyalatnyi különbségek mellett lőntő jelentőségű, hogy az egyes szervezeteknek választók előtti hitele. Az MDF a gazdaságpoliti- piaci törvények szabad érvényesülését, a tulajdon- felszabadítását képviseli. A társadalmat illetően sabbnak azt tartjuk, hogy minél több új, önálló öjön létre, hiszen a korábbiak egy diktatórikus n, az egypárti uralom nyúlványai voltak. Kezdve Népronttól, a Nótanáccsal bezárólag — a hata- it közvetítették lefelé. A felsorolásban ugyan utol- adt, mégis döntő jelentőségűnek vallom, hogy autonóm politikai szervezet jöjjön létre Magyar- Ez teremtí meg a többpárti demokrácián államiságok hazánkban.

jelölőgyűlések során a parlamentet „szavazógép- ette beszédeiben.

véleményemet fönntartom. A parlament, a mai en nyilvánvalóan nem alkalmas arra, hogy az t: jogállamiságot megteremtse. Két nagyon fon- t azonban ennek a parlamentnek kell megszöve- z adnia. A választási és a pártok működését sz- vvényekről van szó. Minél több — valódi válasz- sztott — új képviselő jut be tehát, még ebben a parlamentbe, annál nagyobb lehet a valószínű- hogy a jelenlegi átmeneti időszakot stabilizá- te- jogszabályok

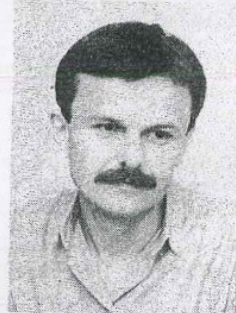
mint az MDF jelöltje győz, azokat is képviselnie m öne szavaztak. Sikerülni fog?

őződése, hogy a pártok és a választók érdeke erülhet olyan élesen szembe egymással, mint az :tatúrában. Ha választókerületem valamiben idolkodik, mint az MDF, akkor föltétlenül a :t: elv szerint kell eljárnom.

Farkas ZOLTÁN, 30 éves, közgazdász, a Dél- tenyészítő Állami Gazdaság kecskeméti köz- olgozik. A Szabad Demokraták Szövetsége jelöltjeként indul. Nős, egy kislánya van.

ztáson kiforrott indult a választ-)SZ-t képvisel-

ért lettem az mert meggyő- yez a szervezet zsal a megva- programmal, t jelenlegi vál- tól az országot a program ávlati, szép jö- m a hozzá ve-

ban ezért kiemelten fontosnak tartom, hogy a jelenlegi Or- szágyűléssel, illetőleg az Ellenzéki Kerekasztallal együtt meg kell teremteni azokat a feltételeket, biztosítékokat, ame- lyek a békés átmenetet garantálhatják. Véleményem szerint a képviselőnek elsősorban az itt élő emberek helyi érdekeit és gondjait kell közvetítenie az Országgyűlés felé. Ez a köz- vetítés azonban nem lehet a hagyományos értelemben vett „kijárás”, hanem a gondok megoldásához szükséges feltéte- leket kényszerítse ki a döntések során. Fontosnak tartom a gazdasági csőd felé tartó folyamat megállítását, de úgy, hogy ez alatt már egy új gazdasági modell feltételei is megterem- tődjenek. Álljon rendelkezésre olyan infrastruktúra, ame- lyikben a tőke mozogni tud, másrészt legyen egy minimális szociális biztonsági rendszer, amely a további elszegényedést megállíthatja, megakadályozhatja.

— Ön a választási küzdelemben személy szerint is az ellen- zék „keresztútjába” került. Számított erre?

— Igen. Tekintettel arra, hogy a közéleti munkámban sokszor ütköztem és sok esetben olyan helyzetbe kerültem, amelyet ma már másként értékelünk. Számítottam tehát arra — és be is jött —, hogy az ellenzék kihasznál minden lehetősé- get, annak ellenére, hogy a küzdelem elején megállapod- tunk: korrekt, tisztességes, embert tisztelő versengés lesz.

DR. KISS ISTVÁN, 45 éves, szociológus, az MSZMP Bács-Kiskun Megyei Oktatási Igazgatóságán dolgozik. Tagja az MSZMP-nek és a Demokrati- kus Magyarországért Mozgalom országos előkészítő bizottságának. Nős, két gyermeke van. A kecskeméti 60-as választókerület, a Madisz, valamint az MSZMP Kecskemét Városi Bizottságának a jelöltje.

— Az első jelölőgyűlésen, majd később a Petőfi Népe tudósításában önt csak az MSZMP jelöltjeként mutat- ták be. Most viszont hármat is felsorolt.

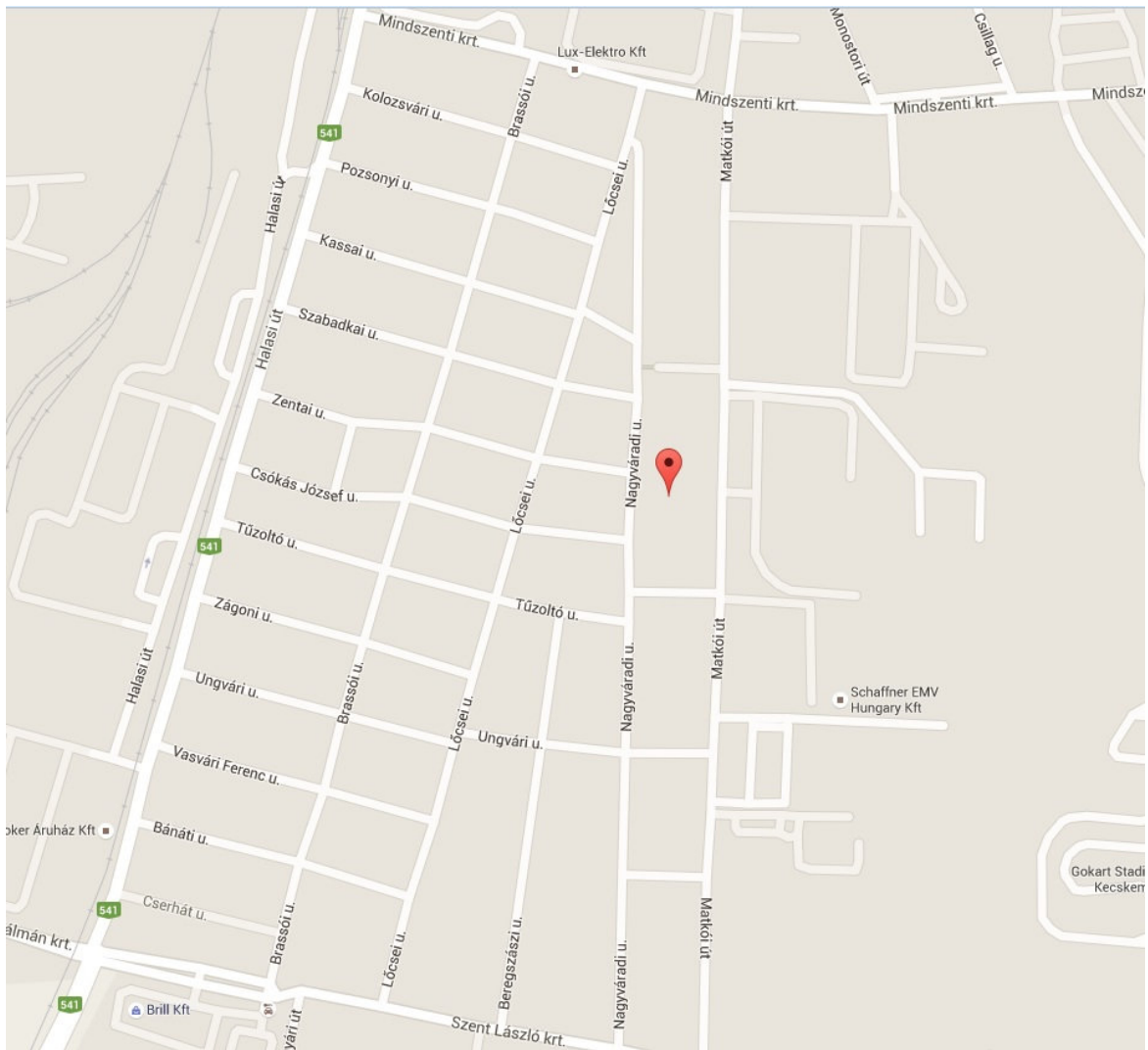
— Mivel mindhárom szervezet jelöltjeként indu- lok. Először a lakóbizottság, majd a Madisz képviselői, legvégül az MSZMP kere- sett meg. Ez a hármas jelölés is mutatja azt az átmeneti helyzetet, ami ma Magyar- országra jellemző. Az MSZMP-n belül most kü- lönböző áramlatok érvénye- sülnék, az új alternatív szervezeteket pedig én még nem nevezném pártoknak. Nagy felelősség terhel tehát minden- kit, aki azt állítja, hogy programja egy párté. Én az egyéni képességeknek, az egyéni felkészültségnek adok nagy jelen- tőséget ebben a helyzetben.

— Milyen fontos elemeket emelne ki a programjából?

— A jelölőgyűléseken is a népfelség elvéből indultam ki, abból, hogy egy képviselőnek pártoktól, irányzatoktól, moz- galmaktól függetlenül, a választott polgárok érdekeit kell képviselnie. A képviselői munka alapja egy válságos helyzet- ben az egyén gondjaival való törődés is, idetartozik továbbá a város, Kecskemét képvisellete és az országos politikai dön- tésekben való részvétel is. A bel- és külpolitikában a reálpoli- tikát képviselném, ez a külpolitikában hosszú távon a semle- gesség elérését, belpolitikában pedig versengő többpártrend- szer mellett, plurális tulajdonviszonyok megteremtését és szabad választásokat jelent, a vidéki Magyarország érdekei- től vezetettve. Emellett markáns szociálpolitikát szeretnék

Szabad választási kampány kísérlete 1989 nyarán

Régi és új utcanevek, 1992

Önkormányzati képviselők (16. sz. választókerület)

Varga László (1989-1994)

(1994-1998)

Dr. Kovács Jenő

A Fidesz-Magyar Polgári Párt,
a Magyar Demokrata Fórum
képviselőjelöltje
Kecskemét Megyei Jogú Város
16. sz. választókerületében

Tisztelt Választópolgár!

Engedje meg, hogy bemutatassuk **dr. Kovács Jenőt**, aki Önt szeretné képviselni Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatában. Négy gyermek édesapja. Dr. Kovács Jenő belgyógyász, háziorvos szakorvosként dolgozik a városban. Elnökségi tagja volt a Bács-Kiskun Megyei Orvosi Kamarának és jelenleg ugyanezt a tisztséget tölti be, a Kecskeméti Háziorvosok Egyesületében. Az utóbbi években részt vett a város egészségügyi bizottságának munkájában. Az MDF helyi szervezetének elnökségi tagja. Tapasztalt ember, ismeri az itt élők problémáit, képes tenni is értük. Ez teszi alkalmassá arra, hogy érvényt szerezzen a polgárok akaratának. Kérjük, a jövőben is segítsék a közéleti munkáját!

Köszönjük, hogy megtisztel minket bizalmával.

**MAGYAR
POLGÁRI
PÁRT**

(1998-2002)

Probojác Miklósné Túri Éva
16. választókerület képviselőjelöltje

MAGYAR SZOCIALISTA PÁRT

(2002-2010)

**MAGYAR
POLGÁRI
PÁRT**

MDF

A polgári összefogást támogatja:
a Fidesz-Magyar Polgári Párt,
a Magyar Demokrata Fórum,
a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség,
a Kisgazda Polgári Egyesület,
a Fidelitas
és a kecskeméti Polgári Körök.

Lévai Jánosné
16. számú választókerület

Minden ember életében fontos, hogy kötődjön családjához, környezetéhez, gyökereihez.

Isten akaratából születünk magyarnak. Természetes ezért, hogy magunkénak érezzük népünk múltját, sorsát, hivatását. Szeressük hazánkat, városunkat, éljünk küzdjünk és dolgozzunk érte!

A hazaszeretet nem ékes szavakat, hanem hűséget és munkát kíván. Én ebben hiszek.

**Folytassuk együtt
ezt a megkezdett utat!**

(2010-2014)

TISZTELT VÁLASZTÓ!

Lévai Jánosné vagyok, a kecskeméti Fidesz és KDNP közös jelöltje a Műkertváros-Rendőrfalu-Kósafalu-Muszáj-Kossuthváros városrészben. Az elmúlt 8 évben az Ön képviselőjeként azért dolgoztam, hogy városrészünk biztonságosabb és szebb legyen.

Az Ön támogatásával elértem, hogy a Kósafalu utcáinak többsége, a Rendőrfaluban a Csókás J. u., a Szabadkai u., a Muszáj városrészben a Pásztor u., a Tölgyesi u., a Kossuthvárosban a Mezei u., a Dankó u. aszfaltozása megtörtént, megújult az Újvidék téri és a Bodzai utcai játszótér, a Monostori utcában 5 lakásba bevezettük az ivóvizet, a Zöldfa utcán kiépült a csapadé-

csatorna, több mint 50 új lámpatest kihelyezése történt meg.

El fogom érni, hogy ne legyen városrészeinkben földes út, a járdák minősége javuljon, a közbiztonságra kiemelt figyelmet fordítok, kerékpárutakat építünk a városrészek között.

Kiemelt célom lesz, hogy a Műkertvárosban a Mártírok u. – Klebelsberg u. kereszteződésébe forgalmirányító jelzőlámpát helyezünk el a balesetek elkerülése érdekében.

A szakpolitikai tapasztalatommal a körzet és a város egészének fejlődéséhez szeretnék hozzájárulni.

Lévai Jánosné
képviselőjelölt

CSAK A FIDESZ **FIDESZ** **OKTÓBER 12.**

(2014-2019)

Dr. Zombor Gábor átadja a szilárd burkolattal ellátott Szabadkai utcát

Nosztalgiavonatozók a Törökfái állomáson

Pezsgő piac a Rendőrfalu mellett

Játszótér az Újvidék téren

Az iskola, az óvoda kisugárzása

Az 1929-ben épült Halasi úti, ma Damjanich János Általános Iskola 2004-ben ünnepelte fennállásának a 75. évfordulóját. Ez alkalmából megjelent egy jubileumi évkönyv, melyet Probojáczné Túri Éva, volt igazgató-főtanácsos szerkesztett. E kiadvány alapján foglaljuk össze röviden az iskola történetét. Felhasználtuk emellett Kecskeméti János emlékeit is.

Ismeretes, hogy Kecskeméten nagy lendülettel indult el a népiskola-építési program. Az elsőként elkészült méheslaposi iskolát Horthy Miklós kormányzó és gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter adták át 1926 őszén, a Rendőrfalutól mintegy 4 kilométernyire. Ekkorra készült el a Matkói úton ma is álló iskolaépület is, tehát megelőzte a Halasi-úton álló épületet. Vitéz Vécsey Jenő tanító kezdte el itt az oktatást elsőként összevont elemi osztályokban.

Az egykori Vécsey iskola ma Perjési Anna pszichológus rendelője

A Halasi úti Általános Iskola 1929-re épült fel a Klebelsberg tervek alapján, Fodor Pál építő-vállalkozó kivitelezésében. Az épületben kezdetben két tanterem, szertár és egy nevelői lakás volt. Hasonló iskolák épültek ekkor a környéken (Matkói út, Kiskecsekemét, Törökfái).

Az iskolába kezdetben a Rendőrfalu ONCSA-telep, a téglagyári házak, Törökfái és Alsószéktó gyermekei jártak. Az első pedagógusok

Tóth Géza igazgató, Tóth Gézáné, Bakos István és v. Vécsey Jenő voltak. Kezdetben 3 nevelő 3 csoportban oktatott, azonban a hatosztályos iskolát a törvényi szabályozás következtében 1941-ben a nyolcosztályos váltotta fel, ami bővüléshez vezetett. A férfitanítók folyamatosan katonai szolgálatot teljesítettek.

Tóth Géza és felesége tanítványaikkal

1944 októberének végén a várost kiürítették, majd október 31-én a szovjet csapatok elfoglalták. A rövid harcok során az iskolát belövések érték.

Vincze Sára és diákjai

Kovács Mária tanítónő áldozatos munkával összegyűjtötte a tanulókat, majd 1944. december 28-án újraindulhatott az oktatás. Folyamatosan javultak a feltételek, új bútorok, ajtók, ablakok kerültek az épületbe.

Egy 8. osztály és a tantestület az 1960-as évekből

1945-től már szakosított oktatás keretében Bakos István igazgató vezette az iskolát. 1946-tól Perjési Pál igazgatta az iskolát egészen 1970-ig.

A Rendőrfalu 1960 után bővülésnek indult, a felszámolt temető helyén családi házak épültek, 1968-ban megkezdődött a Magyar-Szovjet Barátság Tsz. lakótelep építése. Mindez a lakosság és a gyermeklétszám növekedéséhez vezetett, bár a Rendőrfaluból sok gyermek járt a belváros általános iskoláiba, vagy a 60-as években felépült Leninvárosi Általános Iskolába. Az iskola tanulói 99 %-a fizikai dolgozók gyermeke volt, nagy részük szakmunkástanuló lett, csak mintegy 10 % tanult tovább érettségit adó középiskolában.

A két világháború közötti időszakból megmaradt a Madarak és fák napja. E májusi napon az egész iskola, sok szülő kirándult a Fehértói erdőbe, ahol egész nap játékos versenyek, akadályversenyek, számháborúk zajlottak.

1970–83 között Kispál Lajos volt az iskola igazgatója. Ez idő alatt szépen virágosították az iskola kertjét, elkészült a sportpálya, mintegy 100 facsemete lett elültetve nagyrészt társadalmi munkában.

A gyermeklétszám 1965-ben érte el a tetőpontot 387 tanulóval. E létszám 1970-ben 337-re csökkent úgy, hogy ide tartoztak a Matkói úti, a Törökfái, és a Kiskecskeméti tagiskolák is. 2002-ben 207 tanulóval 19

nevelő foglalkozott, 5 technikai dolgozó segítette a munkát. Ma már csak mintegy 150 gyermek tanul az intézményben.

1983–86 között Berényi Sára volt az igazgató. Ebben az időszakban irodalmi színpad, énekkar szerveződött. 1986–2002 között Probojáczné Túri Éva vezette az iskolát. Az igazgatónő, aki a városrész önkormányzati képviselője is volt, sokat tett az intézmény fejlődéséért, különösen a sportéletért.

1996-ban Damjanich János honvéd tábormok nevét vette fel az iskola. A 2000-es években új tantermekkel bővült az intézmény, a sportpályán felépült a régóta vágyott tornacsarnok. Princzné Túri Irén történelem szakos tanár számos esetben vett részt diákjaival a Kecskemét Város Polgára Leszek Vetélkedőn, amelyet egy évben meg is nyertek.

2002-től Pöcze Lajosné Farkas Katalin lett az iskola vezetője. 2008-tól a Rendőrfalu iskolája a Belvárosi Óvoda és Általános Iskola (BELOVA) tagintézménye lett. Kiegyensúlyozott élethelyzetű diákok mellett sok hátrányos helyzetű tanuló is jár az iskolába. Mindentől függetlenül a jövőbe optimizmussal, reménnyel tekintve ünnepelte az iskola fennállásának 85. évfordulóját 2014 októberében.

A 4711. sz. Damjanich János Úttörőcsapat

A Rendőrfalu iskolájában 43 évig működött úttörőcsapat. 1948-ban felhívás érkezett, hogy az államosított iskolákban alakuljon úttörőcsapat is. (Az úttörőmozgalom 1946 óta létezett az országban.) Az igazgató Tóth Géza lányának, Tóth Ilonának, aki tanítóként ekkor került a Törökfáiiban lévő tanyai iskolából anyja és apja tantestületébe, ezt mondta: „Te vagy a tantestület legfiatalabb tagja. Legyél te az úttörőcsapat vezetője! Az osztályfőnökök, osztálytanítók majd segítenek neked.” Úgy is lett. Megalakult az úttörőcsapat, az osztályokban a rajok, a rajokban pedig az őrök, amelyek maguk választották meg az őrvezetőjüket. (Ennyi demokráciát engedett a rendszer ekkor a gyerekeknek.)

A névválasztás is a csapatra volt bízva. Tóth Ilona az ekkor a felső tagozatban történelmet is tanító tanítónő névadóként magyar történelmi személyiségre gondolt, és a honvéd tábormok, aradi vértanút, Damjanich Jánost választotta. A csapat működési engedélyébe a 4711. sz. Damjanich János Úttörőcsapat név került, ami később sem változott.

Tóth Ilona (majd Papp Istvánné) 1948–1970-ig, igazgatóhelyettesi megbízásáig vezette a csapatot. Ezen időszak alatt elmondása szerint „az órákon főleg tanítás, az úttörő foglalkozásokon, az úttörő keretében szervezett programokon meg nevelés folyt.” Nagyon színvonalas és

érzelemben gazdag iskolai ünnepeket tartottak. Az úttörőcsapat foglalkozásai középpontjában a haza szeretetére, a hazafiságra nevelés állt. Nyaranként több napos, olykor egy hetes kirándulásra vitték a gyerekeket az ország történelmi helyeire (Eger, Budapest, Pécs, Székesfehérvár stb.). A kirándulások szervezését és lebonyolítását a pedagógus rajvezetők segítették.

Utána a csapat új vezetője Mészáros Istvánné, mindenki Terike nénije lett, akit a volt tanítványok találkozóikon nagy szeretettel emlegetnek. A következő 16 esztendő alatt hagyományként folytatódtak a színvonalas ünnepek. A csapat egyik erőssége továbbra is a kulturális élet volt. Valamelyik évben kicsit átírva Janikovszky Éva Csak nők című írását nagy sikerrel adták elő nemcsak az iskolában, hanem a városi úttörő kulturális szemlén is. Keresztes Mária a szép magyar beszédéért Kazinczy-díjat kapott országos elismerésként.

1974-ben indult országosan az úttörő vándortáborozás. A Damjanich csapat az országjáró kirándulásokról a vándortáborozásra váltott. A csapatvezető mellett lelkes vándortáborozó volt Kovácsné Réthey Zsuzsanna rajvezető, de voltak vándortáborozó szülők is. A táborozás a résztvevőknek olyan felejthetetlen élményeket adott, amit szívesen emlegetnek a találkozóikon.

Ezeken túl a Damjanich csapat sportolói részt vettek az úttörő olimpia versenyein, és a városi tanulmányi versenyeken is. A csapatban Úttörő Gárda is alakult. Minden városi versenyen indultak, többször meg is nyerték azt.

1986-tól Princzné Túri Irén vette át a csapat vezetését. 1991-ben a rendszerváltozás után az utolsó avatás alkalmával az úttörőcsapat megszűnt. Megható jelenet volt, amikor az úttörők leoldották nyakkendőiket a nyakukról, és egyenként a csapatzászlóra kötötték azokat. Helyette bársonyszalagokat kaptak, ami jelképezte, hogy gyermekszervezetté alakultak, ami aztán szép csendben elhalt.

Búcsúzás az úttörőcsapattól 1990 tavaszán

75 év alatt az iskolában tanítottak (2004)

Tóth Géza, Tóth Gézáné, Horváth László, Fodor Viola, Kovács Mária, Novomeszki Istvánné, Bakos István, Vécsey Jenő, B. Szabó Imre, Perjési Pál, Igács Lászlóné, Vincze Sára, Papp Istvánné Tóth Ilona, Hacker Lenke, Jokhel Teréz, Dr. Vértessy Ervinné, Godácsy György, Bereczky Sándorné, Bérczy Kálmán, Bérczy Kálmánné, Csizmadia Istvánné, Domokos Józsefné, Juhász Albinné, Tápai Illés, Tápai Illésné, Szabó Adorjáné, Csák Attila, Leviczky Oreszt, Sugár Júlia, Bajnóczy László, Kuna Miklós, dr. Cserháti Oszkárné, Kovács Zoltánné, Sütő Béláné, dr. Losonczy Sándorné, Major Imre, Hegedüs Nándorné, Balai Antalné, Tóth Imréné, Varga Imréné, Tornyai Jenőné, Neszt Ottóné, Dánffy Benőné, Nicolaus Jenőné, Tóth Lászlóné, Perjési Pálné, Tóth Tamásné, Kurucz Jánosné, Hornyák Mária, dr. Schvob Péterné, Tóth Béláné, Tóth Gusztávné, Kiss Jánosné, Kiss Mária, Kulai András, Kispál Lajos, Mészáros Istvánné, dr. Számadó Béláné, Vezán Márta, dr. Forczek Jánosné, Tombor Nándor, Réthey Zsuzsanna, Kiss Péter, Rausch Tamás, Turáni Kornélné, Tantó Béláné, Nagy Lászlóné, Bérczy Gyula, dr. Hargitay Gáborné, Molnár Ferencné, Detki Annamária, Hoksza Ildikó, Berényi Sára, Kardos Éva, Bérczy Gyuláné, Bertalan Tamásné, Domján Lászlóné, Vohl Mária, Györgyiné Koncz Judit, Vadászné Soós Judit, Szikora Sándor, Molnár Zsuzsanna, Forczek Andrásné, Budai Csaba, Marincsák Ferenc, Horváth Erika, Hajagos Kis Margit, Kulifay Mónika, Sallay Ildikó, Bajiné Árva Tóth Ibolya, Vörösmartyné Berki Judit.

A nevelőtestület 2004-ben: Tóth Ödönné, Jakab Gabriella, Györki Ágnes, Kiss Zsoltné, Faragóné Pelsőczi Emma, Szalayné Zerinváry Tímea, Gabnai Károlyné, Miklán Ferencné, Kiss Ágota, Pöcze Anett, Bobákné Ádám Jolán, Nagy Albertné, Pöczéné Farkas Katalin igazgató, Probojáczné Túri Éva nyugdíjas igazgató-főtanácsos, Maár Andrásné igazgatóhelyettes, Sörös Szilvia, Princzné Túri Irén, Major Ágnes.

Technikai dolgozók 2004-ben: Danku Tiborné, Ábelné Czahesz Andrea, Jánosi István, Ollári Jánosné, Diós Jánosné, Bozó Margit.

A tantestület 2016 januárjában: Bobákné Ádám Jolán, Budai Adrienn, Clement Anett, Csóti Melinda, Faragóné Pelsőczi Emma, Fazekas Károlyné, Fehérné Nagy Emese, Györki Ágnes, Karenyukné Major Ágnes, Mihály Lászlóné, Papp Zsolt, Simonné Tóth Ildikó, Szalayné Zerinváry Tímea, Ujszászi Kornél, Vargáné Fenyvesi Erzsébet, Tóth Józsefné, Tóth József (intézményegység-vezető), Farkas Katalin óraadó, Koncsikné Bodor Klára iskolatitkár.

A Rendőrfaluban óvoda 1938 óta működik. Először a Zentai utca 22. számú, e célra átalakított háza volt az óvoda. Az intézmény kialakításában jelentős szerepe volt a Katolikus Nőegyletnek. Az első óvónő Fodor Ágnes volt, a dadák pedig Kara Pálné és Hamon Péterné.

A Rendőrfalu óvodásai 1942-ben

Óvodások búcsúzó csoportja 1964-ben

Óvodai csoportkép 1949

1979-ben az óvoda az utca folytatásaként a Piac-, ma Újvidék térre, modern, új épületbe költözött. Az intézményt hosszú évekig Horváth Lászlóné Marika vezette. Szintén évtizedekig itt dolgozott Szinkó Mihályné, aki a Rendőrfalu felső részének tanácstagja is volt.

A nevelőtestület 2004-ben: Nagyné Endre Mária tagóvoda-vezető, Túri Mihályné, Török Tiborné, Túri Sándorné, Tasi Józsefné, Berényiné Bali Zsuzsanna, Vincze Lászlóné.

Libikóka a rendőrfalusi Piac téren

Az iskola az 1988-ban történt hozzáépítéssel

Iskolai csoportkép az 1940-50-es évekből

Iskolai csoportkép az 1940-50-es évekből

Varga Imréné és osztálya 1963-ban

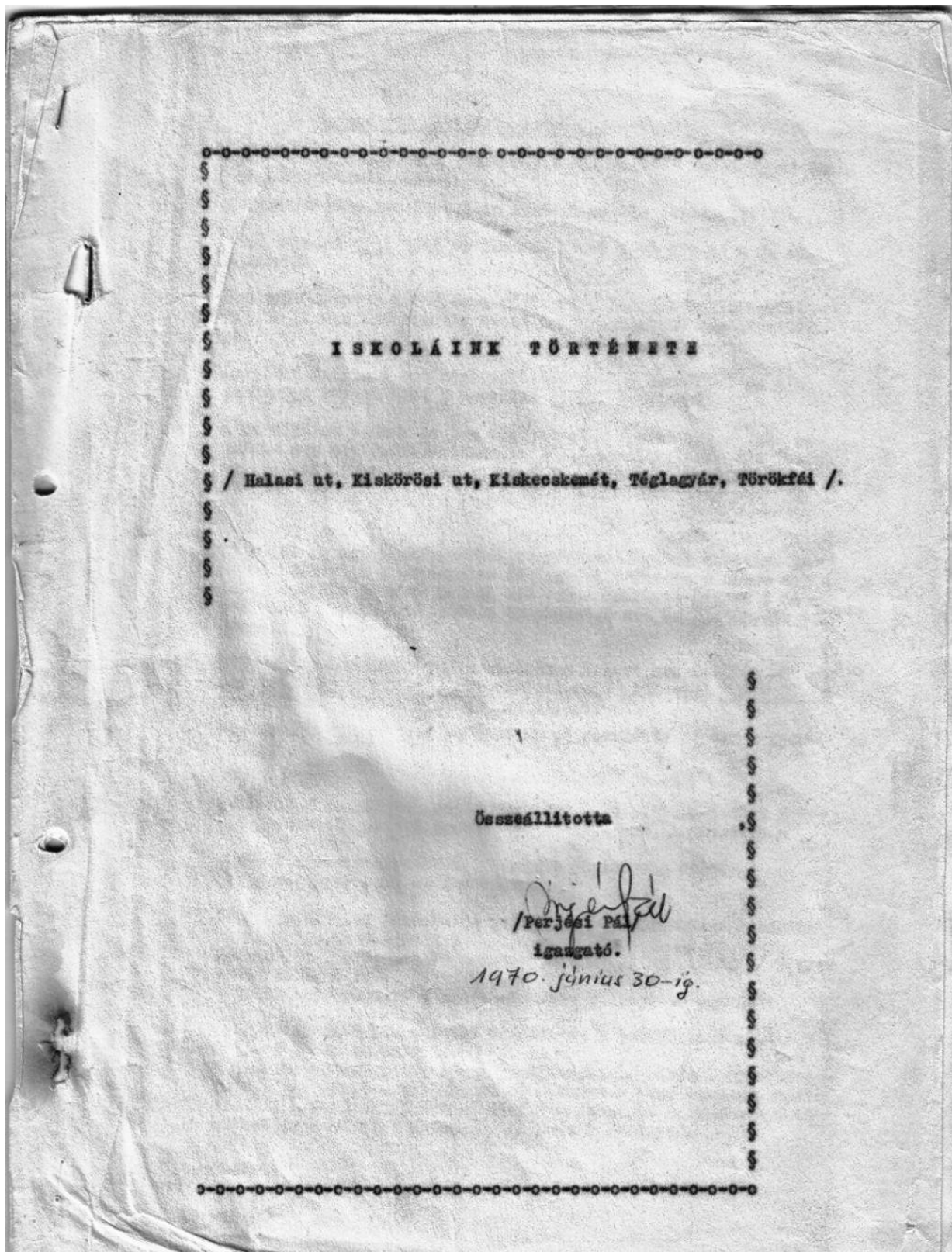

Tündérkar, János Vitéz előadás a 60-as években

*Madarak és fák napja Fehértón tanárok, szülők, gyerekek részvételével
1960 körül*

Perjési Pál történeti vázlata az igazgatása alá tartozó iskolákról
1970-ben

Halasi uti általános iskola

1929-re épült meg. 2 tanteremből, 1 kis szertár helyiségből és nevelői lakásból állt.

Kecskeméti városban tartozott községi iskola jelleggel.

Első tanítói Tóth Géza az 1.sz. állásban; Tóth Gézné a 2. sz. állásban.

Rendőrfalu, Onca telep és a Téglygyári lakosok mellett, Törökfői és Aladonszékő puszták közel lakó gyermekeket neveltek be.

Az elemi iskola 6 osztályt működtet 80-100 tanulóval és a gazdasági továbbképzés 3 osztályt 40-50 tanulóval.

A tanulóknak csak a 10 %-a végezte el a 6. osztályt, amíg az iskola meg nem épült. Mostantól a beiskolázás 100 %-osan megvalósult, de a 6. osztályig eseten is csak a tanulók 50 %-a jutott el.

1932-től az osztálylétszámtól, függően, valamelyik osztály tanulói átjártak a szomszédos Téglygyári iskolába s onnan meg a többi osztály járt a Halasi uti iskolába. Attól kezdve 3 csoportban 3 nevelő tanította a tanulókat. A két iskola együtt dolgozott.

1939-től 3 tanterem fejlesztették a Halasi uti iskolát s egy évig Herváth László h. tanítóval, majd 1940-től Fodor Viola tanítóval töltötték be ezt az állást.

Igy most *mar* 4 csoportban 4 nevelőnek jártak a gyermekek.

1941-ben 8 osztályos népiskola lett belőle. Idehelyezték Bakos István tanítót, akivel együtt 5-en tanították a nyolc osztályt.

A nyolc osztály elvégzése inkább papirforma volt. Csupa száraz volt az iskolában.

Tóth Géza, Vécsey Jenő, Bakos István csaknem állandóan katonai szolgálatot teljesítettek.

Tóth Gézné Heron Margit sokat volt szállási szabadságon / 9 gyermeket szült ! /.

Sok-sok helyettesítő tanító állandóan váltogatta egymást.

1942/43 tanévben a felső tagozat és a továbbképzés oktatása október 15-én kezdődött.

"Zavarok voltak a tüzelőanyag ellátásban. A háborús tárgyi nehézségek miatt a vállalkozó nem tudta a tüzelőanyagot szállítani. A karácsonyi szünet után nem lehetett megkezdeni a tanítást csak március elején..." / Jós F. évkönyv /.

A tanulók nagyon rossz családi, szociális és egészségügyi körülmények között éltek.

1-1 téglagyári hársban egymás melletti falókban, közös konyhán 8-10 család is telelőtt.

A falu völgyből, vertfalból épült hársai sem voltak egészségesebbek. Az összes lakások pedig túl kicsik voltak.

A gyermekeknek, de a szülőknek sem volt műveltségi igénye. Tanulni nem akartak.

Az otthoni részegkedés, veszekedés rossz példája hatásra fe-gyelmenetlenség ~~is volt.~~ a gyermekek is.

Gyakran volt iszacos tanulóknak, aki részegen jött iskolába. Veszekedés napirenden volt...

Gyökeres változást csak a felszabadulás hozott. Kezkezetet ki-üritették. A nevelők mind elcsenekültek.

Az iskola két belsőt kapott.

A hazatért és az iskola szomszédságában lakó szülők minden meg-foghatót széthordtak.

Mégis már 1944. december 28-án megindult a tanítás.

Kovács Mária tanítónő kezdte meg a tanulók besorozását.

A Halasi uti iskola központi iskola lett, önálló igazgatóság.

Idő tartoztak igazgatásilag a Kiskőrösi uti és a Téglyagyári iskolák is. 1954-től a Törökfői és 1960-től a Kiskeszkeseméti is-kola is hozzánk került, viszont a Kiskőrösi uti iskola 1956-tól a Ballószögi iskolához tartozik.

1945-től szakosított rendszerű rendszer tanítás folyt Bakos István igazgatásával. Őt 1946-ban magasabb beosztásba helyezték

Utóda Perjéci Pál szaktan-fizika szakos tanár lett.

A szülők és a környező üzemek segítségével a nevelőtestület meg-kezdte az iskola újjáépítését.

A Halasi uti iskolát a Gyufagyár és a Téglyagyárt a ZIM/ akkor Vas és Gépgyár/ munkácsi segítségével szedték rendbe.

Új ajtó, ablakok, valaminth butorok készültek társadalmi munkában. Az iskolák használhatóvá váltak, de a szakosított oktatás és a megövekedett tanulólétszám nagy felelet elé állította a lelkes nevelői gárdát.

A meglévő 3 tanteremben a tanítást megoldani nem tudtuk. Ezért a Téglyagyár 1 szobájában, a Rendőrfelusi pártház szök szobáca-kájában és a kecskeszeméti helyiségben is tanítottunk.

Igy 5 egymástól 1-2 km távolságban lévő helyiségben egész napos tanítással forgószalag szerűen, futószalag rendszerrel dolgoztunk 10 éven át.

A pártház utca-ra nyíló kis szobácska volt./eredetileg cipősz-műhely/. Hallókhelyiség nem volt, wc-re a vasutárhozba jöttünk.

Téglára helyezett deszkájan ültek. Irtai csak úgy tultak, ha a deszka mögé térdeltek. Fől is jelentették bennünket, hogy térdel-
tetjük a gyermekeket.

A nevelők nevelői szoba hiányában valamelyik osztályban ültek
lyukas órákon és zavarták a tanítást...

Véletlen eszerencsre folytán idehelyezték Kovács Zoltánét a
Magyar Ferveostály hivatalának felelősét, akinek segítségével
a meglévőhöz még egy tantermet építettek. A szertár falának át-
halyagosásával és a téglagyári iskola mellékhelyiségeinek át-
építésével ismét 1-1 tanteremhez jutottunk.

1955 óta tehát 2 iskolában a Halasi utca 4 tanteremben és a
Téglagyárról 2 tanteremben a jelenleg is érvényben lévő tani-
tási rend szerint dolgoztunk.

As alsó tagozatban párhuzamos osztályok, a felső tagozatban
csak 1-1 osztály működik.

Egyéb helyiségünk semmi nincs. Egy kis nevelői szobát a folyosó
végén rendeztetünk el.

A Rendőrfaluból kénytelen 100-120 gyerek autóbuszsal belterületi
iskolába járni.

Már az 1. osztályosok közül a napközit igénylő, vagy szűkös is-
kolába törekvő rendezőbb szülők 15-20 gyermeket városba irat-
nak.

5. osztályba ismét be megy 15-30 tanuló, mert itt nem főr el
Természetesen csak a jó tanulókat vesszük föl. De a rossz tanulót,
vagy a cigányt elküldeni sem lehet.
A bejárók mind olyan szülők gyermekei, akik vállalják az autó-
busz költség, a szép ruha, torna és egyéb felszereléssel járó
többlet kiadást.

1961-ben megindult családihá a építkezésel a Rendőrfalu
kötészetére nőtt.

1964-ban 60 család cigány telepedett körzetünkbe az ide é-
pitett új házakba.

1968-ban megindult a Magyar-Szovjet Tsz központon 100 csa-
ládi ház építése.

A Rendőrfalu város a fejlődött. Gyárak nőnek ki a földből körült-
tünk, gyönyörű villának is beillik családi házak épülnek. Új porta-
lanított kövezett utak, autóbusz körjárat, járda, higganygás lép-
rők, szép új üzletek / 4 új műszertűzlet, cukrászda, hűtőház, koc-
sa.../.

Csak az iskola a régi!

Pedig tanulóink a 10 év előtti létszám kötszeresére szaporod-
tak.

As eredendően munkához legalább 4 tanterem, uttorócsoba,
szertár helyiség, rektor, műhelygyakorlati terem, tornaterem,
ebédlő, mosdó, nevelői szoba, igazgatói iroda, vízvezetékcs wo
kellene!

Megérdemelne a periféria is, hogy iskolát kapjon.

Nevelőkre vonatkozó adatok

1929/30 tanévben idehelyezték Tóth Géza tanitót
Tóth Gézáné Heros Margit tanitónőt

2 tanárda

1939/40 évben Horváth László hi.tanító lett a 3. tanárda.

1940/41 * Podor Viola került ide, Horváth Lászlót elhelyezték.

1944/45 * Kovács Mária és Kovacsoski Istvánné Hosszayai Katalin helyettesítették a Tóth házaspárt.

1945/46 * Mindenki visszatért állomáshelyére és Bakos István igazg. vezetésével Podor Viola, Tóth Géza, Tóth Gézáné és Vécsey Jenő tanított. 5 tanárda.

1946/47 * B Szabó Iarét idehelyezték Bakos István helyett, aki magasabb beosztást kapott. Farjési Pál lett az igazgató.

1947/48 * Igács Lászlóné Vincze I Sára és Papp Istvánné Tóth Ilona iskolánkhoz került s így 7-re nőtt a nevelők száma.

1948/49 * Hacker Lenke, Jókai Teréz és Dr Vértési Ervinné Farjányi Katalin nyert hozzáuk beosztást, B Szabó Iara a Kuruc-téri iskolába ment. 9 nevelő.

1949/50 * Godócsy György, Berecsky Sándorné Leidenfrost Vera, Csizmadia Istvánné Sinkovich Aranka és Domokos Jánosné került ide. Podor Viola a Zrínyi I.; Dr Vértési Ervinné a Jókai utcák-ba ment. 11 nevelő.

1950/51 * Juhász Albinné Gyulay Réman, Tápay Illés, Tápay Illóné Palföldi Ilona és Szabó Adorjáné-val bővült a tantestület. Hacker Lenkét felmentették, Godócsy Györgyöt nyugdíjazták. 13 nevelő.

1951/52 * Csák Attila, Lovicsky Gereszt és Sugár Julia jött, Tápay Illóné fizetés nélküli szabadságra, Szabó Adorjáné a II. sz. iskolába ment.

1952/53 * Bajnócsy László évközben jött és év végén el is ment. 15 nevelő.

1953/54 * Kuna Miklós jött Sugár Julia helyett.

1954/55 * Dr Csarháti Csakárné, Kovács Zoltáné és Sütő Dóláné került ide Csák Attila, Csizmadia Istvánné és Lovicsky Gereszt elhelyezésével.

1955/56 tanév Dr. Losonczy Sándorné Siklócsi Edit és Major
Irene idehelyezést nyert, Dr. Csorháti Cecília
né és Kovács Zoltáné elment.

1956/57 " Hegedűs Hándorné és Balai Antalné Tarjánai
Erzsébet jött iskolánkhoz. Vécsey Jenő és
Tóth Géznét nyugdíjba küldték. Major Irene el-
ment

14 tanár

1957/58 " Tóth Iuréné Honori Antónia, Varga Iuréné Csi-
lyov Anna, Tomyai Jenőné Sűrös Lilla és Neszt
Ottóné Baranyai Emerencia jött,
Hegedűs Hándorné, Dr. Losonczy Sándorné, Sütő
Béla és Domokos Jánosné elment.

1958/59 " Tóth Géza meghalt, helyette Tóth Gézné jött
vissza.

1959/60 " Dánfy Benőné Virágh Márta került hozzánk Tóth
Iuréné helyett.

1960-64 " Változás nem történt.

1964/65 " Nicolaus Jenőné Bóka Pap Béna lett az utóda
Tóth Géznénak, akit nyugdíjaztak.

1965/66 " Tóth Lászlóné Molnár Mária és Perjécsai Pálné
Béreczy Karola idehelyezésével a létszám

16 nevelő

1966/67/68 " Tóth Tamárné Gajdos Ilona és Kurucz Jánosné
Hagy Erzsébet jött, Tóth Lászlóné Leninváros-
ba ment, Jékhel Teréz és Nicolaus Jenőné
nyugdíjba ment.

15 nevelő.

1968/69 " Hornyák Mária, Schwöb Péterné Kovács Lidia és
Dr. Tóth Gusztávné kapott idehelyezést.
Dánfy Benőné a III. sz. isk.-ba ment, Varga Iuréné
meghalt, Bereczky Sándornét nyugdíjazták.

1969/70 " Tóth Béla és Bőröcs Katalin és Kiss Jánosné
Paiss Katalin jött Tápay Illés és Dr. Tóth
Gusztávné helyett. Tápay a Rákóczi és Dr. Tóthné
az I. sz. iskolába került.

Nevelőink az 1969/70 tanévben.

Halasi uti ált.iskola

Perjécsi Pál sadsten-fizika szakos tanár igazgató.
Papp Istvánné magyar-történelem szakos tanár igazgató h.
Juhász Albinné " " " " uttorvezető.
Kisvács Jánosné tanító, 1. osztály 24 tanuló.
Kiss Jánosné " 2. " " 21 " "
Naszt Ottóné " 3. " " 23 " "
Hornayk Mária " 4. " " 25 " "
Balai Antalné magyar szakos tanár 5. oszt. 35 tanuló.
Tóth Bóliné magyar-össen szakos tanár 6. oszt. 42 tanuló.
Tóth Tamárné földrajz-raja " " 7. " 36 " "
Kuna Miklósa gyakorl.fogl. " " 8. " 45 " "

Téglagyári iskola

Schváb Péterné	tanító	1. osztály	22	tanuló
Tornyai Jenőné	"	2. " "	20	"
Perjécsi Pálné	"	3. " "	22	"
Igács Málné	"	4. " "	24	"

Kisacskenéti iskola

Hordós Károlyné	tanító iskola vezető	1. osztály	28	tanuló
Póta Iván	"	2. " "	27	"
Halag Bóliné	"	3. " "	25	"
Láng Mária	"	4. " "	23	"

Törökfői iskola

Guóth Iván	tanító iskola vezető	5/- 8. osztály	21	tanuló
Bercsényi Istvánné	"	1. - 4. " "	25	"

Halottiak

Tóth Géza

1920-ban kezdett tanítani a kis Bakony több falujában. Innen került 1926-ban Kacskenét-Nyárlőrincre. 1929-ben ő lett első tanítója a Halasi uti iskolának s haláláig itt tanított. Szigorúságával, munkára eszoritásával, követelmények támasztásával és a fegyelme megkövetelésével ő nevelte-formáltas leg-eredményesebben a Rendőrfalusi gyermekeket. Mára és a szeretet megnyilvánulásaként róla neveztek el iskolánkat : "Tóth Géza" iskolának.

Varga Imréné Csilyov Anna

1949-től a Kacskekéti Komernygyár Napköziotthonának és Bölcsődéjének vezetője, 1954-ben a Mária hegyi, majd 1957-től a Halasi uti iskola nevelője, haláláig. Csapassiv, csapalólek nevelő volt, aki erején felül is minden tudást tanítványaiba igyekezett átplantálni.

Bakos István

Csak 3 évig tanított nálunk, de annyi idő alatt is meggyőztette a környék. A proletárságnak igaz nevelője volt.

Gódcsei György

Kérdőjelekről került hozzánk. Ő kezdte meg az orosz nyelv tanítását iskolánkban. Jól beszélt oroszul. Kitűnő humorral és pedagógiai rutinnal megszerettette a nyelvtanulást.

Emlékeiket kegyelettel megőrizzük!

Tanulókra vonatkozó adatok

Tanulóink 99 %-a fizikai dolgozó gyermeke. Az anyák 60 %-a is dolgozik, nincs otthon.

Legtöbb gyermek felügyelet nélkül az utóán tölti szabadidejét. Családi nevelés alig észlelhető.

Csak a nevelők emberfeletti küszöbénél, lelkiismeretességének köszönhető, hogy 90 %-uk elvégzi az általános iskola 8. osztályát. Az órákon igyekeznek megtanítani az anyagot és az órák kívül is megkeresnek minden lehetőséget a korrepetálásra.

Tovább-tanulásra még 10-15 évvel ezelőtt a 8. osztályosok 50 %-a 20-25 gyermek jelentkezett. Az évről évre kevesebb lesz.

Középiszkolába a legutóbbi 4 év alatt 19 tanuló jelentkezett. De ebből is 4 kimaradt, elestek ipari tanulóknak, megbuktak, nem volt kedvük tanulni.

14 megállta a helyét, bár átlagosan 1 egész jeggyel leromlottak. Csak 2 tanuló javított az általános iskolai eredményén.

A többi: 139 tanuló; ipari tanuló lett, 15 tanuló otthon maradt, illetve szakmát sem tanul, munkába állt.

Az ipari tanulóink közül 3-ról tudunk, akivel a szerződést fel kellett bontani, a többi 136 jól megállta helyét.

A munkahelyen mindig nagy elismeréssel szólnak róluk, mert szöfogadásuk és a fizikai munka iránti szeretetük példás.

A tanulmányi átlag az utóbbi 12-14 évben ugyanazon a szinten mozog iskoláinkban: 3,5; 3,6.

Örvendtetesen sok a 4,5-5, közötti tanulmányi átlagot elért gyermek 20-25 %.

A cigányok idetelepítése előtt bukott tanulóink alig, volt 1-2 %. De 4-5 olyan év is volt, amikor nem bukott senki. Sajnos ez az eredmény a cigányokkal nagyon leromlott a 5-6 % -ra nőtt azóta az osztályismétlő tanulók száma.

Iskolánk nevelési mérlege:

3 gyárigazgató, 1 Tsz elnök, 3 mérnök, 10 pedagógus, 8-10 technikus, 40-50 érettségivel különböző területeken működés és 1500-1600 jó szakmunkás!

Uttörő mozgalom

Iskolánk életét segíti a jó uttörő munka.

Még 1948-ban megalakult 4211 sz. Danjenich János uttörő csapatunk, az ifjúsági szervezet.

Tanulóink 95 %-a uttörő, vagy kiadobos. Az iskola közösségi nevelésének nélkülözhetetlen része lett munkájuk.

A rend-fegyelen megteremtése, a jó tanulás megszervezése mellett

a szociális élet minden szépsége megtalálható uttörőinknél.
Az iskolai élet minden területét átmozdítják, segítik...
Az ünnepélyek, megemlékezések, uttörő avatások, a minden évben
megrendezett klubéjszakák nemcsak iskolánk, de a környék lakosságá-
nak is felejthetetlen élményt nyújtanak.

Minden évben 1-1 hetes országjárásra 100-120 tanulóval mentünk.
Soprontól-Sátoraljaiújfalig, Ággtelektől Pécsig az ország minden részé-
sét bejártuk. Egyik- másik helyen 3-4-eszer is voltunk a 20
év alatt.

A csapatvezető Papp Istvánné magyar-történelem szakos tanár a
megalakulásától 1967-ig. 20 éves jó munkája elismerésül kiváló
uttörővezetői és aranyjelvényes Kiss vezetői kitüntetésben rés-
zesült.

Utóda 1967-től Juhász Albánné szintén magyar-történelem szakos
tanár lett.

Szülői Munkaközösség

A szülők szeretik iskolánkat. 1-1 szülői értekezletre, vagy a
Szülői Iskolája előadásra 100-120 szülő is eljön. A szülők
20 %-a.

A jó tanulás segítése és a fegyvelés megteremtése mellett munká-
val is sokat segítettek iskolánk építésében. A társadalmi
munkájuk értéke eléri az 5-10 ezer forintot.

Legszívesebben részt vesznek a minden májusban meg-
rendezett közös kirándulás a Fehértői erdőbe.

Ilyenkor kívül a falu. Az apraja-nyája velünk játszik, ünnep-
el. Majális, szederak és fák napja, uttörő próbák, versenyek teszik
emlékeztetővé a napot.

A nevelők és a szülők között szeretetteljes kapcsolat létezik.

Terveink, célkitűzéseink

Feladatunk a szocialista ember típus kialakítása, nevelése...
Ezért a célnak megvalósításáért mindent megteszünk a nevelők.
Amíg a tárgyi feltételek hiányoznak annak előlétesítése lehetetlen.
Reméljük, hogy a negyedik öt éves terv nekünk is meghozza az
új iskolát, napköziotthon és a gyakorlati oktatás feltételei-
hez szükséges helyiségeket, felszerelést!

Kisbékéscseréti ált.iskola

1926-ban épült. Két tanterem, nevelői lakószobával egybeépített iskola. 6 osztály és a gazdasági továbbképző járt ide is. Első tanítói Garinczy Károly és Garinczy Károlyné Zsely Hermin.

1936-ban Láng Béla és Balla Lászlóné Dömötör Sára lett az utódok.

1941-ben Balla Lászlóné Dömötör Sára meghalt, utóda Fülöp Ferencné B. Szabó Margit lett.

1947-ben Fülöp Ferencné-t elhelyezték, helyette idekerült Andersen Lászlóné Horváth Ilona.

1948-ban az államosítás után 4 tanterem iskolává fejlődött. Ezután csak az alsó tagozat 4 osztálya járt ide. Az új nevelők Hagy Ilona Pirooska és Bangó Elemérné lett.

1954-ben elhelyezték Hagy Ilona Pirooskát, Andersen Lászlónét és Bangó Elemérné; Balai Ferencné, Hordós Károlyné Bankó Klára és Rakonczay Imréné Fodor Erzsébet lett az utód.

1955-évből Balai Ferencné elment, Hemeskőri Margit idejött.

1961 " Hemeskőri Margit elhelyezésével Rácz Józsefné Láng Ilona lett a tanító.

1964 évből Rácz Józsefné elhelyezésével megürült állásra Meleg Béláné Palotás Rózsát nevezték ki.

1967-ben Rakonczay Imréné nyugdíjazásával utóda Póta Ivánné Zsoldos Zsuzsa lett.

1968-ban Láng Béla került nyugdíjba és őt a leánya Láng Mária váltotta fel.

Az iskola vezető tanítója Hordós Károlyné.

1960-ig a Mária városi iskolához tartozott, azóta a Halasi uti iskola igazgatóságához került. A felső tagozat gyermekei bejárnak a Béke téri iskolába.

A tanulók Keoskenét legelmaradottabb szülőinek gyermekei. Szélei falusi gyermekekkel elért eredmény az iskola nagyon értékes, jó munkáját dicséri.

Kiskőrüei uti általános iskola

1926. okt. 4-én országos ünnepség keretében avatták fel a 28 új puskai iskolát. Felépítésükhöz 14 millióra volt szükség.

Az ünnepségen Horthy Miklós kormányzó, gróf Klebelsberg Kuno kultuszminister is megjelent.

Ekkor nyílt meg a Kiskőrüei uti iskola is. Az iskola berendezésére 1000,-P-t, a telek befalására 300,-P-t kaptak.

Az első tanító: Bölcs István.

1926-tól 1936-ig 10 éven át 17-6. osztályt 70-80 tanulóval és a gazdasági továbbképző 3 osztályt tanítottak.

5 napon át az elemi iskola, 1 nap a továbbképző járt tanulni az iskolában. A heti kötelező óra 30+6=36 volt. Ezt csak egész napos tanítással mindennapi 6 órai munkával lehetett megoldani.

Elváló oktató-nevelő munkájával a környék és a felettségi legnagyobb megelégedését érdemelte ki.

A lakosság a hivatalos elnevezés helyett az iskolát csak "Bölcs" iskolának emlegette.

Utóda Perjécsi Pál lett.

1936-tól 1950-ig tanított itt a felszabadulásig ugyanilyen körülmények között.

Az 1944-ig eltelt 18 év alatt a növendékek közül csak 5 kísérelte meg a továbbtanulást. Ebből 2 ügyvéd, 1 orvos lett, 1 érettségizett, 2 pedig abbahagyta a tanulmányait.

Az iskola 1945-től két tanterem lett. A második szoba állásra

Hagy Lajos-t nevelték ki. 2 évig működött itt.

1947-től utóda Csák Attila.

1948-ban az iskola államosítása után már csak az alsó tagozat járt ide iskolába.

Az iskola igazgatásilag a felszabadulás után a Halasi uti iskolához került.

Az 1.-3. osztályt 1950-ig Csák Attila, 1950-től 1951-ig Hémeth Árpádné Soós Klára, 1951-től 1953-ig Sztó Bóliné Kasza Irén, 1953-1956-ig Borecsky Sándorné és 1956 óta Bórczy Gyuláné Perjécsi Hedvig tanítja.

A 27-4. osztályt 1950-ig Perjécsi Pál, 1950-1956-ig Donkócs Józsefné és 1956 óta Bórczy Gyula vezeti.

1956 óta a Bekefalvai általános iskola igazgatása alá tartozik.

Az iskola épületében változtatás nem történt. A tanuló létszám a tanyáról való elvándorlás miatt állandóan csökken.

Téglagyári általános iskola

Ugyanocsk akkor épült 1926-ban, mint a Kiskőrösi uti iskola, ltantermes, 1 nevelői lakással egybeépített új pusztai iskola, a Matkói uton.

Első tanítója Vécsey Jenő.

aki 1926-tól nyugdíjazásáig 1957-ig tanított itt. Nagyon megbecsült népszerű tanító volt, akiről mindenki a legnagyobb szeretettel beszél. Az ő iskolája is "Vécsey"iskola lett.

1942-ben a megnövekedett tanulói létszám és a 6 osztályos iskolává fejlesztés lehetővé tette még egy tanerő kinevezését.

A 2. számú állásban Bakos István lett a tanító.

1942-től 1946-ig tanított itt. A felszabadulás után ő lett a Halasi uti-Téglagyári községi igazgató iskola igazgatója.

1945 óta csak mint a Halasi uti iskola kihelyezett tanterme működik és lassan megszűnik az önállósága is.

1957-ig Vécsey Jenő,

1958-ig Tóth Géza,

1960-ig Igócs Mészárosné Vincze I sára volt az iskolavezető.

Teljesen beolvadt a Halasi uti általános iskolába 1960-ban.

Ebben az iskolában is a felszabadulás előtt 1-6. osztály tanult. Heti egy alkalommal pedig a gazdasági továbbképző iskola.

A növendékek száma elérte a 80-100-at is. A téglagyári munkások és az HCSA telep lakói között nem volt divat az egyke. Sőt a 10-12 gyermekes családok nem tartoztak a ritkaság közé.

A nevelői munka óriási erőfeszítéssel járt. A 36 órás iskolai munka mellett a környék lakóinak egyes -bajos dolgát is a pusztai tanító intézte.

Tanácsért, hivatalos ügyekben beadványok megírásáért mindig a tanítójához fordult.

A 2. világháború eseményei miatt, az iskola romos lett. A kerítést, melléképületeket, bútor, nyílászáró szerkezeteket mind elhordták a környék lakói.

Az iskolát a ZIM munkásai építették ujra.

1950-ban a melléképületekből is 1 tanterem készült. Azóta 2 tantermes iskola.

Az udvar szép parkosítása még mindig a létesítő első tanítóját Vécsey Jenőt dicséri.

Tűrkévi Általános iskola

Kecskeméti millémeusi iskolák közé tartozik. 1896-ban kezdték építeni. A tanítás 1898-ban kezdődött meg. Első kinvezett tanítója

Jámbor János

Őt követte Bajtay Imre.

Az 1906./1907. tanévben 53 tanulót tanított, ebből 3 tulkoros. 23 tanuló 1. osztályos, 19 tanuló 2. osztályos, 6 tanuló 3. osztályos és 5 tanuló 4. osztályos. 5.-6. osztályos nincs.

Körülbelül 5 km körzetből jártak a gyermekek.

A tanuló létszám a harmincas években volt a legtöbb 70 körül, azóta állandóan fogy. Jelenlegi létszám 44.

Helyettesi minőségben Firtling Andre és Kiss Gallért is itt kezdett tanítani.

1909-től Murányi Gyula lett a kinvezett tanító.

1922-ben őt váltotta Vécsey Jenő.

1926-ban utóda Fekete Eleonóra Kovács Rózsa lett.

1936-tól Szapocsnos Jánosné Varga Ilonát nevezték ki.

A felszabadulás után 2 tanár és 8 osztályos kiállításánál iskola lett belőle.

1946-ban Fekete János és Papp Istvánné Tóth Ilona tanított.

1947-ben Gábris Ottilia és Lóvi Sándorné.

1948-ban Szabó Jánosné Lieb Hedvig lett Dr. Lóviné utóda.

1949-ben Röck Györgyné került ide Gábris Ottilia helyett.

1951-ben Guóth Iván lett Röck Györgyné utóda.

1961-ben Szabó Jánosné Barcsényi Istvánné Galamb Mária követte.

Amióta az 1.-4. osztályt ő tanítja; az 5.-8. osztályt pedig Guóth Iván.

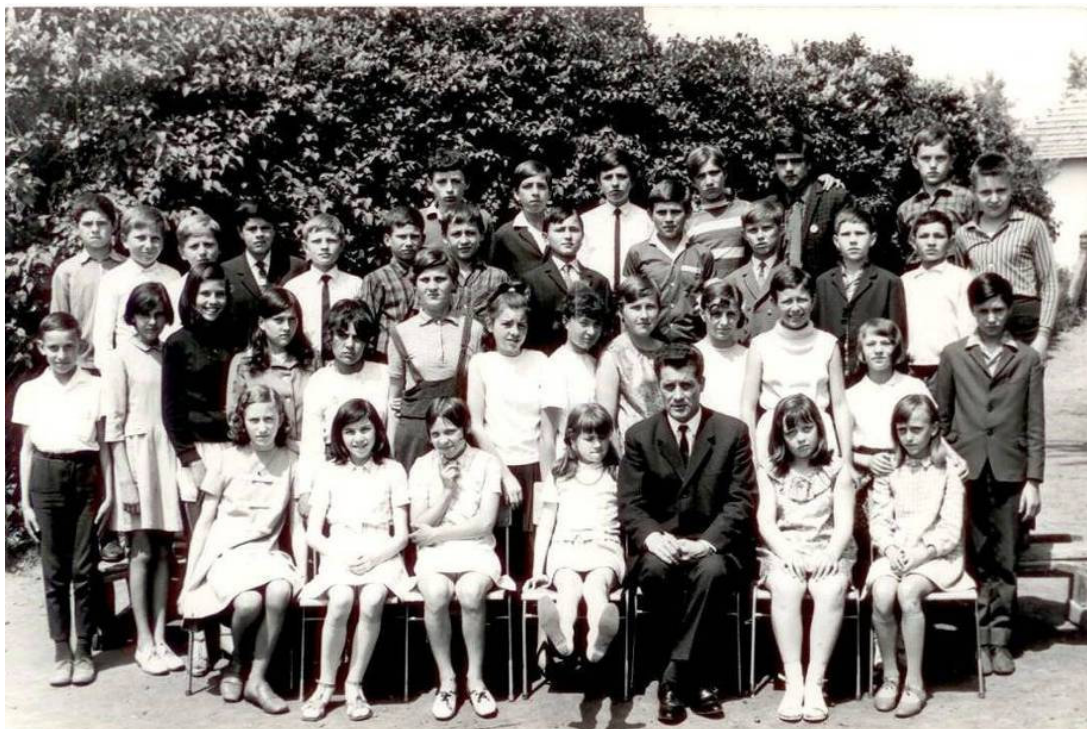
1953-ig igazgatásilag Mathőre tartozott s 1954-ben csatolták a Halasi uti ált. iskolához.

Kuna Miklós diákjaival kiránduláson a 60-as években

Ballagó osztály és tanáraik, 1986

Egykor még együtt az osztályfőnökkel

A 63-ban végzetek találkozója

Kuna Miklós osztályfőnök sírjánál

Osztálytalálkozó az iskolában 2000-ben. Tóth Béláné Katika tanárnőt elkísérte férje, Tóth Béla volt TSZ elnök és sportszervező (felső sor jobbról a harmadik)

Találkozó az iskolában

A Bajor Vendéglőben

Csoportkép tanárokkal

Kispál Lajos igazgató a városi díszdiploma átadási ünnepségen

Emlékek idézése

Ünnepség az iskola 85. éves évfordulóján

Papp Istvánné a jubileumi ünnepségen

Egyházak, hitélet

Mint az idézett iskolatörténeti kiadványban is olvashattuk, a műveltség iránti igény viszonylag csekély volt a Rendőrfalu lakossága körében. Bár a vallás, a hit, az ember belső érzésvilága más, mint az elméleti tudás, azonban a műveltség és a hit iránti igény bizonyos tekintetben összefügghet.

1944-ig a történelmi egyházak lelki-szellemi dominanciája érvényesült e városrészben is, ami kiterjedt szinte 1949-ig. Az is igaz, hogy a vallásgyakorlás nem szociológiai kérdés, azonban bizonyára vannak ilyen aspektusai is. Csak általánosságban mondhatjuk, hogy a közalkalmazottak, a kiségzisztenciák inkább kötődtek az egyházakhoz, mint a fizikai munkás réteg. Természetesen voltak eltérések, ellenkező példák is.

Az 1949 és 1989 közötti időszak az állami szintre emelt materializmus időszaka volt. Bár az 1949-es Alkotmány formailag biztosította a vallásgyakorlás, a lelkiismereti szabadság jogát, azonban e jogok gyakorlása korlátokba ütközött.

Nyilvánvaló, hogy e kérdésben, – mint más tekintetben is – a magyarországi kommunista pártállam története több periódusra osztható.

Az első periódus a vad és erőszakos egyház- és vallásellenes elnyomás periódusa volt a Rákosi-korszakban, bár a formális jogok léteztek, csak sokan egzisztenciális okok miatt nem mertek élni velük. A Kádár-korszak e tekintetben is több szakaszra osztható. Nyilvánvalóan óriási különbségről beszélhetünk az 50-es évek második fele és példaként a 80-as évtized között. Bizonyára a helyi történelmi egyházakban is jelen voltak a kádári állambiztonság emberei. Az egyházi vezetők, lelkészek tehát őrlődtek, egyrészt a krisztusi missziói parancsot kellett teljesíteniük, másrészt viszont tudatában voltak a saját működésük érdekében jól felfogott lehetőségeiknek, az állam szabta korlátoknak, ezért öncenzúrát, önkorlátozást alkalmaztak.

A 60-as évtizedben ugyan nyílt lehetőség az iskolai hitoktatásra, azonban az iskola pedagógusai személyiségüktől, beállítottságuktól függően meglehetősen ambivalens módon viszonyultak a lehetőséghez. Voltak, akik lebeszélni igyekeztek a szülőket a beíratáskor, mások viszont inkább a határozottságra, a lehetőséggel való élésre bízták őket.

Tehát az 50-es és 60-as évek fordulójától azért javulhattak a hitélet lehetőségei, működhetett a korlátozott hitoktatás az iskolában, lehettek házi bibliaórák, bár ezek helyét, időpontját be kellett jelenteni az Állami

Egyházi Hivatalnak. Ilyenek voltak példaként 1958-tól a Huszárikéknál, Csontoséknál, Horváthéknál, Székelyéknél a Kassai utcában tartott református bibliaórák, ahová kijártak Kovács Bálint, Pap László Pungur Béla, dr. Balogh László, Hatvany Lajos, majd Varga László és Szabó Gábor lelkészek, esperesek. Voltak még magánházaknál egyszeri összejövetelek, bibliaórák, ifjúsági alkalmak is, főként inkább a 80-as években.

A katolikusok is tartottak bibliaórákat az iskolákban, magánházaknál. Itt meg kell egy tragédiát említenünk. 1970-ben egy, a feladatát elvégzett fiatal katolikus lelkész a Halasi úti sorompó előtt motorkerékpár-balesetben életét vesztette.

Mindezen lehetőségektől függetlenül 1949–89 között a lakosság nagyobb része sem a valláshoz, sem pedig az egyházakhoz nem kötődött. Egyházi szertartásként többnyire csak a temetést vették igénybe, főként a korábbi rendszereket is átélte idősebbek. Az egyházi házasságkötést, keresztelest csak szűkebb réteg igényelte. Tömegesek voltak a munkahelyi névadó ünnepek.

A vallási értékek hiánya bizonyára kedvezőtlen hatást gyakorolt az életformára, erkölcsre (alkoholizmus, antiszociális viselkedésformák jelenléte, a családi élet, a házasságok problémái, bomlása). A fiatalok nagyobb tömegei szinte elfeledték a vallást, a hívő katolikus Szabó László egyházi alkalmazott és testvére Szabó Ferenc megdöbbenten említették, hogy valamely vállalatnál pont nagypénteken rendeztek diszkót a 70-es években.

Mindentől függetlenül megmaradt egy, a város katolikus, református, evangélikus templomait, egyházi rendezvényeit, alkalmait hűségesen látogató szűkebb réteg.

Az 1990-es rendszerváltást követően szabaddá váltak a vallásgyakorlás lehetőségei, keretei. A fakultatív iskolai hitoktatás lehetővé vált, a városrész sok diákja járt és jár Kecskemét színvonalas egyházi általános- és középiskoláiba. Mindettől függetlenül a vallás, a hitélet területén látványos emelkedés nem következett be. Azonban a történelmi egyházak kazuális szolgálatait jóval többen veszik igénybe, mint a 60-as, 70-es, 80-as években.

A 2000-es évektől a Református Egyház szervezésében havonta egy alkalommal bibliaórát tart a Matkói úti, norvég alapítású hajléktalan-szállón az ott lakóknak és a környékbelieknek Pungur Béla lelkész. Ugyanitt katolikus bibliaórákra is sor kerül.

Összegezve: a lakosság, mivel túlnyomórészt magyar származású, a történelmi egyházak valamelyikéhez kötődik. Ezt mondhatjuk az 1920-as évek elején idevetődött néhány olasz hadifogoly és dezertőr leszármazot-

tairól, ők főként katolikusok. Szintén leginkább a katolikus egyházhoz kötődnek a Matkói úti, a 60-as években épült ún. Cs-házakban lakást kapott cigányok. A hitüket gyakorlók közöttük is főleg katolikusok, bár ez esetükben sajátos érzelmi megnyilvánulásokkal párosul. Egy-két bolgár vagy orosz eredetű család lehet ortodox, aki pedig német gyökerű, az a történelmi egyházakhoz kötődik.

A történelmi egyházakon túl a Rendőrfalu lakossága között jelen vannak csekély arányban a szabadegyházak hívei. Pár főt jelenthetnek a főként erdélyi származású unitáriusok. A nem keresztény felekezetek között jelen vannak a Jehova tanúi, akik 2013-ban építették fel új regionális Királyság termüket a Brassói utca végén.

Közismert, hogy Kecskemét zsidósága elsősorban a belvárosban élt, de a Rendőrfaluban is élt, él néhány zsidó személy vagy család. Azonban a zsidóság az 50–60-as években bekövetkezett tömeges laicizálódása miatt hitéletükről, vallásgyakorlásukról keveset tudunk.

A keleti vallások hatása elenyésző. Egy-két személy kötődhet a Krisna-tudatú felekezethez, a 80-as évek második felében H.L. buddhista szerzetes kísérelte meg ismertté tenni hitét.

A jelenlegi, a társadalmi viszonyok előidézte apatikus hangulaton csak a történelmi egyházak megújulása segíthet.

Sport, kultúra, művészet

Bár a Rendőrfalu Kecskemét szerves részeként élt, e tekintetben nehéz határt húzni a város és a városrész között, azonban számos a városrészre vonatkozó egyedi jellegzetességről, itt élő személyekről – a címben megjelölt területeken – mégis beszélhetünk.

Az 1925–49 közötti periódus sportját már érintettük, sok rendőrfalusi fiatal volt a KTE, vagy a Kecskeméti MÁV, a Kecskeméti Gépgyár labdarúgója, tehát a két világháború közötti sportról, a kulturális feltételekről már az előző fejezetekben szó esett.

A sport tekintetében a politikai rendszer negatívumai ellenére az 1950-es évek jelentős fellendülést hoztak. A rendszer főként politikai okokból kampányszerűen támogatta a sport tömegessé válását, új sportegyesületek megszervezését.

Bár Kecskemét talán az utóbbi 4-5 évet leszámítva sohasem volt az ország labdarúgásának élvonalában, azonban talán sohasem volt annyi labdarúgó együttes Kecskeméten, mint az 50-es és 60-as évtizedben. Az 50-es években az NB II. Déli csoportban szerepelt a Kecskeméti Kinizsi (a volt KTE). A megyei I. osztály csapatai voltak a Kecskeméti Dózsa, a Kecskeméti Vörös Meteor, a Kecskeméti Építők, a Kecskeméti Honvéd, a Kecskeméti Légierők. A megyei II. osztályú bajnokságban szerepeltek a Kecskeméti Vasas, a Kecskeméti Kinizsi II. és a Kecskeméti Honvéd II.

A járási bajnokságban is számos, főként kecskeméti vállalati csapat szerepelt: Kecskeméti Honvéd III., a Kecskeméti Spartacus, a Gyufagyár, a Tatarozó, a Lokomotív (MÁV), a Lakatosipari Vállalat, a Teherfuvar (TEFU).

Bizonyára az Aranycsapat sikerei, vonzó példája is motiválhatták a labdarúgás tömegessé válását. E korban, tehát az 50-es és a 60-as években itt az ismertebb labdarúgók Dunai Ferenc, Bogdány Károly, Ladányi Mihály, Dunai Sándor voltak. A Téglagyár, majd a kissé később megszerveződött Egyetértés csapatában játszottak Tóth Béla, az agronómus, Bóbis József, Márfi Lajos. A Rendőrfaluban ekkor egy labdarúgópálya működött a Piac téren, a másik pedig a Matkói úton létesült az 50-es és a 60-as évek fordulóján, és egészen a 90-es évekig működött. Ez utóbbi pálya Fenyvesi Károly, a Magyar Szovjet Barátság Tsz. osztályvezetője kezdeményezésére jött létre. E pályákon inkább a környékbeli, a megyei II. és a járási bajnokságban szereplő csapatok (K. Vasas, Kinizsi II., K. Téglagyár) játszották mérkőzéseiket, de a városrész környéki csapatok játszottak a város többi pályáján (Széktó,

MÁV, KTE) is, ahogy a felsőbb osztályokban szereplő csapatok és játékosaik is megfordultak a Rendőrfalu futballpályáin.

A Kecskeméti Téglagyár labdarúgói az 50-es évek elején

A 60-as évtizedben a helyi csapatok részben átszerveződtek, részben pedig újak alakultak. Ekkorra a Kecskeméti Dózsa lett a város vezető csapata, az NB I/B-ig jutva. Az NB II-ben szerepelt a KTE, az NB III-ban pedig a Honvéd Mezőfi SE és a Kecskeméti Fémmunkás. A kisebb, újabb csapatok a megyei és a járási bajnokságokban szerepeltek, így a Kecskeméti Dózsa II, a Kecskeméti Szolgáltató, a Kecskeméti Légierő, a régi-új Kecskeméti MÁV, majd a GAMF csapata az MFSC. A Rendőrfalu és a 60-as évtizedben épülő Magyar-Szovjet Barátság Tsz. lakótelep csapatának tekintették a Kecskeméti Egyetértést, mely a Matkói úti pályán tartotta edzéseit és játszotta hazai mérkőzéseit.

A Kecskeméti Egyetértés játékosai voltak a 60-as években a Rendőrfaluban élő következő fiatalemberek: Fekete István, Kovács Tibor, Gubacsi Tibor, Gubacsi Imre, Gubacsi József, Kiss Mihály, Kiss István, Kiss Károly, Ocskai István, Dunai Sándor, Dunai László, Bezsényi Sándor, Bakos Sándor, Bozóki János, Varga Gergely, Balla Géza, Balla Csaba, Schiffer Ernő és Szórád Jenő.

Természetesen más helyi csapatokban is játszottak rendőrfalusi illetőségű focisták, példaként, Varga Gergely (Bono), aki 1972–73-ban a KTE NB III-as bajnoksapatának volt tagja. Így folytatta a Varga család labdarúgó hagyományait, hiszen édesapja Varga Gergely, nagybátyjai Varga József és Varga László a KAC és a KTE sikeres labdarúgói voltak a 40-es és az 50-es években. Dobó István az 1960-as évek végén igen erős, az NB I/B-ben szereplő Kecskeméti Dózsában játszott, majd innen került a Csepel SC NB I-es csapatához.

Az Egyetértés megszűntét követően a Kecskeméti Volán megyei II. osztályú együttese vette birtokba e pályát, majd az 1972-ben létrejött KSC három ifjúsági csapata edzéseit tartotta itt az elismert szaktekintély, Piber István edző. E három ifjúsági csapat adta a különböző bajnokságokban szereplő KSC, a Honvéd Mezőfi SE és az MFSC csapatait. Piber István és a szertáros Géza bácsi igen népszerű volt a fiatalok körében. A Rendőrfalu fiataljainak több generációja számára adott sportolási lehetőséget ez a pálya.

*Farkas Tibor sok fiú
példaképe volt*

A K. Téglagyár csapatából a KTE-hez, majd onnan a BP. Honvédig jutott Balogh Mihály (1949). Ismertebb játékosok, akik itt éltek és játszottak a 70-es és a 80-as években: Borbély Zoltán, Kemény István, Szelei József, Érsek József voltak, de sok helyi fiú: Varga Sándor, Dúzs Zoltán, Csernus Tamás, Nagy János, Hegedüs Gergely és mások is.

A magyar sporttörténetben Kecskemét nem túl sok válogatott labdarúgót adott, azonban bizonyára az itteni pályán is megfordulhatott az 50-es és a 60-as években Kecskeméten a Közgazdasági Szakközépiskolában tanuló Fenyvesi Máté, vagy a 70-es években a KSC tehetséges fiatal játékosa Farkas Tibor, aki később a Vasasba került, és három alkalommal ölthette fel a címeres mezt. Ők sok helyi fiú számára jelentettek követendő példát.

A teljesség igénye nélkül, persze más sportágakról, az itt élt és élő sport-embererekről is szólnunk kell. Adamik Ferenc vezetésével a 60-as években az ország élvonalába emelkedett a kecskeméti női kosárlabda. E csapat tagja volt a 42-szeres válogatott, a későbbi iskolaigazgató és önkormányzati képviselő Túri Éva (Probojácz Miklósné). Mint eredményes kosárlabdázót, majd kézilabdázót említhetjük még Varga Lászlóné Gubányi Magdit. A környék fiataljait Tóth Béla tsz-elnök szervezte be az Egyetértés kézilabda szakosztályába. Az iskola kézilabda életét, a versenyeken való részvételt Kiss Péter testnevelő szervezte.

Túri Éva 42-szer viselte a címeres mezt

A Rendőrfaluban, mint nagy részben ipari munkások által lakott városrészben jelentős értékkel bírt a fizikai erő és a bátorság. A küzdősportok helyes irányba vezethették a fiatalok sokszor a tettelegesség irányába forduló belső energiáit.

1948-ban Bóbis Gyula szabadfogású birkózó Londonban nehézsúlyú olimpiai bajnok lett, ami igen népszerűvé tette a sportágat, melyben a Rendőrfaluban élők közül két személy tűnt ki: Gubacsi Imre 1947-ben országos ifjúsági bajnok lett, mellette meg kell említenünk a szintén kitűnő birkózót, Habran Ferencet.

A város ökölvívásában a Kecskeméti Dózsa, majd a Kecskeméti Fémmunkás szakosztályai foglalkoztak a fiatalok edzésével, versenyekre történő felkészítésével. Aki esetleg a közelben katonai szolgálatot teljesített, az a Kiskunfélegyházi Honvéd színeiben versenyezhetett. A Rendőrfalu lakosai között itt említhetjük a 60-as évek eredményes öklözőjét, a többnyire 51 kg-os súlycsoportban versenyző Sági Ferencet, a Kecskeméti Fémmunkás, majd a Kiskunfélegyházi Honvéd sportolóját. 349 mérkőzése nagyobb részét megnyerte, a válogatott keretbe is meghívták. E sport a következő évtizedekben is népszerű maradt, a Kecskeméti Fémmunkás itt élő, ismert és eredményes versenyzői közt említhetjük Csernus Jánost, Miklós Jánost, Bari Lászlót és Villám Jánost.

A Kecskeméti MÁV teke szakosztálya hosszú ideig az ország élvonalában szerepelt. E csapat tagja volt a 80-as és a 90-es években a Lócsei utcában lakott Kállai Zoltán. A korábbiakban a női csapat tagja

volt Medgyesi Józsefné (Csöpike), aki eljutott a válogatottságig, és egyéni Európa bajnok lett.

A Tűzoltó utcában élt Kovács Gergely (1922–2006) ismert atlétikai szakember, szervező. Ifj. Borbély Norbert atlétikában, gerelyhajításban a válogatottságig jutott. Az 1990-es és a 2000-es években mintegy 18 évig szerepelt különféle versenyeken. 1992-ben Hollandiában az EB 2. helyezette volt, 1993-ban Olaszországban is szép eredménnyel szerepelt az Atlétikai Világkupán. Sportszerűségéért Schmitt Páltól és Gallov Rezsőtől Fair play díjat vehetett át. Asztalos Imola, a KARC atlétája 2008-ban és 2009-ben az Országos Balaton Bajnokságon ezüst és bronzérmeket hozott Kecskemétre 200 és 400 méteres síkfutásban. A Matkói úton lakott Orcsik Ferenc mozgáskorlátozott gerelyhajítóként ért el országos és nemzetközi sikereket az 1990-es és a 2000-es években.

Nem feltétlenül sport, de igen népszerű tevékenység volt a Rendőrfaluban a 60-as és 70-es évek folyamán a galambászat, amelyet számos fiatalember (pl. Ladányi Mihály, Hegedűs Ferenc) űzött. Tiszta égbolt esetén szép látványt nyújtottak a felküldött, köröző galambok.

Áttérve a kultúrára leszögezhetjük, hogy a mintegy 5000 lakosú városrész esetében önálló kulturális műhelyekről nem igazán beszélhetünk. Azonban az iskola és pedagógusai kisugárzása, tehetséggondozó tevékenysége sokat jelentett. A 60-as, a 70-es és a 80-as években az iskolában amatőr színjátszó diákcsoporthoz adtak elő műsorokat, előadásokat. Az iskolában ez idő tájt filmvetítések is voltak.

A 60-as és a 70-es években a munkahelyeken is szerveztek kulturális programokat és eseményeket. Így a ZIM-nek a Rendőrfaluban élő dolgozói is részesei lehettek a nagyvállalat kulturális referense, Studer Béla által szervezett színvonalas irodalmi, zenei, művészeti programoknak.

Számba vehetjük a Rendőrfalunak a művészet területén alkotó személyiségeit is. Hosszú évtizedekig, 1978 januárjában bekövetkezett haláláig a környék nagy meglepedésére működött a Kolozsvári utcában Bogáts Ernő fényképész műterme. Nagyszámú hírességről készített képet üveglemezre vagy papírra. Sajnos halála után e kollekciónak széthullott. Szakmai örökségét leánya Bogáts Zsuzsa vitte tovább, a belvárosban; a Wesselényi utcán jól működő műterme volt. Eredményeiért országos ezüst-díjat kapott, Debrecenben életmű kiállítása is volt. Sajnos, fiatalon, 39 évesen halt meg. Testvére, Bozókiné Bogáts Marianna négy évig a Párizsi Magyar Intézet munkatársa, szerkesztője volt, 7 kiadvány szerkesztésében működött közre.

A kiemelkedő üvegművész, Csertő Lajos is itt töltötte gyermekéveit, életútjáról külön összegzésben írunk.

Takács Jolán Anna és Nagy László számos kiállításon mutatták be az utóbbi években művészi tűzzománcaikat a város több templomában és iskolájában, de Kecskeméten kívül is.

A pár éve itt élő Károlyi Ferenc György eredeti szín- és hangulatvilágú képeit ismertette meg a város közönségével már több alkalommal.

Az említett fiatal atléta édesapja, Borbély Imre ugyan amatőr alkotó, de rendkívül érdekes és eredeti képei révén mutatta meg tehetségét, érzéseit az érdeklődőknek.

A Vasgyár labdarúgói 1948 körül

Edzés után

Asztaliteniszezők 1959 körül (Balról a második Vincze Sára)

Torneo Internazionale di Pallacanestro Femminile
"TROFEO DELLO STRETTO,"
Organizzato dall'Azienda Autonoma di Soggiorno e Turismo

Olaszországi kosárlabdatornán (Túri Éva balról a 3.)

SPORT

5. forduló a kosárlabda NB-ben

vasárnap kettős kosárlabda NB-B I-es csapatok értek el.

I EAC—KA POSZTÓ (47:36)

izeged, 200 néző, h—Hável. ács (39), Véték (2) — Gádor (4), Vörös (4), Jecsonyi (2), Hal-

rközést vívott a ókusi tornacsarnon nehéz, „ru-a bajai fiúknak óás. A lepattanó zésében viszont ak jobbak.

-BAJAI MIE (37:22)

Szentkirályi ut-ionostori—Szabó

Mándi (8), Bog-n (8) — Allaga csere: Csátaljai irütfelder I. (2),

5 több játékost násnapai mérkő-em is utaztak a ndelkezésre álló megfelelően ját-varányú vereség kipontozásának

KA POSZTÓ—88:67 (44:35)

Baja, 100 néző, Horváth. ács (20), Véték) — Jelasits (10), csere: Halmos Vörös (2).

rutinos öreg já-agassági fölény-le a bajai fiata-átékát csak sza-al tudták meg-féldő vége előtt (Dózsa) sportsze-égleges kiállítás A második fél-ak nagyszerűen és győzelmük

Pécsi EAC—Kecskeméti Petőfi 75:69 (42:25)

Pécs, vezetete: Tárnok, Baumgartner. Petőfi: Fekete (4), Kovács

és végig vezettek. A második féldőben sok dobás volt sikertelen a kemény és rugalmas palánkon. A vendégek egyszer 3 pontra megközelítették a Dózsa-

A Kecskeméti Dózsa—Szigetvár női mérkőzésen Túrít (Dózsa) csak szabálytalanság árán tudják szerelni a védők.

(15) — Sahin-Tóth (19) — Tóth (9), Király (5), csere: Menyhárt (9), Zsadányi (4), Sárkány (3), Gábor (1), Mészáros, Danicz, Kenyeres.

Az első féldőben nagyon elhúzott a hazai csapat, de ezt a Petőfi a szünet után befogta, sőt a vezetést is megszerezte. Sajnos, Baumgartner játékvezető, aki nemrég még az egyik pécsi csapat játékosa volt, hamis ítéleteivel megfosztotta a Petőfit a győzelemtől.

Tatabányai Bányász—Kecskeméti Dózsa 52:46 (23:21)

de végül a kecskeméti csapat biztosan győzött.

A Kiskunfélegyházi RVSC csapatának mérkőzéseiről lapunk pénteki számában adunk tudósítást.

S.A.K.K.

Két fiatal —

A magyar bajnokság hetedik fordulójában Szilágyi Péter mester nyert Szabó nagymester ellen. Nem is annyira a győzelem volt meglepés, hanem a játékvezetés, amivel azt kívívta.

CARO—KANN VEDELEM

Szilágyi Péter Szabó László

1. e4, e6 2. Hc3, d5 3. Hf3, Fg4 (Ez a védelem legmodernebb kezelése Világos nem lép d4-et, hanem csak d3-ra viszi gyalogját. Ezzel védi a e4 pontot, csere után pedig továbbra is ellenőrzi a fontos d5 mezőt. Egyben elveszi sötétől a d4 lépés utáni kiegyenlítést biztosító e5 lépést. Sötét megoldja ugyan „rossz futójának” fejlesztését, de kevés ellenjátékra van lehetősége.) 4. Hf3: 5. Vf3; Hf6 6. d3, e6 7. a3 Hbd7 8. g3, Vb6 9. Fg2, Fd6 10. 0-0 h5 11. Ve2, 0-0-0 12. Kh1, h4 13. g4, de: 14. de:; e5 15. Vc4; Vc7 16. Fe2, Hf8 17. b4; (Világos módszereken játszik. Leszerelte sötét királysármányi próbálkozásait és ellen-támadást indít mindkét szárnyon.) 17. —, He6 18. Bfd1, a6 19. a4, Fe20. g5; Hh5 21. g6; Fg5 22. gf; Vf7 23. Fb6, Bd1; 24. Bd1; Fd8 25. Fe2 Bf8 26. b5, Hef4 27. Ff1, Vc4: 28. Fc4; Fa5 29. Fe5, ab: 30. ab:; 30. Ff2; Bc: 31. Ha2 szintén nyer, de sötétnek több ellenjátékra van lehetősége.) 30. —, Bf6 31. Ha4, Hh4

32. bf1; Fb4 (32. —, Hf2; 33. Ff2 Bf2: gyalognyeres természetesen nem megy 34. Fe6; Kb6 35. Bc

Jegyzetek a labdarúgó

A LABDARUGÁS gépezete most már igazán teljes lendülettel működik. Az ünnepi sportműsor bővelkedett izgalomban, de vékelkedett izgalomban, de végül is biztos kecskeméti győzelmet hozott. Külön örvendetes volt a mérkőzés sportszer-

Kecskemét — Szigetvár kosárlabda mérkőzés 1964-ben

— **Pehelysúly:** Toth két menetben ütötte szívé ellenfelét, de közben szembéja felrepedt, s az orvos sérülés miatt leléptette. 4:2! — **Könnyűsúly:** Mil-

— **Porzi ellenfél nélkül győzött.** 15:3! — **Nehézcsúly:** Csermely sérülés miatt az 1. menetben feladta Gazda ellen. 15:5!

Gyermek.

Nem indult győzelmi eséllyel a MAV Békéscsabára a listavezető csapat elleni mérkőzésére. A halasi lányok „nincs veszteni való” alapon higgadtan és nagyon jól küzdöttek. Az első félidő hazai előnyét a mérkőzés végéig sikerült lelkes játékkal a legminimálisabb arányú vereségre csökkenteni, sőt, kis szerencséivel az egyik pontot meg is szerezhették volna. — **Góldobók:** Horváth Mária 5, Horváth Klára 2, Korváth Kata 2 és Lőrincz 2.

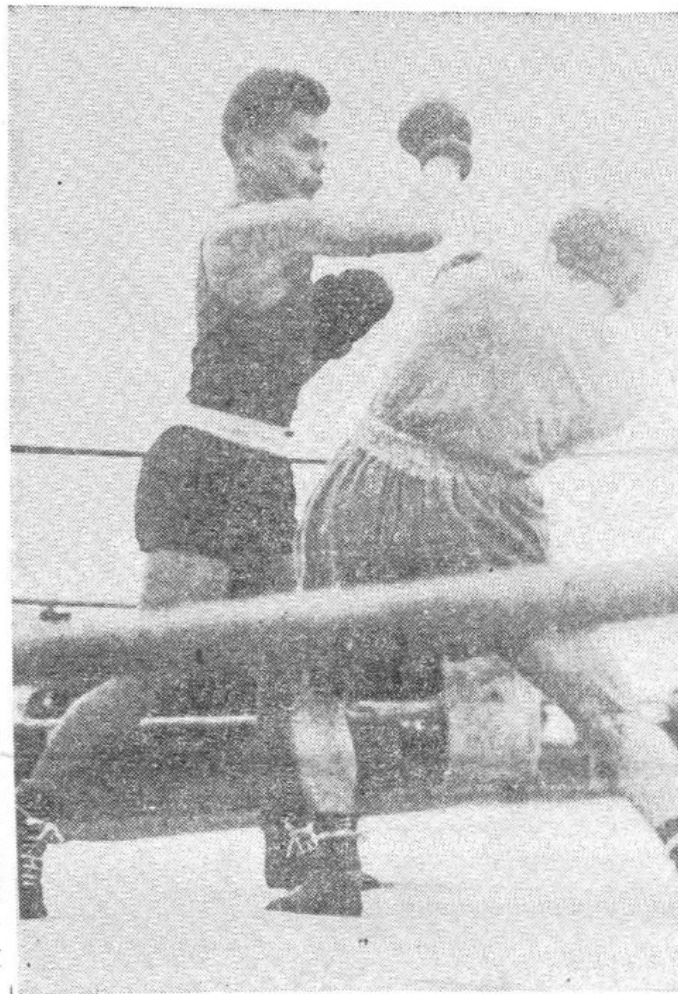
SZOLNOKI MÁV—KISKUNHALASI MEDOSZ 14:6

NB II. Keleti csoport, Szolnok, 500 néző, v.: Gulyás és Takács.

Balszerencsés mérkőzést vívott Szolnokon a Kiskunhalasi MEDOSZ ökölvívócsapata. Ebben jelentős szerepet játszottak a játékvezetők sorozatos igazságtalan ítéletei is, amellyel Obendorfit és Szabót, valamint Molnárt megérdemelt győzelműktől megfosztották.

Részletes eredmények (elől a halasi ökölvívók): **Légsúly:** Mack ellenfél nélkül győzött. 2:0! — **Harmatsúly:** Katus magasan vezetett, amikor a 2. menet közepén egy ütésbe beleesett és a kiszámolás sorsára került. 2:2! — **Pehelysúly:** Deákot az 1. menetben Márkus döntő fölénye miatt leléptették. 2:4! — **Könnyűsúly:** Szabálytalanságokkal tarkított mérkőzésen Pifkót a harmadik menetben leléptették Király II. ellen. 2:6! — **Kisváltósúly:** Szigeti rohamait és pontos ütéseit Hajdú csak a 2. menet közepéig bírta. 4:6! — **Váltósúly:** Színvonalas mérkőzésen a sokkal pontosabban és keményebben ütő Obendorf győzelmet érdemelt volna Bevizzel szemben, de a bírók döntetlent ítélték. 5:7! — **Nagybáltósúly:** Az ütészakadásokkal tarkított mérkőzésen a sokkal többet ütő Szabót igazságtalanul fosztották meg Miklóssal szemben a győzelemtől. 6:8! — **Középsúly:** Molnár elől Ecsédi a mérkőzés folyamán többször kettős fedezékbe kényszerült, s győzelme pontozóbírói tévedés volt. 6:10! — **Félnehézcsúly:** Süveges nem bírta Török gyomorra mért kemény ütéseit és a 2. menetben feladta. 6:12! — **Nehézcsúly:** A sokat szabálytalankodó és kellő felkészültséggel nem ren-

delkező, valamint az életveszélyesen öklöző szolnoki Paált a mérkőzésvezetőnek le kellett volna léptetni. Halász egészségének megvédése érdekében feladta. 6:14!

Sági (balról) pontozással győzte le Sonyákot, aki régebben szintén a Honvédban versenyzett.

A KTE birkózó szakosztálya értesít tagjait, hogy a tragikusan elhunyt

Fejös Zoltán

birkózó temetése ma délután 3 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben.

ELADO modern kályha Kétszemlogos alvas, nóra köz

JÓ állás Kétszem 1. sz

ELADO Kétszem

SZIKVI Rényi M

EGY 1. sz, 0. kemét,

ELADO kemét, utca v

BEKÖI alkalmi sok r. ői önt elfoga Sári, szám.

KONY Batth

ELAD Sáfárletekkel dekló stand

ELAI kétszem, estef

100-A tűnő Ifjús

KITI ném Lajo let.

SZO költ Vak

KEI bérl Kec balr

SZO költ Jeli det

EL Izs

EG kei

HI Ké gő

EL be 7 és kr

Sági Ferenc ökölvívó mérkőzése, 1964

Túri Évát sporttársai köszöntik

Az NB3 Délkeleti csoportjában 1972/73-ban bajnoki címet szerző KTE csapata.

Felső sor: Porhanda, Szabó, Könyves, Bánhidi, Komáromi II.

Második sor: Csősz, Szarka Balázs (elnök), Berki Zoltán (szakoszt.vez.), Gyurik, Gyorsa, Némedi, Szőczey, Kovács, Seres Lajos (pályaedző), Varga Béla (edző)

Ülő sor: Tormási I., Dobó, Balatoni, Tormási II., Komáromi I.

Alsó sor: Sebestyén, Varga, Horváth

*A KSC utánpótlás és a rendőrfalusi fiúk edzője,
Piber István*

A jövő perspektívái az életforma változások tükrében

Az 1920-as évek és 1949 között az életforma, a mindennapi élet viszonyairól a források, a korabeli sajtó és a visszaemlékezések adta lehetőségei alapján már említést tettünk.

E rész az életforma, a mindennapi élet viszonyai alakulását 1949/50-től napjainkig szándékozik érintőlegesen áttekinteni.

A „második proletárdiktatúra” 1949-re állami tulajdonba vette szinte a kisipari méretig terjedő üzemeket is, véget vetett a koalíciós időben még így-úgy létező szabadságjogoknak, az állami ideológia totális kontrollját alakította ki a polgárai felett. Mindez az élet legegységesebb alrendszereihez is eljutott. A Magyar Dolgozók Pártja és helyi vezetői meghatározták, hogyan kell élni, dolgozni, gondolkodni, de még a szabadidő eltöltését is programozták.

A rendszer 1949-től igen szigorú követelményeket állított Kecskemét városrészének lakói elé is. Az 50-es évek folyamán szigorú követelmények, elvárások voltak a munkahelyeken, példaként a munkaverseny, a békekölcsön-jegyzés, az ideológiai szemináriumok kötelező látogatása említhetők. Ez új volt a korábbi évekhez képest a Rendőrfalu a környező ipari üzemekben dolgozó munkásainak is. A politikai szigor igyekezett kiterjedni az emberek magánszférájára is. E folyamatoknak természetesen voltak pozitív és negatív aspektusai is.

A folyamatos, a sok és nehéz munka mellett talán az egyre tömegeesebb sportélet adott a fiatalok számára valamely érvényesülési, szórakozási és kikapcsolódási lehetőséget. A vállalatok a dolgozók számára üdüléseket, kirándulásokat szerveztek, de e lehetőségek elosztása sokszor politikai szempontok alapján történt. A városrész lakói a korábbi évtizedekhez hasonlóan látogathatták a város színházát és filmszínházait, sokszor szervezetteren is, azonban az előadások és a programok jelentős átpolitizáltsága a művészi értékek rovására ment. A kultúra akkori tudatformáló szerepe sokáig éreztette hatásait.

A családok helyzete, életviszonyai keveset változtak, nemigen beszélhetünk előrehaladásról a korábbiakhoz képest. Ekkor e városrész a Halasi út és a Lócsei utca, a mai Mindszenti és Szent László körutak között a mai területe talán felét jelentette. A házak, a lakások komfortszintje a 60-as évekig alig változott, sok helyen zsúfoltság volt, kevés helyen létezett fürdőszoba. E tekintetben inkább a falu felső része és egyes ONCSA-házak voltak csekély előnyben.

Tartós fogyasztási cikkek, járműveket nemigen tudtak vásárolni az emberek, általános volt a szegénység. A fogyasztási, vagyis a könnyűipari termékek és az élelmiszerek hiánya nehezzé tette a mindennapokat a háború előtti évekhez képest is. A mindennapok tehát szigorú keretekbe illesztve teltek az otthon és a munkahely között. Az életfeltételek nehezebbé válása azonban nem jelentette az ellehetetlenülésüket. Az emberek dolgoztak, éltek családi életüket, próbálták javítani egzisztenciális lehetőségeiket, természetesen a korszak lehetőségeinek megfelelően. Az életforma említett jellegzetességei a forradalom ellenére végigkísérték az 50-es éveket.

A 60-as évek elejétől, közepétől azonban viszonylagos fejlődés kezdődött. Mint a történeti részben említésre került, 1960-ban bezárták a Matkói úti temetőt, a Lőcsei utca és a Matkói út között megkezdődött a korszak szabványainak megfelelő sátozott, kertés családi házak építése. A Rendőrfalu területe így mintegy másfél évtizednyi idő alatt megduplázódott, új utcák jöttek létre. Az itt épült házak már komfortosabbak voltak, túlnyomórészt fürdőszobával ellátva épültek. A Rendőrfalu többi részének házai, lakásai is előrehaladtak a komfortszintben. A 60-as évek végén megindult a tsz-falu, a mai Kósafalu családi házainak építése is. A korábbiakban már említett nagyüzemek mellett új vállalatok létesültek, munkát adva a bővülő népességnek.

Az 50-es évekhez viszonyítva a 60-as évek közepétől javult a lakosság fogyasztása, ellátása az élelmiszeripari és a könnyűipari termékekből. A fiatal generációk szórakozási lehetőségei is fejlődtek, a tömegsport mellett a különféle iskolai, vállalati bálók, utazások, a városi szórakozóhelyek viszonylag sok lehetőséget biztosítottak.

Új jelenség volt az 50-es évek néprádiójához képest a 60-as években a televízió megjelenése a családi házakban. Az első típusok, a ma már múzeumi tárgynak tekinthető Munkácsi, Tavasz, Kármén és Duna voltak. Az MTV ekkor csak egy csatornán sugárzott, és nem is minden nap. Emberileg érdekes, értékes és pozitív jelenségként tekinthetünk arra vissza, hogy egyes érdekesebb filmek, sportműsorok alkalmával a tv-készülékkel rendelkező konszolidált családokhoz beültek a szomszédok, vitték székeiket, és együtt tekintették meg a filmet, vagy a sportrendezvényt. Hasonlóan történt a gyermek-diavetítések estében is. Előrelépett a motorizáció, míg az 50-es évek szinte egyedüli közlekedési eszköze a kerékpár volt, a 60-as évekre csekély számban megjelentek a motorkerékpárok és a személygépkocsik.

A forgalom növekedése szomorú kísérőjelenségei voltak a gyermek-balesetek a 60-as években. (Gatyás Dezső, Magó József) Az iskola pedagógusai humánummal, szeretettel hívták fel a családok figyelmét ezek elkerülésére, akár közlekedésből, akár más okból következtek.

Negatív jelenségként említhetjük az egyes rétegeket érintő túlzott italfogyasztást, alkoholizmust, melyre számos lehetőség nyílt a környéken. (Kétlépcsős kocsmá, Cukrászda, Deutsch-kocsmá, Bari-kocsmá, ezen kívül a számos engedély nélküli alkoholkimérés, „bögrecsárda”).

A növekvő lehetőségek, a munka és a gyarapodó jövedelem ellenére a fiatal és a középkorú férfiak egy része magánéleti, családi problémákkal küzdött, nem tudott emberileg, szakmailag továbblépni, ezért az alkoholban találta meg problémái, feszültségei „levezetését és megoldását”. Ez sajnos sokaknál súlyos betegségekhez, korai halálhoz vezetett dacára annak, hogy a 60-as és a 70-es évtizedben egy bizonyos alacsony szinten mindenki számára biztosított volt a foglalkoztatás, a csekély jövedelem és a megélhetés.

Ez részben összekapcsolódott az erőszak megjelenésével bizonyos rétegeknél. E jelenség szociológiailag a munkás-lakónegyedek esetében általában kimutatható volt, azonban jó esetben az agresszív energiák a küzdő-, vagy más sportokban levezetést találnak. Ha ez nem történik meg, akkor e viselkedés a társadalmi élet részévé, negatív jelenségévé válik. Sajnos e jelenség érzékelhető volt a városrészben is. A kocsmák, italboltok környékén, bálók alkalmával fordultak elő atrocitások és tettlegességek. Inkább a 60-as évtizedben volt jellemző, hogy egyes helyi fiatalok akadályozni akarták, hogy itt lakó lányoknak más városrészről érkező fiú udvaroljon. Pedig semmi közük sem volt hozzá.

Vörös József, az ismert, neves népi író Bugacról járt be Kecskemétre tanulni a 60-as és 70-es évek fordulóján. A trapéz című visszaemlékező jegyzetkötetében leírja, hogy hazafelé menet a Kecskemét-Átrakó állomáson több vagány megtámadta és bántalmazta. Mivel ő egyedül volt, hatékonyan védekezni sem tudott. A következő alkalommal azonban a bugaci fiúkkal együtt elrettentették a támadókat.

Természetesen az említett negatív jelenségek nem voltak általánosak vagy tömegesek, azonban kitapinthatóan jelen voltak. E magatartásforma a 70-es végétől és 80-as évektől kezdve lecsendesedett, lassan megszűnt. Más jellegű problémák azonban megjelentek.

A fiatalok a 60-as évektől, vagy inkább a 70-es évtizedtől önállóbban, több lehetőség között választva élhettek. A városban a szórakozási lehetőségek is bővültek. Az Aranyhomok szálloda létrejöttével a szórako-

zás, az éjszakai élet lehetőségei bővültek, a vállalatok, a KISZ szervezetek is számos kulturális, szórakoztató alkalmat rendeztek. Persze ide nem jutott el minden helyi fiatal.

A sport, a tömegsport lehetőségei is bővültek, a Széktói-strand és az 1968-ban az Izsáki úton megnyílt új uszoda fürdésre adott lehetőséget. Ettől függetlenül sokan fürödtek a környék kopolyagödreiben, az agyagkitermelés által létrejött kis tavaiban (pl. Báger).

A 60-as évek végétől a hazai és az angol beat könnyűzenei kultúra behatolt a fiatal generációk gondolat- és érzésvilágába, részben „leváltva” az addig domináns nóta- és táncdal, szalonzene kultúráját. Ez generációs határvonalat teremtett, ugyanakkor a 60-as és 70-es években felnőtt generációkban erősítette a „nonkomformista”, vagy „lázdó” viselkedésformákat. Sokan ezen túl tudták lépni, egyesek viszont 50-es, 60-as, 70-es életkorukig, a mai napig így maradtak: örök lázdóként, vagy öreg rockerként nehezen találva meg a szociális beilleszkedés útját.

A Rendőrfaluban élő számos fiatal próbálta meg követni az országos példákat, többen próbálkoztak beat- és rockzene előadásával, együttesek szervezésével vagy hagyományos zenével. (Varga Sándor, Radics Tibor, Németh László, Váczi József).

Bizonyos fellazulás azonban az 50-es évek szigorúbb erkölcsi viszonyaihoz képest is bekövetkezett. A házasságok egy része szétzilálódott, növekvő számban formálódtak külső kapcsolatok sok esetben a munkahelyeken.

A tizenéves fiatalok erkölcsi is szabadabbá váltak, sok fiatal pár tett kerékpáros kirándulást a természet lágy ölére, az úttörőtáborral is rendelkező közeli Fehértói-erdőbe, de nem feltétlenül madártani, vagy botanikai megfigyelés céljából.

Mindettől függetlenül kimondhatjuk, hogy a városrész fiataljai és a középkorú, de az idősebb generációk is sokat dolgoztak a 60–70–80-as évtizedben. Sokan a környező üzemekbe jártak, de a város több intézményében, hivatalában is megtalálhatók voltak. A fiatalok a nyári szünetben is végeztek csekély fizetésért idénymunkát a környező üzemekben, a Magyar Szovjet Barátság Tsz.-ben, a Palackozóban, a Konzervgyárban, a ZIM-ben.

A Matkói út „toronyiránt”

férikus részei közötti átmozgó személyek révén főként vagyon elleni bűncselekmények történnek.

Az 1989/90-es rendszerváltás, és az azóta tartó folyamatok ellentmondásos hatást gyakoroltak a Rendőr-falu lakosaira. Sokak esetében egzisztenciavesztés, kevesebbek esetében meggazdagodás következett be. Számos helyi, vagy ideköltöző lakos emelt új házakat a régi elbontott házak helyén. Sokan modernizálták régi házaikat.

A téglagyári házak egyike felújítva

évtizedek, de akár rövidebb idő alatt is megszerették e falusias környéket, ragaszkodnak hozzá, és a város legelegánsabb, legszebb lakónegyedeivel sem cserélnék fel kertés házaikat.

Az utóbbi két évben történt változások közül kiemeljük, hogy a málenkij robotra elhurcoltak emlékművének avatására került sor 2017. február 25-én a Nagyváradi utca és a Kassai utca kereszteződésében, az

Itt lehet kitérnünk a Rendőrfaluban élő cigány lakosokra. A 60-as években ideköltözők lényegében beilleszkedtek, becsületesen éltek, dolgoztak. Az iskolában, a munkahelyeken jó, barátságos viszony alakult ki a magyarok és a cigányok között, szinte semmiféle konfliktusról sem lehetett beszélni. A jelenlegi helyzet (2015) eltérő, sajnos a város más peri-

A technikai modernizáció, a gépesítés, (a háztartási gépek, a szórakoztató elektronika, a mobiltelefon, a számítógép, a nyugati típusú, sok esetben használt gépkocsik) a legtöbb háztartásban jelen van.

Sajnálatos jelenség az egzisztenciális okokkal összefüggő külföldre távozás annak ellenére, hogy a közelben felépült Mercedesgyár innen is sokaknak ad munkát. Akik viszont

egykori téglagyár közelében, ott, ahol egészen 1946 tavaszáig működött az internálótábor. Az emlékkövet Balanyi Károly képzőművész tervezte.

A Katona József Múzeum munkatársai kutatásai alapján az eddigi adatok szerint 433 főről tudnak, akit elhurcoltak Kecskemétről kényszermunkára a Szovjetunióbeli Nyizsnij Novgorod körzetébe. A legtöbb embert Alsószéktő, Alsószentkirály, Kisfái, Szikra és Városföld területről vitték el. Közöttük volt olyan kilencéves kisfiú is, akit a szüleitől szakítottak el.

Új jelenségként rögzítjük azt is, hogy már második éve a Rendőrfalu és a Kósafalu is tartott falunapot a Damjanich János iskola udvarán, amelynek a programjában kézműves bemutatók és foglalkozások, kulturális műsor, gyermek-foglalkozások és közös ebéd várta a városrészek polgárait. Remélhető, hogy hagyománnyá nővi ki magát ez a közösségteremtő rendezvény.

Falunap 2017 október

A Vincze család a falunapon

*Gyerekek az ugrálóban
a falunapon*

Polgármesteri látogatás 2016 október 6-án

Diákok ünnepi műsora 2016. október 6-án

Képek a mai Rendőrfaluról

A Halasi út 2014-ben

A „Kétlépcsős” kocsmá

Gyufagyári ház eredeti formában

A gyufagyári ház felújítva

*A Máltai Szeretetszolgálat Komplex Hajléktalanellátó
és Rehabilitációs Központja*

A Brassói utca

Az Ungvári utca 2014-ben

A Matkói út

Az út a Nagytemplomhoz tart

A téglagyári házak

A volt „CS” házak

A téglagyári házak egyik utcája

A Bajor Étterem és Vendégház

Ez a kocsmá bezzeg csendes

Ebben a házban működött hajdanán a Komma bolt

Generációk évszázados iskolája ma

Utcarészlet felújított házakkal

A zöldövezet koraősszel

A Kolozsvári utca a gyufagyári házak mögött télen

A Pozsonyi utca télen

A Rendőrfalu madártávlatból

II. rész

Rendőrfalusiak itthon és szerte a világban

Arcképek, életutak, emlékek

Könyvünk helytörténeti összegzését e fejezetben a helytörténetet meg-
elevenítő, személyessé tevő családtörténetek követik. A történelem
személyes, családtörténeteken keresztül történő megjelenítése mintegy
másfél-két évtizede rendkívül népszerűvé vált az egész országban.

Tudjuk, hogy a visszaemlékezések szubjektívek. Minden memoár
lényege, hogy a mai tudatunkkal, szocializáltságunk, műveltségünk,
elkötelezettségeink mai állapotával idézzük fel a velünk régebben törté-
netek, emlékezünk vissza a szemtanúként átélt vagy régen hallott esemé-
nyekre. Az emlékképek fakultak, részletek hiányoznak belőlük, a múltat
szebbnek vagy sötétebbnek láthatjuk most. A visszaemlékezések ezzel a
sajátosságukkal együtt mégis értékesek, mert ha ugyanarra a korra,
eseményre többen is emlékeznek, több oldalról közelítenek hozzá, a
történet egyre világosabbá válik, bizonyossága erősödik, és közelebb
kerülünk az igazsághoz. Ezzel együtt az emlékezés szabadságát is bizto-
sítottuk mindenki számára.

A következő oldalakon olvasható családtörténetek terjedelmükben,
mélységükben jelentős eltéréseket mutatnak. Azonban mindegyik érté-
kes, érdekes hozzájárulást jelent a múlt felidézéséhez.

Néhány szerkesztői, szerzői elvet azonban szeretnénk leszögezni,
mely az olvasók számára gyorsan egyértelmű lehet. Egyes írások szerzői
maguk az érintettek, ők egyes szám első személyben adják elő emlé-
keiket. Más esetekben e könyv szerkesztői, szerzői szerkesztették meg az
adott családtörténetet, természetesen az érintettek előadása, elmondása
alapján.

A családtörténetek között nem állítottunk fel semmiféle értékrendbeli
hierarchiát, alfabetikus sorba sem szedtük azokat. Egyszerűen a beérke-
zés időpontja alakította ki a sorrendiséget.

Köszönjük minden kedves múltidéző hozzájárulását az emlékek
megőrzéséhez.

Rendőrfalun innen és túl

22 évig éltem a szülőfalumban. Ez az időszak felejthetetlen volt számomra. Mindig sok szeretettel gondolok vissza az ott eltöltött időkre. Egy falu információ internetes keresése során rádöbbsentem, hogy alig van adat a Rendőrfaluról. Ekkor határoztam el, hogy teszek érte valamit. Otthonlétemkor felvettem, hogy meg kellene írni a falu történetét. Károlyfalvi József helytörténész azonnal továbbvitte az ötletemet. Pap István tanár úrral, Solymosi Józseffel mindannyiunk örömeire összehoztuk a falutörténeti könyv első kiadását. Köszönet munkájukért.

Az okostelefonok világában minden percünket, pillanatunkat megörökítjük, de vajon ki menti át szüleink és a saját gyermekkorunk történeteit? Telefonon keresztül csináltam azt, amit valamikor Bartók és Kodály tett lábon, vagyis gyűjtött. Ennek alapján indítottam el a „Rendőrfalu egykor és most/Mesélő falu” facebookos csoportot, amelynek ma már több mint 500 fős a taglétszáma. Hatalmas képanyaggal és nagyon érdekes történetekkel, anekdotákkal áll a tagok rendelkezésére.

Azután a szívem hazahúzott, és mint nyugdíjast Kecskemét visszafogadott. Aztán egyre több helyről hallottuk, hogy ez a család is kimaradt a könyvből, és amarról is elfeledkeztünk. Károlyfalvi József javasolta, hogy akkor írjuk meg a folytatást, tegyünk bele mindenkit, aki belekívánczik. Terjedelmes történeti anyaggá duzzadt így a második kiadás, a családtörténetek megduplázódtak. Sok munka van benne. Vörösmarty Mihályt idézve: „Köszönjük élet! áldomásodat, Ez jó mulatság, férfi munka volt!”

Most már Kecskeméten: Varga Erzszi

Az iskola és a vasúti sorompó

Varga Lászlóné Gubányi Magdi emlékei

Ha jól emlékszem, a 25 éves általános iskolai találkozómat a 27. vagy a 28. évben szerveztem meg. Nagyon jó dolog volt végigmenni a faluban, és szinte minden házat megtalálni, ahol az 1968-ban végzett osztálytársaink laktak szüleinkkel. (Volt, aki a Vörös mamánál nevelkedett.)

A tanáraink közül sikerült beszélni Kuna Miklóssal, aki sajnálatos betegsége miatt a találkozón nem tudott részt venni. Tóth Ili nénivel is beszéltem. Nagyon szép, kellemes hangja ma is itt cseng a fülemben. Juhász Albinné Róza nénit is sikerült elérnem, de ő sajnos nem tudott az eseményen részt venni. A legnagyobb élményt Tápai Illés osztályfőnökünk felkutatása jelentette. Információim szerint Móricgáton lakott abban az időben. Én úgy gondoltam, vagyok annyira ügyes, hogy meg fogom találni. Autóval elmentem Móricgátra, ahol kérdezősködni kezdtem a település központjában. Nem igazán jártam kezdetben sikerrel, mikor is egy biciklis fiút megkérdeztem, hogy nem tudja-e véletlenül hol lakik a Tápai tanár úr. Meglepetésemre rögtön igent mondott, személyét úgy azonosította be, hogy biztosan a „b... tanárt” keresem. Helyes útbaigazítása után meg is találtam. Természetesen nagy volt az örömünk mindkettőnknek, hiszen sok év eltelt azóta, hogy utoljára a 8. osztályban találkoztunk. Illés bácsi ekkor baromfitartással foglalkozott, tojást termelt.

Megbeszéltük a találkozó, illetve a randevú időpontját, majd elkészítettem Illés bácsitól, akitől ajándékba kaptam egy tálca tojást. Mielőtt beültem az autóba, utánam szólt, hogy várjak egy kicsit. Nagyon erősen rám nézett, majd mosolygó arccal kimondott egy szót, ami nem volt más, mint a „Galóca”. Ekkor bevillant, hogy ötödikesek voltunk, amikor minden a Halasi úti iskolába járó osztály előadott egy színdarabot a leghátsó osztályteremben. Ebben a darabban rám osztotta Illés bácsi a „Galóca” szerepét, és az lett az én nevem egészen a 8. osztály végéig. Ma is emlékszem a darab első sorára, amivel az én szövegem indult. Így hangzik: „Nézzük csak, nem felejtettetek-e itt valamit, egy kis zseb-kendőt, vagy fésűt? Nahát, sehol, semmi!”

Ehhez a szerephez készült egy fantasztikusan aranyos gombakalap, a gallérom pedig fehér fodros volt, alatta pedig fekete blúz és nadrág, valamint egy kölcsön csizma (ami, ha jól emlékszem, a Margit tesómé

volt). Abban a pillanatban, mikor a régi „nevemen” szólított, láttam magam előtt szinte az egész műsort. Sajnos már nem tudom, hogy a többi szerepet melyik osztálytársam játszotta.

Az osztálytalálkozó nagyon-nagyon jól sikerült. Eszméletlen jó volt újra találkozni azokkal az arcokkal, akikkel nagyon rég nem láttuk egymást. Beindult a memória, eszembe jutott az osztálynévsor is, mely így kezdődött: Berente, Czelleng, Gubányi, Hascsik, Hegedűs, Kiss, Magonyi, Marozsi... a teljesség igénye nélkül. Amikor személyesen körbejártam a falut, és megpróbáltam megtalálni az egykori kedves osztálytársakat, sok szép emlék jutott eszembe.

A Matuska (Farkas Laci) abban az időben külföldön élt, de édesanyja nagy szeretettel fogadott és beszélt nekem a Laciról. A Matussal kapcsolatban eszembe jutott, hogy egyik évben Fehértón voltunk úttörőtáborban. (Azt hiszem, a 6. osztály végén.) A táborban volt egy libikóka (mérleghinta), ami nem volt más, mint egy hosszú rönkfa, amit egy tartóra szereltek fel. Ezt a hintát természetesen mi is kipróbáltuk. Az egyik végén ültem én, Matus, meg a Hegedűs Teri. A másik végén helyet foglalókra már nem emlékszem, csak arra, hogy a túl oldalon ülők erősen a földhöz csapatták a gerenda végét, ahol ültek, és mi mind a hárman leestünk a hintáról. Emlékezetem szerint Matus keze eltört, az én könyököm pedig elrepedt.

A tábor maga 2 hétig tartott, azonban vasárnap eljött az édesanyám és Klári nővérem, akik előzőleg a Margit nővéremet látogatták meg, aki Baján, vagy valahol a környéken volt építőtáborban. Nagyon megörültem nekik, és ekkor eltört a mécses. Elmondtam, hogy mi történt velünk s velem, és én hazajöttem édesanyámmal. Klári tesóm maradt a második hétre. Persze hozzáteszem, hogy amikor leestünk, természetesen nem volt bögés, mert akkor lehet, hogy azonnal haza kellett volna jönnünk.

Arra is emlékszem, hogy mivel nem volt tornaterem, tornaszoba az iskolában, ezért ezek az órák rossz idő esetén a tanteremben voltak megtartva. Itt próbáltuk a tábla előtt többek között a fejen állást, és nagyon sok babzsákos ügyességi játékot is játszottunk.

Igazi testnevelés óráink már akkor voltak, amikor Kullai András tanár úr került az iskolánkhoz. Nagyon sokat futottunk, kislabdát dobtunk, távol és magasugrást gyakoroltunk a homokban. Nagyon sok városi versenyen vettünk részt osztály- és iskolatársaimmal együtt. Az iskolai

évváró ünnepségek alkalmával a közösségi munkáért és a sporteredményekért sok oklevelet és könyvajándékot kaptunk.

Én személy szerint nagyon szeretem a sportot, amit kisebbik fiam születéséig űztem is. Először atletizálni kezdtem, hiszen Kullai tanár úr tehetségesnek vélt. Ezért az akkori Leninvárosi Általános Iskolába jártunk edzésre Grosán Pál tanár úrhoz. Azonban a hosszú, magányos futásokat nem szerettem, ezért nemsokára átpártoltam a kosárlabdához. Az edzőm Szabó Zoli bácsi volt, akire a mai napig szeretettel gondolok. Mivel a Rendőrfalut a város felől az a bizonyos vasúti sorompó választotta el, ezért a kosárlabdás karrierem egy hosszan tartó tolatás miatt véget is ért. Nem értem ki időre a KTE pályára, ahol, ha jól emlékszem, városi úttörő bajnokság volt. 10 órakor kezdődött az egész, én 10 óra előtt 5 perccel érkeztem meg végigfutva a Rákóczi utat, hogy időben megérkezzek. Amikor odaértem, Adamik tanár úr nagyon leszidott, hangosan lehordott, hogy ezt nem lehet csinálni egy sportolónak. Hiába mondtam, hogy a vasút miatt késtem ilyen sokat, nem fogadta el. Olyan hangnemben beszélt velem, hogy sírva fakadtam, és azonnal otthagytam a kosárlabdapályát. Mivel nővéreim ekkor már kézilabdáztak, én is követtem őket, és közel 20 évig játszottam a KTE-ben. Nagyon szép időszak volt ez számomra, mert egész életre szóló barátságok kötődtek, és a mai napig tartjuk a kapcsolatot.

A kézilabdával kapcsolatban annyi emlékünks van még a tesóimmal közösen, hogy akkoriban (a 60-as évek közepe vagy vége) volt az Egyetértés Tsz a Rendőrfalu végén, és ha jól emlékszünk, ott volt agronómus vagy tsz-elnök Tóth Béla (Tóth Géza fia), és ő szedte össze a faluban az ügyesebb lányokat, köztük nővéreimet is, akiknek szerinte jó labdaérzékük volt. Az Egyetértés kézilabda csapata azután nemsokára beolvadt a Kecskeméti Testedző Egyesületbe, ahol megalakult a kézilabda-szakosztály. Az első edzőnk a szintén a Rendőrfaluban lakó Bodnár Pali volt, aki sajnos már nincs közöttünk. Ide kerültem be én is 1968-ban, amikor 8. osztályos voltam.

A vasúti sorompóval kapcsolatban van még egy nagyon személyes emlékem, élményem. Mi is a téglagyári házakban laktunk a falu végén a Matkói út és az akkori Szentgyörgyi Ferenc utca kereszteződésében. A mi házszámunk Törökfái 179. volt. 1974. június 8-án volt az esküvőm. Az akkori Tanácsházán 15.30-kor kezdődött a polgári szertartás. A szokások szerint meg is érkezett a leendő férjem, a násznagy és egy-két

közvetlen családtagunk a kikérőre. Mivel már egy kicsit késve voltunk, a ceremóniának ez a része gyorsan lezajlott, majd autóba ültünk. Nekem a „menyasszonyi” kocsisom, Köpöczi Lajos bácsi, a kolléganóm férje volt. Természetesen, amikor a vasúti átjáróhoz értünk, a sorompó le volt csukva tolatás miatt. Álltunk ott 1-2 percet, majd Lajos bácsi kiszállt a kocsiból, és megkérte a tolatást irányító vasutast, hogy engedjenek át, mert ha miattuk lekéssük az esküvőt, sohase fogok férjhez menni.

Nagyon kedves és rugalmas volt a vasutas férfi, mert arra az időre, amíg a nászmenet áthaladt, leállította a tolatást. A Tanácsházára pontosan 15.30-kor érkeztünk meg. A vendégsereg már nagyon izgatott volt, hogy mi lehet velünk, hiszen akkor még nem volt mobiltelefon, hogy odaszóljunk, hogy „jövünk”.

A házasságunk megkötött, és lehet, hogy ennek az apró malőrnek köszönhető, hogy a mai napig nagyon boldog házasságban élek drága párommal és két imádott fiunkkal.

Miszory Franciska (1923–2012)

Értékes, ugyanakkor csendes, visszahúzódó, minden feltűnést elkerülő személyiség volt. Kevesen ismerték, vagy tudták róla, hogy kivételes nyelvtelenséggel és nyelvismerettel rendelkezett.

Miszory Franciska dédapja Péch Antal bányáigazgató, az MTA levelező tagja, Selmezbánya díszpolgára volt, anyai nagyapja, Vadas Jenő pedig a magyar erdészeti kutatás megteremtője, a Selmezbányai Erdészeti Akadémia tanára volt, édesapja is Selmezbányán dolgozott mint bányamérnök. Szülei Trianon után hagyták el a Felvidéket. Ő már Budapesten született

1923. november 3-án. Iskolába Putnokon, Dombóváron járt, majd a vizitációs nővéreknél a nyelvmester-képzőt is elvégezte. Tanulmányait Baján, majd Kecskeméten a kertészeti technikumban folytatta. Az ELTE Nyelvvizsga Bizottsága előtt tett sikeres felsőfokú nyelvvizsgát angol, német és francia nyelvből.

Kivételes nyelvtelenség volt, az említetteken túl több nyelven beszélt, írt, olvasott, fordított. 1966-ig Dombóváron tanított, ekkor költözött Kecskemétre.

Tudását a Zöldségtermesztési Kutatóintézetnél kamatoztathatta, mintegy 1000 szakmai tanulmányt fordított le magyarról a világnyelvekre és fordítva. Ezáltal jelentős szerepe volt a tudomány és a gyakorlat előrehaladásában. E tanulmányok nagy része könyvekben, folyóiratokban jelent meg, vagy előadások formájában hangzott el.

Hívó katolikusként minden vasárnap ott volt a miséken a Nagytemplomban. Szomszédjai, ismerősei mint szeretetteljes, kedves, segítőkész egyéniséget ismerték. A Nagyvárad utcában lévő kertje arborétum, lakása pedig múzeum volt. Féltve őrizte családjá, szülei értékes hagyatékát.

2012. október 11-én 88 évesen, hosszú és tartalmas életutat végigjárva ment el. Távozását követően is gazdagította a magyar tudományt és művészetet: családjá, szülei és az ő hagyatékát a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetemnek, a Kecskeméti Katona József Múzeumnak, értékes selmechányai fajták gyűjteményét pedig a Szórákaténusz Játékmúzeumnak ajándékozta.

Kerekes Magdolna újságírónak a Hírös Naptárban halálakor róla megjelent emlékező írása szerint „ahogy élt csendesen, úgy is távozott”.

Bogáts Ernő és családja

Bogáts Marianna emlékei

Az én gyermekkoromban nem voltak okostelefonok, digitálisan programozott csodamasinák, ami létezett, az a fotós volt, akit mindenki ismert a faluban, ahová mindenki betért jeles napokon.

A jó fotósnak majdnem olyan szerepe volt életünkben, mint egy tanárnak. Ernő bácsi igazi úriember volt, itt áll előttem a Kolozsvári utcai házuk kapujában, örök elegánsan, csokornyakkendőben, monoklival a szemén, mintha azokból a filmekből lépett volna elő, melyek szereplőit egykoron megörökítette, amely képekre nyomtatott neve ott csillog minden családi albumunkban. (a szerk., Varga Erzsébet)

Bogáts Ernő emlékező gyermekei vagyunk. Most mi emlékezünk rá sok szeretettel.

Anyai nagyapám, Rácz Pál a szegedi-újvidéki vonalon volt mozdonyvezető. A Trianoni békeszerződés napján, az utolsó pillanatban Újvidékről átmentett egy gőzmozdonyt szerelvényekkel, magyarokkal. Ezért a hősi cselekedetért a Horthy-kormányzat magas állami kitüntetésben részesítette, ami élete végéig kedvezményes nyugdíjjal járt neki meg a nagyanyámnak is.

Azután otthagyta Szegedet, átköltözött Kecskemétre. Az 1920-as évek elején a Rendőrfaluban vásárolt házat. A Kisbugaci vasútvonalat akkor kezdték építeni. Nagyapám mozdonyvezetőnek és ellenőrnek került oda. A keskeny nyomtávú vasút építéséhez sok paraszt földjét sajátították ki. A földjüket elvesztett szegények elkeseredésükben szabotáltak, felszedték a síneket, kihúzták a talpfát tartó kapcsokat. Nagyapámnak az volt a feladata, hogy jóval a vonat előtt haladva ellenőrizze a nyomtávot, és megelőzze a tragédiát. Mozdonyvezetőként Bugacról visszajövet, Tóth Gézáék iskolájához érve háromszor füttyentett gőzmozdonyával. Édesanyámék ebből tudták, hogy hamarosan megérkezik, és rohantak ki a sínhez integetni, üdvözölni őt.

Abban az időben a mozdonyoknak nevet is adtak. A kis gőzmozdonyt édesanyám után Ilonkának nevezte el. Volt egy Bözsi nevezetű mozdony is. Akkoriban a vasúttól illetményföldet is kaptunk, amin kukoricát termeltünk. Volt egy kecskénk is, amit értékes teje miatt tartottuk, Micinek becéztük. Nagyanyámmal gyakran mentünk Micit legeltető körútra, a vasút túloldalára, a kukoricaföldünk szélébe.

Rácz Pál nagyapám 56 éves korában hunyt el.

A háború előtt a Rákóczi út 17–19-ben laktunk a Városi Mozi mellett, ahol édesapám, Bogáts Ernő műterme a földszinten volt, és az emeleten pedig a családunk lakott.

1952-ben az állam kisajátította a házunkat, műtermünket. Nemcsak édesapámét, hanem a mellettünk levő jó néhány híres fotós üzletét, mint Nagy Mártonét, Szabó Imre császári és királyi udvari fotósét is elvették. Szövetkezesítették mindenkit. A három híres fotós műterme helyén alakult meg a Kisipari Fényképész Szövetkezet, amelynek vezetője egy amatőr fényképész, Bajtai Ferenc lett. Édesapám 1956-ban, a forradalom után kilépett a szövetkezetből. Miután a belvárosban nem kapott működési-ipari engedélyt, a város szélén, a Rendőrfaluban nyitott műtermet. Bogáts Ernő a háború előtt számos hírességről készített fényképet. Még

az én időmben is, (az 1960-as és 70-es évekről beszélek), tele volt a folyosó hírességek dedikált, autogrammos fényképeivel.

Eleinte fényérzékeny üveglemezekre fényképezett, majd utána jöttek forgalomba a széles, nagytekercsű Kodak gépek. Szépen, jó minőségű nyomtatással dolgozott. A fényképeire az általunk jól ismert pecsétet nyomott. A pecsét Mátis Kálmán festőművész, grafikus tervei alapján készült, akiről a városban utcát is neveztek el.

Amikor a svéd érdekeltségű gyufagyárat államosították, a gyufagyártó gépsorait bagdadi arabok vásárolták meg. Az arabok felkérésére édesapám a gépekről jó minőségű fotókat készített, amelyeket Kristofóri Viktor, a gyufagyár főmechanikusa vitt ki magával Bagdadba, és a képek alapján újra összeállította a gépsort. Kristofóri Viktor szemben lakott velünk a négy gyufagyári ház egyikében, melyeket a svédek az 1910-es években építettek fel a nagycsaládos alkalmazottaiknak.

Bogáts Ernő 1978. január 12-én szívroham következtében hunyt el. A postás talált rá. Bogáts Ernőné a Fényszöv Rákóczi úti laboratóriumának volt a vezetője. Gyermekai közül Marianna Kecskeméten él, Gréti Amerikába, Denverbe emigrált.

Bozókiné Bogáts Marianna a Párizsi Magyar Intézet szerkesztője volt négy évig, ahol ez idő alatt 7 kötetet készített. Utána könyvek, folyóiratok gyártás-előkészítőjének a nyomdába került, ahol egészen a nyugdíjazásáig dolgozott.

A legkisebb hűg, Bogáts Zsuzsa vitte tovább az apai szakmai örökséget. Fényképész lett. A városban, a Wesselényi utcán volt egy kitűnően felszerelt, jól menő fotós stúdiója. Esküvőkre, portrékra specializálódott. Képeivel országos ezüst-díjat is nyert, gyakran szerepelt fotóversenyeken. Debrecenben volt egy fotóéletmű tárlata is. Sajnos, fiatalon, 39 éves korában életét vesztette. Bogáts Ernő fotótörténetileg érdekes, üveglemezes anyagát, a hírességek képeit eredetileg ő őrizte, de a halála utáni kuszaságban a hagyaték szétszóródott, elveszett.

Papp Istvánné Tóth Ilona

A Halasi úti Általános Iskola mindenki által szeretett és becsült tanára 1925. február 5-én született Nemesszalókon. Apja, Tóth Géza, az iskola 1929 óta vezető, alapító tanítója, édesanyja, Hercz Margit az iskola tanítónője volt. 1935 és 1944 között az Angolkisasszonyok Római Katolikus

Leánylíceuma Népiskolai Tanítóképző Intézete tanulója volt. 1944-ben Szegeden elkezdte a Tanárképző Főiskolán tanulmányait, de a háborús viszonyok és családi okok miatt csak 1954-ben szerezhette meg a magyar-történelem szakos tanári diplomáját.

1946-tól Törökfáiban kezdett el tanítani, majd 1947-től 1980-ig a Halasi úti Általános Iskolában dolgozott, ahol 1970-től az igazgató-helyettesi feladatokat is ellátta.

Férje, Papp István magyar királyi tüzértiszt volt, majd mérnökként dolgozott. Itt kell említenünk, hogy a család rokonságába tartozott Julier Ferenc vk. ezredes, vezérkari főnök, hadtörténész. Két fiuk közül István irodalomtörténész, Géza pedig építészmérnök-tanár. Mára unokák, déd-unokák szeretete veszi körül. Mintegy 50 évig tanított, hiszen férje elvesztése után, 1982-től 1995-ig még a Magyar Ilona Általános Iskola diákjait is oktatta. Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el: Kiváló dolgozó, Pedagógus Emlékérem, és 1991-ben Apáczai Csere János Díj.

Idézzük őt, aki a családra a következőképpen emlékezik:

„Dunántúli falusi családból származom, apai nagyapám kőműves, anyai nagyapám órasmester volt. Szüleim végeztek a családban elsőként középfokú tanulmányokat, akik Pápán a tanítóképzőben végeztek. Mindketten pedagógusok lettek, később én is és fiam is ezt a pályát választottuk.

Az első világháborúban, friss tanítói oklevéllel, 18 éves korában, apámat is elvitték az olasz frontra, ahol megjárta a Piavét. A háború végén egy lövedék eltemette, de nem találta el. A hátizsákját irataival, anyám leveleivel megtalálták, és értesítették a nagyanyámat, hogy egyetlen fia elesett. Ő azonban kiásta magát a földkupac alól, és gyalog elindult hazafelé. Mesélte, hogy mikor hazaérkezett, nagyanyám éppen ruhát vitt ki teregetni, és amikor meglátta őt a kertkapun belépni, kiejtette a kezéből a kosarat.

Apám ezután egy kis faluban kapott állást, de anyám nem tudott elhelyezkedni, mert a 20-as években sok volt a munkanélküli. A pedagógusok helyzetén sokat segített a Klebelsberg féle iskolaépítési és művelődési terv. Kecskemét környékén is több egy- és két tantermes iskola épült szolgálati lakással. Apám először Koháriszentlőrincen kapott állást, de reménykedtek egy új iskolában, ahol anyámnak is lesz állása.

Négyéves voltam, amikor a kecskeméti Halasi úti Iskolába kerültünk. Tisztán emlékszem szüleim boldogságára, amikor átvették Kecskeméten

az iskolát és a lakást. Apám egészen haláláig ott tanított, anyám egy iskolai ünnepségen innen ment nyugdíjba. Később be is költöztek a városba, egy kisebb lakásba. A régi szolgálati lakásból napközi lett. Abban a szolgálati lakásban nőttünk fel testvéreimmel. Kilencen voltunk testvérek, hét fiú és két leány. Egy fiú kicsi korában meghalt, egy elesett a második világháborúban. Akik felnőttek, valamennyien becsületes, dolgos emberek lettek.

Egész életemben magyar szakos tanár akartam lenni. Anyám, aki az 1. és a 2. osztályt tanította, gyakran beültetett az első padba, és mivel csodálatos módszere volt, mert minden betűt lerajzolt, mesét mondott hozzájuk, és a képeket kitette a falra, ötéves koromban már folyékonyan olvastam.

Ettől kezdve rengeteg könyv ment át a kezemen. Az Egri csillagok volt az első, de tízéves koromra Gárdonyi szinte minden művét csaknem kívülről tudtam. Az elemi két osztályát anyámnál, a negyediket apámnál jártam ki, közben egy évet a szomszéd iskolában tanultam. 1935-től az Angolkisasszonyok Római Katolikus Leánylíceuma diákja lettem, majd négy év múlva, édesanyám „legyen valami a kezében” tanácsát megfogadva, az angolkisasszonyoknál maradva, de már a Népiskolai Tanítóképző Intézetben folytattam tanulmányaimat, ahol 1944-ben képesítőttem. Tizenkilenc éves voltam ekkor.

Kezemben a tanítói oklevéllel éppen csak hogy megkezdtem tanulmányaimat a Szegedi Tanárképző Főiskola magyar-történelem szakán, amikor egy nap minden megváltozott. Előbb Szegeden, aztán Kecskeméten is megjelent a kiürítési rendelet, ami miatt menekülnünk kellett. Egy katonai alakulattal apám szülőfalujáig, Külsővatig jutottunk. 1945 márciusában a háború ott is utolért bennünket. A falu előljárói felszólítottak minket, hogy menjünk tovább Sopron irányába. Még autót is adtak. Ott egy éjszakát töltöttünk a bíróság pincéjében, mert a várost légitámadás érte. A következő nap gyalog mentünk át a Semmeringen. A nagy havazásban a földön aludtunk, éjjel behavazva ébredtünk. Éhezünk, de húszévesen erős és egészséges voltam. Salzburgban anyám összeesett az éhségtől, kórházba került.

Aztán vagonokban helyeztek el bennünket, majd elvittek egy kisvárosba Linz és Salzburg között, ahol földbe vájt barakkokban laktunk egészen a háború végéig.

Októberben felszólították a menekülteket, hogy jelentkezzen az, aki haza akar menni, de lehetőség nyílt arra is, hogy más országba, esetleg

Amerikába menjünk. Anyám úgy határozott, hogy Magyarországra jövünk, bízván abban, hogy két katonának vitt fiát így megláthatja. Életem legmegrázóbb pillanata volt, mikor a vonatunk megérkezett a külsővati megállóba. A vasutas kinn állt, anyám azonnal hozzá fordult és megkérdezte: A fiaim megjöttek? A válasz rettenetes volt: A doktor úr megjött, de a kicsi elesett. Sohasem hallottam anyámat úgy sikoltozni, mint akkor. Az apám átfogta és vezette a falu felé. Anyám akkor öregeedett meg.

Csak néhány napot töltöttünk Vaton a rokonoknál, aztán hazajöttünk Kecskemétre. 1945 novembere volt. Szüleim másodszor indultak a nulláról azzal a különbséggel, hogy ott volt még az öt gyerekük, akiket el kellett tartani, iskoláztatni kellett. Én természetesen nem mehettem vissza Szegedre, a főiskolára, mert volt már egy tanítói oklevelem. Később, tíz év múlva levelezőn végezhettem el a főiskolát. Gyalogosan kijártam egy hat kilométernyire levő iskolába, és tanítani kezdtem. Osztatlan 1., 2. és 3. osztályokat tanítottam. Tanári pályafutásom legfegyelmetlenebb gyerekei voltak itt. A fizetésem annyi volt, mint a szüleimé, amire nagy szükség volt az öt gyerek eltartásához.

Pappné tanárnő diákjaival az 50-es években

Megkezdtek az újjáépítést. Éhesen, szomjasan, de éltünk! Az ezután következő évek mindenki számára egyformák voltak: jegyrendszer, lakáshiány. Az ország legfontosabb feladata a romok eltakarítása és a normális élet beindítása volt. Az élőknek élelem, lakás és nem utolsósorban iskola kellett. Beindult a termelés, a tanítás és a munka.

Számomra a tanítás volt a fontos. 1947 szeptemberében kineveztek a Halasi úti Általános Iskolába tanítónak, de a felső tagozatban is tanítottam magyart és történelmet, testnevelést meg éneket, mert a beindított nyolcosztályos iskolában, a felső tagozatban nagy volt a tanárhiány. Újra otthon voltam a szüleim iskolájában, ahonnan elindultam, és ahol immár együtt taníthattam édesapámmal és édesanyámmal. Innen mentem nyugdíjba 34 év után, de még utána 13 évet tanítottam. Érdekes, hogy tanítványaim közül többen is történelem szakos tanárok lettek. Talán ezt tudtam a legjobban tanítani, hiszen itt sokat lehetett mesélni. Igen, ez valójában jól ment nekem.

A férjemet 1948 februárjában egy bálon ismertem meg. Azelőtt hivatásos tisztként, tüzér főhadnagyként szolgált, Ludovika Akadémiát végzett, tehát osztályidegen volt. Két évig harcolt a Kárpátokban, három évig hadifogoly volt a Szovjetunióban. Teljesen kimerülve, 45 kilósan érkezett haza. A fogságban hastífuszt kapott, három hétig volt eszméletlen, a csodával határos módon gyógyult meg. 1949-ben férjhez mentem hozzá.

Az, hogy állást kapjon elképzelhetetlen volt. Mégsem volt egy percig sem munka nélkül. Tele volt optimizmussal, minden munkát elvállalt. Mint műszaki ember a Dunántúlon földkimérő munkát végzett. Végül a Kecskeméti Útfenntartó Vállalatnál helyezkedett el. Ott dolgozott legtovább a műszaki osztályon. Sokszor mondta nevetve: „Megtanultam a Szovjetunióban utat építeni.” A házasságunk előtt találtunk egy egyszobás, előszobás albérletet. Tíz évig laktunk ott, már a két gyerekkel költöztünk be egy társasházba. Ez volt az ország első társasháza, amit a vállalat dolgozóival szerveztek meg, és építettek fel. Ma is itt lakom.

*Papp Istvánné
István és Géza fiával*

Sajnos, a megpróbáltatások nem múltak el nyom nélkül. A férjemet 62 éves korában elvesztettem. Fiaim már régen végeztek az egyetemen, megnősültek. Eddig 7 unokám és 16 dédunokám született.

Férjem halála után a volt kollégáim hívására visszamentem tanítani. Még 13 évig, 70 éves koromig tanítottam, de már nem a régi iskolában, hanem egy a lakásomhoz közeliben. A munka átsegített minden problémán, nehézségen.

Az elmúlt 20 évben sokat utaztam, de még többet voltam együtt az unokákkal, dédunokákkal. Ma is a velük töltött percek és órák jelentik számomra a legnagyobb örömet. Gyakran végignézek jól berendezett két és félszobás lakásomon, és elgondolkodom az életünkön.

Sokat dolgoztunk, küzdöttünk, de Isten segítségével, úgy érzem, nem hiába. Gyermekeim boldogulnak az életben, sőt már a felnőtt unokáim is. Dédunokáim egészségesek, szépek. Szeretnék még egy rövid ideig örülni nekik.”

Számára ez megadatott. 2018 szeptemberében 93 évesen csendesen távozott.

*Tóth Ilona (Papp Istvánné)
érettségi tablóképe*

*Férje, Papp István
1943 körül*

Családi kép: Géza esküvője

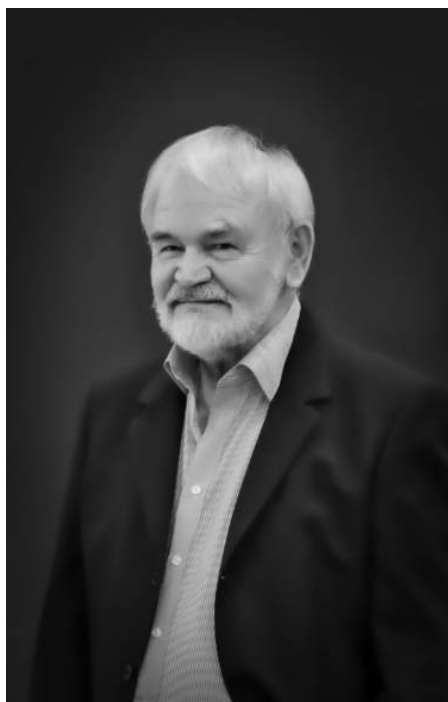

Családi körben

Unokák és dédunokák Amerikában

Csertő Lajos üvegszobrász

A család itt élt mintegy két évtizedig, gyermekkorát a Szabadkai utcában töltötte. A család háza a Brassói és a Szabadkai utcák sarkán volt. A 4-es számú házban született 1943-ban, majd a Petneházi pék üzlete mögötti házba, a 18. számúba költöztek. Csértő Lajos (1943–) és testvére Csértő Márta innen jártak az iskolába. Csértő Márta, Lódi László, a Kecskeméti Dózsa ismert labdarúgója felesége lett, és később Szolnokra költöztek.

Bagi Sándor a következőket írta Csértő Lajosról: Én is dolgoztam Lalival pár hónapot a Kecskeméti Konzervgyár II. telepén a dobozüzemben 1963-ban. Azt hiszem, ezt követően költöztek Dunaújvárosba. A konzervgyárban amolyan sportfoglalkozása volt, mert a KTE-nek volt a kapusa, és akkor már ott volt a Nyári Feri is, a KTE első számú kapusa. Szóval a dobozüzem amolyan kapusgyűjtő hely is volt. Csértő Lajos testvére, Márta egyébként katonás volt, néhány évvel felettem (a szerkesztő Varga Erzsébet) járt a Katona József Gimnáziumba.

Csértő Lajosról film is készült, de ezt nem mindenki láthatta. Életútja fantasztikusan gazdag, büszkék lehetünk rá. 1983-ban jómagam is rendeztem neki kiállítást hatalmas üvegszobraiból a SZÜV előtti téren. A csodálatos, két méter magas szobraiból álló kiállítás nyitott volt a város felé. Számosan megtekintették. Az alábbiakban az Országépítő című lap vele készült interjút közöljük.

Csértő Lajos alkotásai

„A középkorban, a barokk, de még a szecesszió idején is azokat, akik a templomok oltárait, szobrait, a díszfestő munkákat csináltak, nem művésznek, hanem kőfaragónak, iparosnak, mesternek nevezték. Ezt a középkori mestert Csertő Lajosnak hívják. Csertő Lajos a művészetén kívül még univerzális is. Mindegy, hogy torony-sisakról, hajóról, oltárról, vagy saját ihletésű munkáról van szó. A szó igazi értelmében sohasem amatőr, mindig mester.” (Makovecz Imre)

Tudósítás Csertő Lajos műhelyéből

Dénes Eszter írása

Csertő Lajos immár 1974 óta vezeti saját, dunaújvárosi műhelyét, mely immár fogalom az építészek körében. Önálló alkotásai mellett a legkülönfélébb volumenű, különböző anyagú épületszobrász munkák terveit készíti el és kivitelezi.

A Dunaújvárosi Műszaki Főiskola gépész-, majd metallurgiai szakán végzett 1968-ban, majd a Dunai Vasműben, később az orosházi és a karcagi üvegyárban is dolgozott. A kutatás-fejlesztés területén üveghajlítással és rogyasztással, ezek ipari méretű alkalmazásával foglalkozott, valamint nagyméretű üveglasztikákat, fűjt üvegballon plasztikákat készített. A szobrászi érdeklődésű Gádor István a modern magyar kerámia megteremtőjének tanítványaként, majd 15 éven át munkatársaként, a mester murális és köztéri alkotásainak megvalósítója volt a pécsi Zsolnay porcelángyárban. Az 1984-ben elhunyt mester számos rajzát, egyedi formálású állatszobrait szeretett tanítványaira hagyta.

Csertő Lajos alkotásaiban a különböző fémek, a fa, a márvány, a gránit, az alabástrom, a porcelán felhasználása, megmunkálása mellett hangsúlyos szerepet kap az üveg, melyet a köztéri alkotásokhoz is alkalmaz. 1998 óta a Magyar Üvegművészeti Társaság tagja.

Nagyon sokféle anyaggal dolgozik, ami nem szokványos a mai, egy területre specializált világban. Mérnökként az anyag maga érdeki, az, hogy a fűvott üveg hogyan formálódik szinte önmagától, hogy a porcelán mit visel el, nemcsak statikailag, hanem formáját tekintve is az anyag természetéből adódóan. Munkássága szorosan kapcsolódik Makovecz Imre építőművészetéhez.

Kettejük barátsága, kapcsolata hosszú időre nyúlik vissza. Csertő Lajos nevéhez fűződnek a Közép-Európa egyedülálló épületdíszeként is számon

tartott százhalombattai templom és a lendvai színház tornyainak épület-szobrászati elemei. De ő készítette a paksi templom, a sevillai magyar pavilon, az egri uszoda, vagy a zalavári Millenniumi Emléképület épület-szobrászati munkáit is. Az építész tervei alapján az ő műhelyében készültek a gyártmányrajzok, ott folyt az elemek legyártása, majd a szállítást és a helyszíni munkát megszervezve a helyszíni beépítést is ő végezte. Legutóbbi, a Mesterhez kapcsolódó munkái a devecseri Újjászületés-kápolna, (2012) üveg felülvilágítója, kapurácsa, a réz toronycsúcs, és tornyainak a statikailag is különleges felfüggesztésű vörösfenyő szárnyai.

Ugyanebben az évben készült el a makói Hagymatikum központi terének tízméteres életfaoszlopként megfogalmazott gépészeti tornya. Ez az utóbbi, akár a többi alkotás, műhelykörülmények között készült. A kontúrt adó szerkezetre faragták rá a testet, melyre több rétegben került rá az üvegszövet és a poliésztergyanta.

A szobor egyedi megformálású befűvórácsokat rejt, az egyedi lakatos-elemek és a toronycsúcs szintén a művész munkái.

A közös munka nem zárult le a Mester halálával. 2013-ban készült el a sárospataki vár előterének felújítása. Az idei nyilatkozatokat figyelembe véve egyre több remény mutatkozik arra is, hogy az újvidéki „hideg napok” megtorlásaként a délvidéki magyar lakosságot érő 1944/45-ös szervezett mészárlás áldozatainak is megadható a végtisztesség. A szerb hatóság engedélyével végre talán felépülhet az újvidéki temetőben a Makovecz Imre által tervezett emlékmű, melynek modellje látható Csertő Lajos műhelyében.

Nemcsak a hazai, hanem a külföldi, főként ausztriai megbízások is ismertté tették műhelyét. Mindig izgatták a különleges mérnöki gondolkodást igénylő feladatok, tervezett hidat, hidraulikus liftet is.

Napjainkban ideje jó részét a Duna-Tisza csatorna és tórendszer óriásprojektje köti le, melyben egy kínai befektető és holland egyesületek is látnak fantáziát. A Duna egyéb terveiben is központi szerepet játszik. Ilyen például a folyó vizét kiemelő óriáskerék, vagy az árhullám esetén alkalmazható önjáró vízturbina, úszómű a folyók áramlásnövelésére.

A keszthelyi főtér rekonstrukciója keretében bízták meg az egykori kút helyén álló fedett építmény színes üvegfelületeinek elkészítésével 2012-ben. Ez alatt Mikus Gyula keszthelyi szobrászművész Kisfiú a hallal című kisplasztikájának felnagyított változatát helyezték el.

A Csongrád megyei Árpádhalom községhez is régi jó kapcsolat fűzi. A falutól keletre található a település névadójául szolgáló halom, melyre 1989-ben állították fel Makovecz Imre Életfáját. A 2000-es évek közepén az alkotást felgyújtották. Az önkormányzat megbízásából 2011-ben Csertő Lajos építette újjá. Ezt követően a település központjába kisebb köztéri építményeket, piacot tervezett, a sajátos karakter, a hangulat létrehozása, a község felvirágoztatása érdekében. Jelenleg a Károlyi kastély kertjébe szánt turulszobron dolgozik.

Vándorokat fogad a Kós Károly Egyesülés Magániskolájából, az anyagi nehézségek és számos kifizetetlen megbízás ellenére sem veszít a lelkesedéséből és kísérletező kedvéből. Legutóbbi barcelonai kiállításán Gaudihoz hasonlították. Ha jobban ismernék, mondta Makovecz Imre, akkor magyar Leonardóként emlegették volna.

Fontosabb munkái:

- Orosháza: szökőkút (rogyasztott üveg, krómacél)
- Paks: római katolikus templom (fémszerkezetek, toronyszerkezet, toronysisak, krómacél hold, aranyozott nap és kereszt)
- Sevilla: magyar pavilon (tornyok fém és acélszerkezetei, toronysisakok, króm- és aranyozott díszek, tető rézburkolás, belső rézlemez burkolatok, sárgaréz feliratok)
- Sárospatak: Árpád vezér Gimnázium (sárgaréz- és krómháló korlátok, külső rézburkolatok)
- Százhalombatta: katolikus templom (toronyszerkezet, sisak, aranyozott kereszt, homlokzati rézsárnyak, aranyozott napkorong, rézsarv, rézburkolatok)
- Mittendorf an der Fischa: (Ausztria) Fischa-parti házak, erkélykorlátok, belső üvegfalak, korlátok, burkolatok)
- Zalavár: Millenniumi Emlékmű, (rézburkolat, aranyozott- és króm toronydíszek)
- Keszthely: főtér (kútháztető színes üvegfelülete)
- Makó: Hagymatikum (gépészeti torony)
- Devecser: Újjászületés kápolna (fa szárnyak, a kupola fémszerkezete, színes üveg, toronycsúcs)
- Árpádhalom: arcualatterv, (piac, Árpádkereszt, fa turul, harangláb, történeti életfa, pergola, utca- és üdvözlőtábla, templom üdvözlőtábla, templom- és temetőkapu)

- Csenger: görög katolikus templom (toronyszerkezetek, toronysisak, rézsárnyak, aranyozott kereszt, kupola, felülvilágító, „négy világtáj” szárny)
 - Velencei biennále 2000: Magyar pavilon, Atlantisz-plasztika
 - Petőhenye: Szent István templom (toronyburkolás, üvegfal, belső oltár, kereszt, korpusz, szószék, áldozókút)
 - Budapest: Szent Margit Gimnázium (toronyszerkezet helyreállítása, korlát, aranyozott kupoladíszek, aranyozott kereszt)
 - Eger: Bicskey Aladár Sportuszoda (toronyépület, toronydíz, az uszodaépület homlokzati díszei, lépcsőkorlátok, a torony fémszerkezete, rézkupola, üveg-és réztoronycsúcs)
 - Lendva: színház (toronyok acél belső tartószerkezetei, 1. és a 2. toronysisak, a 3., 4. és az 5. torony díszei, szárnyak, aranyozott csúcsok, épülethomlokzati díszek, rézlemez burkolások)
 - Herend: A Herendi Porcelánmanufaktúra RT. Épületrekonstrukció (acélszerkezetű csarnok épülettervezése, legyártása, megépítése, faltartó acélszerkezetek, nyílászárók legyártása és beépítése, lift, liftakna-burkolatok, lemezburkolatok, feliratok)
 - Piliscsaba: Pázmány Péter Katolikus Egyetem (acél torony- és kupolaszerkezetek legyártása, beépítése, toronysisakok lemezfedése, szárnyak legyártása, beépítése, 4 aranyozott csúcs, burkolások)
- Csertő Lajos alkotásainak gazdag tára megtekinthető a www.cserto.com honlapon.

Díjak, ösztöndíjak:

1979-ben, 1981-ben a Nemzetközi Kerámia Stúdió ösztöndíja Kecskemét

Egyéni kiállítások:

1977: Dunai Vasmű Tanácsterem, Dunaújváros

1978, 1984: Városközpont, SZÜV szabadtéri kiállítások Kecskemét

1985: Városközpont, szabadtéri kiállítás Orosháza, parkerdő szabad-
téri kiállítás Dunaújváros

1986: Fajtakísérleti Állomás, szabadtéri kiállítás Székkutas

1999: Stone+tec Kiállítócsarnok Nürnberg

2000: Építészeti Biennale, Magyar Pavilon Velence (I)

2018: Hírös Agóra Kecskemét

2018 szeptemberi kiállítás a kecskeméti Hírös Agórában

Kecskeméti János

A Rendőrfalu legidősebb polgára Kecskeméti János. Életútja szinte átfogta a városrész közel egy évszázados történetét. Itt telt el életútja, tanúja volt a Rendőrfalu kialakulásának és fejlődésének.

Kecskeméti János 1919. szeptember 25-én született Helvéción, Kecskemét mellett. Szülei Kecskeméti János és Budai Ilona voltak. Először saját földön gazdálkodtak, napszámba jártak, majd az édesapa 1918-ban bekerült a város útmesteri hivatalához, e minőségben megkapta az akkor Törökfői 84. számozású útfenntartó házat, ami a mai Mindszenti körút helyén volt. Ez az épület később elbontásra került. Hasonlóképp elbontásra került Bóka József városi kocsis itt álló háza, valamint a városi jégpince, ahová az ekkor még kiépítetlen Széktóból hozták telente a jeget.

Kecskeméti János mint a Rendőrfalu legidősebb lakosa távoli emlékeiben megőrizte az első utcák kiépülését, kezdve az 1921-es parcellázástól. Az első utcák (Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabadkai utcák) lakói főként rendőrök voltak, innen jött az elnevezés. Megjelentek az üzletek, vendéglátóegységek, az első a Kalapos bolt és kocsmá volt a Kolozsvári utcában.

Az élet csendben, munkával zajlott. Balesetek, bűncselekmények nem történtek. Az emberek, bár szerényen éltek, hiányt lényegében nem szenvedtek. Egy lakástűzre emlékszik 1930-ban, amikor a gyufagyári házakban a szülők távollétében két kisgyermek felgyújtotta a szobát, de a szomszédok észlelték a veszélyt, és az ajtót betörve kimentették őket.

Az akkor a Matkói úton, 1925/26-ra felépült Vécsey iskolában kezdte tanulmányait, majd a Kistemplom, ma Czollner téren lévő iskolában folytatta.

A szabómesterséget Buczkó Mihály elismert iparosnál, mesternél tanulta meg, majd a szakmájában dolgozott. Közben folyamatosan megfigyelhette a Rendőrfalu utcáinak déli irányú terjeszkedését. A család a Szabadkai utcában épített házat, ő ma is itt él. Szülei révén erős katolikus hitet, indíttatást kapott, ez egész életén át elkísérte, erőt merített belőle.

Lassan eltűntek a gödrök, a buckák, helyüket utcák, házak foglalták el. Az itteni talaj egyébként kitűnő anyagot nyújtott az itt működő két téglagyár számára.

Tagja volt a kecskeméti levente díszszázadnak, ezt a katonai szolgálat követte, először az 1. lovasezredben, melynek osztályai Kecskeméten, a Konzervgyár helyén lévő lovassági laktanyában és Nagykőrösön állomásoztak. Az átszervezést követően a gr. Nádasdy Ferenc huszárezredben szolgált. Alakulatával részt vett az 1941. áprilisi délvidéki bevonulásban, melyért megkapta a Délvidékért emlékérmét. Ezt követően Munkácson, Nagyváradon is szolgált.

A háborút követően otthon folytatta a szabómesterséget, az iparengedélyt azonban 1950-ben be kellett adnia. Ezt követően az Állami Áruházban, majd a Bajai Ruhagyár üzletében dolgozott, ahol alakításokat kellett végeznie. A nyugdíjba vonulást követően sem adta fel a szakmát, számos kisebb munkát végzett otthon.

Viszonylag korán, 1943-ban házasodott meg. Felesége, Szabó Emília (1921–49) tragikusan fiatalon, 1949 karácsonyán halt meg, árván hagyva az 1944-ben és 1945-ben született két kislányt, Emíliát és Ágneszt. A tragédiától függetlenül ők is értékes életpályát futottak be, a nagykőrösi Toldi szakközépiskola után az élelmiszeriparban és a közigazgatásban dolgoztak.

János bácsi aktív közéleti ember. 1948-ban bekapcsolódott a kecskeméti cipész iparosok által kezdeményezett Iparos Kodály Kórusba. Különbéféle, főként egyházi kórusokban azóta is folyamatosan szerepel. A Kodály-kórusban végzett tevékenységéért 1988-ban kitüntetésben részesült. Tagja volt a KISOSZ országos vezetőségének, foglalkozott eszperantizmussal is.

Mint II. világháborús honvéd, tagja volt a Honvéd Hagyományőrző Egyesületnek is. Emlékeit több más idős HOHE-taggal együtt 2015 májusában megörökítette a HM Filmstúdió által forgatott dokumentumfilm.

A város régi, igazi polgáraként szinte minden egyházi, közéleti rendezvényen, ünnepségen megjelent. Mint a Rendőrfalu legidősebb és a város egyik legidősebb polgárát elismerés és tisztelet övezte. A közelmúltban „örökös hazába” költözött.

*Kecskeméti János
családjával*

*Kecskeméti János édesanyja, balra első férje, Vígh János,
jobbra id. Kecskeméti János,
az alsó képen a sokgyermekes család a 30-as években*

*Katonaként 1941-ben, családjával 1949-ben,
az alsó képen az 1940 tavaszi belvíz a Rendőrfalu határában*

Kecskeméti Jánost 95. születésnapján Lévai Jánosné és Márk Kornél köszönti

Kecskeméti János átveszi HOHE igazolványát

Soósék, a zenészek

Nem volt olyan falusi lakodalom, ahol nem ők húzták volna a talp alá valót. Menyasszony-bámulós, sütemény-körbékínálós utcai show-műsorok esetében is ők vitték a prímet. Ha kellett, kivilágos kivirradtig vigadtatták a násznépet. Soós László és zenekara neve az 1950-es, 60-as, 70-es években szorosan hozzátartozott a Rendőrfalu történetéhez, zenei világához. Mindenki ismerte, szerette őket, sokan őrziük életre szóló emlékeket róluk.

Soós László így vall önmagáról, zenei pályájáról:

„Gyermekkoromban szájharmonikáztam. Vécseynél végeztem el a 6 elemi, az első időben földműves munkával kerestem a kenyerem, 12–15 éves koromban cimbalmozni tanultam. 1948-ban megesküdtem a feleséggel, beköltöztünk a Joó Mária utcába. Megszületett lányom, Marcsi, majd egy év egy hónapra rá a fiam, Lali. Ahogy nőtt a család, 1950-ben átköltöztünk a Tűzoltó utcába.

Akkor már a Konzervgyár üzemében meósként dolgoztam, feleségem pedig áruátvevő lett ugyanott. Elhatároztam, hogy azt csinálom, amit szeretek, zenész leszek. Először tangóharmonikával mentem egyedül oda, ahová éppen hívtak.

Később Károlyi Laci csatlakozott hozzám hegedűjével, majd Németh Józsi egy nagyobb klarinéttal. Változtak a nóták, változtak a hangszerek is hozzá. Az új dalokhoz más zenészsorok kellettek. A kitűnő szaxofonos Kovács Mihály is frissítette zenekarunkat, s együtt örömeztünk 30 évig. Hogy teljes legyen a csapat, dobosnak Horváth Árpád bácsit választottuk. 10 évig zenéltünk együtt. Egyszer Lali fiam, aki 8-10 éves lehetett, eljött egy rendezvényünkre. A szünetben odaült a dob mellé és úgy ütötte, mint akinek a vérében van a ritmus minden üteme. Sohasem tanítottam, született tehetség érzésével nyúlt a hangszerhez. Úgy gondoltam, a zenei pályán kell tovább folytatnia. Kékesihez írtam be harmonikázni, de nem szeretett gyakorolni, és abbahagyta.

Vasárnaponként az ágasegyházi Libor étterembe jártunk muzsikálni. 7–8 évig szórakoztattuk az ágasegyháziakat. Ezt követően Bérczy Béla harmonikával, dobbal növelte zenekarunk létszámát. Sajnos ő balesetben meghalt. Kovács Miska követte szaxofonosként. Fodor Ádám szintén szaxofonosként jött be hozzánk. A két szaxofon a lassú számoknál álom-

szerűen hangzott, szinte sírt, az egyik szólózott, s tercelt rá a másik. Később vettem egy orgonát, szintetizátort.

1974-ben kiköltöztem a Rendőrfaluból és a Csóka utcán vettünk egy házat. Miután mindkettőnk látása romlott, eladtuk a házat. Beköltöztünk a református egyház öregek otthonába. Még most is minden nap gyakorlok, hetente egyszer 7–8 dallamcsokrú zenével szórakoztatom sorstársaimat. Nekem a zene az életem, még ma is ez tölti ki a hétköznapijaimat. 91. évemet taposom, feleségem 87 éves. Van két csodálatos leányunkánk.”

Szinkó Mihályné emlékei

Szinkó Mihályné Túri Erzsébet (Pötyike) köztiszteletnek örvend a Rendőrfaluban. Hosszú ideig volt óvó nő a rendőrfalusi óvodában, emellett tanácstagként közéleti szerepet is vállalt. A család tagjai, a testvérek is sokat tettek a közéletben, oktatásban, a városrész szépítéséért. Így testvérei: Probojác Miklósné Túri Éva eredményes kosárlabdázó, elismert pedagógus, iskolaigazgató, a városrész önkormányzati képviselője, Prinz-Jakovicsné Túri Irén szintén elismert pedagógus, Túri Zoltán pedig eredményes, elismert kőműves, építőmester volt.

A továbbiakban Szinkó Mihályné (Pötyike) visszatekintését ismertetjük.

„Az úgynevezett villanygyár, ami most hőerőmű után a városból kifelé volt a Vasgyár, majd a Gyufagyár. Sok a Rendőrfaluban élő ember kapott itt munkát, a téglagyáriak télen is.

A mostani parkettagyár helyén kukoricaföld húzódott, ahol később épült a parkettagyár és a Röviköt Vállalat. Az átrakóállomástól a mai Matkói út vezetett a Rendőrfaluba. Itt volt vegyes üzlete és italmérése Kerekes Lászlónak, mellette szintén italmérése Czirkos Mihálynénak. Tovább az úton található a Vécsey-féle iskola, ahová sok gyerek járt az alsó tagozatba, majd egy terem bővítésével itt helyezték el a kisegítő iskola egy csoportját, ahol Nagy Lászlóné, Erzsike tanított.

Az iskola mellett volt a téglagyár, ahol még az 50-es évek végén is készítették téglát. A hozzá szükséges agyagos földet a környéken termeltek ki. A férfiak nagyon nehéz munkával elkészítették a „sarat”, az asszonyok pedig nagy asztalokon formálták a téglát, amit gondosan feltisztított, homokkal felszórt nagy ‘placcokon’ formába állítottak sorba. Amikor ez

megszikkadt, a gyerekek segítettek forgatni, aztán bevitték az úgynevezett ‘szín’ alá, ahol egész nyáron száradt. Télen a férfiak dolga volt ‘tragacsokon’ feltolni a téglát a kemencékbe. Ott berakták a tüztérbe, és alágyújtva égették ki a téglákat. A kiégetett téglákat visszavitték a szín alá, és előkészítették eladásra. A kemencék teteje olyan volt, mint egy padlás, ahol melegedtek a felnőttek, a gyerekek játszottak, az asszonyok mosott ruhákat szárítgattak, és még főzni is lehetett. A Matkói úton levő ún. „három házakban” laktak a téglás családok. Nyáron a téglakészítéssel, télen pedig alkalmi munkából nagyon szerényen, de becsületesen éltek.

A Matkói út végén volt egy másik téglagyár is, de ott korán befejeződött a munka, lerobbantották a nagy kéményt is. Ezen a területen épült a Szék- és Kárpitósi Vállalat, amit mindenki csak bútorgyárnak hívott. A faluban munkát vállalni tudó emberek itt találtak munkát. A gyár másik oldalán épült a Kósafalu. Kósa Antal tsz-elnök kiosztatta a valamikori egyházi birtokokat, ahol családi házak épültek a Magyar-Szovjet Barátság Tsz. hathatós segítségével. Az itt lakók dolgoztak a tsz melléküzemágaiban (pékség, gyümölcsös, asztalos- és lakatosüzem stb.).

Amikor a Matkói úti téglagyár megszűnt, a kéményt lebontották, majd a Finommechanikai Vállalat alakította át a téglagyár épületeit. A mögötte levő 4–5 lakásban a mai napig laknak. A ‘háromházakat’ is meg tudták venni az ott lakók, és bővítették a saját elgondolásaik szerint. Az itt élő emberek többsége a bútorgyárban helyezkedett el. A meglévő épületeket a mai napig ápolják, szépítik, virágosítják, bővítik. A terület csatornázott, vízzel, villanyal ellátott.

A Rávágy térre futott be a bugaci gőzös. A Kiskőrös felől induló emberek ezen érkeztek Kecskemétre. (Piacra, munkahelyre, iskolába stb.) Amikor 1959/60 körül elkezdték építeni az ún. Leninvárost, a Rávágy téri állomás megszűnt, csak a Halasi úton levő állomásig közlekedett a kisvasút. A Halasi úton tovább haladva volt egy vegyesboltja Váczi Ferencnek, terménydarálója Kormányos Józsefnek, cipésműhelye Szántó Istvánnak, kocsmája a Farkas családnak, trafikja Végh bácsinak, majd újra egy vegyes bolt következett, a Szabadkai utca sarkán, amely Budai Sándoré volt. Majd a 60-as években zöldségbolt és cukrászda nyílt a téren. 1979-ben felépült a Szabadkai utcán a négycsoportos óvoda, könnyítve ez által a Zentai utcai óvoda elviselhetetlen zsúfoltságán. A Halasi út végén húsbolt is üzemelt, sajnos csak rövid ideig. A tér,

amelyre több létesítményt is terveztek, végül is nem épült be. Most játszótérként funkcionál, ahol kulturált körülmények között sok gyermek játszhat, sportolhat.

A lakosság leginkább a leninvárosi ABC-ben vásárolt, és a „Tamás” meg a „Miklós” boltokban is.”

Az óvodák története

A Zentai utcai óvodát 1938-ban egy magánszemélytől vásárolt házban a Katolikus Nőegylet nyitotta meg. A Nőegylet vezetője Chiovini Károly főorvos felesége volt. Központja a Katona József Színházzal szemben levő nagy épületben helyezkedett el. Később ott volt a rendőrség, ahol ma üzletsor van. Karácsonykor az óvodások műsorral kedveskedtek a Nőegylet tagjainak. Az óvó néni Fodor Ágnes volt, akinek nővére, Fodor Viola az iskolában tanított. Az óvó néni csodálatosan hegedült, a gyerekek pedig énekeltek és jeleneteket adtak elő. A Nőegylet tagjai megajándékozták az óvodásokat, cipő, édesség, játék stb. volt a karácsonyfa alatt. Ági néni munkáját daduskák segítették: Kara Pálné, aki a szomszédban lakott, majd az óvoda udvarán épített kis szoba-konyhás lakásban élt. Almási Péter és családja lett a gondnok. Almási „mama” egy tünemény volt, énekeket, meséket, verseket örökített át Ági óvó nénitől. Ő lett az óvoda mamája, még nyugdíjba vonulása után is bejárt a gyerekek közé mesélni, énekelni. Később Lukács Tiborné Vécsey Klára vezette az óvodát. 1972-ben elköltöztek Kecskemérről, így a vezetést Horváth Lászlóné Marika vette át. Ő nagyon kreatív, víg kedélyű, emberséges vezető volt. 1985-ben a Zentai utcai óvodában az oktatás megszűnt, a gyerekek és a két óvónő átkerültek a Szabadkai utcai óvodába.

Pötyi néni személyes emlékeiben így jelenik meg az óvodai oktatás:

„1962-ben kerültem a Zentai utcai óvodába. Pár évre rá már olyan sok volt a gyerek, hogy a nevelői szolgálati lakás szobáját is átalakították csoportszobává, és ide 1972-ben Zsíros Éva óvónőt neveztek ki. Dolgoztak itt még több évig: Schifterné Marika, Szabóné Jutka, majd 1975-ben Schidler Ferencné Osváth Zsuzsa, 1976-tól pedig Prinzné Túri Irén. Ez idő tájt két csoporttal 4 óvó nő és 3 dajka, valamint a mindig velünk levő Almási mama foglalkozott. Daduskák voltak: Adamik Andrásné, Bíró Józsefné és Virágh Lajosné.

1985. július 1-jétől az épületet átvette az iskola. Az első és a második osztály, valamint a délutáni napközi működött itt Prinzné vezetésével, aki az iskola dolgozója lett. 2009-ben az épület életveszélyessé vált, és a tanulók, a nevelők átkerültek a Halasi útra.

A régi Rendőrfalu a gyufagyári házaktól az ONCSA házakig volt beépítve, a Brassói utca volt a határ. Később a többi területet is kiosztották, egészen a Matkói útig, amely telkeken szép házak épültek zömmel családi összefogással, OTP-kölcsön igénybevételével. Az építéseket Túri Bálint kőműves mester, építő kisiparos végezte, aki sokszor egyéb ügyekben is segítségére volt a lakosoknak. Sokat építettek itt még id. és ifj. Fodor Gyula és Halász Pál kőműves mesterek is. Sajnos, Túri Bálint 1957-ben elhunyt, de sok lakos szeretettel gondol ma is a Túri bácsira.”

Az 1980 és 1990 közötti időszakra a Rendőrfalu lakosai tanácstaggá választották Szinkó Mihályt. Nagy lelkesedéssel végezte társadalmi megbízatását, melynek eredményei az utcákban a járdák betonozása, buszmegállók építése, a szilárd burkolat elkészülte a Kassai utcában, majd 1984-ben elkezdődtek a gáz bevezetésének munkálatai Takács Béla és Nagy László tanácstagokkal összefogva. A lakosság ügyes-bajos dolgait a három tanácstag igyekezett megnyugtatóan rendezni, intézni.

*Horváth Lászlóné, Marika és Szinkó Mihályné,
Pötyi óvó nénik előtt az óvodások édesanyjukat
köszöntik 1980 táján a Zentai utcai óvodában*

A falu óvó nénije, Szinkó Mihályné Túri Pötyike

Leültünk melléje, s mint egy patak, úgy öntötte magából egymás után a történeteket, kifogyhatatlanul. A Rendőrfalu regéit olyan intenzíven, ízese- sen adta elő, mint egy nagy mesefolyamot. Mi meg szájtátva hallgattuk.

– Ahogy jöttem a Lócsei utcán, láttam egy Tivadar boltot. Működik még? – kérdezem.

– A Szabó pékség volt, a rendszerváltás körül indította a feleségével együtt. Az udvarban volt a sütödéjük. Remekül ment a boltjuk egészen addig, amíg a férj egy csúnya ütközéses baleset következtében elvesztette az életét. Minden szombat reggel, amikor odamentem, még meleg volt a kenyér. Innen terítettek a város számos boltjába is. Csütörtökönként nyugdíjasoknak 20% kedvezményt adtak a kenyérre. Az asszony a férje halála után még két évig vitte, majd eladta az üzletet. Az új tulajdonos is boltot nyitott, de nem ment. Most nincs benne semmi, ha jól tudom.

Nagymamámék a téglagyári 3-as házaknál laktak a középső 8 lakásosban. Nyáron megvettek egy kocsi dinnyét, begurították az ágy alá, mert a szoba földes volt és hűvös. Áthívott bennünket a mama.

– Menjetek és válasszatok ki egy dinnyét. Volt kemencéjük, mindig abban sütötte a friss kenyeret. Dinnyével együtt ettük a meleg gőzölgő karéjt. Még ma is emlékszem az ízére.

Szüleim a házasságkötésük után a Tóthékhoz, a Daliékhoz költöztek albérletbe. Bálint testvérem meg én ott születünk. Majd apámék meg- vették a Rendőrfaluban, az új osztáson, a 4. utcában azt a telket, ahol még most is áll a szülői ház.

Először felépítették az egy szoba-konyhát, ebbe költöztünk mi be. Miután előttünk nem volt sok ház, a kertünkből akkor még teljesen rá lehetett látni a téglagyári lakásokra. Reggelente innen lestük, hogy a nagymama elindult-e már. Bizony a nagymama minden nap jött, és minden áldott nap hozott valamit, ha mást nem, hát két szem kocka- cukrot, vagy két szem kekszet. Egyszer látjuk ám, hogy siet, a kezében egy hatalmas, asztalterítőbe kötözött óriási csomaggal. Amikor kibon- totta, rengeteg meleg pattogatott kukorica volt benne.

Gyermekkoromban sokat jártunk a téglagyári ringbe. A téglagyár kéménye óriási volt a mi szemünkben. A tető meleg volt, a nyílásokon a téglagyári asszonyok egytálételt főztek. A földre leteregették a kimosott ruhákat, amelyek azonnal megszáradtak. Nagyanyám és anyám is téglát

vert, a nagybátyám sarat kapázott. Nagy asztalszerűre terítették föl a sarat. Az öntőformák zártak voltak, kikanyarítottak a sárból egy téglányit, majd azt a száraz homokra borították. Cigi Mari édesanyjának nem volt ujj a kezén, de olyan ügyesen, villámgyorsan verte a téglát, hogy mindenkit fölözött.

Amikor megszáradtak, mi gyerekek lettünk a forгатók pár fillérért, édességért. A szikkadt téglákat bevitték a szín alá. Amikor a színek megeltek, tragacsokkal a téglákat behordták a kemencébe, majd szépen körbe rakták, alágyújtottak, kiégették. Végül lovas kocsival vitték eladni.

Háború idején én 5-6 éves lehettem. Bizonyos dolgokra emlékszem, édesapám is sokat mesélt. Rengeteg zsidó embert gyűjtöttek a téglagyárba össze, mi kíváncsiak voltunk, de a csendőrök puskatussal elzavartak. Az én apukám, aki a Magyar Szociáldemokrata Párt helyi szervezetének elnöke volt, nyilvánvalóan nemcsak magánemberként, hanem a szervezete nevében is odament, hogy számon kérje az öröket, hogy mit csinálnak. Azt felelték, hogy ha még egyet lép, lelövik. Ablakból lestük, ahogy vitték az állomásra az ismerős zsidókat, akik annyit segítettek nekünk, köztük a Balázs doktor bácsit, a mama kedvenc kereskedőjét, aki mindig azt mondta, hogy Rózsáné, ne törődjön semmivel, vegye meg a lányának azt, ami kell, majd kifizeti, ahogy tudja. Az emberek integettek és sírtak utánuk az ablakokból.

A kitelepítéskor Hetényegyházán, a Béli Lajos kastélyában húzódtunk meg.

1956 nyarán végeztem el az óvónőképzőt, és nem kaptam rögtön állást. Szeptemberben Kiskunfélegyházán lett volna valami, de apám nem engedett el. Miután közbejött a forradalom, egészen márciusig nem dolgoztam. Az óvónőképző óvodájában kezdtem a pályafutásomat.

Édesapám 1941-től maszek kőműves, kivitelező és építető is volt egyben. Tragikus balesetben hunyt el fiatalon. Bálint akkor még Szegedre járt, Éva és Öcsi testvérem a Halasi útra, Inci meg nagyon kicsi, két éves volt. Anyám vitte tovább apám üzletét Kiss János üzlettársával együtt. Majd amikor a Bálint végzett, ő vette át a vállalkozást. 2 évre rá visszaadta az ipart.

Anyu az óvodában helyezkedett el mint dajka. Amikor a Zentai utcai óvodába kerültem, Perjési Pál igazgatósága alatt dolgoztam, aki katonás szigorúságot követelt. Benne rettentően gyerekek centrikus, becsületes embert és főnököt kaptam. A Bérczi család tanítódinasztia volt a kiskecs-

keméti iskolában, de a családfő, Gyuszi bácsi a Halasi útiban is tanított. Érdekes, hogyan szövődtek a tanítói kapcsolatok. Pali bácsi második felesége, Bérczi Karola szintén tanítónő, annak a testvére, Bérczi Gyula vette el Perjési Pál első házasságából való Hédi lányát, aki sajnos már nincs közöttünk.

Pötyi óvó néni 1969-ben a Zentai utcai óvodában

Én a falu minden gyerekeit óvtam, tanítottam, ismertem a szülőket, nekem ez olyan, mint egy nagy család. Az óvoda gyermekvédelmi felelőseként számtalan családot meglátogattam, környezettanulmányokat végeztem a gyerekek fejlődése és biztonsága érdekében.

1980-ban választottak meg a falu tanácstagjának, és 10 évig voltam ebben a pozícióban. Itt születtem, 1960 óta élek a Bakonyi Antal utcai házukban. Szívműtétem miatt Nagykőrösre vittek, ott voltam rehabilitáción, de nem mozdultam ki soha a faluból. A férjem 1986-ban hunyt el. Ferike unokám 1991-ben született. Már 20 éve, hogy édesanyám is elment. Amikor Éva húgommal egykoron bementünk a Katona József Gimnáziumba, Adamik tanár úr rögtön rácsapott, nagyszerű kosarassá nevelte. Bejárta a világot általa. A Feketeerdei iskolában tanított. Amikor 1986-ban elment Berényi Sára, őt nevezték ki iskolánk

igazgatójává. Élt-halt az iskoláért. Megszervezte a kosárlabda pálya építését társadalmi munkában. A sportcsarnok megépítését is neki köszönhetjük. Az egyik osztálytermet átadták a falu nyugdíjasainak, amelyet 2007-ig én vezettem. Éva húgom a családuk szíve, motorja. Ő az, aki összetartja a megmaradt Túri családot.

A Nyugdíjas Klubról

2002-ben az iskola igazgatójának javaslatára az önkormányzattal együttműködve megalakult a Rendőrfalusi Nyugdíjas Klub, melynek működéséhez az intézmény nagy segítséget nyújtott. A vezető Szinkó Mihályné lett. Kéthetente két órát találkoztak az idősek (kb. 20–25 fő) az iskola egyik termében, amit térítésmentesen bocsátottak a Klub rendelkezésére. Névnapokat, karácsonyt tartottak, nemzeti ünnepekről is megemlékeztek, több nyugdíjas klubbal is tartottak kapcsolatot. Ifjak, idősek napját is rendeztek a gyermekekkel közösen, főztek nekik, rajzversenyen voltak velük együtt, közös csapattal indultak az akadályversenyen is. Közösen ünnepelték meg a karácsonyt, tartották a gyermeknapot. Szerepeltek az idősek az iskola rendezvényein is. Kirándulásokat is szerveztek, melyek felejthetetlen élményt nyújtottak nekik. A klub tagjai mindig nagyon várták a keddi napokat, amikor találkoztak, de a gyerekek is várták a „néniket”, hogy mikor jönnek. A Klub 2008-ban megszűnt, mert a tagok nem vállalhatták azokat a feltételeket, amelyeket az önkormányzat kiszabott.

Kállai Rudolf (1927–2015)

Kállai Rudolf 1927-ben született. Itt a Rendőrfaluban nőtt fel, gyakran gyermekkori emlékképeket idézett fel a városrész fejlődéséről, múltjáról. Az 1929-re felépült elemi iskolában kezdte el tanulmányait. Gyermekkorában szemtanúja volt az ONCSA-telep építésének, mely az 1940-es évek elején viszonylag gyors ütemben felépült. Az itt élő családokat szinte mind személyesen is ismerte.

1941 után szakmát tanult, majd az 1940-es évtized második felében a tűzoltói pályára lépett.

A rövid tűzoltói munkát az 1940-es évek végén a katonai hivatás váltotta fel: tüzértiszti főiskolát végzett, az 50-es évek folyamán a Magyar Néphadsereg hivatásos tisztje lett. Főképpen Békés megyében Dobozon, Orosházán, Békéscsabán teljesített szolgálatot.

Orosházán ismerkedtek meg feleségével, Erzsike nénivel, majd 1953-ban összeházasodtak.

Az 50-es évek közepén leszerelt, hazatértek Kecskemétre. Az 50-es évek végén épült be a Lócsei utca, az itt kapott telken építettek családi házat.

Civilben műszaki területen a SZIM-ben, majd a mezőgazdaságban, a közeli termelőszövetkezetben is dolgozott egészen nyugdíjba vonulásáig. Minden munkatársa, ismerőse becsületes, pontos emberként emlékezett rá.

Fiait szigorral, igényesen nevelte: Rudolf 1953-ban született, ő géplakatosként dolgozik. Zoltán 1955-ben született, ő a Közgazdasági Szakközépiskolában érettségizett, majd a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán folytatta tanulmányait. Jelenleg a Bács-Kiskun megyei OTP osztályvezetője. Rudi bácsit és Erzsike nénit a család több generációjának, a gyerekeknek, és az unokáknak a szeretete vette körül.

Rudi bácsit a környékben mindenki nemcsak korrekt és becsületes, hanem jóindulatú, segítőkész emberként is ismerte.

Mikor már ereje csökkent, a viszonylag magas életkorában is ügyelt egészségére. Sajnos, ennek ellenére 2015. december 23-án a betegség legyőzte.

Több mint 50 éve a Rendőrfaluban Pap Istvánék családtörténete

A Bakonyi Antal utca lakói lettünk

1965-ben fiatal tanítóként a Megyei KISZ Bizottságon dolgoztam úttörő megyei titkár beosztásban. Feleségem a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola fiatal matematika–fizika szakos tanára volt. Júniusban született kislányunk, Éva. Elhatároztuk, hogy Tataházára megyünk tanítani, ahol tárt karokkal és lakással vártak bennünket. A főnököm azonban ragaszkodott hozzám, a város meg a feleségemhez, és elintézte, hogy részünkre a Megyei Tanács pedagógus szolgálati lakást vásároljon. Nekem kellett eladó házat keresnem.

Több ház megtekintése után a Rendőrfalu új osztásában, a Bakonyi Antal u. 7. számú ház ellenére megtetszett, hogy még nem volt befejezve, és lévén utcasarkon, előtte is, mögötte is mély gödrökben víz állt, a vízben éppen kacsák úszkáltak, tollázkodtak.

Az adás-vétel lebonyolódott, és késő ősszel beköltözhattünk a házba. Decemberben már saját otthonban melegedett a 3 tagú családnk, ami nem is volt egyszerűen megoldható. Szenet és fát a városban nem lehetett folyamatosan kapni. A hideg jött, tüzelő meg nem volt. Az eladó, Kovács László édesanyja, egyik szomszédunk adott tüzelőt kölcsön addig, amíg a kereskedéshez megérkezett az újabb szállítmány, és tudtunk tüzelőt venni az első télre, amiből a kölcsönt is visszaadhattuk.

Egyik szobában cserépkályha, a konyhában teatűzhely volt. Villanyon kívül más közmű még nem volt. A vizet a szemben lakó Kecskés Antalék kertjében lévő egykori temető kútból vödörrel, kannával hordtuk. Mosdáshoz, a gyerek fürdetéséhez a vizet fazékban melegítettük, a fürdető- és a fürdőkádba, mosdókagylóba öntve folyt a tisztálkodás, mert a víz- és csatorna vezetékeket beépítették már, hiszen várható volt a nyomóvezeték megépítése is. A kert végében potyogtatós WC állt. Hamarosan megtörtént a ház pedagógus szolgálati lakássá minősítése. A lakbért havi 460 Ft-ban állapították meg, ami alig volt több mint a korábbi egy szoba albérleti díja. A vízvezetéket másfél év múlva, 1967-ben építették ki az utcában, amire azonnal rá is kötötték a házat. Nem kellett többé vízért a szomszédba menni, és a kert végében a potyogtatós WC-t is elbonthattuk. Portánként egyszeri 1980 Ft-ot kellett közműfejlesztési hozzájárulásként fizetnie minden itt lakónak. Ez kettőnk egy havi fizetésének a 75%-a volt. A fürdőszobába nemsokára villanybojlert is tudtunk szereltetni, így a meleg víz is biztosított lett.

Szomszédaink munkás- és mesteremberek voltak, akik két-három évvel korábban költöztek be frissen épített házaikba. Először a sokgyermekes, özvegy Kovács néni és Kecskés Antal villanyszerelő mester családjával ismerkedtünk össze, majd a kertünk végénél lakó Szabó Istvánék, a kőműves Szelei Ferencék következtek hamarjára. A távolabbi szomszédok közül a körülmények a rézműves, ezermester Takács Bélával, Szinkó Mihályné óvónővel, Kiss Béla erdőgazdasági alkalmazottal hoztak össze. Első generációs értelmiségiekként könnyen és hamar beilleszkedtünk a szüleinkhez hasonlóan egyszerű, dolgozó és tisztességes emberek közé, akik velünk együtt fontosnak tartották a jó szomszédi viszonyt.

6 éves koromtól kezdve szinte egész életemben tanultam. Tanítói oklevelem után Szegeden magyar-történelem szakos középiskolai tanári, Budapesten filozófia szakos előadói diplomákat szereztem, majd 1976-

ban egyetemi doktorrá avattak. Angolt tanultam, és 1990-ben felsőfokú nyelvvizsgát tettem. 1993-ban az angliai MID-KENT College Management Development oklevelét vehettem át. Utána jött a számítástechnika.

Az 1960-as években úttörő megyei titkár voltam, 1992–2008-ig a GAMF(Kar)-on tanítottam. A főhivatásban ellátott munka mellett filozófiát tanítottam a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemen, magyart egy esti tagozatú gépipari technikumban, angolt a TIT majd a Korona Nyelviskolákban. A TIT Nyelviskolájának szervezési vezetőjeként 10 évet, a Korona Nyelviskola szervezési igazgatójaként 3 évet dolgoztam. 1980–90-ig igazgatója voltam a GAMF Ságvári Endre Kollégiumának, 1990–96-ig a főiskolán tanszékvezetői beosztásban oroszánrészem volt a műszaki menedzser szak létrehozásában és felfuttatásában. Közben a MID-KENT College és a GAMF közös pályázatával elnyertük a brit kormány KNOW-HOW Alapítványa támogatását a NEBSM (National Examining Board for Supervisory Management) magyarországi központjának létrehozására Kecskeméten a GAMF-on. Vezetésemmel 1994–2000-ig működtettük ezt a csoportvezetői szintű menedzsereket képző centrumot.

Életem folyamán elég sokat publikáltam is. Önállóan négy könyvet, főiskolai jegyzetet írtam, további két könyvben szerkesztőként és társszerzőként jegyeznek, egy 42 tankönyvből álló sorozatot sorozatszerkesztőként készítettem elő kiadásra. Ezek mellett még 47 tanulmányt, cikket jelentettem meg különböző helyeken.

Tóthné Marika néni saját virágaiból saját maga által összeállított csokor

Egyedül nem ment volna

Segítség nélkül mindezeket megoldani képtelen lettem volna. 1967-ben feleségem szülei, Tóth Mártonék Szelei Ferencnétől megvették a Bakonyi Antal u. 5. számú ház és portája felét. A házhoz hozzáépítettek, és Jánoshalmáról mellénk költöztek. Apósom, az egykori jutasi altiszt-képzőt végzett, de a hadseregből B-listázott törzsőrmester ekkor már a vendéglátó-iparban dolgozott. Kecskeméten hamarosan a Rendőrfaluban,

a Halasi úti italboltban lett kocsmáros, amit egészen a nyugdíjba vonulásáig folytatott. Hamar otthonosan érezték magukat a Rendőrfaluban. Apósomat a kocsmából és az utcából is sokan megismerték. Jellemző volt rá, hogy a sört a söröspohárba a hitelesítésig töltötte, hab csak efölött volt. Katonásan pontos, pedáns és becsületes ember maradt a civil életben is.

Anyósom nem állt alkalmazásban. Kecskeméten a két szomszédos telek adta lehetőségeket kihasználva egy nagyon szép és hasznos tevékenységi kört alakított ki magának. Virágtermesztésbe fogott. Autodidaktaként amatőr kertésszé képezte magát. A kerteket, sőt még az utcákat is teleültette különböző virágokkal. Fóliasátrakban is nevelte az ország legjobb kertészeteiből beszerzett szaporító anyagokból a szebbnél szebb virágokat. Kezdetben csak nekünk és az erre járó rendőrfalusiaknak virágzott a kert, aztán eladásra is kerültek a virágok a háznál, a piacon, a temetőnél és a Városháza sarkán. Tóth Mártonné nemcsak a Rendőrfaluban, hanem városszerte ismert *virágos néni* lett.

Mindketten sokat segítettek a gyerekek nevelésében. Kecskemétre költözésük után közel lakásuk lehetővé tette, hogy amikor szükség volt rá, a gyerekeket rájuk bizzuk. Apósom 1972-től nyugdíjasként volt a család fontos tagja.

Sokat vállalt magára feleségem, akivel már több, mint fél évszázada „egymás létrafokai” (Sütő András) vagyunk. Innen járt a régi II. Rákóczi Ferenc, a leninvárosi majd a Mátyás Király iskolákba tanítani. Az utóbbiban 15 évig igazgatóhelyettes is volt, vezetőképző szakirányú továbbképzésben vett részt. Ezek mellett biztosította nekem a biztonságos hátteret. Azt szoktam mondani, hogy diplomáim és nyelvvizsgáim fele őt illeti.

Gyerekeink

Mindkét gyerekünk a Zentai utcai Óvodában töltötte óvodás éveit. Utána lányunk a leninvárosi, fiunk a Petőfi Sándor iskola tanulója lett, majd mindketten a Bányai Júlia Gimnáziumba jártak. Lányunk az általános iskolában is, a gimnáziumban is majdnem mindig kitűnő bizonyítványt hozott haza. Közéleti szerepléseket is vállalt, a gimnáziumban még a KISZ szervezet titkára is volt. Ballagásukon ő mondta a búcsúbeszédet, mint 25 évvel korábban apja Baján. Szegeden orvosi

diplomát szerzett, labororvos lett, és a szakmáját laborvezető főorvosként Szentesen folytatja. Fiunk, István nagyon anyás volt, mert vele anyja már két gyermek-gondozási segélyes évet tölthetett itthon. Bölcsődébe nem járt. Lévén szobatiszta és pedagógus gyerek, két éves korában óvodaérettnek minősítették és felvették a Zentai utcai óvodába, ahol négy évet töltött. Az óvodában a fiatal Éva óvó néni szemefénye volt, aki sokat törődött, foglalkozott vele külön is, amiért Pötyi óvó néni többször együtt pirongatta meg őket. István is jó tanuló, az elvárásoknak megfelelni akaró gyerek volt. A nővéréhez hasonlóan kitűnően érettségizett, és a Kereskedelmi, Vendéglátó-ipari és Idegenforgalmi Főiskolára ment. A gyakorlati félévét Nyugat-Németországban töltötte, ahol még egy évig posztgraduális gyakornok is volt. 1988-ban a szülői

*A három generáció 1978-ban
Tóth Mártonné, a virágos néni, Tóth
Márton, a Halasi úti kocsmáros
Pap István, Dr. Pap Istvánné, tanár, Dr.
Pap István, főiskolai adjunktus, Pap Éva*

olimpián a világifjúsági táborban a magyar ifjúsági delegáció tagjaként vett részt. Szállodaipari szakember lett, 30 évesen az országban az 5 csillagos szállodák igazgatói között a legfiatalabb volt. Angolul, németül és olaszul szakmai nyelven is felsőfokon kommunikál. Jelenleg a Tasca d'Almerita nevű, sokgenerációs szicíliai család bortermelő és idegenforgalmi cégének fejlesztési igazgatója.

Részvétel az unokák nevelésében

Aztán jöttek az unokák. Munkája mellett a feleségem gyakran ment Szegedre segíteni a lányunknak az *egyik kicsi, másik picit* gondozásában. Nyarakon az unokák jöttek hozzánk sokszor hetekre, néha még több időre is. Nálunk volt az alternatív bázisuk, ha betegek voltak, a *szanatórium*. A kisvonatokat gyakran látogattuk a kisvasút végállomásán. Itt legalább fél órát nézelődtünk, mászkáltunk a kiállított szerelvényeken, ültünk a kézihajtányon. Visszafelé valamelyik játszóteret ejtettük útba.

Ezt a programot nagyon sokszor ismételtük, amihez később Nóra húga is csatlakozott. Egyszer ebből baleset lett. Libikókáztak a lányok. Amikor a kisebbik, Réka volt a magasban, megbillent, arccal a vasrúdra bukott, onnan a földre esett. Csak a kisebbik baj volt, hogy megütötte magát és sírt, a nagyobbik az volt, hogy vérzett az orra alatt a bajuszportája. Nem gondoltam, hogy a hinta balesetveszélyes, de meglátva a vasrúdon a hegyes kis csonkot, rögtön az jutott az eszembe, hogy az a gyerek szemét is kiüthette volna. Láttam, hogy a seb mély, azonnal ölembe kaptam a sérültet, és futottam vele hazáig. Húga miatt megrettenve futott mellettünk a nagyobbik. Otthon a nagymama is megvizsgálta a sérülést, és azonnal telefonáltunk a sebész apának, aki jött és elvitte a kis sérültet. A sebet össze kellett varrni, ami aztán szépen meg is gyógyult, de a helye azért egész életére megmaradt.

Éva családjával nálunk

televíziónál dolgozott, majd két évig Kárpát-Ukrajnában Petőfi ösztöndíjasként ápolta, tanította a magyar kultúrát az ott élő magyar gyerekek és fiatalok között. Aztán egy Julcsi nevű dédunokával ajándékozott meg bennünket, aki elkezdett már a Rendőrfaluba járni. Nóra a Rendőrfalu története mindkét kiadásában korrektorként működött közre.

A másik leány unoka a MOME-n (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, egykori Iparmű-

Aztán unokasarkot létesítettünk a kertben hintákkal, csúszdával. Télen szánkóztunk. Addig húzgáltam a lányokat, hogy egyszer a Brassói utcában úgy hanyatt estem, hogy két bordám eltört.

Azóta a lányok felnőttek. Az idősebb újságíró és kulturális mediátor diplomákat szerzett. Szegeden a helyi

Négy generáció

vészeti Egyetem) textil-tervező művészként végzett, fél évig Portugáliában tervezett textil mintákat. Budapesten élt és dolgozott, de a párja Kecskemétre hívta, ide költözött és most már kecskeméti lakosként mint egyéni vállalkozó dolgozik a városban. A Rendőrfalu története mindkét kiadásának a borítólapját Réka tervezte.

1997-ben a csapat fiú unokával, Gergellyel bővült. Mint minden gyerek, Gergely is nagyon szeretett belelépni a víztócsákba, amikor sétálgattunk. Ha meglátott egy pocsolyát, ebbe bemelegyünk (belemegyünk) felkiáltással már lépett is bele. Egy téli napon olvadás után különösen sok tócsa volt az utak szélén. Élvezte, hogy gumicsizmájával mindegyikbe belemehetett. Az nem látszott, hogy az egyik tócsa elég mély is volt. Belelépett, a csizma tele lett hideg vízzel. A gyerek egy pillanatra meglepődött, aztán gyorsan kiöntöttük csizmájából a vizet, visszahúztuk, és futottunk hazáig.

A fiú nagyon szeretett buszokon utazni. Séta helyett a nagyanyjával számtalanszor tömegközlekedni mentek. Rövidesen minden kecskeméti buszjárat útvonalát megismerte, tudta, hogy hányas járat milyen útvonalon jár. Nagyanyjának volt egy olyan örökölt tragacsa, amelyet még nagyapja készített saját kezével úgy 60 évvel korábban. Kiskorukban az unokákat, így Gergelyt is én talicskába vagy erre ültetve tologattam a városrész utcáin. A gyerekek igen élvezték a zötyögést. Amikor Gergely akkora lett, hogy már el bírta tolni a tragacsot, a járgányt ki-nevezte busznak. Útvonaltáblákat készítettünk, amelyek a tragacson cserélhetőek voltak. A kisfiú órákat játszotta a buszvezető szerepét: indult, a megállóhelyeken megállt, ajtót nyitott, csukott, tologatta a busztragacsot az utcákon, ahol már egyre több lakó is ismerte, és meg-megállították, hogy beszélgessenek vele. 8. osztályos koráig buszozott így Rendőrfalu utcáit róva.

A vonatok Gergelyt is nagyon érdekelték. A tragaccsal nagyon sokszor mentünk a kisvonatokhoz, ahol vártuk egy-egy vonat érkezését, indulását. A kis gőzmozdony igazi csoda volt a számára. A turistákkal, a kisvonat baráti körével közlekedő járatok indulásánál, érkezésénél, ha csak lehetett, ott kellett lennünk. Sóvárogva nézte és irigyelte a gyerek azokat, akik utazhattak is.

Egy időben angol turistákat hordott a pöfögő Bugacra. Egyik alkalommal ottani ólálkodásunk közben beszédbe elegyedtem az angolokkal. Elmondtam, hogy az unoka mit nem adna azért, hogy egyszer utazhasson

a pöfögővel. A csoportvezetőre mutatva mondták, hogy beszéljek vele. Neki is megemlítettem a kisfiú vágyát, aki azt mondta, hogy szálljunk fel, mert mindjárt indul a vonat. Gergely csillogó szemekkel kapaszkodott fel a mozdony utáni első kocsiba, ahonnan nem a tájat, hanem a mozdonyt bámulta Törökfáiig. Itt elkészöntünk vendéglátóinktól, leszálltunk és egy menetrend szerinti buszjáráttal nemsokára vissza tudtunk jönni Kecskemétre, ahol Gergely büszkén mesélte, hogy a pöfögő gőzös kisvonattal utaztunk.

A „tragacstologató”, kisvonaton utazásra sóvárgó fiú ma a BME Közlekedésmérnöki Karának hallgatója. Egy trolibuszvezető-képzés befejezése után a jogosítványt megszerezve trolibuszokat vezet szabad idejében Budapesten. A Rendőrfalu könyvek műszaki szerkesztését Gergely végezte.

Aztán 2001-ben született Soma, a negyedik unoka. Őt is toltam a babakocsiban, tragacsra ültetve róttam vele is az utcákat, lökdöstem a hintán, segítettem a tanulási nehézségei leküzdésében. Amikor 13 éves lett, elmondtam neki, hogy én ilyen idős koromban milyen munkákat végeztem. Elővettem, megalapáltam a kaszát, és megpróbáltattam vele, hogy milyen is volt régen a fűkaszálás. Következett a permetezés. Megtöltöttem vízzel a permetezőgépet, és szórta a vizet, amíg teljesen ki nem fogyott. Aztán kapát adtam a kezébe, és egy jó félórányit kapáltunk egymás mellett. Kiderült, hogy egyik munkához sem kapott kedvet, amin nem csodálkoztam.

Már a negyedik unoka, Soma is felnőtt. Negyedikes a gimnáziumban, és szülei példáját követendően orvosi egyetemre készül.

István Gergellyel és Richivel Palermóban

Az élet úgy hozta, hogy lett egy „lízingelt” unokánk is. Az olasz apa után árván maradt Richi magyar édesanyjával és fiunkkal új családot alakítottak. Budapesten, Kecskeméten majd Milánóban éltek tíz évig együtt. A családi közösség ugyan felbomlott, de a kisfiúval, aki szintén sokat volt nálunk, és ma már második líceumi

tanuló, nem szakadt meg a kapcsolat. Nyaranta egy-egy hétre eljön Milánóból hozzánk, gyarapítja a Kecskeméthez kötődő emlékeit, élményeit, és fejleszti anyanyelvi tudását, őrzi magyar gyökereit.

Örülünk annak, hogy a nagyszülői ház és kertje ma is az a hely az unokák számára, ahova szívesen visszajárnak.

A változások körülöttünk

Az itt töltött fél évszázad során egy sor pozitív változás történt a környezetünkben. 1969-ben központi fűtést szereltettünk a lakásba. 1972-ben az államtól megvettük az ingatlant, és a Csókás József utcai frontra új melléképületet építettünk. 1976 tavasza nagyon esős volt. Több égszakadás követte egymást, a városrész megtelt talajvízzel, az utcák egy részében, a kertekben napokig állt a helyenként térdig érő víz, amely a gyengébben alapozott épületeket megrongálta, több helyen a falak is megrepedtek. A mi házunk beton alapja jól tartotta a falakat, de az épület belsejében a töltés tovább süllyedt, az aljzatbeton még teknősebb lett, egyenetlenségeket hozva létre mind a hideg, mind a meleg burkolatokban. A károkat szenvedett lakosság fel volt háborodva, kérték, hogy a város tegyen valamit, hogy ez máskor ne fordulhasson elő. A város belvíz sújtotta katasztrófának minősítette az eseményt, és még abban az évben a legmélyebb részek utcáiban megépíttette az esővizet elvezető csatornarendszert. Ez a beruházás a mi utcánkat egész hosszában érintette, mert ebben volt a gerincvezeték. Ekkor a lakosságnak nem kellett hozzájárulást fizetni. Ezen felül igazán nagy segítséget jelentett, hogy a belvíz okozta károk helyreállítására kamatmentes kölcsönt lehetett felvenni, amit 2% kezelési költség terhelt mindössze. Megragadtuk ezt az alkalmat is. A lakás megsüllyedt aljzatbetonját vasbeton födémre cseréltük. 1979-ben utcánk aszfaltburkolatot kapott, amihez 3820 Ft-tal kellett hozzájárulnunk.

A helyzet, hogy kazánban szénnel, fával fűtöttünk, a főzés PB palackos gáztűzhelyen történt, a meleg vizet villany- és hőcserélős bojlerrek szolgáltatták, 1984-ben lényegesen megváltozott. Kecskeméten is megvalósult a földgáz program, amelynek keretében a város nagy része vezetékes földgázhoz jutott. Ez a lakosságtól is komoly beruházást, áldozatot igényelt. Mi is fizettünk közműfejlesztési hozzájárulást, és elég sokba került az új rendszer kiépítése. Ezt csak úgy tudtuk megoldani,

hogy újabb kölcsönöket vettünk fel. Ez a kettő együtt 8 év futamidőre további törlesztő részletekkel terhelte meg a családi kasszát. Ekkor kettőnk fizetése 11.950 Ft volt, a havi törlesztő részletek 1515 Ft-ot tettek ki, tehát a jövedelem 13%-a ment kölcsöntörlesztésre.

Aztán a városrész tanácstagja (képviselője), Takács Béla járdaépítési akciót szervezett. A házgyárban minden este, a műszak végén maradt valamennyi fel nem használt beton, aminek a hasznosításával épült a járda. A portája előtt mindenki elkészítette a járda tükrét, a dilatációkhoz a deszkadarabokat, és amely szakasz éppen sorra került, annak az érdekeltejei a házgyárban teherautóra felrakták este 10 óra után a betont, az autó azt a helyszínre hozta, ott az előkészített helyre berakták, elsimították. Így nőtt a járda hossza éjszakáról éjszakára.

Az 1990-es évek elején az utcánk neve Nagyváradi utcára változott. A házunk állaga lassan a javítások, fejlesztések mellett is egyre romlott. 2003-ban a külső burkolat megérett a felújításra. A falakat szigeteltettük, nemes vakolatot tetettünk rá, ajtókat, ablakokat cseréltünk. 2005-ben a fürdőszoba és a konyha felújítása következett.

2006-ban a városban szennyvízcsatorna építés folyt EU támogatással. Utcáinkban is kiépült a hálózat, amihez a hozzájárulást egy összegben fizettük ki, a részletfizetési lehetőséget sem kellett igénybe vennünk, mert ez egy havi jövedelmünk 25%-a volt.

2010-ben, a választások évében a kampány fontos része volt újabb létesítmények átadása a városban. A Csókás József utca felénk eső részét ekkor látták el szilárd burkolattal, amihez a közműfejlesztési hozzájárulás a sarokháza 90.000 Ft. (egész portára 180.000 Ft.) volt.

Házunk 2015-ben, a palatető lefedése után

2015-ben a több mint 50 éves palatető nálunk is, mint a Rendőrfalu más palatető házáinál megérett a felújításra. A palát a helyén hagyva, az erre a célra fejlesztett technológiával a palára bitumenes borítást tetettük, mert ha az azbesztpalát eltávolítjuk, veszélyes hulladékként a megfelelő helyen

való elhelyezése több százezer forintba került volna, és mert ez volt a legolcsóbb megoldás.

2016-ban a villanyhálózatot is korszerűsíteni kellett. A gázkazán is megérett a cserére, ami az életszerűtlen, bürokratikus szabályozás miatt nagyon sok fejtörést, utánajárást okozott, nem is beszélve arról, hogy majdnem kéthavi nyugdíjunkba került.

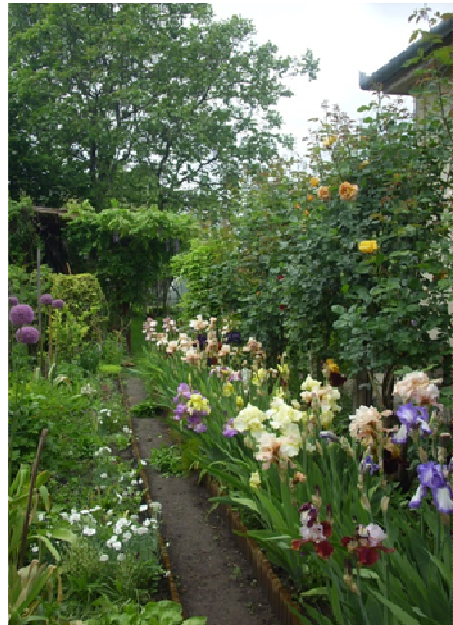
Régebben a közelben lakó mesteremberek szinte mindent megcsináltak megfizethető, mondhatjuk, baráti áron. Nekünk vaskerítést, kapukat, vaslemezből guruló kocsit a lakatos Antal Ernő készített. A kőműves munkákat Szelei Ferenc és Katona István, a drótkerítések elkészítését, a permetezőgép javítását, a különböző fémmunkákat Takács Béla végezte. A villanszereléseket, a villamos háztartási gépek javítását Kecskés Antal vállalta, vízvezetéket, csatornát Dányi Ferenc szerelt, kárpitot újított Vincze László, a lakást festette Szabados Ferenc, Szélesi József, Bencsik Mihály a faredőnyöket javította, fűrészbakot, polcot stb. készített, tetőbádogos munkákat Huszárik István végzett. Kisebb burkolási munkákra Kovács Péter jött. A lakatos jellegű tennivalók később Benda Józsefre szálltak, és vannak (parkettázó, fűtésszerelő stb.), akiknek a nevére már nem is emlékszem. Domokos Mihály a kertet fordította szőlőültetéshez. (Az etázsfűtés-, a gáz- és a klímaszerelést, a lakás külső és belső felújítását persze kisiparosok, vállalkozók félig vagy egészen legálisan végezték.) A Kádár rendszerben a *fusizás* megtűrt második gazdasági forma volt, ami a rendszerváltás után szigorú büntetésekkel üldözött feketemunka lett.

A változások emberi környezetünket, a szomszédságot sem kímélték. A házakat az 1960-as évek elején építők, az első lakók közül sokan már a temetők öröklakásaiba költöztek. Mások a kertes házakból lakásokba mentek lakni. Már alig vannak a környéken olyanok, akik itt laktak, amikor mi ide költöztünk. Folyamatosan cserélődnek, változnak a szomszédaink. Ők már egy újabb generáció tagjai, akik hozzák magukkal a mentalitásukat, saját kultúrájukat máshonnan, más országokból is. Többségük a szomszédokkal kommunikáló, együttműködő, jó viszonyra törekvő, vannak azonban „maguknak valók”, távolságtartók, és előfordul más emberekre, a szomszédokra tekintettel nem lévő, öntörvényű, sőt még ellenséges is.

környéken egyre több a felújított ház új lakókkal. De szinte annyi várja, hogy fél évszázad után a régi vagy az új tulajdonosa felújítsa. Viszonylag sok az eladó és gazdát cserélő ház körülöttünk. A közbiztonság pedig egyre rosszabb. Az utóbbi években városrészünkben is megsaporodtak a lopások, betörések. Az emberek félnek, mert a jog a bűnözők oldalán áll inkább, mint az áldozatokén. A rendőrség pedig a tetteseket alig találja meg.

Az azonban nem változott, hogy a Rendőrfalu ma is falusias, barátságos, élhető, viszonylag csendes városrész a Városházához bő két kilométer távolságra, és a kertünkben most is sok szép virág nyílik kora tavasztól késő őszig.

Mi szeretünk itt élni. Az elmúlt 53 esztendő alatt nemcsak kecskeméti polgárokká váltunk, hanem örökös rendőrfalusiak is lettünk. Nem is megyünk innen el, majd csak akkor, ha „visznek”.

A kertünk ma

A Miklós család

A Beregszászi, akkor Benke József utca elején vásárolták meg a telket, majd itt építették fel a családi házukat az 50-es évek végén. Csak név-egybeesés, de nem álltak rokonságban a szomszédban, Mák Sándor háza mellett az üzletüket működtető Miklós János és György boltosokkal. Más érvek szerint nem kizárható az igen távoli rokonság sem.

Miklós János (1927–1980) agrár-műszaki vonalon tanult, majd a 60-as és a 70-es években az AGROKER alkatrészraktárának vezetőjeként dolgozott. Fegyelmezett, nagy munkabírási, munkaszerető, jó szándékú, segítőkész emberként ismerték nem csak munkatársai, de mindenki a környéken. Érdeklődése mindenre kiterjedt, műveltsége átlagon felüli volt.

Mint említettük, a 60-as évek elejére épült fel otthonuk a Benke József (ma Beregszászi) utcában.

Miklós János felesége, Kapus Margit (1931–) inkább otthon maradt, három fiuk: János (1956–), Tamás (1961–) és Gábor (1965–) nevelésével, az édesanyai feladatokkal és a háztartással foglalkozott.

A Miklós család 1960 körül

A fiúk életútja innen indult, és viszonylag eltérő pályáívet jártak be.

János a Halasi-úti Általános Iskola elvégzését követően a mai Gáspár András, akkor a 607-es Ipari Szakmunkásképző Intézetben tanult, géplakatos szakmát szerzett. Később érettségi vizsgát is tett, szakmailag folyamatosan képezte magát, elvégezte a GAMF-on működő Gépipari Technikumot. Az utóbbi évtizedekben az Erömű műszakvezetőjeként dolgozik.

Felesége Keller Mária Etel eredetileg a Kertészeti Főiskolán végzett, de pályakorrekciót hajtott végre, és ma az egészségügyben, talán az egyik legnehezebb helyen, a Bács-Kiskun megyei Kórház onkológiai osztályán dolgozik mint szakmenedzser. Két leányuk már fiatal felnőtt: Katalin a Katasztrófavédelemnél dolgozik, Ágnes pedig a Bács-Kiskun-megyei Kórházban gyógytornász.

Tamás meglehetősen messze került Kecskeméttől, a Balaton partján, Révfülöpön él családjával. Történelem szakon végzett, kutatási területe az úttörőmozgalom volt, e kérdéskörben meglehetősen sokat publikált, szakértőként szerepel a témával foglalkozó dokumentum jellegű filmekben. Vezetője, kurátora is volt a zánkai úttörővárosi múzeumnak.

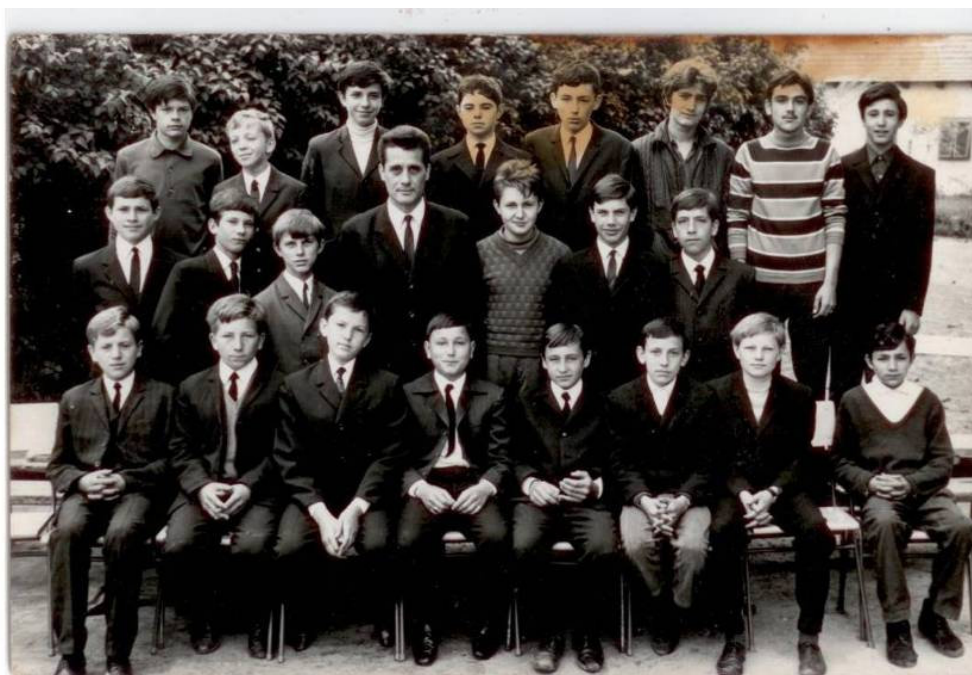
Közéleti szerepet is betölt: Révfülöp polgármestereként is tevékenykedett két cikluson keresztül, ma is helyi képviselő. Mindemellett középiskolában tanít, és könyvtárosként, muzeológusként is dolgozik. Három, már fiatal felnőtt, diplomás gyermeke szintén a Dunántúlon él.

Gábor esztergályos szakmát szerzett, majd Jánoshoz hasonlóan szintén a középiskola és a gépipari technikum következtek. Az Újpesti Gépelemgyárban dolgozott hosszú ideig, jelenleg az Autóflex alkalmazottja. Felesége Dömötör Zsuzsa, leányuk vendéglátó-ipari főiskolát végzett.

Ma már az édesanya mellett csak ők élnek a Rendőrfaluban.

Miklós Tamás 2010-ben

Kuna Miklós tanítványaival. (A felső sor jobb szélén Miklós János)

Szilágyi János (1925–2012)

Szabó Mária és Szilágyi János esküvői képe

A hosszú életúton sok volt a véletlen, az előre nem várt esemény, a fordulat. Szilágyi János a román határ melletti Lökösházáról származott. A családi hagyományt követve ő is a MÁV szolgálatába lépett, ahol az építő és a pályafenntartási munkaterületen találta meg az érdeklődésének, tehetségének megfelelő tevékenységet.

Dolgozott a visszatért Észak-Erdélyben, az 1942-ben rekordgyorsasággal felépült Szeretfalva-Déda vasútvonal felépítésén is.

Mikor 1944 őszén a front elérte az ország keleti részét, a békéscsabai közgazdasági szakközépiskolában is szünetelt a tanítás, ahol ekkor ő tanult. 1944–45 fordulóján a hadifogság, vagy az Ideiglenes Nemzeti Kormány által szervezett haderőbe történő kényszerű belépés között lehetett választania.

Ő természetesen az utóbbit választotta, azonban mikor a magyar hadosztály megérkezett Ausztriába, a háború már lényegében befejeződött, harci cselekményekre szerencsére nem került sor.

Szilágyi János a háborút követően ismét a MÁV-nál folytatta pályafutását. Folyamatosan képezte magát, egyre magasabb beosztásba került, pályamester lett. Nagyon sokat dolgozott az üzemfőnökség vonalainak építésén, középvezetői beosztásokat töltött be, mint vezető pályamester vonult nyugdíjba 1985-ben.

Mivel a MÁV rendelkezést kapott a kecskeméti ONCSA-házak egy része felett, itt kapott lakást családjával az 50-es évek elejétől, melyet később megvásárolt. A mai Bánáti és Brassói utcák sarkán levő házhoz 1971-ben egy, az eredeti ház méreteihez hasonló méretű házat épített.

Képek a családi albumból az 50-es évek végétől

Felesége, Szabó Mária (1923–2002), Marika néni a korszaknak megfelelően otthon mint édesanya, háztartásbeli dolgozott.

E házban nőttek fel gyermekeik: Erzsébet (1950–), János (1947–2007) és Zoltán (1956–).

Ők az önálló családalapítás útjára léptek, jelenleg Zoltán él a házban.

Családi kép a 80-as évekből

Szilágyi Erzsébet és Putnoki Pál esküvője

Szilágyi Jánost és Marika nénit gyermekeik mellett számos unoka vehette körül.

Szilágyi János 2012-ben 87 évesen hunyt el.

Egy családi ünnepi alkalom a 80-as években

A biciklis közlekedési bíró

Dr. Szeleccki Zoltán

A bíró úr, aki ízig-vérig rendőrfalusinak tekinti magát, sértésnek veszi, ha a régi ismerősök nem Zolinak szólítják.

A család múltja a közvetlen környékhez és a Rendőrfaluhoz köti. Nagyszülei itt építettek a Zentai utcában (régén Tűzoltósr). Édesapja, Szeleccki Sándor, az ÉPSZER nyugdíjas villanyszerelője nagyon szigorú, igényes ember volt, amiért fia a mai napig hálás. Ő 1991-ben halt meg. Édesanyja, Majoros Eszter éveken keresztül a Zentai utcai óvoda dajkájaként óvta és gondozta a falu kicsinyeit. Dr. Szeleccki Zoltán 1961-ben született, a betűvetést Bereczki Sándorné tanítónőtől a téglagyári iskolában sajátította el. A mai napig tartja a barátságot volt első osztályos iskolatársaival. Szülői kezdeményezésre – nem a Rendőrfalutól való eltávolodás miatt – az általános iskolai tanulmányokat a Petőfi Sándor Általános Iskolában folytatta, ahonnan 1974 nyarán – akárcsak a jelen helytörténeti kiadvány egyik szerkesztője, dr. Pap István, aki 1970-ben nemzetközi úttörő delegációt vezetett Norvégiába – Renában öregbí-

tette országunk hírnevét. 1979-ben érettségizett a Katona József Gimnáziumban. Máig hön szeretett magyar tanára, dr. Szekér Endre javaslatára a tanári pálya helyett az akkor még ismeretlen jogászi hivatást választotta. 1979 szeptemberében az Igazságügyi Minisztérium ösztöndíjasaként előbb a Pécsi Tudományegyetem hallgatója, majd a Szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett diplomát 1984-ben elsőgenerációs értelmiségiként cum laude minősítéssel. Az egyetem után a Kecskeméti Városi Bíróság következett, ahol a fogalmazói gyakorlat teljesítése után szakvizsgázott. 1986. július 1-jén került sor bírói megválasztására és a Kecskeméti Járásbíróságra történő kinevezésére. Azóta folyamatosan büntetőügyeket bírál el, részint közlekedési tárgykörben, részint egyéb büntető ügyek vonatkozásában.

A Rendőrfaluhoz való ragaszkodása a mai napig töretlen, hiszen édesanyja tragikus halálát követően is itt maradt, ragaszkodik a családi otthonhoz.

Mint ahogyan a szülők említése és jellemzése során kitűnt, gyermekkorában talán túlzott szigorral nevelték szülei, amely a gyermekkori barátok megítélése szerint felesleges volt. Zoli sohasem tagadta, hogy többször a tanulás miatt kellett talán idő előtt „pizsamaosztásra bevonulnia”, ezért a játszótársai „doktor úrnak” titulálták.

Lakatos Sándor

Lakatos Sándor Kecskeméten született 1956-ban. Édesapja a Vízműveknél dolgozott, édesanyja háztartásbeli volt, hiszen négyen voltak testvérek. Nagy öröm volt a család számára, amikor 1962 júniusában beköltöztek a Matkói úton frissen elkészült házba. E házak az akkori szociálpolitikai törekvéseknek megfelelően a cigány származású családok otthonteremtését voltak hivatottak segíteni. E házak akkor nagy segítséget jelentettek az érintetteknek, a következő évtizedek folyamán mindegyik család csinosította, konformosította otthonát. Sándor nővére és családja ma is itt élnek. A család a házat, ami az OTP kezelésébe került, részletre vásárolhatta meg a 60-as és a 70-es években. Az eredetileg megállapított 42 000 Ft vételárnak csak mintegy 80 %-át kellett törleszteni.

Sándor így már itt kezdhette el az általános iskolai tanulmányait, a Matkói úti Vécsey iskolában, ahol az alsó tagozatot végezte el. A felső tagozatos tanulmányait már a Halasi úton fejezte be. Ezt követően a szerkezetlakatosi szakmát szerezte meg. Ahogy szüleitől tanulta, mindig becsülettel és fegyelmezetten végezte a munkáját. Hosszú évtizedeken keresztül dolgozott az ismert kecskeméti fémszerkezeteket gyártó vállalatnál (Fémmunkás, Traverz, KÉSZ Kft.). A cég neve többször változott, ő dolgozóként folyamatosan a helyén maradt.

Sándor szerint régebben a faluban, az iskolában, munkahelyeken nemigen létezett feszültség a magyar és a cigány együttélésben. Meglátása szerint ma mindkét oldalon léteznek deviáns, feszültségkeltő megnyilvánulások, előfordulhatnak igazságtalanságok is a munkaügyi, munkahelyi kérdésekben.

Szép emlékek érzi a gyermekkort a folyamatosan fejlődő városrészben, ahol az életfeltételeken sokat javított a sportpálya, a cukrászda a 60-as évektől. Szintén kellemes emlékek kötik mindkét iskolához, a sok játékhoz és a focizáshoz. Bár ő ma már Kecskemét belvárosában él családjával, mégis úgy érzi, hogy a Rendőrfaluba mindig hazatér.

Kovács család

Már írtunk a Rendőrfalut körbevevő tanyákról, amelyek szinte együtt éltek a folyamatosan bővülő városrészsel. A mai AGROKER helyén állt a Kovács tanya, ahol élt és gazdálkodott a nagymama, az 1901-ben született Kovács Etelka. A dombos területet a 60-as években sajátították ki, majd megkezdődött az AGROKER építése.

Fia, Kovács Gyula (1929–71) a Joó Mária utcán élt, házuk a Szórád daráló mellett volt. Ő állatfelvásárlóként dolgozott a Barnevál vállalatnál. Felesége, Simigla Mária (1930–) a BRG gyárban dolgozott. Ikerlányaik 1952-ben születtek. A kedves emlékeket idéző Halasi úti Általános Iskola után a továbbtanulás következett. Jolán gyermekruházati eladóként, Mária pedig könyvelőként kezdtek el dolgozni. Ma, a női nyugdíjkorhatáron túl is dolgoznak a Mercedes-gyár konyháján. Ők már Kecskemét északi városrészében, Katonatelepen laknak.

A család nem rokon a szomszédos, szintén Kovács családdal, akiknek a gyermekei (Éva, Mihály, Károly, Antal és János) szintén a hasonló korosztályhoz tartoztak. A lányok fiatalabb testvére, László 1955-ben született, esztergályosként dolgozott, jelenleg a faipar területén vállalkozik. Bár ma már egyik testvér sem él a Rendőrfaluban, a gyermekkor távoli képei kitörölhetetlen emlékekkel kötik ide őket.

1956. október 30-án született a lányom Márfi Lajosné Lugosi Mária emlékei

Családunk itt élt az ONCSA-telepen, később Német Imre (ma Bánáti) utcában. A házukba 1943 decemberében költözhettünk be. Édesapám, Lugosi Károly gépkocsivezető volt, édesanyám, Nagy Mária pedig háztartásbeli a sok gyermek mellett.

Sokan voltunk testvérek: Sára (1932–), Ilona (1934–), én, Mária (1936–), Teréz (1937–), Károly (1939–1960) és Erzsébet (1942–). Szüleink a nem könnyű életfeltételek ellenére emberséggel, szeretettel, ha kellett szigorral neveltek fel bennünket. Mindegyik testvérem megállta a helyét az életben, a munkában.

Férjem, Márfi Lajos (1933–2001) kőműves volt, az 50-es évek közepén házasodtunk össze. Sokat dolgozott, mindemellett éveken keresztül a Kecskeméti Téglagyár, majd az Egyetértés labdarúgójaként sportolt is.

Lányom, Márta 1956. október 30-án, a forradalom győzelme napjainban született az Izsáki úti kórházban. Előtte, miközben vitt a mentőautó, lövések dörrentek a városban itt-ott. A mentősök viccelődtek is, hogy ha kilövik őket, nem fogunk megérkezni a kórházba. Szerencsésen megérkeztünk. Márta lányom 30-án itt született meg.

November 4-én a kórház ablakából láttuk, hogyan fegyverezik le a szemben lévő magyar laktanyában állomásozó honvédeket a szovjet katonák. Szerencsére itt nem került sor vérontásra.

A gyermekvállalást követően a munka hosszú évtizedei következtek. Dolgoztam a Téglagyárban, a Vízműnél, majd a közeli Bútorgyárban is. Férjem kőművesként a kollégáival és a barátaival (Fodor Gyula, Magó Pál) szinte az egész terjeszkedő városban, még a Hunyadvárosban is építettek.

1990-ben, a rendszerváltáskor levelet kaptam az önkormányzattól, amelyben arról érdeklődtek, hogy miért is voltam kórházban 1956 októberének végén. Ugyanis a kórház akkori nyilvántartásában nem különült el teljesen a forradalom eseményeiben megsérültek, illetve a más okok miatt bekerültek neve.

Nyilvánvalóan én más, az említett ok miatt voltam ott, azonban mindenképp emlékezetes marad számomra 1956 októbere-novembere.

A Lócsei utca vége 1957 körül épült fel. Itt vásároltunk telket, melynek négyzetmétere akkor 6 Ft volt, és a vételárat részletekben is törleszthettük. Házunkat is itt, a mai Bánáti és a Lócsei utca sarkán építettük fel. Mint említettem, férjem kőműves volt, ő végezte az alapozást vasbeton-téglákból, majd a falazást is, én pedig az udvaron levő gödörből kitermelt agyagból vertem, öntöttem formába a vályogot. A vasbeton téglá alapra helyezett vályog előnye a rendkívül jó hőszigetelés.

A mai fiatalok el sem tudják képzelni, hogy mennyit dolgoztunk mi, akkori fiatakként otthonunk megteremtéséért, mely családuknk otthona volt hosszú évtizedeken keresztül. Itt nőttek fel lányaink, Márta (1956–2015) és Gyöngyike (1965–), de unokáink és dédunokáink számára is szeretett és kedvelt hely az otthonunk és a kertünk. A családuknk tehát hosszú évtizedeken át élt itt, ahol ma már csak én lakom.

Képek a Márfi család albumából

A családuk otthonra talált a Rendőrfaluban Lénárt Józsefné Kovács Katalin visszaemlékezése

Örömmel emlékezem vissza az 1960-as évek közepére, hiszen akkor még nagyon fiatal voltam. A mi családuk ekkor építkezett a Rendőrfalu új-osztású telkén a Bakonyi Antal utcában családi összefogással. Édesanyánk, Kovács Károlyné Baranyi Ilona egyedül nevelte tíz gyermekét nagy szeretetben. Ebben az időben már csak ketten voltunk kiskorúak. A felnőtt testvéreim édesanyánk mellé állva felépítették a családi fészket. A „családi fészkek” szó szerint értendő, mert ez a ház lett az egyre bővülő család találkozóhelye. Ide jöttünk haza örömünkkel és bánatunkkal, megosztva édesanyánkkal gondjainkat.

A népes család Kovács Károlyné 90. születésnapján 1998-ban

Ő egy nagyon szerény, rendkívüli munkabírási asszony volt. Minden képességét latba vetve állt helyt a család részére szükséges javak előállításában, megteremtésében. Emlékszem, kisiskolás koromban egy színelőadásban szerepeltem, amelyhez nem volt jelmezem, de pénzünk sem volt arra, hogy vegyen nekem. Reggelre egy lepedőt feláldozott, abból varrt jelmezt nekem csak azért, hogy engem boldognak lásson. Vagy például főzés közben kamatoztatva az Angolkisasszonyoknál szer-

zett német tudását minket németre tanított. Baromfikat tartott, a tojásokat felhasználva tarhonyát, tésztákat gyúrt és szárított, ami nemcsak fedezte a népes család szükségletét, hanem a környéken lakóknak még el is tudott adni belőle. Közelsége szeretetet és biztonságot adott nekünk. Hozzánk nem kellett bejelentkezni, hiszen ő mindig mindenkit örömmel fogadott. Az új otthonunkban új szomszédaink lettek, akikkel nagyon jó viszonyban voltunk.

Nagyon küzdelmes évek következtek. Villanyon kívül más közmű nem volt, eleinte víz csak az udvaron lévő kútban volt, a vizet évek múlva, a gázt csak jóval később vezették a mi utcánkba. De ő sohasem volt elégedetlen. Büszke volt a gyerekeire és a családba kerülő új családtagokra, valamint az egyre szaporodó unokákra, akikre mindig volt ideje. Egyszer azonban, amikor az újságban azt olvasta, hogy egy anyuka kitüntetést kapott, mert kiváló katona fiút nevelt, sírva fakadt, hogy ő öt fiút is nevelt a hazának, és erről tudomást sem vesz senki. Ez nagyon fájta neki. Akivel kapcsolatba került, annak jóságot és szeretetet sugárzott. Példamutató életével bármilyen nehéz helyzetben, amiből ekkora családban bizony bőven akadt, szeretetre és békességre törekedett. Élete végéig, 96 éves koráig ebben az otthonban élt egyik leányával. Családtagjai közül többen ma is a Rendőrfalu lakói.

Örülök annak, hogy e rendkívüli édesanya emléke is bekerülhet a krónikába.

A Szebellédi család

Szobellédi Tamás emlékei

A Szobellédi család 1969. április 29-én (szombaton) költözött ki az akkori Lenin tér 2. második emelet 7. számú gázfűtéses, 2 szobás, kényelmes, bérházi lakásból a Matkói út 93. szám alatt lévő ingatlanba. A házat akkor Tohai László, volt megyei elnökhelyettes használta. Úgy emlékszem, a Lenin téri lakásunkba a lánya került, tehát csere történt némi készpénzmozgással. Édesapám, *Szobellédi József* (szül. 1939. október 29. Szentkirály), akkor a Közép-magyarországi Pincegazdaság központi raktárvezetője volt, azaz Bács-Kiskun megye összes pincészete a céghez tartozott, amit a kecskeméti központból láttak el gépekkel, szóval mindennel, ami a működéshez szükséges volt. Így személyesen ismerte a pincevezetőket, és a „házban” lévő telefonvonalon munkaidőn

túl is elérhették, mert gyakran hétvégén, vagy éjszaka is keresték, ha éppen szüretkor, vagy más időpontban segítségre volt szükség. Ez mellett hívták a vámosok is, mert vasúton érkeztek nagy értékű borászati gépek, adalékanyagok, szűrők, vagy Marokkóból sötétvörös, ún. festőborok, de a parafa szállítmányok ugyanígy Portugáliából. Már abban az időben 2-3 milliárd forint értékű volt a kiskőrösi úton lévő központi raktár készlete, ami 12 fős csapatot igényelt a napi munkában, s nagy felelősséget jelentett édesapámnak.

Édesanyám, *Juhász Valéria* (szül. 1932. március 22. Kecskemét), a háború előtt a kecskeméti Angolkisasszonyoknál tanult, egyébiránt Nemesszeghyné Szentkirályi Márta néni első tanítványainak egyike volt, akik az elsők között használták az ún. Kodály módszert az iskolákban. A költözésben közrejátszott az is, hogy lehetett kertészkedni, háziállatokat (galamb, baromfi, macska, kutya) tartani, valamint az, hogy apám leánytestvére, *Szebellédi Katalin*, (*Komáromi Imréné*) családja már korábban ideköltözött tőlünk a 2. házba.

Én Szegeden jártam középiskolába. Mivel a bérházból mentem Szegedre, s haza már a Matkói útra kellett mennem, nehezen szoktam meg a környezetet, amit később aztán megszerettem. A kertben volt tekénk, és a kaputól befelé lámpasor, valamint a kertben 12 fajta csemegezőlő, úgy, mint a Szőlőskertek királynéja, Irsai Olivér, Csabagyöngye, Erzsébet királyné, Kocsis Irma és más fajták. Édesapám munkája nyomán igazi virágoskert lett a vörös salakos udvarból, de paprika, paradicsom is kikerült onnan. Hintaágy is volt, amit rózsákkal körbevett, de közben építettünk kamrákat, kis pincét, illetve egy aknát a Trabant alvázat ellenőrizni. Kamasz koromban a karácsony éji misére gyalogosan mentünk a Nagytemplomba mínusz 16 fokban, csikorgó havas úton. A rendszerváltozás után a körülmények változásával nehezedtek a körülmények, a tél mindig nehéz volt a jegesedés, a hó, a járdakarbantartás, és a buszváró körüli problémák miatt.

Voltak kutyáim, amelyek közül egy kaukázusi volt a legemlékezetesebb, mert rendet teremtett a ház körül. Egyszer az ikerszomszéd autóját mentette meg. Késő este értem haza, és folyamatos ugatással jelezte, hogy valami nem stimmel. Miután felmentem az emeletre, hallottam, hogy fejszével veri valaki az épp lakatlan szomszéd ház garázsajtáját. A rendőrség nem vette komolyan a bejelentést, nem történt semmi. Felhívtam a tulajdonost, s miután megjött, ásóval, fejszével mentünk át, de

észrevette a betörő, és a kerítésen át meglógott. A második hívásra végre kijöttek a rendőrök, akik szidták a kollégájukat, amiért nem szólt nekik időben, de a nagy értékű autó így a kutya jelzése révén megmenekült. A tettes nem került kézre.

A házat időközben emelettel, tetőtér beépítéssel bővítettük, így 180,4 négyzetméteres lakótér jött létre.

Hárman vagyunk testvérek:

Valéria (1955. 07. 21.), a Kecskeméti Állami Zeneiskola, a Kodály Gimnázium, majd a Zeneakadémia elvégzése után a Magyar Rádió Gyermekkarának korrepetitora lett, azaz ő tanította be a darabokat és velük a világ számos országában, többek között Japánban, Angliában vagy Norvégiában járt. Később a Magyar Operaház gyermekkórusát vezette, s jelenleg is a budapesti VI. kerületi Erkel Ferenc Általános Iskola ének-zenei tagozatán tanít. 20 éve megalapította a Magnificat Gyermekkart, amelynek most is vezetője, és eredményeik alapján a világ második legjobb kórusa lett. 9 lemezfelvételük jelent meg, mindemellett 2006-ig a Zeneművészeti Egyetem karvezető hallgatóinak gyakorlatvezető tanára volt. Tanítási óráit rendszeresen látogatják külföldi vendégek. Kitüntetései: Művelődési miniszteri dicséret (1985), Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt (1998), Terézvárosért kitüntetés (1999), Karnagyi különdíjak: Lindenholtzhausen (1999), Debrecen (2000), Preveza (2006), Kardos Pál emlékérem (2003), Artisjus-díj (2003, 2010), Köztársasági Elnöki Érdemérem (2004), és a Liszt Ferenc-díj (2006)

Tamás (1954, 03.16.) 32 éve a turizmusban dolgozik. Ausztria, Erdély, Görögország és Japán specialista, utazási irodás, mellette idegenvezetőként több országba vezetett csoportokat több kontinensen.

Gyöngyi (1961. 02. 13.) óvodában dolgozik, mellette könnyű zenei zenekarával vállal szerepléseket több helyszínen.

Hat évtized emlékeiből

A Károlyfalvi család a Rendőrfaluban

A szerteágazó Károlyfalvi család története Orosházához kötődött. A család nő- és férfitagjai az 1860-as évektől a MÁV szolgálatában álltak. A tízgyermekes vasutas család lányai és fiai közül az 1930-as, 40-es

években már nem mindenki lépett a MÁV szolgálatának útjára. Volt közöttük pedagógus, tisztviselő, evangélikus tábori lelkész is.

A kecskeméti több mint hat évtized, 1957-ben kezdődött. A következő sorokban Károlyfalvi Józsefné Birkás Lenke (1931–) idézi fel emlékeit.

Férjem és én az 50-es években

Úgy tűnik, mintha tegnap történt volna, pedig már több mint hatvan éve, hogy ideköltöztünk Kecskemétre, és itt élünk a Rendőrfaluban. Férjem, Károlyfalvi József (1922–2007) a MÁV dolgozója volt, forgalmi szolgálattelvő, és Békés megyéből helyezték át Kecskemétre. Ő 1941-ben érettségizett az Orosházi Evangélikus Gimnáziumban, 1943-ban lépett a Magyar Királyi Államvasutak szolgálatába. Szolgált a visszatért területeken, például Kolozsvárott is. 1947-ben végezte el a MÁV Tisztképző Intézetet. Az ötvenes években a Dunántúlon szolgált, 1955-től Békéscsabán. Pártonkívüliként ő volt a MÁV egyik legfiatalabb főtisztje az 50-es években. Kinevezési okmányain megtalálható a tragikus sorsú MÁV-vezérigazgató, Varga László aláírása, őrizzük Bebrits Lajos, az akkori közlekedési minisztertől kapott elismeréseket is.

Férjem áthelyezésének oka, a vésztői MÁV-állomás forradalmi tanácsában, 1956 októberében betöltött szerepe volt. A szegedi igazgatóságon közölték vele, hogy lakást nem tudnak biztosítani. Így ezt nekünk kellett intézni, utánajárni. Felkerekedtünk hát, és elutaztunk Kecskemétre. A Nagyállomáson leszállva a vonatról, a parkon át jövet összetalálkoztunk egy régi kedves vasutas ismerőssel, Kun Dezsővel, aki orosházi volt. Megkérdezte mi járatban vagyunk. Mi előadtuk problémánkat és ő

jött a lehetőséggel. Elmondta, hogy ő most megy nyugdíjba, és a Bethlen körúti lakásból ki kell költözniük, és kint a Rendőrfaluban kapnának lakást. Úgy határozott, hogy ők nem jönnek ki ide, hanem hazaköltöznek Orosházára.

Ajánlotta, kérvényezzük meg, hátha megkapjuk. Megnéztük a város szélén lévő kis házat, ami egyből megtetszett mindkettőnknek. Másnap férjem beadta a kérelmet, és három hét elteltével kiértésítettek bennünket, hogy a lakást megkaptuk. Ekkor már üresen állt a lakás, előzőleg egy vágány-gépkocsivezető lakott benne élettársával. Utólag annyit tudtunk meg, hogy a férfi két gyermeke, akik Szegeden az édesanyjukkal éltek, eljöttek és kérték apjukat, hogy jöjjön vissza hozzájuk. Édesanyjuk most még visszafogadja őt. A férfi döntött, visszament családjához.

Így azután 1957. június 27-én Orosházáról elköltöztünk Kecskemétre. Nem csodálatos ez? Lakásunk, otthonunk lett a Rendőrfaluban, ugyanakkor egy család élete is meggyógyult. A férj, feleség, gyermekek újra együtt élhettek.

Tehát megkezdődött az életünk Kecskeméten. Férjem július 1-től a Nagyállomáson dolgozott, mint forgalmi szolgálattevő. Nehéz munka volt, de meg volt a gyakorlata és szerette is. Nappali és éjszakai szolgálatok váltották egymást.

Az új otthonunkban nekem is sok tennivalóm volt, először is az egyéves kisfiunk gondozása, nevelése, és hát a lakás, a kert alakítása, szépítése is.

Nagyon szegények voltunk, a kert felásásához az egyik szomszédtól, Szilágyiéktól kaptunk ásót és gereblyét, ezekkel férjem átfordította a talajt, és amit lehetett, ültettünk, palántáltunk. Persze egy kis virágoskertet én is kialakítottam. Jól éreztük magunkat új otthonunkban.

Azon a nyáron nagy volt még a rettegett paralízisjárvány Kecskeméten is. Így én és a kisfiam nemigen mozdultunk ki. Itthon, a házban a kertben voltunk, esetleg a környező utcákban sétálgattunk.

A bevásárlást a férjem intézte. Éjszakai szolgálat után, hazafele a piacon bevásárolt. Friss gyümölcsöt és zöldséget vett. Tömött táskával, de nagyon fáradtan ért ilyenkor haza. Az egyéb dolgokat pedig itt, a harmadik utcában, a Homma boltban vettük meg.

Gyorsan teltek a hónapok, és nagy öröm volt számunkra, amikor kisfiunk megtanult járni, majd két éves korában beszélni. Az utca egyébként még füves volt, autóforgalomról szinte alig lehetett beszélni. Így a

gyerekek nyugodtan játszhattak az utcán, sokszor a felnőttek is kiültek beszélgetni. Kisfiunkat érdekelte minden, nem győztünk kérdéseire válaszolni. Havonta megvettük a Dörmögő Dömötört, ezen kívül diamesefilmeket is vetítettünk, amire a kis szomszéd gyerekek is hivatalosak voltak. Pár év múlva ugyanez történt az udvarunkban állított pingpongasztal estében is.

1958-ban férjem munkahelye megváltozott, az akkor Vasgyárnak nevezett, későbbi Zománcipari Művekben helyezkedett el, és mint szállítási osztályvezető dolgozott 1982-es nyugdíjba vonulásáig.

Az élet nagy ajándéka volt, amikor 1960. december 13-án megszületett kislányunk: Lenke Luca. A Luca nevet az időpont miatt a szülész-orvostól kapta, ami rajta maradt, mert mi és a család számára azóta is Luca, illetve Lucika.

Családi kép a 60-as évekből

Szép és boldog volt így a családi életünk, Luca baba nagyon szép kislány volt, szépen fejlődött. Már kétéves korában, mikor Józsika első osztályba járt, ott állt az asztal mellett és figyelte, hogyan olvas testvére, megtanulta a verseket, olvasmányokat. Nagyon jó képességű volt, ami a későbbiekben is megmutatkozott. Az általános iskolában, majd a gimnáziumban is bátyjához hasonlóan jól tanult.

Így teltek az évek, nekünk szülőknek a munka, a gyerekeknek a tanulás, persze a kikapcsolódás, játék és a televízió nézés is.

Írnom kell néhány sort a szomszédokról is. Ő ezek a kedves, jó emberek, már nincsenek közöttünk, de ott vannak bennem, kitörölhetetlenül az emlékezetemben. Közvetlenül Kristófékkal voltunk szomszédságban. Vili bácsi a Nagyállomáson volt raktáros, felesége Gizi néni. Három felnőtt gyermekük volt: Vilmos, Mihály és Gizike. Kedves, jó szándékú emberek voltak. Másik szomszédunk Nagy József pályamester, és felesége Julika néni. Ideköltözésünket követő napokban átjött és bemutatkozott. Ezen túl rendszeresen beszélgettünk. Kedves volt tőle, hogy egy tányér szép meggyet küldött át kisfiával, majd néhány hét múlva paradicsomot, zöldbölgőt és zellert kaptunk, amit ő termelt. Igen jól

esett tőle ez a kedves gesztus. Lacika, 8-9 éves, okos barna szemű kisfiú volt. Tudásban és intelligenciában kiemelkedett osztálytársai közül. Julika néninek küzdelmes élete volt, legfőbb vágya, hogy fia tanuljon és diplomát szerezzen, ami sikerült is. Friss diplomájával a vasútnál helyezkedett el. Hamarosan megtalálta a hozzáillő társat, Margit személyében és megnősült. Margit az Egészségügyi Szakközépiskolában tanárnő volt, végtelenül jó szándékú és segítőkész. Három okos, értékes gyermeket neveltek fel. Nagyon jó a szomszédi viszony közöttünk, szeretjük őket.

A Vincze család is közel áll a szívünkhöz. Ők 1963-ban arra az üres telekre építették fel szép nagy házukat, amely itt a szomszédságunkban volt. Szorgalmas szülők és két nagyocská gyermek: Éva és Laci, ekkor még iskolába jártak. A szülők sok munkával széppé varázsolták a kertet is, fákat ültettek, Erzsike néni sok szamócát palántált, terméséből mindig jutott gyermekeinknek is. Csupa szív és lélek asszony volt, nagyon szerettük mindnyájukat. Fiuk Laci, amikor megnősült, itt alakította ki lakását, azóta, is itt laknak feleségével, Erzsikével és azóta már felnőtté vált gyermekeikkel. Erzsike gyönyörű virágoskertet alakított ki, kora tavasztól késő ősziig pompáznak a virágok.

A többi szomszédra is csak szeretettel tudunk emlékezni. Szilágyiék, Villámék, Ladányiék és Dutkonék. Az utca túlsó oldalán Szabó Imréék, Fodorék és a sokgyermekes Piroska család. Akkoriban csendes, forgalommentes, gyepes volt utcánk, és sok volt a kisgyermek, nem úgy, mint most. A lányok tollaslabdáztak, társasjátékot játszottak, a fiúk fociztak. Ekkor még, a hatvanas évek közepéig látszottak az ONCSA-házak eredeti építészeti jellegzetességei, a boltíves tornácokkal, melyeket később általában mindenki beépített. Mi ezt 1966-ban kivitelezte, Molnár Mihály a ZIM kőművese segítségével.

Családunkhoz ismét visszatéve, gyorsan repültek az évek és gyermekeink az akkor igen színvonalas Halasi-úti Általános Iskola elvégzése után a Bányai Júlia Gimnáziumban folytatták tanulmányaikat. Szorgalmasan, keményen kellett tanulniuk, hogy elérjék azt a szintet, melynek révén továbbtanulásukat megalapozhatták. Közben sportoltak, úsztak és versenyszerűen atletizáltak.

A sikeres érettségi után fiunk a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara történelem-latin szakára nyert felvételt. Őt nehéz esztendő következett, majd friss diplomával igyeke-

zett állást keresni. Rövid nevelőtanári munka következett, ezt követően középiskolai tanárként dolgozik.

Kislányunk, Lenke szintén a szegedi egyetemen tanult, ő a magyar-történelem szakot választotta. Másodéves egyetemista volt, mikor megismerkedett Asztalos Zoltán biológus hallgatóval. A kölcsönös szimpátia, vonzalom kialakulása után úgy döntöttek, hogy összeházasodnak, ami 1982. szeptember 17-én valóra vált. Ennek már 36 éve. Tanulmányaikat tovább folytatták, albérletben laktak, mi szülők igyekeztünk segíteni, amiben csak lehetett. Amikor az egyetemet befejezték, Budapestre kerültek. Lenke tanított, férje Zoltán a Karolina úti Enzimológiai Kutató Intézetben helyezkedett el. Nem volt kényelmes itt sem az albérlet, de más választás nem volt. 1986. október 17-én megtörtént a csoda, megszületett első unokánk Gyöngyvér. Kicsit korábban jött, nyolc hónapra, de azért egészséges szép kis baba volt, szépen fejlődött. Mi nagyszülők is boldogok voltunk, amikor lehetett mentünk, hogy láthassuk kicsi unokánkat. Sajnos a lakást kezdték kinőni, így megoldást keresve családi összefogással megvették Alsógödön, közel a Dunához azt a kis házat, mely boldog otthonuk lett. Itt született két év múlva Imola és őt követően Viola is.

Hogy segíteni tudjunk, gyakran mentünk hozzájuk, de a két nagyobb kislány is sokszor volt Kecskeméten. A nagypapa mindent megértő és elnéző szeretettel volt irántuk.

*Tavaszi, kerti kép férjemmel és édesanyámmal
a 90-es évek végéről*

Az Asztalos család ma

Ennek a boldog időszaknak egyszerre vége lett, vöm Zoltán ösztöndíjat kapott, hogy az USA-ban tudását tovább fejlessze és dolgozzon. Ők természetesen örültek a lehetőségnek és 1993 januárjában elhagyták az országot, az USA-ban három, Japánban pedig két évig éltek.

Nem kell leírnom azt a szomorúságot, az óriási úrt, amit akkor éreztünk. Öt évig nem láthattuk őket, csak fényképen és hangjukat is telefonon keresztül. Bele kellett törődnünk, ha nehezen is. Én akkor az élettől más feladatot kaptam. Drága édesanyám megbetegedett, és a kórházi kezelés után mihozzánk került. Szépen megerősödött, de már nem engedhettük vissza otthonába. Így itt élt nálunk, szép és jó volt az öt év, melyet együtt tölthettünk haláláig.

Itt egy pillanatra szeretnék adózni szüleim emléke előtt is. Édesapám Birkás Sándor (1900–81), férfiszabó, szakoktató volt, Orosházáról Alsógödre, majd Újpestre, életük végén pedig Kecskemétre költöztek. Édesanyám, Jankó Julianna (1906–98) a háztartást látta el. Egy testvérem volt, Sándor, (1927–89) aki Tatán az Eötvös József Gimnázium elismert angoltanáráként működött.

Azon a tavaszon Lenkéék hazajöttek Japánból, bővült a család, közben 1993-ban a negyedik kislány Cseperke is megszületett. Így négy kislányunokának örülhettünk. Csalódásunkra nem maradtak Magyarországon, ősszel Angliába mentek, és 16 évet töltöttek Cambridge-ben,

ott is enzimológiai kutatással foglalkoztak. Négy évvel ezelőtt tértek vissza Magyarországra, és azóta a Szegedi Biológiai Központban dolgoznak, Zoltán kutató biológus, Lenke mint tudományos munkatárs.

Unokáink sajnos külföldön maradtak, Gyöngyvér bár a Károli Gáspár Egyetemen elvégezte a japán szakot, jelenleg Angliában él magyar származású párjával. Imola állatorvos walesi származású férje, Dan úgyszintén.

Viola az egyetem elvégzése után egy filmgyártó cégnél helyezkedett el Londonban. Cseperke a közelmúltban végzett, mint francia-spanyol tolmács, most keresi a munkát.

Nagy öröm a számomra, amikor hol az egyik, hol a másik unokám betoppan.

Most, hogy a családtörténet megírásának a végére érek, férjemre gondolok. Férjemre, akivel sok-sok évvel ezelőtt terveket szőttünk, és elindultunk egy közös úton, amely 52 évig tartott.

Gondoskodó szeretetével, ő volt az a jó és bölcs ember, aki a család támasza volt. Ügyességével és szorgalmával szinte mindent meg tudott oldani. Nagyon szerette otthonát, a házat, a kertet, az öreg diófát, amit közel 30 éve együtt ültettünk el.

Fájó volt látni, hogy akaraterejét, egészségét betegsége mindjobban aláásta és 2007. október 18-án elment közülünk. Gyermekeim, unokáim szeretete, nagyon sokat segített akkor és most is.

Hat évtized milyen hosszú idő! Mégis gyorsan elszállt, mint az álom. Minden eseménye ott él bennem, és ha visszatekintek, csak hála és köszönet van a szívemben a gondviselő Hatalom és Szeretet iránt, aki végigkísérte életutunkat.

A családi albumból vett képek bemutatják az 1958 körüli házat és utcát, a családi élet képeit, a szülőket és a gyerekeket a 70-es és 80-as évekig.

Az otthonunk ma

Zoltán és Lenke

A Károlyfalvi család évtizedei a Rendőrfaluban

*Kutyáink szellemi fejlődése. Vitéz iszik, Gazdi ugrásra kész,
a vak Jack a számítógép elé ül.*

*Imola és Dan esküvőjén a kecskeméti evangélikus templomban
2016 októberében*

Férjem és gyermekeim 1978

Leányom és gyermekei Japánban 1997

Egy rendőrfalusi önvallomása Probojáczné Túri Éva

A Rendőrfaluban születtem 1945. április 11-én, közvetlenül a háború után. Édesapám kőművesként dolgozott, édesanyám háztartásbeliként nevelte hét gyermekét, ötöt egészen felnőtt koráig.

175
Ber. napl.
1912.

vármegye
város

Rendőr

Házassági anyakönyvi kivonat.

163 szám.

Kelt: *Rendőr*

1 901 (ezer *hatszázötvennyolc*) évi
április hó 20 (*húszadik*) napján.

Megjelentek alulírott *Ruzsa János*
anyakönyvvezető *Lévai Julianna* előtti házasságkötés eljából:

1. mint vőlegény: *Ruzsa János*

akinek vallása: *közműves*

állása (foglalkozása): *szőlőművelés*

lakóhelye: *Rendőr, Teglalételep 42.*

nek | helye: *Rendőr*

Családi emlék Ruzsa János és Lévai Julianna házasságáról

Régi képek a család albumából

Túri Éva iskolás korában

Túri Éva tanárként

Családi képek a 80-as évekből

Az első osztályt kivéve a rendőrfalu általános iskolájának végig kitűnő tanulója voltam. Olyan kiváló nevelők tanítottak, mint Perjési Pál igazgató úr, Kuna Miklós, Juhász Albinné, Papp Istvánné és még sorolhatnám. Ezután a Katona József Gimnáziumban tanultam tovább. Ott ismerkedtem meg a kosárlabdával, lehettem 42-szeres nemzeti válogatott, és a mai napig is meghatározó számomra ez a sportág.

A Túri szülők gyermekeikkel az 50-es években

Érettségi után (miután édesanyám özvegyként nem tudott taníttatni) képesítés nélküli nevelőként helyezkedtem el 2 évig Lajosmizse külterületén, majd 18 évet Helvécián a Feketeerdői Általános Iskolában töltöttem. Közben elvégeztem Szegeden a földrajz-testnevelés szakot. 1983-ban visszakerültem régi iskolámba, az akkori Halasi útba. 1986-ban igazgatónak választottak, és ezt a tisztséget 2002-ig, tehát 16 évig töltöttem be. Nyugdíjazásom után még 2013-ig óraadóként dolgozva összesen 49 tanévet tanítottam.

Igazgatóvá választásom után sok feladat megoldása várt rám és a nevelőtestületre. A városban a mi iskolánk volt az utolsó, ahol még „potyogtatós” WC volt. Először azt számoltuk fel, majd felépült az ún. nagyterem, és ezzel megszűnt a Matkói úton az iskola, és már csak két helyen, a Zentai utcán és a Halasi úton folyt a tanítás tovább. Közben

megépült egy bitumenes mini kosárlabda pálya is. Később bitumenes kézilabda-foci pálya is épült az udvaron.

1996-ban az iskola felvette a Damjanich János nevet, és ezzel egy időben felavatásra került a városban mindmáig egyedülálló „ARADI VÉRTANÚK EMLÉKPARKJA”, ahol a tanulók méltó körülmények között tudták és tudják ma is megtartani az október 6-ai megemlékezéseket, amelyek eddig még mindig nagyon meghatóak és dekoratívak voltak. Ekkor avattuk fel az iskola külső homlokzatán az első tanítók, Tóth Géza és felesége Hercz Margit emléktábláját is, amelyet minden évben megkoszorúzunk.

Közben könyvtárral is gyarapodott az iskola, melyet az alakja után „szentélynek” neveztünk el. Itt az iskola tanulói mellett a szülők, a nevelők is találhattak maguknak olvasnivalót.

A legcsodálatosabb dolgot az iskola életében a tornaterem elkészülése jelentette, ami nagyon kalandos történet és hosszas huzavona után végül is 2004-ben készült el. Itt korszerű körülmények között folynak a testnevelés órák, de itt tartják az ünnepélyeket, a különböző rendezvényeket, lakossági fórumokat is.

Összességében elmondhatom, hogy a 16 év alatt az összekovácsolt nevelőtestülettel és a segítőkész szülőkkel közösen teljesen megváltoztattuk az iskola arculatát. Arra törekedtünk, hogy a gyerekek olyan alapot kapjanak, ami elegendő ahhoz, hogy a középiskolákban megállják a helyüket. Erre az eredményre igazán büszkék lehetünk, mert sok kiváló tanulót taníthattunk.

1994–2006-ig, 12 éven át voltam önkormányzati képviselő, 8 évig a Rendőrfalu és környéke egyéni képviselője, tagja egyúttal az Oktatási Bizottságnak is. Az intézményvezetésen túl a lakossági kérések teljesítése, a város oktatáspolitikájának az alakítása volt a feladatomban. Sajnos, mindvégig ellenzéki képviselőként ez sziszifuszi munkát jelentett. Legnagyobb eredménynek a teljes csatornázottságot, jó néhány út megépítését, a közvilágítás korszerűsítését, világítótestek felszerelését és az intézmények megfelelő működését tekintem. Nehéz, de összességében nagyon szép időszakot töltöttem az iskolában vezetőként is, képviselőként is.

Röviden összefoglalni több évtizedes munkát szinte lehetetlen. Örömmel gondolok vissza az eltelt időszakra, és hálás is vagyok azért, hogy vezetőként és képviselőként is elfogadtak és bíztak bennem a rendőr-

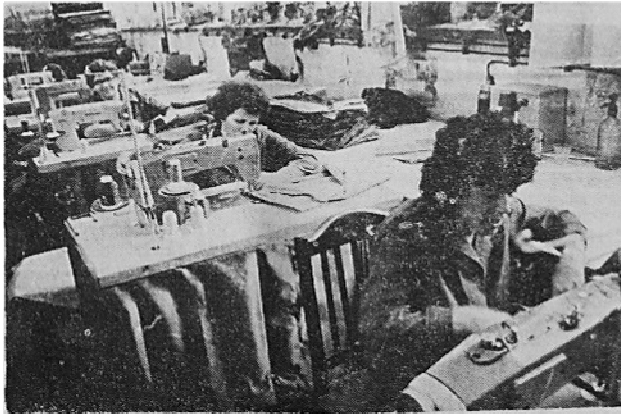
falusiak. Több kitüntetést is kaptam, melyek közül a legjelentősebbek: igazgató főtanácsosi cím, Kecskemét Városért Oktatási díj, valamint a Magyar Köztársasági Bronz Érdemkereszt.

Köszönöm a rendőrfalusiaknak, hogy velük együtt dolgozhattam, mert a fenti kitüntetések őket is illetik. Életem végéig büszke leszek arra, hogy rendőrfalusi voltam, és bár most Kecskeméten máshol élek, lélekben örökké rendőrfalusi maradok. Örömmel tölt el, hogy szűkebb hazámért minden tőlem telhetőt megtehettem, és ha szükség lesz rá, megteszek ezután is.

A temető csőszházának lakói: a Vincze család

A Matkói út 53 sz. ház a temető csőszháza, hullaháza és ravatalozója volt, amit azonban az 1930-as években már nem használtak. A kilencgyerekes id. Vincze Béla családja Abonyból költözött a Rendőrfaluba az 1930-as évek elején. A Lócsei és a Gubányi Mihály (ma Ungvári) utcák sarkán lévő Jaksa házat bérelték, és amikor az ONCSA házak épültek, ők is igényt nyújtottak be rá, de nekik nem jutott. Részükre felajánlották az akkor már a nem funkcionáló temetőben hosszabb ideje üresen álló temetőcsősz házat, amit el is fogadtak. Beköltözésükkor a hullaházban a Szent Mihály lova még a helyén állt, a Vincze gyerekek körülötte játszottak. Az épületet istállónak, ólaknak alakították át. Vincze Béla kosárfonással, seprűkötéssel foglalkozott és a Széktóban bérkaszálást vállalt.

A Matkói útnak a temető felőli oldalán ekkor a csőszházon kívül a város felé az útkaparó háza, Matkó felé pedig a Magó tanya állt. Amikor a temető helyén is telkeket alakítottak ki, a lakóépület és a gazdasági épület egy része a Matkói út felőli portára került, a másik csaknem fele pedig a Bakonyi Antal utca felőli portához esett a temető ásott kútjával együtt. Az épületrészt Vinczéék lebontották, és amikor Kecskés Antalék építkeztek, majd utána is egészen addig, amíg vezetékes víz nem volt az utcákban, a kutat többen közösen használták. Kerítés nem volt, a kúthoz hozzáférhettek a szomszédok. Az új honfoglalókat Vinczéék segítették építeni is, egyebekben is. Az egymásnak segítség, az összefogás volt itt a jellemző, nézeteltérésekre, vitákra senki sem emlékszik. A szükség összehozta az embereket.

A gépek mögött: Faragó Ferenéné, Nagy Lászlóné, Vincze Vilmosné

1957-ben a még a szülőkkel élő két fiú közül Vilmos megnősült, felesége ebbe a házba költözött, ahol egész életüket élték le.

Két gyermekük közül Vilmos 1958-ban, Edit pedig 1968-ban született. Vilmos vas- és fémesztergályos szakmát tanult, műhelye a Szent László körút és a Lócsei utca sarkán található.

Edit kereskedőnek tanult, a szakmájában dolgozott, aztán önálló kisvállalkozó lett. László, aki 1943. április 1-jén született, a Szék és Kárpitosipari Vállalatnál kárpitos szakmát tanult, és itt is dolgozott nyugdíjba vonulásáig, a 60-as évek közepén szintén megnősült. Az ő felesége is ebbe a házba költözött, ahol most már két generáció három családja alkotott nagycsaládot szeretetben, békességben úgy, hogy Lászlónak három lánya született. Később aztán ők építettek egy nagyon nagy házat a Bakonyi Antal utcában, és oda költöztek.

Asszonyok brigádja, de hadd tegyen hozzá, hogy négy férfi tagja is van a 29 fős közösségnek, és amikor a gyerekeket számoltuk, csak az édesanyjakra gondoltunk — elnevezést kedves férfiak, de most Nőnapra készülnék.

Valamennyien a kárpitos szakmában érdekeltek. Nagy termékben több mint húszméteres asztalok foglalnak el kétoldalt helyet, a varróeszközök szinte elvesznek mögöttük. Tehát szabnak, varrnak szövetyanyagot, bársonyt és habszivacsot. Munkájuk végterméke a kárpitozott bútort.

ha brigádon belül egymásnak „játszának” kéz alá. Természetesen nem zárkóztak el attól, hogy a közben belépő fiatalokkal ne foglalkozzanak, készségesen segítettek nekik új brigádot alapítani, amely ma ifbrigád, az övük mellett. A fiatalok közössége a **November 7.** címet viseli.

Az asszonyok összetartását nemcsak a műhely légköre és a törzsgárdság tartja össze, hanem maga a munka intenzitása, a megszokott fevelmezetség, az őket irányító **Csillag Ferenc** művezető szigorú, de igazságos munkael-

A KECSKEMÉTI KÁRPITOSBAN:

48 gyereke van a brigádnak

megszokott tempóval, ezt csinálni kell. Csinálni egyszer azért, mert az asszonyok nem vállalhatnak túrázást a család miatt és arra sincs módjuk, hogy a nyolc órai munkaidő után ismét darabban dolgozzanak. Ez már sok lenne és nagyon fárasztó.

A brigád vezetője ekkor említette először, hogy az édesanyjainak 48 gyereke van, akikről gondoskodniuk. **Konfár Sándorné, Tornyai Jánosné és Bodor Béláné** három-három gyermek édesanyja, a többiek két és egycsaládosak. Bizony eszengetés után ki az egyik boltba, ki az ABC-be igyekszik, hogy finom falatok vásárlásával, majd készítésével folytatja a második műszakot otthon a konyhában. Természetesen munka közben is jut idő az efféle gondok tárgyalására, hiszen ha zakatolnak is a gépek, azért akad néha

ni. A legfontosabb a folyamatos munka biztosítása. Ne kelljen várni anyagra és emberre. Mindig legyen minden a helyén és mindenki pontosan tudja, hogy mit kell csinálnia, mit kell folytatnia. Ez eddig nagyszerűen sikerült mindkét műszakban. Mindenkor megbeszéljük ezt **Prókai Lászlónéval**, a csoport vezetőjével, a második műszakban tanácsadást, a hibák észrevételét — ami nemcsak kritika, de önkritika is, és nem jár sértődésekkel. Ezek szerepelnek a brigádnaplóban felüntetett vállalások között. Ide sorolta a brigád vezetője **Érsek Mihályné** a termelői folyamatosan figyelő minőségi ellenőrzést. Ezt jobb elfogadni munka közben, minsem a vevő reklamációja után

A gépek mögött: Faragó Ferenéné, Nagy Lászlóné, Vincze Vilmosné

A brigád vezetője: Érsek Mihályné

A **Mező Imre** szocialista brigádot húsz évvel ezelőtt alapították. Azóta többször változott a létszám, a vezető

osztása és a munkadarabok elbírálása, a munka elismerése.

Érsek Mihályné vezetője

dolgozó **Sanyikával** — ő **Benda Sándor** — a helyettes brigádvezetővel. A közösség érdekében igen jó a kapcsolatot a szakszervezeti bizalmival, **B. Tóth Gergelynével** és **Varga Józseffel**. Senkihez nem

Nagy figyelmet szentelnek pontos szabásnak, az elosztásnak és a varrásnak.

Az asszonyok könnyűen mondják munkájukat, otthon azonban fáradt csuklójukkal tisztítják a burgony

EZEK A MAI FIATALOK!

Borbély József művezető

képes. Te-
pokkal. In-
gyár min-
glát. Nem
nyit és ho-
t igazán
örösi Sán-
yítja itt a
iz tizéves.
nden porl
ezeknek
útóje van

gédűtője.
emberek-
gy akik
a mun-
is tanfo-
mert itt
kül nem
kodni. Az
tér Ist-
szlót is-
kvizsgák
össégtel-
a napi
l.
em kell
a szak-
gondolat-
minden
ra, mert
kell a
minden
ll növel-
eket. Ma
idő alatt

Más fiatalember esetében is elhangozhat a felcím, hogy **ezek a mai fiatalok**. El, de nem mindegy, hogy milyen hangsúllyal. Örömmel nyugtáztathatjuk, hogy ez a legintéssel párosuló, lenéző hangsúllyal járó „**Ezek a mai fiatalok**” már múltóban van. Egyre többen dicsérő jelzőként használják ezt a gondolatot. Mi is.

Kecskeméten gyorsbeszédű fürge mozgású fiatalember — 24 éves — lépett elénk, amikor a művezetőt kerestük a kárpitosüzemben. **Borbély József**.

— **Nemrég még bútorasztalosként dolgozott?**

— Valóban nemrég, hiszen 1977-ben szereztem meg az első szakvizsgámat, majd négy évet lehúztam az asztalosüzemben. Szinte minden faipari gépen dolgoztam. Meg is szerettem a szakmámat. Olyannyira érdekelt a dolog, hogy előrajzolással is kezdtem foglalkozni, majd az új felvételes dolgozókat tanítottam az alapfogásokra. Szakmai tudásomat rövid idő alatt keveseknek tartottam és 1980-ban szakérttségit szereztem.

— **És ez elég volt ebben a gyorsan változó termelésben?**

— Nem. Szükségét éreztem a technikai műveltségnek is. Jelesen végeztem 1981. október 20-án, de a technikai oklevéllel nem a gyárba, hanem a katonasághoz kerültem.

— **Amíg állampolgári kötelességét teljesítette a fiatal szakember, megfeledezett volna szakmájáról?**

negyedév után összeszoktunk. Bizalommal keresnek fel minden ügyben és én ha csak tehetem nemcsak szóban, de a gyakorlatban is eligazítom őket. Kölcsönös ez a bizalom, úgy érzem. Mostmár egy negyedéves termelés is a hátunk mögött van, még hozzá tervteljesítéssel. Ez pedig nagyon fontos. Főfeladatunk a kárpitozásra váró bútorok komplett vázakkal való ellátása — öt-hat bútortípushoz is — ami nem kis feladat. Előre tervezett részletes munkaelszámolással kell számolni, hozzá a megfelelő anyagot biztosítani, hogy ne legyen fennakadás a folyamatos készítéssel.

— **A művezető összekötő szerepet is játszik a dolgozó és a gyár vezetése között. Hogyan tehet ennek eleget a legfiatalabb művezető?**

— Igen. Ez afféle híd-szerp. Most kezdtem igazán érezni. Ha így folytatódik, akkor nem találok ebben a feladatban sem különlegeset. Ha mindig pontosan megkapom a termelési program ránkészét, konkrétan tudom ezután is, hogy mi a feladatunk a kárpitos részlegben, akkor a kapcsolattartás eredményes lesz. Gondolok a személyi oldalára is, amikor a dolgozó véleményét kell a gazdasági vezetés felé tolmácsolnom. Ez már nehezebb. Itt elsősorban nekem kell az első választ megadnom, csak azután kérhetem vezetőim segítségét. Nem biztos, hogy minden gonddal hozzájuk kell fordulnom, el-

Jobbról Borbély József Vincze Vil móssal az enyvezésről beszélnek

— Szerencsére nem, mert ott is műhelyben dolgozhatam a katonai ismeretek elsajátítása mellett. Ami erősi-

végre is azért bízták rám ezt a feladatot.

— **Mennyire szigorú a követelményekben?**

Vincze Vilmos egy május 1-jei felvonuláson a 80-as években

A Vincze gyerekek mind a Rendőrfaluban cseperedtek, az idősebbek még játszottak a fűvel benőtt sírok között, mind itt jártak a Vécsey és a Halasi úti iskolákba, ahol Vincze Sára, Papp Istvánné és Kuna Miklós Vincze Vilmosnét is, Vilmos fiát is tanította.

A 8. osztály 1972-ben (A felső sor jobb szélő ifj. Vincze Vilmos)

A gyerekek nyáron a közelben lévő kopolyagödrökben fürödtek, gyakran horgásztak. Vili a fogott apró halakat felcsavart inge derekában vitte haza. A horgászás egy életre szenvedélye is lett. Télen, amikor a víz befagyott, a gyerekek csúszkálni, korcsolyázni jártak a náddal, buzogánnyal körbenőtt gödrökre. Vili alatt egyszer beszakadt a jég, és anyja nem kis meglepetésére úgy ért haza, hogy ruháján jégcsapok lógtak. De kutya baja se lett. Tavasztól őszig gyakran rúgták a bőrt a közeli Egyetértés pályán. A telepen lakó cigánygyerekekből szerveződött a „brazil”, a többiekből pedig a „magyar” csapat, és váltakozó sikerrel kergették a labdát.

A Vincze család tagjai lokálpatriótákként ragaszkodnak a Rendőrfaluhoz. Az idősebb Vincze Vilmosné vallomása szerint „a Rendőrfaluban élni csodálatos volt, és ma is az.”

A régi otthon emlékei

Dunai Edit

Az évtizedek távlatából visszatekintve is kedves és nosztalgikus érzés hajdani otthonunk, a téglagyári házak egyikére történő emlékezés.

Ismeretes, hogy e házakat a városi téglagyár építette hajdan dolgozói számára. E házak kisebb dombon, magaslaton álltak, mögöttük már a város széle volt, nádas, sásos tavacskákkal, melyek az agyagkitermelés következtében alakultak ki. Ezeket azóta már feltöltötték, helyüket részben a piac foglalja el.

Sok szorgalmas család élt és dolgozott itt, majd egymást követték a generációk. Számos családra emlékszem itt: Rózsa, Kökény, és három Dunai család is volt, akik csak nevükben voltak rokonok.

Az itt élőknek azonban csak az első generációja dolgozott a téglagyárban, szüleink korosztálya már más területen helyezkedett el. Édesapám, Dunai Ferenc népes családba született, több testvére is volt: Anna, Magdolna, Rozália, Sándor, János és József. Ők már főként az ipar területein (Gépgyár, Bútorgyár, építőipar) dolgoztak. A család mindegyik tagja nagyon sokat dolgozott az életben.

Tehát édesapám, Dunai Ferenc (1930–85) géplakatos szakmát szerzett. Már az 50-es években dolgozni kezdett, majd az akkor mintegy három éves katonai szolgálat következett. Élete nagy részét a Gépgyár,

majd a Zománcipari Művek gépműhelyében töltötte, melyet Nép Sándorral együtt vezettek. Édesapám a labdarúgás elkötelezettje, rajongója, a munkahelyéből, munkaköréből következően a Vasas szurkolója volt. Ő is egészen sokáig játszott a Kecskeméti Vasas megyei csapatában. Emlékszem piros-kék mezére.

Édesanyám, Csaplár Sára a hűtőházban dolgozott. Mintegy tizenegynéhány éves koromig éltünk itt, de nagy szeretettel emlékszem e házakra és lakóira. Bár szomszédunkban volt a Vécsey-iskola, én a Zrínyi Ilona Általános iskolában kezdtem el tanulmányaimat, majd kereskedelmi vonalon tanultam tovább.

Bár ma már a város más részén élek, ha erre járok kellemes és kedves érzések töltenek el.

A faanyag megmunkálásának mestere, Bencsik Mihály

Szántó István cipésmester és felesége a műhely ajtajában

A Korhánközben tanyán lakó ötgyerekes parasztcsalád egyetlen fiúgyermeké, Mihály semmiképp sem akarta apja foglalkozását folytatni, helyette bognár szakmát tanult Kovács Boldizsárnál, a városban elismert bognár mesternél. Juhász Mária édesapja odaveszett a II. világháborúban, az édesanya három gyermekével özvegyen maradt. A leányt nagynénje, Szántó István cipésmester felesége magukhoz vette, vállalták a felnevelését. A tanítónőképzőbe írták, ahol 1955-ben érettségizett. Közben megismerkedett Bencsik Mihállyal, aki udvarlója lett. Osztályfőnöke, Molnár Sándor tudomást szerzett a fiatalok együtt járásáról, és tanítványát óva intve mondta, hogy nem tart szerencsésnek egy iparos és egy tanítónő közötti a házasságot a nagy műveltségbeni különbség miatt. Az érettségi után azonban összeházasodtak. Az osztályfőnöki aggály alaptalannak bizonyult, mert 56 évig éltek együtt szeretetben, egyetértésben.

A feleség gyakorlóéves tanítónőjelöltként pályáját Külső-Ballószögben, tanyai iskolában kezdte. Naponta busszal utazott Homokbányáig, onnan 6 km-t gyalogolt, és 8 órakor kezdte a tanítást, majd utána gyalog vissza homokbányáig, busszal haza a Rendőrfalu melletti Csillag utcába, ahol albérletben laktak. 1956-ban megszületett Mihály fiuk.

Bencsik Mihály munka közben

Kérték, hogy a tanítónőt helyezték a városhoz közelebb, de erre akkor nem volt mód, hát megszakította a tanítást, és amíg a gyerekei kicsik voltak, otthon maradt, a saját gyerekei nevelését választotta. Katalin 1958-ban született.

A feleség biztosította a férjnek és a gyerekeknek az otthon melegét, a férj pedig szorgalmasan dolgozott, és 1960-ban a Brassói utca 4. számú portán családi összefogással saját házikót építettek, ahova a négyfős család még ebben az évben be is költözött. A bognár szakma azonban közben ellehetetlenült. Bencsik Mihály a Parkettagyárba ment dolgozni éjszakai műszakba, nappal pedig egy kollégájával fusiban parkettázásokat vállalt, majd az Új Tavasz Tsz-ben karbantartó asztalos lett, ahol minden a faanyag megmunkálásával kapcsolatos feladatot neki kellett megoldania. (A város központjában a május elsejei felvonulások tribünjeit évekig az ő irányításával készítették munkatársai.) Megbecsült dolgozója volt a tsz-nek, amit az is mutat, hogy jutalomutazásra küldték a Szovjetunióba, ahol megismerkedhetett Moszkva és Leningrád nevezetességeivel.

Az Új Tavasz Tsz. megszűnése után a Mezőgéphez került az asztalos üzembe, ahol nyugdíjba vonulásáig dolgozott. Munkáját oklevelekkel, Kiváló Dolgozó kitüntetéssel ismerték el.

Felesége a BRG-ben rövid ideig fizikai munkásként dolgozott, aztán az MNB-hez ment banktisztviselőnek. 4-5 év elteltével a lakhelyéhez közel lévő Rövikötbe került, ahol előbb a raktárban áruátvevő volt, majd a számlázási csoport vezetője lett. 1982-ben átcsábították az AGROKER-hez, ahol a számviteli osztályon nyugdíjba vonulásáig dolgozott.

Gyerekeiket középszintig taníttatták. Mihály autóvillamossági műszerész lett, egész életében ilyen területeken dolgozott, ma a Mercedesgyárban alkalmazzák a szakmájában. Katalin a Katona József Gimnáziumban érettségizett, az egészségügyben helyezkedett el, ahol munka mellett szakképesítéseket szerzett, és vezető asszisztensként dolgozott nyugdíjba vonulásáig. A szülők távozása után visszaköltözött a Rendőrfaluba, a családi fészekbe, ahol most egyedül lakik.

Bencsik Mihály, amíg csak bírt, egész életében fusizott. A Rendőrfaluban alig van olyan ház, amelyben ne járt volna. Javította a faredőnyöket, szerelte a szúnyoghálókat, gyalulta az ajtókat, ablakokat, szerelte a zárat, enyvezte az asztalokat, székeket stb., és jókedvűen tartotta szóval a háziakat.

A Rendőrfaluban jól ismerték, sokan szerették. Utolsó útján a városrész lakóinak nagy tömege kísérte a Köztemetőben.

*Lévai Sándor családja 1930 körül.
Fent jobb oldalon Szántó István cipész későbbi felesége.
(Lévai Sándor, Bencsik Mihályné nagyapja
a Téglagyárban vezető volt.)*

Szántó István cipész mester és felesége idős korukban

Bencsik Mihály és Juhász Mária jegyesek

Az ONCSA-telep legrégebbi lakója

1943 októberében kilenc éves volt Tóth István (1934–), amikor a népes család beköltözött a mai Vasvári Ferenc utca 12., az akkor az ONCSA-telepen frissen elkészült házukba. Mint ismeretes, az ONCSA (az 1940 XXIII. tc. alapján), a Horthy-korszak szociálpolitikai reformjaként segített a nagycsaládosokon.

A szülők: az édesapa Tóth Ferenc (1896–1971) kertészként dolgozott, az édesanya Udvardi Mária (1901–76) a sok gyermek miatt otthon maradt. A gyermekek: Ferenc, Mária, Pál, József, Margit, István, Béla, Sándor és László közül már csak István és Sándor él. Itt nem térhetünk ki az összes testvér életútjára, különösen nem a mai generációra. Pált, aki a ZIM-ben esztergályos volt, sokan kedvelték a környéken. A nagyszerű színművészünkkel való életkori és alkati-megjelenésbeli hasonlóság miatt a „Kabos” jelzőt illesztették rá. Sándor a Katona József Színház nyugdíjas világosítója, villanyszerelője már a város más részén él, de gyakran ellátogat a szülői házba.

Tóth István élénken emlékezik az 1943 őszi beköltözésre, majd az 1944. októberi eseményekre. A város lakosságát kitelepítették, mire hazatértek a ház egy részét romokban találták. Október 31-én, a Halasi úton benyomuló szovjetek és a magyar-német csapatok között tűzpárbaj zajlott le, ezért érte belövés a házat.

Tóth István a Halasi úti iskola után villanyszerelő szakmát tanult, egész életében e szakterületen dolgozott, főként az új panellakásokban végezték a villamosítást.

Kivételt a három éves katonai-határőri szolgálat jelentett 1954–57 között. Határőr szakaszvezetőként teljesített szolgálatot a jugoszláv határon, a forradalom alatt Zalaegerszegre, majd Szentgotthárdra vezényelték át alakulatát. November 4. után a szovjetek lefegyverezték alakulatukat, és hazaküldték őket. Kilenc kecskeméti kiskatona gyalog indult haza, stoppal, gyalogosan napok alatt sikerült hazatérni. Ma is szeretettel emlékezik a dunántúli falvak lakosaira, aki élelemmel látták el a hazafelé ballagó kiskatonákat. A dunaföldvári hidat őrző oroszok átengedték őket. A helyzet viszonylagos stabilizációja után vissza kellett térnie a laktanyába. Február 8-án szerelt le.

Mikor novemberben hazatért, akkor szerzethett tudomást testvére tragédiájáról. Tóth Béla (1937–56) részt vett az október 26-i tüntetésen. A Városháza előtt a tüntető tömeg nem volt hajlandó feloszlani, erre a karhatalom tüzet nyitott. A keramit útburkolaton gellert kapott golyó különösen szerencsétlen módon hátulról érte Béla tarkóját, és a roncsoló hatás rövid időn belül a fiatalember halálát okozta.

A leszerelés után Tóth István a civil életben a szakmájában dolgozott a DUTÉP-nél egészen nyugdíjazásáig. A testvérek egy része itt élt, másik része a családjával a város más részeire került. A család legfiatalabb generációi számára már távoli emlék a hajdani ONCSA-ház.

Hosszú életút után 2018 tavaszán távozott.

Ma már csak Tóth István él itt a család és a múlt emlékeivel.

*A Tóth testvérek az 50-es években.
A jobb felső képen az 1956-ban lelőtt Tóth Béla*

Az otthon, az utca és a család képei

Családi képek az 1960–70-es évekből

Tősgyökeres rendőrfalusiak vagyunk

A Csikós család

Rendőrfaluban a dédszüleim, id. Csikós János (1898–1983) és felesége, Pácsa Mária (1901–1992) 1942. január 1. napjától 810 pengőért vásároltak házhelyet hitelre, amit 1945. március 27. napjáig részletekben fizettek ki. Ez a IV. utcában volt, amit 1959-től Gubányi Mihály utcának, majd a rendszerváltást követően, 1992-ben Ungvári utcának neveztek el. Jelenleg is itt élünk. Ezen a telken építettek 1945-ben egy szoba-konyhás, spájzos kislakást vert falból. Ide költöztek két gyermekükkel, Jánossal és Józseffel.

Dédapám, Csikós János mindkét világháborúban részt vett, a II. világháborúban orosz fogságba is esett, ahonnét szerencsésen hazatért. Ezt követően több állása is volt, köcsiszolóként, gyári munkásként, portásként és éjjeliőrként is dolgozott. Konok és makacs ember volt, olykor arrogáns, máskor kedves és anekdotázó. Rendkívül szeretett a katonai és háborús élményeiről mesélni. Barkácsolásban is utolérhetetlen volt, egyedi kürtös kerékpárjáról legendák keringtek, különösen a gyere-

kek körében. József fia 1980-as hirtelen halálát gyakorlatilag nem tudta feldolgozni. Innentől fokozatosan épült le mentálisan, majd 1983-ban agyvérzést kapott és röviddel ez után elhunyt.

Felesége, Pácsa Mária 15 éves lányként 1916-tól a „SZIKRA” Magyar Gyújtógyárak Rt.-nél (Gyufagyár) helyezkedett el betanított munkásként, és az itt eltöltött évtizedek során teljesen elsajátította a gyufagyártás minden mechanizmusát, beleértve a műszaki ismereteket is. Kisebb megszakításokkal (rövid ideig szobalány és szakácsnő is volt a '20-as években) folyamatosan itt dolgozott. Átélt itt több társadalmi-politikai rendszert és két világháborút is. A II. világháború évei alatt férje távollétében rettenetes nélkülözések közepette nevelte egyedül két gyermekét, Józsefet és Jánost, de mindvégig kitartott munkája és a jobb jövőbe vetett hite mellett.

Itt idéznék egy 1953. november 7. napján a Bács-Kiskun Megyei Népszócságban megjelent írást róla, ami hűen visszaadja a Rákosi korszak túlzott propagandacélú írásmódját is, de mindezek mellett sok igaz eseményt is magában hordoz:

*„Fekete fejkendős asszony sétál ki minden reggel fél 7 tájban a Kecskemét-Rendőrfalu negyedik utca sarkán. Lassan egy évtizede lesz annak, hogy itt lakik. A felszabadulás után építették kis házukat férjével együtt a mindennapi munka után. Az otthontól a gyárig vezető út elég hosszú, van miről gondolkodni. Az utóbbi napokban valami belső nyugtalanság vett erőt rajta. Emlékezetében nem csak a jelen, a felszabadulás utáni új, szép élet mindennapi eseményei törnek fel nagy erővel, hanem valami más is... Az első szovjet vörös csillagos katonák, a tőlük kapott első szelet kenyér. **

15 éves gyereklány volt, amikor bekerült 1916-ban a Gyufagyárba. A felügyelők legtöbbje silány képességű, satnya erkölcsű ember volt. Egynémelyiknek a szája állandóan a káromkodásra, más szidalmazására állt rá. De pofon is elcsattant egy-két fiatal leány arcán. Ilyen volt akkor a gyári élet, így ismerkedett meg az új dolgozó az üzemmel. Emellett napi 10-12 órát dolgozott. Egészségvédelemről beszélni nem lehetett. Miért is? Hisz olcsó volt az emberi élet, sok rongyos, éhező ember állt a gyárak kapuja előtt. Hárommillió koldus volt ebben a „tejjel-mézzel folyó Kánaánban”. Csakhogy a tej, a vaj, a kenyér nem az ország jogos tulajdonosaié, a munkásoké, parasztoké, hanem a földbirtokosoké, gyárasoké,

*akik szeszélyükben egy-egy tollvonással határoztak százak, ezek életéről. Ezt tapasztalta saját bőrén később asszonykorában is Csikós Jánosné. **

*A családi élet nehéz és küzdelmes volt. Egy koldusból kettő lett, amit tetőztek még a gyerekek. A háború elragadta férjét is. Ha akart, ha nem, idegen érdekekért, az urak nyugalmaért kellett harcolnia. Jól emlékszik erre az időre Csikósné. A grófok, hercegek, gyárosok fennhangon hirdették, hogy a haza hívja minden fiát. De arról nem szóltak, hogy az ő dőzsölésüket, léha életmódjukat kell megvédeni a dolgozók milliónak. Arról sem szóltak, hogy anyák minden támogatás nélkül maradtak s a legnagyobb nélkülözések közepette nevelték gyermekeiket. De Csikósné nem olyan asszony volt, aki hamar elcsüggedt. Bízott – öntudatlanul abban –, hogy jobb lesz, ennek meg kell változnia! Még dörgött az ágyú, amikor az első vörös csillagos katona betért hozzájuk. Ölébe vette a kisebbik fiút, aki előbb húzódozott, aztán megbarátkozott a kedves bácsival. S akkor döbbsent rá Csikósné az igazságra. Akkor értette meg igazából, hogy a tőkésék miért kiabáltak, miért rágalmazták a szovjet népet. De nemcsak otthon van így. A szovjet katonák segítségével kezdődött meg a termelés az üzemben. Fát szereztek, élelmet adtak az üzem dolgozóinak. Megosztották velük mindazt, amijük volt. Csikós Jánosné egy kis epizódot is elmond: – Az egyik, – nevére már nem emlékszem – érdeklődött életünk sorsa felől. Nem tudta megállni, hogy ne segítsen. Egyszer egy kenyeret, meg két almát olyan testvériesen osztott el, hogy mindegyikünknek jutott. Azt mondta: aki dolgozik, annak enni is kell. Csikósné hangja kissé elcsuklik, és végezetül annyit mond: igazi testvér volt. S ekkor érlelődött meg benne az, hogy ezen az úton kell haladni neki is. Belépett a kommunista pártba és ott is fáradhatatlanul dolgozott. Ha nehézségei voltak, mindig a szovjet katonák nagyszerű jelleme, testvéri megértése adott neki erőt ahhoz, hogy még jobb eredményeket érjen el, küzdjön az ellenség ellen, kovácsolja ő is szilárddá a munkások egységét. Az üzemben pedig mindig az elsők között volt. 1948-ban élmunkás lett, 1950-ben sztahanovista oklevelet, 51-ben az első jelvényt, 53-ban a második jelvényt, majd a Könnyűipari Minisztérium legjobb dolgozója címet nyerte el. Két hétig üdült Csehszlovákiában. Jelenleg 6 gépnél dolgozó asszonyok, lányok brigádvezetője. Ő nevelte őket sztahanovistákká. Nagy nemzeti ünnepünkre méltóan készült. A forradalmi műszak alatt naponta 128 százalékot teljesített, selejtje pedig csak 80 deka volt naponként. **

Munka után otthon is elvégzi munkáját. Talál időt arra, hogy átmenjen fiához és kis unokáját dajkálgassa. Sokszor eszébe jut az az idő, amikor ő nevelte gyermekeit. Bizony, a mostani gyerekek nem tudják, mi az: sokat nélkülözni. Jobb az életük. A szovjet katonák vére öntözte földön új élet sarjadt, ahol az egész magyar nép megújhodását ünnepli, és szerető szívvel gondol a szovjet hősökre és elődeikre, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hőseire.”

Csikós Jánosné, Pácsa Mária élmunkás

Csikós Jánosné, Pácsa Mária és férje id. Csikós János első kis házuk építésén dolgoznak

A felszabadulást követően brigádvezető lett a Rákosi rendszerben. Többszörös élmunkás volt, és az Országgyűlésben népi küldött több éven keresztül. Belépett a Magyar Kommunista Pártba, majd a helyi Magyar Dolgozók Pártja alapító tagja 1948-ban, későbbiekben kongresszusi küldöttnek is megválasztották. Titulusai a teljesség igénye nélkül: élmunkás, jelvényes sztahanovista, a könnyűipar kiváló dolgozója, az úgynevezett Csikósbrigád vezetője stb. Megannyi cikket írtak róla a Bács-Kiskun Megyei Népújságban (a Petőfi Népe napilap elődje), sőt több esetben saját maga is beszámolt közéleti tevékenységeiről, eredményeiről és a gyufagyári munkamódszeréről, brigádja eredményeiről. Hithű kommunista asszony volt egy időben, viszont a nyugdíjba vonulását követően fokozatosan távolodott el korábbi meggyőződésétől, és az 1980-as évektől templomba járó asszony lett. Ennek okát nem tudom, talán nem találta meg teljesen a helyét a konszolidációt követően a társadalomban, majd a Kádár rendszer végét jelentő, fokozatosan kibontakozó válság éveit

ben teljes kudarcként élhette meg a rendszert és az ideológiai háttérének létjogosultságát, tehát mindazt, amiben szentül hitt.

A rendőrfalusi „nagy telken” egy újabb kis féltetős ház épült, mert dédszüleim fia, ifj. Csikós János megnősült, 1952. március 8-án elvette a szintén Rendőrfaluban élő Kovács Rozáliát. Ide született édesanyám, Csikós Rózsa 1953. június 3-án, majd testvére, János is, 1955-ben. Az úgymond jelenlegi „nagy ház” 1956-ban kezdett épülni, ami elég hosszadalmas időt vett igénybe, mivel építőanyag hiány volt.

Csikós János gyerekeivel: Jancsival és Rózsikával

Nagypapám, Csikós János (1930–1985) lakatos szakmunkás volt. Fiatal fiúként a sorkatonai szolgálatát követően beszervezték az Államvédelmi Hatóság Politikai Nyomozó Osztályába. Gyakorlatilag nyomozói munkát kellett végeznie. Az 1956-os forradalom kitörése napjaiban elhatározta, hogy önként kilép a testületből méghozzá úgy, hogy a rendőrfalusi Piac téren szolgálati fegyverével többször a levegőbe lőtt céltalanul, és ennek következményeként azonnali hatállyal leszerelték és elbocsátották a szervezettől. Ezt követően illegálisba vonult rövid időre, családja is ritkán látta ez idő alatt. A forradalom leverését követően a Lakatosipari Vállalatnál csak takarítói munkát kaphatott, szakmájában nem foglalkoztathatták. A reménytelen évek után 1959-ben mégis a Lakatosipari Vállalat jelentette a kiutat. Ott kapott lakatosként újra állást. Majd későbbi nevén a Fémmunkás Vállalatnál először mint szakmunkás, majd mint brigádvezető, később pedig a II. műhely csoportvezetője dolgozott. A párttagsági viszonyát is rendezték. Az 1970-es években az esti tagozaton elvégzett pártközépiskola után a Magyar Szocialista

Munkáspárt I-es számú pártalapszervezet vezetőségében agitációs és propagandafelelős, majd később alapszervezeti titkár funkciót töltött be.

Ez mellett nagyon szép kaktuszgyűjtő hobbija volt, több ezer féle kaktusszal, amit komoly üvegházban nevelt. Folyamatosan bővítette üvegházát, ezáltal még több kaktuszt tudott nevelni benne. Több kiállításon részt vett, különféle díjakat, okleveleket elnyerve. Országos kaktuszgyűjtői találkozók voltak ekkoriban a Rendőrfaluban nálunk.

Egykori legjobb barátja, Nánási Elemér így emlékszik vissza erre az időszakra:

„Valamikor a múlt század hatvanas éveiben egy-két olyan ismerősömmel találkoztam, akik ezekkel a kis szűrős kedvencekkel foglalkoztak. Beszélgetés közben megtudtam, hogy néhányan vannak, akik egy kis csoportot hoztak létre és bizonyos rendszerességgel találkoznak. Időközben megnyitotta kapuit a Művelődési Központ, ahol egy agilis munkatárs a szárnyai alá vett bennünket és helyet, lehetőséget adott a most már szervezett összejövetelekhez, egyben bizonyos anyagi juttatással utazási lehetőséget is biztosított. Itt jöttem össze még további kaktuszgyűjtővel, így János nagypapáddal is, aki ebben az időben helyi viszonylatban jelentős állománnyal rendelkezett.

A házunk egy részlete és az üvegház a 80-as évek elején

Csikós János az üvegházában a 80-as évek elején

Jártunk vidéki neves gyűjtemények meglátogatására és ezeken az utakon lehetőségünk nyílt további növények beszerzésére is. Stabil létszámunk 10-12 fő volt, akik egymáshoz is el-eljártunk tapasztalatot szerezni, beszélgetni. Ezekből János sem maradhatott ki természetesen. A képeken látható kis süllyesztett üvegházépítményt, mondhatom, hogy jól ismertem, csakúgy, mint nagymamádat és édesanyádat is. Néhány évig igen aktív kis közösség alakult ki. De mint sok egyéb más, főként

magányos foglalkozást igénylő tevékenységekben, itt is mindinkább ritkultak a megmozdulások, ami azt eredményezte, hogy előbb-utóbb megszűnt a csoportosulásunk, a kapcsolatok fellazultak. Így állt elő, hogy egyre ritkábban találkoztunk. Olyasmi volt ez, mint egy bélyeggyűjtés, ami szintén a magányos rajongók foglalatossága.”

Mindezek mellett gyönyörű díszkertészeti tevékenységet is folytatott itthon, rózsákkal, gyümölcsfákkal, szőlővel és málna, piszke és ribizli-bokrokkal gazdagítva az itthoni, rendőrfalusi, ház körüli telkünket. Szeretett olvasni, XX. századi történelemmel foglalkozni, rengeteg korabeli szakkönyvet megvett, ezen kívül a nyugati világra és eseményekre is nagy figyelmet szentelt, rendszeres hallgatója volt például a Szabad Európa Rádiónak. Az 1980-as évek előrevetítették a politikai-gazdasági változásokat is. Az MSZMP 1985. évi XIII. kongresszusára írt beszámolója teljes mértékben rádöbentette arra, hogy a fennálló politikai rendszernek rövid időn belül vége lesz, tarthatatlan helyzete miatt óriási változások fognak bekövetkezni. Éppen ezért elhatározta, hogy nyugdíjba vonulása után, – ami a közeljövőben történt volna, – szakít a politikai tevékenységével, és csak a kaktusz-gyűjteményének és az unokájának fog élni. Sajnos ez nem valósulhatott meg számára. Imádta a családját, különösen a lányát, Rózsát és egy szem Józsika unokáját. Halála tragikus hirtelenséggel következett be munkahelyén 1985. december 2-án szív-roham következtében. Temetésén több százan vettek részt, a családon kívül a Fémmunkás Vállalat dolgozói, az MSZMP megyei és városi vezetése mellett rokonok, barátok, szomszédok és ismerősök sokasága.

Nagymamám, Csikós Jánosné szül. Kovács Rozália (1929–1996) varrónőként végzett, tősgyökeres rendőrfalusi családból való lány volt. Négyen voltak testvérek: Kovács Mária, Rozália, József és László. A Tűzoltó utcában lakott a Kovács család. Édesapja, Kovács László (1904–1975) kőfaragó volt, és Dunaharaszttiban dolgozott, sírkövek és síremlékek készítésével foglalkozott. Édesanyja, Molnár Rozália, (1904–1968) aki szintén varrónő végzettséggel rendelkezett, viszont főállású anyaként állt helyt a négy gyerek mellett. Később egy saját maguk építette családi házba költöztek át, ami szintén a Tűzoltó utcában volt.

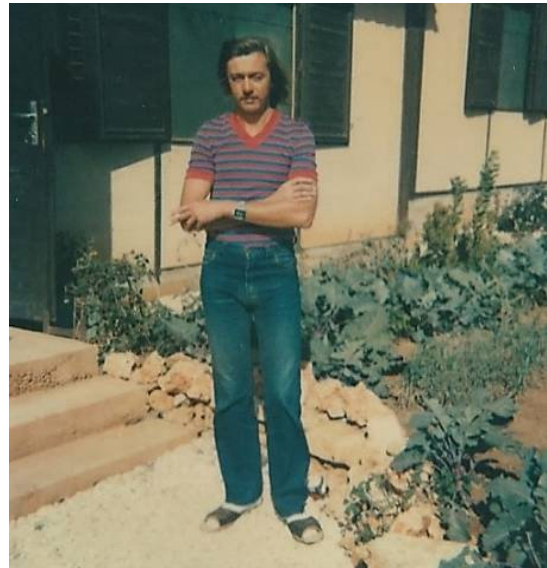

*Nagymamám családja, akik a Tűzoltó utcában laktak:
Kovács Mária, József, László, Rozália. Szülők:
Molnár Rozália és Kovács László*

A nagymamám 1952-ben ment férjhez Csikós Jani bácsi nagypapámhoz. Édesanyám, Rózsa 1953-ban, Jancsi nagybátyám pedig 1955-ben született meg. A Téglagyárban bérszámfejtőként dolgozott, majd az 1956-os forradalmat követően a Konzervgyár dobozüzemében tudott elhelyezkedni, ahová szomszédunk id. Bagi Sándor segítette bejutni. Később pedig a Habselyem Kötöttárugyárban dolgozott meósként a nyugdíjba vonulásáig. Barátságos, kedves asszony volt. Szeretett főzni, és nagyon finom süteményeket sütött. Sokszor vigyázott rám óvodás koromban, különféle mondókákat, verseket és dalokat tanított nekem. Igazi nagymama volt, akit sosem felejték el. Férje, Jani bácsi 1985-ös halála után visszavonultan és csendesen élte nyugdíjas éveit, ritkán járt el otthonról. 1992-ben egészsége nagymértékben leromlott, különféle betegségek támadták meg, aminek következtében részben lebénult a lábaira. Súlyos cukorbetegsége és érzékölete miatt nehezen tudott újra járni, gyakorlatilag nem hagyta el többé otthonát, de még így is minden nap főzött és heti szinten süteményt is készített, valamint vezette kis háztartását. Az egyik legjobb barátnője Borbély Imréné Magó Kati néni volt, aki a Lócsei utcában lakott. Barátságban volt még a Marosvásárhelyről 1991-ben a Rendőrfaluba költözött Márton Évával is, aki a Szűcs néni eltartója volt így a szomszédágunkban laktak. Sokszor Évát vagy Kati nénit kérte meg, hogy kapcsolja be a sütőjét, mert ő maga már nem bírt lehajolni. A tenni akarás, a hasznosnak lenni érzés olyan erős volt

benne, hogy a legnagyobb fájdalmak mellett is elvégezte azt a feladatot, amit kitűzött maga elé. Sajnos ő is fiatalon, 66 évesen távozott el 1996 szeptemberében.

Nagybátyám, édesanyám testvére, ifj. Csikós János (1955–2000) szintén lakatos szakmát tanult a kecskeméti 607 sz. Ipari Szakmunkásképzőben. Sorkatonai szolgálata alatt a határőrségnél teljesített szolgálatot, nagyon kemény körülmények között. Akkoriban még igencsak embert próbáló volt sorkatonának lenni, ez a későbbiekben jelentősen megenyhült, majd 2002 körül meg is szűnt a kötelező katonaság. Mindenesetre Jancsi nagyon megszenvedte ezt az időszakot a '70-es években a határnál. Később a Fémmunkás Vállalatnál helyezkedett

Nagybátyám a betegsége előtt fiatalon 1983-ban

el. Lázadós fiatal volt, szinte állandóan kereste a helyét. Rózsika néni (édesanyja) kedvence volt, mindent megadott volna neki. Nagyon szerette a fiát a hibái és kisebb botlásai ellenére is. Jancsit talán bántotta az, hogy nem tudott tanult, komolyabb ember lenni és az apja elvárásainak megfelelni. Ezért inkább a haverok, barátok és cimborák társaságát kereste, velük bulizott, italozott. Édesapjával (Jani bácsival) néha komoly nézeteltérései voltak az életmódja miatt. Mégis lehetővé tették, édesapja vállalaton belüli támogatásával, hogy a Fémmunkás Vállalat külföldi projektmunkájában részt vehessen. Így 1983-ban Líbiába utazhatott egy nagy lakatos csoporttal a megrendelt vasszerkezetet összeszerelni. Sajnos ez a kiküldetés nagyon rosszul végződött számára, mert elkapott egy betegséget, ami gyógyíthatatlan volt, és a tüdejét támadta meg. Röviddel hazaérkezése után kórházba került és nagyon sokáig életveszélyes állapotban ápolták, majd sajnos a tervezett műtétet lefűjték orvosai, mivel bebizonyosodott, hogy operálhatatlan szövődményeket szerzett a tüdején belül. Ezt követően leszázalékolták és állandó munkát nem vállalhatott többé. Kisebb időszakos munkákat vállalt, amíg bírt dolgozni. Külföldi munkával is próbálkozott, Dániában töltött egy rövid időt 1993-ban, de hazatérését követően ingadozó egészségi állapota már nem tette számára

lehetővé a további munkavégzést. Betegsége miatt sokat köhögött, de a gyógyszerekkel kordában tudta tartani betegségét. Így a rendőrfalusi Lídó presszó lett a törzshelye, az ott kialakult baráti körében találta meg a társaságát. Disznóvágásoknál sokat segített be jó barátjánál K. Tóth Jóskánál a Pozsonyi utcában, aki böllérkedett a Rendőrfaluban. Engem mint unokaöccsét gyerekkoromban viccesen Pumuklinak hívott. Sohasem feledkezett el névnapról, születésnapról, gyereknapról, mikulásról, karácsonyról. Mindig meglepett, sokat adott az ilyen eseményekre, húsvétkor locsolkodni is elment, igaz csak kevés helyre. A megjelenésére úgyszintén nagy gondot fordított, szeretett tiszta és jól kinéző ruhákban járni, ápoltan megjelenni. Fiatalkorából megtartotta félhosszú haját és kis bajuszát. 1999. év végére aztán teljesen rosszra fordult az egészségi állapota. 2000. januárjában a Kalocsai Kórházba került át gyógykezelésre, de pár hónapot követően 2000. áprilisában elhunyt. 45 évet élt. Családot végül betegsége miatt nem alapított.

*A Csikós család 1975: Kovács Rozália,
Csikós Rózsa, Csikós János és ifj. Csikós Jancsi*

Édesanyám, Csikós Rózsa (1953–) kereskedelmi és boltvezetői iskolát végzett. Jó eszű lány volt. Már gyerekkorában eladónak készült, pedig édesapja, Jani bácsi mindent elkövetett, hogy más pályát válasszon magának, de nem bírta lebeszélni a kereskedelemről. Tanulóként Laki-teleken és a kecskeméti piaci ABC-ben sajátította el a kereskedői szakma gyakorlatát. Tanulmányai után először az Alföld Áruházban, majd az

Aranypókban boltvezető-helyettesként dolgozott. Mint boltvezetőtől elvárták, így 1975-ben belépett az MSZMP-be, majd 1989-ben Kádár János halálát követően kilépett a pártból. Születésemet követően 1987-től a SZKIV Glória Bútorgyárban adminisztratív és bemutatótermi munkát végzett, majd később az Adu Üzletházban is dolgozott. Kisebb boltokban, egy használtcikk kereskedésben és az Alföld Pro-Coopban töltött áru-összeállító évek, valamint egy munkanélküliséget tartó időszakot követően 2012-től nyugdíjas lett.

1982-ben ment férjhez apámhoz, 1983-ban született meg József fia, vagyis én, majd 1985-ben vált el férjétől annak életmódja miatt. Gyakorlatilag 10 éves koromig minden évben kötekedett velünk apám hol a láthatási jogok gyakorlása miatt, hol a gyerektartásból kifolyólag kellett bíróságra járkálnunk, így vele teljesen meg is szűnt a kapcsolat egy idő után. Küzdelmes és megpróbáltató évek közepette, egyedülálló szülőként nevelt fel engem édesanyám a lehetőségeihez képest mindent megadva számomra. Jól bizonyítja ezt az, hogy többször engem említett példaként az általános iskolai évnnyitókon az egész iskola előtt Probojáczné Túri Éva iskolaigazgató néni, hogy minden iskolai felszerelésem megvan, az ünneplő ruhám pedig mennyire helytálló. Későbbiekben pedig azért is kiemelt, hogy minden iskolai eseményen és kiránduláson maradéktalanul részt veszek. Egyébként Túri Éva néni nekem a valaha létezett legjobb iskola-igazgatónő volt, és azóta se találkoztam hozzá fogható iskolaigazgatóval, aki annyi mindent tett volna a rá bízott iskoláért és azok diákjaiért.

A rendszerváltás utáni időszakban nehézségek kezdődtek. Például a kereskedelem átrendeződése kihatással volt édesanyám munkaviszonyaira nézve is. A Glória Bútorgyár leépítése, ezt követően pedig az Adu Üzletház megszűnése miatt kellett váltania. Mégis fennmaradtunk, mindig volt alternatíva. A 2000-es évek második felétől azonban óriási munkanélküliségbe kerültek sokan tartósan, beleestünk mi is. Nem akarom minősíteni az akkori ország vezetését és

Nagymamámmal, Rózsika nénival

annak pártját, hiszen minősíti helyettem az azóta eltelt időszakban lévő összes választási kudarcuk, ami a mai napig is tart. Kevés elégtétel ez az ellehetetlenített, közüzemi számlákkal küzdelmes, élet-halál harcot vívott éveinkért. A 2010-es évek elején aztán sikerült fokozatosan rendeződnünk.

Solymosi József (1983–), azaz jómagam az általános iskolai tanulmányaim után, – amit a Rendőrfaluban lévő Halasi úti, későbbi nevén Damjanich János Általános Iskolában végeztem el –, a Gáspár András Szakközépiskolában érettségiztem le. Ezt követően marketing és reklám-ügyintézőként majd ugyanezt menedzserként is elvégezve kereskedelem és marketing felsőfokú szakképesítést szereztem. A jog viszont erősebbnek bizonyult és az érdeklődésem inkább arra koncentrálódott. A fentebb már említett anyagi hullámvölgy mellett folyamatosan diákhitel igénybevételeivel sikerült ezen a területen is végzettséget szereznem, és 2013-ban jogi asszisztensként emelt szinten sikeres szakvizsgát tettem. Azóta az igazságszolgáltatáson belül dolgozom.

Hobbijaim között a díszkertészkedést, a Lego town city klasszikus készletek gyűjtését, az olvasást és az utóbbi időben az írást emelném ki. Társszerzőként részt vettem 2016-ban a Rendőrfalu történetének megírásában, szerkesztésében, ami nemes kihívást és feledhetetlen sikerélményt jelentett számomra. Ezt a munkánkat folytatva 2018-ban kibővítettük korábbi művünket. Többé-kevésbe követem a helyi közéletet, szívemen viselem Rendőrfalu sorsát. Szomorúan látom egykori iskolám jelenlegi leromlott állapotát és működését. Varga Erzsébet szerzőtársam mellett társadminisztrátora vagyok a Rendőrfalu egykor és most/Mesélő falu nevű Facebook csoportnak is, ahol több mint 500 tagunk van.

Általános Iskolai tanulmányaimhoz visszanyúlva szeretném megemlíteni Gabnai Károlyné Katika nénit, aki 1990 és 1992 között 1. és 2. osztályos tanítónőként volt az osztályfőnököm és a tanítóm. Felejthetetlen élményeket és egy életen át kitartó felkészítést adott nekem az egész életemhez. Ha létezik igazi, áldott jó tanítónő, akkor számomra Ő az és az is marad. Szakmailag és emberileg utolérhetetlen gyermekközpontúsága, felbecsülhetetlen EMBERI mivolta tette és teszi őt naggyá. Az első két osztályt egyébként a Zentai utcában jártam ki, ami az egykori óvoda sárga színű kis épületében volt kialakítva. Két kis osztályteremből és picike kiszolgáló mellékhelyiségekből állt. Akkoriban a Halasi úti iskola főépületében csak a 3. osztálytól jártak a gyerekek.

Végezetül édesanyám néhány sorát idézem, amit a Rendőrfaluról említett korábban:

„Ide születtem, itt nőttem fel és nyugdíjas éveimet is itt élem a Rendőrfaluban. Megannyi jó és kevésbé jó emlék köt ide, szerencsére az előbbiből van sokkal több. Csodálatos gyermekkort töltöttem itt, felejtetetlen nagyszüleim, Molnár mama és Kovács papa, drága szüleim és öcsém emléke örökké él bennem. Fantasztikus tanítók tanítottak az iskolában, mint Tóth Gézáné, Neszt Ottóné Emi néni, Papp Istvánné Ili néni, Juhász Albinné Rózsa néni, Jokhel Terike néni, Kuna Miklós, Tápai Illés, Perjési Pál. Családunk csaknem 80 éve él a Rendőrfaluban és ma is a mindennapokból adódó nehézségek ellenére, szeretünk itt élni.”

40 FILLER 1934 5 FILLER 1934

Tőke 05 könyv
Lpri 202 lap
19 42 év jun hó 30 napján

Csikós János

810 P - f házelty kölcsönben
fizetett tőkére

Pengő	fill.
2492	
2508	
50-	

A fentmaradt 78508 P f. tartozás után
19 42 év jan hó 1 napjától 19 42 év jun hó 30 napjáig 0 % kamatot

----- % késedelmi kamatot -----

Nyugtabélyeg illetéket:
Összesen: 50-

azaz: Ctven = ----- pengő ----- fillért

4384 ellenőrző
főpénztárnok 16257

Hungária-nyomda, Kecskemét.

id. Csikós János telekvásárlási fizete 1942–45 között

id. Csikós János és felesége Pácsa Mária 1978-ban.

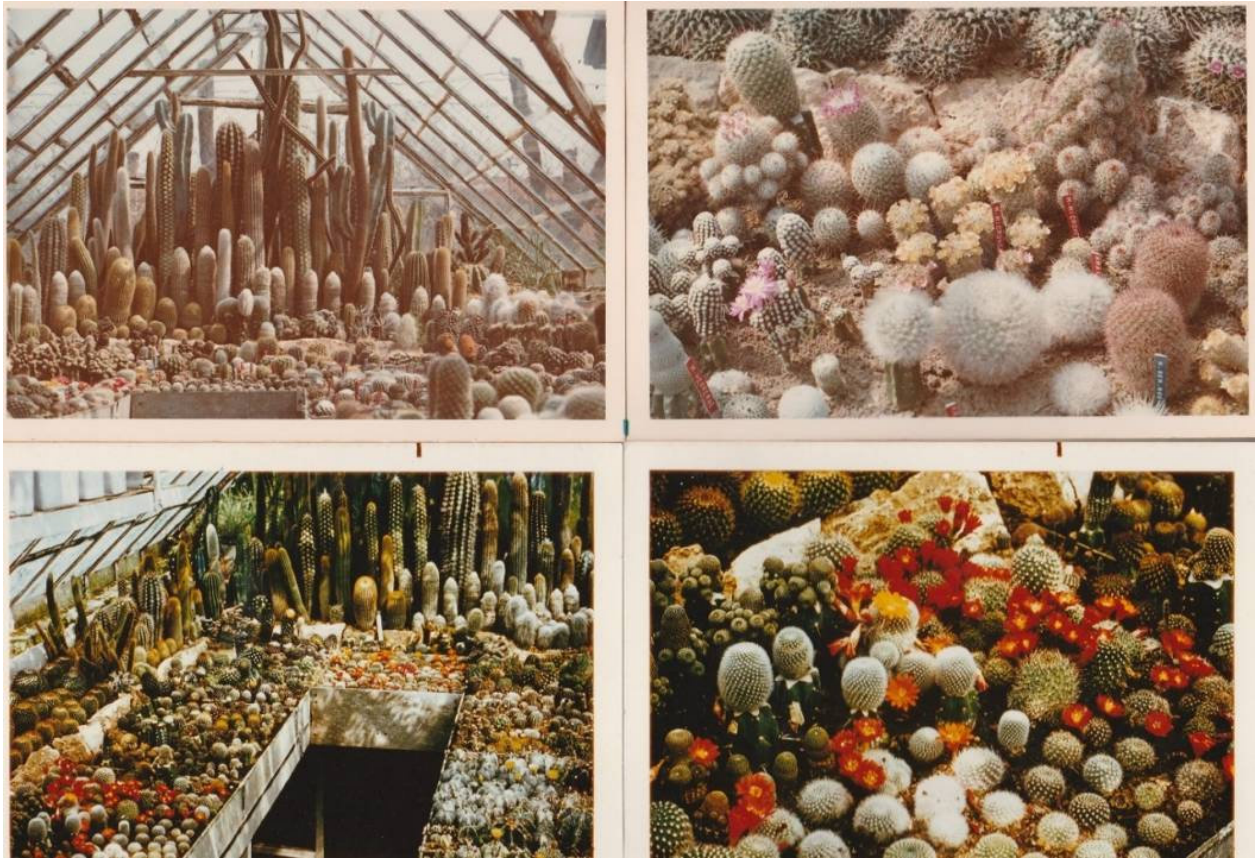
Kovács Rozália és Csikós János a házasságkötésük évében, 1952-ben.

Dédszüleim már nyugdíjasként id. Csikós János és Pácsa Mária

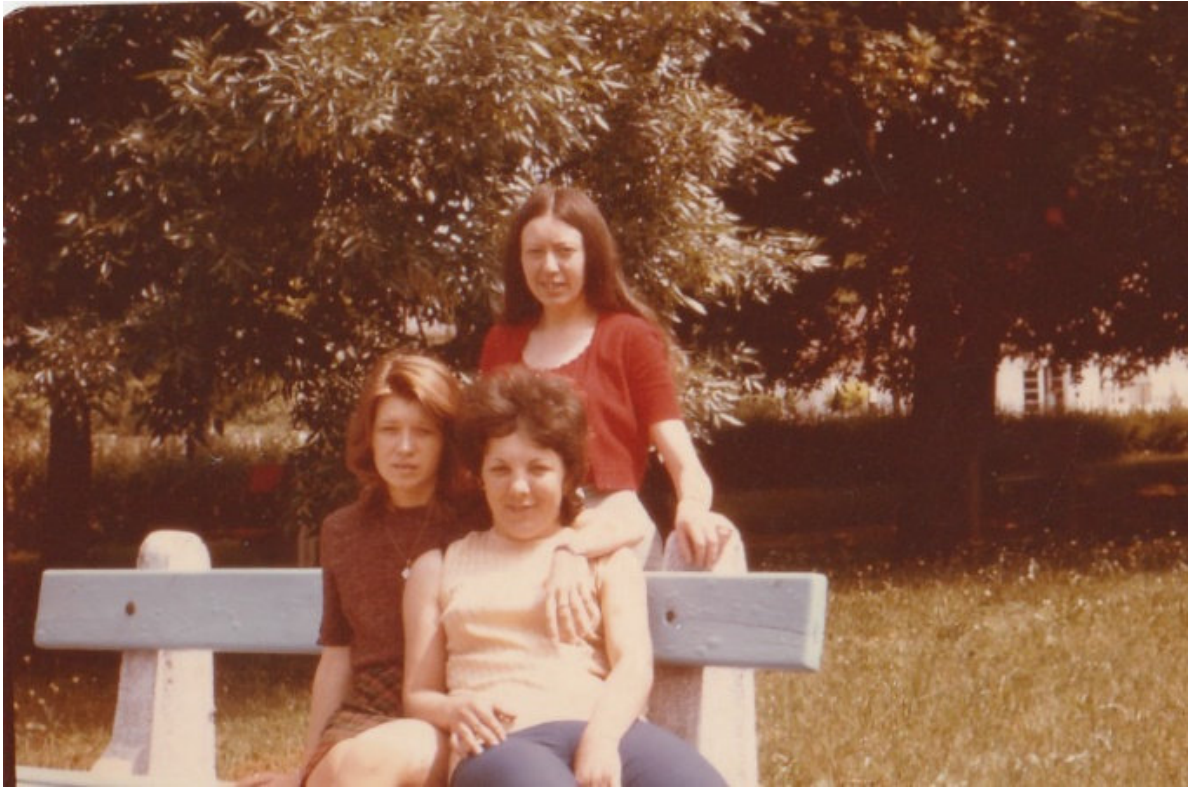
A híres üvegház az 1980-as évek elején

Gyönyörű kaktuszainak egy része az üvegházából

Nagybátyám, Csikós Jancsi 1998-ban

Édesanyám Csikós Rózsa (pad mögött áll) barátnőivel a '70-es évek elején

Édesanyám Csikós Rózsa 2013

*Élet a Gubányi Mihály utcában (mai Ungvári u.)
és a házunk táján a '70-es – '80-as években*

Csikós Jancsi és Csikós Rózsa '50-es évek vége

Nagypapám Csikós Jani bácsi üvegháza

ifj. Csikós Jancsi és unokatestvére Csikós Józsi „Bütyök”

ifj. Csikós Jancsi katonaként és szülei: Rózsika néni és Csikós Jani bácsi

Csikós János a „Fémmunkás” Vállalat 2. számú csarnokának csoportvezetőjeként

1953. Molnár Rozália és Csikós János gyermekükkel Rózsikával, háttérben látszik az ideiglenes féltetős kis lakóházuk (IV. utca)

Édesanyám; Csikós Rózsa

Dédnagymamámmal Csikós Jánosné Pácsa Máriával

*Nagymamám Csikós Jánosné Molnár Rozália, háttérben
a Gubányi Mihály utca egy kicsi részlete az 1980-as években*

Jómagam kedves szomszédunk gyermekeivel, Csabával és Ágival

*Édesanyám Csikós Rózsa és
fia Solymosi József azaz én*

*Jómagam, Solymosi József
2016-ban*

OKLEVÉL

Csikós János
gyűjtőnek

Bács-Kiskun Megyei Művelődési Központ
Természettudományi Studiójában
1977. május 19-22-ig megrendezett

"KAKTUSZBEMUTATÓN"

különleges gyűjteményével vett részt.

Kecskemét, 1977. május 22-én.

[Handwritten signature]
Gila János :/
igazgató

Foci a Rendőrfaluban

Írta: Fenyvesi László

A Matkói út végén ma lehangoló képet mutat az egykori focipálya helyén az építési törmelékkel feltöltött, gazzal benőtt terület. Pedig valaha itt pezsgő sportélet folyt, gyerekek, fiatalok rúgták a labdát, több száz néző szurkolt a Rendőrfalu csapatának a hétvégi mérkőzéseken.

Az 1960-as évek elején a téglagyár lepusztult pályáján önfeledten futballoztak a rendőrfalusi srácok. Sokan közülük nem is voltak ügyetlenek, sőt kifejezetten reménykeltően mozogtak.

Édesapám, Fenyvesi Károly, aki a Megyei Tanácson dolgozott agrár-mérnökként, és egykor maga is kiváló labdarúgó volt (másod-unokatestvére Dr. Fenyvesi Máténak, a 76-szoros legendás válogatott játékosnak), elhatározta, hogy csinál egy igazi csapatot ezekből a fiúkból.

Az 1956-os forradalom és az azt követő megtorlások után a 60-as évekre kezdett magához térni a magyar társadalom. Különösen gyorsan fejlődtek a mezőgazdasági termelőszövetkezetek. Édesapám itt keresett és talált támogatókat tervei megvalósításához Tóth Béla és Tóth Tamás

személyében, akik az Egyetértés Tsz. vezetői voltak. Így 1962-ben megalakult az Egyetértés Sport Klub és elkészült egy kiváló minőségű füves és egy salakos edzőpálya. A csapat tagjai zömében rendőrfalusi fiatalok voltak.

Legalulról, a járási bajnokságból indultak, de rövidesen már a megyei első osztályban játszottak és a bajnokságot rendszerint az elsők között zárták. Balla Csaba, a csapat kapitánya így emlékezik erre az időszakra.

„Kiváló csapatunk volt, nemcsak a pályán, de azon kívül is összetartottunk jóban, rosszban. Barátok voltunk és imádtunk futballozni. A meccseken 3–400 néző mindig volt, de például a Kiskőrös elleni rangadón 800-nál is többen buzdítottak bennünket. Győztünk, de sajnos egy pont hiányzott ahhoz, hogy feljussunk az NB III-ba. A 60-as években a magyar foci még a világ élvonalába tartozott, ezért kiemelkedő dolognak számított, hogy egy kis városrésznek, mint a Rendőrfalunak ilyen szintű csapata legyen. Ebben kiemelkedő érdeme volt Fenyvesi Károlynak, Karcsi bácsinak, aki nem csak edzője volt a csapatnak, de kiváló pedagógusként nevelt, segített bennünket mindenben. Az edző a csapatnak az Egyetértéstől és más tsz-ektől is rengetek támogatást szerzett. Nyaranta a Balatonhoz jártunk edzőtáborozni, ami nagy dolog volt abban az időben.”

1969-ben Romány Pál került a megyei pártbizottság élére. Átalakították a sporttámogatások rendszerét. A tsz-eket utasították, hogy a nagyobb városi klubokat támogassák. Az Egyetértés csapata rákényszerült, hogy a Volán vállalat csapatával egyesüljön, így még néhány évig Volán SC néven szerepeltek a bajnokságban. A rendőrfalusiak továbbra is a magukénak érezték a csapatot. Ennek legszebb példája az új öltöző építése volt. A Volán vállalat (amelynek ekkor Kovács Ferenc volt az egyik vezetője) biztosította az építőanyagot, és a helyi lakosok társadalmi munkában mindent megcsináltak. Amíg az új öltözőt nem tudták használni az is előfordult, hogy a pálya mellett lakók házaiban öltöztek át a fiúk a bajnoki meccsekre.

A pálya az utánpótlás nevelés bázisa is volt. A felnőttek mellett volt serdülő és ifjúsági csapat. Többségében itt is rendőrfalusi gyerekek, fiatalok játszottak. Sok kiváló labdarúgó került ki innen, akik a KTE, a KSC vagy más NB-s klubok erősségei lettek. A legkiemelkedőbb karriert Farkas Tibor érte el, aki a Budapesti Vasas játékosaként a válogatottságig jutott.

A 70-es években a kis klubok megszűntek vagy beolvadtak a városi egyesületként létrehozott KSC-be. A pálya az utánpótlás csapatok edzéseinek helyszínévé vált. Jómagam is itt sportoltam a KSC ifi játékosaként. Még ekkor is Balla Géza bácsi (Balla Csaba édesapja) volt itt a szertáros, aki a kezdetektől fogva dolgozott a csapatnál, a pályán 1962-80-ig.

A 90-es évekre a pálya karbantartás hiányában pusztulásnak indult, gazdátlaná vált. Régóta már egy tábla hirdeti, hogy a terület eladó.

A Magyar út körök és a Rendőrfalu

A Szabadkai utcában él Bukovszki János és Bukovszkiné Lovas Edit. A 70-es évek elején költözött ide János autószerelőként, majd gépkocsivezetőként, gépkocsi-oktatóként dolgozott, később magán-vállalkozásban szállítmányozással foglalkozott. Felesége, Edit eredetileg üzemgazdász, aki a Rendőrfaluban hosszú évekig virág-ajándék üzletet vezetett. Ma munkája és családja részben a fővárosba szőlítja.

Mindig élénken foglalkoztatta őket a közélet és a politika. A rendszerváltás kudarcát látva ismerték fel, hogy a magyar közélet számára életerőt, frissítést elsősorban a jobboldali eszmék képesek nyújtani.

Ezért bekapcsolódtak a Magyar út körök, a Magyar Igazság és Élet Pártja szervezésébe, majd Edit a Bocskai István Szabadegyetem és a Bocskai István Színpad szervezőjeként is dolgozott. Megyei, regionális szinten szervezték, működtették a Magyar út köröket, valamint a Bocskai István Szabadegyetemet és Színpadot. Mindez azért volt nagyszerű dolog, mert a rendszerváltást követően a MIÉP volt az egyedüli politikai erő, amely jelentős forrásokat fordított a pártállam alatt visszaszorított hazafias, nemzeti kultúra és történelmi tudat felélesztésére és ismertetésére. A 90-es években nagyszerű kulturális, irodalmi, zenei programokat szerveztek a városban.

A Bocskai István Szabadegyetem és Színpad tevékenysége a határon túlra is kiterjedt. Edit és János megható emlékként tekintenek vissza a Zentán a törökök kiverése évfordulója alkalmából szervezett ünnepségsorozatra, melyet Czabaffy Ágnessel (tanár és képviselő) közösen szerveztek. A több ezer fő előtt zajlott nagyszerű szabadtéri előadásnak Nagy Feró is a szereplője volt.

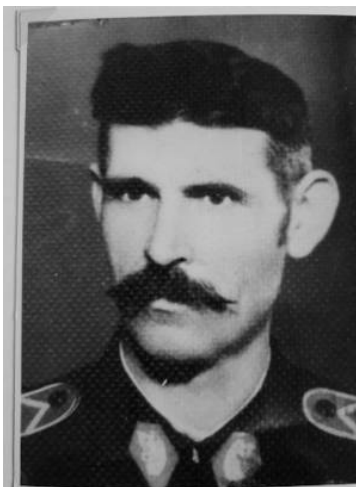
A Rendőrfalu lakosai között meglehetősen népszerűségnek örvendtek a Bocskai István Szabadegyetem előadásai és a Színpad is. Itt kell megemlékezni a Kassai utcában élt, lelkes és elkötelezett Bori Józsefről és feleségéről, Magdikáról. Edit és János otthonában többször megfordult a kiemelkedő közgazdász, néhai Gidai Erzsébet professzorasszony, országgyűlési képviselő, akivel szintén baráti kapcsolatot ápoltak. A professzorasszony álma volt, hogy Kecskemét egyetemi város legyen. Nagyon sokat munkálkodott ennek érdekében.

Edit és János ma már nyugdíjasok, legfeljebb megfigyelőként érdeklődnek a politika iránt.

A gyermekeik igényesen, magas színvonalon igyekeznek dolgozni, ezt eredményeikkel is igazolják. Dr. Bartus Tamás közgazdasági PhD-fokozatot szerzett, egyik pénzügyi osztályvezetője, emellett főiskolai docensként is tanít. Ezért jut ma kevesebb idő a szeretett, korábban színvonalasan művelt sportjára, a focira. Kisfia, a 10 éves Bende szintén a foci rajongója. Testvére dr. Bukovszki Edit jogi diplomát szerzett, jelenleg az államigazgatás területén dolgozik.

Nagyszüleim, szüleim emlékei

Banó Lászlóné Pintér Györgyi írja: „Nagyszüleim, szüleim az 1940-es évek eleje óta éltek itt a jelenlegi otthonunkban, melyet nagypapám, Pintér János kapott szolgálati lakásként 1942-ben. A ház másik részében a Muzsik család lakott, a mögöttünk lévő két telek beépítetlen, dimbesdombos terület, birkalegelő volt még az 1950-es és a 60-as évek fordulóján is. Az ide építeni tervezett két ONCSA-házat bombatalálat érte 1944 őszén.

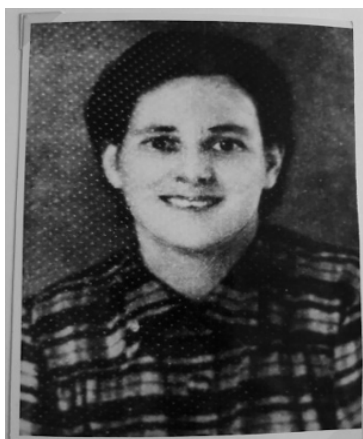
*Nagypapám,
Pintér János*

Itt élünk ma is az iskolával szemben, a Cserhát utcában, a hajdani ONCSA-házban, ahová nagypapám feleségével, Gubics Terézzel (1909–67) és hat gyermekükkel költöztek.

Nagypapám, Pintér János (1903–84) a Kecskemét-Átrakó állomáson szolgált vasutas-ként a kezdetektől, tehát egészen az 1930-as évektől. Nagyszüleim a kertben kertészkedtek, szőlőt műveltek. Nagypapám értett a metszéshez, szemzéshez, a szőlő termesztéséhez, vasúti munkája

mellett segített a kertben a falubelieknek. Sokáig ő gondozta az iskola jegenyéit is.

Az ismerősök szerint, de emlékeimben is szálfegyenes termetű, szikár emberként él. Nagyon szerette a munkáját, melyet mindig pontosan és szakszerűen végzett el. Szeretett olvasni, szinte egy kis könyvtárat hagyott a családra.

*A nagymama,
Gubics Teréz*

Katolikus emberként komolyan vette a hitét, rendszeresen ott volt a misén, melyet a visszaemlékező ismerősök szerint mindig állva hallgatott végig. A nagymamával szép, harmonikus házasságban éltek.

Hat gyermekük volt. Édesapám, Pintér János volt a legidősebb, testvérei Erzsébet, Piroska, Jolán, Tibor és Mátyás voltak. Sajnos Tibor fiatalon meghalt.

Édesapám és Matyi bácsi a nagypapa hivatását választották, a MÁV-nál dolgoztak. Édesapám a Kecskemét-Máriaváros állomás helyettes főnökeként szolgált. A lányok szakmát tanultak.

Édesapám és testvérei is családot alapítottak:

Pintér Erzsébet férjhez ment Varga Sándorhoz, gyermekeik Sándor és Erzsébet.

Pintér Piroska férjhez ment Gere Istvánhoz, gyermekeik Ágnes és István.

Pintér Jolán férjhez ment Hortobágyi Zoltánhoz, gyermekük Ibolya.

Pintér Mátyás feleségül vette Bíró Annát, gyermekeik: Tibor, Mátyás és Zoltán.

Végül édesapám nősült, felesége Giliczó Gizella lett, és gyermekük én, Györgyi.

A család nagy szeretetben élt. A testvérek közül ma már csak az ikrek, Piroska és Jolán élnek Budapesten. Már csak én élek itt Kecskeméten, a régi házban, családommal.

Ezer emlék fűz e házhoz. Jöttek a rokonok szüretelni, családi összejövetelek voltak névnapokon, vagy disznóvágáskor. Örültünk, ha együtt lehettünk, összetartó család vagyunk.”

A család három generációja a 80-as években

Képek a családi fotóalbumból. Egyenruhában édesapám, Pintér János

Unokatestvérek az 1960-70-es évek fordulóján

Nagypapám, édesapám, nagynénéim társaságában

Benséné Tóth Margit

Ma is gyermekkorom színhelyén, a Matkói út túlsó oldalán lévő volt téglagyári házakban lakom.

Téglás családból származom, nagyapámék, valamint édesapám és édesanyám: Tóth József és Lábás Margit is a Téglagyárban dolgoztak. Két gyermekük született: én, Margit (1956–) és József testvérem, aki sajnos, 1995-ben meghalt.

Az 1960-as években megszűnt a Téglagyár, az itt dolgozó családoknak más munkahelyet kellett keresni. Voltak, akik a tsz-ben, mások a Bútorgyárban találtak munkát.

Délutánonként vályogveréssel foglalkoztak. Amit eladtak, egy kis jövedelem-kiegészítés volt. Mi, gyerekek is segítettünk a szülőknek forgatni, majd gúlába rakni a vályogot. A fél Rendőrfalu ebből a vályogból lett felépítve, és még másoknak is adtak el.

Az alsó tagozatot a Matkói úton kezdtem Lilla néninél (Tornyai Jenőné), majd a 3. és a 4. osztályban Vincze Sárka tanítónő vett át minket.

A felső tagozatot a Halasi-úti Általános Iskolában végeztem, Kuna Miklós tanár úr volt az osztályfőnököm.

Miután 1970-ben befejeztem az iskolát, a Parkettagyárban kezdtem el dolgozni, és itt is dolgoztam nyugdíjazásomig, egészen 2011-ig. Nyugdíjazásom a Nők 40 konstrukció alapján történhetett.

Családi életemről röviden: férjhez mentem Bense Jánoshoz, két leányunk született: Beáta (1975–) és Margit (1977–). Két unokám is van. Gyermekeim és családjaik már nem a Rendőrfaluban élnek. Én viszont voltam és megmaradtam tősgyökeres rendőrfalusinak.

Egy labdarúgó emlékei

Varga Gergely „Bonó”

Életem meghatározó élménye volt a labdarúgás, úgy is fogalmazhatnék, hogy apai örökség. Édesapám, Varga Gergely, aki kőművesként kereste kenyerét, a 30-as években a KTE játékosja volt.

Édesanyám, Kovács Erzsébet a Konzervgyárban dolgozott. Sajnos, édesapám a háborús sérülése következtében korán, 56 évesen távozott. Ő és a testvére, Varga József, aki ácsként dolgozott, nagyon szerették a sportot.

1946-ban születtem, az általános iskolát követően kárpitos szakmát tanultam, aktív munkaviszonyom idejét szinte teljesen a Bútorgyárban töltöttem. Feleségem, Asztalos Veronika szintén a Bútorgyárban dolgozott, már ő is nyugdíjas. Egy leányunk van, ő 38 éves, két unokával ajándékozott meg minket.

Általános iskolás koromban szinte minden szabad időnk a foci foglalta el. Fociztunk a közeli hereföldön, a Piac téren, az iskolában, meg ahol lehetett.

Ismeretes, hogy a Matkói úti pálya Fenyvesi Károly, a Megyei Tanács mezőgazdasági osztályvezetője segítségével jöhetett létre. Először a Kecskeméti Téglagyár, majd az Egyetértés játszotta itt mérkőzéseit. Az utóbbi csapatot az Egyetértés Tsz. elnöke, Tóth Béla nagyon sokban segítette, de középhátvédként játszott is a csapatban. Az együttes a megyei bajnokság első osztályának élvonalában szerepelt, nagy rangadókat vívtunk a helyi riválisokkal, a Kecskeméti Fémmunkással és a Kecskeméti MÁV-val.

Az Egyetértésnél edzőink Fenyvesi Károly és Mikus Mihály voltak. A KTE-hez Balla Csabával együtt kerültünk, az ő édesapja, Géza bácsi volt az Egyetértés (később Volán) pálya szertárosa.

1969–71 között, katonai szolgálatom alatt a Honvéd Mezőfi SE hálóját védtem, az NB III élvonalában szerepeltünk. Emlékszem, hogy edzőnk, Krivy Ottó nagy súlyt helyezett az erőnlét és az atlétikus képességek fejlesztésére, ami aztán meghozta az eredményt. Az ellenfelet általában a 60–70. percig fullasztottuk, majd átvettük a kezdeményezést, és góljainkkal a mérkőzések harmadik harmadában értük el a győzelmet. A leszerelést követően visszatértem a KTE-hez, mely ekkor fejlődése egyik csúcspontjához érkezett Varga Béla, a kitűnő edző irányításával. 1972/73 folyamán bajnokok lettünk az NB III Dél-keleti csoportjában.

Máig nagyszerű emlék a bajnokságot eldöntő rangadó Mezőtúron, a rendkívül erős katonacsapat, a Honvéd Szabó Lajos SE ellen, mely tehát idegenben, a mi 1:0 arányú győzelmünkkel végződött.

Ezt az NB II követte, ahol nagyon erős fővárosi csapatok: Volán, Bp. Építők, Láng Vasas, III. Ker. TTVE ellen léptünk pályára. Nagy küz-

delmeket vívtunk idegenben is, például a Czabán Samu téren. Vidéken is igen erős csapatok: Szegedi Dózsa, SZVSE, CVSE ellen játszottunk. Nagyon jó társaság, baráti közösség volt ez a csapat: Mányoki, Porhanda, Balatoni, Bánhidi, Gyorsa, Franckó, Kovács Tibi és a többiek is. A barátság máig is él.

A magyar labdarúgás ekkor igen erős, nemzetközi vonatkozásban is igen színvonalas volt. A viszonylagos kiegyenlítettségét mutatja, hogy amikor 1972-ben Magyar Népköztársasági Kupamérkőzést vívtunk a Bp. Vasas ellen, a fővárosiak csak nehezen tudtak győzni 2:1 arányban. Pedig aki ismeri a labdarúgás történetét, tudja, hogy kik játszottak az akkori Vasasban. Csak néhány név: Farkas, Váradi, Müller, Mészöly...

Érdekes epizód volt, mikor egy Németországba szakadt, volt KTE elkötelezett kecskeméti lakos, vállalkozó meg akart hívni bennünket egy edzőmérkőzésre a Bayern München ellen az Olimpiai Stadionba. Már le volt kötve a mérkőzés, de a magyar belügyi szervek a KTE kiutazását nem akarták megengedni, csak a Kecskeméti Dózsaét. Ők viszont nem kellettek.

Miután megházasodtam, abbahagytam a focit, csak a családnak és a munkának éltem. Nagyon sokat köszönhetek a labdarúgásnak, életutam meghatározó élményeit kaptam a pályán. Indulásom, jelenlegi életem azonban a Rendőrfaluhoz köt.

Ezt a kötődését 2018 márciusáig, elhunytáig megtartotta.

Bagi János és családja

A népes családomról készült írás inkább a nagyszülők múltjába tekint vissza.

Soha nem hallottam, hogy a Bagi papámék szülei kik voltak, bár a hagyatékok között találtunk egy Bagi István 1834. április 13. keltezésű születési anyakönyvi kivonat másolatát, valószínűleg ükapánkról maradt ránk. Gazdag díszítésű esküvői ruhájukat nézegetve egyszerű közép-parasztok lehettek, de semmiképpen nem szegények. Bagi papa az első világháborút végigharcolta, gyerekként mindig a bukovinai „muszkák” (oroszok) elleni harcról mesélt nekünk.

Az alább bemásolt Törvényhatósági véghatározat szerint az erősen katolikus vallású írástudatlan nagyapám, Bagi János és felesége, Kapás Julianna 1927. október 27-én négyszögölenként két arany koronáért vásá-

rolta meg azt a 150 négyszögöl telket, ami akkor még Halasi út 22. szám alatt volt bejegyezve. Ez a mostani Zágoni utca 2. számú ház, ahol az állatorvosi rendelő is áll. Előtte a Máriavárosban laktak. Az unokák, a déd-, ükunokák közül még ma is jó páran a faluban élnek. Ha jól számolom, a Bagiak közel kilencven éve rendőrfalusiak.

A Bagi család 9 gyerekekkel együtt a kétszobás kb. 60 négyzetméteres lakását rövid idő alatt szó szerint fölhúzta, mert a ház vert falból épült, tehát két deszka közé döngölték a szalmás agyagot. Eredménye az lett, hogy tizenegyüknek lett fedél a fejük felett, ami még ma is áll.

A nagypapa 2 hold szőlő megműveléséből, kosárfonásból meg cirokseprű kötésből tartotta el népes családját. Egy Orbán nevű földtulajdonostól feles művelésre átvett földet munkálta. Nem vagyok benne biztos, hogy a háború előtt is ezt tette.

A feles művelés azt jelentette, hogy a betakarított termés fele a tulajdonost illette. Nagyanyánk gyümölcskofa volt a háború előtt is, mellette a papa által készített kosarakat, söprüket hetente a Barátok temploma előtti piactéren árulta.

Ahogy a gyerekek felcseperedtek, megnősültek, a családi újakezdést a szülői házban szorongva próbálták átvészelni.

Bagi János fűtő volt, és a sok szénportól tüdőrákot kapott. Bagi István és József kőművesek lettek. Bagi Julianna kofa maradt, és az anyjának segített árulni.

Bagi Marika úri házaknál volt bejárónő, még a szocializmusban is (egy pénzügyőr-századoséknál, majd a Báronéknál (a bábos Báron Lacit ifiúrnak szólította), majd a vendéglátós Gécziéknél dolgozott.

Bagi Teréz szakács volt a Rákóczi úti Hírös Étteremben, azután az Izsáki úton a Jófalat vendéglőben főzött. Jó neve volt a szakmában, sőt a vendéglátós Gécziék levitték a balatoni éttermükbe nyaranta sütni-főzni.

Bagi Erzsébet, Bözsi édesanyám, a háztartást vezette, miközben népes családjáról gondoskodott. A legkisebb lánytestvér, Ilona szintén ezt csinálta.

Később, ahogy a falu bővülni kezdett, a kilenc gyerek közül négy, István, Sándor, Julianna és Erzsébet az 1954-es telekosztásnál az újosztáson, a IV. utcában, (ma Ungvári utcában) vásároltak telkeket, ezért Bagi sornak hívták az utcának ezt a részét. A többi testvér a városban szétszórva lakott. Amikor látogatóba jöttek, mindig azt mondták, kimegyünk a Bagi faluba. Az újosztás tele volt királydinnyével, ami gyakran

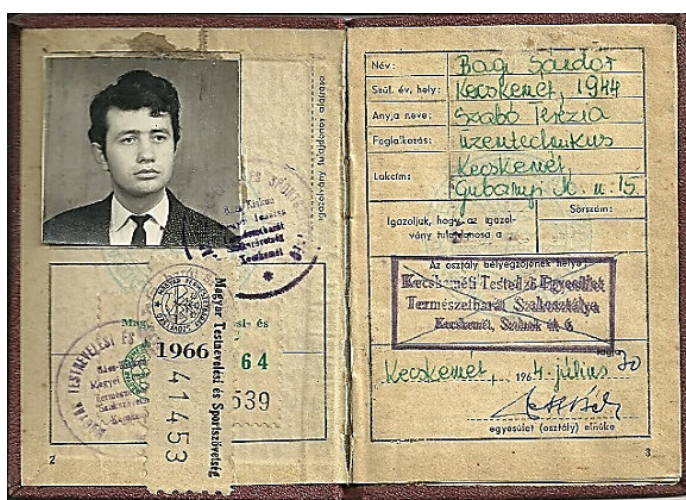
megszűrt minket. Úgy hívtuk, hogy Bagi-fene. Minden Bagi volt ott. Az itt építkező Bagiak leszármazottainak egy része még ma is, a „Bagi soron,” a felújított öreg házakban lakik. A Brassói utcai saroktól számítva sorban a következők: Bagi István lánya, Kaziné Bagi Klára, unokája Kazi Klára és dédunokája Kazi Márk. Bagi Sándor fia, ifjabb Bagi Sándor és felesége, majd Bagi Julianna menyé és unokája, Bodor Antal. Varga József és Bagi Erzsébet 5 gyereke közül kettő maradt a szülői házban. Varga József és felesége meg a fia, ifjú Varga József társa, Bartucz Katalin és gyereke, Varga Bianca és Bence. Suhajdné Varga Éva él még itt folytatva a faluhoz való kötődést.

Helyhiány miatt a népes családból Bagi Sándor és családját emelem csak ki. Bagi Sándor 1930–1936-ig postakocsis volt, utána 1936–1966-ig az Első Kecskeméti Konzervgyárban (Kiskörösi út) dolgozott betanított munkásként, sterilizálóként, csoportvezetőként majd művezetőként. A gyár hadiüzem volt a II. világháborúban, ezért mentesült a katonaság alól, és így nem vitték ki a frontra.

A téglagyár megszűnése után a munkanélkülivé vált téglagyáriakból néhányan az ő segítségével kaptak munkát a Konzervgyárban.

Bagi Sándor az 1956-os forradalom idején a konzervgyár Kiskörösi úti telephelyén gyártásvezető volt, ahol Pestre gyártották az élelmiszert. Bagi nagyapánk minden este meglátogatott bennünket, biztatott, hogy ne féljünk, mert akkor még nem volt kerítés egyikünk háza körül sem. Jómagam arra emlékszem, hogy egy orosz tank ágyúcsövét alig felhúzott házunkra fordítva bejött az udvarunkba, miután nem volt kerítés.

Ifjú Bagi Sándor (1944–) 1962–1994-ig dolgozott a Kecskeméti Konzervgyárban üzemgépészként, üzemfenntartási osztályvezetőhelyettesként. Közben mint a gyár ösztöndíjasa a Kecskeméti GAMF-on gépész üzemmérnöki diplomát szerzett.

Ifj. Bagi Sándor természetbarát igazolványa

15 évig volt a KTE, majd a Kecskeméti ÉDOSZ Kinizsi természetjáró szakosztályának vezetője, mint bronz fokozatú túravezető. Sok emlékezetes túra köszönhető neki. A faluközösség dolgaira érzékeny, nyitott szemű lakos volt. A régi időkre élesen, ízesen visszaemlékező anekdotáit, a Facebook „Rendőrfalu egykor és most/Mesélő falu” oldalán olvashatják. Szívén viseli a Rendőrfalu dolgait. Családja sorsát is hasonlóan kezeli, sok munkája, kutatása révén jött össze a Bagi család részletes családfája. Az elcsatolt területekre emlékezve az ő kezdeményezésére fogadták el a Nagyváradi, a Beregszászi, és az Ungvári utcák elnevezését. Csaba fia is a faluban él. Ágnes lánya 4 gyermekével Szeged környékén telepedett le.

A Bagi család sok színes anekdotájából még egy érdekes adalékot adnék közre a második világháborús zavaros események érzékeltetésére. Bagi István fia, ifjabb Bagi István által a falu közösségi oldalán elmondott történetből idézek: „1944. október 31-én az alsószéktói tanya-világba menekültünk, ahol egy bunkerban láttam napvilágot. Miután a fegyverropogás odahallatszott, keresztanyám kérte, hogy ne menjünk még be anyakönyveztetni, mert veszélyes. November 2-ára úgy-ahogy elcsendesedett a környék, így édesanyám a keresztanyámmal együtt, miután férjeik a fronton voltak, begyalogoltak a városba, hogy anyakönyveztessenek. Hiába erősítették, hogy én már 3 napja megszülettem, süket fülekre találtak. Így születtem a papírok szerint november 2-án.”

A Bagi család összetartó, vidám, folyton viccelődő, nótás kedvű család.

H i v a t a l o s k i a d v á n y Kecskemét város törvényhatósági bizottságának 1927 évi október hó 29-ik napján tartott rendes havi közgyűlése jegyzőkönyvéből.

3 5 5/kgy. 55784-1927 szám. Telek eladások tárgyában a városi tanács javaslata.

Bende Gergely rendőrfelügyelő helyettes, Molnár Sándor rendőrtörzsőrmester, Nyitray Ferencz, Molnár István, Deim Gusztáv a vásártéri, Bagi János és neje, Borbók Istvánné, özv. Kardos Józsefné, Körte Döme a halasi uti, özv. Balogh Lászlóné pedig a Kinizsy u. telkekből házépítés céljára kérték l-l telket részükre kiutalni.

A városi tanácsnak ezen ügyekre vonatkozó jelen szám alatti, valamint 53985/1927 sz.alatti javaslatai alapján a következő

v é g h a t á r o z a t o t

hozzuk:

Miután a jelen határozat bevezető részében felsorolt igénylők az építkezéshez szükséges készpénz tőke meglételét hitelt érdemlően igazolták a kötelezettséget vállaltak arra nézve, hogy a részükre kiosztandó telken az átadás napjától számítandó 1 éven belül lakóházat építenek, kimondjuk, hogy

a vásártéri 56 sz. 158 négyszögöl területű sor telket négyszögölenként 4 aranykoronás árban Bende Gergelynek,

D. Nola Totori ügyvéd

részére.

a vásártéri 55 sz. 158 négyszögöles sortelket ugyan-
csak négyszögölenként 4 a. koronás árban Molnár Sándornak,

a vásártéri 54 sz. 156 négyszögöles saroktelket négy
szögölenként 5.- aranykoronás árban Deim Gusztávnak,

a vásártéri 95 sz. 156 négyszögöles saroktelket
négyszögölenként 5.- aranykoronás árban Molnár Istvánnak,

a vásártéri 60 sz. 158 négyszögöles sortelket négy-
szögölenként 4 aranykoronás árban Nyitray Ferencznek,

a vásártéri 72 sz. 150 négyszögöles sortelket négy-
szögölenként 4.- aranykoronás árban özv. Dudás Istvánné
és Horváth Pálnénak,

a halasi uti 21 sz. telket özv. Kardos Józsefnénak,

a halasi uti 22 sz. telket Bagi János és nejének,

a halasi uti 40 sz. telket Borbók Istvánnénak,

a halasi uti 203 sz. telket Körte Döménnek,

a Kinizsy u. 20 sz. telket pedig özv. Balogh Lászlóné-
nak osztjuk ki, illetve adjuk el négyszögölenként 2 arany-
koronás árban a 49. kgy/1926 sz. határozatunkban kitett fel-
tételek mellett s annak megjegyzésével, hogy a Bende Ger-
gely részére kiosztott vásártéri 56 számú, a Molnár Sán-
dor részére kiosztott vásártéri 55 számú, valamint a Nyit-
ray Ferencz részére kiosztott vásártéri 60 számú telkek
csak a mázsaház lebontása után fognak birtokba adatni, s
igy az építési kötelezettség is az átadás napjától kez-
dőddől évre terjed.

Ezen határozatunk, mint közérdekű, 15 napi kifüg-
gesztés által közhírré teendő s a netán beérkező felebbe-
zések a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendők.

3.

Miről a városi tanács a jogerő után hátiraton, Bende Gergely /áll.rendőrség/, Molnár Sándor /áll.rendőrség/, Dalm Gusztáv Kisfaludy u.26 sz.a., Molnár István /Nagytaskarék/, Nyitray Ferencz /áll.rendőrség/, özv.Dudás Istvánné és Horváth Pálné Tatársz 21., özv.Kardos Józsefné Dankó u.42., Bagi János és neje képviselőiben dr.Nóta István ügyvéd, Borbók Istvánné Sörház u.19., Körte Döme Szultán u. 26., özv.Balogh Iászlóné képviselőiben dr.Dudás Dániel ügyvéd ezen határozat hivatalos kiadványán értesítendők.

Kelt mint fent.

Kiadta:

Bagi János
10. főjegyző.

Bagi János telekvásárlási határozat, 1927

Bagi János és Kapás Julianna esküvői képe

Bagi István bajtársaival a keleti fronton

Folyószám: 99

Igazolom, hogy a sk. vallású.

Bagi Sándor
 aki született: Kecskemét -n.
 1910 év június hó 15 n.
 anyja: Kapás Julianna
 lakik: Kecskemét
Rendőrfalu Győzelem u. 12. sz.

Első Kecskeméti Konzervgyár
R.-T
 hadiüzem alkalmazottja.

Beosztása: betanított munkás
 Kelt Kecskemét, 1944 év VIII hó 29 n.

Bagi Sándor
 sajátkezű aláírás

M. S. H. szds.
 hűsz. pk.

id. Bagi Sándor hadiüzemi igazolványa

BM. Kiskőrösi Járási Rendőrkapitányság.

I g a z o l v á n y .

Igazolom, hogy *Bagi Sándor* Kecskenét *Rendőrfalu. 4. utca*
19. sz. alatti lakos az Alföldi Kecskenéti Konzervgyár kiskőrösi
telepén dolgozik.

Mivel az üzem három műszakban dolgozik, nevezett ezen igazolvány
birtokában éjjel is közlekedhet.

Kiskőrös, 1956. évi november hó 14.-én.

Magyar Géza r. főnöke
/: Magyar Géza r. főnöke

*Paraszias konyvek 8
nyelvi konyvek 20 rca
c. 6.00 20 18.00
B/Kecskemeti r. Kucsmeser
M P
21.11.56 /Csermely*

Mentesítés a kijárási tilalom alól 1956-ban

id. Bagi Sándor tagsági könyve

Varga Gergely és családja

A 18 tagú családból csak néhány fontosabb dolgot emelnék ki.

Nagypapám: Varga Gergely 1888–1947

Nagymamám: Bodacz Ilona 1891–1953

Házasságot kötöttek 1908. nov. 17-én, Kecskeméten.

Varga Gergely kőműves és Bodacz Ilona háztartásbeli volt. 1927-ben vásároltak házhelyet a faluban, a IV. utca 4. szám alatt, ahol gyerekeikkel egy házat húztak föl. Varga mama 16 gyereket hozott a világra, közülük csak a fele érte meg a felnőtt kort, a család másik fele az akkor gyakori gyerekbetegségekben hunyt el úgy, hogy csak néhány hónapot, vagy évet élt. Nagynénemtől kapott lista alapján megvan az egész névsor. Abban az időben nem volt ritka az ilyen nagy család. Érdekes megnézni a keresztneveket:

- 1/ Gergely 1909. 09. 16.–1909. 10. 06.
- 2/ Gergely 1910. 09. 20.–1966. 09. 03.
- 3/ László 1911. 09. 21.–1978. 08. 21.
- 4/ Ilona 1913. 08. 04.–1913. 09. 06.
- 5/ Ilona 1916. 04. 27.–1995. 05.
- 6/ Lajos 1918. 06. 28.– 1919. 07.02.
- 7/ Lajos 1919. 09. 17.–1919. 11. 30.
- 8/ Pál 1921. 06. 09.–1922. 02. 10.
- 9/ József 1922. 09. 09.–1985. 07. 16. (édesapám)
- 10/ Sándor 1923. 02. 06.–1924. 01. 06.
- 11/ István 1924. 12. 24.–1986. 05. 02.
- 12/ Erzsébet 1926. 02. 15.–1965. 08. 13.
- 13/ Sándor 1929. 03. 16.–1986. 09. 11.
- 14/ Pál 1931. 01. 31.–1931. 08. 07.
- 15/ János 1933. 03. 26.–1935. 01.17.
- 16/ János 1936. 05. 02.–2000. 10. 12.

Két Gergely, két Ilona, két János, két Pál, két Sándor, két Lajos is volt a családban. Mai fejemmel gondolkodva én nem mertem volna egy elhunyt gyerek nevét az újszülött babának újraadni. Varga mamának hatalmas hajkoronája volt, kibontva leért a faráig. Nagyon kerek arca és holdvilág képe volt. Ezt örököltük mi is, így becéztük egymást. Családi betegségben, magas vérnyomásban szenvedett. Unokatestvérem, Varga

Gergely (Bonó) vitte a piócás üveget utána, leült a kis hokedlijére, majd sorba ráhelyezte a piócákat a nyakára. Akkor a patikában lehetett vásárolni azokat kitűnő vérnyomás csökkentőnek. Még a gyógyszeripar sehol se volt a manipuláló gyógyszereivel. Pici hokedlijével vacsora után gyakran kiült az utcára, mint az akkori háziasszonyok nagy része, hogy egy kis társasági életet éljen a ház előtt Kusák és Kiss nénivel. Remekül főzött. A második világháború idején, amikor a németek bejöttek, a front a faluban helyezkedett el. A IV. utcai házuk hadikonyha lett, és a Varga mama vitte a konyhát. Amikor a németek elmentek, az oroszok léptek a helyükbe, de a mama szakács maradt. A németek és az oroszok egyaránt dicsérték a főztjét. A fiúgyerekek többnyire kőművesek lettek, édesapám ács és István testvére szobafestő volt. A háború idején bombatámadás érte a házukat, hatalmas lyuk keletkezett a falán, amit az építőiparos fiúk hamarosan befoltoztak.

Varga László és ülő felesége Komma Ilike, nagymama Bodacz Ilona, mögötte két lánya, Varga Erzsi és Ilus, utána Varga Sándor, előtte Varga Jancsi a nagypapa térdén ülve, mögötte József, édesapám. Következő István, Erzsike néni, mellette férje Varga Gergely, a Bonó szülei

A Varga gyerekek közül még három, idős Varga Gergely fia, Bonó és családja, valamint idős Varga József két gyereke, ifjabb Varga József családja és Suhajdné Varga Éva még mindig a Rendőrfaluban laknak. Az öregházat már rég eladták. Varga József, mindenki közkedvelt Gusztija, több mint hatvan éve lakik a faluban. Ő a Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál volt kárpitos. Suhajdné Varga Éva a játékboltban, majd a Paksaméta papírboltban volt eladó. Varga Gergelyt a Rendőrfaluban csak Bonóként ismerték. Feleségével közel 70 éve járja a falut, kiváló sportoló, mindenki barátja. Ő is a Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál dolgozott, mint a falubeliek jó része.

A Varga leszármazottak közül jó páran sportolók, sőt élsportolók lettek. Varga László és Gergely a KTE focicsapatában több évig játszott a 30-as években. Míg öccsük, az édesapám, Varga József, ahogy a faluban ismerték az „ügyvéd” Jóska, a falu gyerekeinek „gumiorrú” vagy „mikicsiliándusz” bácsi, a 40-es, 50-es években ugyanabban a csapatban focizott, csak a háború kettészakította a karrierjét. Sőt birkózott is néhány évig. Gergely fia, Bonó, a KTE futballistája, aki az 1972/73-as évben a KTE csapatával bekerült az NB II-be is. Varga János (Jancsi), a legfiatalabb fiuk lánya, Varga Márta, tehát a Varga papa unokája kézilabdában bravúroskodott. Nem is tudom felsorolni érdemeit, csak röviden: Kétszeres magyar bajnok 1992/1993, hetvenötösörös magyar válogatott, VB 7. hely (1993), kétszeres BEK ezüstérmes 1993/1994.

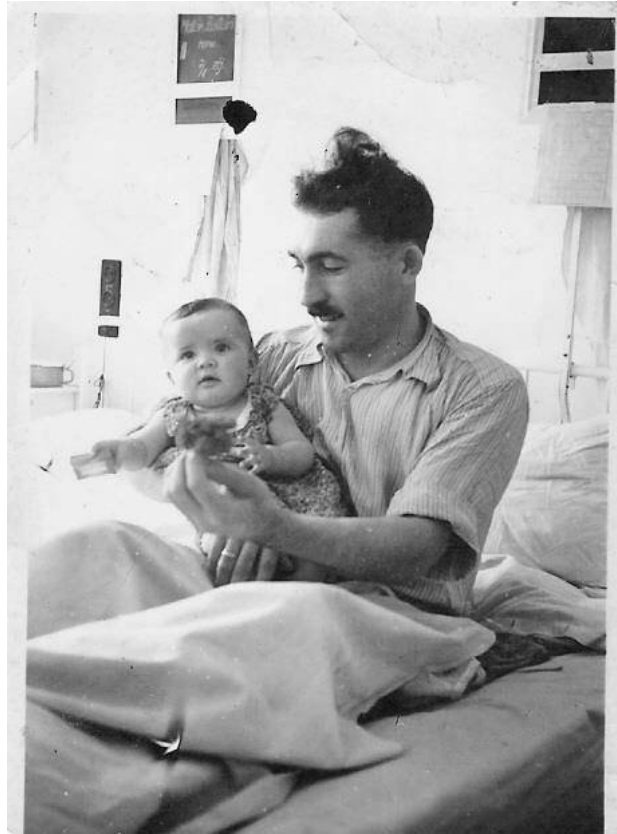
A Varga család folyton bohóckodó, viccelődő, összetartó család. A fiúk nagy többsége Erzsébet nevű lánnyal házasodott. Amikor Erzsébet névnap következett, nem is tudtuk kinél is kezdjük. Négy Varga Erzsébet is van a családban. Ferenc (Pejó) öcsémben egy egész Rejtő Jenő vezett el. Nincs olyan szó, amit ki ne csavarna. Édesapám meg folyton vigyorgó, jószívű „bohóc” volt, alsó ajkát az orrára húzta, ha meg akart nevetetni bennünket. A Varga családból ketten Amerikában élnek. János fia, Tamás és az „ügyvéd” Jóska lánya, Erzsi, azaz jómagam. Sok sztorim kimaradt, sajnos ennyi fért bele egy rövid családtörténetbe.

*Idős Varga testvérek, József,
Ilona, János, István, Sándor*

*Varga testvérek:
Sándor, László, József,
Ilona, Erzsébet,
János, István, Gergely*

*Gergely a kórházban lányával, Varga Erzsébettel,
miután a Don-kanyarnál aknára lépett*

*A focista Varga testvérek, KTE 1933. Ülő sorban balról első Varga László,
térdepelő sorban jobbról első Varga Gergely*

*Idős Varga József gyerekei: Varga Ferenc (Pejó),
Suhajdné Varga Éva, Varga Erzsi (Pötyi),
Borsodi Sándorné Varga Mária (Babi)
és a végén Varga József (Guszti), 2008*

A Rendőrfalu vonzásában Kertész Erzsébet írása

Talán sorsszerű, hogy az élet ide, a Rendőrfaluba jelölte ki lakóhelyünket. Szüleim otthona a mai Bútorgyár mellett volt, a 95 éves édesanyám ma is ott él. Ezért nem vagyunk egyértelműen bevándorlónak tekinthetők azért sem, mert amikor 22 évvel ezelőtt építési telket kerestünk, a város más, mondhatni „népszerű” városrészeivel szemben a Rendőrfalut választottuk. Ez is ennek a kertes, lombos, kedves városrész vonzerejének tudható be.

Mióta házuk felépült, 1994 óta élünk itt a Pozsonyi utcában. Férjem, Juhász Zakariás akkor a DÉGÁZ-nál dolgozott. Őt sajnos már elvesztettük.

Engem mindig is a gazdaság érdekelt, a középiskolai tanulmányokat követően a Gazdasági Főiskolán végeztem üzemgazdászként.

Életutam meghatározó periódusa kötődik a Rendőrfalu melletti Szék- és Kárpitosipari Vállalathoz. 1973–1999 között dolgoztam ebben a hajdan prosperáló nagyüzemben. Nagyon sokan dolgoztak itt a Rendőrfalu és a Tsz-falu lakosai közül. Ebben a hosszú periódusban voltam a nagyvállalat közgazdasági osztályvezetője, gazdasági igazgatója, majd igazgatója.

Amikor 1999-ben pont került vezetői feladataimra, nyereséges vállalatot adtam át utódomnak. Hosszú ideig jelen voltunk a német piacon, jelentős szakmai eredményeink, referenciáink voltak. Rossz belegondolni, hogy a hajdan eredményes vállalat mára tönkrement.

Mindig is életemem volt a munka, mely nélkül mindennapjaim elképzelhetetlenek lennének. Jelenleg egy építőipari kft-t vezetek, társaságokat építünk.

Röviden szólok az általam követett vezetői elvekről, gyakorlatról. Megítélésem szerint egy vezetőnek szakmailag felkészültnek, igényesnek, ugyanakkor emberségesnek is kell lennie. Meg kell érteni minden dolgozó problémáit, mindenkire kell, hogy legyen néhány jó szava.

A környezetünkben élő emberekkel tiszteljük egymást, jó szomszédi kapcsolat alakult ki már közel negyedszázada. Fiam, Juhász József, aki végzős joghallgató, is itt képzei el jövőjét.

*Kertész Erzsébet és testvérei
köszöntik 95 éves édesanyjukat*

Gubacsi Imréné Pannika néni emlékei

1940 óta élek a Rendőrfaluban, a Tűzoltó utca 3-ban. Szüleim házában, a Kormányos család lakóházában kezdtem.

Abban az időben a nyolcadikosok ismétlő osztályokba jártak, így a nővérem is, 1943-ig csak heti egy alkalommal. Majd az 1943/44-es tanévben már minden nap kellett iskolába menni. Akkoriban már a hat osztály után három éves ipari iskolába lehetett jelentkezni. Pannika néni nyolc osztály kijárása után egyből második ipari tanuló lett, és másfél év alatt el is végezte a szakmunkásképzőt. 1945-ben lett női szabó Dömötör Bözsike osztályában. Az ismétlősök csak felfrissítették a tananyagot mielőtt ipari iskolába mentek.

„Az általános ismétlő osztályokban közismereti tárgyakat tanítottak: magyart, földrajzot, történelmet, számtan-mértant, gazdasági ismereteket és egészségtant. Az ismétlő iskola célja: a hat éven át tanultak elmélyítése és a gyakorlati életre nevelés.”

Egy kis kiegészítés után néztem, mert nekem ez nagyon új volt, és lehet, hogy mást is érdekel.

A környező országokban már 1922-től kötelező volt a 7–8 osztályos képzés, csak mi voltunk lemaradva. 1927-ben széles körű népművelési program kezdődött, mivel az ország lakosságának 12%-a analfabéta volt. A népiskolai építési akció megvalósítására 1932-ig 47 500 000 aranypenget (az ország egyévi állami költségvetésének mintegy a felét) fordították. A nyolcosztályos népiskola bevezetése hosszú folyamat eredménye volt; tízesztendős programját Klebelsberg Kuno 1928-ban készítette el, de a gazdasági válság miatt törvényi szabályozására csak 1940-ben került sor. Az 1940. évi 20. törvény elrendelte a nyolcosztályos népiskolák létesítését, de a háborús viszonyok hátráltatták ennek tömegessé válását. A nyolcosztályos általános iskola megteremtése nem ment zökkenők nélkül. A tanév kezdete előtt két héttel kibocsátott rendelet váratlanul érte az iskolafenntartókat, az egyházakat. Az átalakítást nem készítették elő, legtöbb helyen hiányoztak a magasabb szintű oktatáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek. Kis településeken, az egy-két tanítós osztatlan iskolákban nehéz volt megszervezni a külön tanítóval és tanteremmel működő ötödik osztályt, ezért csak ismételtek. A Damjanich János iskola

75 éves évfordulójára kiadott évkönyvében erről így ír: „A Halasi úti népiskola 1941-ben lett 8 osztályos, a háborús viszonyok miatt nagy zűrzavar volt az oktatásban, a 8 osztály elvégzése csupán papírforma volt”.

1944 októberében Hetényegyházára tudtunk kitelepülni, ahol egy parasztházban a földön, szalmán feküdtünk, amit abban a szükséges időkben sokan használtak alvásra csak úgy a földre szórva. Amikor visszajöttünk, már benn voltak az oroszok. Mindenféle mendemonda járt körbe, hogy a nőket megerősokolják, bizony minden családban féltették a lányokat, asszonyokat. (Azt csak én teszem hozzá, Bagi szüleim is erről beszéltek, hogy amikor az oroszok bejöttek a lakásba, a Bagi-lányok mellett rögtön ott termett a nagyapám, átkarolta őket mutatván, hogy erős férfi áll mögöttük.) Mária testvéremmel éppen haját mostunk, amikor édesanyám észrevette, hogy az udvarunkba orosz katonák jöttek be. Anyu nagy ijedtében engem vizes hajjal bedugott az egyik szekrénybe, s a nővéremet szintén csöpögő hajjal a másik szekrénybe. 13–14 évesek voltunk, persze hogy óvott bennünket. Ám a katonák átnézték a szekrényeket, megtaláltak bennünket, és nevetve mondták, hogy kislányokat ők nem bántanak, nem kell félni.

A Farkas kocsmá mellett volt édesapám malma, ahová az oroszok napraforgót, tökmagot raktároztak el. Majd a Farkas kocsmába egy magas rangú orosz tisztet helyeztek el, attól fogva biztonságban éreztük magunkat. Azután a tanács embere, Ferenczi bácsi járt körbe, hogy minden családból kötelező egy főnek a málenkij robot. Hivatalból ő jelölt ki egy-egy felnőttet közmunkára. Engem is beválasztottak, de anyukám nem engedett málenkij robotra, inkább ő ment el helyettem.

A málenkij robotot, ellentétben a hírhedt oroszországi munkatáborokkal, helyben, Kecskeméten kellett végezni. Napközben különféle háztáji munkára vitték el a kiválasztottakat, este pedig mindenki hazamehetett. Csak pár hónapig tartott. Tulajdonképpen az oroszok cselédként való kiszolgáltatását foglalta magában. A mai Nemzeti Bank (Államkincstár) épületlét a főtéren ideiglenes kórházzá alakították. Ha végigsétáltunk a főtéren, a Nagykörösi utcán, sorra ültek kinn a mozgásképes sebesült, vérfoltos ruhájú orosz katonák. Elég ijesztő látvány volt.

1956:

Sok rossz dolog történt akkor, féltettem és óvtam a gyerekeimet. A vegyesboltokban nagyon nehezen lehetett árut kapni, mert a gazdagabbak fölvásárolták a napi árut. Hosszú sorbaállással lehetett csak kapni valamit, ha addig nem fogyott el. A kenyereket a piactérre Oláh Imre hozta teherautóval. Imre fiam gyakran ügyesen felmászott a megérkező teherautóra, és néha 3–4 kenyeret is sikerült begyűjtenie. Majd találtunk egy kicsi lisztet, amiből kenyeret csináltunk, és tepsiben kisütöttük. Nem sokra rá a pékségek is kinyitottak, és lehetett sütni. Én szerencsés helyzetben voltam, mert a férjem kereskedő volt a Csemege bolt fűszer osztályán majd a Helvécia boltban. Így mindig volt valamink.

Magyar Jánosné Hegedűs Terézia emlékei

1932. július 2-án, Sarlós Boldogasszony napján születtem Fülöpjakabon, azonban édesapám bejelentése miatt csak másnapra anyakönyveztek, így egy nappal idősebb vagyok, mint az a személyi igazolványomban szerepel.

Édesapám, Hegedűs Lázár (1887–1969) 1912-ben házasodott össze édesanyámmal, Kovács Teréziával. Életüket a katolikus hitben kezdték el, abban is élték le.

Talán egy érdekes adalék a századelő jó keresztény-zsidó kapcsolatról, a bizalomról. Mikor édesanyám Kiskunfélegyházán esküvői ruhához anyagot akart vásárolni, éppen nem volt elég pénze kifizetni. A zsidó rőfös-textilkereskedő üzletben azt mondták neki, hagyja, majd törleszt, ha meghíznak a libák.

Édesanyám édesapja, az 1861-ben született Kovács András Erdélyből települt át az Alföldre. A képen a nagymamával, Kertész Rozáliával látható 1940 körül.

Nagyszüleim. Kovács András és Kertész Rozália

Összesen heten voltunk testvérek. Édesapámnak 1914 nyarán be kellett vonulnia, és végigharcolta szinte az egész világháborút. Mikor bevonult, édesanyám három hónapos boldog állapotban volt testvéremmel, Erzsébettel. Első testvéremnek, Lázárnak sajnos, nem adatott hosszú idő, gyermekként halt meg torokgyíkban. Azután jöttek sorban a testvéreim. István 1919. augusztus 20-án született, aki a kőműves szakmát választotta. Ő a II. világháború alatt a Rudolf-laktanyába, a lovas-, fogatolt tüzérekhez vonult be.

István bátyám barátaival a 40-es években

A sorban én érkeztem az utolsóként 1932-ben. Sajnos egyik testvérem, Hegedüs Sándor (1921–44) fiatalon hősi halált halt a II. világháborúban.

Édesapám katonai igazolványa és szüleim a XX. század elején

Kürti Ignácné egyik dédunokájával

Családunk egyébként igen kiterjedt volt, számos unokatestvérem közül már csak Kürti Ignácné Hegedüs Rozália él 92 évesen. Ők férjével együtt Városföldön gazdálkodtak, két leánya, egy fia, számos unokája és dédunokája szeretete veszi körül.

Szüleim és a család kemény munkából éltek Fülöpjakabon. Először zsidó földelken dolgoztak, majd örökösödés és a szorgalom eredményéből földet vásároltak, azon gazdálkodtak. Emellett édesapám még bérbe is vállalt munkát, számos helyre hívták tanyás-gazdának. Ő nagyon becsületes, katolikus vallású ember volt, igen igényesen, szigorúan viszonyult az emberekhez. Gyakran mondogatta: „Igazmondás, nem emberszólás.” Ezzel bizonyára az emberi gyarlóságra, gyengeségekre akart utalni. Családunk történetében mindig is a katolikus hit megélése és gyakorlása volt jellemző.

Emellett édesapám még bérbe is vállalt munkát, számos helyre hívták tanyás-gazdának. Ő nagyon becsületes, katolikus vallású ember volt, igen igényesen, szigorúan viszonyult az emberekhez. Gyakran mondogatta: „Igazmondás, nem emberszólás.” Ezzel bizonyára az emberi gyarlóságra, gyengeségekre akart utalni. Családunk történetében mindig is a katolikus hit megélése és gyakorlása volt jellemző.

Fiatalon hősi halált halt testvérem, Hegedüs Sándor a képen jobbra

Az iskolát Fülöpjakabon, a herketői tanyai iskolában végeztem. Bár sokat segítettem otthon, más munkaterületet találtam. 16 éves koromtól varrni kezdtem, Istennek hála, megvolt hozzá a kezűgyességem is. Kis-kunfélegyházán Kurucz néninél laktam albérletben, a varrás fortélyait Nemes Ilona szabómestertől tanulhattam meg.

Fiatalon, 22 évesen ismertem meg férjem, Magyar Jánost (1931–2006). Ő Nyárlőrincről származott, és előbb a katonai pályán indult el, de végül is megmaradt az asztalos szakma mellett.

Esküvői képünk 1954 decemberében

Kunszálláson, 1954 decemberében házasodtunk össze, fiunk, János 1956. február 2-án született. 1962-ben a Szeleifaluban vettünk egy kis házat, azonban a sáros, poros környékkel, a traktorok állandó mozgása előidézte zajjal nemigen voltunk kibékülve. Ezért 1964-ben megvettük a telket a Lócsei utcán, melyen akkor még csak a később, a férjem műhelyeként használt mai melléképület állt, a családi házunknak csak a tervrajza volt még meg. Férjem 1964 novemberében asztalos kollégái segítségével ásta ki az alapokat, de a munka nagyon gyorsan haladt, 1965. december 1-jén már az új házban aludhattunk. A környék beépülése ekkor folyamatos volt, az első szomszédok Schebesztáék és Iván Ferenc voltak. Ezt követően épült tovább a környék, egészen a Matkói útig.

Mindig sok munkám volt, egyénileg varrtam, mellette az Irodagép Ipari Vállalatnál (IGV) is dolgoztam. Onnan átmentem a Barnevál varrőüzemébe. Munkatársaim, a vezetők, Tobak István vezérigazgató és közvetlen főnököm Leskowsky Albert nagyon jó szándékúak voltak.

Ausztriában is szerepeltünk, énekeltünk a citerazenekar mellett

A vállalati munka mellett mi varrtuk a cég által patronált Tánczos Péter citerazenekar ruháit is. Mikor 1987 júniusában nyugdíjba mentem, kollégáim nagy szeretettel búcsúztak el tőlem.

A Tánczos Péter citerazenekar

Tehát már több mint fél évszázada életünk színtere a Rendőrfalu. Férjem dolgozott egyéni vállalkozóként, de az Asztalosipari KTSZ-nél is. Sajnos ő 2006 tavaszán elhunyt.

Fiunk, János itt tanult a Halasi úti Általános Iskolában, majd – lévén műszaki érdeklődésű – a szerszámkészítő szakmát választotta. 1975-ben katonai pályára lépett, a Zalka Máté Katonai Főiskolán kezdte el tanulmányait, de a szerelem közbelépett, ezért visszatért a civil életbe. 21 évesen, 1977. augusztus 6-án házasodott meg. Ma is előttem vannak az esküvő, a lakodalom képei. Az esküvői ruhákat én készítettem szaktudásom legjavát beleadva.

A lakodalom vidám előkészületei 1977 augusztusában

A lakodalom az udvarunkban volt, sátrat béreltünk, 162 vendég vett részt az alkalmon.

Emlékszem, mennyit dolgoztunk férjemmel a lakodalom előkészítésében. Lényegében mindent mi vállaltunk, kezdve az említett lakodalmi ruháktól, a lakodalmi vacsoráig. 50 csirke volt felpucolva a jégen. Még a pörkölnék való két birkát, de a bort is mi szereztük be. Ez az esemény a mai napig élénken bennem élő, szép emlék.

A zenekar az esküvőn

János fiam ugyan Hetényegyházán épített, ott is él családjával, de hetente többször hazajön, kötődik a régi otthonhoz is. Nagyon sokat dolgozik, vállalkozóként otthoni műhelyében sokrétű szerszámgépipari, fémipari munkát végez, ezen kívül más cégekkel is szerződésben áll.

Családunk szépen bővült, két unokám van: Andrea leányunokám a kereskedelemben dolgozik, Gábor pedig tervező építészmérnök. Már két dédunokámnak is örülhetek.

Úgy érzem, tartalmas és eredményes volt életünk itt a Rendőrfaluban.

*János fiam Gábor unokámmal a Balatonnál.
Lent Andrea unokám és családja*

Kiss József és családja

Pocsainé Anikó emlékezik a Rendőrfaluban töltött közel fél évszázadra

Szüleim 51 éve, 1967-ben költöztek a Rendőrfaluba. A Szabadkai utca és a Nagyváradi utca sarkán vásároltak egy félkész házat. E környék házai akkoriban a korabeli szabványok által meghatározott típusházak formájában épültek fel. Én akkor még nagyon fiatal, inkább gyermek voltam, ezért hozzám nőtt a környék, a városrész. Az itt élő emberek, szomszédjaink általában kedvesek, segítőkészek és jó szándékúak voltak

Szüleim az évek során folyamatosan szépítették, komfortosabbá tették házukat, pincét, garázst is építettek, az udvarból virágoskert lett, melybe rózsákat, emellett számos gyümölcsfát is ültettek.

Édesanyám, Csíkos Terézia (1930–2016) nyugdíjba vonulásáig mint rajzoló dolgozott a Habselyem és Kötöttárugyárban. Apukám, Kiss József (1929–2008) raktárvezető volt a Vídia Kereskedelmi Vállalatnál.

Fiatal éveimet itt, a Rendőrfaluban töltöttem. Kedves szomszédjaink voltak itt Bukovszki János és családja.

A Kecskeméti Városi Bíróságon dolgoztam, onnan 2013-ban kerültem nyugdíjas állományba.

Szüleim a 90-es években

Gyermekeim, Anikó egyetemista, jelenleg Angliában él és dolgozik. A további tanulmányok, a nyelvtanulás szempontjából lesz fontos számára az anyanyelvi környezet.

2016-ban édesanyám elhunyt. A megelőző években nekem és kislányomnak sokat kellett mellette lenni, segíteni őt egyre gyengülő egészsége miatt.

35 év után visszatértem abba házba, ahol szüleim éltek, ahol szépítették otthonukat, ahol szerették és tisztelték őket. Szeretek itt élni, ebben a folyamatosan épülő, szépülő, csendes és barátságos városrészben.

A falu böllére, Magó Misi

A hármask házak (az egykori téglagyári sorok) végén, takaros portáján él Magó Mihály (1967–) kis családjával. Misi ide született, tősgyökeres téglás. Édesapja id. Magó Mihály, édesanyja Rózsa Ilona. Mára már kevés igazi téglás család él a hármask házak lakásaiban. Az őslakosok közül Kökényék, Tóthék, Simigliák, Rózsák laknak még itt. A többiek

sajnos kihaltak már, helyettük újak települtek be. Misi édesanyjának elmondása szerint a téglagyári házak építési anyagát, az 1900-as évek elején lebontott laktanya vagy börtön robusztus tégláiból, berácsozott ablakaiból húzták föl szükséglakások céljaira. Tehát feltehetőleg több mint 200 éves anyagból készült falak őrzik az ide betelepülteket. Eredetileg kis alapterületű szobából, konyhából és kamrából álltak ezek az egyforma házrészek. Az első és az utolsó sor hat lakásos volt, a középsőben pedig nyolc lakás kapott helyet. A közös WC-k is egymás mellé, középre voltak építve. A húsfélék tartósítására használt füstölő kamrákat is együttesen használták. A téglagyári ősi lakók zárt, összetartó közösséget alkottak. A szerteágazó rokoni kapcsolatok összekapcsolták őket. A rendőrfalusi házak vályogtégláinak jó részét a téglagyári gödröknél a téglások verték ki. Kezdetben a Tsz-falu házainak építéséhez is itt készítettek vályogot az első osztás vegyes falazatú épületeihez.

Misi nagyszülei hentesek voltak. Dédapjának; Galamb bácsinak pedig hurkasütődéje volt a disznópiacon. Magó nagypapájától, nagybátyjától és Iván Miska bácsitól vette át a Rendőrfalu böllére szerepet az 1980-as évektől szinte még gyerekként. Iván Miska bácsi karolta fel, mellette tanulta ki a disznóvágás csínját-bínját. Nagynénje; Magó Kati néni is sokat tanította, aki remekül értett a disznóvágás és a húsfeldolgozás rejtelmeihez. Misit kis Miskának becézte. Kati néni lánytestvérei is besegítettek: Magó Teca néni főzött, Marcsa néni a belet mosta, teljes volt a munkamegosztás, mindenkinék megvolt a maga feladata. Tanították Misit a fűszerezési technikákra, a disznósajtkészítésre, a kolbász- és hurkatöltésre egyaránt. A faluban volt még egy másik böllér a Pozsonyi utcában, K. Tóth Jóska „Búvár” becenévvel.

Magó Misi 1990 körül

Misinek a bölléres öltözete:

bojtos sapkája, gumicsizmája és kis kabátja védjeggyé vált az évtizedek során.

Szívesen mesél a kezdetekről, a megtett útról. Ma is boldogan él a Rendőrfalu közvetlen közelében álló hármasház egyikében.

Hogyan lettem „rendőrfalusi”?

***Dr. Szabó András PhD, aranydiplomás gépészmérnök,
professor emeritus***

Az én Rendőrfaluval kapcsolatos közvetlen emlékhalmazom alapjában véve és időtartamban mérve meglehetősen tiszavirág életű, összesen alig néhány hónapos. De ha azt az örök érvényű megfigyelést vesszük alapul, hogy életre szólóan meg tudja határozni egy ember sorsát, habitusát stb. a születés helye (természetesen annak minden materiális és hangulati jellemzőjével együtt), akkor elfogadható, hogy meghatározó jelentőségűnek kell tekintenünk születési helyünket, bármilyen rövid időt töltöttünk is ott, és ez a rövid idő is csupán a születésünk tényét fogja körül, néhány hónapos időtartammal.

Bármennyire szeretném is mondandómat rövidre fogni, néhány információt mindenképpen közölnöm kell. Apám tősgyökeres kecskeméti származék (apai nagyapám a nyugdíjazásáig a Kecskeméti Sertéshizlalók Malmának főmolnárja volt, ők nagyanyámmal és gyermekeikkel, köztük apámmal a Munkácsy utca 4.-ben laktak). Anyám szülei a XX. század első éveiben, nagyapám nyugdíjba vonulása után (aki a Tiszántúlon volt uradalmi főgépész) költöztek Kecskemétre, mégpedig a Rendőrfaluba. Szüleim tehát ebben a városban ismerkedtek meg, és itt is házasodtak össze a 30-as évek első felében, majd hamarosan Budapestre, a X. kerületbe (Kőbánya) költöztek. Amikor születésem időpontja már igen közeledett, édesanyám úgy döntött, hogy megszületésem az ő édesanyja (vagyis az én leendő nagymamám) védőszárnyai alatt lesz a legbiztonságosabb, így hát apám néhány hónapra hazahozta anyámat Budapestről a Rendőrfaluba. Így születtem én Kecskeméten, a Rendőrfaluban, és ennek alapján tekinthetem magam e hely szülöttének, bár néhány hónapos koromban visszavittek Budapestre, és itt éldegéltünk Budapest ostromának végéig, bár addig is többször hazalátogattunk, noha ez a világháború alatt már veszélyes volt. Egy ilyen hazalátogatáshoz fűződik egy mély nyomokat hagyó emlékem, amikor is – már a komoly légitámadások időszakában – egy ilyen szirénázós-bombázós alkalommal (mivel nagymamámék házának pincéje nem volt) kimenekültünk a ház előtti térre (amelyet akkor Piactérnek hívtak), ahol a felnőttek már korábban „bunkereket” ástak (ezek hasonlóak voltak a harctéri lövészárkokhoz), és ide behúzódva, rettegve vártuk a légiriadó lefújását.

Anyai nagyszüleim egyébként életük végéig a Rendőrfaluban laktak, nagymamámnak néhány évig egy kis szatócsboltja is volt a házuk Halasi útra néző oldaláról nyílóan. (Lásd e könyv 25. old. 4. bekezdés 1. sorában: „I. utca 1. Komma Béláné [Varga Lászlóné és társa]”, továbbá a 27. old. 13. bekezdés 1-3. sorában: „Vegyesbolt-élelmiszer: ...Komma-bolt a mai Csókás József utcában”). A ház ma is megvan, mai pontos címe: Csókás József u. 1. Itt éltek (amíg férjhez nem mentek) anyám leánytestvérei is, és ez lett az én szülőházam, a városszerte nagy tiszteletnek örvendő Dékány Mária szülésznő áldásos közreműködésével (a nagyszülők halála után a ház eladásra került).

További rendőrfalui – már felnőttkori, különböző fokú rokoni – kapcsolataim főleg házasságkötések révén keletkeztek. Itt kell megemlítenem a rendőrfalui krónika 182-184. oldalain szereplő, futball-kedvelő Varga-családot (ennek a nagy családnak a tagja, e könyv szerzőinek egyike, Varga Erzsébet is, akivel azonban – a New-York és Kecskemét közötti, számomra áthidalhatatlan távolság miatt – nekem még nem volt szerencsém személyesen találkozni), valamint a könyv több helyén bemutatott, köztiszteletnek örvendő Tóth Géza tanító úr leszármazottait.

Meg kell jegyezni, hogy a Rendőrfalu révén szülővárosommá vált Kecskemét a továbbiakban többször is kilengette sorsom ingáját, amíg az végül is ismét Kecskeméten állt meg a következő stációk érintésével: Kecskemét (Rendőrfalu, születési hely) – Budapest (gyermekkor) – Kecskemét (középiskolai tanulmányok, Piarista, majd Katona József Gimnázium) – Miskolc (egyetemi tanulmányok), Nehézipari Műszaki Egyetem) – Budapest (szakmai aranykor: Gépipari Technológiai Intézet) – Kecskemét (férfikor és szakmai beteljesedés: Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola, majd jogutódai: Kecskeméti Főiskola, Neumann János Egyetem, és immár az alkonyat...)

Nagy László: Szellemi örökségünk

Tősgyökeres rendőrfalusi vagyok. Abban a házban születtem 1949-ben, amelyben ma is lakom (Kiss néni volt a bábaasszony, aki a lakáshoz jött). Apám vasúti pályamester volt, édesanyám a háború előtt a Kecskeméti Konzervgyárban dolgozott. Szeretettel és büszkén emlékezem rájuk, őrzöm emléküket. Mindketten tehetséges emberek voltak, csak olyan korban éltek, amikor a tehetségüket nem hozhatták kellően felszínre.

Tisztelettel őrzöm szüleim

Édesanyám a gyárban működő Labora Leányegylet tagjaként megmutatta az irodalom és színház iránti vonzalmát azzal, hogy munkaidején túl, otthon gyertya-fénynél színdarabot írt, amit azután a leányegylet nagy sikerrel be is mutatott. Olyan híre lett az előadásnak, hogy még a pesti újságok is megemlékeztek róla. (Kis Újság Vasárnapi melléklet 1933. február 19. 46. évf. 41. sz., valamint a Kecskeméti Közlöny 1933. február 11. XV. évf. 34. sz.)

Édesanyám az 50-es években hosszú levelezést folytatott Veres Péter íróval. E leveleket a hosszú időbeli távolság ellenére sikerült megőrizni.

fele ki. A János vízió rendezése körül Horváth Sarolta és fia János János bürgök voltak. Messzei János tanítónak nevezte. Kéz Nándor benedekülték begyűjtéséért az előadást, amelyet a nagy sikerre való tekintettel...

Mit ad a Magyar Művelő?

1. Utolsó cikksorozatát közli a műkedvelő színjátszás rendezéséről.
2. A legnépszerűbb darabok díszletét és azok alaprajzát közli.
3. Beszámol az ország minden jelentős előadásáról, szövegben és képből.
4. A műkedvelők postájában minden ebbe a szakba vágó kérdésre felel.
5. A műkedvelők piacán alkalmat nyújt a darabok cseréjére.
6. Tréfás eseteket közöl a műkedvelő-előadások világáról.
7. Neves rendezőket bocsájt ki-vámatra — az egyes társulatok rendelkezésére.
8. Darabrendeléseket fogad el és juttat rendelési helyükre.
9. Jelmezeket közöl.
10. Minden közönséget műkedvelő-előadásoknak helyet ad.

Minden természetesen önzetlenül. Így rajzait, mint cikkeit a legelső szakemberek adják. A magyar műkedvelők az ország minden műkedvelőjének a legnagyobb nyilvánossága. Aki a maga és a barátai előadásának súlyt akar kölcsönözni, az a *Kis Újság* hasábjain jelentkezze.

Műkedvelők postája

Táblának. A Műkedvelők Szövetségétől az címül híven a *Kis Újság* csempéi és szombati számaiban közzélik, a jövőben pedig a műkedvelő előadások híreit általában lapunk színházi rovatában fogadjuk közölni. Mivel a Magyar műkedvelők természetesen ezután is a Répa Csaldai Lapok hasábjaitól a hasznos és érdekes felvilágosításokat — G. F. Horváthéknál, a Köszönjük elismerésül: a Magyar műkedvelők csak-szaga önmaguk jobbjára működésük, aki a magyar műkedvelés dolgait. 2. Saját latunkra, verset és színdarabjait nem alkalmasság megjelölt címlapon. 3. Mivel mi nálunk csak szóróanyag van filmgyártás, filmzseveket elhelyezni nem lehet.

Hópehely

Holló Ernő költeménye

A fáj fehér és minden hófehér már,
Távolból a harang szava sóhajti át,
Érkeztében él az élt gyöngy nád,
És álmodom egy régtől álomként arát.

Az elcsendülő mezei harangszóra,
A szarvódtól hűvös szögére felel,
S egy lángra gondolok rá, akit o'yim,
Mint hullólevél, könnyű hópehely.

Hajdon nők Európában

A londoni statisztikai hivatal adatai szerint Európában herek 19 millió hajdon nő van. Legelső helyen áll az államok közt Németország, amelynek férfialakossága 16 százalékkal kisebb a nők számánál. Oroszországban a rendelkezetlen házassági viszonyok folytán a számalatokat nem lehetett e tekintetben pontosan megállapítani, csak annyit bizonyos, hogy ebben az országban is a nők vannak többségben, még pedig négy millióval.

zsoldos éneke

«Csák, aó, bor... hűbzeit a rocska,
ha pénzem volt, csőről a kocka,
grófi a lécsés.
Ita jó, ha ment — olyan nevettem,
diabolom, éltam és szereltem,
már senki más.

Voltam szépségszongok kegyeljes;
erdő, méző kőbor hűvelje;
hűvűi rajt és kőgyan.
Szék kosma szőlőt doboltam,
egy székben olykor elbóltam...
... Ah, most amiről...

Ma illatos, légy nyoszolyában,
holnap — tán országul sarabán...
csókok, szék, térdem.
Megélttem egy-ét cifra ha-hót
s eb, akit bánja... gyönyörű volt.
Az ember egyszer él.

Csápkés gallérom szakadoz már,
báronnyilándóm is csupa fosztály,
csemettem szék a föld.
Csapott a föld a vés baráton,
a lúrsólyom is szögnyű vőköny,
a képen mind futók.

A büstke dákolt... rám se néznek.
Ház... énkem új, új vitézek,
sok csemetem lényem.
Csapások padja lett az agyom
s én, akit bánja... össze vártam
szébb véget én.

De angy élek, addig élek
és azután a menybe lérek,
ott tesz csak egy utóg.
Tudom, hogy szerel az élt
s jobbára élélt az ilyen
vén, harc jut.

Mert bár gyilkoltam és raboltam,
asztongyul, lángra kérem eo am,
de — székem mit a hűl.
Hitem megrém én székem,
gyermek maradtam védben, lánben...
hűv, vődam, bold.

GACS DEMETER

A Kis Újság cikke édesanyám színdarabjáról

Tisztelt Anyuém! anyuém!

Előzetesben a kinnvándorlásról, valószínűleg
ha csak néhány sorban is. Sajnos nincs is róla
mondanom. A Bolayh család története, vagyis a
III. kötet még mindig hiányzik. Nem csak az írói
Fehérmentő és időmet is a belkiéretet a sok külső
ford, lejár, költésig. Más másokat ide írom
- de csak ritka időközönként a könyvet
is meg kell tudnom, a jövőre el kell érni a
velo.

Pedig mindenképpen csak illyen rövidesen
valószínűleg, vagy még rövidesen, mert hiszen
a mondani valóimat megtalálhatják, aki keresi,
a könyvesboltban is.

A nyári könyv a Szomszédos című éne-
kgyűjteményt kiegészíti új korszak alá is nevezem.
Mégis meg is jelent. Itt is nagy könyv, 540 oldal.
Akkor talán még az új élethétkönyvet. Bolayh
Jánosról és az új, illetve újranyomtatott és új,
kannan mindegyik jóval a régihez hasonlóan.

Bolayh János a magyar nyelv, a "tipikus", ahogy ma
mondani szokták. Nem a régi típus - mert az új
vagyis új - hanem a jó.

És az új könyv terjedése - ha akarsz - az új Szomszéd-
dást. Lehet hogy még nincs meg, de biztosan lesz.

Budapest 1955. nov. 18.

Felkérlek a válaszra.

Verses Péter

n. i. Lelek egyik emlékeire nem
Tudok mit mondani. Az is igen
délre. Én már a tíz felé nyúlok
a körül 60 évvel.

Édesanyám irodalmi vonalmát, érdeklődését a későbbiekben a vers-
írás területén érvényesítette, valósította meg. Bár e versek nem kaptak
publicitást, örzöm őket. Itt azért szeretnék néhány szép gondolatot idézni
egyik utolsó verséből:

Emlék unokáimnak (részlet)

Amíg élek bennük gyönyörködöm.
Ha néha kis aprósággal örömet szerzek,
Az mindig az én örömöm
Csak este látom őket,
Az óvodából vidáman jönnek.

Ilyenkor hozzájuk egy percre benézek,
Sugárzó szemmel szaladnak elébem.

Napi imáimba foglalom őket,
Hogy legyen számukra mindig szép az élet
Bánatban sose legyen részük,
Csak boldogság, öröm ragyogjon felettük.

Mami 1990 január

Édesapám kiskunfélegyházi illetőségű. Pályamesterként dolgozott a vasút pályafenntartási szakszolgálatánál. Apám részt vett a Kecskemét–Kiskunmajsa keskeny nyomközű vasút építési és karbantartási munkálataiban, de a háború alatt dolgozott az erdélyi nagy vasútépítésen, – Szeretfalva és Déda – között is. Aki ismeri ennek a történetét, tudhatja,

Falusi idill (édesapám festménye)

hogy az akkori körülmények között óriási tettek számított a hegyek és völgyek között több mint 40 km hosszan, számtalan alagúttal és viadukttal, – alig két év alatt – megépített vasútvonal. Sajnos apám egészsége rá is ment erre a megfeszített munkára, ami később súlyos betegséghez és aránylag korai halálához vezetett. A háború utolsó évében ismerkedtek meg anyámmal, valószínűleg mozdonyvezető nagybátyáim segítségével. Megjegyzem, hogy édesanyám férfi testvérei is a vasútnál dolgoztak, valamennyien mozdonyvezetőként.

Az ONCSA-telep, – mert valamikor így hívták ezt a részt, ahol lakunk – főleg nagycsaládosok vagy hadiözvegyek által lakott típuslakásokból állt. Az utolsó utca egyik oldala még nem volt teljesen befejezve. A háború után ezt a részt a vasút kapta meg, hogy műszaki dolgozóinak szolgálati lakásokat alakítson ki. A lakások befejező munkálatait apám irányította, és így jutott ő is ezen a soron lakáshoz, ahol én és kistestvéreim születünk. Sajnos ők az akkori járványok áldozatai lettek.

Apám 1958-ban meghalt. Ő is tehetséges ember volt, számtalan dologhoz értett, amit vagy iskolában, vagy magától sajátított el. Fiatalkorában asztalosságot is tanult, bútorokat, sőt hangszereket, – hegedűt, gitárt – készített, és saját maga is játszott rajtuk. A zenéhez különösen nagy vonzalma volt. Zeneszerző is lehetett volna, több vasutas jellegű indulót is komponált. De még nagyobb tehetsége a rajzolásban és festésben mutatkozott meg. Sok képét őrzöm ma is. Különös készsége volt a karikatúrák készítéséhez, lehet, hogy örököltem tőle valamit.

Apám halála után anyámnak kellett a létfenntartást megoldania. Ő is beteges volt, sokat küszködött, de szerette volna, ha tovább tanulok, talán a saját tehetségét remélhette velem továbbvitetni. Főleg anyám ösztönzésére szavalóversenyeken vettem részt. A kecskeméti Halasi úti iskola, ahova jártam a város szélén, nem számított az elit iskolák közé, viszont a szavalóversenyek, amelyeket megnyertem, hírnevet hoztak számára. Sajnos, elég szegény sorban éltünk, ezért Perjési Pál igazgató úr próbált segíteni úgy, hogy diáktársaimat megkérte, ha van maradék a tízóraijukból, azt adják nekem. Elég vékonyka kis kölyök voltam, azt gondolta, hogy így fel tudnak hizlalni. Az iskolai emlékeim közé tartozik még, amikor a János vitézt eljátszottuk osztálytársaimmal.

A középiskolát a kecskeméti Katona József Gimnáziumban végeztem jeles eredménnyel. Abban az időben a gimnáziumokban politechnika órák is voltak. Én itt a lakatos területre lettem beosztva. Ezek a foglalkozások kezdetben az iskolai műhelyben folytak, felsőként viszont már kikerültünk a Fémmunkás Vállalathoz, ahol megtapasztalhattuk a nagyipari munkát. Nem véletlen, hogy a pályaválasztás során az akkor alakuló kecskeméti műszaki főiskolára (GAMF) jelentkeztem, amit 1970-ben végeztem el vasúti ösztöndíjjal. A diploma megszerzése után a MÁV kecskeméti Pályafenntartási Főnökségéhez kerültem, mivel helyben volt és itt akadt ismeretségünk. Sajnos ez a terület más volt, mint amit gépész üzemmérnökként elsajátítottam, de pár év múlva meg-

szereztem Győrben a második diplomámat is a vasúti szakirányon. A gyakorlati idő megszerzése után több évtizedig szakaszmérnökként dolgoztam a több megyére kiterjedő vonalhálózaton, 2003-tól nyugdíjba vonulásomig pedig ugyanitt vezetőmérnökként. Ez idő alatt részt vettem a Cegléd – Kiskunfélegyháza vasútvonal átépítési munkálataiban. Nyugdíjba vonulásomkor vezérigazgatói elismerésben részesültem. Többirányú végzettségem számos ötletet adott újítások kidolgozásához és megvalósításához.

A munkám mellett társadalmi tevékenységet is végeztem munkahelyemen, illetve városi szinten. Ez utóbbi azt jelenti, hogy tanácstagnak választottak, és a társaimmal együtt a Rendőrfalu felemeléséért dolgoztam 1980–85 között több-kevesebb sikerrel. Ez idő alatt történt a járdák építése kalákában, házgyári betonból, a gázvezeték építése, az általános iskola melletti gázszagosító tevékenység megszüntetése és a közeli szeméttelp bezárása. Talán nem szerénytelenség, ha úgy gondolom, hogy ezek megvalósulásában tevékeny szerepem volt. Persze ezeket a dolgokat akkor ingyen, társadalmi munkában végezte az ember, és manapság már senki sem tud róla. De én azt hiszem, hogy nem is a pénz számít.

Járdaépítés kalákában 1982-ben az utca lakói közreműködésével

Sőt, talán egy kicsit meg tudtam hálálni az osztálytársaimnak és családjaiknak a gyerekkoromban az irányomban kifejtett segítő magatartást azzal, hogy én is próbáltam segíteni akkor, amikor már vissza tudtam ezt valamilyen formában adni.

1982-ben nősültem. Feleségem, – Mészáros Margit kiskunfélegyházi születésű – a Szent-Györgyi Albert Szakközépiskola szaktanára, később tagozatvezetője. Tanított az egészségügyi és szociális ágazat legtöbb szakán, osztályfőnökként is elballagtatott sok osztályt. Tanítványai az Országos Tanulmányi Versenyeken és a Tudományos Diákkonferencián többször is 1., 2., és 3. díjat nyertek el. Kecskemét Megyei Jogú Város vezetésétől a kiemelkedő oktató-nevelő munkájáért és az országos versenyekre való felkészítésért több évben kapott elismerő oklevelet. Az iskola, amelyben 38 éven át tanított, 2006-ban Szent-Györgyi-díjat adományozott részére munkája elismeréseként.

Tanítványai közül többen az egészségügyi ellátás területén dolgoznak, főiskolán, vagy egyetemen diplomát szereztek, de olyan tanítványa is akad, aki már abban az iskolában tanít jelenleg, ahol ő tanított nyugdíjba vonulásáig.

Három felnőtt gyermekünk van. Mindhárman Budapesten szereztek egyetemi diplomát (ELTE, Műszaki Egyetem). A lányom szakjogászként az egyik minisztériumban felelős beosztásban dolgozik. A nagyobbik fiam programfejlesztő informatikai mérnök amerikai tapasztalatokkal.

Családi kép kertünkben

Úgy tartják, bizonyos készségek öröklődnek. Ez igaz lehet, hiszen ő is gyönyörűen zongorázik például Chopin darabokat a feszített szellemi munka levezetéseként. Tulajdonképpen gyermekeink mind a hárman zongoráztak és zeneelméletet tanultak középiskolás korukig, de ő magas szintre is fejlesztette ezt a tudást.

Gábor fiam elismerést elnyert terve

A kisebbik fiam építészmérnök tervező. Diplomamunkáját a kecskeméti Városi Mozi átalakítására dolgozta ki. (<http://epiteszforum.hu/a-kecskemeti-varosi-mozi-ujjaelesztese-bemutatjuk-nagy-gabor-diplomatervet>). Nem az ő terve valósult meg, de a város főépítésze is igen figyelemreméltónak találta, amikor bemutatta neki.

A tehetség öröklődése az építész fiunknál is megmutatkozott már a gimnáziumban a szabadkézi rajzain, ezért is választotta hivatásául az építészetet. Valamennyien Budapesten dolgoznak, és sikereikre feleséggel együtt büszkék vagyunk.

Az évek során az eredeti családi házunk sokat változott. Először csak bővítettem, vizet, gázt vezettünk be. Házasságunk után – mivel édesanyámat nem akartam magára hagyni idősebb korára – a saját lakásunkat is ide építettük emeletráépítéssel.

2009-ben jöttem el nyugdíjba, nemsokára ez után a feleségem is nyugdíjas lett, és a következő pár évet arra használtuk, hogy az immár esedékesse váló felújításokat a lakásunkban megoldjuk. Ezt javarészt saját kezűleg el is végeztük. Építész fiammal sikerült egy egyedinek mondható virágoskertet is kialakítanunk, amelynek pompája viszont elsősorban nejemet dicséri.

Otthonunk, kertünk ma

Nyugdíjasként is aktív életet élünk: színház és filmklub bérletünk van. Könyvtárba is sűrűn járunk. Nekem személyesen van egy hobbi. Még a hetvenes években elkezdtem komolyabban foglalkozni képzőművészeti tevékenységgel (talán apám öröksége). A Művelődési Központban találtam egy szakkört Palkó József művésztanár vezetésével, aki sok segítséget adott, hogy minél jobb dolgokat tudjak készíteni. Ezek főleg grafikai munkák, rajzok, illetve linómetszetek voltak.

A munka, a munka melletti tanulás, a családalapítás, az otthonteremtés mellett ez a fiatalkori hobbi abbamaradt, és csak most nyugdíjasként jött elő bennem újra az igény. 2009-ben a Múzeumok Éjszakáján betértünk a Tiszti Klubba, ahol tűzzománc kiállítás volt. Akkor, ott, abban a pillanatban elhatároztam, hogy ezt én is megpróbálom. Így is történt. Szerencsére jó segítő-társa találtam Skultéti Árpád személyében, aki sokat segített a technika elsajátításában. Ez a klub azóta ugyan megszűnt, de Lajosmizsén egy másik szakkör tagjaként továbbra is tevékenykedem. Részt veszek a szakköri kiállításokon, illetve volt már saját, önálló kiállításom is vasúti művelődési házakban és a nejem középiskolájában. A festő- és rekeszzománc képek mellett medálok és egyéb ékszerek készítését is kipróbáltam (<http://halasinfo.hu/meseszep-tuzzomanc-kiallitas-a-szakiban/>).

Páva című művem

Szabadosék a Nagyváradi (Bakonyi Antal) utca 11-ben

Szabados István (1923–1999) és felesége, Mátyus Ilona (1923–2012) Kecskeméten a Muszájban, majd Kisfáiban laktak 3 gyermekükkel. Az édesapa a helyi tsz tehenészetében fejősgulyás volt, az édesanya háztartásbeliként a gyermekeket nevelte, a háztartást vezette. Mivel a ZIM közelebbi munkahelyet kínált, Szabados István élt a lehetőséggel, mezőgazdasági alkalmazottból (tsz tagból?) gyári munkássá avanszált, és a Kádár-rendszer alapját képező munkásosztály tagja lett az 1950-es években. Az izzasztó vasöntödében kézi öntőként dolgozott nyugdíjba vonulásáig. Munkájáért becsülték a gyárban.

1960-ban a Rendőrfalu új osztásában, a munkahelyhez közelebb kínálkozott lehetőség arra, hogy a családnak végre saját háza lehessen. Telket igényeltek, amelynek a megvásárlásához OTP kölcsönt is kaptak. 1961-ben az építkezés a választott típussterv alapján elkezdődhetett. Először a később melléképületnek használt „kisházat” építették meg, amelyben lakni tudott szűkösen az öttagú család addig, amíg az utcafronton a kétszobás ház felépült.

A szülőknek a gyerekek segítettek a nem könnyű munkákban. Először kopolya kutat kellett ásni, hogy legyen víz. Ahova a „kisház” épült, és a telek egy részén korábban temető volt. Nem lepődtek meg a kútgödör ásása közben, amikor korhadt koporsót találtak, amelyben egy a derekáig érő, hosszú, dús, barna hajú nő földi maradványai voltak. Mozdításra leest az épségben megmaradt hajkoszorú a koponyacsonttól, aminek az emléke Feri emlékezetében kitörülhetetlenül megmaradt. Miután volt már vizük a gödörben, kitermelhető agyag a közelben, falazó anyagnak elkezdték verni a vályogot, amiben a gyerekeknek is részt kellett venniük. Közösén locsolták, taposták a törekes, szalmás sarat, vályogvetővel téglalakúra formázták az anyagot, szárították, forgatták, majd prizmákba rakták a vályogot. Kezdődhetett volna az építkezés, amihez azonban a vályogon kívül más anyagok is kellettek. A vályogverést a család olyan hatékonysággal végezte, hogy el-

Szabados István kosárkát köt

adásra is gyártottak. Az eladott vályog árából tudtak más, szükséges építőanyagokat venni: téglát a közeli téglagyárban az alaphoz, kátránypapírt a szigeteléshez, nyílászárókat, faanyagot, cserpet a tetőhöz stb. Az alapot a család ásta, rakta a téglát meszes malterba, a falakat vályogból húzták fel, szakiparost csak a tetőhöz fogadtak.

Szabados István családjával a házuk előtt

Ekkor még az egyetlen közmű a villany volt a környéken, az építkezésnél csak emberi erővel működtetett, mechanikus szerszámokat használtak. A pénz szűkös volta miatt a legegyszerűbb technológiai megoldásokat választották: a házban a töltést furkóval döngölték, iszapolták, vasalt beton födém híján a mozaiklapokat a hideg helyiségekben malterba rakták, a padlás födémét sárlécekből felül saralással, alul stukatúr nádra vakolással készítették. Az 1976 tavaszán bekövetkezett nagy belvíz alkalmával a mozaiklapok a felázástól meglazultak, újra kellett rakni az egészet, minden más azonban fél évszázad múltán is biztosan áll.

1961 óta ez a Szabados család otthona. Innen röppent ki a két idősebb fiú, akinek egyike, sajnos, fiatalon meghalt. Szabados István, miután a ZIM-ből nyugdíjba vonult, (neki kitarzott a gyár a nyugdíjig!), nyugdíjasként a közeli bútorgyárban dolgozott még évekig, a felesége a városközpontban az SZTK épületében vállalt takarítói állást.

A három gyermek közül kettő Kisfáiban kezdett iskolába járni, majd a Czollner téri iskolában folytatták az általánost. Ferenc, a legfiatalabb már a Rendőrfaluban a Matkói úti iskolában volt alsó tagozatos, a felsőbb osztályokat a Halasi úti iskolában végezte. A két idősebb testvér lakatos szakmát tanult, Ferenc pedig festő-mázoló szakmunkás lett. Jelenleg is dolgozik, mert mindenhol nagy szükség van a megbízható, dolgos, kétkezi munkásokra.

A szülők halála után az örökösök közül Ferenc lett az ingatlan tulajdonosa, a hova házasságkor a feleségét hozta, ahol felnevelték lányukat, aki fodrász lett, és akinek fiú-leány ikrei gyakran jönnek ide meglátogatni a nagyszüleiket.

Szabados Ferencék lányáért jöttek

Képek a családi albumból

Tisztelet elődeink emléke előtt
Vincze László

Feleséggemmel

1951-ben születtem Kecskeméten. A rokonságom nagy része a Rendőr-faluban élt és él. Én a Zentai utca 3-ban laktam egészen 1965-ig, amikor édesapámék felépítették a Cserhát utcai házunkat és odaköltöztünk. A Jókai Mór Általános Iskolába jártam, jó néhány falubelivel együtt (a Róka fiúk, a Major és a Kullai testvérek). Középiskolába Budapestre, az Eötvös Lóránd Gépipari Technikumba jártam. A szakirány édesapám iránymutatása szerint adott volt, és praktikus is, mert az első évben a pék nagybátyáméknál lakhattam, akik megvédték a „bűnös nagyváros veszélyeitől, melyek rám leselkedtek” édesanyám szerint. Első munkahelyem a Fémmunkás Vállalat volt, ahol szerszámszerkesztő technológus voltam. Ez a munkahely volt független fiatalságom színhelye felejthetetlen barátokkal. Innen mentem katonának 1969-ben Tatára, ahol egy harckocsizó alakulatnál voltam fegyvermester. Leszerelésem után a Mezőgép Vállalathoz mentem dolgozni a műszaki fejlesztésre szerkesztőnek, ahol 20 évet töltöttem el. Az itt létrejött bensőséges baráti kapcsolatok a mai napig tartanak. A rendszerváltás szerencsésen feloszlatta a munkahelyeinket. Mivel akkoriban nemigen lehetett munkát találni, kényszerűségből az SOS Gyermekfalukertésze lettem, – mert ehhez is értek – mondta volna apám, ha még él. Három keserves év után végre a

szakmában helyezkedhettem el. Az Aluszövnél dolgoztam műszaki területeken, majd az utolsó aktív 10 évemet egy újonnan alakult kisvállalatnál töltöttem, ahol végre testhezálló és érdekes, konstruktív feladatok vártak. 2013-ban nyugdíjas lettem.

Közben 1973-ban megnősültem. Feleségem, Korom Erzsébet borász technikus, aki Soltszentimrén született. Amikor megismertem, a Pincegazdaságnál volt laboráns és onnan is jött nyugdíjba.

Két gyerekünk született, László (1979–) és Dóri (1985–). Mindketten közgazdászok. Laci fiam egy autóipari alkatrészgyártó vállalat vezetője.

Gyermekeim, Laci és Dóri

Laci fiam és párja, Mariann, aki szintén pénzügyi szakember, már három unokával is megörvendeztettek bennünket: Izabella 8 éves, Lackó 6 éves, Peti fél éves. Pár évig az ifjú pár is itt lakott velünk az édesanyám után megüresedett lakásban, de 2012-ben Kadafalván felépítették saját házukat és odaköltöztek. Az unokáinkkal és persze szüleikkel mindennapos a kapcsolatunk. Nyugdíjas éveinket megszínesíti a velük való törődés, és mi is élvezzük a gyerekeinkből és unokákból áradó önzetlen szeretetet.

Dóri lányunk velünk, a szüleivel él, élvezzi a családi fészek nyújtotta kényelmet és biztonságot, a munkájához szükséges nyugalmat.

Bátyjával – pár év különbséggel – követték egymást az oktatási intézményekben. A Szabadkai utcai óvoda, a Béke téri Általános Iskola után, a Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskolában alapozták meg pénzügyi hivatásukat, melyet Laci a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán,

Dóri pedig a kalocsai Tomori Pál Főiskolán teljesítette ki. Dóri könyvelő, előbb egy pénzügyi kisvállalkozásnál szerzett gyakorlatot, melyet ma már könnyedén, rutinnal alkalmaz egy nagy cég könyvelésén.

Családunk 2017 karácsonyán

Anyai nagyapám, Borbély Mihály (1886–1963) a Kassai utca 14-ben lakott, ami kétutcányira volt a Zentai utca 3-tól, ahol gyerekkoromban éltem szüleimmel. Küzdelmes életük volt két világháborúval. Az elsőben még részt vett a nagyapám is. Huszár szakaszvezetőként harcolt, majd orosz fogságba esett, ahonnan csak 1918-ban szabadult. Gazdálkodásba fogtak, az Árvaszéktől béreltek 33 hold földet Borbáson, és nagyanyámmal, valamint öt lányukkal, szorgos munkával, takarékos életvitellel kisebb vagyont sikerült felhalmozniuk, amit aztán a második világháború kegyetlenül el is vett tőlük. Szerencsére nagyapám időközben megvette a Kassai utcai házat, valamint kisebb szőlőterületeket Máriahegyben és Szarkásban, ami öregkorukra szolid megélhetést biztosított. Egy kis életkép a takarékos gazdálkodásról: nagyanyám minden pénteken hajnalban bevitte a kecskeméti piacra a héten előállított tejtermékeket (tejet, túrót, sajtot) és a zöldségfélét, dinnyét, mikor minnek volt a szezonja. Természetesen lovas fogattal, hiszen nagyapám a környék büszke és elismert lótaratója volt, de a lovakat nem volt szabad túlságosan elfárasztani, ezért nagyanyám a szekér mellett ballagott gyalog. Ennek ellenére nagyszüleim és szüleim is ezekre az időkre emlékeztek szívesen, mikor a vasárnap délutáni, majdhogynem kötelező összejöveteleken beszélgettek. Nagyapám szívesen borozgatott a vejeivel, mi gyerekek meg a kertben hancúroztunk.

Édesanyám, édesapám, nővérem és én 1969-ben

A felmenők: Anyai nagyszüleim és az unokák

Édesapám, id. Vincze László (1920–1977) lakatos és ezermester volt a szó legjobb értelmében. Nem ismert megoldhatatlan problémát. Szegény Voelker telepi családból származik, öt fiútestvére volt. Annak ellenére, hogy édesapja korán meghalt és anyjuk nagy szegénységben nevelte őket, mindegyik rendes szakmát tanult: József mozdonyvezető, István pék, Ferenc vasutas, László lakatos, Gábor szabó, János szerelő lett. Édesapám az akkori Kecskemét talán leghíresebb mülakatosánál, a Tiringner műhelyben lett lakatossegéd. Ő szerencsére már csak a második világháború végén volt katona, a tüzérségnél volt vontatóvezető. Nem jutottak csak Erdély keleti feléig, és onnan egy kiváló taktikai érzékű

karpaszományos szakaszparancsnok vezetésével eljutottak Bajorországig. Ott angol fogságba estek, ahol édesapám elmondása szerint olyan jól éltek, hogy sajnálták, hogy 8 hónap után haza kellett jönniük. Itthon a szétdúlt ország fogadta, nehezen indult az élet. Gábor öccsével felújítottak egy háború előtti autóbust és az akkori polgármester, Tóth László engedélyével kofákat fuvaroztak az éhező Pestre. Nemsokára megindult a munka a mai Parkettagyár helyén működő Lakatosipari Vállalatnál, ahol végre a szakmájában dolgozhatott, Máig őrizzük a kiváló munkájáért kapott kitüntetések, amit ő nem sokra tartott, de a vele járó fizetésemeléseket mindig büszkén emlegette. 1958-ban, a Hírös Napok sorsjátékán egy, talán a hatóság által valakitől elkobzott, használt Pannónia motorkerékpár volt a fődíj, amelyet az édesanyám által vásárolt sorsjeggyel megnyert. Benzint már nem adtak hozzá, úgy kellett hazatolni. Ez azért abban az időben nagyon nagy szó volt, sokáig úgy emlegették apámat, hogy a Vincze Laci, akinek Pannóniája van. Sokat dolgoztunk együtt, tőle tanultam hegeszteni, és minden fémmel kapcsolatos tevékenységbe bevezetett. Főleg a munkához, a feladatokhoz való hozzáállást tanultam tőle, azt, hogy nincs lehetetlenség csak tehetetlenség, ahogy mondta néha. Kőműves munka, villanyszerelés, gépjavítás, vagy mezőgazdasági munka sem fogott ki rajta, és ezt a szemléletet adta át nekünk, gyerekeink. Talán ez is lett a veszte, mert egy építkezésen lezuhant a fal tetejéről, és az ezt követő hanyag orvosi ellátás miatt 57 éves korában meghalt. Sokszor eszembe jut, amikor az unokáimmal az ő műhelyében barkácsolunk, hogy bárcsak megérhette volna, milyen sok öröme lenne az ügyeskedő dédunokákban.

Édesanyám, id. Vincze Lászlóné, Borbély Erzsébet (1919–2003) háztartásbeli, ahogy akkor nevezték a gyerekeit nevelő anyákat, majd amikor mi már elhagytuk a családi fészket, elment dolgozni a Petőfi Nyomdába betanított munkásnak. Ő nevelt minket, segített a tanulásban. Sokszor mesélt a saját gyerekkoráról, rengeteg verset tudott, kiváló tanuló volt, de a családjuk helyzete (öt testvér) nem tette lehetővé a továbbtanulást. De azért szakmát tanult, szűcs lett a Gerber Ferenc szűcsmester keze alatt. Gyerekkorunkban nekünk is varrt kucsmát, bekecset, de a szakmájában többet nem dolgozott. Annál többet a ház körül, a kertben. Mivel együtt éltünk velük egy ikerházban, apám halála után mi támogattuk a teendőiben. Apám elvesztését soha nem heverte ki, nem tudta megemészteni, mi bármennyire igyekeztünk is, nem tudtuk őt

pótolni. Gyermekeink nevelésében rengeteget segített, mi mindig nyugodtan mehettünk dolgozni, őket a mama mindennel ellátta, és máig emlegetik a barátfüleit, a terasz lépcsőjén való közös falatozásokat. Szép kort megélve 83 évesen csendesen elhunyt, de amikor átmegegyek, az ő volt lakásában még ott látom ülni a cserépkályha mellett.

Egy nővérem van, Éva, aki csak egy házzal költözött tovább a szülői háztól. A szomszéd fiú, Sági Ferenc felesége lett, akik a Zentai utca 1-ben laknak. Nálam négy évvel idősebb nővérem gyerekkorunkban sok szorult helyzetből mentett ki, nemegyszer a lábáról lekapott papucsával hessegetve el a rám támadó, nem mindig jóindulatú játszótársaimat.

Rokonságom nagy része is a faluban élt. Édesanyám testvérei: Borbély Anna a nagypámékkal élt, id. Hatos Istvánné, Borbély Teréz a Pozsonyi utca 22-ben (korábban a férje munkahelye miatt a bugaci vasút kis pályamester házában), id. Vincze Ferencné, Borbély Etelka a Pozsonyi utca 2-ben.

A Piac tér – ahogy akkoriban az Újvidék teret hívtuk – volt az életünk központja, ahol a sok szomszéd gyerekkel (Károlyi fiúk, Kövesi Jóska, Tóth Pista, Magyar fiúk) az egész nyarunkat focizással, gombozással és más játékokkal töltöttük. A Zentai utca tér felőli végén volt egy kis füves mélyedés, esténként édesapámék és a szomszéd felnőttek ott beszélgettek, mi pedig a téren egész késő estig bújócskázhattunk.

1956-ban a mi kertünkben ásták szüleim a szomszédokkal az óvóhelyet – készülődve a háborúra, – amelyre aztán szerencsére nem lett szükség, aztán később apám átalakította pincévé.

A tér egyik oldalán, a Szabadkai utcai óvodával szemben, amely óvoda akkor persze még sehol sem volt, laktak a Galambos bácsiék. Ő a környék asztalos-üvegező mestere volt. Hozzájuk járt ki a városból egy tisztelendő úr hittanórát tartani a környékbeli gyerekeknek diavetítéssel, zenéléssel. Még focizni is kijött velünk a térre, furcsa volt a reverenda után rövidgatyában látni a „tiszit”, ahogy mi hívtuk. Galamboséknak volt először

*Nővérem, Éva, férje,
Ferenc, és gyermekeik
1978-ban*

tévjük, ahol összegyűltek a szomszédok, és néztük a római olimpiát 1960-ban. Nemsokára édesapám is vett tévét, akkor már hozzánk jöttek a szomszédok (Bozsóék, Ságiék, Muhariék) a sámlikkal, hokedlikkel.

Amikor 1965-ben elköltöztünk a Cserhát utcába, elvesztettük az addigi jó szomszédjainkat, de szerencsére itt is hamar kialakultak a kapcsolatok. Egyik szomszédunk, Tóth Béla, tsz-elnök volt, a mellettünk lévő iskola egykori legendás igazgatójának a fia, akinek a felesége tanárnő. Mindketten nagyon kedves, jószívű szomszédjaink lettek. A másik oldalon egykori vasúti dolgozó Pintér bácsiék, a végtelenségig becsületes, jólelkű emberek laktak.

A hátsó szomszédék Károlyfalviék, Józsi bácsi, Lenke néni, a gyerekek Luca és Józsika, akikkel a mai napig szinte mindennapos a kapcsolattunk. Édesanyám velük találta meg talán legjobban az összhangot, Lenke nénival megosztva minden bűját-baját.

Nagy Laciékkal főleg az egyívású gyermekeink kapcsolatok össze bennünket, gyerekeink szeretettel emlegetik az együtt töltött napokat, amikor egy nyáron át az egész család és persze a gyermekeik egy lakókocsiban laktak a házuk átalakítása miatt.

Megtaláltuk itt is szerencsére azokat az önzetlen, barátságos szomszédjainkat, akikkel jó szomszédságban élni, megosztani gondjainkat, örömünket, akiktől segítséget kaphatunk, akiknek mi is segíthetünk.

75 éve a Rendőrfaluban Ági Pál visszaemlékezése

Ismert, hogy az ONCSA-házak az 1940. XXIII. törvénycikk alapján, a hadiözvegyek, hadiárvák, a nagycsaládosok és a szociálisan rászoruló rétegek számára épültek. A Rendőrfalu területén az első elkészült ONCSA-házat 1943-ban a népes Ági család vehette birtokába, tehát 75 éve költöztek be a család számára ma is otthonként szolgáló házba.

A kilencgyermekes családot a 40-es évek viszonylatában is szép, nagycsaládnak lehetett tekinteni. A szülők: az édesapa Ági László kereskedő és az édesanya Paskay Erzsébet, aki háztartásbeliként dolgozott, összesen kilenc gyermeket neveltek fel. A hét leány és a két fiú nevelése, eltartása akkoriban nagyon sok munkát, áldozatot igényelt a szülőtől. A gyermekek ugyan nem itt születtek, de otthonukká vált a Rendőrfalu.

Sajnos Ági László nem élvezhette sokáig az új otthonát. A fronton tüdőlövés érte. Ugyan sebesülten hazaszállították, azonban a sebesülés szövődményeképp viszonylag fiatalon hagyta itt családját.

A kilenc gyermek itt, a folyamatosan fejlődő Rendőrfaluban nőtt fel. A testvérek közül most csak azokra térünk ki, akik a Rendőrfaluban éltek vagy élnek jelen pillanatban is.

Az idősebb fiú, Ági László a Piacfelügyeletnél dolgozott. Sajnos ő igen korán, 2002-ben távozott. Testvére, Ági Pál (1937–) a kőműves szakmát tanulta ki, e szakmában dolgozott hosszú évtizedeken keresztül. Különösen büszke a hajdani Iparos Otthon homlokzata felújításában elvégzett munkájára. Közismert, hogy a századelő két kiemelkedő építésze, Komor

Ági Pál otthonában, kertje előtt

Marcell és Jakab Dezső által az 1910-es évek elején, szecessziós stílusban épített palotát az 1980-as évek elejéig a szovjet hadsereg használta tiszti klubként. Az épület állaga jelentősen romlott, a 80-as évek elején a város visszakapta, majd felújítva mint Ifjúsági Otthont működtette. A kecskeméti Ingatlankezelő Vállalat által végzett 1982-es felújításkor fontos szempont volt az eredeti arculat helyreállítása, ami jelentős szakmai igényességet követelt. Az épület ekkor nyerte vissza eredeti szépségét.

A leánytestvérek közül Gabriella és Lenke (1934–) élnek jelenleg is a Rendőrfaluban. Lenke és családja a portán a 80-as években honvédségi segítséggel épült házban éltek. Az ő férje Dúzs László, férfisزابóként dolgozott, Lenke a fiúk miatt maradt otthon háztartásbeliként.

A négy fiú: László, Béla, Attila és Zoltán az ötvenes évek közepén születtek, tanulmányaikat itt, a Halasi úti Általános Iskolában végezték. Zoltán a KSC egyik ifjúsági csapatának tehetséges labdarúgója volt a 70-es évtized közepén. Sajnos Zoltán és Attila meglehetősen korán, 2016-ban és 2017-ben távoztak.

Visszatekintve az itt eltelt 75 évre, a Rendőrfalu a család otthonává vált, a tartalmas élet lehetőségeit teremtette meg.

Kapronczi Imre emlékei

*Kapronczi József
honvéd szakaszvezető*

1936-ban születtem Békés megyében, Dévaványán. Ma is nagyon fontosnak érzem édesapám, Kapronczi József emlékét. A mellékelt régi fényképen, a Magyar Királyi Honvédség szakaszvezetőjeként láthatjuk.

1951–55 között a Katona József Gimnáziumban tanultam, ahol 1955-ben érettségiztem. Emlékeim szerint kitűnő, igényes, felkészült tanárok oktattak minket.

Az érettségi tabló

Ezt követően autószerelő szakmát tanultam, majd egész fiatalon kezdtem el dolgozni. Kezdetben alkalmazottként, majd szerettem volna önálló iparosként is kipróbálni magam. Sajnos 1958-ban a Városi Tanács illetékese nem engedte meg, hogy iparendélyt kaphassak.

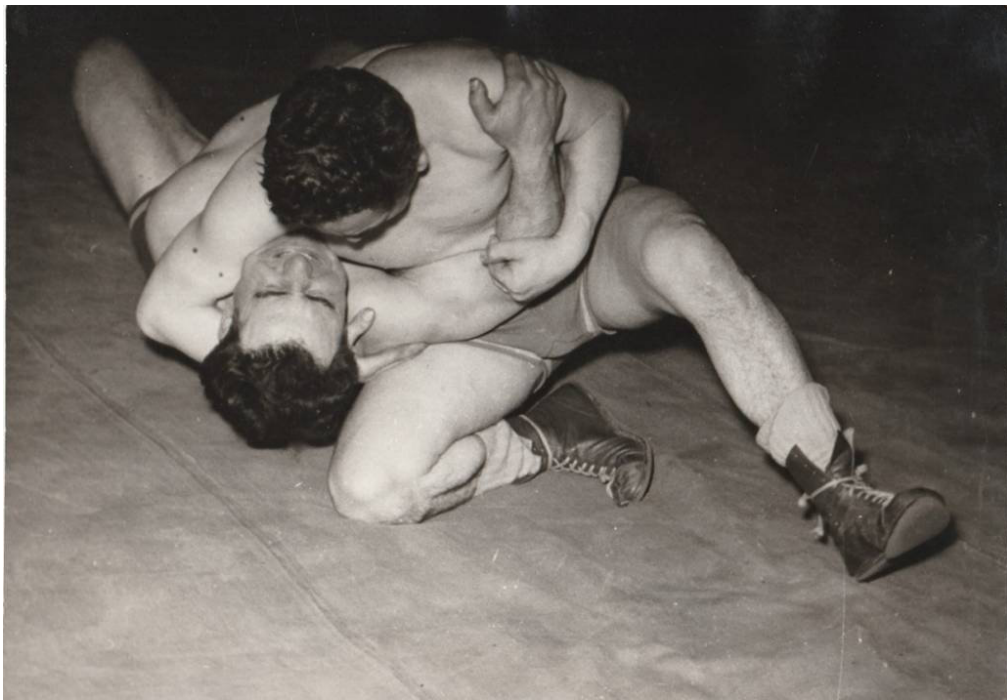
A Rákosi-rendszert egyébként nagyon nem szerettem, fiatalon ott voltam az 1956. október 26-i tüntetésen, ahol halálos áldozat is volt.

Nem adtam fel, ezért Tiszakécskén tájékoztam. Miskó István, az akkori tanácselnök örömmel fogadott, itt megkaptam az iparendélyt, önálló iparosként dolgozhattam. Egy kis műhelyt béreltem, naponta jártam ki, vagy itt aludtam.

Az 50-es évek végén katonai szolgálatot teljesítettem Mezőtúron, majd folytattam az autószerelői munkát. Később itt, a Zentai utcai házunkban felépítettem műhelyem. Később Kecskeméten is megkaphattam az iparendélyt, és dolgozhattam mint egyéni vállalkozó kisiparos.

Életem fontos részét jelentette a sport, a birkózás. Fiatalon még vékonyabb voltam, így 67 kilogrammos súlycsoportban, kötöttfogásban versenyeztem. Életem talán legnagyobb sportsikere, hogy 1958-ban egy világbajnok, az akkori Jugoszláviából származó fiút, Horváth Istvánt két vállra fektettem.

Ez akkor jelentős siker volt Kecskemét, a megye, de az egész ország birkózósportja tekintetében is.

A győzelem pillanata

Az eredményhirdetés

Ma is szeretettel emlékezem a KTE Birkózó Szakosztály vezetőire, sporttársaimra. Különösen S. Tóth Imrét és Csontos Jenőt említhetem, velük életre szóló barátság alakult ki.

Más sportágak versenyzőivel is jó kapcsolatba kerültem, például a Kecskeméti Dózsa labdarúgóival. A mérkőzéseket sokszor jó hangulatú beszélgetések követték Diószegi Jenő bácsi, az ismert labdarúgó édesapja pincéjében, a Honvéd utcában.

A birkózó szakosztály tablója

Az extrém erőpróbák sem álltak messze tőlem, egyszer rábeszélésre a tiszai hídról a folyóba ugrottam. A víz nagyot ütött, de nem lett belőle baj. Az erőpróbára biztatók viszont már nem mertek követni...

A birkózás a munka miatt abbamaradt, mert sok feladatom volt az autószerelés területén. Később pedig kamionsofőrként is dolgoztam, Nyugat-Európa számos országát bejártam. Milánót nagyon megismertem.

Feleséggel, Molnár Irénnel az 50-es évek vége óta vagyunk házaspár. Zentai utcai házuk folyamatosan építették, bővítették. Régen feleségem családjáé volt a későbbi óvoda épülete is. A jelenlegi házat 1958 körül építették fel. Feleségem a jelenlegi NAV elődszervezeténél mint vezető revizor dolgozott. Sajnos őt 2018 áprilisában elvesztettem.

Utcánk, környezetünk fejlődését mindig fontosnak éreztük. Így a 70-es években elértük a gáz bevezetését, majd macskakővel raktuk le az utcát, így szilárd burkolatot kaptunk. Ezáltal a gépkocsik közlekedése jóval könnyebb lett. E munkát segítette Kósa Antal, a Magyar-Szovjet Barátság Tsz elnöke is.

Az élet folyamán az itt, és a másutt is elvégzett munka elégedettséggel töltötte nyugdíjas napjainkat.

Leányom, Mónika (1975–) Kecskeméten él családjával.

*Feleséggel
egy régi képen*

Szakmám szeretete. Gépkocsik között a 60-as években

A Kolozsvári utca emlékeinek őrzői

Túri András és Juhász Mária esküvője

A Rendőrfalu első utcájaként a Kolozsvári utca épült fel még a 20-as években, Zimay Károly polgármestersége idejében. Ma már kevesen emlékeznek a hajdani lakókra, hiszen folyamatosan cserélődnek az itt élők.

Túri András (1935–) és felesége, Túriné Juhász Mária (1946–) már hosszú évtizedek óta élnek a Kolozsvári utcában, szinte minden régi lakóra emlékeznek. A legrégebbiek Hegedüs József és a hosszú évtizedeken keresztül a darálót működtető Bodor Péter. Sajnos a többi, régi lakó már távozott, a mai fiatal generáció vagy a beköltözők már nem is tudnak róluk. Így például Magyar Pálra, a régi szomszédra is kevesen emlékeznek már az utcában.

Kevesen tudják, hogy e házban született Szántó István, a környéken megbecsült és elismert cipésmester felesége, akit szintén Juhász Máriának hívtak, bár ez esetben csak véletlen névegybeesésről van szó.

Túri András eredetileg lajosmizsei születésű, lévén műszaki érdeklődésű, a gépkocsivezetői pályát választotta. Később egyéni autószerelő vállalkozó is volt. Buszsofőrként, mentőautó vezetőjeként is dolgozott. Ma nyugdíjasként is vezet, nem esett ki a gyakorlatból.

Túriné Juhász Mária régi rendőrfalusi. A mai Ungvári utcában született, ott éltek szüleivel és testvéreivel. Érdekes az egybeesés a családnév és a foglalkozás között, édesapja Juhász Pál juhásként dolgozott a környéken, őt is igen sokan ismerték.

Túriné Juhász Mária iskoláit a Halasi úti Általános Iskolában kezdte. Hálával gondol vissza a hajdani igazgató-tanítóra, Tóth Gézára és feleségére, Margit néniére. A pedagógus házaspár egyik fia, Tóth Béla, az ismert tszelnök pár évvel felette járt a hajdani iskolában.

Az iskolai tanulmányok, az iskolai élet képei máig élénken élnek benne. Az általános iskolát követően pénzügyi vonalon tanult tovább, és bérszámfejtőként dolgozott a nyugdíjazásig.

Juhász Mária munka közben

*Juhász Pál feleségével,
Mária leányával, Pál fiával
az Ungvári utcai házukban*

Mária büszke családjára, egy fia, két unokája és két dédunokája van. Pár éve súlyos betegség érte, tüdejében a víz veszélyesen megnövekedett. Úgy érzi, Isten segítségével tudott meggyógyulni, ezért kimondhatatlan hálát érez.

Juhász Mária az unokákkal

Túri András és Túriné Juhász Mária, bár eredetileg katolikus hitben indultak el, most a Jézus Szeretete Egyház tagjai, rendszeresen látogatják az istentiszteleteket, a gyülekezeti alkalmakat. A kiségyházi közösség értékét a nagyobb közvetlenségben, a gyülekezeten belüli személyes kapcsolatokban látják.

Veszelszki Mihály

Veszelszki Mihály és Gara Katalin esküvői képe

Sokan ismerik a Rendőrfaluban Veszelszki Mihályt. Talán legtöbbször a Halasi úton lehetett látni, amikor kerékpárral vagy kismotorral közlekedett a Kolozsvári utcai házuk és a Halasi úton lévő hobbikertjük között.

A kecskeméti családból származó, Kecskeméten 1939-ben született Veszelszki Mihály családi öröksége, életeleme mindig is a munka volt. Számos helyen dolgozott, a mezőgazdaságban, a Magyar-Szovjet Barátság Tsz-ben kezdte a munkát, majd az iparban is tevékenykedett. Így az IGV-nél, majd az MMG-nél is hosszú ideig dolgozott. Sikerült a fémiparba is beletanulnia, az MMG-nél mint betanított munkás, marós tevékenykedett.

Bár már hosszú ideje nyugdíjas, a Halas úton lévő hobbikertben még sokat dolgozott, nemrégiben azonban a kert eladása mellett döntött. Otthoni kertje azonban sok munkát ad, a paradicsom, a paprika, a szőlő, a gyümölcsfák és a málna sok munkát, gondoskodást igényelnek. Még néhány csirkét is tart, melyek azért szintén ellátást, munkát kívánnak.

53 éve, 1965-ben vásárolta meg a Kolozsvári utcai házat, amelyen sokat alakított. Ez már igen szép hosszú idő a városrészben.

Szintén hosszú idő telt el boldog házasságában. Hitvesével, Gara Katalinnal (1941–2017) hosszú évtizedekig közösen járták az élet útját, vívták küzdelmeit. Ő az IGV vállalat alkalmazottja volt nyugdíjazásáig. Sajnos őt tavaly elvesztette.

Bodor Péter emlékei

Amikor Bodor Péteréssel találkoztam, az jutott eszembe, hogy az egész falu egy nagy rokon folyam. Amikor arról mesélt, hogy ki mindenkivel van rokoni kapcsolatban, akkor jöttem rá, hogy azokkal nekem is volt rokoni kötődésem. Az interjú során tudtam meg, hogy édesapámék, vagyis a Varga testvérek mint építőipari szakmunkások, csoportban, együtt vállaltak munkákat. Bodor Péter oldalépületének falait Varga László nagybátyám húzta föl, édesapám tetőfedte, és Pista bátyám kifestette.

*Az összevont 3-4 osztály Fodor Violával
1940-ben*

Ezután Bodor Péter mesélt életéről:

„Nagycsaládból jöttem, kiterjedt rokonságom volt és van még ma is a faluban. Édesapám révén téglások között mozogtam. Szüleim az első világháború után nagyon szegények voltak, ezen a helyen, a Kolozsvári utca 9. szám alatt húzták föl vert, döngölt falú házukat 1917–18-ban, amit 1965-ben lebontattunk, és 1966-ban újat építettünk helyette. Nagyon egyszerű életet éltünk, a malom volt az elsődleges, mindent ez alá rendeltünk.

1932-ben születtem. Az első három évet a Halasi úton, Tóth Gézánál és feleségénél végeztem, Fodor Viola a harmadikban tanított bennünket. A negyedik és az ötödik osztályt Vécsei iskolájában fejeztem be, Bakos tanító vette át akkor az osztályt.

Bakos tanító bácsi szigorú ember hírében állt. Egyszer megütötte az Iván Miskát, akinek az édesapja másnap fenyegetően, lapáttal jött be az osztályba, hogy számon kérje a pofont.

Amikor kiderült, hogy miért kapta a gyerek, az apja azt felelte, hogy én is lekevertem volna neki.

Bakos tanító bácsi osztályából, a Matkói úti iskolából a szünetekben a diákok szívesen osontak át a téglagyári kemencékhez viháncolni. Ezt a nagyobb téglagyári gyerekek nem nézték jó szemmel, meg tiltott is volt. A nyaklók vagy hevederek ott lógtak mindig a kemence melletti oszlopokon, a szögön, amelyeket a nehéz téglás talicska tolásakor használtak, hogy vállukkal is csökkentse a cipelendő súlyt. A gyerekeket elkapták, és a szögön lévő nyaklókkal, hevederekkel hónuk alatt hátuknál fogva fellógatták a szögekre. Így a gyerekek „lógtak” az óráról, és lógtak a szó szoros értelmében a szögeken. Bakos tanító bácsinak kellett átmennie, és levennie őket. Bizony, amit kaptak, azt nem tették zsebre.

A háború alatt a harcok a téglagyár környékén folytak. Ahogy az oroszok elvonultak, rengeteg löszert, aknát hagytak maguk után. A gyerekek, annak ellenére, hogy tiltva volt, szerettek játszani velük. A téglagyári Varga Miska talált egy aknát, amit addig babrált, hogy felrobbant. Alig bírtak összekaparni belőle valamit a koporsóba. Egy másikkal a lábfejét vitte el az akna.

Ötödik után polgáriban folytattam a tanulmányaimat, amely akkor az Ókollégiumban működött, de egy hét után kilakoltattak bennünket, mert az oroszok kórháznak foglalták le a kollégiumot. A polgári ideiglenesen beköltözött a Batthyányi utcán lévő Hammerschmidt vagy más néven Bodzi házba.

1948-ban lettem molnár. A Sertéshizlalók Gőzmalmánál, a Szegedi út és a Vasút utca sarkán kaptam állást, ahol képzett molnármester lettem, de három év után elbocsátottak. Utána a téglagyárnál dolgoztam két hónapot, majd magángazdálkodóként fuvaroztam. 1951-ben mint átképzős megszereztem a villanszerelői képesítést. Ebben a szakmában négy évig dolgoztam a BÁCSÉP-nél.

1952-ben behívtak katonának és 1954-ben szereltem le.

A háború után még öt kismalom működött a városban: az Erzsébet malom, a Zaboreczky malom, a Sütő malom, a Pannon malom és a Vujovich Ferenc malma, amelyeket államosítottak, kibelették őket, elvitték a berendezéseiket. A helyiségeket a tsz-ek kapták meg, amelyeket többnyire raktározásra használtak. 1963-ban az akkor Tóth Béla vezette Kossuth Tsz Puskin utcai darálójába kerültem. Ez adta nekem az ötletet, hogy saját darálót működtessek. A szocializmus idején nehéz volt iparendélyt kérni és kapni. Tóth Béla tsz elnök, volt tanítónk fia segített kijárni nekem a hozzájárulást, amelyet először csak másodállásban tudtam bevállalni.

*Feleséggel és édesanyámmal a
25. házassági évfordulónkon*

1955-ben megnősültem, Borbély Máriát vettem el. Fiunk, Péter 1965-ben született.

1966-ban, amikor felhúztuk a régi ház helyére az újat, darálót is építettem. Miután a téglagyárban voltak rokonaim, a Városi téglagyár emblémájával, KV-val jelzett téglákat használtunk az építkezéshez. Nem

sok maradt belőle, de még a járdámra is jutott. Az iparendélyt megkértem főállásra is. Az 1980-as években megvettem a mellettem lévő házat, ugyan nem építettem rá semmit, de így a zajos daráló nem zavarhatta a szomszédokat. Attól fogva csak dolgoztunk, darálás volt az életünk, sok munkánk volt benne. A feleségemmel együtt megállás nélkül daráltunk. Nemcsak a faluból jártak hozzánk, reggelente hosszú sor várakozott, hogy sorra kerüljenek. Sokáig tartó engedélyeztetési kérelmek után csak 1982-ben kaptunk telefont.

Két éve hagytam abba a darálást, mert beteg lettem, meg jócskán elmúltam nyolcvan. Meg a darálni valók is elfogytak.

A Darálónk ajtajában

A Váczi bolt

Orosz György unoka emlékei

Váci Ferenc és felesége

háború után a Pozsonyi utca 1. szám alá költöztek a Rendőrfaluba. Miután kereskedelmi iparigazolványa megvolt, kinyitották a házuk Halasi útra néző oldalát, és 1954-ben beadták a kérelmet gyümölcs, zöldség, élelmiszer, cukorka, tej- és tejtermék árusítására.

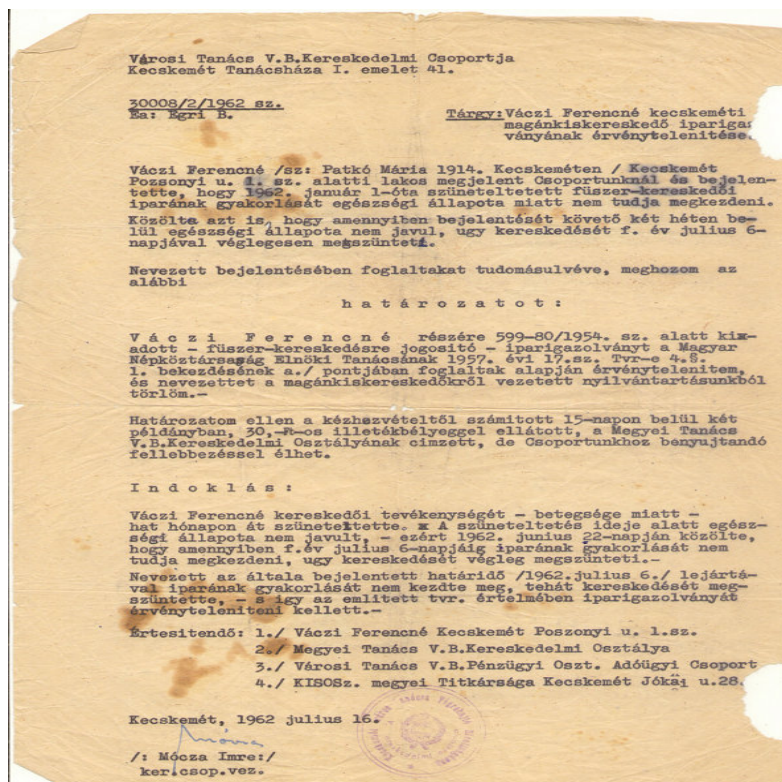

Váci Mária gordonkázik

Váci Ferencné boltja a kétlépcsős kocsmá mellett volt a Halasi úton, ahol most a Kiss Miklós élelmiszerboltja áll. Mint régi kereskedő már 1942-ben is kért engedélyt Kecskeméten a Damjanich utca 6. szám alatti üzletére, amely a város központjában állt. 9 pengő 28 fillér ipardíjat fizetett az OTI-nak. Majd a

A Rendőrfalu azon részén csak egyetlen vegyeskereskedés volt, ami az alapvető élelmiszerek rendszeres forgalmazásával nem foglalkozott. Így megkapta az engedélyt a bolt üzemeltetésére. A boltban mindent lehetett kapni, nem kellett a városba menni érte. Abban az időben nagyon sok fizetéstől fizetésig élő szegény munkásember lakott a környéken, többen hitelre is vásároltak, és fizetés napon kiegyenlítették számlájukat. Bevett szokás volt a kereskedők között a hitelben való vásárlás, és senki sem károsodott. Az új osztáson ezt a Miklósék csinálták rendszeresen.

A felső faluban pedig Váci Ferencné árult hitelre. 1962-ig működött az élelmiszer boltjuk. A boltot többnyire Váci Ferencné üzemeltette, de nagylányuk, Váci Mária is segített a

Fekete István visszaemlékezéseiből

Szeretem az igazi anekdotázókat, a meséiket, mert úgy adják elő, hogy megelevenedik nekem a múlt, és szívet melenget. Nem sokan tudják ezt így, de unokatestvérem, Varga Gergely (Bonó), igazi elmés tréfamester volt, ő sajnos nemrég eltávozott közülünk. Egyik legjobb barátja, Fekete István azonban fölözi őt, emlékszákja kifogyhatatlan. Pistivel az a közös bennünk, hogy édesapja és az én édesapám egy helyen dolgoztak jó sokáig. Együtt húzták fel a városi villanytelep és a BARNEVÁL kéményét. Most ő mesél:

„Nagyapám, Farkas István és testvére Helvéciáról jöttek be a Rendőrfaluba. Róluk nevezték el ott Farkasfalut. A tízes években a II. utca 6. szám alatti telket megvásárolták, majd maguk építettek rá egy nagy családi házat, ahol mi is élünk. Az utca arról volt híres, hogy a többi

utcával ellentétben fordítottan voltak a számok, jobb oldalon a páros számok és bal oldalon a páratlanok, amit csak a hetvenes években változtattak meg.

A nagyszüleim vallásos katolikusok voltak, ezért imaházat alakítottak ki az egyik szobánkból, ahol a hívők gyakran jöttek össze közös imára, beszélgetésre, a hit erősítésére. A házunkban jó minőségű tőkebort mértek.

Zentai utcai nagycsoportos óvodások

Farkas István nagybátyám a negyvenes években vette meg a Kassai utca és a Halasi út sarkán levő kertes házat, amit később kocsmává alakított kuglipályával, női és férfi WC-vel, piszoárral. A nagy teke bajnokok, mint Meggyesi Józsefné és Farkas Rozália unokanővérem férje, Balogh Gyula, akiről később nemzetközi versenyt neveztek el, itt kezdték az alapokat. Sokan jártak tekézni ide, jómagam kuglibábu állítgató voltam. Míg a nagyok általában fröccsben tekéztek, addig a gyerekek bábunként 2 fillért kaptak az állításokért.

Az iskola minden héten vett tíz kiló lisztet, amelyet a Csongrádi utcai pékségbe vittünk, és másnap 200 + 5 ajándék kiflit kaptunk érte. A sütésért nem kellett fizetni. Bonóval ketten mindig ruháskosárban hoztuk el a péksüteményeket. Mindenhol árultuk, és a befolyt pénz az iskolai kasszát gyarapította. A kocsmában havonta dalos esteket rendeztek. A bor mellé mindig tökmagot kínáltak.

Édesanyám betont kever

A háború után 1950-ben nagybátyám a kocsmát kölcsönadta kb. két évre az iskolának, mert nem volt elég osztály. Három osztály járt oda, így a Bagi Sanyiéké, a Túri Éváéké és a miénk.

Sokan nem tudják, de több mint 4 évig a Homma bolt helyén nagy-néném, Kovácsné Farkas Anna kocsmát üzemeltetett tekepályával. Utána adták át Homma boltnak a helyiséget. Anna néném kedvenc időtöltése a kártyavetés volt. Jól ismert jósnő hírében állt. Bűnügyek megoldásához is megkeresték. A rendőrség gyakran járt ki hozzá megoldatlan ügyekre választ keresni és kapni.

Élénken emlékszem 1956. október 25-ére. Pénteki nap volt, a bugaci kisvasúttal érkező gazdák még bejöttek, hogy eladják portékáikat, de már visszamenni sajnos nem tudtak, mert leállították a járatokat. A Kecskeméten rekedt gazdák gyalog indultak haza a földes Halasi úton Törökfáiba, Jakabszállásra és ki-ki hova a tanyavilágba.

Egy hétig zárva voltak a boltok, az alapvető élelmiszerek elfogytak. Annak ellenére, hogy tiltották, sok helyen volt feketevágás. Disznókat az éjszaka kellős közepén etetés közben fejbe vágták, torkukat elvágták, hogy ne sikítsanak, és vájt teknőben feldolgozták őket, hogy legyen mit enni.

1956-ban Oláh Ilonka párttitkár volt a kenyérgyárnál. Kulcsa volt a Klapka és a Csongrádi utcai sütödékhez. „Ameddig liszt van a sütödékben, addig lesz kenyere a falunak!” – jelentette ki. A kisült kenyereket 450-es Csepellel hordták ki a piacra. Majd szétosztották a falu lakosai

között. Nekem az volt a feladatom, hogy figyeljem az embereket, hogy ne kapjon senki kétszer a kenyérből.

A lázongások idején Ilonkát és férjét, Pétert, aki a Sernevál párttitkára volt, a fölbolydult tömeg zaklatta, mert kommunisták voltak. Abban a néhány hétben mindenki nyitott fülekkel aludt, amikor az utca hallotta, hogy Oláhékat bántalmazni akarják, kijöttek az utcára, védelmükre keltek, megóvták, megvédték az emberek a kenyéradójukat.

A 17 éves fiuk, Oláh Péter disszidált Ausztriába, ahol sokáig lágerben élt, majd Dániában kapott letelepedésre lehetőséget, ahol jó nevű festőművész lett belőle.

A GAMF első alapkö letételénél édesapámmal

Apám vezetése alatt készült a bútorgyár, és még sok ház a Rendőrfaluban. A Muszáj melletti derítómű építésénél apám is dolgozott.

Falusi pillanatképek:

A Bezsényiékkel kertszomszédok voltunk. Vasárnap mindenki sütött, a nagymama alig várta, hogy megjelenjen Rozi néni a tornácon, és megkérdezze, hogy Rózi néne mit sütött? Majd süteményes tálat cseréltek. Ez minden vasárnap megismétlődött, a „süteménycserélés” jó szomszédság volt akkoron.

Amikor esténként Kusák néni kiállt a kapuba, a gyerekeit így hívta be: „Pintyő, Putyó, Pöre, Panna, Pista gyertek lábat mosni, itt a lábkefe!” Az egész falu tudta, hogy lefekvéshez készülődnek. Kusák néni jó nagy darab festő asszony volt, a faluban sok lakást ő festett ki. Nehéz időkben,

sorban álláskor, kenyérjegyre váráskor, a Kállai boltos mindig őt kérte meg, hogy segítsen a sorba állításnál. A falusiak hallgattak rá, tisztelték őt.

Abban az időben az asszonyok vacsora után kis sámlira kiültek a kapu elé etye-petye-lepetyére. Ez volt a társasági életük. Az édesanyámékkal szemben levő házban lakott Daru néni, aki nagyon elfoglalt asszony volt, és sosem ült ki közéjük a traccspartira. Valószínűleg ezt nem nézték jó szemmel. Amikor sötétedett, a Daruház tetején minden este megjelent egy fekete macska, amire azt mondták, hogy biztos az a Daru néni macska képében, mert boszorkány. Így ragadt rája a boszorkány csúfnév. Iskolánkba a környező tanyavilág legszegényebb gyerekei jártak, sokszor kilométereket gyalogoltak éhesen, lyukas cipőben, a hóban, hogy tanuljanak. Tóth Géza tanítónk gyakran küldte fel őket a lakásukba, hogy melegedjenek, és egy tál étellel megvendégelte a több napja ételt nem látott nebulókat. Sokszor szolgálati lakásuk ablakán kopogtatott fel feleségéhez, csak felmutatta két ujját, ami azt jelentette, hogy még két éhes gyereknek kell csillapítani az éhségét. Mindezt úgy csinálták, hogy nekik sem volt könnyű a kicsiny tanítói fizetésből kilencüket eltartani. Ők voltak a legnemesebb tanítók, akikkel valaha életemben találkoztam.

Körülbelül harmadikos lehettem, amikor kívülről kellett elmondani a Walesi bárdok első versszakát. Már jó ideje kínlódtunk, de csak nem fért bele a fejembe. Erre Tóth Géza tanító bácsi hirtelen behívta két unokáját, Papp Istvánt és Gézát, akik nálunk jóval fiatalabbak voltak, és kívülről elszavalták az egész verset.

– Na, így kell tudni a Walesi bárdokat! – mondta büszkén Géza bácsi.

Amikor 1958-ban Tóth Géza elhunyt, az iskola énekkara kivonult a Szentháromság temetőbe, ahol sírjánál szívszorító búcsúztatót énekelt az iskola énekkara, hiszen az egész falu szerette őt. Természetesen én is kórustag voltam. A búcsúztató dalra, még ma is emlékszem:

„Mert e sötét koporsó fekszik itt,
Sötét koporsóban kedves halott,
Azért ömlesztik bú könnyeit,
Azért öltenek gyász ruházatot,
Kedves halott, isten veled,
Csendes legyen nyugvóhelyed!”

Fekete István születésétől fogva még ma is a faluban él négy év pesti megszakítással, tehát majdnem hetven éve.

Kiskorától fogva focizott. Anyaegyesülete az Egyetértés és a Csepel labdarúgó csapata. Kifogyhatatlan meséinek, remélem, lesz még folytatása.

Az Egyetértés első futball csapata 1963-ban

Az Egyetértés első futball csapata gólt lő

Akiket a kisvonal füttye megcsapott

Könyvünk történeti részében részletesen foglalkoztunk a városész élete részét képező, a mellette elhaladó kisvasút történetével. Ez az 1928-tól működő kisvasút, hivatalos nevén Kecskeméti Gazdasági Vasút, a Rendőrfalu életében is rendkívül fontos szerepet játszott. Összekötötte a várost a környék falvaival, ahonnan a termelők, a gazdák szállították termékeiket a 20-as évek végétől kezdve Kecskemét piacára. A kisvonal füttye belopta magát a városrész lakóinak nemcsak a fülébe, hanem érzéseibe, emlékezetébe is. Az alábbi összegzést Nagy József helyi sajtóban megjelent nyilatkozataiból állítottuk össze.

A kisvasút alkalmazottai nagy számban laktak a Rendőrfaluban. A Halasi úti Általános Iskola diákjai tanáraikkal majálisra, valamint a nyári napközis táborba a város egész területéről rendszeresen és tömegesen utaztak a kisvasúton tanáraik kíséretével és felügyeletével sok éven át Fehértóra, az itt létrehozott úttörőtáborba.

A kisvasút egészen 2009 decemberéig működött. Akkor a hatékonyság elvére hivatkozva megszüntették. Pedig még a 70-es, a 80-as és a 90-es években is jelentős szerepet töltött be a város és környezete személy- és teherforgalmában is. A 80-as és a 90-es évek fordulóján új színt kapott a kisvasút, mint nosztalgiavasút turistákat szállított Bugacra. E szerepét azonban nem tekinthetjük teljesen újnak, hiszen az 1930-as évek közepétől a 40-es évek elejéig nagyon sok külföldi turistát, közöttük híres személyeket is kiszállított Bugac szépségei megtekintésére, gasztronómiai különlegességei élvezetére. E korszakról sokat olvashatunk Horák Béla Bugac idegenforgalmát feltáró, összefoglaló művében.

E szerep élénkült meg a 80-as évek végétől, amikor újra sok turista utazott Bugacra Kecskemét-Átrakó állomásról. Nagyon sok híres, ismert személy is igénybe vette a kisvasutat. Példaként a brit uralkodócsalád tagjait, II. Erzsébet királynőt, Diana hercegnőt, Károly herceget említhetjük.

Sokak számára csapást jelentett a kisvasút megszűnése. Nagy József és Nagy Mihály hosszú ideig voltak a MÁV dolgozói. Úgy érzik, élet-útjuk összefonódott a kisvasút történetével is.

Nagy József a szegedi igazgatóságon, a képzés és oktatás egyik vezetőjeként, majd a kecskeméti nagyállomáson is dolgozott, de vezette a KGV Diesel-mozdonyát is.

Nagy Mihály a Számadó utcában él, számos adalékkal gazdagította a kisvasút történetére vonatkozó ismereteinket.

1949-ben született, szakmai pályafutását a Magyar-Szovjet Barátság Tsz-ben fiatal lakatosként kezdte. Bár a Tsz-elnököt tisztelte, de az alsóbb szintű vezetéssel előfordultak problémák. Távozását egy elnöki kijelentés okozta, amellyel nem értett egyet, és az utasításban foglaltak ellenszegült. Mehetett is azonnal a munkakönyvéért. 1969. június 30-án lépett a MÁV szolgálatába először, mint lakatos. E dátum azért is érdekes, mert pontosan ekkor vezették be a minden második héten szabad szombatot.

Szeretettel emlékezik a 60-as és a 70-es évek fordulóján a vele dolgozó igényes, nagy szaktudású kollégáira: P. Szabó Ferencre, P. Szabó Istvánra, Molnár Józsefre, Villám Jánosra. 1971-ben fűtői vizsgát tett, majd 1972. december 29-én a gőzös, 1974-ben Szegeden a diesel-mozdony, 1981-ben Szolnokon a villanymozdony vezetéséből tett sikeres vizsgát. A Szegedi Igazgatóságon szervezett tanfolyam vezetője Aradi József volt.

A nagy teljesítményű 424-es gőzmozdony

Ezt követően az egész országban, akár a széles, akár a keskeny nyomtávú vonalakon vezette először a gőzmozdonyokat, majd a dieselmozdonyokat is.

Szinte minden mozdonytípust megismert és vezetett is. A gőzmozdonyokat a diesel-, majd a villanymozdonyok követték.

Reprezentatív szerepként értékeli, mikor a Széchenyi-hegyi gyermekvasút ünnepi évfordulóján a gyermekvasutasok között vezette a mozdonyt, amely eseményről film is készült.

Indulásra kész a kis gőzös, előtte: Nagy Mihály, Krizsán Mihály és Kolozsi Pál

Az itt végzett munkájában sokat segített Vinisch Gyula, a Gyermekvasút vontatási főnöke.

A mellékelt kép talán a gyermekvasút története szempontjából is érdekes lehet.

A gyermekvasút mozdonyán

Szeretettel emlékezik vissza a Kecskemét-Átrakó állomáson szolgáló kollégáira, a mozdonyvezetőkre is, a fűtőkre is: Nagy Józsefre, Farkas Gáborra, Sohajda Elekre, Kolozsi Pálra, Krizsán Mihályra. Mind jó érzésű, becsületes, összetartó, munkaszerető, nagy szaktudású vasutasok voltak. Az utolsó vontatási főnök, Sarkadi Nagy Sándor időszakában már felülről nehezítették a kisvasút működését.

Érdekes epizód, hogy a kisvasúton sokáig működő gőzöst előzőleg Szobon épület fűtésére használták. Talán Nagy József, talán Farkas Gábor fedezték fel, majd a felújítás után szolgálatba állt.

*Emlék a gyermekvasútról. A gyermekvasutasok mellett
Nagy Mihály, Kolozsi Pál és Vinisch Gyula*

Nagy József emlékeztet

Nagy Mihály és Nagy József a szakmai értékek miatt tesznek sokat a keskeny nyomtávú vasút emléke, hagyományai megőrzéséért. Az utóbbi a Vasúttörténeti Alapítvány kuratóriumi titkára. A Vasúttörténeti Alapítvány már több esetben rendezett kiállítást a kisvasút történetéről, néhány esetben elindították a nosztalgiavonatot is. Ebben mindketten meghatározó szervezők, bár már nyugdíjasok.

Nagy Mihály felesége, Csernus Erzsébet szintén nyugdíjas, a Petőfi Nyomdában dolgozott. Leányuk, Ildikó Kalocsán él családjával.

Minden ilyen alkalomra jóleső, simogató emlékként tekintenek vissza Nagy József és Nagy Mihály. Jó érzés volt számukra, mikor az összegyűlt hagyományápolók, közöttük számos rendőrfalusi jelenlétében füttyszavára ismét elindult a mozdony...

Nagy József és Nagy Mihály szép emlékek tekintik a kisvasútnál töltött munkát, mely életútjuk fontos részét jelentette. Szeretettel emlékeznek munkatársaikra, akik összetartó közösséget alkottak. Az egyik itt utolsóként dolgozó jegyvizsgáló, Komlós Gábor szerint is jól működött a kisvasút, szinte a bezárásig.

A kisvasút története számos történelmi érdekességet tartogat az érdeklődők számára. Példaként még működőképes a II. világháború alatti német városparancsnok vágánygépkocsivá átalakított autója, mely még néha végigszalad a vonalon, akár csak a régi kézi hajtányok.

*Nosztalgia-szerelvény a Bodri-keresztnél.
Az „Ezüstnyíl” előtt Nagy József, az ablakban unokája*

A vonat fülkéje belülről

Minden ilyen alkalomra jóleső, simogató emlékként tekintenek vissza Nagy József és Nagy Mihály. Jó érzés volt számukra, mikor az összegyűlt hagyományápolók, közöttük számos rendőrfalusi jelenlétében füttyszavára ismét elindult a mozdony...

Indulás füttyszóra a 75. évfordulón, mint egykor

Nagy József és Nagy Mihály szép emléknek tekintik a kisvasútnál töltött munkát, mely életútjuk fontos részét jelentette. Szeretettel emlékeznek munkatársaikra, akik összetartó közösséget alkottak. Az egyik itt utolsóként dolgozó jegyvizsgáló, Komlós Gábor szerint is jól működött a kisvasút, szinte a bezárásig.

A hajdani gőzös

A kisvasút története számos történelmi érdekességet tartogat az érdeklődők számára. Példaként még működőképes a II. világháború alatti német városparancsnok vágánygépkocsivá átalakított autója, mely még néha végigszalad a vonalon, akár csak a régi kézi hajtányok.

Ezért ápolják ők is a Kecskeméti Gazdasági Vasút emlékét, remélve, hogy egyszer ismét élettel telhet meg az állomás és fűtyszóra elindulhat a vonat. Ezt természetesen a régi vasutasokon kívül még nagyon sokan remélik.

Nagy Mihály a hajdani vágány-gépkocsi előtt.

A hangulatos úti cél: Bugac-felső megálló

Minden bizonnyal még meg lehetne találni a rentábilis, akár idegenforgalmi működtetés lehetőségét is.

Hangulatos volt a zsúfolt turistavonatot útja Bugacra a 90-es években

Remélhetően egyszer még elindul a mozdony

Kovács Mihály kőműves és családja

Horváth Lászlóné Kovács Terézia, Baba emlékeiből

1949-ben születtem a Matkói úton egy picinyke családi házban. Néhány évet éltünk ott. Mielőtt iskolába kerültem, szüleim gondnoki állást és lakást kaptak a Széktói Sportpályán.

Édesapám

Édesanyám

A Matkói úton egyik felől a Kapás család, másik oldalon a Cirkos család lakott. Máig emlékszem a sok gyöngytyúk hangjára. Előttünk a Pataki család kertje volt, ahonnan többször kaptunk zöldségfélét. A szomszédokra mint kislány jó szívvel emlékezem, nagyon kedvesek voltak. Számomra külön világ volt a fűszerüzlet és a kocsmá, ahova nem mehettem egyedül, így némileg rejtély maradt számomra az ottani élet. Édesanyám mint háztartásbeli próbált egy kis pénzt keresni, és a körúton lévő KTE pálya futballistáinak mosta a felszerelését. Volt egy kis háromkerekű kocsis, amelyben rendszeresen vitte a kimosott ruhákat, mi pedig bátyámmal, Misikével a kocsis mellett ballagtunk. Amikor elfáradtunk, anyuci csinált egy kis helyet, és felváltva ültünk a kocsiban. Szegény. Gyermekfejjel fel sem fogtuk, hogy elég volt a kocsit húzni. Édesapám akkoriban vadászott is, így sok nyúlhúst ettünk. Kevés volt a pénz és vett egy kecskét. Gondolta, nem kell venni tejet. Még alig beszéltem, de mondtam, hogy anu savanyú. És eladták.

A pályán több évet töltöttünk, és csak negyedik osztályba kerültünk vissza a faluba, ahol szüleim belekezdtek az építkezésbe a volt Szentgyörgyi Ferenc utca 8. szám alatt, amely a Lócsei utca sarkán volt.

Iskoláim:

Az 1-3 osztályt az Izsáki úti Iskolában végeztem néhány hónapos kitérővel. 1956-ban, amikor második osztályos voltam, ősszel beköltöztettek bennünket a Katona József utcán lévő Építők klubjába. A mozi pénztára volt a szobánk, ott töltöttük a karácsonyt is. Mint gyermekben az ágyúk döreje volt az, ami a legjobban megmaradt, és a lövések zaja, amit néha lehetett hallani. A Zrínyi Ilona iskolába jártam. Szerencsére nem messze volt tőlünk, nem történt baj velünk.

Negyedik osztályos koromban kerültem a téglagyári iskolába. Tanítónőm Vincze Sárrika néni volt, akit nagyon szerettem. Teri babának hívott. Remek tanár volt. Emlékeim szerint mindenki szerette. Sok orgona volt az iskola udvarán. Akkoriban onnan kaptam és vittem én és más gyermekek anyák napjára. Ötödik osztálytól nyolcadikig a Halasi úti iskolába jártam. Az osztálytársaim többek, inkább barátok voltak, nagyon jó kis csapat voltunk. Talán ennek köszönhető, hogy 2018-ban az 55. osztálytalálkozót is megtartottuk. Osztályfőnökünk Juhász Albinné Rózsa néni volt, aki sokkal szigorúbb volt, de őt is nagyon szerettem. Ő elnevezett Babusnak. A szokás az volt a lányoknál, hogy kék hajpántot piros ripszalaggal díszítve kellett kötelezően hordani, hogy a hajunk ne lógjon a szemünkbe. Szeretett testnevelő tanárom, Kuna Miklós sokat foglalkozott velünk. Minden évben részt vettem az iskolák közötti sportversenyen. Máskor vasat gyűjteni mentünk jókedvűen. Papp Istvánné Ilike néni órái számomra meghatározták, hogy ma is szeretem a történelmet. Feledhetetlen volt a Madarak és Fák Napja a Törökfái erdőben. Főként a szórakoztató az volt, hogy a lángosba pénz volt belesütve, és a lógó lángos jól be lett kenve lekvárral. Nagyon élveztük a lengő lángosnak a csak szájjal érinthető harapdálását. A tobozgyűjtés télire a Matkói erdőben szintén emlékezetes. Az iskola udvarán pezsgő élet volt a szünetekben. Szerettük az „Adsz-e király katonát” játszani, és a rongyabdával való kilövést. Emlékezetesek az iskolai több napos kirándulások pl. Balatonaliga, Esztergom. A sok szereplés az iskolában, amikor verselünk, táncoltunk, szerepeket játszottunk, pl. Csipke Józsika. Nyolcadik után a Katona József Gimnáziumba jártam, majd a Közgazdasági

Szakközépiskolát végeztem el. Több tanfolyamot végeztem, majd következett életem későbbi meghatározója az alapfokú (1990), szakellenőri (1993), felsőfokú (2015) gombatanfolyam elvégzése. Jelenleg nyugdíjas vagyok. 1994 decembere óta Gombászklubot vezetek. 1996 óta a mai HÍRÖS AGÓRÁ-ban működünk. 2007 óta Gyógynövényklubot is vezetek, szintén az Agórában. Alapfokú gyógynövényismerői, természetői vizsgával is rendelkezem.

Szüleim és testvérem

Nem volt ritka, hogy falusi fiú, falusi lányt vett el. A Vincze lányok és a többi falusi lány is nagyon szépek voltak. Erről a fényképek is tanúskodtak. Nálunk is így történt. Édesapám, Kovács Mihály rendőrfalusi téglás család gyermeke volt. Édesanyám, Vincze Terézia az 1930-as évek óta szintén a faluban élt családjával. Mindkét családban 9–9 testvér nőtt fel. Szegények voltak, édesapám volt az egyedüli, aki szakmát tanult. Kőműves lett. Dolgozott a téglagyárban is és sok más helyen. Mindkét család nagyon összetartó volt. Ketten voltunk testvérek. A Matkói úti kisházban születtünk mindketten otthon. Bátyám már sajnos nem él. Rengeteg élmény kavargat bennem. Kovács nagyapámat nem ismerhettem, mert 1945-ben meghalt. Nagymamám rengeteget dolgozott, számomra a hátsó kert jelentette a legtöbbet, amit végigjárhattunk, és sok minden volt benne. Mint kislány, ez nekem nagyon sokat jelentett. A disznóvágások mindkét családban szintén emlékezetesek voltak. Apukám volt a böllér. Amikor minden készen volt, összeültünk vacsorázni és a felnőttek beszélgettek. Mi, én, a bátyám és az unokatestvéreim elálmosodtunk, és az ágyban csak úgy ruhástól aludtunk. Édesapám másoknál is sokat vágott disznót. Kevesen voltak a faluban, akik nem ismerték. A munka mellett sokat tett a faluért, tanácsstag is volt. Szerette az embereket. Édesanyám háztartásbeli is volt, mosott is a sportolókra, majd a téglagyárban is dolgozott rövid ideig. Sokáig a bútorgyárban dolgozott, majd a Halasi úti iskolában osztotta a gyerekeknek az ebédet. Nagyon sok ismerőse volt neki is, mivel a faluban járt iskolába. Nagyon jó tanuló volt, de a családi körülmények nem engedték meg, hogy továbbtanuljon. Nagyon szeretett varrni, gyermekkoromban átszabta a meglévő ruháit és kézzel varrta újjá. Ha megunt a ruha színét, átfestettük, és máris megújult a ruha, az övé is, az enyém is. Cipőt is festettünk át más színre, általában feketére.

Már nem volt fiatal, amikor apukám vett neki egy varrógépet. Utána ellátott bennünket maga varrta a ruhákkal. Nekem az első új ruhám akkor vettük, amikor elkezdtem dolgozni.

Az otthonunk

Szüleim a Szentgyörgyi Ferenc utcában vettek telket. Édesapám építette a házat, és jókora domb volt a telken. Kiskorunk óta mindig volt feladatunk az otthoni munkákban, így megtanultunk téglát verni. Szerettük csinálni. Amikor megszáradt, eladták. Szerettem a lakást, a kertet, a szomszédokat, az utcákat. Sok embert, gyereket ismertünk a faluban.

Amikor egyedül voltunk

Szüleim sokat dolgoztak, egyedül tanultunk, sok időnk maradt a határ bejárására. A bejárás a Matkói úton egészen a Gerő majorig terjedt. Sok élőlényt, növényt, bogarat ismertünk. Tudtuk, hol terem a kökény, a papsajt és sok más. Nem féltünk a darázstól, a pókoktól sem. Ezeknek a későbbiekben sok hasznát vettem a gyógynövényklubnál.

A téglagyár volt az egyik játszóterünk. Nem lett volna szabad, mégis csapatostul felmáztunk az aszlagra, a cserepet elmozdítottuk, hogy legyen levegőnk, és ott rendetlenkedtünk. Igaz, volt, amikor futni kellett. Télen viszont a ringre hordtuk a kimosott ruhát, és megvártuk, amíg megszáradt. Ha jól viselkedtünk, felügyelettel megnézhattük felülről, hogy ég a tűz a kemencékben. Nagyon szerettem a téglagyárat, kár, hogy ma már nyoma sincs. Másik játszóterünk a hereföld volt (az előttünk lévő lapos terület). Ott futkároztunk, futballoztunk. A fiúk engem is bevettek a csapatba. Később ez is meghatározó volt, több évig futballoztam a városi bajnokságban tömegsport szinten. Minden évben a bátyámmal sárkányt készítettünk, és szeles időben magasra repültek a rendőrfalusi gyerekek sárkányai, köztük a miénk is. A Kardos családdal testvéri volt a kapcsolatunk. Mi, gyerekek, sokat játszottunk együtt, szüleim is jó kapcsolatot ápoltak egymással. Más kedvenc helyünk volt télen és nyáron a bager. Nyáron fürödni jártunk, télen korcsolyázni, csúszkálni. Nem volt veszélytelen, de szerencsére baj nem történt velünk. Inkább az volt a probléma, hogy a régimódi korcsolya a cipőnk talpát tönkretette. Nem kaptunk érte dicséretet.

Vándorcigányok, drótosok, zenészek, szódás

Egyik alkalommal több szekér táborozott le a hereföldön. Édesapám odament hozzájuk és beszélt a vajdával. Elmondta: drótozást, fótozást, késélesítést, tollgyűjtést akarnak, és utána továbbállnak. Semmi probléma nem történt, pár napig ott voltak. Zenészek is járták a falut, számomra a tárogatós bácsi volt a legkedvesebb. A szódás is járt rendszeresen lovas kocsival. Egy darabig egy korombeli fiú, Bandi hordta a szódát, és rendszeresen vettünk tőle. Ha nem mentem venni, elkiáltotta magát, „csínnibaba”. Nekem szólt.

Iskola melletti munkák a tsz-ben

Szerettük az idénymunkákat. Tavasszal borsót szedtünk, később szamócát, majd nyári szünetben paradicsomot készítettünk elő exportra a Gerő majorban. Senki nem küldött bennünket, magunktól mentünk. Jól jött a kis kereset. Így a határban élő gyerekeket is ismertük, és jó barátságok alakultak ki.

Vincze mamáék és a falu

A falu az életünk volt a határ mellett. Minden egyes utcáját ismertük.

Mielőtt visszaköltöztünk volna, akkor is sokat voltunk a faluban, mert nagyszüleim a Matkói úton laktak. Drága nagymamám, Vincze néni sokat elküldött bennünket, Zsuzsát és engem a Váci néni boltjába. Váci néni felnéztem, mert mindig kedves volt, és mindenkire volt jó szava. Hogy honnan tudott annyit beszélni, mindig csodáltam. Hazafelé a kenyér gyürkés részét megdézsmáltuk. Sosem kaptunk ki érte, de a dorgálást megkaptuk.

Akkoriban a régi temető még a ház előtt feljebb nagy területen megvolt. Nagyon szerettünk ott játszani. A ház előtt kukoricaföld volt, amiben megtermelt a bab és a tök is.

A végén volt egy nagy árok. A fűz behajlott az árokba. Nagyapa a vesszőkből készítette a kosarakat, és üvegeket kötött be. Sokat dolgozott. A megtermelt cirokból seprűket készített.

Különös vonzalom volt közöttünk. Nagyon szerettem. Amikor a futballpályán laktunk, ő kaszálta a vízmű területét, ahol vizes élőhelyek is voltak, és csak átgázolva tudtuk megközelíteni a füves részt. Amikor száraz volt a fű és nagyapa boglyába rakta a szénát, azt mondta, hogy

Babukám, ebben van a csoki. Én meg, amikor nem látta, kis kezemmel túrtam a boglyát és kerestem a csokit. Később értettem meg, hogy ha eladja, a pénzből veszi nekem a csokit. Mivel cserfes kislány voltam, elnevezett Csákvári Borcsának. A Borcsa név mai napig rajtam maradt.

A mamához sokat jártunk, és ő is hozzánk. Nagyon szerették hallgatni a cigányzenét. Nem értettem miért sírnak. Én is sírtam velük, csak azt nem tudtam miért. Anyukám később mesélte, hogy a fiatalságukat siratták és a régi emlékeket. Szintén édesanyám mesélte, hogy a mamának a sok gyerek mellett nem jutott ideje kikapcsolódásra. Ha jött a cigány a hegedűjével, behívta és az muzsikált neki. Ez volt a szórakozása.

Kisgyermekként sokat szaladgáltunk az utcákon, később meg egymáshoz jártunk, vagy kamaszkorunkban néha tízen is mentünk együtt szórakozni a városba. A cukrászda szintén találkahely volt nekünk, fiataloknak. Néhány fontos hely volt még gyermekkorunkban. A Homma bolt, szódáért jártunk Tóbi néniékhez, a könyvtár, a kedves Bozóki nénivel, a Szántó bácsi cipésműhelye a jó bőr és festékillattal, a sütöde, ahonnan a meleg kenyeret vittük. Külön meg kell említeni a Miklós boltot. Közel laktunk, mindennaposan jártunk vásárolni. Én inkább szaladtam a boltig, szerettem futni. Jóska és Gyurka bácsi sok embert ismert. Szeretettel gondolok rájuk.

Bútorgyári emlékeim

Édesanyám hosszú évekig dolgozott mint kárpitós, három műszakban. Sokszor én keltettem otthon, hogy el ne késsen. Máskor ételt vittem neki. Nagyobb koromban már a bútorgyári fiúk is észrevettek. Egy alkalommal zenés est volt a gyárban. Én is elmehettem a bátyámmal. Apukám nagy táncos volt, én is örököltem. Sosem felejttem el, bátyám barátjával, Hegedűs Fecóval táncoltam. (Léc volt a beceneve.) Lekért egy fiú, és ő nem adott oda. Szünetben verekedés tört ki az udvaron. Fecó kiállt értem, igaz kapott ő is, de nem hagyta magát. Az udvaron lévő barátok véget vetettek a virtuskodásnak.

A Matkói úti futballpálya

Édesapám futballozott a kecskeméti téglagyár csapatában az 50-es években. Én is szerettem nézni a meccseket, szurkoltunk a korunkbeli futballozó fiataloknak. A Kecskeméti Egyetértés játékosai között volt Varga Gergely (Bonó) unokatestvérem, osztálytársaim közül Gubacsi

Imre, Szóráth Jenő (akivel a barátság kisgyermekkorunkban kezdődött), de a többi játékos is, szinte mindenki barát és ismerős volt.

A futballpályán tanított bennünket kézilabdázni Gubányi Magdi (Böbe). A Gubányi lányok, Böbe, Klári és Magdi is a KTE kézilabda csapatában játszottak. Rövidebb ideig jómagam is. Később a pályára mint futballista tértem vissza az IGV női futballcsapatának tagjaként. Kár érte, hogy ma a gaz dominál e területen.

Játékaink

Legtöbbet bátyámmal és unokahúgommal, Csulyok Zsuzsával játszottam. Bátyámmal gombfociztunk, kártyáztunk, a csúzlizás, a foci, a korcsolyázás, a kerékpározás és a sárkányeregetés volt a kedvelt időtöltésünk.

Zsuzsával a babázás, az sántaiskolázás és a rosszalkodás volt a fő tevékenység. A bútorainkat bogáncsból (nagybojtorjából) készítettük. Szüleinktől kaptuk a ruhaanyagot, és mi szabtuk, varrtunk. Pénz nem volt játéokra. Kiskoromban legkedvesebb könyveim egyike Arany Jánostól a Rózsa és Ibolya volt, illetve Katejvtől a Hétszínvirág. Azóta is keresem az eredeti példányokat.

A vonalra dobást nagybátyámtól, Vincze Lacikától tanultam. Nagy galambász volt. A röptetést csak csodáltam mellőle. Gyönyörűek voltak a galambjai, és mindig visszajöttek.

Másik játékunk a karikázás volt. A rossz kerékpároncsot dróttal vagy bottal hajtottuk.

Jó szórakozás volt.

Az ünnepek

Emlékezetesek voltak a húsvétok. Édesanyám nagyon készült rá, mert nálunk mindig sokan vendégeskedtek. Nagy volt a család, sok volt az ismerős. És az osztálytársaim. Néha alig fértünk a szobában. Sok sütemény volt, és a felnőtteknek a sokféle likőr, amit anyukám házilag készített. És jöttek a zenész cigányok. Középiskolás voltam, és emlékszem, még akkor is járták a falut. A karácsony szintén felejthetetlen. Mivel kevés volt a pénz, legalább a karácsony gazdag volt ételben. Legalábbis nem kellett kiporciózni azt. Szép hagyomány volt a betlehemezés. A nagyobb fiúk beöltöztek és járták a házakat. Nagy élmény volt. Nagyon komolyan vették.

A mozi

Gyermekkorunkban szokás volt az iskolákban a filmvetítés. Jandácsik bácsiék a Matkói úton laktak. Rendszeresen vetítettek a téglagyári, de más környező helyeken is, például a helvéciai iskolában. Ez volt nekünk a mozizás.

Az első TV tulajdonosok a faluban

Nagy érdeklődés volt a TV iránt, amikor megjelent a faluban. A matkói úton, a téglagyár egyik helyiségében a Ponyeczki házaspár engedte meg, hogy nézzük. Olyan volt, mint egy mozi. Alig fértünk be a helyiségbe. Később a Virág néniékhez mentünk el néha családotul. Azután nekünk is lett tévénk, és hozzánk járt, akinek nem volt a közelben, Kardosék, Dunai Sanyi bácsi és mások. Nem volt illő senkit visszautasítani. Addig nem feküdhattunk le, amíg el nem mentek. Ahogy teltek az évek, mindenkinek lett televízió az otthonában.

Családalapítás 1969. december 20.

Az IGV-nél dolgoztam sok más rendőrfalusi fiatallal. Ott ismerkedtem meg férjemmel, Horváth Lacival, aki Helvéciáról járt be. Abban az időben még élt a régi hagyomány. Más fiúnak nem volt könnyű benősülni. Főleg, hogy nekem barátaim voltak a falusi fiúk. Néha tíz-tizenöten mentünk szórakozni lányok és fiúk. Futótűzként terjedt el, hogy randevúja van velem. A piactéri Kedves cukiban volt a randevú. Mire odaértem, megtörtént a verekedés.

Semmit nem vettem észre rajta. Bementünk és már nyugodt volt a hangulat. Befogadták.

3 hónapi ismeretség után esküdtünk. Az esküvő sem volt zökkenőmentes. A bátyám, Laci és a cukrászda volt az oka. A fodrász után beültek és fél órát késtünk az esküvőnkről. 2018-ban lesz az 50. évfordulónk. Két gyermekünk született, Krisztina és Barbara. 1978-ban elköltöztünk a Széchenyivárosba. 22 év után a Máriahegybe költöztünk, azóta is ott lakunk. Négy unokám és kettő dédunokám született.

Sport

Édesapám nagy sportember volt. Futballozott, futballbíró is volt, és tekézett. Tőle örököltem a nagy sportszeretetem, ami a mai napig elkísér. Korábban írtam a sportjaim egy részéről. 1969 óta az IGV-ben dolgoztam

(korábban Finommechanika), ahol nagy sportélet volt tömegsport szinten. Kézilabdacsapatunk egyre jobb formába került. Több évig játszottunk együtt a városi bajnokságban. Elindult Kecskeméten a női futball bajnokság. A többség úgy döntött, focizzunk. Így alakult meg a futballcsapat. Elindították Kecskeméten a gyárak közötti asztalitenisz bajnokságot. Abban is részt vettem. Minden évben Vasas Spartakiádot szerveztek a szakszervezetek. Érem nélkül nemigen jöttünk haza.

1974-ben az IGV-ben dolgozott a Megyei Teke szövetség elnöke, aki háziversenyt szervezett. Elhívott segíteni. Ekkor volt másodszor tekegolyó a kezemben (először 1956-ban az építők pályáján, ahol laktunk néhány hónapig). Megpróbáltam, beleszerettem. Minden évben részt vettünk az IGV csapatával a tömegsport versenyeken. Később, 1984 decemberétől beléptem a MÁV női tekecsapatába. NB I, NB II női, NB III férfi, majd tömegsport szinten összesen 18 évet játszottam megszakítás nélkül. Minősítésem II. o. volt, ill. 426 volt a legtöbb fa, amit ütöttem idegenben.

A falun túli évek

Sosem tagadtam meg, hol születtem, sőt büszke vagyok rá. Ahol éltünk és dolgoztam, mindig próbáltam kapcsolataimat ápolni a Rendőrfaluban maradt ismerőseimmel, rokonaimmal, illetve azokkal, akik elköltöztek onnan és szintén más városrészben élnek. Közösségi életet élek ma is. Néhányan a klub életében és a kirándulásaimon is részt vesznek.

Még sok mindenről lehetett volna írni, de talán röviden ezek voltak számomra a fontosabb emlékek, amit szerettem volna megosztani az olvasóval.

A Kolozsvári utca egyik legrégebbi lakója

A Kolozsvári utca a Rendőrfalu talán legrégebbi utcája, a 20-as évek elején épült. Itt él Hegedüs József és felesége.

*A széktói sportpályán
édesanyámmal és
bátyámmal 1954-ben*

Hegedűs József (1935–) édesapja építette e házat még a 30-as években. A Hegedűs család Tiszaug környékéről származott, az édesapának két fiú- és egy leánytestvére volt.

Id. Hegedűs József elismert cipésmesterként dolgozott a 30-as évektől, üzlete a Kádár és a Kisfaludy utca sarkán volt. E városrészt a 60-as években lebontották. Sajnos egy gyermekkori balesetből következően egyik lábával nehezen mozgott, mivel lába 12 centiméterrel volt rövidebb. E betegségen a háború utolsó évében egy zsidó orvos segített. A korabeli – egyáltalán nem fájdalommentes – technika felhasználásával, nehezékekkel sikerült a lábát részben helyreigazítani. Így mikor a várost 1944 októberében kiürítették, saját lábán tudott eleget tenni a parancsnak és Hetényegyházáig gyalogolt.

A tehetséges cipésmester készített magának egy terápia, magasított cipőt. Saját baja révén másoknak is tudott segíteni, később egymás után készítette a hasonló gyógycipőket, melyekért aranydiplomát kapott az ipartestülettől.

Az ő sikeres üzletét sajnos az 1940-es évek végén államosították.

Fia, ifj. Hegedűs József lakatosként dolgozott a bizonyos időszakokban rendkívül jól működő kecskeméti Fémmunkás vállalatnál. Felesége az UNIVER-nél, a kereskedelemben dolgozott. A családtörténet érdekes, a Rendőrfaluhoz kötődő szempontja, hogy Hegedűs József édesanyja testvére volt az ismert Ország József borbélymester, aki évtizedekig működött a Rendőrfaluban.

Talán még egy érdekes, legendaszerű családtörténeti mozzanat: egyik szépapja lehetett a Nagytemplom egyik, a XIX. század elején készült freskóján szereplő Krisztus kép modellje.

A családi élet hosszú évtizedei itt, a Kolozsvári utcában teltek el. Itt nőttek fel a gyerekek. Tamás műszaki érdeklődésű lévén, jelenleg egy szerszámipari kereskedelmi egység üzletvezető helyettese. Edit a Bányai Júlia Gimnázium elvégzését követően, a Kertészeti Főiskolán végzett, ma a Neumann János Egyetemen dolgozik.

Mindkét gyermekük szerette, művelte a sportot, Edit magas szinten kosárlabdázott. Az unokák is szeretik a sportot, példaként Tamás 15 éves fia korosztályos vízilabda válogatott.

A családi élet hosszú évtizedeinek tartalmas helyszíne volt a Kolozsvári utca.

Szőke Zoltán és Gömöri Klára emlékezik

A Zentai utcában élnek Szőke Zoltán és párja Gömöri Klára. Számos emlék kötötte, köti őket a Rendőrfaluhoz.

Zoltán 1940-ben született Kecskeméten, majd Matkóra került. Innen jött ismét vissza Kecskemétre, a Téglagyár utcába, a Máriavárosba.

A matkói iskolában kezdte tanulmányait, és szeretettel emlékezik Győrffy Pál és Lantos János pedagógusokra. Ezt követően a Piarista Általános Iskolában tanult. Az általános iskolát követően a kőműves szakmát választotta, melyet ekkor két év alatt lehetett megszerezni.

Emlékeiben megőrizte az 1950-es évek Rendőrfaluja képét. Házak csak a Lócsei utcáig voltak, azon túl, a mai Matkói útig fentebb a temető, lentebb kukoricás helyezkedett el. E területen épület, ház csak elvétve volt. Kivéve a téglagyárak épületeit, valamint a Matkói úton ma is megtalálható három téglagyári házat.

Zoltán első szakmai tapasztalatai a Rendőrfalu bővítéséhez kötődtek. A Matkói út végén mintegy kilenc házat húztak fel, ebben ő is sokat dolgozott. Egyik ilyen ház volt a mai Sanyó-presszó. Ezek az épületek úgynevezett Kasper téglákból épültek, melyeket a helyszínen kohósalakból öntöttek. Kétszer is dolgozott a Halasi úti Általános Iskola bővítésén.

Első munkahelye a Kecskeméti Tatarozó Vállalat volt, amely más, kisebb építőipari vállalatokkal egyesült, így 1958-ban létrejött az ÉPSZER.

Mint fiatalember a munka mellett a sport területén is kipróbálta erejét, ügyességét. Foglalkozott ökölvívással, birkózással is. Szeretettel emlékezik hajdani barátjára, Csontos Istvánra, aki magas szinten űzte az ökölvívást, és az országos bajnokságig jutott.

Az ÉPSZER szakembereként bontakozott ki igazán Zoltán szakmai életútja. Voltak munkái művészetileg védett épületek esetében is. Kétszer kellett részt vennie az Újkollegium felújításában. Első esetben még 1957-ben, mikor az októberben szétlőtt tornyot építették újjá, majd ismételten a 80-as évek végének nagyszabású felújításakor is.

Csontos István és Szőke Zoltán 1958-ban

Szintén művészi jellegű építészeti helyreállítást kellett végezni a Városházán, a Cifrapalotán, a Technika Háza szerepét betöltő Zsinagógán. Érdekes feladatot jelentettek a Rákóczi út és a Nagykőrösi utca régi polgárházai emeletráépítései is.

Végtelen sort jelenthet a közreműködésével épült lakóházak (pl. a Béke fasor), oktatási, ipari objektumok felsorolása. Csak jelzésszerűen emelhetünk ki közülük néhányat. Az Alupigment gyárat, a Magyar-Szovjet Barátság Tsz melléküzemága épületét, a kecskeméti tejüzemet, a Garay utcai mosodát, a színház kelléktárát, a sörpalackozó üzemet a Szegedi úton, de építettek a Kecskemét környéki településeken iskolákat, óvodákat, például Kerekegyházán és Lajosmizsén, Balázspusztán, ők húzták fel az MHSZ gépkocsivezető-képző intézményét is a Matkói úton. Maradandót alkottak az ország távolabbi részén is. Zalakaroson a gyógyfürdőhöz kapcsolódó szállodát ők építették.

Mint tapasztalt szakember feladatokat kapott a vállalati szakmai képzés területén. Az ÉPSZER vállalat az ország minden pontjáról toborzott jelölteket a kőműves szakma elsajátítására. Két kétéves cikluson keresztül végezte a felnőtt tanulók szakmai képzését.

Zoltán hosszú, tartalmas munkásságát munkahelye aranygyűrűvel ismerte el. Két gyermeke már felnőtt. Leánya, Zsuzsanna (1961–) óvónő, és fia Zoltán (1977–) autószerelő.

Zoltán párja, Gömöri Klára szintén hosszú évtizedek óta kötődik a Rendőrfaluhoz, bár eredetileg ő is Matkóról indult el, ott is született. Általános iskolai tanulmányait követően a Kenyérgyárban helyezkedett el. Kezdetben, ha vásárolni, körülnézni akartak, kisvasúttal, vagy csak egyszerűen lovas kocsival, esetleg kerékpárral jöttek be Matkóról Kecskemétre. Mintegy fél évszázada, 1968–71 között lakott a Tűzoltó utcában is, mert így könnyebb volt munkába járni a Kenyérgyárba.

Ezt követően házassága révén Nagykőrösre került. Itt a Városi Rendőrkapitányságon dolgozott, a személyi igazolványok kiadásával, adminisztrációjával foglalkozott. Nagykőrösön végezte el a gyors- és gépíró iskolát és az Arany János Gimnáziumot.

Ezt a Nagykunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság (NEFAG) adminisztrációjában betöltött munka követte. E vállalat rendkívül magas technikai színvonalat képviselt. Hosszabb időt töltött a Bács-Kiskun Megyei Bíróságnál, ahol a társadalmi szervezetek bejegyzése jogi folyamataiban kellett közreműködnie.

Klárka három felnőtt gyermek édesanyja, jelenleg ő is nyugdíjas. Őrzi emlékeit, amelyek a Rendőrfaluhoz és Matkóhoz egyaránt kötik. Ezért is töltötte el örömmel, hogy 2016-ban megszervezték a matkói iskola 1966-ban végzett tanulói 50 éves találkozóját. E találkozón sok hajdani diák és néhány pedagógus is megjelent. A létszám sajnos már nem volt teljes. Pedig volt mit felidézni: a hajdani iskola emlékeiből, ahol egykor több különálló tanteremben, sőt még a templomban is folyt az oktatás.

Klára és Zoltán közel két évtizede kapcsolták össze életútjukat, mely mindkettőjük esetében ezer szállal kötődik a Rendőrfaluhoz.

Egy ünnepi pillanat

Egy elfeledett '56-os, rendőrfalusi hős, aki nem állt be a kivégzőosztagba

Lakott a Matkói úton egy tősgyökeres rendőrfalusi család, ahol Rózsa Sándor bácsi volt a családfő. Gyerekkoromban ismertem Sanyi bácsit, feleségét, Rózsa Sándorné Váradi Erzsike nénit, lányukat, Ibolyát és unokájukat, Anitát. Az unokájjal óvodába, egy csoportba, majd később általános iskolában egy osztályba jártam, innen is a közelebbi ismeretség a családdal. Sokkal később tudtam csak meg, hogy Rózsa Sanyi bácsinak milyen nemes cselekedete volt az 1956-os forradalomban. Erről a történetről állítok össze egy kis olvasnivalót, hiszen büszkének kell lennie az utókornak Sanyi bácsira.

1956. október 27-én délelőtt a László Károly utcában, a járási kiegészítő parancsnokság udvarán Rózsa Sándor hadnagy tanúja volt 2 ember kivégzésének. Egy olyan kivégzésnek, amelynek ő is tevékeny részese lehetett volna, ha emberi tisztessége nem erősebb a rettegett előljárók parancsa iránti engedelmességnél. G. Sándor főhadnagy, járási kiegészítő parancsnok utasítására P. Mihály és Gy. Sándor – bírósági ítélet nélkül – az udvaron eresztett golyót két összekötözött kezű, elfogott felkelőbe. Rózsa Sándor nem állt be a hóhérok közé, noha – visszaemlékezése szerint – erre ő is felszólítást kapott. A történetek után Rózsa Sándor (1957. május 28-án) távozni kényszerült a Néphadseregből. A fiatal tiszt karrierje kettétört. Konzervgyári segédmunkásként folytatta az életet. Súlyosan megbetegedett, leszázalékolták, s csaknem négy évtizedet töltött az élet árnyékos oldalán. E sorok szerzője már csak második feleségét, leányát és unokáját találta a Matkói úti házban. Rózsa Sándor 1995. augusztus 28-án meghalt. Özvegye szerint egész életében tisztességes maradt. Néhány héttel élte túl azt az ítéletet, amelyben az elsőfokú bíróság kimondta, hogy egykori parancsnokai bűnösök. Sohasem tudjuk meg, hogy elhatolt-e a beteg ember tudatáig az erkölcsi elégtétel. S ha igen, könnyített-e valamit a szenvedésén?

Kivégzés az udvaron felsőbb parancsra

Rózsa Sándor hadnagy

Szabó János és Belényesi Mihály a Czollner téren harcba keveredett egy magyar tankkal. A tankból tüzet nyitottak rájuk. Szabó könnyebben meg is sérült, majd a város felé vették útjukat. A László Károly utcán elhaladtak a járási kiegészítő parancsnokság mellett, ahol azonban igazoltatták őket és megtalálták náluk a kabátjuk alatt lévő fegyvert. Szabó elmenekült, s amerre futott, onnan (ő vagy mások) lövéseket adtak le a kiegészítő parancsnokság felé. A járási kiegészítő parancsnok, Gulyás Kiss Sándor főhadnagy Belényesi Mihályt és egy másik felkelőt fogva tartva telefonon vette fel a kapcsolatot a helyőrség-parancsnoksággal és a megyei kiegészítő parancsnokkal. Azt a

parancsot kapták, hogy mivel a két személy fegyveresen támadt a proletárhatalomra, ki kell őket végezni. Az utasítást kiadó felettesek – köztük Andó Ferenc százados, Kósa Ferenc alezredes és Zalavári József ezredes – Gyurkó vezérőrnagy parancsa alapján jártak el. A kivégzést az udvaron végre is hajtotta Pataki Mihály főhadnagy és Gyarmati Sándor hadnagy. (A '90-es években, a sortűzpercek folyamán őket bűnösnek is találták, és jogerősen felfüggesztett börtönre is ítélték.) Rózsa Sándor hadnagy viszont megtagadta a kivégzésben való részvételét, s 1957 tavaszán távozni kényszerült a hadseregből. A helyzetre jellemző, hogy az egyik felkelőt úgy végezték ki, hogy a nevét sem írták föl. Nem lévén nála személyi igazolvány, azt sem tudhatták pontosan a 15-16 éves fiúról, hogy kicsoda. A karján lévő M.I. tetoválás alapján, de ismeretlenül vették fel a halottak közé a későbbi jegyzőkönyvek. Valószínűleg Vemula Lászlónak hívták.

Az élet árnyékos oldalán töltött négy évtizedet

Aki nem állt be a kivégzőosztagba

Kecskemétre, szerény Matkói úti hajlékába kapott idézést az év elején a már súlyosan beteg Rózsa Sándor. Megdöbbenve csodálkozott el, amikor az ügyész közölte vele, hogy milyen ügyben akarja kihallgatni. Erre nem számított. Azt kérdezték tőle, hogy mi történt Kecskeméten 1956. október 27-én délelőtt a László Károly utcában, a járási kiegészítő parancsnokság udvarán.

Azon a napon ugyanis Rózsa Sándor hadnagy tanúja volt két ember kivégzésének. Egy olyan kivégzésnek, amelynek ő is tevékeny részese lehetett volna, ha emberi tisztessége nem erősebb a rettegett előjárók parancsa iránti engedelmességnél. G. Sándor főhadnagy, járási kiegészítő parancsnok utasítására P. Mihály és Gy. Sándor – bírósági ítélet nélkül – az udvaron ereszett golyót két összekötözött kezű elfogott felkelőbe. Rózsa Sándor nem állt be a

Rózsa Sándor

ség alapján választották ki.) A történetek után Rózsa Sándor (1957. május 28-án) távozni kényszerült a néphadseregből. A fiatal tiszt karrierje kettétört. Konzervgyári segédmunkásként folytatta az életet, majd hosszú időn át a Délrövikötnél dolgozott. Felesége elhagyta. Súlyosan megbetegedett, leszázalékolták, s csaknem négy évtizedet töltött az élet árnyékos oldalán.

E sorok szerzője már csak második feleségét, leányát és unokáját találta a Matkói úti házban. Rózsa Sándor az idén augusztus 28-án meghalt. Özvegye szerint egész életében tisztességes maradt. Néhány héttel élte túl azt az ítéletet, amelyben az első fokú bíróság kimondta, hogy egykori parancsnokai bűnösök. Sohasem tudjuk meg, hogy elhatolt-e a beteg ember tudatáig az erkölcsi elégtétel. S ha igen, könynyített-e valamit a szenvedésén?

Balai F. István

(A Petőfi Népe 1995. november 2. napján megjelent cikke)

Egy élet '56 árnyékában

Pallos-Rózsa Anita vallomása

Gyermekkorom legszebb emlékei kapcsolódnak a Rendőrfaluhoz. Nagypám és nagyanyám 1969-ben építettek egy kis házat a Matkói úton. Ebben a házban nőtt fel édesanyám és itt cseperedtem fel én is.

Nagypám, Rózsa Sándor 1929-ben született Kecskeméten. Tizenhat évesen már cipész-segédként dolgozott, majd fiatal felnőttként a katonai pályát választotta magának. Büszke volt és fedhetetlen, ezeket az erényeket hozta a szülői házból, ahol négy testvérével nevelkedett fel. Úgy gondolta, hogy katonaként dicsőséggel és becsülettel szolgálhatja Hazánkat. 1951. április 30-án kezdte meg szolgálatát a Magyar Néphadsereg soraiban. Katonai karrierje azonban hirtelen véget ért 1956 októberében. Nem volt hajlandó embertelen cselekedetre, hiába volt a parancs, inkább feláldozta a

Rózsa Sándorné Váradi Erzsébet és lánya Rózsa Ibolya a SZKIV üzemében

Váradi Erzsébet és Rózsa Sándor

biztosnak vélt katonai jövőjét. Sosem panaszkodott és nem is bántódott e miatt a döntése miatt. Az fájt csupán neki, hogy fiatal hadnagyként új szakmát, más életet kellett választania magának. Az 56-os események derékba törték a karrierjét, de szerencsére nem nyomorították meg az életét. Gyorsan beletanult és beilleszkedett új életébe. Új szakmákat tanult és 1962-ben feleségül vette nagymamám, Váradi Erzsébetet, aki szintén Kecskeméten nevelkedett.

Majd 1963-ban kiteljesedett a család édesanyám, Rózsa Ibolya születésével. 1969-ben költöztek be a Matkói úti házba. Nagymamám a Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál, nagyapám pedig konzervgyári munkásként dolgozott nyugdíjazásig. Természetesen az élet nehézségei őket sem kerülték el, de munkával és akarattal minden rossz helyzetből felálltak.

Nagyapa több munkát is kipróbált, míg végül a Dél-magyarországi Kötöttáru Vállalatnál állapodott meg. 1986-ig aktívan dolgozott, majd leszázalékolták és nyugdíjba vonult. A nyugdíjas éveiben galambászkodott, növényeket termesztett és nemesített, valamint kiismerte a gyógyító növények minden titkát.

Számomra, az unoka számára ezek a nyugdíjas idők voltak azok a pillanatok, amelyek megalapozták a jövőmet. Nagyapámtól és nagyanyámtól sokat tanultam a tisztességről, a szeretetről és a kemény munkáról. Ők ketten adták azt az erős erkölcsi alapot, amely végigvezetett az eddigi életemen.

Sajnos 1995-ben egy gyors lefolyású betegség elvette tőlünk nagyapát. Családunk immár háromtagúvá fogyatkozott, s ez a három tag, három külön generációt jelentett. Sajnos ebből a triumvirátusból mára csak én maradtam, nagymamám 2013-ban, míg édesanyám 2018-ban költözött el az égi hazába.

2016-ban fájó szívvel váltam meg az imádott Matkói úti háztól. A munkám Pécsre szólított, és most férjemmel egy Pécs melletti faluban éljük az életünket, így a kecskeméti ház eladása mellett döntöttünk. Azóta havonta, amikor a temetőbe megyünk, mindig a „rég” ház előtt autózunk el. Mára már csak a ház és a nagyapám által ültetett két csodaszép nyárfa emlékezteti az arra járókat egy becsületben leélt életre.

Mihályi István, a zenész emlékei

Családunk a Joó Mária utcán élt, itt nőttem fel. Általános iskolai tanulmányaimat a Jókai Mór Általános Iskolában végeztem, bátyámmal, Györggyel ellentétben, aki a Halasi-úti Általános Iskolában tanult.

Édesapám Mihályi György kőművesként dolgozott, édesanyám Mócza Erzsébet a korszaknak megfelelően háztartásbeli volt. Testvérem György autószerelőként dolgozott. Osztálytársa Nagy László sokat segített nekünk a matematikában.

A rendőrfalusi fiúkkal szinte állandóan fociztunk a Piac téren, de tehetségem inkább a zene területén bontakozott ki, ezért kerültem a Jókaiba, már általános iskolásként szerepeltem a városi úttörőzenekarban. Zenei irányultságom miatt tanulmányaim Szegeden, a Tömörkény István Gimnáziumban folytattam Később a városi Munkásőr-zenekarban is fúvósként szerepeltem. Itt játszott ütőhangszeren a szomszéd fiú, Radics Tibi is. Ezt a honvédségnél a BM Központi Zenekarában folytattam, szerepeltünk ünnepélyes alkalmakkor, temetéseken.

Pályafutásom kezdetén a kecskeméti Tranzit zenekarban játszottam, mely a 70-es évtizedben rendkívül eredeti szín volt Kecskemét könnyűzenei palettáján. E pop-zenekar aztán szerepet kapott a Katona József Színház, Képzelt riport egy amerikai rock fesztiválról c. darabjának színpadra vitelében is.

Fiatal zenészként éppen a szovjet kultúrát kellett népszerűsíteni a Joker-zenekarral

Még a Tranzit zenekarral

A Bartók Béla Intézetben tökéletesítettem trombita ismereteimet, itt dr. Deák Tamás volt a tanárom. Részesem voltam a Deák Tamás Big Band együttes, a magyar jazz-zenét kiteljesítő, gazdagító munkásságának.

A továbbiakban Budapestre kerültem, szép és eredményes életszakasznak érzem az Univerzál együttesben eltöltött időt. Ez akkor, a 70-es és a 80-as évek fordulóján mondhatni a magyar könnyűzene élvonalát jelentette. Szerepeltünk a Várklubban, a Hess András téren, és számos esetben pedig Kovács Kati kísérezzenekaraként.

Közben 12 évig a fővárosi Moulin Rouge bárban is zenéltem. E munka nagy pontosságot, igényességet követelt.

A világ több országában szerepeltünk az Univerzál együttesrel, példaként az USA-ban, Angliában is.

Később a szórakoztató zene vált hivatásommá, hajózenészként működtem. A világ számos pontján szerepeltünk. Képzelden el a kedves olvasó egy hajóutat, kezdve Alaszkától, Kanada és az USA nyugati partvidéke mellett, a Panama-csatornán át a Karib-tenger szigetein lévő különböző államokig. Itt főként Gloria Estefan dalokat és Broadwayzenét adtunk elő. Ez közelebb is megtörtént: Törökország, Görögország, Egyiptom és Izrael partjai, kikötői mentén.

Jelenleg Pestszentimrén élünk, egy a brazil tánczenét megismertető kulturális vállalkozást működtetek, feleségem Ágnes pedig egy szépség-szalont.

Fiam, Norbert 39 éves, az Emberi Erőforrások Minisztériumában dolgozik.

A Rendőrfalu már távolodó, de kitörölhetetlen emlék marad bennem.

E munka nagy szakmai igényességet követelt

Egy vidám pillanat Londonban

A Csertő és a Kormos család történetének mozzanatai

A hajdani ONCSA-telep, ma Vasvári Ferenc utca, 11. szám alatti házában élnek Csertő Erika, párjával, Tóth Miklóssal.

Erika nagyszülei, szülei, a népes Csertő család 1943-ban költözött be a házba. A 11 gyermekes család ötödik gyermeke volt Csertő Sándor (1934–2007), Erika édesapja. A Tóth Géza féle, később Halasi úti Általános Iskolában tanult, akárcsak testvérei, és ezt követően kőműves inas lett. Hosszú évtizedeken keresztül dolgozott mint kőműves iparos, és szakmájában elismertséget szerzett. Számos házat épített a Rendőrfaluban, de városszerte is, sőt egy időben még Budapesten is dolgozott.

Erika és édesapja volt kollégája, Varga József szeretettel idézték fel a régi kollégák neveit: Kulman Ferenc, Csordás József, Csertő Gábor, Csertő József, Márfi Lajos, Bekő Lajos, Bekő Imre, Körmendi János, Körmendi Jenő, Túri Bálint, Fodor Gyula, Pásztor János és Gubányi János, valamint a becenevéről inkább jobban ismert Jovecz. Ők mindannyian ügyes, jó, igényes és munkaszerető szakemberek voltak, és egy összetartó csapat.

Velük szinte szemben, a 10. számú házban élt a szintén népes Kormos család. A szülők 7 gyermeket neveltek. 1944 ősze megrázkódtatást, törést hozott a családban is. A hét gyermekből 1944 őszen hárman, tizenévesen örökre elhagyták az országot. Először gyűjtőtáborban éltek Ausztriában, majd

Csertő Sándor a 80-as években

*Csertő Sándor és felesége,
Kormos Sára a 70-es években*

*Csertő Sándorné
(jobbról) munka közben
a bútorgyárban*

1956 őszén szerettek volna hazatérni, de látták, hogy akkor nagyon sokan áramlanak kifelé az országból, ezért meggondolták magukat. Új hazát választottak, három irányba indultak el. Egyikük Angliában, a másik Kanadában, a harmadik pedig Ausztráliában talált új hazát. Közülük volt már aki meghalt, és leszármazottaikkal is részben megszakadt a kapcsolat. Ez igen tipikus, magyar sorsjelenség a XX. században. Még egy szomorú adalék az, hogy az Ausztráliába került egyik családtag gyermeke tizenévesen cápatámadás áldozatául esett.

A Kormos család négy tagja maradt a Rendőrfaluban: Sára, Gizella, Ferenc és József.

A két szemben élő fiatal: Kormos Sára és Csertő Sándor megtalálták egymást, összeházasodtak, családot alapítottak.

Tehát mint említettük, Csertő Sándor igényes kőművesként dolgozott, felesége pedig a Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál, közismertebb nevén a bútorgyárban.

A régi házban ma már csak leányuk, Erika él párjával, Tóth Miklóssal. Ő szintén kőműves, édesapja Tóth Péter a Zománcipari Művekben, a tisztító részlegnél dolgozott, de korábban szintén dolgozott kőművesként is.

Fontosnak érzik a családi múlt, az emlékek megőrzését.

A bugaci tanyavilágból jöttünk a Rendőrfaluba

A Nagyváradi utca 39-ben laknak Kárász Ferencék. Bugac községnek a Bócsa és Tázlár határához közel eső nagybugaci részén, tanyán gazdálkodtak. Innen jöttek Kecskemétre, a Rendőrfaluba. Kárász Ferencné, Évike így mesélt az egyáltalán nem mesébe illő, hanem nagyon is valószínűs életükről:

„Mindkettőnk szülei Bugacon gazdálkodók voltak. Nekünk mintegy 10 kh (1600 négyszögöl, ami 0,575464 hektárral vagy 5754,64152861 négyzetméterrel egyenlő, rövidítése: kh). homokos földünk volt, amelyen növénytermesztéssel foglalkoztunk, a terményt állatokkal etettük, az

állatokat eladtuk. A szülők és a három gyerek a paraszti életforma szerint élte a dolgos mindennapjait. Ebből azonban úgy meg tudunk élni, hogy Bugacon, a faluban szüleink mindhárom gyereküknek telket vettek, hogy majd arra építsenek házakat maguknak.

Iskolába Bugacra a mai Rigó József Általános Iskolába jártunk. Én az általános iskola befejezése után Kecskeméten szakmunkásképzés keretében női szabó szakmát tanultam, aztán 1965. január 1-jétől 1969-ig önálló kisiparosként dolgoztam Bugacon. Közben férjhez mentem Kárász Ferenc-

Évike varr

hez, akivel egy a nagybugaci iskolában tartott bálon ismerkedtem meg.

A férjem Bócsáról származik. Nagypapja a Horthy-rendszerben földbirtokos, aki még országgyűlési képviselő is volt. Hét fiút nevelt, akik katonaként a háborúban mind hadifogságba estek, de szerencsések voltak, mert mind hazatértek később. Feri szülei ebből a birtokból olyan 50 kh területen gazdálkodtak, amelynek egy része Bugac határában terült el. A fiú a nagybugaci tanyai iskolába járt, ami akkor egytanítós, osztatlan iskola volt. (Ma cserkészházként funkcionál az épület.)

A házasságkötés után Feri szüleinek a Nagybugacon lévő tanyáját kaptuk meg olyan 15 kh-as területtel, amely nem került tsz-esítésre, hanem egyéni gazdálkodás folyt rajta. Aztán még 10 kh-at béreltünk is hozzá. Ekkora földterületen folytattuk most már a szüleinktől megtanult módon a gazdálkodást. Nekem volt annyi megtakarított pénzem, hogy abból egy tehenet tudtunk venni. Feri eladta motorkerékpárját, és az árán egy másik tehenet vettünk. Műveltük a földet, dolgoztunk kora hajnaltól sötétedésig a földeken és az állatok körül, aztán egyre gyarapodtunk. A tehenek szaporulatait, ha bikaborjúk voltak, vágóállatnak hizlaltuk, ha üszők voltak, vemhes üszöként jó pénzért eladtuk. Két lovunk, kocsink, ekénk, boronánk, vetőgépünk volt, ezekkel mások részére is tudtunk munkát végezni, amit napszámos munkával törlesztettek nekünk vissza. Pár év alatt 16 szarvasmarhánk lett, 80-100 sertés rőfögött és malac visított az ólakban, mellette rengeteg baromfink is volt. Hízott bikákat, vemhes üszöket, évente 15-20 hízott disznót, malacokat, baromfikat

adtunk rendszeresen el. És voltunk önmagunk rabszolgái, nem csoda, hogy belefáradtunk ebbe, változtatásra szántuk el magunkat.

Összejött annyi pénzünk, hogy 1972-ben megvettük ezt az ingatlant a rajta lévő házzal, amihez hozzáépítettünk, a régit felújítottuk, és 1974-ben beköltöztünk, bugaci parasztokból városlakók lettünk.

Kecskeméten én szabó szakmámmal, földművelési, gazdálkodó háziasszonyi gyakorlattal 1973-tól raktárnok lettem a MÁV-nál a nagyállomáson, majd később az Alsó-pályaudvaron, ahol 1980. október 22-éig dolgoztam. Innen a Halasi útra a Gabona keverőüzemébe programozónak (a szónak nem a mai informatikai értelmében) szegődtem, aztán műszaki raktárossá léptem elő. A műszaki raktárból mentem nyugdíjba 1996. december 1-jén.

Már itt laktunk, de a férjem még 1-2 évig a tanyán gazdálkodott, aztán eladtuk a bugaci birtokot, és Ballószög területén egy 1 kh 300 négyzetméteres területű építési telket vettünk, hogy a gazdálkodás teljesen ne szakadjon meg. Feri Kecskeméten az Izsáki úti Megyei kórháznál ételmezési raktárosként helyezkedett el, önálló gazdálkodóból állami alkalmazottá lépett elő vagy fokozta magát le, döntse el az olvasó. Ez a részleg költözött elsőként a Nyíri útra, az újonnan épült kórházépületbe, és amikor az ételmezés már biztosított volt, jöttek a betegek, az orvosok, ápolók és a többiek. Beiskolázták Budapestre a Közgazdaságtudományi Egyetem által szervezett ételmezési raktárvezetői képzésre, amit elvégezve az ételmezési osztály raktárvezetőjévé nevezték ki. 29 év után első munkaadójától, a kórháztól ebből a beosztásból ment nyugdíjba.

Két gyereket is felneveltünk. Ferikét, aki 1968. március 21-én a tavasszal együtt született, még a nagybugaci tanyára vittük haza a kiskunfélegyházi kórházból, Zsolti azonban már 1977. június 27-én ott született, ahol apja dolgozott.

Zsolti, amikor még postás akart lenni

Az idősebb fiú a Halasi úti iskolába járt, utána gépszerelő szakmát tanult, szakközépiskolai érettségit szerzett, hivatásos gépjárművezetői jogosítványa van. Jelenleg a Megyei Kórházban hőszolgáltató diszpécserként dolgozik. A fiatalabb, aki kiskorában postás akart lenni, a Halasi úti majd a Petőfi Sándor Általános Iskolába járt, a Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskola elvégzése után a Corvinus Közgazdaságtudományi Egyetemen közgazdász diplomát szerzett, és a szakmájában dolgozik.

Évike virágaival

Mezőgazdasági múltunkkal nem is akartunk, nem is tudtunk volna teljesen szakítani. Profilt váltottunk, és én a virágok, Feri a szőlő és a gyümölcsfák bolondja lett. Én virágokat gyűjtök mindenhol, amerre

megfordulok, Feri a telken mintegy 90 féle szőlőfajtát gyűjtött össze eddig. A Kocsis Pál Kertbarát Kör tagjaként kiterjedt belföldi és külföldre is eljutott kapcsolati hálónk alakult.

Sok vendéget fogadtunk a kertben, köztük olyan hírességet is, mint Bálint gazda a feleségével, és sok más magyar látogató mellett dán és német vendégeink is voltak.

Bálint György, az ország kertésze és felesége nálunk

Mi is sok helyre látogattunk el. Elismerésekben sem volt hiány. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon és Vásáron III. díj, országos vándordíj elismerésekben, a Hírös Napok kiállításain 1983-ban Oklevéllel, 1989-ben I. helyezéssel jutalmaztak bennünket, borver-

senyeken kétszer II. díjat, többször elismerő oklevelet kaptunk. A díjak és oklevelek mellett megtiszteltetés, hogy Feri a kecskeméti Mathiász János Hegyközség vezetőségének a tagja jelenleg is.

A csemegeszőlőt, a gyümölcs jó részét étkezésre eladtuk, a borszőlőt bornak feldolgozva, a gyümölcs megmaradó részéből pálinkát főzve tartósítottuk és így hasznosítjuk a termést még ma is. Az állatokhoz is hűek maradtunk. Kutyáink, macskáink mindig voltak és most is vannak itt a városban is. Lásbasjóságot nem, de baromfit tartunk.

Én, amikor a Rendőrfaluban is folyt a szennyvízcsatorna építés és az utcák szilárd burkolattal történő ellátása, valahogy belesodrótam a közügyekbe. Ez olyan jól sikerült, hogy a megalakuló részönkormányzat tagja lettem, ahol javasoltam a faluház létrehozását, de ez nem jött össze. Részt vettem a Málenkij robotra elhurcoltak emlékművének állításában, kirándulások szervezésében, rendezvényekre, eseményekre mozgósításokban, választások előkészítésében. Segítettem és segítem az önkormányzati képviselő munkáját.

Jól döntöttünk, amikor Bugacról Kecskemétre jöttünk. Örültünk annak, hogy innen gyermekeink jövője sokkal jobb feltételek között volt megalapozható, egyengethető, amit bizonyít, hogy nálunk, a szüleiknél magasabb iskolai végzettségekhez juthattak, jobb munkakörökben dolgozhatnak. Nekünk a hétköznapi, ünnepnap, látástól vakulásig végzett gazdálkodói lőtás-futás után az alkalmazottként végzett munka lényegesen könnyebb volt.”

Német vendégeket fogadunk a kertünkben

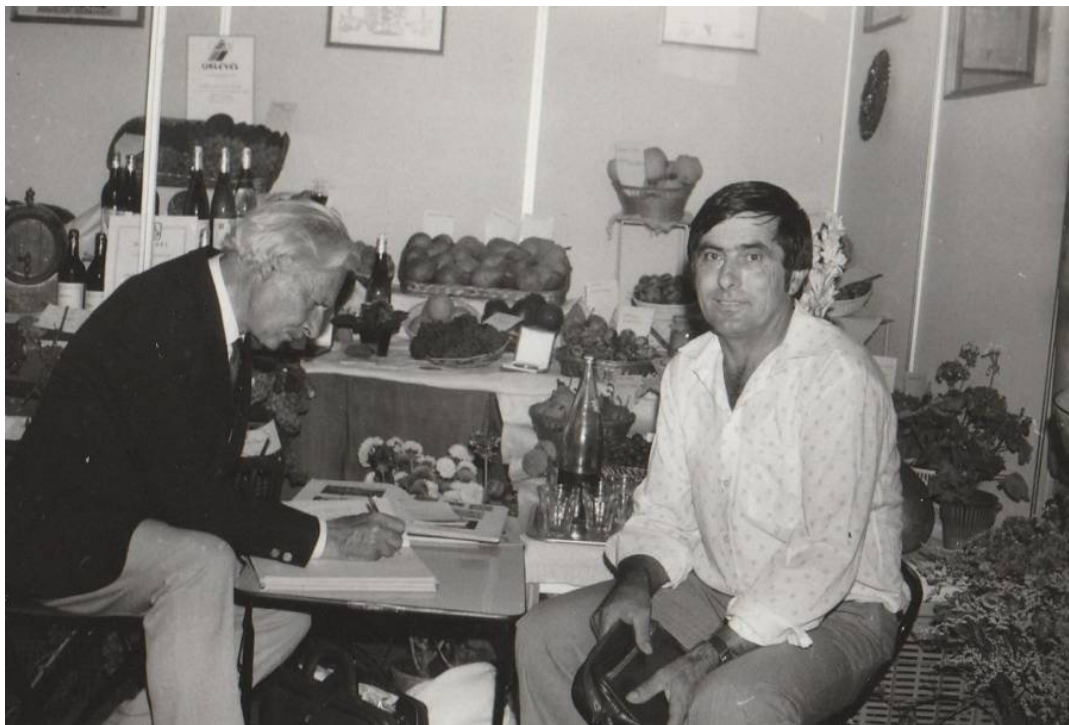
Kertbarát vendégekkel

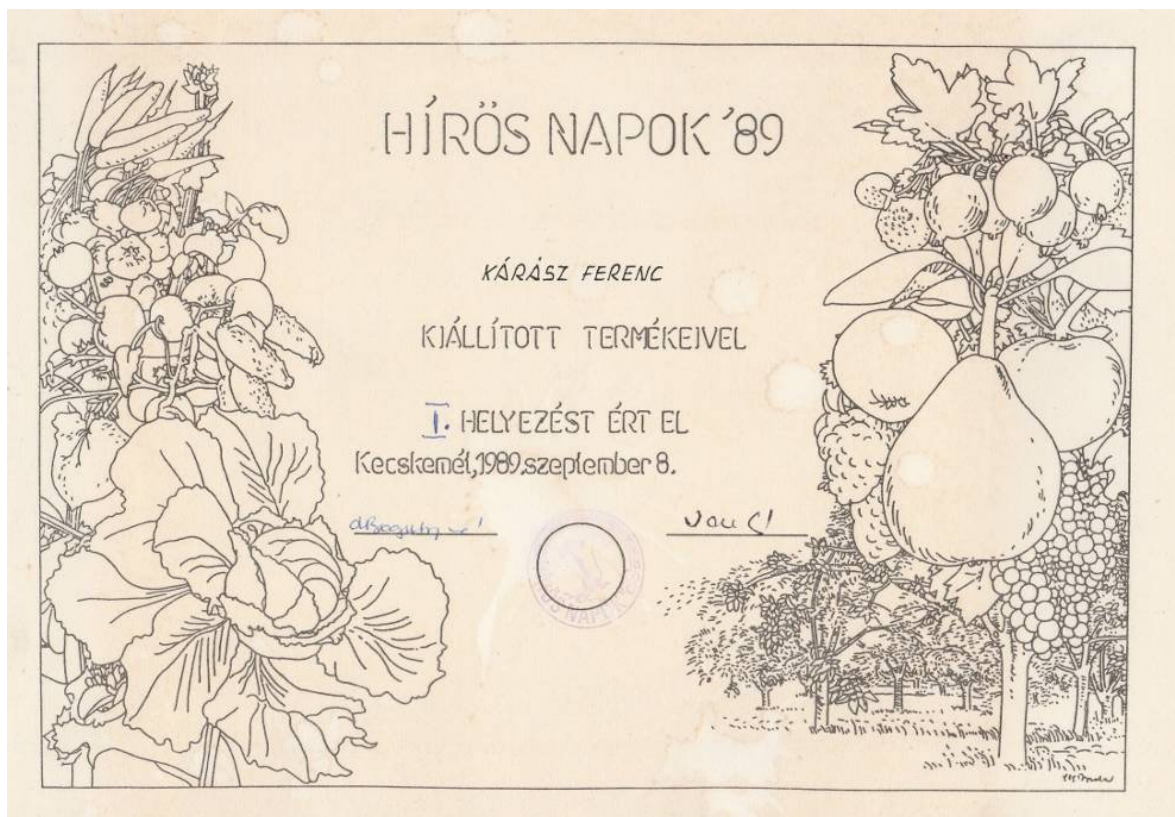
Házunk gyerekeinkkel

Kiállításon a terményeink

Bálint György a vendékönyvbe ír

A magyar vasipar vonzásában

A Schebeszta család

A család története elválaszthatatlanul kötődik a Rendőrfaluhoz, és régi nevén a Gépgyárhoz, Vasgyárhoz, későbbi nevén a Zománcipari Művekhez. Id. Schebeszta József (1919–2003), már 14 éves korától mint géplakatos tanuló, inas kezdett el dolgozni a Vasgyárban. Az egész szakmai életútját meghatározta e vállalat, melynek fontos szakaszában a mintakészítő műhely kiemelt csoportvezetőjeként dolgozott. E területen kevésbé járatos olvasók kedvéért itt magyarázattal kell szolgálnunk: ez a műhely készítette a kádak, mosdók, falikutak mintatípusait. Fiatalon az akkori Gépgyár tekecsapatának is tagja volt az 1940-es évtized elején.

A két nagymama, Beke Imréné és Domokos Istvánné is a Tűzoltó utcában éltek, az egyikük háza továbbépítve a család mai otthona.

Schebeszta József felesége, Domokos Judit (1924–98) életútja szintén a ZIM-hez kötődött, ahol a szivattyúüzem hibajavító ellenőrként dolgozott.

A szülők: Domokos Judit és Schebeszta József a 40-es években

Természetes volt tehát, hogy fiuk, ifj. Schebeszta József (1943–) szakmai életútja is a ZIM-hez, a vasiparhoz kötődött. Itt kezdte el tanulóéveit 1957-ben mint fémminta-készítő lakatos tanuló. Ekkor még Zolnay igazgató úr irányította a vállalatot. Később elvégezte a gépipari technikumot is. 1968-tól az öntöde diszpécser volt, majd 1970-től a TMK művezetőjeként dolgozott.

*A nagymama 80. születésnapjának
ünnepélése a kertben*

Schebeszta József tanúja volt a ZIM több szakaszban bekövetkezett felújítási munkálatainak. Az első szakasz a 60-as évtized közepén történt, az utolsó gépsor 1982-ben állt munkába.

Sajnos 1990 körül a nagy hagyományú gyár válságba került, tönkrement. A 80-as évtizedben a vállalat vezetői:

Záray Géza, majd Halász István igazgatók, és Renciczky János illetőleg Tóth Viktor főmérnökök sem tudták megfordítani a negatív folyamatokat.

Társadalmi munka a 70-es években: épül a ZIM üdülő Kerekdombon

A hajdan közel 1500 főt foglalkoztató ZIM helyén a 90-es években már csak néhány kis létszámot foglalkoztató KFT maradt. Schebeszta József ezek egyikében, a KORBAD KFT-ben dolgozott 1991–97 között. A folyamat végén már csak a Franciaországból importált kádakat zománcolták. Ezt követően kisebb gépipari vállalkozásokban nyílt lehetősége a munkára egészen a 2003-as nyugdíjba vonulásig.

Kulman Erzsébet és Schebeszta József esküvői képe 1971-ből

Schebeszta József felesége, Kulman Erzsébet (1949–) a Konzervgyárban dolgozott mint gyártmányfejlesztő.

Két fiuk a Rendőrfaluban nőtt fel: Zoltán (1973–) a BV dolgozója, Gábor (1981–) mérnök. Ők és a két unoka is gyakran megfordulnak a régi otthonban.

Kis Sándor és családja

Családom története színes, mint egy családfa. Anyai nagyapám az első világháborúban orosz fogságba esett, aztán elvitték, hogy harcoljon a vörösök oldalán. Mire 1919-ben hazatért az első világháborúból, már jól beszélt oroszul. Bizony szégyellte, takargatta ezt a tudását, mert a Horthy rendszer ideje alatt ez nem volt dicsőség. Amikor 1944-ben bejöttek az oroszok, voltak csirkéink. Az oroszok a baromfiudvar közepébe lőttek, jelezve, hogy nekik baromfi kell. Mindenki félt, sok rosszat hallottak arról, hogy az oroszok megerőszakolják az asszonyokat, és még sok minden más durvaságot csinálnak. Erre nagyapám előlépett, és oroszul kikiabált nekik:

– Nem tudtok ti köszönni, miért nem kértek, adunk mi nektek. Meglepődtek, megkérdezték, honnan beszél ilyen folyékonyan oroszul. Elmondta, hogy a vörösök oldalán harcolt, aminek nagyon megörültek, és attól kezdve védettek voltak.

Apai nagyapám, Kis Imre 1920-ban vett telket, majd házat húzott fel rá az I. utca, vagyis a Csókás József utca 3-5. szám alatt. Jól megfigyelhető, hogy a piactér jobb oldala elég lapos, az utca nagy többsége onnan bányászta ki a vályogházaik anyagát. Kis tó keletkezett a bányagödör helyén, amit a kiásott házalapok földjével később úgy-ahogy feltöltöttek.

Nagyapám Törökfáiban bérelt házat, földet, amelyen nagyban uborkát termesztett, majd a Konzervgyárnak adta el. Csak télre költöztek be a faluba. Apám mesélte, hogy segített az előttünk levő ház, az I. utca 1. szám alatti Komma-ház építésében, ahol bolt is volt, amit a Kállaiék 1940-ben átvettek. Majd amikor a Kommaék kiköltöztek az 50-es évek elején, a Kállaiék megvették a házat. Ebben a boltban és a környékén nem volt víz. A vizet mindenki a Körtéék háza előtti rángató kútról hordta a III. utcából.

Apám írástudatlan ember volt, mint annyian abban az időben. Mert katona szeretett volna lenni, ezért megtanulta a nevét aláírni. Komma Béla szomszédunk, akinél apám építkezni segített, jó nevű katonaember, leventeoktató hírében állt, ezért felvette maga mellé tiszti szolgának.

Kis Imre, nagyapám és felesége, Adamik Ilona

A második világháború után Kovácsékat költöztették be a nagypapa házába két negyvenes években született ikerlánnyal, miután volt üres szobánk. A háború alatt sok ház megsérült, bombatámadás érte, ezért a nagyon megrongálódott házak lakóit addig egy-két évre elhelyezték olyan házakhoz, ahol volt még hely, amíg a sérült lakások kijavítása be nem fejeződött.

Általános iskoláimat Törökfáiban végeztem, Guóth Iván volt a tanítóm és edzőm is egyben.

1956-ban Törökfáiban voltunk, amikor az oroszok körbezárták Kecskemétet, és még élesztőért sem lehetett bejönni a városba.

1966-ban, amikor nagyszüleim meghaltak, apámékkal végleg beköltöztünk a faluba. Megvettük a Kállaiék házat, az akkor már a 3. szám alatti, mert az utca más elnevezésével a számozás is megváltozott. A Kállait a háború után államosították, elvették a vegyes boltot, és húsboltot létesítettek

benne. Kállai úr megpróbálta visszaigényelni a boltot, amely kb. két szoba nagyságú helyiség lehetett, ám nem járt sikerrel. Később kártérítést kaptunk.

Unokatestvéremék, Kis József és családja

Nagyapám háromszor nősült, miután mind a két felesége meghalt. A harmadik feleségétől, Adamik Ilonától született Kis József, aki a Kis iker lányok édesapja. Ők maradtak a Kis házban mostoha nagyanyámmal együtt.

Mikor megnősültem, fölhúztunk egy kis melléképületet, az akkor már apám tulajdonába került Kállai ház udvarába.

1974-ben Szurok Sárát vettem feleségül. Ahogy kinőttük a melléképületet, 1978-ban apósomék, Szurok Mihály mozigépész házába költöztünk a Tűzoltó utca 33. szám alá, és azóta is itt élünk mint nyugdíjasok. Apósom, Szurok Mihály tősgyökeres falusi, 18 éves kora óta a Moziüzemi Vállalatnál dolgozott mozigépészként egészen nyugdíjazásáig. Anyósom szintén itt volt jegykezelő. Másodállásban én is dolgoztam gépészként a mozinál. Apósom legjobb barátja a Jandácsik bácsi volt. Két gyermekem született,

id. Kis Sándor, ifj. Kis Sándor, Kis Sándorné és anyai nagyanyám

Tamás és Krisztina, és két unoka is örvendeztet minket. Szerettem fényképezni, sok eseményt megörökítettem, így ott voltam a felüljáró átadásán is.

Gyufagyári emlékek

Kristofori Aladár közölte

Az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. 1909. június 1-jén alakult, 1915-ig működött ezen a néven. 1916-ban átvette a SZIKRA Magyar Gyújtógyárak Rt., majd 1929-től a Magyar Általános Gyufaipari Rt., melynek az 1947-es államosításáig tulajdonában maradt.

Kristofori Viktor, édesapám 1945-től dolgozott a gyufagyárnál mint főmechanikus. Már a háború idején is a Kolozsvári utcában, a gyufagyári egy tömbös, négylakásos szolgálati kertes ház egyik részében éltünk. Miután édesapámra mint mindenhez értő mechanikusra állandóan szükségük volt, ezért a gyár területén az irodaházból leválasztott, átalakított háromszobás lakásba költöztünk át az 50-es évek elején, hogy édesapám mindig kéznél legyen, amikor a gyárnak szüksége volt rá.

A telep minden dolgozóját ismertük. Családias légkör fogadott bennünket. A belépő munkásokat minden nap hangszóróból szóló zene üdvözölte, ami vidámabbá tette életüket, életünket. Gyermekkorom egyik

A piros fejű gyufa

legboldogabb időszakom volt ez. Emlékszem, a leggyakrabban játszott szám a La Paloma, vagyis a Midőn Havannában hajóra szálltam én szólt egész nap. Nyaranta mint diák a gyárban dolgoztam. Kiszolgáltuk a gépeket, gyufaszálakat tálcáztunk, szállító kocsikra rakodtunk.

Édesapám a gyufagyár megszállottja volt, és mindent tudott a gyufáról, a gépekről.

Kezdetben piros fejű gyufát gyártottak, amelyet a mellékelt képen látható papír-

*Kristofori Viktor
katona 1937-ben*

zacskókba csomagoltak. Ez a piros fejű, foszforos gyufa nagyon könnyen gyulladt, akár falon végighúzva is fellobbant, nem volt a legbiztonságosabb.

Így történhetett meg az, hogy valószínűleg az egerek megrágták az egyik raktárban már régóta tárolt foszforos fejű gyufákat, amelyek lángra kaptak és gyorsan terjedt a tűz. A kijövő tűzoltók két oldalról locsolták a lángokat, hogy ne terjedjen a tűz tovább. Kibontották a vasút felőli oldalt, és hátulról jutottak be a raktárba. Így a tüzet sikerült lokalizálni. Mi, gyerekek, futottunk, láttuk a tüzet, a füstöt, még sokáig kukucskáltunk be a kerítésen kivágott nagy kormos lyukon. Biztonsági okokból a háború után csak dobozolt, svéd gyufát csomagoltak.

A gyárban nagy többségben nők dolgoztak, csak a nehezebb fizikai munkát végezték férfiak.

A telepen a villamos energiát 70 HP-s, vagyis lóerős gőzgép biztosította, ami azt jelentette, hogy saját áramellátása volt, egyenáramú áramfejlesztővel. A gépeket transzmissziós bórszíj meghajtással üzemeltették. A kecskeméti telep létezése utolsó napjáig nem is tért át a villanymotoros

Gyufagyári csoportkép 1957-ben, édesapám az utolsó sorban az összes fej közepütt, én pedig az első ablakban ülő utolsó személy

meghajtásra.

1959-ben már az állam tulajdonában lévő Gyufaipari Vállalat gépeit eladták Iraknak. Édesapám volt az, aki pesti szakemberekkel együtt kiment Bagdadba, majd egy évig kinn dolgozott, segített a gépek újra összeszerelésében, üzembe helyezésében. Amikor édesapám visszajött, a kecskeméti telep már megszűnt, mi a Leninvárosban kaptunk lakást. Édesapámat a budapesti gyufagyárba helyezték át, és évekig ingázott Kecskemét és Budapest között.

Miskolczi Pál és családja

Elmondta Faragóné Miskolczi Ildikó

Szüleim a háború után költöztek négy gyerekkel a Rendőrfaluba, később jöttem én, így öten lettünk. Édesapám a Gyufagyárban dolgozott, ezért a gyufagyári házakban kaptunk szolgálati lakást. Három fiútestvérem, Pál, Tibor, Jenő, egy nővérem, Julianna és én a rendőrfalusi iskolában kezdtük a tudományok elsajátítását.

Az első két osztályt a Halasi úton fejeztem be, Pappné Ilike volt a tanítónénink, aki szép, dekoratív fiatalasszonyként él az emlékeimben. A harmadik és a negyedik osztályt a Vécsey iskolában folytattuk. Vincze Sárika oktatott bennünket. Az ő javaslatára kerültem a Zrínyi Ilona iskola felső tagozatára.

A Rendőrfalu kedves helyet foglal el szívemben. Az összeverődött Kolozsvári utcai gyerekekkel mindig kinn játszottunk az utcán. Testvérként vigyáztunk egymásra. Emlékszem, amikor először jelent meg a Munkácsi TV, a módosabb szomszédunk megvásárolta, ahova csapatostul mentünk át esti mesét nézni.

4. osztály Vincze Sárikával 1958-ban

Iskolába menve is bevártuk egymást, karöltve mentünk a suliba és jöttünk onnan. Összetartottunk, figyeltük, és segítettük egymást. Csertő Mártival, Nyúl Etelkával, Bakos Ilonkával indultunk mindig az iskolába, bevárva egymást.

A Népboltba – Budai bolt néven is közismert volt – és a Váczi néni üzletében vásároltunk. Amikor elfogyott a pénzünk, hitelt is kaptunk, mint annyian mások a faluban. Szegény világ volt akkoron, édesapánk fizetéséből szűkösen jöttünk ki. Ha nem lett volna ez a bolti hitelrendszer, bizony éhkoppon maradtunk volna.

Rácz néni, a Bogáts lányok nagymamája igazi angyal volt, mert a sulí után rendszeresen megvendégtelt bennünket finom zsíros deszkával és lekváros kenyérral. Bozóki néni könyvtárából tucat számra hoztuk ki a könyveket. Imádtam olvasni. Bozóki néni mindig érdekes olvasmányokat ajánlott nekem, én meg faltam a könyveket.

Édesanyám a Csertő nénihez járt fodrászkodni, mint sokan mások a felső faluban. Gyakran jöttek össze, én meg a lányukkal, Mártival. Babáztunk, bújócskáztunk, fogócskáztunk. A Bogáts gyerekekkel, Mariannal és Grétivel miután szomszédaink voltak, sülve-főve együtt voltunk, még a mai napig is él a kapcsolatunk.

1956-ra homályosan emlékszem. Hazaküldtek az iskolából. Apu is hazajött a munkahelyéről, és ijedten mondta, hogy kitört a forradalom. Arra emlékszem, hogy féltünk, és azt sem nagyon tudtuk, hogy mi történik. Minden zavaros volt. Este sötétben léteztünk, nem volt szabad villanyt gyűjtani. Szaladgálásokat hallottunk az utcáról. Apu szerint a kommunistákat keresték. Ő is eldugta a pártkönyvét, nehogy megtalálják. Az a hír járta, hogy jó párat már begyűjtöttek.

A Gyufagyár 1959-ben megszűnt, dolgozóit, köztük édesapámat ugyan elbocsátották, de rögtön munka-lehetőséget ajánlottak fel a Konzerv-gyárban és a Parkettában, senki sem került utcára, választhattak,

Családi fotó 1968 körül, szüleim, bátyám, sógornőm és én

kinek melyik munkahely volt a szimpatikusabb. Apukám a Konzervgyárat választotta, s egészen nyugdíjas koráig ott dolgozott.

Két bátyám Tibor és Jenő már nincsenek közöttünk.

Ma is szívesen járok a Kolozsvári utcába, ahol természetesen már semmi sem a régi, de a szép emlékek mindig velem vannak.

Kereskedőnek lenni egy életen át

Balla Csaba története

Egy meleg augusztusi napon találkoztam Balla Csabával, akivel egy Kecskemét főterén lévő kávéházba tértem be, hogy beszéljessünk egyet kicsit a Rendőrfaluról, a múltról és a kereskedelemről. Csaba rendkívül kedves, megnyerő és finom modorú úr, aki le se tagadhatná, hogy az igazi kereskedői generációhoz tartozik, akiknek még valóban megtanították a szakmát, és akik még tudják ennek a szakmának az íratlan szabályait is.

Balla Csaba Tiszakécskén született 1947-ben, és innen jöttek át szüleivel, valamint testvéreivel, Géza nevű bátyjával, Klára nővérével és Aranka húgával Kecskemét Rendőrfalu városrészbe 1956-ban. A Bakonyi Antal utcában, az úgynevezett Kaspy házak egyikében éltek. Édesapja, Balla Géza malmok ciánozásával, rágcsálóirtással foglalkozott. Édesanyja, Csikós Erzsébet háztartásbeliként nevelte négy gyermekét.

A Halasi úti Általános Iskolába járt, ahol nagyon jó tanuló volt. Túri Zolival járt egy osztályba. Igencsak szegény család volt az övék. Nyolcadik osztályos volt, amikor az Egyetértés Tsz. elnöke, Tóth Béla bácsi munkát adott neki a borsófejtő gépnél. Este 6 órától reggel 6 óráig dolgozhatott 3 héten keresztül úgy, hogy rendszeren járt iskolába reggel 8 órától. Tóth Béla bácsi emberi nagyságát jellemzi, hogy a 3 heti munka végén annyi pénzt számfejtetett neki, mint a felnőtteknek. Csaba sírva fakadt az örömtől. Gyönyörű kék öltönyt és csatos cipőt vett a pénzeszkéből.

Az általános iskolai tanulmányai után felvették volna a Szegedi Építőipari Technikumba, csak sajnos nem kapott kollégiumi elhelyezést, és így oda nem tudott menni. Szülői nyomásra a Katona József Gimnáziumba nyert felvételt. Mindeközben komolyan futballozott (csapatai: Rendőrfalu, Egyetértés, Fémmunkás, KTE, Volán), ezért bő fél év után

otthagyta a gimnáziumot. Sima kereskedelmi szakiskolába ment át, és eladó szakmunkásként végzett Kecskeméten 1965-ben. Szakmáját már tanulóként nagyon megszerette a Gáspár András utcai tanboltban. Utána munka mellett levelezően leérettségizett, később pedig a kereskedelmi főiskolát is elvégezte szintén levelező tagozaton.

Első munkahelye 1965-től a mai Barátok temploma melletti romkert helyén lévő Kossuth téri Csemege lett, ahol Bárány Bálint bácsi egyengette útját, rávezette a szakma szeretetére, alázatára és valódi gyakorlati fortélyaira. Bárány bácsi nagyszerű boltvezető, kereskedő volt emberileg is. Sajátos módszerrel tanította be ifjú kollégáit. Munka után kiültette őket a Kossuth szobor melletti padra, és ott mondogatta nekik hosszasan a motivációs „misét”, az intelmeket atyáskodóan.

A Kéttemplom közti, Kossuth téri csemege élelmiszerüzlet a '80-as években

Két évig eladó volt a csemegeosztályon, majd 1969-től 22 évesen boltvezető lett. 23 ember tartozott a teljes dolgozói létszámhoz ekkor. Csodálatos kollégákkal dolgozott együtt. Gyakorlatilag a városközpont teljes átalakulását panorámából látta az évek során.

1974-ben költözött át a Csemegebolt a Kéttemplom köz sarok részére, mert a régi helyet lebontották, és a helyén tárták fel a most is látható romkertet. A Csemegebolt a Kiskerhez, (Bács-Kiskun Megyei Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat) majd a Konzumhoz tartozott,

az igazgatója a költözéskor Besenyi István volt. Az új helyet a Református Egyháztól bérelte a vállalat. A megegyezés alapján az egyház rendbe hozta a helyiséget. A szép évek után még szebb évek következtek. Folyamatos árubőséget tudott prezentálni, az akkoriban nehezen kapható déligyümölcsöt (mandarin, narancs, banán, füge, datolya stb.) gyakorlatilag mindig lehetett náluk kapni. A Délker központjával kitűnő kapcsolatot ápolt a korábbi futballozás (pl. a Volánban) révén kiépített barátságok miatt. A fenti okok miatt előfordult, hogy nagyobb ünnepek előtt a vásárlók sorának vége az akkori Centrum Áruház bejáratánál volt

(ma a KTV melletti sarok rész). Kitűnő piacot épített ki a boltnak. A rendszerváltás környékén elsőként Balla Csaba kezdte el az utcai zöldség-gyümölcs árusítást a városközpontban létesített standokon. Először közvetlen a Kossuth téri bolt előtt, később az Aranyhomok szálloda mögött is.

1990-től átvette a Kossuth téri Csemegebolt működtetésének jogát, és mint vállalkozó működ-tette tovább. Nagy szerencse érte az átvételnél, mert a teljes berendezést a vállalat átadta Csabának, ezzel is megköszönve a több évtizedes kiváló munkáját. A Református Egyház pedig ugyanúgy bérleménybe kiadta neki az üzlethelyiséget. Ugyancsak ez idő tájt vezették be az étkezési jegyeket, amelyeket a különféle munkáltatók adhattak dolgozóiknak. A cégek a Kossuth téri bolttól – ami a helyi központi elosztója lett a cafetéria jegyeknek – vásárolhatták fel a jegyeket a dolgozók részére, ami nagyságrendileg havi 8 millió forintot jelentett a boltnak. 5 év eltelte után Csaba a továbblépésen gondolkodott a magas bérleti díj miatt, mivel saját tőkével nem rendelkezett. Így 1995-ben a Kossuth téri élelmiszerüzletet felszámolva a Vacsiközi ABC-t nyitotta meg, amely teljesen az övé volt. Ezt a saját üzletet és a belvárosi zöldséges-gyümölcs standokat egészen 2010-ig működtette, amikor is egy szívműtétet követően abba kellett hagynia az embert próbáló munkát.

Háttérben a romkert helyén lévő Kossuth téri élelmiszerbolt a '60-as években

*Balla Csaba a Kéttemplom
közi Kossuth téri csemege
élelmiszerüzlet vezetőjeként*

A Rendőrfaluból nősülése után, 1973-ban került el, de szülei itt éltek a fentebb említett Bakonyi Antal utcában egészen a 2000-es évek elején bekövetkezett halálukig. Felsége, Balla Csabáné Kecskés Edit, aki szintén szakmabeli volt, a Domus Áruháznak volt az igazgatónője. Két lányuk született, Balla Henrietta, aki tanárnőként, a másik lánya, Balla Anita pedig jogászként dolgozik. Csaba a mai napig benne van a KTE öregfiúk focicsapatában.

Balla Csaba az interjúkészítés után 2018 augusztusában

Balatonné Kusák Panni: Ahogy én emlékszem

A faluban mindenki ismerte őket. Ha azt mondom, Kusákék, azonnal a nagydarab, melegszívű, tekintélyt teremtő festő nénire gondolunk, és a szép Kusák lányokra. Abban az időben nem volt olyan ház, amelyet a Kusák néni keze meg nem színesített volna. Nem hengerrel ám, hanem ennél sokkal régibb módszerrel, a girlanddal, ami egy asztallap méretű, rajzlap vastagságú sablon volt, többnyire rózsza mintákkal. Miután könnyen szakadtak a sablonok, azokat többször megvarrta, vagy ha már nem volt más, újat vett. Sablon mintái elég változatosak voltak, amelyeket először a WC falán próbált ki. A 120 kilogrammos Kusák néni asztalra állva, kefével vitte fel a színeket, és kivirágzott keze alatt a szoba. Mindig hosszú nyelű pamacsot használt. Később, amikor módszere elavult, hengerre váltott. Nálunk is ő festett, elfogadható áron, szép, pontos munkát végezve. Mindig elérhető volt, hiszen az utcánk végén lakott.

Szüleim 1931-ben házasodtak, – mondja a legkisebb lány, Panni, – édesanyám festőként, apu maszek kőművesként dolgozott.

Sorra jöttek a gyerekek, Anti, Ferkó, Pintyő, Putyó, Pöre, Panni, Pista.

A Kusák lányok

Az utcánkban, sőt az egész faluban mindenki hallotta, tudta amikor Kusák néni behívta gyermekeit: Pintyő, Putyó, Pöre, Panni, Pista gyertek vacsorázni! – szólta az alliteráló estharang. Majd, amikor anyu nővére meghalt, az unokabátyám is hozzánk költözött, így tízen lettünk. Ennyi éhes szájat etetni nem volt könnyű. Többször voltunk reggeli vagy vacsora nélkül. Meg kell jegyezmem, hogy a faluban a nagycsaládosoknál

nem volt ritka az ilyen éhkopp. Édesapám gyakran kapott munkát pékségekben mindenfelé a városban. A faluban a Petneháziéknál, a Horváth péknél a Joó Mária utcában dolgozott. Valójában három pékség volt a szülőfalumban. A harmadik, azt hiszem, a Kállai boltos volt. Úgy emlékszem, ott is sütöttek kenyeret. Amikor apám a pékségben dolgozott, gyakran kapott ajándék veknit, amit egy este alatt befaltunk.

Kusák néni az unokákkal

1942-ben igényeltük és kaptuk meg az ONCSA-telep 3. számú masszív téglaházát, amit a város sokgyermekes családoknak és özvegyeknek utalt ki általában. Két szobából, spájzból és nem kiépített fürdőszobából állt. Abban az időben nem utcánként volt az elnevezés, hanem lakásonként: ONCSA-telep 1. szám az egyes Tóthék, 2. szám alatt a kettes Tóthék, 4. szám alatt a Burjánék, 5. alatt a Pásztorék, 6. alatt a hatos Tóthék, a 7. számnál a Kissék, 8. alatt a nyolcas Tóthék, 9. alatt az Ágiék, 10. alatt a sokgyerekes Juhászék, voltak vagy 16-an, de ott voltak a 22-es Juhászék a 22. szám alatt. A falu így különböztette meg őket.

Sokan voltunk és szegények, a szüleim a spájzot átalakították hálószobává. Mi lábtól fejjig aludtunk, mindig ketten egy ágyban, egyik a lábánál, másik a fejnél. A kisebbek hárman háltak egy ágyban, mert ennyire futotta. Strózsákon aludtunk, mint mindenki a faluban. Édesanyám valódi anyatigris volt, mindenkitől megvédett bennünket.

A háború alatt Sutusfaluba egy öreg szőlősgazdához települtünk ki. Az ágyú hangja alig ért oda. Miután az ONCSA házunkat bombatalálat érte, nagy lyuk keletkezett a mennyezeten, és a szoba közepén egy bomba virított, nem tudtunk rögtön visszaköltözni. Hosszas tanácskozás után a férfiak kivitték, és a kutunkba eresztették le a bombát. Így 1945 szeptemberében visszaköltözhattünk. Majd jóval később a szakemberek eltávolították a bombát.

Minekutána a faluban harcok folytak, ezért nem volt semmilyen oktatás. A háború befejeztével felszaporodott a tanulni kívánó gyermekek száma. Mindenki be akarta pótolni, amit elmulasztott.

A Szabadkai utca 8. szám alatt volt egy pékség, amely a háború alatt megszűnt. A zsúfolt iskola egy része két évre ide költözött. A kétlépcsős kocsmába is osztályokat helyeztek el. A szükség törvényt bont. A pékség helyén felállított iskolát ugróiskolának hívták. Ide olyan gyerekek jártak, akik egy év alatt két évet végezhettek el. Az első két évet és a harmadik negyedik évet egy- egy év alatt, és bizonyítványt is kaptak róla. Ilyen iskolába járt Erzsi nővérem.

Én az alsós két évemet a Matkói úton a Vécsey féle iskolában végeztem el. A felső tagozatot a Halasi úton folytattam, ahol Perjési Pál, Tóth Géza és Juhász Albinné voltak a tanárim. Rózsa néni nagyon kedvelt engem. Arra emlékszem, hogy Tóth Géza bácsi mindig a síneken sétált be a városba. Miért gondolta, hogy a síneken járni biztonságosabb, nem tudom. Egy osztályba jártam a Perjési fiával, a Gézával. Nagyon eleven fiú volt, az apjának gyakran kellett fegyelmeznie. Visszatérő volt az iskolai fenytés abban az időben: a körmös, a púpos barack, a fülhúzás, sőt a méterrudat is használták a hátunkon.

Az általános iskola befejezése után a közgazdasági technikumba kerültem, majd onnan átiratkoztam a Németh László Gimnáziumba, ahol egyszer eltörtem a lábam, amelyet be kellett gipszelni. Amikor a lépcsőn föl akartam menni az órákra, mindig két fiú osztálytársam vitt fel „golya viszi a fiát” ülésben, hogy segítsenek nekem. Ezt a két fiút, miután jó tanuló voltam, sokáig korrepetáltam.

A gimnázium után a Finommechanikához kerültem csoportvezetőnek, majd hamarosan művezető lettem, onnan is mentem nyugdíjba.

1956-ban a forradalom idején Pörével, a nővéremmel bementünk a városba, mert mindent látni akartunk. Lementünk a kinyílt börtönbe, ahol a rabok sakkoztak. Láttuk, hogy a párházzról leverték a csillagot. A pályaudvari könyvesbódé lángokban állt, de azért elhoztunk néhány könyvet.

Megdöbbsenten figyeltük, hogy a gellert kapott golyó hogyan ölte meg a 11-es Tóthék fiát, a Bélát. Amikor egy orosz tank felénk irányította az ágyúcsövét, megijedtünk és hazarohantunk. 1956 karácsonyán még mindig részleges kijárási tilalom volt, de mi éjfél misére kívántunk menni. Összebarátkoztunk az orosz katonákkal, akik ránk terítették a zubbonyukat, így belopakodhattunk a misére.

Kusák Panni férjével, Balaton Lászlóval

1960-ban férjhez mentem Balaton Lászlóhoz. Majd vettünk egy telket a faluban a Lőcsei utca és a Zentai utca sarkán, arra házat építettünk. A 60-as évek elején hepehupás, kátyús volt az utcánk, sajnos még most is az, ráadásul a páros oldal telis-tele volt mély gödrökkel. A férjem hozott teherautónyi földdel valahogy kiegyenlítettük az utcát. Amikor az alapokat ástuk, olyan mélyedés volt, hogy nem láttam ki belőle.

1961-ben megszületett Edit lányom, aki 30 éve a Szabadkai utcai óvodában óvónő és fejlesztő pedagógus. Keze alól sok falusi gyerek került ki.

Juhász Albinné osztályfőnököm volt a felső tagozatban, akit nagyon szerettem. Az 50 éves osztálytalálkozónkon megkért arra, hogy segítsek ápolni őt. Úgy hozta a sors, hogy élete utolsó 9 évében én vigyáztam rá, amíg végül 89 éves korában végelgyengülésben elment. Napi négy órában felügyeltem rá. Miután a nővérem hirtelen meghalt, a másik négy órában a beteg sógoromat ápoltam.

A férjem 1996-ban elhunyt. Már mindegyik testvérem is elment többnyire érrendszeri betegségben, apám 68-ban, anyám 73-ban, a többiek sorra utána fiatalon haltak meg. Sajnos egyedül maradtam. Két unokám van. A lányoméék és a két unokám, akik körülöttem vannak, boldogságot adnak nekem.

Kusák nagyszülők

Kusák néni

Kusák Panni babakocsiban

Osztálytalálkozó Juhász Albinnével

A Bozóki család

Interjú Bozóki Jánossal és családjával

1944-ben születtem, pont akkor, amikor az édesapámat kivezényelték a frontra, és csak 1948 augusztusában jött vissza a fogságából. A Donkanyarban kerékpáros felderítőként szolgált. Elég veszélyes terepen, akna után kutattak, a sereg előtt tekertek. Mostoha körülmények között, mert oda már nem, vagy alig ért el a hadtáp. Gyakran elfogyott a vizük, döglött ló vájatóban összegyűlt esővizet ittak, mert nem volt más. Fagyott krumplit kapartak ki, sokszor csak az jutott reggelire. Édesapám a Hadifoglyok Egyesületétől tíz évvel ezelőtt kapott egy emlékművet a háborút túlélők tiszteletére.

Apu munkakönyvének tanúsága szerint 1941-től a Gyufagyárban dolgozott, mint gyári munkás, innen ment ki a frontra.

The image shows an open Hungarian labor book (munkakönyv) with handwritten entries. The left page contains personal data under the heading 'Személyi adatok:'. The right page contains a table for employment records under the heading 'E munkakönyv kiállítását előzi munkahelyek:'. The table has three columns: 'Eztől évig', 'Munkaadó', and 'A bejegyzés alapján megadott okok'. The entries in the table are: '1941-1950' in the first column, 'gyufagyári munkahely' in the second column, and the third column is empty. Below the table, there is a note: '* Ha a bejegyzés a munkavállaló bemondása alapján történt.' The left page also has handwritten entries for 'A munkakönyv tulajdonosának neve: Bozóki János', 'születési év: 1944', 'születési hely: Keszlemét', 'anya neve: Szavagó Mária', and 'Szem. rcz. I 181 207 0489'. At the bottom of the left page, it says 'Előző munkahelyet kapott: 1941 ében gyufagyári munkahely' and 'Jegyzékben van: Keszlemét, helyi iparhatóság'.

Édesanyám a Kristoforiéknál volt háztartásvezető és mindenek. Amikor apámat elvitték, anyám Matkóra költözött, a kitelepítést Fülöpházán, nagyszüleim házában, rokonoknál éltük át, ahol volt tehén, tej, így nem szűkölködtünk.

Amikor édesapám hazajött a frontról, visszament a Gyufagyárba havi 300 forintért kazánfűtőnek. Elsőként kaptunk a Gyufagyártól egy nagyszobás szolgálati lakást, amit később fürdőszobával bővítettünk, és volt hozzá egy nyári konyhánk. A gyufagyári lakásunkhoz hatalmas kert is tartozott, ahol évente két disznót hizlaltunk. Nyulat és galambot is tenyésztettünk. Jól éltünk, mindig volt hús az asztalon.

Sorra jöttek a testvéreim. Etelka 1949-ben, Jóska 1951-ben, Laci 1952-ben, Margit 1958-ban. Amikor a gyufagyárat lebontották,

Kristofori édesapámat is ki akarta vinni Bagdadba, de mivel egy éves volt a legkisebb lánya, nem akarta egyedül hagyni a feleségét. A gyufagyár bezárásával édesapám a Parkettagyárba került át fűtőnek. Eta húgom is oda ment dolgozni.

Az alsó négy osztályt a városban, az új kollégiumban végeztem, utána visszajöttem. Egy évet a Vécseynél jártam, majd a felső tagozatot a Halasi úton fejeztem be. Osztályfőnökünk Juhász Albinné Rózsa néni volt. Probojáczné Túri Éva osztálytársam volt.

Osztálytalálkozón

Perjési Pál igazgató úrral kapcsolatban vannak furcsa emlékeim. Feleltetett: Ha két fillérből elveszel egyet, hány fillér marad? Azt feleltem, egy! Pontosíts! De én nem tudtam, mire gondolt. A pajeszomat húzta fájdalmasan felfelé. Mire rávezetett, hogy egy fillért kellett volna mondanom. Kicsit durvának tűnik ez most, de kellett, mert így lettünk emberek.

Miként emlékszem 56-ról? 12 éves voltam, tehát sok mindenre. A kertünkből figyeltük, hogy a cigányvárost repülőről bombázták nagy stuka gépekkel, csak úgy ropogtak, villogtak a golyók. Egyik nap nagyon erős láncsörgésre figyeltünk fel. Valaki elkiabálta magát, jönnek az oroszok! Rohantunk a Gazdasági Malomhoz, figyeltük, hogy a Külső-Szegedi úton az orosz tankok, hirtelen csikorogva megfordulnak a későbbi Leninváros felé. Csak úgy szikrázott a lánctalpuk!

A Picsó ott folyt el előttünk, igazi játszóterünk volt. 1956-ban a Repülőtérről katonák szöktek árkában bújva, ruhájukat eldobálva menekültek, könyörögtek, adjunk valami civil ruhát nekik, és mi adtunk.

Jegyrendszer volt, sorban álltunk a Váczi boltosnál, mert késett, vagy meg sem érkezett a kenyér. Mindig engem állítottak oda várakozni. A hatósági húsboltnál is én voltam az, aki tartotta a sort. Nálunk mindig volt hús, a szomszéd Farkas néni gyakran jött át anyámhoz azzal a kéréssel, hogy Etuska néni adjon már egy kis kolbászt, szalonnát. És adott, tudott adni.

1956-ban az újjáalakult hadsereg ott gyakorlatozott az utcánkban és az állomáson. A Picsóba kúsztak, az állomást elfoglalták. Mi, gyerekek, tátott szájjal figyeltük.

A falunak egyetlen „állóvize” volt, a Báger bányató. Ott ólálkodtunk, és a korombeliek engem mindig beelökdöstek a mély vízbe. Akkor nem is gondoltam arra, hogy milyen nagy baj lehetett volna belőle, de én mindig valahogyan kiúsztam. A festékes dobozokat kilyukasztottuk, karbidot raktunk bele, kicsit megnyálaztuk, hogy nedves legyen. Jó nagyot durrant. Aztán gombfociztunk, szóval ilyenekkel játszottunk.

Békítő bíró hírében álltam, ha valakik civakodtak. Én csitítgattam őket. Egyszer Helvéciára mentünk bulizni a Jaksiékkal vonattal, és visszafelé gyalogolni kellett, mert lekéstük az utolsó járatot. Folyton fegyelmeznem kellett a srácokat, hogy maradjanak csöndben, ne verjék föl a helybelieket.

A Matkói úti iskola mellett, a Gémeséknél volt egy nagy gyöp, ez lett labdarúgásaink színtere. Egyszer megállt ott Tóth Béla bá', figyelt minket.

– Nem akartok komolyabban focizni? – fordult felénk. A téren focizókat mind elvitte az Egyetértésbe. Mindez kedden történt, s vasárnap már a Tiszakécske ellen játszottunk, és 5:1-re győztünk. Nem volt olyan nap, hogy ne fociztunk volna. Bekerültünk a megyei első osztályba. Tóth Bélával is játszottam egy csapatban. Ő volt a center, én futottam utána, mint a Zoro és a Huru. Később Béla bá' abbahagyta, Jaksi vette át a center szerepét.

Fenyvesi Karcsi bácsi volt az edzőnk. Az Egyetértés Tsz-nek, amely patronálta a csapatot, volt Balatonbogláron edzőtábora. Egyszer az eső kimosta a lakósátrakat, és a kocsmában kaptunk ideiglenes szállást. Akkor azt mondta a Karcsi bá', kár, hogy nem sikerültem nagyobbra, ügyességem folytán már nagy csapatokban is játszhatnék. Esztergályos lettem, a Szerszámgépipari Műveknél kezdtem. 1970-ben elvettem Hegedüs Máriát, azóta is vele élek. Elköltöztünk a faluból, most a

Széchenyivárosban lakunk. Egy fiunk és egy lányunk született, és két unokánk van. Feleséggel aktív nyugdíjasként tevékenykedünk, sokféle szervezetbe, klubba járunk.

Bozóki Margit mesélte:

„Az alsó 4 osztályt a Matkói úton a Vécseynél kezdtük, majd felső tagozatban átkerültünk a Halasi útra, mint mindenki abban az időben. Kuna Miklós, Perjésiné, Tápai, Ili néni voltak a tanáraink. Mindig melegítőben meg svájci sapkában jártam iskolába. Egyszer csak úgy a Borbély Zoli, a Seriff elővette a szalonnáját, hagymáját az órán és elkezdett falatozni. Kuna tanár úr meglepődött:

- Mit csinálsz édes fiam? – kérdezte.
- Hát mit csinálnék, öszök!
- Pakolj el azonnal! – parancsolta a tanár úr.
- Nem én, éhes vagyok! – Erre a Kuna megpofozta a Zolit.
- Engem ugyan ne merjen pofozni, mikor éhes vagyok! – Fogta magát, és az ablakon keresztül kiugrott az osztályból.

Mindig a téglagyári házaknál, a sekélyebb, befagyott bányatavon korcsolyáztunk Kökény Jutka barátnőmmel. Gyakran beszakadt alattunk a jég, csuromvizesek lettünk. Úgy vittek haza megfagyottan, mert hát nem bírtuk kivárni, hogy vastagabb legyen az a jég.

Zsándárpándúrt is játszottunk, ami abból állt, hogy mindenhova becsöngettünk, és utána elszaladtunk. Lestük, hogyan jönnek ki a házból nagy csodálkozva, hogy nincs ott senki. Mindig óriási nagy karéj zsíros kenyérral szaladgáltunk, ami kétszer akkora volt, mint a kezünk. Sokszor betyároztunk, ami azt jelentette, hogy a Gabonatárolónál beleugrottunk a takarmányhegyekbe, csúsztunk lefele, akár bele is fulladhattunk volna.

Egészségügyi szakközép után gyors- és gépírást tanultam, mert nem akartam az egészségügyben dolgozni. Az IGV-nél helyezkedtem el, utána a DUTÉP-nél voltam titkárnő. A Petőfi Népenél is dolgoztam. Első házasságomból van egy 39 éves fiam, a második kapcsolatomból a kislányom nyolcadikos.

Eta a nyolc osztály után nem tanult tovább, férjhez ment, de nem sikerült a házassága. Gyakran volt rosszul, kiderült, hogy egyik veséje se dolgozott. Dialízisre járt 5 éven keresztül. Később jelentkezett a veseátültetésre, és már nem kerülhetett rá a sor. Műtötték, a kanült rosszul rakták

a karjába, vérmérgezést kapott. 5 hét alatt elvitte szegényt. 63 éves volt. A Kolozsvári utcában, a daráló mellett laktak már akkor az édesanyámmal együtt. A mama rá egy évre hunyt el Neki nem mondtuk meg sohase Eta halálát, hiszen négy agyvérzésen volt már túl akkor. 93 évesen ment el úgy, hogy nem is tudta, hogy a lánya már nincs közöttünk. Édesapám 91 évesen halt meg. Mind a kettő a faluból távozott.

1993-ban az 50. éves házassági évfordulón

Jóska esztergályos lett. Megnősült, egy fia és egy lánya van, meg 3 fiú unokája. Egyszer Ausztriában voltak kinn. Margit vezetett, és szemben jött velük egy alvó sofőr. Karamboloztak, a gerince sérült. Leszázalékolt nyugdíjasként él feleségével együtt.

Laci is esztergályos lett. Megnősült, egy fiuk van. Sokat bazározott, és rábeszélte apámékat, hogy megveszi és felújítja a gyufagyári lakásunkat. Remekül fel is újította. A szüleimnek meg vett a Leninvárosban egy másfélszobás lakást. Édesapámék azonban nem érezték jól magukat a leninvárosi lakásban. Bár édesapám a nyugdíja mellett dolgozott, hiányzott neki a kert. A Kolozsvári utcában élt egy Déri József nevű férfifodrász, akinek a felesége remekül varrt. A házuk külső portája megüresedett. Apuék megvették. Laci testvérem felújította. Amikor a Déri bácsiék is kihaltak, megvette a ház másik felét, ahová Eta költözött. Összetartó, családcentrikus testvérek vagyunk, segítjük egymást, ápoljuk a kapcsolatokat.”

Neszt Ottóné, Emi néni

Emi néni, mert mindenki csak így hívja, sajnos nem tanított engem, de négy testvéremet igen. Mindenkihez közvetlen, segítőkész volt. Ahogy visszaidézem, a szünetekben csoportokba verődve beszélgetett diákjaival. Mindig érdekelte a körülötte levők sorsa, én is gyakran csatlakoztam a rajta csüngő gyerekcsapathoz. A tanulók rajongtak érte. Miután kirándulásokon és más eseményeken rendszeresen összefutottunk vele és a férjével, úgy éreztem, hogy már régóta ismerem. Nem beszélve arról, hogy abban az időben a tanítók gyakran családlátogatás keretében látogattak bennünket, és bizony többször megfordultak nálunk. Úgy maradt meg az emlékeimben, mint egy kedves régi ismerős, aki sok mindent tud rólam.

Neszt Ottóné Karácsony Sándor díjas, gyémánt diplomás tanító, címzetes gyakorlati szakvezető így mesélt életéről:

„A budapesti tanítóképző elvégzése után Gombatete pusztán tanítottam két évet. Majd megismerkedtem a férjemmel, Neszt Ottóval, összeházasodtunk és Kecskemétre költöztem, ahol a rendőrfalusi iskolában találtam állást.

Emi néni a diákjai körében

Amikor ide kerültem, még három tanterem volt, ezért a felső tagozat egy része a Matkói úti iskolába járt. Az ötödikesek vagy a nyolcadikosok költöztek át. A Halasi úton tartózkodó tanárok rohantak át a szünetekben tanítani a Matkói útra. 1957 szeptemberében még mi voltunk a Halasi úton hárman, Bereczkyné Vera néni, Tornyainé Lilla néni, meg én az alsó tagozatosokkal. A negyedik tanterem 1958 nyarára lehetett kész. Az utca felől volt a bejárat ezt megelőzően, az átalakítással már az udvar felől léphettünk be az iskolába. Megnyújtották az amúgy nagyon kicsi tanárit, és egy negyedik tantermet húztak fel az utcafrontra. Ezzel a bővítéssel a felső tagozat visszakerült a Halasi útra. Még két alsós osztály kapott itt helyet. Amikor visszajött Tóth Gézáné, ő kapta meg az első osztályt. Valami csodálatosan tanított, az órákra egész éjszaka készült még 60 évesen is. Olyan eszközöket fejlesztetett ki, amelyek 20-25 év múlva jelentek meg az oktatási piacon. Maga szerkesztette, maga által összeállított ábráival jóval megelőzte a korát. A betűkhöz fantasztikus képeket illusztrált. A Halasi úton Margit néni mellett én kaptam meg a második osztályt. A téglagyárnál négy alsó osztály indult, mind a kistanteremben és mind a felső nagytanteremben.

Akkor mentek nyugdíjba a nagy öregek. A Zentai utcai óvodában éppen Vécsei tanár úr nyugdíjas búcsúztatása zajlott, amikor odaérkeztem. Perjési Pál egy évvel előtte jött át a Kiskőrösi útról, és ő lett az első igazgató. Tudni kell, hogy Tóth Géza bácsi sosem lett igazgató, őt igazgatótanító munkakörben foglalkoztatták. A Halasi úti iskolával együtt még négy Klebersberg iskola volt a környéken, amelynek irányítása, igazgatása alánk tartozott. A Kiskőrösi úti iskola volt az egyik, amely Perjési távozásával hamarosan megszűnt. Láng Béla Szelei falui iskolájában, amelyet úgy kb. 15 éve bontottak le, Hordós Károlyné tanított utoljára. A Törökfői iskola Gouth Iván tanár úrral, aki télen térdig érő hóban kerekedett ki minden nap. Ili néni is tanított itt, gyalog járt ki a 9 km-re levő iskolához. Sajnos ez is eltűnt a tanyasi iskolák süllyesztő medrében. A Matkói úti iskola egy ideig Nagy Lászlóné Erzsike

Emi néni Jakabbal

néni, aki remekül bánt a gyengébb gyerekekkel, vezetésével a felzárkóztató osztályként működött. Végül bezárták azt is. Ezek az iskolák 1925-30 között Klebelsberg Kunó tervei alapján épültek, és mindegyiket híres tanítói dinasztia irányított, mint Tóth, Perjési, Láng és Vécsey.

Vaskályhával fűtöttünk, rossz minőségű szenet kaptunk, de tűzifát begyűjtáshoz semmit. A gyerekek hoztak felaprítva fát, amelyet a szekrény aljába raktunk, hogy megszáradjon. Mi délutánosok voltunk, addigra mindig kialudt a reggeli tűz. Újból be kellett gyűjtani. Később jött be a tobozgyűjtés, ami jócskán megkönnyítette a dolgunkat.

Iskolánkban minden hétfőn volt délutáni mesefilm vetítés, gyerekeknek akkor 50 fillér volt a belépődíj. A felnőttek az esti filmeket 1.70-ért nézhették meg. A tanárok voltak a jegyszedők. A befolyt összeg egy része az iskoláé maradt, a többit a Moziüzemi Vállalatnak fizettük. Ebből gyűlt össze az iskolai alap, meg abból, hogy a gyerekek műsort készítettek. Minden osztály évente egy-egy előadással állt elő, amire a falu apraja-nagyja kíváncsi volt. A szülők süteményt sütöttek, amelyek eladási árából szaporodott a bevételünk. Minden egyes osztálynak a magyartanárával, osztályfőnökével együtt egy másfél órás műsort kellett megrendeznie. Kuna tanár úrnak volt a diákszínjátszásról egy elég vaskos, értékes gyűjteménye, és ebből válogattunk darabokat. Hulladék- és vasgyűjtést is szerveztünk. Mindent megragadtunk, hogy gyarapítsuk az osztálykasszát. Kuna Miklós mélységesen a faluhoz nőtt, sokat tett a gyerekekért, fáradhatatlanul korrepetált, ha kellett késő estig. Számos tanuló neki köszönheti azt, hogy továbbjutott.

Ahogy felépült a Tsz falu, egyre több gyerek került az osztályokba, már négy alsó tagozat lett a Halasi úton. Jöttek, mentek az új tanítók. Majd kialakult egy nagyon stabil, jól működő tantestület. Tóthék szolgálati lakása egy plusz tanteremmé és egy napközivé alakult át. Ebben a tanteremben a gyógypedagógiai vagy kisegítő osztályt helyezték el.

Minden május 25-én, a „Madarak és fák napján” kimentünk kisvonnattal a Fehértói erdőbe. A szülők hozták a bográcsot, amelyben paprikás krumplit főztek általában. Volt ott lekváros lángos evés, zsákban futás, talicskázás, sok-sok játék. A napközibe melegítőkonyhához szükséges felszereléseket építettek be, az ebédet az óvodából hozták át. Kovácsné Terike és Vasadiné Marika rendszeres kisegítők voltak a napköziben. Mindig számíthattunk rájuk. Szombat délutánonként rengeteg palacsintát sütöttünk itt. A gyerekek hozták a hozzávalót.

Egy kirándulás a sok közül

A 60-as években a ceruzáról rátértünk a töltőtoll használatára. Volt egy Jakab nevű diák, aki otthon felejtette a töltőtollát és beküldték hozzám, mert nálam mindig volt tartalék. Azóta ez a kisgyerek annak ellenére, hogy nem tanítottam, minden szünetben átkarolt, és velem sétált hálája jeléül.

Perjési igazgatónk nagyon melegszívű, gyerekcentrikus ember volt, amit a szigorúságával nagyon jól palástolt. Mindent a gyerekek szemüvegén keresztül nézett. Ha az jó volt a tanulónak, akkor azt megcsináltuk. Nagyra becsültem őt, sokat tanultam és kaptam tőle. Pali bácsinál lényeges volt, hogy a gyerekei világlátottak legyenek, hogy szélesebben lássanak. Ezért több alkalommal kirándultunk Veszprémbe, Csesznek várához, a Balatonra, Almádiba, Tihanyba. Volt olyan tanuló, aki teljesen ingyen jöhetett, volt, akinek az út felét kellett kifizetnie, attól függően, hogy milyen volt az anyagi helyzete. Számos olyan gyereket vittünk magunkkal, akik először hagyták el a falut. Furcsa történetekkel szembesültünk: volt két ikerlány, akik nem mertek fölmászni a hegyre, mert azt hitték, hogy a hegy mögött, nincs semmi. Elállt a lélegzetük, amikor megpillantották, milyen mesés szép látvány nyílt a hegy tetejéről. Volt, aki a Balatonon csodálkozott el hasonlóképpen. Hiába gyúrtam ki nekik

ugrógödörben levő homokból a domborzati térképet, nem tudták elképzelni, nem lehetett a méreteket érzékeltetni velük.

A város egyik legjobb kisiskolája voltunk. Ha magas rangú látogatók jöttek a tanácsházára, mi voltunk az a kisiskola, ahol körbevezethették őket.

Kirándulás

1957-től 1976-ig, közel 20 évig voltam a Halasi úton. Délutánonként tanítottam még szombaton is. Heti váltásban dolgoztunk, a felsősök délelőtt, az alsósok délután, miután kevesebb óraszámmal bírtak. Egy órakor kezdtünk. Amikor télen sötétebb lett, a messzebb lakó gyerekeket mindig hamarabb hazaküldtük. Az egyik kislányt korán el kellett engedni, mert nagy köd volt. Valahol a Szélmalom csárdán túl laktak. Eltévedt a sűrű ködben, Városföldön kötött ki. Szerencsére egy autós észrevette és hazavitte. Egy másik tanulónk Fehértóról járt be kisvonattal. A mozdonyvezető mindig megállt az iskola előtt és leengedte a gyereket.

Padokon tornáztunk, nyújtógyakorlatokat végeztünk, meg amit kis helyen meg bírtunk csinálni. Ezek a szűk helyen végzett gyakorlatok mindig nagy megpróbáltatást jelentettek a pedagógusok számára. Egyik rendszeresen kijáró szakfelügyelőm mindig arra figyelmeztetett, hogy bármit is csináltok, csak mozogjatok, ne helyettesítsétek az órát olvasással, ha mást nem csináltok, hát sétáljátok körbe az iskolát egy párszor. Az iskola előtt, ahol most gyárak vannak, volt a lapos, ahol sok talajvíz gyűlt fel, és télen jócskán befagyott. Oda jártunk csúszkálni tornaórákon.

Két lányom és négy unokám van. Jutka lányom vitte a tanítói vonalat tovább. Meg sem tudom számolni, huszonvalahány tanító van a családukban. Amennyiben újra kezdeném az életem, újra alsós tanító lennék, és természetesen a Halasi úton kezdenék mindent előlről. Sose kívántam mást. Ez az én belső örökös útmutatóm.”

Beszélgetés Tóth Béláné Kati nénivel

Interjú készítéseink során rendszeresen megemlítették, hogy volt tanítónk fia, Tóth Béla sokat segítette a falubelieket. Ha nem lett volna Tóth Béla, akkor nem lettem volna maszek darálós, nem tudtam volna befejezni az iskolát és így tovább.

Mindenki úgy emlegette, mint egy nagydarab, melegszívű, segítőkész embert. Ezért kerestük föl Tóth Béláné, Kati nénit, az iskola volt tanárát, hogy meséljen férjéről.

„Férjem 1935-ben született Kecskeméten. Iskoláit a Halasi Úti Általános Iskolában, majd a Katona József Gimnáziumban végezte. Mezőgazdász szeretett volna lenni, ezért a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre jelentkezett, és ott szerzett mezőgazdasági mérnöki diplomát 1960-ban.

1961-ben házasodtunk össze, majd 1962-ben építkezni kezdtünk az iskola melletti utcában levő egyik üres telken. Férjem visszavágyott a faluba, ahol felnőtt. 43 évet éltünk együtt, 3 gyermekünk született: Ildikó, Marianna, Béla.

Pályafutását a Magyar-Szovjet Barátság Tsz-ben kezdte főállatlenyészti munkakörben 1960-ban. Hamarosan, 1963-ban a Kossuth Tsz elnöke lett, majd a Hetényegyházi Egyetértés Mg. Szakszövetkezet elnökeként ment nyugdíjba 1993-ban. Mindig nagyon sokat dolgozott, egész életét a termelés-fejlesztésére tette fel a tagság jobb életének megteremtésére. Melléküzemágakat szervezett, folyton új dolgokat kezdeményezett és valósított meg, pl. húsüzemet, szegkovács-, ládaüzemet, lakatosüzemet, cipőfelsőrész készítő részleget, gazdaboltot nyitott. Sok hektár szőlőt telepítettek irányításával. Erre azért volt szükség, mert többnyire gyenge adottságú, főleg homokos területen gazdálkodtak. Nem irodában, hanem a termelés területén, az élet sűrűjében töltötte munkás éveit. Tevékenységébe szívét-lelkét beleadta, csak így tudott dolgozni. Pártolta és segítette az időseket, támogatta a gyermekeket nevelő családokat. Nyugdíjasként sem tudott elszakadni a mezőgazdaságtól.

Kárpótlási jegyen vásárolt földön gazdálkodott fia segítségével. Sajnos az életére jellemző megfeszített munka miatt egészsége megromlott, betegségek sora érte el. 2004-ben szívműtét következtében hunyt el. Még nem volt 69 éves.

Sportszeretete mindenki által közismert volt. Három évig a KTE labdarúgó szakosztályának az elnöke, majd a KTE férfi kosárlabda szakosztályának elnöke lett. Segítette a kosarasokat, soknak biztosított sportállást.

Lengyelországból hozott ide játékost. A Rendőrfaluban az ő segítségével építettek focipályát.

Megalapította az Egyetértés focicsapatát, melynek labdarúgóit saját maga gyűjtötte össze a falusiakból: Dunai Sándor (Jaksi), Ocskai Pista, Bezsenyi Sanyi, Bakos Sanyi, Varga Gergely (Bonó), Balla Géza, Balla Csaba, Fekete Pista, Kovács Tibi (Vagány), Gubacsi Tibor, Imre, József, Kiss Miska, Dunai Laci (Kicsi), Dunai Sanyi, Kiss Pista, (Szúnyog) Karcsi, Bozóki Jancsi (Csikköm), Schifter Ernő, Szórád Jenő, akiket itt hirtelen összeszedtünk. A Tsz támogatásával építettek a tanári mellé egy plusz tantermet, amit a sportcsarnok felhúzásáig tornaszobának használtak.

Az Egyetértés egykori csapata

Kati néni és férje Tóth Béla

Én 1969-ben kerültem a Halasi úti iskolába magyar-orsz szakos tanárként. Tanítottam a felső tagozaton, majd napközibe kértem magam. Két évet helyettesítettem az alsó tagozatban, ami igazi öröm volt számomra. Nagyon szerettem a kicsikkel foglalkozni.

Négy igazgató irányítása alatt dolgoztam. Perjési Pali bácsi hamarosan nyugdíjba ment, Berényi Sára is rövid ideig volt igazgató, Kispál Lajos igazgatása idején készült el a sportpálya, ami hatalmas eredmény volt a tornaterem nélküli iskola számára. A tanulók, nevelők, szülők és az egész falu részt vett a munkálatokban. Hosszú ideig tanítottam együtt Probojáczné Túri Évával, akinek 11 évig a helyettese voltam. Az ő irányítása alatt pezsgett az iskolai élet. Nagyon sok újdonságot vezettünk be, többek között a mindennapos testnevelést, a német nyelv tanítását, a számítástechnikai ismeretek oktatását. Mindezek nagyon hasznos tudásanyagot adtak tanulóinknak. Gyermekeink versenyekre jártak, kulturális szemléken vettek részt, s nagyon jó eredményeket értek el. Sportversenyekről, vers- és mesemondó stb. versenyekről sok első helyezést hoztunk el.

Ebben az időben alakult ki egy nagyon szilárd, összetartó, kiválóan dolgozó nevelőtestület. Szinte valamennyien 20-30 évig tanítottak az iskolában. Eredményeink városi szinten is elismertek voltak.

1962–1977-ig éltünk a Rendőrfaluban. Amikor beköltöztünk a városba, eszembe sem jutott, hogy máshova menjek dolgozni. Itt éreztem jól magam, Nemzedékeket tanítottam, ismertem a családokat, tudtam az örömről, gondjaikról. Otthon éreztem magam. Innen mentem nyugdíjba 1995-ben.

Két lányom szintén a pedagógus pályát választotta és művelői is sikeresen, folytatva a nagyszülői, szülői hivatást.”

Határon átívelő kapcsolat kecskeméti és marosvásárhelyi családok között

Az Egyházi testvérek, Szűcs néni és a Márton család

Furcsa, érdekes kapcsolatokat alakíthat ki az élet, még a viszonylagos távolságok és az országhatárok ellenére is.

Még az 1970-es és a 80-as évtized folyamán szakmai-üzleti kapcsolat szerveződött a kecskeméti Finommechanikai Vállalat és a marosvásárhelyi Electromures között. Itt alakult ki az ismeretség a marosvásárhelyi Márton család, és a kecskeméti Túri és Egyházi család között.

Az Egyházi család régi kecskeméti, evangélikus vallású család. Egyházi Jánost, a ma már nyugdíjas nyomozót első házassága a Rendőrfaluban élő Szűcs családhoz kötötte. Felesége, Egyháziné Szűcs Rozália (1934–1976), annak édesapja Szűcs Mihály (1909–1980) és édesanyja Szűcs Mihályné Tóth Rozália, (1913–1998) aki az 1940-es és 50-es években a Kecskeméti Gyufagyárban dolgozott, majd betöltötte a vállalaton belül a Magyar Dolgozók Pártja titkári feladatát is. Szűcs néni beceneve Bozika volt.

Egyházi János és Szűcs Rozália házasságából két fiú született. Egyházi András (1954–1989) autószerelő lett, testvére Egyházi Zoltán (1955–1994) pedig sofőr. A két testvért nagymamájuk; Szűcs néni nevelte fel. Rendőrfalu IV., majd későbbi nevén Gubányi Mihály utcában lévő sarki kis házban laktak. A tehetséges fiúk sajnos korán távoztak, bár mindketten házasságban is éltek, gyermekük nem született.

Sajnos így Szűcs Mihályné Bozika néni idős korára egyedül maradt. A határon túli ismeretség alapján lehetőség adódott arra, hogy az Erdélyből Kecskemétre költöző Márton házaspárral eltartási szerződést kössön. Erre 1991-ben került sor.

A marosvásárhelyi Márton házaspár a város egyik blokk-negyedében élt. A panelház nagyrészt magyar lakosai között nagyon jó szomszédi, baráti, mondhatni családi kapcsolat alakult ki. 20 család közül csak egy volt román. Óriási összetartás volt az emberek között, nagy volt a szolidaritás egymás iránt. Emlékeik szerint egyébként a helyi román és magyar lakosok, tehát az egyszerű emberek között semmiféle ellentét nem létezett, ezt csak a pártvezetés és a politikai rendőrség (Securitate) keltette. Márton János (1938-) az Electromures vállalatnál műszaki beosztásban dolgozott, felesége Éva (1944-) pedig a főtér egyik elegáns fodrászati szalonjában manikűrösként és pedikűrösként tevékenykedett több mint 25 éven keresztül. János és Éva 1967-ben kötött házasságot, fiuk Tibor pedig 1969-ben született.

Romániában az élet a 80-as években egyre nehezebbé vált. Folyamatosan romlott az ellátás, erősödött a magyarokra nehezedő nyomás.

Éva és János is ki lettek kötelezően vezényelve Nicolae Ceausescu elnök és pártvezető megjelenésére. Visszatekintve úgy értékelik az államfőt, hogy egy olyan udvartartás és apparátus vette körül, mely eltorzította előtte az ország valós helyzetét. E folyamatok folyamatosan vezettek az 1989 decemberi forradalomhoz.

Tragikus emlék számukra az 1990 márciusi marosvásárhelyi zavargás (Marosvásárhelyi etnikai konfliktus, más néven „fekete március”). Éva pontosan a városházával szembeni fodrász szalonban dolgozott, így szinte minden eseménynek szemtanúja volt e tragikus napon. Az RMDSZ székházát nagyszámú román nemzetiségű személyből álló tömeg támadta meg.

E falusi tömeget a vidéki ortodox pópák bolondították el. Szinte azt sem tudták hova jönnek, és kik ellen. A Bolyaiakat keresték (Bolyai Farkas Elméleti Líceumból vehették a nevet), akik szerintük el akarták szakítani Erdélyt Romániától. Sajnos Sütő András erdélyi magyar író is e zavargás során sérült meg.

Emlékezetes marad a magyarok ellenállása és a környékbeli cigányok beérkezése: „Ne féljete magyarok, jönnek már a cigányok!” A hazug jelszavakkal megvadított román tömeget szétkergették, a lázító pópák akciója a visszájára fordult.

Sajnos a várakozásoktól eltérően az élet nem fordult jobb kerékvágásba, ezért Éva és János úgy döntöttek, hogy Magyarországra jönnek. Előzőleg fiuk, Márton Tibor (1969-) már 1990-ben átjött Magyarországra, és a KTE labdarúgója lett. Jelenleg edzőként dolgozik.

Éva és János a következő évben döntöttek az átköltözés mellett. 1991-ben kötöttek eltartási szerződést Szűcs Mihálynéval, akit emberséggel és szeretettel láttak el. Egyházi Zoltán élt még egy udvarban velük, aki tragikusan fiatalon 39 éves korában súlyos betegség következtében 1994-ben hunyt el. Szűcs néni pedig 85 éves korában, 1998-ban halt meg.

Ma már csak a Márton házaspár él az Ungvári és a Brassói utca sarkán álló házban. Bár nem tősgyökeres rendőrfalusiak, mégis nagyon megszerették ezt a városrészt és az itt élő embereket az eltelt 27 év alatt.

Egyházi András 1982-ben

Egyházi Zoltán 1982-ben

***Rendőrfaluban élt a munkásmozgalom kiemelkedő alakja,
a veterán vöröskatona***

Kecskemét város díszpolgára, Rózsa János

Szerény kis házban élt családjával a Rendőrfaluban egy 1919-es munkásmozgalmi harcos internacionalista, veterán vöröskatona; Rózsa János.

Rózsa János 1896. november 20-án született Kecskeméten. Munkáscsaládból származott és üveges szakmunkásként végzett. 1915-ben orosz hadifogságba esett. Az 1917-es Nagy Októberi Szocialista Forradalom híre Oroszországban érte az Ural melletti Nyizsnyij Tagilban mint hadifoglyot. Röviddel ezután sikeres szökést hajtottak végre harmincan és eljutottak Jekatyerinburgba. Innen azt ígérték nekik, hogy hazaszállítják őket, ám a vonat nem hazafelé, hanem Szibériában, az Altáj hegység lábánál fekvő Barnaul városában állt meg. Itt voltak 1918 tavaszáig, és innen Omszkba kerültek. A hadifogolytábor néhány tisztje, közöttük a kiskőrösi Ligeti Károly főhadnagy átjárt hozzájuk, s előadásokat tartott arról: mi is a forradalom. Ligeti szavai: „Tudjátok-e fiúk, mire jó ez a háború, kiknek az érdekéért szenvedtünk itt?” A Forradalom c. agitációs, forradalmi újság is Ligeti szerkesztésében jelent meg. 1918 májusára Ligeti Károly vezette el őket a Vörös Gárdáig. Akkor kezdett szervezkedni az ellenforradalom Szibériában. A 16 ezer cseh légiós fellázadt. Radola Gajda cseh tábornok (később a cseh fasiszták atyja) szövetekezett Alexandr Kolcsak orosz admirálissal és a Transzszibériai vasútvonal mellett százezer ellenforradalmár állt készenlétben. Omszkban két front alakult ki, s ez arra ösztönözte a városi szovjet parancsnokságot, hogy megerősítse a forradalmi hadsereget. Ligeti Károly és Rabinovits József elvtársak két század orosz és egy század magyar katonákból álló zászlóaljat szerveztek. Harcoltak Omszkért, fogságba estek, majd a Vörös Hadsereg szabadította ki őket.

Rózsa János akkor Leningrádba, kétéves parancsnokképző iskolába került, aminek elvégzése után Moszkvába, a kommunista párt magyar szekciójához irányították. Onnan vezényelték őket, magyarokat az intervenció elleni harcba.

Rózsa János, Baku és Tbiliszi városának felszabadításánál is aktív szerepet vállalt. Ezt követően Moszkvában újabb iskola, tanulás várt rá...

Mint a moszkvai hadsereg-parancsnokképző iskola hallgatója, 1920. május 1-én részt vett a Vörös téren tartott díszszemlén. Felejthetetlen emlék volt számára az a perc, amikor az iskola magyar nemzetiségű volt hadifogoly hallgatóinak díszszázada ellépett az emelvény előtt, Vlagyimir Iljics Lenin és a bolsevik párt vezetői felemelt kézzel üdvözölték őket. Az emelvényen az első sorban az élen állt Lenin, hajadon fővel, mosolyogva fogadta a magyar század tisztelgését.

Amikor 1922 áprilisában hazatért Magyarországra, azonnal letartóztatták és internálták. A rendőri zaklatásoknak csak az 1945-ben bekövetkezett felszabadulás vetett véget. A Horthy rendszer alatt az illegális kommunista pártban tevékenykedett Kecskeméten. 1933-ban Rózsa János is tevékeny résztvevője volt egy illegális pártszervezet megalakításának. A pártalakítás kitudódott és újból börtönbe került. Évekig ette az alkalmi munkákból tengődők, a politikailag megbízhatatlanok kenyerét. A Horthy rendszer, Rózsa Jánost mint megbízhatatlan elemet 1941-ben újból internáló táborba csukta.

1944 decemberében tizenhatan, közöttük Rózsa János, megalapították Kecskeméten a Magyar Kommunista Pártot. A volt vörös parancsnok kettőzött erővel vetette bele magát a szervezői munkába. Hosszú időn át alapszervezeti párttitkár volt, s a Kecskeméti Városi Tanács dolgozójaként ment nyugdíjba 1958-ban, de a közéletben továbbra is aktív maradt. Az 1960-as évek elejéig kecskeméti tanácstagként is dolgozott. Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottsága fegyelmi bizottságának tagja volt egészen haláláig. 1961. március 21-én ő helyezte bele Kecskemét új városrészének; a Lenin városnak alapító okiratát annak alapkövébe, a városrész alaprajzával és a Petőfi Népe 1961. március 21-i példányszámával együtt.

Számos iskolába, köztük a Halasi Úti Általános Iskolába is meghívták ünnepekre díszvendégként, mint munkásmozgalmi veteránt. Beszéde-

Rózsa János, a munkásmozgalm veteránja Kecskemét új városrészének alapkövébe helyezi a Leninváros-alapító okiratot

ket, köszöntőket tartott főként állami ünnepeken, köztéri emlékművek és alkotások avatásán. Aktívan részt vett az úttörőmozgalom életében és a Kommunista Ifjúsági Szövetség segítésében is, szerette a fiatalok társaságát. Kedves, mosolygós és étellel teli veterán ember volt, teli jobbnál jobb ötletekkel, javaslatokkal.

Megannyi hazai és külföldi kitüntetést kapott, többek között a Szocialista Hazáért Érdemrendet.

1974. október 30-án, Kecskemét felszabadulásának 30. évfordulóján Rózsa Jánosnak a „Kecskemét város díszpolgára” címet adományozták.

Rövid ideig tartó betegség után 81 éves korában, 1977. december 8-án hunyt el.

Így vallott saját magáról egy 1968-ban készített interjúban:

„Kommunista vagyok, s utolsó leheletemig küzdeni, dolgozni fogok. Nem elég a múltba nézni, emlékezni. Tenni kell nap mint nap, ez a mi dolgunk!”

*Rózsa János
munkásmozgalmi veterán*

Sajnos kevés dokumentum maradt Rózsa Jánosról, de egy kedves történetet megosztunk vele kapcsolatban.

Drága emlékü tanárnőnk, Papp Istvánné, szeretett Ili nénink elmondásából maradt fent Rózsa János veteránról ez a történet:

„Volt a faluban egy Rózsa János nevezetű ember aki talán a Tanácsköztársaság idején helyi vezetői funkciót töltött be, vagy legalábbis a munkásmozgalomban töltött be jelentős szerepet ez idő tájt. A Tanácsköztársaság bukása után szerencsére

elkerülte őt Héjjas Iván és a fehérterror kegyetlen megtorlása. De seholy tudott elhelyezkedni, cukorkaárusítással tartotta fenn családját. A fia édesapámhoz járt a Halasi úti iskolába. Rózsa Jánost mint közellenséget minden nagyobb nemzeti ünnep előtt lecsukták, nehogy zavarogjon. A fia ilyenkor nagyon búsan jött iskolába.

– Megint benn van az apád? – kérdezte édesapám, Tóth Géza.

– Igen – válaszolta szomorúan a fiú. Apám sajnálta őt, együtt érzően megsimogatta a buksiját. Szimpatizált vele, míg mások elhúzódkodtak

tőle. Nekem ez azért volt különös, mert apám szigorú ember volt, ritkán mutatta ki érzelmeit.

Abban az időben nőknek 55 éves korban kötelező volt nyugdíjba menni, nem lehetett tovább dolgozni. Édesanyám elérte a nyugdíjas korhatárt, és felkérték, hogy intézze nyugdíját, miután apám, már akkor beteg volt, sőt nemsokára, meg is halt. Anyámnak szüksége volt a keresetre, hiszen két gyermeke még iskolába járt. A minisztériumból kellett engedélyt kapnia, hogy tovább dolgozhasson, ami körülményes volt, sőt fönnállt a veszélye annak, hogy elutasítják. Ez a Rózsa János abban az időben már nem volt közellenség, sőt kiemelték, kárpótolták. Föjlajánlotta, hogy fölmegy édesanyámmal a minisztériumba, segít neki, amit tud. A minisztériumban mint a munkásmozgalom kiemelkedő alakjának és 1919-es harcos veteránnak szava volt, így édesanyám megkapta az engedélyt. 63 éves koráig, amíg mind a két fia befejezte az iskolát, dolgozhatott. Tisztességesen kitaníttatott mindegyikünket.”

Álljon itt Ligeti Károly Végrendeletem c. verséből egy részlet Rózsa János emlékére:

*„Míg lelketekben szikra-tűz
fog égni,
Mindig előre vörös
magyarok!
A szép jövődöt el fogjátok
érni, –
Én is elérem, – habár
meghalok...”*

Történészként a Rendőrfaluban

Mészáros László

Köszöntöm a könyv olvasóit. Bemutatkozásul magamról annyit, hogy Kecskeméten születtem 59 évvel ezelőtt. 2006-ban költöztünk családommal a Rendőrfaluba egy bérházból, amelyet már kinőttünk, és szeretett volna, hogy kertés házban nőjenek fel a gyerekek. Együtt lakunk a szüleimmel, akik végigdolgozták az életüket, és túl a nyolcvanon ma is aktívak, sokat segítenek az unokák nevelésében. Azelőtt ritkán jártam a Rendőrfaluba, emlékszem viszont a Matkói út–Szent László körút keresztező-

désében lévő valamikori focipályára. Az eltelt évek alatt megszoktuk a környéket, a peremkerület minden előnyével és hátrányával együtt.

Nagykőrösön dolgozom az ottani múzeumban immár 15 éve. Egy kis kitérő után – évekig a Városgazdasági Vállalatnál dolgoztam – jutottam oda. Az iskolás évekre szívesen gondolok, mindig jó találkozni a volt osztálytársakkal. Gimnáziumba a Katonába jártam, ahol akkor legendás nagy tanáregyéniségek oktattak. Fodor István osztályába jártam, ahol a matematikát Sárkány Ernő, a történelmet Bóka József, az orosz Szóts Rudolf tanította. Dunszt Frici bá' tesi óráin pedig fociztunk vagy röplabdáztunk. Életem nagy ajándékának tartom, hogy ilyen tanárokkal hozott össze a sors. Aztán a debreceni egyetemre kerültem történelem szakra, ahol szintén nagy tudású professzorok óráira járhattam. Friss diplomásként évekig tanítottam általános iskolákban, majd ezután kerültem jelenlegi munkahelyemre, a nagykőrösi Arany János Múzeumba. Ott történész-muzeológusként dolgozom, gondozom a gyűjteményt, kiállításokat rendezek, publikálok. A tavalyi Arany János-émlékévben jelent meg első önálló könyvem, Arany-émlékek Nagykőrösön címmel. Az idei is jubileumi év volt, 650 éves évfordulója Nagykőrösnek (akárcsak Kecskemétnek). Ebből az alkalomból egy újabb kötetet állítottam össze. És ekkor nyílt meg a felújított múzeumban az új helytörténeti kiállításunk, mely már a XXI. századi elvárásoknak megfelelően interaktív játékokkal, érintőképernyőkkel, szabaduló szobával felszerelve várja látogatóit. A kecskeméti múzeummal, muzeológusokkal jó szakmai kapcsolatban vagyunk. Amióta pedig a két várost kerékpárút köti össze, többször fogadtunk átbicikliző osztályokat.

Történelmi érdeklődésemnek megfelelően családtörténeti kutatásokat is végzek, hiszen engem is, mint gondolom, sokakat érdekel, hogy kik voltak az elődeim. Ennek az izgalmas időutazásnak köszönhetően megtudtam, hogy '48-as ősöm is van. Üknagyapám Damjanich seregében harcolt 1848-49-ben, mint tüzér őrmester. A genealógiai kutatás persze nagyon időigényes, amit csak a szabadságom idején tudok folytatni.

Kevés szabadidőmet pihenéssel, a családom körében töltöm. Feleségem óvodapedagógus, akivel két gyermekünket neveljük. A nagyfiam már egyetemista, a lányunk jövőre érettségizik.

Feleséggel egy kiránduláson

Hétfévenként gyakran kijárok a stadionba, a meccsre. Gyerekkorom óta a KTE-nek szurkolok. Még a városi pályán láttam focizni a régi nagyokat, Porhanda Balázsékat. Azóta nekem az ég is lila-fehér, ahogy szokták mondani.

A munkám ugyan Nagykőröshöz köt, de tősgyökeres kecskeméti vagyok, és minden kerületi lakótársam iránti tisztelettel immár 12 éve rendőrfalusi.

A Rendőrfalu postása, Vágó Sándor Vágó Sándor fia, Szása emlékezik

Gyermekkorom mindig mosolygós, napcserzett arcú postása, Vágó bácsi, aki hóban, fagyban, esőben, viharban tekert biciklijével a kőnehéz, óriás táskájával a vállán, hogy elhozza nekünk a nyugdíjat, a családi pótlékot, a fontos csomagot, levelet, újságot. A falusiak szerették, tisztelték őt, sokszor a kapukban, az utcán állva vártak rá. Nélkülözhetetlen, meghatározó embere volt a falunak. Becsülettel, tisztességgel végezte munkáját, sohasem mulasztott egy napot sem.

Amikor ebédidőben érkezett, megvendégeltük. Elfogadta, családtagként vettük körül. Szerette édesanyám omlós szalagos fánkját, átfagyott, szélfúttá, nyirkos időben keresztanyám forró húslevesét. A változó időnek kitett ember mézzel gyógyította magát. Gyakran tartott kiselőadást a méz jótékony hatásáról, a falubeliek rendszeresen vásároltak saját pörgetésű termékeiből. A postáság diszkréciót igénylő, bizalmi állás volt abban az időben. Sose szivárgott ki, hogy ki kapott, bírósági idézést, vagy más büntető eljárással kapcsolatos értesítést.

Legidősebb fiával, Vágó Sándorral, Szásával a napokban futottam össze. Édesapja felől érdeklődtem, ő pedig mesélt:

„Édesapám, idősebb Vágó Sándor 1909-ben született Orgoványon. Később a család Köncsög pusztára költözött. Mindig aktívan, sok munkával, egészségesen élte az életét, mígnem időskorában, 1994-ben 85 évesen váratlanul összeesett és meghalt. Nagypám az első világháborúban esett el, így apám 7 éves se volt, amikor idegen családoknál libapásztorként már édesanyját és kistestvéreit kellett segítenie. 30 évesen 1939-ben került a postára. Először külterületi levél- és csomagkihordónak, majd az 50-es évek elejétől 1969 októberéig, nyugdíjazásáig kézbesített a Rendőrfaluban. Még a Garai és a Csillag utca és környéke tartozott a körzetéhez. Abban az időben az újsághordás is a postás munkakörébe tartozott. Korán, hajnali 4-5 órakor kelt, terítette az újságot, majd visszament a postára, bepakolta, kihordta a leveleket, csomagokat, pénzes utalványokat. Beszedte a tv, rádió és egyéb díjakat, majd délután 5-6 óra körül tért haza.

Diákkoromban nagy bélyeggyűjtő voltam, tagja az országos bélyeggyűjtők szervezetének, így megkaptam az új bélyegeket, sorozatokat, ugyanakkor apám az általa kiszállított levelekről elkérte számomra a borítékokon levő mutatós bélyegeket. Sok szép külföldi példányhoz jutottam így hozzá.

Nyári szünetekben öcsémmel gyakran segítettünk a levelek kihordásában. Az Átrakó-állomás söntésében találkoztunk gyakran egy bambira, vagy a Budai bolt előtt vártunk rá. Kezünkbe nyomott egy tucat levelet, és kézbesítettük, segítettünk neki. Volt egy családi füttyjelünk. Nyaranta a levelek kihordása közben óhatatlanul 2-3 utcával is elmaradtunk egymástól, és ezekkel a füttyjelekkel adtunk jelt egymásnak, hogy hol járunk.

Hihetetlenül kevés fizetést kapott, de nem hagyta ott az állását, amit szeretett és tartást adott neki. Úgy gondolom, a falubeliek tisztelték, fölnéztek rá. Óriási börtáskája valóban mindig eszméletlen nagy súllyal volt tömve. Az Adácsi fodrászhoz szinte minden nap betért, ide járt hajat vágatni is. Édesapámnak sokat jelentett a Rendőrfalu, jó kapcsolata volt az ott lakókkal.

Emlékeimben mindig fiatalos, makkegészséges, de szigorú emberként él. A kerékpár volt a munkaeszköze, és sohasem mulasztott megfázás, betegség miatt. Szinte minden fogát érintetlenül megőrizte idős korában is.

Postássága mellett Köncsögön volt méhészete, amit nyugdíja után még inkább fölfejlesztve teljes üzemben vitt tovább, sőt gyakran vándorolt is vele. Évente több mázsa mézet pörgetett ki, amit mind eladott. Később nyugdíjba vonulása után is hordta postás védjegyét, a sildes sapkát és a postás zubbonyt.

A Rendőrfaluhoz kapcsolódik még, hogy a Matkói úton volt kukorica-földünk, amit műveltünk, és a terményét azután disznóhízlalásra fordítottuk. Öcsémmel miután sokat jártunk a faluba, jól ismertük minden zegét-zugát. Egyszer még kisgyerekként a Picsóba is beleestem. Egy üvegdarabbal alaposan elvágtam a talpam, aminek bizony ma is látszik a nyoma. A 70-es években lakást cseréltünk. Jó pár házat megnéztünk a Rendőrfaluban is, de végül más mellett döntöttünk.”

Mintegy 20 évvel a nyugdíjba vonulása után véletlenül találkoztam vele az Átrakó-állomás környékén. Természetesen örömmel üdvözöltem, és megkérdeztem, hogy emlékszik-e még rám. Azt felelte, hogy már nem emlékszem az arcodra, de a Gubányi Mihály utca ennyi és ennyi szám alatt laktál, felelte a közel nyolcvan éves ember. Elméje éles volt, és pontosan emlékezett még a régiekre.

A Rendőrfaluból Angliába

A következő családtörténetet a jelenleg Angliában élő, dolgozó Pásztor János (1968–) mesélte el. Sajnos kissé késve, a nyomtatott könyv lezárása után, de szerencsére az elektronikus kiadványban még el tudtuk helyezni.

A hajdani egyik ONCSA-házban, amely ma az Ungvári utca része, élt a kezdetektől a Pásztor család. A nagypapa, Pásztor József (1908–2002) eredetileg Koháryszentlőrincről (ma Nyárlőrinc) származott. Eredeti szakmája cipész volt. Honvédként szolgált a világháborúban, majd az elsők között kapta meg családjával az egyik újonnan felépült ONCSA-házat.

Fia, Pásztor János (1944–2004) a kőműves szakmát tanulta, oktatója a szomszéd Csertő Sándor volt. Brigádvezetőként főként a városban és környékén az óvodák építését vezette.

Felesége, Szarka Erzsébet (1948–) a régi családi otthonban él. Kezdetben fémipari szakmai végzettséget szerzett, azonban érdekes kontrasztként a könnyűiparba került, hosszú évtizedekig a kecskeméti Habselyem gyárban dolgozott. Az ő édesapja szintén szolgált a II. világháborúban.

Két gyermekük közül Edit a cipőiparban találta meg az érdeklődésének megfelelő munkát. Fiuk, János (1968–) először központifűtés-szerelői, majd klímaberendezés-szerelői képesítést szerzett.

A szakmán túltekintve jelentős vállalkozói vénával és motivációval, érdeklődéssel elindult, kitekintett a világba, mert képességeit ki akarta próbálni a nyugati világban is. Dolgozott Új-Zélandon, jelenleg Dél-Angliában, Gilfordban él és dolgozik. Két cég tulajdonosa, az egyik belsőépítészeti, felújítási munkákat végez, a másik pedig takarítással foglalkozik. Az előbbi cég talán a családi szakmai hagyományokat viszi tovább, igazolva a ködös Albionban a magyar munkaszeretetet és igényességet.

János felesége, Molnár Nóra (1977–) szintén Kecskeméten született, bár édesanyja akkori munkaköre miatt Kiskunhalason, a Szilády Áron Gimnáziumban érettségizett. Édesanyja családja is Kecskeméthez kötődik. A nagypapa, Kondor János elismert gépkocsi-oktatóként, majd később a Volán igazgatóhelyetteseként dolgozott. Nóra édesanyja, Kondor Ilona (1959–) a Károli Gáspár Református Egyetemen nederlandisztikát, vagyis holland nyelvet és irodalmat tanít.

Nóra érdeklődése elsősorban az üzleti élet és a munkaügyi kérdések felé irányul. Ezért Angliában HR és üzleti menedzsment képesítést szerzett. Legújabb célkitűzése a jogi egyetem elvégzése. Ennek útján már elindult, most a jogi szaknyelvvvel, a római joggal, a jog- és alkotmánytörténettel ismerkedik.

Nóra és János szenvedélye az utazás, szeretnék minél jobban megismerni a világot. Jártak már Új-Zélandon, Ausztráliában, Angliában, a Cook-szigeteken, Európa szinte mindegyik országában, de a világ más pontjait is szeretnék megismerni.

Ezektől függetlenül Kecskemét és a Rendőrfalu életük számára rendszeres kiindulási és visszatérési pont.

A TOMKER bolt 35 éve

Nem volt könnyű dolog soha vállalkozásba kezdeni. Mindig is felkészültséget, kockázatvállalási képességet, akaraterőt, munkaszeretetet igényelt. E tulajdonságok együttesen megvoltak a TOMKER üzletet megalapító Boros Tamásban, akinek a kereskedelmi tevékenysége maradandó emléket hagyott a Rendőrfalu történetében.

A város néhány pontján, példaként a Kertvárosban még láthatóak azok a népbolt épületek, melyek a 60-as évek elején épültek. Ilyen épült a Halasi-út, és a Német Imre utca sarkán is.

E bolt kezdetben állami tulajdonú üzletként működött. Ezt az üzletet a 70-es és 80-as évtizedben nagy megelégedésre vezették: Árky Lajos, majd Szabó József és felesége, Irénke. 35 éve, 1984. január 19-én az akkor fiatal Boros Tamás vette át az üzletet. Bár a Katona József Gimnáziumot követően kereskedelmi főiskolát végzett, Tamás érdeklődése kiterjedt a kiskereskedelemre is.

Bátran, nagy tervekkel belevágott a vállalkozásba. Először szerződéses üzemeltetőként vezette a boltot, majd a rendszerváltást követően lehetőség nyílt az épület megvásárlására.

A régi épület – melyre a mai fiatalok már nem is nagyon emlékezhetnek – az 1990-es évek közepén lebontásra került, majd 1996-ra felépült a mai elegáns és modern üzlet.

A Tomker üzlet 2018 őszén

Mellette egy raktár is létesült, ahonnan Tamás el tudja látni a másikat, a Vacsai-közben működő üzletét is.

Az új bolt jó ellátásával, kedves és segítőkész dolgozóival gyorsan népszerűvé vált a környéken. Kezdetben édesanyja és édesapja is sokat segítettek az üzlet munkájában. Tamás rendkívül sokat dolgozott a bolt megfelelő kínálata biztosítása érdekében.

Szinte rendszeresen az üzlet előtt lehetett látni modernebb autóját, vagy az általa szívesebben használt, muzeális Trabantját, mellyel időnként megjelenik a veterán autók seregszemlájén is. A hajdani vízilabdázó azért még tud egy kevés időt fordítani a sportra, az úszásra is. Sportpályafutását a 60-as és a 70-es évek fordulóján úszóként kezdte, 1970-ben a Kecskeméti Vízimű SC 4x 100-as fiú vegyes váltója tagjaként országos bajnok lett.

Az üzlet mindig színvonalas, minőségi árukínálattal, friss gyümölccsel és zöldséggel, primőrökkel várta a vásárlókat.

Bár sok alkalmazott megfordult az üzletben, hosszú ideig csak azok maradtak, akik elfogadták az igényes munka feltételeit. Néhányukat, akik hosszabb ideig dolgoztak a környék vásárlóiért, megemlíjtük: Tóth Mártonné Terike, Áron Erika, Németh Józsefné Erika, Ujvári Mónika és az egy évet itt dolgozó Ica. Őket nagyon szerették a környék vásárlói.

Sajnos objektív okok miatt az üzlet 2019 márciusában bezárt, de emléke sokáig él a környék lakóiban.

Tamás és két munkatársa, Ica és Erika társaságában 2018-ban

A régi kocsmák emléke

Ahogy már az előző részekben sokszor utaltunk rá, mint általában a munkás-lakókerületekben, így a Rendőrfaluban is létezett egy viszonylag jelentős szintű alkoholfogyasztás.

Ez egy bizonyos határig az élet része, talán természetes is. Sokak álláspontja az volt, hogy a nehéz fizikai munka igényelte az alkohol adta kalóriát. Más vonatkozásban pedig az iszogatás a kemény munka után a fáradtság levezetését is szolgálhatta.

A Rendőrfalu hosszú évtizedei alatt talán ezért volt jelen a városrész életében az alkoholfogyasztás. Mondhatni, ez a többség esetében teljesen normálisan zajlott. Sajnos létezett egy igen szűk réteg, mely esetében a fogyasztás meghaladta a normális, emberileg elfogadható arányokat, romboló, önpusztító irányba fordult. Ennek okai, mint már említettük, esetlegesen a magánélet rosszul kezelt problémái, az önmeghatározás, a

beilleszkedés zavarai, a szabadidő tartalmas kihasználásának hiányzó lehetőségei voltak. Sajnos e túlzások sokak esetében vezettek életvezetési zavarokhoz, betegségekhez, korai halálhoz.

Sokkal inkább érdemes azonban az alkoholt normális arányban fogyasztó többség italfogyasztási kultúrájáról beszélni. A Rendőrfalu korábbi évtizedei során számos hangulatos vendéglátóhely, kocsmák működtek a városrészben, arányaiban több is, mint Kecskemét más városrészeiben. Ezen létesítményekben kortól, iskolai végzettségtől, beosztástól függetlenül, többnyire rendszeresen megfordultak a városrész férfi lakosai. Melyek is voltak e vendéglátó-ipari egységek?

A legrégebbi mindenképp a Halasi-úton lévő ún. Kétlépcsős-kocsmák voltak. Sörök, borok, rövid italok széles skáláját kínálták, melléjük pogácsát, hagymás-zsíros kenyeret adtak meglehetősen hangulatos atmoszférában.

A 60-as évek közepén létesült a Piac (ma Újvidék) téren működő cukrászda, a Kedves Vendéglő. Ez már nem csak az üdítő- és alkoholfogyasztást szolgálta, hanem cukrászduként, sőt időszakosan étteremként is működött. Később egyes sértett háziasszonyok, feleségek akasztották rá a Bömbölde elnevezést. Ma egyik egység sem működik már.

A 60-as évek közepén a Kassai utca 17. szám alatt nyílt meg a Júlia Vendéglő, általánosabb nevén a Deutsch-presszó, ahol alkoholos italokat, üdítőket, de süteményeket is lehetett fogyasztani. Mellette működött a Deutsch család ostyaüzeme.

A 80-as években nyílt meg a Matkói úton a Bari-presszó, majd a labdarúgó pályával szemben a Sanyó-étterem. Mára mindkettő bezárt, ellenben a közelükben ma egy kis egység, a Gól Presszó működik.

A városrész középkorú, vagy idősebb férfilakossága élénken emlékezik ezekre a hangulatos vendéglátó-ipari egységekre.

A legtöbb emléket Halász Pál tudta felidézni. Halász Pál kőművesként rendkívül sokat dolgozott a 60-as évektől Kecskemét új városrészei (Leninváros, Hunyadváros, Széchenyiváros) építésénél, de a városrész kislakásai építésénél is. Zárójelben jegyezzük meg, hogy nem a panelszerkezetes, hanem a hagyományos téglalapú építkezéseknél dolgozott, amely munkát igen szerette. Meglátása szerint a nehéz fizikai munka után egyszerűen jól esett beülni valamelyik egységbe és levezetni a fáradtságot. Pár pohár elfogyasztása közösségben, barátok között jó kedvet, hangulatot hozott egy-egy fárasztó nap után. Így munkáját, szakmai igényességét is elismerve számos itt élő személlyel kötött barátságot.

Arcok, felvillanások

Sajnos, viszonylag kevés felhasználható tényanyagot kaptunk számos, a Rendőrfaluban élt, vagy jelenleg is itt élő személyről, családról, ezért róluk csak pár mondatban, felvillanásszerűen emlékezhetünk meg. Ettől függetlenül említésüket mégis fontosnak érezzük, mert ez is részét képezi Kecskemét és a Rendőrfalu történetének, mindennapjainak, értékes adalékként járul hozzá a Rendőrfalu és Kecskemét múltjához.

A Rendőrfalu hosszú évtizedei alatt nagyon sok értékes, becsületes ember arca jelenik meg a szerzők emlékezetében, akikről adatok hiányában már nem tudunk hosszabb-rövidebb életrajzi vázlatot írni, tehát csak rövid említést tehetünk róluk. Sokuk esetében nem is rendelkezünk pontos születési és halálozási adatokkal, időpontokkal. Aki esetében ezt tudjuk, természetesen megemlítjük, jelezzük. A következő sorokban tehát néhány becsületes, példászerű, alkotó életútról teszünk említést.

A Brassói utcán élt Seibold Károly (1916–2003), volt m. kir. százados feleségével, a felesége családja, szülei, a Körte család által egykor épített házban. (A házat már elbontották, helyén új épület áll.) A hadifogságból történő visszatérés után hosszú évtizedekig, mint eredményes mezőgazdász, agrárszakember, középvezető dolgozott. Élete szinte utolsó pillanatáig megtartotta munkaszeretetét, szellemi-fizikai frissességét.

Mint említettük, sokan dolgoztak a Rendőrfalu lakosai közül a Kecskeméti Gépgyárban, majd újabb nevén a Lampart Zománcipari Művekben. A fénykorában, a 70-es években az üzem mintegy 1500 dolgozójából több százan éltek a Rendőrfaluban. Megemlítünk pár itt dolgozó, a Rendőrfaluban élő személyt.

A történeti részben többször történt utalás a Vincze családra. Ők a Pozsonyi utca 23-ban éltek. Az édesapa Vincze Zoltán katonaként szolgált a háború előtt. A Pozsonyi utcában nőttek fel a gyerekek: a fiúk János, Ferenc, László és Zoltán katonaként is szolgáltak, majd műszaki munkakörökben dolgoztak. Így Zoltán hosszú ideig a Gépgyárban, majd a ZIM-ben. A lányok: Margit, Gizella és Sára a pedagógusi hivatást választották.

Borbély Imréné a bérelszámolóban, Kövesi Józsefné mint a Készáru raktár műhelyírnoka dolgozott. Szintén a ZIM-ben dolgozott férje is, és a Bánáti utcában élt Molnár házaspár. Schebeszta József az öntödében, Cs.

Tóth László a készáru raktárban végeztek nehéz, felelősséggel járó munkát. Szintén a ZIM-ben dolgozott a Kriminál család több tagja, a fiatalabb Kriminál Mihály pedig már a Parkettagyárban.

A Kiliti család több generációja szintén évtizedeken át a ZIM-ben dolgozott. Az édesapa András és azonos nevű fia az öntödében, a két leány, Ilona és Panni a bérelszámolóban illetve Záray Géza igazgató titkárságán.

Csernus János az öntöde egyik brigádvezetője volt. Élete kemény munkával telt. Az 50-es és a 60-as évek fordulóján a Lőcsei utcán építettek. Gyermekei, Tamás, János és Mária is itt nőttek fel. Sajnos megérdemelt nyugdíját nem sokáig élvezhette, a tüdőt, szívet károsító öntödei por miatt korán, szinte a nyugdíjba vonulást követően távozott.

A Bánáti utcában éltek a Jakabszállásról ide került Tyukász Sándor és felesége. Sanyi bácsi messze a nyugdíjkorhatáron túl is dolgozott mint a helyi Volán egyik legjobb autóbuszvezetője. Kollégái és az utazóközönség egyaránt szerették, becsülték.

Góbor Rudolf szintén itt épített az 50-es és a 60-as évek fordulóján, és itt éltek feleségével. Mint régi m. kir. honvéd becsületes, fegyelmezett emberként élt, még 80 éves kora körül is dolgozott, segített egy építőanyag-kereskedésben.

Csikai Imre a Német Imre (ma Bánáti) utcában épített az 50-es és a 60-as évek fordulóján. Ő az SZTK-ban dolgozott mint karbantartó, felesége a ZIM dolgozója volt.

Tasi László a ZIM öntödéjében dolgozott, majd fia ugyanott, mint sofőr.

A Tűzoltó utcában élő Simonné Hojsza Sára gyermek- és fiatalkora nem a legkönnyebb feltételek és körülmények között zajlott. Becsületesen gazdálkodó édesapját mint „kulákot” üldözték a Rákosi-rendszerben. Télikabátban, felfűtött kályha mellé ültették, csak azért, hogy ott írja alá a belépési nyilatkozatot a tsz-be. Ma nyugdíjasként férje 2008-ban történt elvesztése után is dolgozik, árul a piacon, nem tud elszakadni a gazdálkodói hagyománytól.

Elismert kályha- és kandallóépítő mester volt Szabó László. Ő a Tűzoltó utcának a Lőcsei utca utáni szakaszán épített. Fia, aki nyomdászként dolgozik, ma is ott él.

A Bakonyi Antal utca 50-ben lakott családjával Kecskés Antal villanyszerelő mester, aki sok házban végzett a faluban villanyszerelési

munkálatokat. Villanyhálózatot is bővített a tanyákon. Tisztességes, megbízható mester, nagyon rendes ember hírében állt, de egy kis huncutságért sem kellett a szomszédba mennie. Ideje itthoni részét a kertje végében lévő műhelyében töltötte halála napjáig. Javította a már szinte javíthatatlan villamos eszközöket, bütykölte a szegény emberek rezsóit, porszívóit, centrifugáit, szivattyúit stb..

Nehéz sorsa volt a Rendőrfaluban mintegy másfél évtizede élő Tornyainé Mareczky Margitnak is. Édesapja, dr. Mareczky Ferenc elismert bíróként dolgozott a Megyei Bíróságon. A család a bíróság épületében lévő szolgálati lakásban lakott. Ismeretes, hogy 1956. november 4-én hajnalban Kecskemét ellen is megindult a szovjet haderő támadása. Az itt lévő lakásokban élő, bírósági dolgozó családok, főként nők és gyermekek egy raktárhelyiségben kerestek biztonságot. A bejárat elé egy szekrényt helyeztek, amely fölött ki lehetett nézni. Margit kitekintett az épp akkor benyomuló szovjet katonákra, de édesanyja azonnal lerántotta a padlóra. A következő pillanatban kipillantó 13 éves Lukács Gáborra géppisztollyal rálőtt egy orosz katona. A 13 éves fiú azonnal meghalt.

Néhány érdekes, értékteremtő életutat még megemlítünk. Alkotó életút adatott a Kolozsvári utcán élt Ditzendy Károly Arisztid részére. A Zöldségtermesztési Kutatóintézet egyik vezetőjeként dolgozott, ahol jelentős tudományos eredményeket értek el. Gyermekei, Károly, Judit már más munkaterületen, felnőtt, középkorú értelmiségiként, édesapjuk igényességéhez, emlékéhez méltóan végzik munkájukat.

Barányi János előbb a ZIM igazgatójának a sofőrje, majd a Kenyér-gyár és más cégek gépkocsivezetőjeként dolgozott. Nyugdíjazása után évekig ülnök volt a bíróságon. Választások alkalmával a 2013-ban bekövetkezett haláláig a szavazatszedő bizottság tagjaként találkoztak vele választókerületi lakosai.

Barna János elismert asztalosként, felesége a Centrum Áruház pénztárosaként dolgozott.

Szijjártó István élete közel 90 éve nagyobb részét töltötte a Rendőrfaluban. 1948 után hivatásos katonaként szolgált, később a Volán garázs-mestereként dolgozott. Ma nyugdíjasként a Matkói úton lakik az 50-es évek végén felépült házban. Mint pontos, műszaki beállítottságú embernek életeleme volt a munka, ennek köszönheti máig tartó egészségét, frissességét.

Sokan szeretettel emlékezünk Varró Kálmánné kedves egyéniségére, törekeny alakjára. Ő a rövidáru-kereskedelemben dolgozott, munkahelyén kívül is mindig szeretettel és jó tanáccsal látta el az érdeklődőket. Veje az igényes Sáfár fatelep tulajdonosa és üzemeltetője. Közelükben élt a Tavaszi család. Ők 1948-ban költöztek be az ONCSA-házba. Ekkor engedték haza az édesapát, Tavaszi István Jánost a hadifogságból. Mivel egészsége megromlott, ezért a TŰZÉP-nél mint árukiadó dolgozhatott. Itt nőtt fel a hét gyermek, és itt élt haláláig András 1950–2015-ig, és itt él Mária a mai napig.

A Halasi út közepén éltek Szabóék, egy igazán népes családban. A nyitott kapun bepillantó, arra járókat az udvaron játszó, jókedvű gyerekek mindig köszöntötték. Az édesapjuk a Kecskemét Átrakó Állomáson, a MÁV-nál dolgozott, mint lakatos. A szülők nehéz körülmények közötti becsületes munkája, életvitele példa volt a gyerekek számára, akik ma már a város különböző részein élnek. Szabó József költözött családjával a Bánáti utcába a 90-es évek folyamán. A Zentai utcában 1962-ben készült el a Bene család otthona. Bene Jenő gépészmérnöki végzettséget szerzett, felesége, Erzsike hosszú évtizedekig a MÁV-nál kereskedelmi vonalon dolgozott. Gyermekük más hivatást választottak: Éva pedagógus, Jenő pedig műszerész lett.

A Kolozsvári utcán volt Farkas Miklós és felesége, Irénke kertészhelyén otthona. A nyugdíjas technikus és könyvelő házaspár életteleme volt a kertészkedés. Mindenkihez barátságosak voltak.

A Bakonyi Antal (Nagyvárad) utca 1/d Válik Ferenc és családja otthona. 1971-ben építettek és költöztek Lászlófalváról (Szentkirályról) ide. Válik Ferenc a Városi Tanácsnál volt gépkocsivezető, felesége a Bútorgyárban és a városban más helyeken is dolgozott. Négy gyermeket neveltek itt fel. Mindegyik érettségizett. Attila, a legidősebb kereskedelmi- és vendéglátó-ipari főiskolát végzett, a vendéglátásban dolgozik, jelenleg munka mellett a Corvinus Egyetem hallgatója. Bernadett a Kodály iskolába járt, annak zeneművészeti szakközépiskolájában gordonkázni tanult. Felvételt nyert a salzburgi Mozarteánumba, ahol kiemelkedő teljesítménnyel diplomázott. 2001-től a linzi Bruckner Szimfonikus Zenekar tagja, velük turnézik. Szimonetta cukrász és virágkötő szakmát tanult, Vivien fodrász lett, és a szakmájában Frankfurtban dolgozik.

A mától talán eltérően, a korábbi évtizedekben minden szakma, közszolgálat hosszabbnak, folyamatosabbnak, mondhatni életműnek tűnt.

Lélek volt a szobafestő, a kőműves, a villanyszerelő, a kereskedő, a boltos, a trafikos, a fodrász, a kocsmáros, a darálós, a buszsofőr, a buszkalauz, a postás munkájában is. A fentiekben említettek életét, munkáját ez a szempont jellemezte, minősítette. Vágó postás úr hosszú évtizedekig hordta a leveleket, küldeményeket, nyugdíjakat a 60-as, 70-es években. Így folytatta munkáját a 80-as években Sipka Mihály. Mindenki szerette őket.

Minden bizonnyal e gondolatsor sem lehetett teljes, valószínűleg maradtak ki olyanok, akik nevét mindenképp meg kellett volna említeni. A szerzők, szerkesztők kapacitása is korlátozott, lehetséges, hogy néhány értékes életút elkerülte figyelmünket.

Sokak számára tehát így, küzdelmek, nehézségek, tragédiák, de sokszor eredményesnek és kellemesnek is mondható pillanatok közepette teltek el az előző évszázad évtizedei. A rendszerváltást követő negyedszázad sem volt felhőtlen. Az említett, itt élt, vagy ma is itt élő személyek, generációjuk, példák lehetnek áldozatvállalásból, akaraterebből, munkából, hivatásszeretetből és fegyelemből a mai fiataloknak.

III. rész

Az emlékezet meglepő mélységei

Írta és válogatta Varga Erzsébet és Solymosi József

Rendőrfalu a Facebookon

Varga Erzsébet 2014 szeptemberében indította el Rendőrfalu Facebookos csoportját „Rendőrfalu egykor és most / Mesélő falu” néven. A csoportban fellelhető szájról szájra szálló interjúkat háztól házig kopogtatva mobil telefonon rögzítettük, majd írásba öntve tettük közzé először a facebookunk blogjában. A csoport taglétszáma egyre nőtt, a falusiak rengeteg képanyagot bocsátottak a rendelkezésünkre, sokat meséltek múltjukról. Az így megkapott MP3 formátumú hanganyag feldolgozva, írásban jelent meg a csoport oldalán. Mára már több mint 500 taglétszámmal működő, aktív közösség óriási szöveganyaggal, rengeteg archív, javarészt családi albumból elővadászott képekkel, sok színes írással segíti a visszaemlékezést. Régi időket idéző egyéni és családi történetek, sztorik, elbeszélések, szóbeszéd és mondák tárhelye ez, amelyek egytől egyig Rendőrfalu gazdag múltjával függnek össze. Nagyrészt szubjektív visszaemlékezéseket, hallomásból szerzett vagy személyesen átélt történeteket talál itt az ember.

Tapasztaltuk, hogy családkutató körútjainkon többször botlottunk bele olyan történetekbe, amelyek ütések egymást. Az egyik azt állította, hogy nem volt illemhely a Kétegyháza-ban, a másik meg azt, hogy igenis volt. Azután volt királydinnye vagy nem az újosztáson, de sorolhatnánk végeláthatatlanul a nem éppen létfontosságú sztorikat. Arra jöttünk rá, hogy mindenki úgy emlékezik saját mítoszaira, ahogy ő személyesen átélte. Mi ezt természetesen tiszteletben tartjuk. Nem kívánunk senkit sem kijavítani. Az itt olvasható anyagok az elbeszélő mesélései vagy leírása alapján gyűltek össze.

Az emlékezés furcsa kamrái

Az emlékezés különös folyamat. Ha kapok egy kódot, valahogyan kinyílnak a kapuk. Biztos voltam benne, hogy Varga Annuska néni nem tanított engem. Bár megjelent előttem pici alakja, fekete haja és mindig mosolygós arca. Biztos, hogy a testvéreimet tanította, nyugtáztam. Lévai Baba megcáfolt, mert tanított minket énekekre. Abban a pillanatban előjött a kép. Állunk az osztályban, méghozzá a Szentgyörgyi Ferenc utcára néző tanteremben. A nap sávokban szeli ketté az osztályt. Már nagyob-

bak vagyunk, Annuska néni eltöpreng mellettünk. Hangvillájával megadja a kezdő hangot, és énekelünk: Pajkos ifjú rózsát lelt, rózsát a pusztában...

Amikor egy információt kapok, az mágnesként vonzza a hozzá tartozó többi. Szegény Ili nénivel beszélgettem. Ő mondta:

– Borzalmas volt, akkor már igazgatóhelyettes voltam. Annuska katonatiszt férje jött sírva, hogy felesége este lefeküdt, és nem kelt fel. 53 éves volt, még fiatal. Ugyanazon a napon kaptuk a hírt, hogy a Vincze Sári férje balesetben elhunyt. Két tragédia egy napon. 1968-at írtunk.

Akkor megint jön a memóriakaput kinyitó kód. Már középiskolás lehettem, gyalog jöttem haza a Katonából. Mint általában falusi tragédia esetén az utcánkban mindenki kinn volt. Túri néni, Szűcs néni, az idős és a fiatalabb Csikós néni, anyu beszélgettek, sóhajtoztak: Szegény Annuska, szegény Sárika. Rögtön beugrott a tragikus esemény, és újra lepergett előttem.

Hasonló memória villanás történt akkor is velem, amikor Körmendi Erzsike lelkesen mesélt a csodaszép rózsaszín iskolakezdő ruhájáról. Megint minden előjött. Csibi néniék háza előtt mentem a Matkói úti iskolába. Új fekete, fényes klott kötény volt rajtam. Jól beszívtam az új illatot, mert akkoriban gyakran jártam viseltes holmikban. A kötényemen piros, zöld hímzett virágok és egy hímzett ceruza voltak. Csibi néni megdicsért, hogy nagyon nagylányos a ruhám, amire én kihúztam magam. Jó érzés volt.

Középiskolás lehettem, amikor nyáron franciát tanultam. Nemzetközi campingtalálkozó volt Kecskeméten. Három francia lakókocsi a piactéren vert sátrat, aminek gyorsan terjedt a híre, hiszen a piactéren általában semmi sem történik. Természetesen én is odaszaladtam, elővettem francia tudásomat, ami nagyon gyér volt. Segítettem mégis egy kicsit nekik, megmondtam, hol a kút és a bolt. Címet is cseréltünk, de másnap reggel iskolába menet már nem láttam őket.

Gyermekkoromban lyukakat ástunk, hogy minél előbb eljuthassunk a föld túlsó oldalára, az ígéret földjére. Emlékszem, apámék Lévai Sanyi bácsival és apu két testvérével kutat fúrtak az udvarunkban. Jóval a fúrás előtt a betongyűrűk kertünkben sorakoztak. Nagyokat bújócskáztunk bennük. Ott lábatlankodtam, mert meg voltam győződve, hogy apuék átfúrnak Amerikába. A kút kávéjában kapaszkodva majdnem megcsúsztam.

– Vigyázz, előbb érsz az óceánhoz, mint én! – tréfával ütötte el a feszültséget édesapám. A kútgyűrűben megbújva figyeltem minden

mozdulatát, Amerika fölfedezésének pillanatából egy percet sem akartam elmulasztani. Feltörő sárgás vízrózsában a Csendes óceán hullott vissza rám. Szegény ember akkor csak a fantázia kapuján keresztül tudott nyugatra jutni.

*A IV. utca gyerekei
az 50-es években.*

Édesapám 1956-ban a vasgyárban dolgozott. A Vöröskereszt nagycsaládosoknak ajándékcsomagokat osztogatott. Mi akkor már hárman voltunk testvérek. 1956 karácsonyán mindegyikünknek egy-egy színes melegítőt hozott az Amerikai Vöröskereszt Jézuskája. Az elnyűtt, foltozott, átörökölt, sötétkék mackónadrágjaink után felüdítő volt a finom bolyhok tapintása. A tréningruhák országát attól fogva misztikus bőséggöd borította. Képzetelemben Amerika minden

városában barna, piros, sárga, zöld, hupikék melegítőket lengetett a szél.

Édesanyám reggel korán keresztanyámmal, keresztapámmal a pásztorok miséjére járt minden vasárnap. Utána bevásároltak a piacon, és siettek haza főzni, hogy délre készen legyen a szokásos vasárnapi ebéd, a megunhatatlan húsleves rántott hússal vagy pörkölttel. Eleinte nekem is menni kellett velük a korai misére. Később unokatestvéremékhez, Bagi Klárihoz és Bélához csatlakozva jártunk a nagytemplomba. 50-50 fillért kaptunk egyutas buszjegyre, de mi mindig a lábbuszt választottuk odavissza. Az 50 fillért a Rávagy téren, a csilingelő fagyaltosnál fagyira váltottuk, hiszen a lábunk elég jól bírta a menetelést. Utána édesanyámnak el kellett mondani, mi volt a szentmisén, mert tudni akarta, hogy valóban bementünk-e, nem csavarogtunk-e el máshová. Jövetmenet láttuk, hogy a kisvonat állomásán szállnak le s föl a csirkékkel, garabóval, sokan zsákokkal a hátukon. Az emberek vitték a piacra az árut eladni.

Két-három forintért lehetett mozizni az iskolában. Jandácsik Mihály jött ki hetente vetíteni a Moziüzemi Vállalattól. Mi nagyon szegények voltunk, nem volt tíz forintunk. Mert ugye, ha egy testvér elmehet, akkor a többinek is muszáj, mert különben kitör a parasztgyalázat. Egyszer

oroszfilmhét volt, és ingyen vetítették a Tiszta égbolt c. filmet, amelynek orosz címére is emlékszem: (Csisztoje nyebo). Első filmélményként örökre megmaradt bennem a tökéletes átélés, a tátott száj. Azóta egyetlenegy film sem volt rám ilyen nagy hatással. Egyébként az iskolában többnyire orosz filmeket vetítettek.

Szél Katival trécselek.

– Hogyhogy nem emlékszel?

– Hidd el, nem emlékszem! Az egész történet részleteiben él bennem, de a vége ködös.

Ötödikesek lehettünk, és már nagylánynak éreztük magunkat. Tetszeni akartunk, fölhívni magunkra a figyelmet. Igen ám, de nekünk nem volt pénzünk szépítőszerekre. Szegény ember vízzel főz, és szegény lány azzal keni ki magát, amit a természet ad. Mindig kitaláltál valamit. – Piros krepp papírt bevizesítettél és azzal rúzsotadt ki a szádat, az orcádat.

– Erre emlékszem. Tartósabb volt a mostani rúzsoknál.

– Gyufát gyújtottunk, majd elfújtuk, a kormos felével szemöldököt, szemet kontúroztunk.

– Ez így volt bizony!

– A körmünket piros boggyóval kentük, szép fényesen lakkozott hatása lett.

– Igen, igen. Sajnos a boggyó nevére már nem emlékszem, de valóban olyan szép lett a körmünk, mintha manikűröstől jöttünk volna. Évelődünk is vele. Egy szép napon nagylányosan kifestve, kemény tupírral beültünk a Tápai orosz órájára.

– Mit? Az nem lehet, hiszen én szerettem az orosz órákat, meg a Tápaikat is. Én nem voltam lázadó típus! Ilyen kellemetlenségbe sosem kevertem volna magam, a kedvenc tanáromat meg főleg nem!

– De, de! – erősködik Kati. Ő így élte meg, akkor az biztosan így is volt.

– Szóval a Tápai kizavart bennünket az óráról azzal, hogy ha megtisztítottátok magatokat, akkor visszajöhettek. Igen ám, de a pottyantós WC-hez nem járt mosdókagyló. Az udvaron, a szolgálati lakás előtt volt egy kút. Jó sokáig mosakodtunk, hiszen se szappan, se tükör. Folyamatosan kérdeztük egymástól:

– Lejött már, lejött már? A legnagyobb gond az erős tupír volt, alig bírtuk kibontani még úgy is, hogy egy csomó haj a fésűben maradt.

Ilyen az emlékezet és a felidézés. Sajnos az óráról való kiküldés számomra teljes sötétség, valószínűleg emléknymoltalanítottam magam.

A tárogatós szőrmesapkában, hosszú, földig érő kabátban jött tarisznyával a vállán, amelybe belerakta a falusiaktól kapott ajándékait. Már messziről hallani lehetett szép, tiszta, sírós hangját. Ahol tudta, hogy kaphat valamit, annál a háznál addig időzött, amíg nem hoztak valamit neki. Módosabb házaknál aprópénzt kapott. Szegények voltunk, krumplis pogácsát, fánkot, sőt egyszer egy nagy karéj friss kenyeret adtunk neki, mert nem volt más. Sohasem engedték el üres kézzel. A tárogatót a szája előtt tartotta még akkor is, amikor nem fújt bele, mintha hozzánőtt volna. Mi, gyerekek rohantunk utána. Amikor a temetőhöz ért, leültünk a sírok közé vagy az árok partjára. Hallgattuk. Szerettük, amikor csak nekünk játszott. Nem adtunk semmit ugyan érte, mégis ugyanolyan szépen fújta. Egyszer annyira tetszett a játéka, hogy a dianás cukromat odaajándékoztam, pedig hogy szerettem. Ahogy idősebb lett, egy lány is vele tartott. Lánya, vagy az unokája volt-e, azt nem tudhattuk, de együtt is gyönyörűen fújták.

Drótostótunk görnyedten gyalog poroszkált az utcánkban. Elég öreg lehetett már hátán faputtonnyal, amit összecsavart zsíros gurtni rögzített a hátához.

– Itt a drótostóóót, a lábast, fazekat foltozóóó! Mindig megugatták a kutyák. Hogy tót volt-e, azt én nem tudom. Édesanyám jó előre kiválogatta azokat az edényeket, amit foltozni kellett. Hozzánk gyakran betért. Kincses puttonyában tartotta műhelyét. Mindenféle formájú fém, alumínium lemezeket, kis sámlit hordott a hátán. Leült, lába közé fogta a javítandó lábast, pici fémlemez helyezett a lyukra, fehér valamivel megragasztotta. Szegecseit drótból varázsolta elő, megalapálta a foltot, és már kész is volt. Anyunál gyakran nem volt annyi pénz, amennyit kért. Mégis megcsinálta.

– Majd legközelebb kipótolja – mondta és továbbment.

A sok ragacstól mindig foltos volt a ruhája. Ijesztgettek is bennünket vele:

– Majd elvisz a drótostót, ha nem leszel jó! Valójában jó ember volt, nem értettem sohasem, miért rémisztgettek vele bennünket. Ez a szakma sajnos már a feledés homályába merült.

Ritka ember volt a köszörűs, aki kerékpárral jött. Már várták az asszonyok a faluban, sorban álltak ott, ahol megállt. Senki se szeretett életlen késsel nyiszálni, tyúkok, csirkék torkát vágni, disznót ölni. Amikor leszállt a sarkon, bakra állította biciklijét, nyergében ülve korong formájú köszörűkövet hajtott. Kis vályúban folyt a kőre a víz. Szikrát pattogatva élesítette azokat a késeket, amit átadtak neki. Mindenkinek volt élezni-
valója.

Édesanyámnak volt egy fém teknője, amit két hokedlire helyezett. Ez volt a mosógépünk. Síkárkefével hamuból, zsiradékból készült háziszappannal nyomkodtuk, dörzsöltük ki a piszkot a ruháinkból. Amikor kilyukadt a használattól, a drótostót befoltozta. Ez a teknő sok mindenre szolgált. Télen ebben fürödtünk hetente egyszer, miután nem volt fürdőszobánk, sem hideg, sem meleg vizünk. A vizet hengeres kútból tekertük föl. Tíz literes fazékban kályhán melegítettük a fürdővizet, amelyet beleöntöttük a tekenőbe. Egy kis lavórban mindig lemostuk a lábunkat, és úgy léphettünk bele a fémtékenőbe. Mind a heten ebben mosakodtunk. Először a kicsik, utána a nagyok. Mire a szüleim sorra kerültek, jó szürke lett a „kádban” a víz. Ha haját mostunk, akkor ahhoz külön vizet használtunk. Azt is szappannal mostuk meg, és ecettel öblítettük le. Ragyogott tőle a hajunk. Hét közben minden este cicamosdás volt a kis lavórban. Arcot, fület, nyakat, hónaljot, majd a lábat, feneket mostuk meg ugyanabban a vízben mindnyájan. Ma már ezt higiéniai szempontok miatt el se tudnánk képzelni, de akkor így éltünk, és még mindig itt vagyunk. Nyáron a fürdés nem volt gond, annyi vizet húztunk fel a kútból, amennyit bírtunk. Nem kellett vízdíjat fizetni érte. Jól lecsutakoltuk magunkat. Ahogy bejött a rossz idő, megint nehezebbé vált a tisztálkodás. A faluban sokan hasonlóan mosakodtak, fürödtek.

A kút volt a hűtőszekrényünk. Sokszor a szódavíz, a dinnye, meg sok minden más hűteni való, a kútba került. Ha nem tudtuk felhúzni a vasmacskával, akkor kimertük a vizet. Hányszor ürítettük ki a kutat? Nem tudom elmondani. Volt egy nagyon hosszú falétránk, amelyen apu lemászott a kútba, kitakarította az alját. Sok mindent hozott fel.

Édesapám gyerekkora óta ügyvéd akart lenni. Ha megkérdezték tőle, hogy hívják, azt válaszolta: Varga József köz- és váltóügyvéd. Nagyon okos volt. Sajnos miután szegények voltak, csak az ácsmesterségig futotta. De mindenki ügyvéd Jóskának szólította élete végéig. A Miklós boltos Doktorkámnak hívta. Egyszer a gimnáziummal gyárlátogatáson voltunk a Habselyemben. A varrógépek mögül egy néni szólított meg.

– Fogadjunk, hogy te az ügyvéd lánya vagy! Talált.

Apu nagyon szerette a levest. Sokszor egy fazékkal is megevett. Egyszer az iskolában fogadtak, hogy egy ültő helyében megeszik egy vödör gölődin levest. Talán 10 liter is lehetett, ami tele volt krumpli gölődinekkal. Nyert.

Aki ismeri az öcsémet, Pejót, Bablevest, meg ki tudja milyen becenev alatt fut még, az tudhatja, hogy egy humorzsák, aki mindenkit meg akar áldatni egy marék éhes homoki bolhával. Honnan örökölte humor-érzékét? Hát édesapámtól. Ügyvéd Jóska csak az egyik beceneve volt, a gyerekek Gumiorrú bácsinak hívták, merthogy mindig nyomkodta a gyerekek orrát, hogy igazat mondanak-e. Ha úgy gondolta, hogy nem, azt szajkózta, gumiorrú. Rajta is ragadt. A családban ándusz-mándusz nyelven kommunikáltunk. Apu mindig így beszélt: Miki csiliándusz? Ami azt jelentette, hogy mit csinálsz.

Volt a házunk előtt egy égisz érní akaró nyárfa, amely sajnos bele-gabalyodott a villanypóznába, és ki kellett vágni. Így álmainak vége lett, mint apu ügyvéddé válásának. De jó sokat pihentünk alatta. Gyakran kuporodtunk köréje, édesapám szájharmonikáját hallgatva. Egyszer beszaladt a házba, kihozta a kedvenc öblös poharát, a szájharmonika mögé rejtette, és a levegőt mozgatta vele. Soha nem hallott üveghangon zokogott a hangszer. A szomszédok is kijöttek. Odaültek, körülfogtuk a fát, és a fél utca csodálta apu játékát.

A versailles-i békeszerződés aláírása utáni sokkban a Horthy-rendszer a polgári rend restaurációja és a keresztény nemzeti ideológia előtérbe helyezése mellett kötelezte el magát. Nyíltan területi revizionista szemlélet volt. A Horthy korszakban a katolikus keresztény erkölcsiség lett elsősorban mérvadó.

Az elemi népoktatásban és a gimnáziumokban az egyházak nagyobb befolyásra tettek szert, mint azelőtt, a kötelező iskolai hitoktatás visszaállítása mellett.

Szüleink az iskolákban minden nap reggel ezt imádkozták:

*Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek Magyarország
Feltámadásában. Ámen.*

A verset az írójával együtt (Papp-Váry Elemérné szül. Sziklay Szeréna) kellett megtanulni és kívülről fújni.

Az iskolákban mindenhol ezt írták ki: *Nem, nem soha! Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország!*

A két világháború közötti tantervben heti két órában épült be a hitoktatás. Tóth Gézáék mindig a tanítás végén az utolsó órában tartották a hittanórákat a katolikusoknak, így a református vallásúak hazamehettek, és délután 4-re visszajöhettek, amikor a református bibliaórát tartották. A református hitoktatás nem volt tantervi anyag. A bibliaórákat mindig a Hiszekeggyel kezdték. A betlehemezés népszokás nagyon népszerű volt a két háború között. A tanítóékat legalább 10 csoport betlehemező is meglátogatta a karácsony előtti időszakban. 2–10 fillért kaptak a betlehemezők.

A háború után templomba, hittanra jártunk, miközben őrsvezető is voltam, a kettő nem zárta ki egymást. Azt hiszem, mindannyiunknál így volt ez abban az időben, sőt felvettük mind a három szentséget. A Farkas kocsma helyén lévő épületbe jártak a katolikusok hitoktatásra, a Barátok templomából járt ki egy szemüveges pap, aki a bibliát tanította nekünk. Ilonka néni, egy apáca, aki minket tanított hittanra, a katolikus nagytemplomból járt ki hozzánk. Édesanyám évente fizette az egyházi adót, aminek a fizetési meghosszabbítását, a szűkös anyagi helyzetünk miatt gyakran kérte. Édesapám, amikor nem volt nagyon fáradt, elővette a szájharmonikáját. Mindig a szerenád dallal kezdte: „Fekete szem éjszakája... a Bözsikémnél”, csak ríkatta a hangokat, azután anyu nótája következett, a „Krasznahorka büszke vára...”, majd apu ölébe ültetett és azt mondta, hoztam egy új dalt nektek a Vasgyárból. És elénekelt, elharmonikázta: a „Fel vörösök, proletárok” dalát. Utána játszotta anyu másik kedvenc dalát, a „Hol Szent Péter sírba téved” c. egyházi dalt. Mi mindet tudtuk kívülről, szerettük, tiszta szívből énekeltük. Olyan ideológiai kavalkád volt ott, hogy csak, na! Még ma is, ha belső békét akarok, akkor eldúdolom ezeket a dalokat. Vallásost és munkás-mozgalmit egyaránt. Horthy dalok emlékei kavarnak bennem világi békében.

Szüleimet sosem hallottam politikán vitázni. Egyetlen vita téma volt a családukbán, a pénz. Az kevés volt.

1956, ahogy én meg a húgom visszaemlékezünk

1956 az építkezés és az újrakezdés éve volt számunkra. 900 Ft-ért az új osztáson telket vettünk, anyu három testvére mellett. Én akkor öt éves lehettem, Babi húgom három és Jóska öcsém egy éves körüli volt. Édesapám bement a tanácsházára, ahol olcsón vett szokványos, egy szoba, konyha, kamrás, verandás, sátoztetős tervrajz formanyomtatványt, amelyet engedélyeztettünk, s elkezdhattuk az építkezést. Tisztán emlékszem, imádtam a vályogsarat gyúrni, taposni. Néha ugyan a törek megszurta a talpam, de nem érdekelt. A környékbeli gyerekek szerettek a vályogverők közelében ólalkodni, sarat mancsingolni. Édesapám barátja, a Pokóvár, mert ez volt a beceneve, Körmendi Jóska bácsinak segített a legtöbbet fölhúzni az alapot és magát a falat. Amikor tehették, apu testvérei is eljöttek. Keresztapám, miután ő a szomszédunk volt, és ugyanabban az időben építkezett, tanácsokkal látott el bennünket. Édesapám a tetőt fedte, hiszen ez volt a szakmája. A bejárati ajtónkra már nem tellett pénz, ezért hulladék fából apró kazettás bejárati ajtót tákolt össze, amit azután szépre gyalult. Kazettás bejárati ajtaja senkinek se volt a faluban. A ház ablakait kerékpárhoz kötöttük, óvatosan toltuk hazáig, mert nem volt pénzünk szállításra. Szüleim minél előbb be kívántak költözni a Kassai utcai albérletből a félig se kész házba, mert akkor az albérleti díj is a ház gyarapítására mehetett. Miközben az otthagyt albérletre apu testvérei sorakoztak, Sanyi bácsi, majd utána Pista bácsi váltottak bennünket. A nagyszobát bevakoltuk, a konyha, a kamra, a terasz még vályogosan virított ránk. 1956 júniusában behurcolkodtunk. Onnan folytattuk a tovább építést lépésről lépésre, amit anyagilag, erőben, időben meg bírtunk csinálni, hiszen mindenki dolgozott. Se kerítés, se semmi nem volt akkor még kész, az udvar tele volt a vályogverés során kiásott mély gödrökkel, amit lassanként töltöttünk fel. 1956 október vége lehetett, mire a konyhát bevakoltuk, de festésre még nem tellett. A veranda üresen tátongott. Apám a vasgyárból hamarabb hazajött, anyámmal sutyorogtak, hogy kitört a forradalom. Mindig halkan beszéltek, ha olyan témáról volt szó, ami nem gyermekfűlnek való. Egy orosz tank valószínűleg a Szegedi úti konvojból betévedt a faluba,

bekanyarodott az utcánkba. A házunknál próbált megfordulni, így a csöve beért az udvarunkba, ahol az ablakunkkal volt egy magasságban.

Amikor apám látta, hogy felénk tart, elkiáltotta magát:

– Ágy alá!

Két ágyunk volt akkor. Mindnyájan az ágy alá bújtunk, igaz, hogy félig kilógtunk. Hallottuk, hogy az orosz katona leugrott a tankról és káromkodott. Apám, miután orosz fogságban volt, értett néhány szót. Annak ellenére, hogy anyám folyamatosan pissegett, hogy ne álljon fel, lassan felegyenesedett, és kikukucskált az ablakon. Látta, hogy a tank tengelyéig süppedt a sárba. Azután az orosz bedörömbölt hozzánk. Anyu rémülten mormolta:

– Ne nyisd ki!

Látva szüleink félelmét, mi meg se mozdultunk az ágy alatt. Apám mindezek ellenére kinyitotta az ablakot. Az orosz katona valami pomóscsot motyogott, majd a sárba süllyedt talpakra mutatott. Apu ezt a szót ismerte és elővette a lapátot, földet hányt a lánctalpak alá. De a szörny meg se mozdult. Azután valahonnan egy nagy autó érkezett, és hosszas kínlódások után kihúzták a sárba ragadt harckocsit. Akkorra már mi is előbújtunk, az oroszok sűrű szpaszivákkal eltűntek a Szegedi út felé. A forradalom idején közülünk senki sem ment be a városba legalább egy hétig. Együtt volt a család, találgattuk, vajon mit hoz a jövő. Két hét múlva a vasgyárban megindult a termelés. Apám visszament dolgozni. Azután karácsonyra bevakoltuk a spájzot, és húsvétra anyám fehérre meszelte a belső falakat. Mindig volt meszünk, ami mészsoltáskor ott forrt a gödörben a kút mellett. Azt hiszem, ezzel fertőtlenítettük az ivóvizet is. Házunk külső vakolására sokat kellett várni. Az egyszerű drótkerítést két év múlva húztuk föl. A második szobát jóval később toldottuk hozzá. A verandát, meg a ház külső felét akkor vakoltuk be, amikor 1962-ben meghaltak a nagyszüleim, és az onnan kapott szerény örökségből sikerült egy kicsit kipofozni a házunkat. A szegény emberek, akkor hasonló helyzetben éltek.

*A képen Csikós Rózsika néni húga, Kovács
Marcsa kerékpárral, és az akkori utcánk
minősége. Jobb oldali sarokban a vakolatlan
házunk, és a háttérben Farkas Lászlóék kész
háza. A kép az ötvenes évek végén készülhetett.*

Válogatás a „Rendőrfalu egykor és most/ Mesélő falu” Facebook csoport anyagából

A könyvtár

Szabóné Bozóki Éva közlése

Nagyszüleim és édesanyámék 1930-ban költöztek a faluba, a Tűzoltó, vagy másképpen II. utca első házába. Édesapám, Bozóki József a Nagykőrösi tanítóképzőben kántortanítói képesítést szerzett. Majd a háború után előszobánkat átalakítottuk könyvtárrá. Apu a megyei könyvtárral leszerződött, onnan kaptuk a könyveket és hetente hoztak újakat.

Édesapám egyébként református kántor volt, miközben elvégezte az egyetemen a könyvtáros szakot. A Katona József könyvtárban dolgozott könyvtárosként, ahol később tudományos munkatársként foglalkoztatták. Könyveket is írt Kecskemét történetéről.

*Bozóki néni kinyitja a
könyvtárajtót*

Majd hétféteken a Honvéd Szakszervezet kecskeméti zenekarában, a mindenki által ismert tiszti klubban kezdett hegedülni az Oncsa telepi Virág Miskával együtt, aki a zenekar szaxofonos volt. Ezután átadta teljes egészében a könyvtárat édesanyámnak, Bozókiné Nagy Ilonának. Ettől kezdve ő adta ki a könyveket, édesapám megtanította katalogizálni is. Közben a megyei könyvtár által szervezett fiókkönyvtárosi továbbképzésekre járt évente.

Így maradt a falu könyvtárosa egészen 1975-ig, a falusi könyvtár megszűnéséig, amikor elköltöztek a faluból. A

fűtetlen „könyvtár-előszoba” nem volt nagy, jól be kellett öltözni, mégis sokan jöttek. Sokszor az utcán állt a sor. Mindegy, hogy milyen idő volt, jöttek, hóban, fagyban is várakoztak.

Édesanyám mindig tudta, hogy ki milyen könyvet szeret, már előre, az olvasók ízlései ismeretében megrendelte a könyveket. Igazi családi légkört teremtett, ezért szerettek odajárni az emberek.

Ahogy visszaemlékszem, a Kusák-Szántó néniék, a Csertő család, Juhász Lászlóék és Joli, Éva lányok gyakran látogattak bennünket. Juhász László egyébként mozigépész volt, ő hozta a filmeket a Halasi úti Iskolába.

*Férje, Bozóki József a művelődési autóval szállítja
a könyveket a fiókkönyvtárakba*

Útkaparó

Kinek mi jut eszébe erről a szakmáról? Nekem a Tóth lányok, akikkel egy osztályba jártam és apukájuk, a kis háromkerekű kocsijával, tisztító szerszámaival, sapkájával, az iskolánkkal szemben, a Halasi útról. Azután Gémes Éváék, Pistáék, Eszterék a Matkói útról a Kolozsvári utca végében. Molnárék is azok voltak a Halasi út másik felében. Rájuk csak homályosan emlékszem. Az útkaparó már nem létező szakma, valójában út rendbentartó volt a makadám utak időszakában, amikor több volt a hepe, mint a hupa, amikor nem volt aszfalt, hanem köves vagy földutakon jártunk. Az utak mellett kőhalmok voltak, amiket az útkaparó a földutak kiegyenesítésére használt. Az útkaparó álláshoz szolgálati lakás is tartozott, általában az út azon oldalán, ahol nem voltak már házak. A lakáson tábla jelezte, hogy itt az útkaparóék élnek. A korombeliek számára ismerős egyenruhájuk is volt. Kaptak egy bizonyos útszakaszt, aminek karbantartása, tisztítása volt a feladatuk. Az útkaparó közigazgatósági hatósági közeg volt, aki a jegyző előtt esküt tett, és a megbízása egész életre szólt.

Az útkaparóház címeres tábláját már csak a múzeumban láthatjuk. A Kiskörösi Közúti Múzeumban őrzik az útkaparó eszközeit, szegényes életének kellékeit is

Ezt az írást az autó és a motor online újságból ollóztam Földvári András írásából, aki szépen leírja, mi volt az útkaparó szerepe:

„A lovas kocsi békés nyugalommal közeledett a kanyarhoz, majd eltűnt egy épület mögött, s mikor végre ismét előbukkant, már hallatszott a paták jellegzetes, kemény koppanása az úton. A férfi a bakon fáradt kézmozdulattal elzavart egy legyet, azután tovább szundikált. Majd egyre kisebb lett a szekér, és eltűnt az összekapaszkodó fák mélyében. Ami a nyomában maradt, azon a verebek osztoztak. És ha mégis hagytak valamit, azt is eltakarította az idő vagy az útkaparó. De ez régen volt. Mert hol van ma már az útkaparó, kis sárga zászlajával, egyszerű szerszámaival? Hol van már az útkaparó? Aki minden kátyút számon tartott szakaszán, tudta, hol kell védekezni hófúváskor, mit kell tenni olvadáskor, és nemcsak az út menti fákat ismerte, hanem még azokat is, akik az ő útján jártak.”

Gubacsi József megjegyzése: A leírtakon kívül feladatuk volt az elütött állatok felszedése, kövekkel az út kiegyenlítése is.

Iparosok (Fekete Istvántól)

Az 1950-60-as években a Halasi út és a Pozsonyi utca sarka: a Váci néni háza, ahol a Váci néninek később boltja volt. Deutsch Gyula, kis hajlott hátú férfi fodrászata itt működött. Halasi úton a következő műhely: daráló, ahol a Kormányos Józsi bácsi darálója volt, aki a Gubacsi Józsi nagypapája volt. Még mindig a Halasi út: Szántó Pista bácsi cipésműhelye, s most értünk még csak a Kassai utca sarkára. A város felőli oldalon Farkas István kocsmája. Folytatódik a Halasi út, a szembeni sarok: Végh Gazsi bácsi trafikja, aki hadirokkant volt, hiányzott a két lába, ezért kapta a dohányboltot. Következő üzlet a trafik után Ország Józsi bácsi fodrász üzlete, majd ezt követte a Halasi út–Szabadkai utca sarka, a Budai Sanyi bácsi vegyes boltja (népbolt). Halasi út–volt I. utca sarka: Kállai Kálmán vegyesboltja. Fodrászüzletek: volt III. utca, Brassói utca sarka: Adácsi József fodrász üzlete, aki rendőrségi fodrász volt. Nekik nem volt gyerekük, s remélem nem haragszik meg nevének említéséért Gubacsi Józsi, aki mindig ott volt náluk. Miután a fodrász a keresztapja volt, nagyon szerették. Ugyanabban az utcában, a Homma bolt helyén működött évekig Bodon Sándorné, Mancika néni női fodrászként.

Az iskola

Történetben az 1931–1932-es évnél írják, hogy Tóth Géza és Tóth Gézáné a községi népiskolaszék és tantestület tagjai voltak. Az 1879-es rendelet alapján mindenki köteles 6-12 éves koráig iskolába járni. Azok a szülők, akik nem követik a rendelet utasításait, azok az első alkalommal 50 korona, a második alkalommal 1 forint, a harmadik alkalommal 2 forint és a negyedik alkalommal 4 forint büntetést kötelesek fizetni.

A Tiszába vezető csatorna (Vékás Lacitól)

A saját szememmel láttam, amikor a Széktóból a vizet a Tiszáig vezették. A Halasi út, a Külső körút, a Szegedi út alatt folyt, természetesen érintve a falunkat. Ahogyan a medret vájták, azt sohasem felejttem el. Mi, gyerekek ott álltunk, figyeltük és bámultuk a munkát. Még ma is tisztán látom magam előtt, ahogy kétkerekű kordéra lapátolták a földet, sokszor két-három lovas kordét összeakasztottak, majd a vezető lovat egy ember irányította, hogy hova vigye a földet. Olyan érzés volt, mintha egy gladiátoros filmforgatáson lettünk volna. A csatorna boldog gyermekkoromban nyitott volt, később vastag csőbe terelték, és még ma is ott csobog a falu alatt. Amikor földuzzasztották, akkor mi csapatostul rohantunk a csatornához halat meríteni. A Külső körúti csomóponthoz mentünk a leggyakrabban, számunkra ott volt a legeredményesebb a fogás. Jó néhány lépcsőn lehetett lemenni a tiszta vizű mederhez, ahol a duzzasztás után csak úgy röpködtek az apró halak. Ilyenkor szitát, garabót vittünk ki magunkkal, és jó sok halat fogtunk. Azonnal elcipeltük Fekete István anyukájához, aki jó ropogósra kisütötte. Mi, gyerekek imádtuk a ropogós, apró halakat.

A téglagyártás folyamata az én szememmel (Vékás Lászlótól)

Miután a családomból jó néhányan a Téglagyárban dolgoztak, jómagam is sokat látogattam a gyárat. A ring télen a legjobb melegedőhely volt. Simigla mindig fölengedett bennünket. A téglakészítés minden folyamatát ismerem.

Cigi Pista volt a saras. A Bágerből lovas csillékkal Lesi Menya bácsi lovai hordták az agyagot a pandalyos kúthoz, ami nagyon mély volt óriás medencetérrel, s gerendák fogták össze a teret. Az oldala téglával volt

kirakva. A sárkészítéshez rengeteg víz kellett. Este kezdték a sárkészítést. Ahhoz, hogy jó minőségű téglák legyenek, jó alaposan meg kellett a sarat lábbal taposni, majd többször átvágták kapával, hogy minden része jó alaposan át legyen forgatva. A pandalyos kútnál csatornákból folyt a víz, majd a jól átgyúrt, sima sármasszát talicskákkal tolták, felöntötték a ferde téglaverő asztalra. Az asztalt körbeállták a nők. Mindenkinek volt téglaverő formája, amelynek alja, négy oldala és füle is volt. Az alján KK vagy VV felirat volt, még ma is lehet a házakban olyan téglákat találni, amelyekbe ezek a betűk vannak beégetve. Minden téglaverő leszakított egy sáradagot, azt belegyúrta a formájába jó alaposan, hogy ne legyen benne hézag, majd vízzel lehúzta. Rárakták a homokos placra szikkadni, és egy nap után a téglás gyerekek odamentek és átforgatták a másik oldalára a nyers téglákat, hogy az alsó része is szikkadjon. Óvatosan kellett bánni vele, mert ha megcsömpült, akkor abból baj lehetett. A pörgetésért 50 filléres fagyit kaptunk. Volt vagy 8-10 nyitott szín, vagy más néven ashlag, aminek teteje volt és oldala nem, hogy a szél jól átjárja a bankokba helyezett téglákat. A bankokba rakás egyfajta szabályos elrendezés, ami mégis összevisszának hat. Éltre, hosszabban lettek pakolva a téglák hogy jól kiszikkadjanak. Ezután a plac üres lett, és kezdődhetett az újabb verés. A kubikosok a nyári verést csilléssel télen a hatalmas körkemencékbe hordták és kiégették. Itt voltak a kihordók és behordók. Tragacsokkal is hordták a téglát. A tragacsoknál nyakon átvett nyaklóval könnyítették az emelést. A tragacstolót trógernek hívták.

Mint említettem, a bankokban nyáron kiszikkadó téglát a kubikosok tragaccsal vitték a körkemencébe. A körkemencék, sőt a ring is a kémény köré volt építve. A tragacson egy vékony, 15 cm szélességű vaslemez volt, amin 100 téglát kellett elhelyezni. Ezek a kubikosok olyan erős emberek voltak, hogy a 15 centiméteres helyre el tudtak pakolni 100 darab téglát. Egy téglák 6x25–30 cm-es volt. Majd nyaklóval gyorsan be kellett tolni úgy, hogy le ne essen. Ehhez zsonglőri tehetség kellett. 6–8 kemencéből mindig csak a fele üzemelt, a másik felében hültek a téglák. A tüzelő mester tüzfészket csinált fából és téglával befalazta, felülről meggyújtotta, aztán folyamatosan körbejárt a ringen. A szénét dobálta felülről befelé, hogy állandó magas hőmérséklet legyen. A kemencében is szabályszerűen bankokba kellett pakolni a téglát, mert ha bedőlt a kupac, akkor üvegesre égett. Ez volt a forrástégla. A Rendőrfaluban majdnem minden ház alapja forrástéglából készült. Egy-egy kemencének

3 lyuka volt, ahol figyelni lehetett, hogyan égnék a téglák. A téglák fehérre izzottak, és kb. egy hétig égették azokat. A kemence mindig úgy működött, hogy az egyik részét pakolták befelé, a másikat meg kifelé. A kihülő kemencékben 25–35 fokos volt a hőmérséklet. Többen említették már, hogy itt szárítkoztak, ide ruhát teregettek. A hülő kemencék alkalmasak voltak erre. A kemencékben mindig körforgás volt, egyik részében égették a téglákat, a másikban kihültek a téglák. Majd a kihülteket kipakolták, az újabb égetnivalót pedig berakták. A téglagyár végében volt az iroda, és a sorban váró fuvarosoknak a Simigla adta ki az árut, és vitték azt az építkezésekre.

Gubányi Mihály utca (mai Ungvári utca) részlete, 1984

A Rendőrfalu sportolói (Borbély Norberttől)

Borbély Norbert szép sportolói eredményeket ért el gerelyhajításban (atlétika) az 1990-es és 2000-es években.

Borbély Norbert felsorolása:

- az 1990-es évek elején 4 évig voltam válogatott, többszörös
- országos bajnok és csúcstartó
- EB 2. hely Hollandiában 1993-ban
- Világkupát nyertünk Olaszországban (Alba városában)
- Fair-play diploma

- Kongresszusi Központ (Schmitt Pál és Gallom Rezső adták át a díjat)
- Jó tanuló – jó sportoló díj (Mádl Ferenc adta át a díjat)

További sportolók:

- Gubacsi Imre 1947-ben ifjúsági magyar bajnok volt birkózásban
- Habran Ferenc birkózó
- Probojáczné Túri Éva 42-szeres válogatott kosárlabdázó
- Medgyesi Józsefné „Csöpi néni” teke Európa bajnok (már nincs közöttünk)
- Varga Lászlóné Gubányi Magdi kézilabdázó
- Varga Gergely (Bonó), a KTE, a KAC futballistája, neve szerepel a KTE történetében. Játszott a bajnokcsapatban is 1972/1973-ban
- Varga testvérek: Varga László, Varga Gergely (Bonó apukája) a '30-as években, Varga József (édesapám) a '40-es és az '50-es évek elején a KTE focistái voltak.
- Dobó Pista a Dózsában az NB I/ B-ben, Csepelen az NB I-ben, a KTE-ben az NB II-NB III-ban a hatvanas évek végétől focizott
- Csertő Lajos: a KTE kapusa
- Az Egyetértésben fociztak: Dunai Sándor (Jaksi), Ocskai Pista, Bezsenyi Sanyi, Bakos Sanyi Varga Gergely (Bonó) Balla Géza, Balla Csaba, Fekete Pista, Kovács Tibi (Vagány) Gubacsi Tibor, Imre és József, Kiss Miska, Dunai Laci (Kicsi), Dunai Sanyi, Kiss Pista, (Szúnyog) Karcsi, Bozóki Jancsi (Csikköm), Schifter Ernő, Szórád Jenő.

Becenevek

Azt olvastam, hogy a becenevek általában a művészvilágban gyakoriak, mert ott van a legnagyobb kreativitás. Azután végignéztem szülőfalumat, hát bizony ott mindenkinek volt beceneve, egyik cifrább volt, mint a másik. Kis József (Kuksi) szerint mindenkinek volt legalább egy, ha nem három, és ha egy testvért elbecéztek, gyakori volt, hogy a névadó után a testvérek, „kis” jelzőt kaptak, mint a Bixi, kis Bixi, Kuksi, kis Kuksi, Ügyvéd, kis Ügyvéd és így tovább. Gyakoriak voltak a névismétlődések: pl. Bütyöknek a Csikós Jóskát hívták, de a Bodor Antal unokatestvérem is Bütyök volt. Két generáció, két különböző család. Olvassátok! Itt van belőle egy alliteráló csokor. Ezek mind létező becenevek voltak. Nagyon sok már nem él közülük.

A Cseke, a Mörzse,
az Öcsi, az Örzse,
a Binye, az Üpe,
a Gyekusz, a Cséke,
a Mimi, a Nyunyi,
a Pötyi, a Pöszi,

a Babi, a Skefi,
az Inci, a Pizsi,
a Manyi, a Csöpi,
a Bagar, a Biksz,

a Jaffi, a Jaksi,
a Kuksi, a Buksi,
a Kroki a Sutyi,
a Cucus, a Mucus,
a Katus, a Matus,

a Baba, a Morzsa,
a Cica, a Csetta,
a Bonó, a Koko,
a Gubó, a Pejó,

a Csimi, a Csibi,
a Dali, a Csuhi,

a Gedi, a Dofri,
a Seriff, a Csiki,

a kis Só, a Keó,
a Gombóc, a Golyó,
a Muzsu, a Bezsó,
a Csőrös, a Körmös,
a Tejföl, a Bütyök,
a Börölő, a Pötyöm,

a Zsandár, a Csicsás,
az Ocskás, a Gatyás,
a Bernát, a Beretvás,
a Patkány, a Tojás,

a Lajlal, a Jata,
a Murula, a Nyunya,
a Cura, a Fuszuka,
a Soma, a Cunika,
a Kukac, a Liba,
a Tufa, a Sada,

a Csikkem, a Füles,
a Stringe, a Bableves,
a Pödri, a Pipi,
a Bütyi, a Pityi, a Búvár.

Kihagytam valakit? Bocs! Úgy szedtük össze együtt.

Falusi játékaink

Seresné Gubényi Kati:

A labdajátékokon kívül sokat babáztunk, meg babaházat építettünk vályog építőkockából úgy, ahogy tanultuk a felnőttektől. Gyufásdobozba gyúrtuk a vályoganyagot, majd kihúztuk és hagytuk száradni. Amikor meg-

száradtak a vályog építőkockák, összeraktuk szoba formájúra, egyik szobában volt az én babám, másik szobában a testvéremé, és beszélgettünk. Egyébként szüleink befogtak, sokat kellett segíteni, vasalni, takarítani. Amikor átmentünk hozzájuk, mindig irigyeltem a vályog babakészítést. Ugyanabban az utcában az I. utca sarkán lakott a másik unokatestvérem. Neki az édesapja csinált olyan egyedi emeletes babakészítést, hogy mindenki csodájára járt. Abban az időben a babakészítés megfizethetetlen volt, számunkra legalábbis. Akinek lehetett, az módosabb volt, vagy ügyes volt az apja.

Domokos Ferenc: Gombozás

A játékban résztvevő játékosoknak rendelkezniük kellett elsősorban jó minőségű nagyméretű gombbal. Ez a gomb volt az ütő. Kellett még valamennyi apró gomb is, ezzel fizettek egymásnak. Kemény téglafal előtt kijelöltek egy tetszőleges területet, ezen a területen belül folyt a játék. A területen belül ki lett még jelölve egy kb. 10x10 cm-es kisebb rész. Ez volt a pinka. Az első játékos a falhoz ütötte a gombját lehetőleg olyan erővel, hogy földet érés után az a kijelölt területen belül, de a faltól minél távolabb essen le. Amennyiben túlütés történt, 2 db kis gombot be kellett raknia a pinkába. Amennyiben érvényes területre esett a gombja, az ott maradt, és átadta a játék folytatását a következőnek. A már említett szabályok kiegészültek azzal, hogy most már lehetőleg a játékosok saját gombjához minél közelebb essen le a játékosok saját gombja. A gombok közötti távolság döntötte el a fizetni való összeget. Ha az ütő játékos mutató és hüvelykujja átérte a két gombot a korábban ütő játékos 2 db kis gombot fizetett, és felvehette a földön levő gombját. Az imént nyert játékos ismét ütött, mert a pinkában még van ugye 2 gomb, és szeretné megszerezni, tehát most az a cél, hogy a pinkához közel üsse a gombját. Amennyiben ez nem sikerül, akkor következhet a harmadik játékos. A játék akkor igazán élvezetes, ha minél többen játszanak, mert egyszerre több gomb van a földön, és a túlütések miatt maréknyi apró gomb a pinkában. Mint említettem a gombok közötti távolság dönti el a fizetnivalót. Mutatóujj-hüvelykujj = 2 gomb. Középső ujj-hüvelykujj = 1 gomb. Amennyiben a gombok közé tett hüvelykujj érinti a két gombot a fizetnivaló 4 gomb. Elnézést kérek, ha a leírás nem mindenkinek egyértelmű, az nem az olvasó hibája. Ezt a játékot mesteri fokon művelte: Bozóki Jóska, Tóth Pista, Borbély Zoli (Seriff), Farkas Laci, Tokodi Zoli.

A nevek említésével elárultam kik nyerték el édesanyám varrós dobozá-
nak tartalmát.

Nánási Elemér:

Egy-két dolog még hiányzik, hiszen a gyerek ötletek kimeríthetetlenek
voltak régen. Amit a gombozásról én írtam, az is az egyik ilyen volt a
pénzzel. Hiszen a forgalmi pénzek lecserélése folytán rengeteg váltópénz
maradt az embereknél, és mivel azok vasból voltak, nemigen foglalkoz-
tak a bevonásával. Ezek egyébként más játékokban is szerepeltek, mint
például a fal tövéhez, vagy a földön húzott vonalhoz hajigálása. Itt a sor-
rendiséget az határozta meg, hogy ki dobta közelebb a falhoz vagy a vo-
nalhoz. Ha valamelyik játékos törekedett az elsőségre, több pénzdarabot
is dobhatott. Végül a nyereség az eldobált pénzek összeszedésével és
rázásával oldódott meg úgy, hogy az első, a második, a harmadik és így
tovább helyen álló a pénzeket a két markának lazán összetartásával
megrázta, feldobta a magasba és fej vagy írás alapján kiszedte az egyik
lapjával felfelé mutató pénzeket. Végül az utolsónak maradt, ami maradt.

Varga Gergely: Háború utáni játékok

A Vécsey iskola és a Téglagyár mögötti területet a nagybani piacig, sőt
egészen a mostani Mercedes gyárig nyitott lejtős mező fedte. Sehol egy
ház, csak óriási rét. A belső Téglagyárnál rétegesen hordta el a szél az
agyagot, nem gödröt vájt, vagy ha vájt kicsit, nem akkorát, mint a Báger
tónál. A háború idején itt húzódott meg a front egy része. Még jóval a
háború után is találtunk löszereket. Egyszer az egyik dombocskát meg-
piszkáltuk és rengeteg löszert találtunk alatta. Kiszedtük, parázsba dobál-
tuk, tudtuk, merre fognak elsülni. Mi az ellenkező irányban elbujtunk
gödrökbe, árkokba. Pattogtak, durrogtak, mi meg jókat nevettünk. Nem
gondoltunk rá, milyen veszélyes játékot űzünk. Miután a front itt volt,
mint említettem, tele volt lövészárkokkal, azok oldalában lyukak voltak.
Kiöntöttük, ürgekre vadásztunk. Ma már az ürge védett állat. Bíbic
tojásokat gyűjtöttünk, egyszer majdnem elkaptam egy barázdabilletőt.
Fogtunk egy hatalmas békát, még sose láttam akkorát.

Jancsi bátyám mesélte, hogy közvetlen a háború után mindenféle harci
eszköz volt szanaszét. Amit tudtak összegyűjtöttek, és a IV. utca sarkán,
az árokparton játszottak úgy, hogy az árok fölött a dombon kukoricaszár
kúpból tüzet csináltak és abba dobálták a löszereket. Egyszer aknát is

találtak, az alá is tüzet raktak. A Szeleifaluból egy süket koldus jött át a mezőn, mert akkor még nem volt AGROKER, csak üres mező, kukorica-föld. Már az akna a tűzben volt, kiabáltak az öreg koldusnak, hogy ne jöjjön, álljon meg, mert robbantanak, de mivel süket volt, így nem hallotta meg. Jancsi bácsiék lefeküdtek jóval arrébb az árok aljába. Akkora robbanás volt, mintha a harcmezőn lennének. A süket koldus úgy megijedt, hogy térdre esett és hányta magára a keresztek. Visszafordult, nem jött a faluba koldulni. A szülők természetesen nem tudtak ezekről a veszélyes kalandokról.

Farkas László (Matus): Temető, hereföld

Az első világháborús temetőben sokat bújócskáztunk. Az ürgékkel teli homokbányás rész jó búvóhely volt. A sírok között is könnyen elrejtőzködhettünk, bár tele volt szúrós királydinnyével. A Tokodiék fala volt mindig az ipiapacs fal.

Hereföld: A hereföldön iskolakezdés előtt összejött egy focicsapat. Bemelegedtünk a játékba, elfeledkeztünk az iskoláról. Elkezdődött az oroszóra Tápai Illés tanár úrral. Miután sokan hiányoztak, gyanús lett neki, ezért az egyik lányt kiküldte a hereföldre értünk. Később jó nagy taslikat kaptunk tőle. Amikor nyolcadikos voltam, az iskola mögötti nyárfákat mi ültettük 1960-ban. A hereföld körülbelül ott volt, ahol most a Bajor étterem, csak laposan terült el. A hereföldön, vagy más néven láposon télen gyakran szánkóztunk. A mező szintkülönbsége a dombtól körülbelül 3-4 méter lehetett, elég lejtős ahhoz, hogy szép ívben sebesen lejjünk. Valamikor a Téglagyár innen is agyagot bányászott.

Lapáttal csináltunk lépcsőket, hogy könnyebben feljussunk. Akinek nem volt szánkója, mert mondjuk nem tellett rá, az gatyaféken, hason csúszott le a mélybe. Miután a lápos elég széles volt, kivitt bennünket majdnem az út széléig.

Bagi István:

Kamasz voltam, és azon a télen korcsolyázni szerettem volna. Igen ám, de nem volt korcsolyánk. Nem volt rá pénz, szegény ember vízzel főz. Túri Öcsivel elhatároztuk, hogy csinálunk. Hulladék vasból kerestünk valami éles élűt, azt 2 fadarab közé szorítottuk. Összeeszkábáltunk egy korcsolyatalpat, ami elég stabilnak tűnt, gumival, dróttal, ha találtunk szíjat, akkor az volt a legjobb, de többnyire, drót és gumi volt kéznél,

ráerősítettük a cipőre. A Báger tóra nem engedtek lemenni, csak nyáron titokban osontunk oda, hogy meglessük, hogy a lányok fürdőruhája mennyire feszes. Az iskola előtti jégpálya kicsinek tűnt. Végül találtunk a Kettes Konzervgyár mögött, a falu felé eső részen elég lapos területet. Jó sok talajvíz gyűlt össze elég széles területen. Télen szépen befagyott. Sokan jártak oda a Szeleifaluból, néha a Mária városból is. „Nemzetközi” terület lett, lányok is voltak.

Igaz, 5 perc után mindig leesett az él, amit a műanyag talpú cipőnkre gumival erősítettünk. De újból rátettük a gumit, és megint 5 percig siklottunk. Akadozva, de megtanultunk korcsolyázni. Egyszer úgy mentünk le a Túri Öcsivel korcsolyázni, hogy elég vékony volt a jégréteg, és mit ad Isten, beszakadt. A jég hideg vízbe estünk, ami kb. a hónaljig ért. Nagy nehezen kimásztunk a vízből, vacogtunk, és csuromvizesen rohantunk hazáig. Azután hogy mit kaptunk otthon, arról jobb, ha nem teszek említést.

Csorbáné Soós Marcsi-Kati:

Sokat babáztam, ameddig nem volt bolti babám, kukoricacsutkából készítettünk úgy, hogy a kukoricát lemorzsoltuk, a csuhét és a haját rajta hagytuk. A kukoricahajból frizurát csináltunk. A csuhéból ruhát és köpönyeget, amit gumival odaerősítettünk a csutkához. Szemet, száját, a héjra díszítést rajzoltunk. Egész aranyos babák lettek. Mindig kinn ültünk a fűvön a Tűzoltó utcán, és ott babáztunk. Később volt egy nagyon szép hajjas babám, amit állandóan öltöztettem. Szerettem az idősebbek társaságát, gyakran voltam a nagymamáék barátnőivel. Érdekelt, hogy miről beszéltek. Az udvarunkban 4 család lakott. Amikor kicsivel nagyobb lettem, Kovács Panni, aki remek táncos volt, megtanított mindannyiunkat mindenféle társastáncre. Az udvarban lakó fiatalok mindegyike kitűnő táncos lett, hála Panninak. Az udvarunkban ugyan volt kút, de az ivóvizet a Joó Mária utca sarkán lévő kútból hordtuk alumínium kannában.

Játék: Bogáncs, más néven bojtorján bútorokat raktunk össze, csutkababáinkat abba ültettük. Sokszor a fiúk beledobálták a hajunkba és ki kellett vágni a hajjal együtt. Nem szúrt annyira, mint a királydinnye, amivel tele volt a falu, legalábbis a mi környékünk. Úgy is hívtuk, hogy Bagi fene, mert a Bagi-soron volt a legtöbb belőle. Bojtorjából baba szekrényt, székeket, díványt, heverőt, fotelt csináltunk.

Azám, a számárkóró! Egész nap is elszórakoztunk vele, akárcsak a papsajttal, vasvirággal vagy pitypanggal láncfűzésekör. Az első világháborús temető tele volt nagyfejű vasvirággal, amiből csoda koszorúkat fontunk.

Varga Gitta:

Amikor beköltöztünk az első utca első házába, édesapám csinált nekem egy vályog babakházat. Ami nem is volt babakház, mert akkor a babák nagyon drágák voltak. Inkább játékkuckónak hívnám. Egyenesen belefértem, tehát kicsit magasabb volt, mint én. Volt benne asztal, szék, még a barátnőm is elfért benne. Nagyon szerettem az állatokat, kukoricacsutkából csináltam a tehenet, a vasúti sínek mellől felszedett kavicsok voltak a disznók, és azokkal játszottam. A szomszédunk volt a Karol Mari, akivel egy osztályba jártam, barátnőm volt. Apukája katona volt a Koreai háborúban (1950. június 15. – 1953. július 27-ig). Amikor hazajött, Mari adott nekem ajándékba egy koreai gyufásdobozt, amit nagy becsben tartottam.

Bagi Sándor:

Szerettem a külső Téglagyár körül ódalogni, amely rejtélyes, misztikus hely volt sok érdekes történettel. A téгла égetéséhez használt körkemence kitűnő bújócskahely volt számunkra. Korcsolyázásban példaképem az I. Szabó Feri volt. A III. utcában lakott, testvére az I. Szabó Cuni. Az édesapja vasutas volt.

Na, a Feri tudott ám korcsolyázni, „koszorúzni előre-hátra”. Bodor Anti is jól korcsolyázott. A II. utca végén, a vasúton túl volt a „Kiss néni laposa”. Mi oda jártunk, meg a Pityu által említett II. konzervgyár felé (Kerekesék, Hamarék tanyája környékén).

A Pityu által készített, összeeszkábált fa korcsolyával én is próbálkoztam nem nagy sikerrel, de én jobb helyzetben voltam, mert a Bodor Antival a nagyanyámék házában laktunk a III. utca 2-ben (a fiatalabbak kedvéért ma Zágoni utca 2., ahol ma az állatorvos van), így kölcsönadta a korcsolyáját, és azzal korcsolyáztam, amíg nekem nem lett. A Pityu által említett jégbeszakadás nekem is ismerős a veréssel együtt. A Fekete Pistával való korcsolyacserére én is emlékszem. Azt mondják, a korcsolyázás olyan, mint a kerékpározás, nem lehet elfelejteni.

A Téglagyár és a bánya tavai fontos szerepet játszottak a környék gyerekeinek életében. Nagy többségünk a Bányatóban tanult meg úszni, ott segítettük, tanítottuk egymást. Korcsolyázásunkat is a Báger-tónál kezdtük, meg a belvízi tavakon siklottunk, mert az nem volt olyan mély, ha beszakadt, nem volt életveszélyes. A nagyon szegények sokszor házilag készített korcsolyával bukdácsoltak. A téglagyárak játék területek voltak, a száradó téglák között bújócskáztunk, csilléken száguldoztunk, kiugrottunk belőle, vakmerősködtünk, kéményt másztunk. Télen a ringnél melegedtünk.

Nyáron a fiúk horgásztak a bányagödrökben, volt, aki teknővel csónakázott a Báger-tónál.

A téglákat nyitott fészerben szárították. Öcsém vadóc kis csapata rendszeresen belógott a szikkadó téglák közé, magas bunkert építettek maguknak, úgy elbújtak, hogy az őr se látta őket. Körbebarikádozták magukat, belülről építettek egy falat száradó téglákból többnyire vakáció idején, hétvégeken. Dunai Cura volt a kemencefelelős, sokszor fölengedte őket a ringbe, ahol a tűz égett, hogy szalonnát süssenek, vagy a Báger tavi korcsolyázás után megszáradjanak. A ringben akkor már nem égett a tűz, csak parázslott, de kellemes meleg volt. Mindig ellopta jó apám erős munkabakancsát, amire fel tudta tenni a kölcsönkért vagy szemétként talált korit. Amikor élesek fordult, apám drága bakancsának a sarka lejött. Na, ilyenkor volt az, hogy anyám elővette az óriás lekvárkavaró kanalat, és csihi-puhi, öcsémnek lett haddelhadd. Egy ilyen akció után eltörött a lekvárkeverő. Öcsém vigyorgott, de nem sokáig, mert egy napra rá jó anyám vett egy újabb kanalat, erősebbet, nagyobbbat.

Amit rendszeresen játszottunk, az a „Hol mérik a sört, bort, pálinkát?“, vagy falusiasan ejtve „Hun mérik a sört, bort, pálinkát?“ játék volt. Bicskázunk. Üveggolyóztunk. Miután nekünk kukoricánk is volt, csutkababát csináltunk. Mikor már a labda olcsó volt, a labdajátékok lettek népszerűek, pl. a kiütősdí mondókával együtt. Egyelőre, két kettőre, három hátra, hat kilencre, üsd a tízet tizenegyre! Leejtés és fölkapás, hátradobás, csattogtatás...

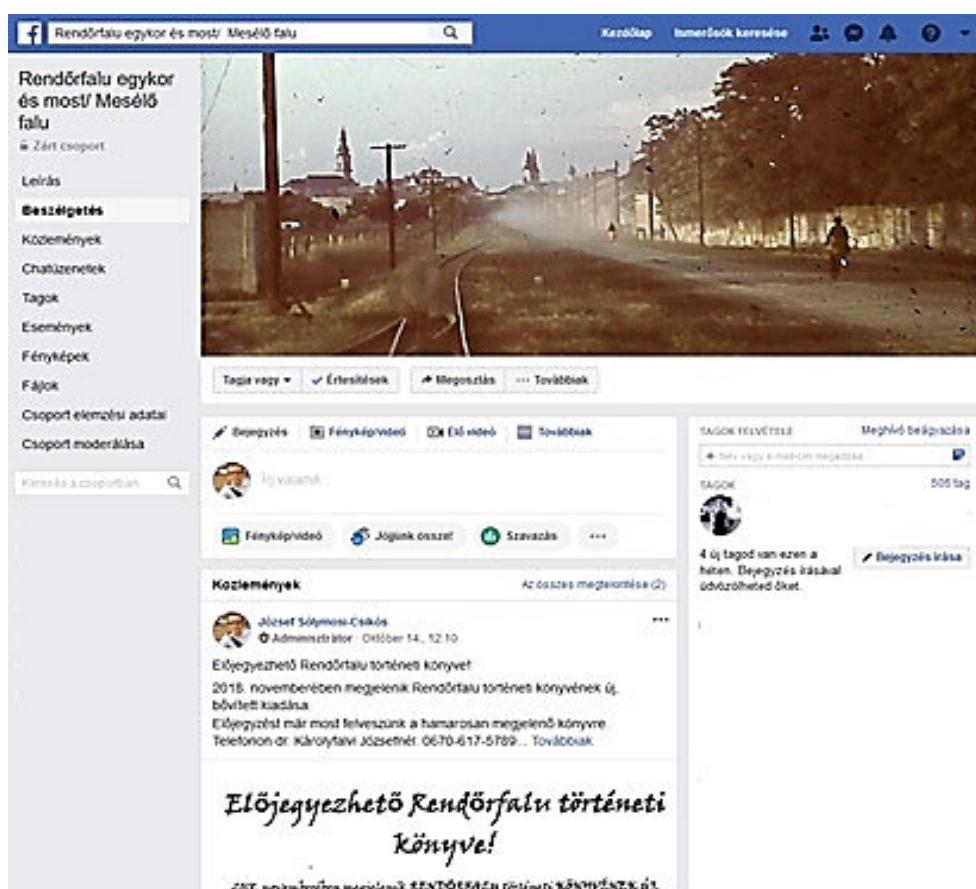
Amikor a kerékpárabroncsot eldobták, a drótkarikáját egy bottal, fával ütve hajtottuk végig az utcán, vigyázva, hogy el ne dőljön.

„Rendőrfalu egykor és most/Mesélő falu”

Rendőrfalu Facebook csoportja

Jelenleg két adminisztrátor is működik. A Petőfi Népe gazdag archívumából is a faluval kapcsolatos összeállításokat jelentetünk folyamatosan meg. A múltidézés mellett számos aktualitással, a jelenkori Rendőrfalut érintő eseményekkel kapcsolatos tájékoztató jellegű tartalmakat is rakunk fel, legyen az lakossági fórum, lomtalanítás vagy más fontos történés a faluban.

Várjuk csoportunkba mindazokat, akiknek kötődése, emléke, dokumentuma, képe, története van a faluról, és meg kívánja osztani, illetve a már fent lévő tartalmakhoz szeretnének hozzáférni. Az itt elhangzott történetek, képek, emlékek, visszaemlékezések, sokszor a szülőktől hallott sztorik, amelyek az évek folyamán megszépülnek, a történelmi hitelességnek nem mindig felelnek meg. Csatlakozzon a csoportunkhoz bátran mindenki, akinek felkeltettük az érdeklődését!

A Facebookos csoportunk kezdőoldala 2018

Irodalom

Az alábbiakban felsorolásra kerülnek az e tanulmányban forrásként felhasznált könyvek, sajtótermékek és levéltári források, valamint a felhasznált képanyagok fellelhetősége is.

Könyvek:

Babucs–Maruzs–Szabó: Légy győzelmek tanúja... Püedlo, Budapest, 2008.

Balai F. István–Lovas Dániel: Kecskeméti 56-os olvasókönyv. Kecskeméti Lapok KFT, 2006.

Balai F. István: Petőfi Népe. 1995. november 2.

Bársony–Békevári–Eszik (szerk.): A magyar munkásmozgalom Bács-Kiskun-megyei harcosai. Kecskemét, 1969.

Dr. Bodócs Gyula: Kecskemét Th. Jogú város teljes polgári cím- és névtára az 1930–31-es, az 1940–41-es és 1947–48-as évekre. Első Kecskeméti Hírlapkiadó és Nyomda Rt., Kecskemét, 1930., 1940., valamint 1948.

Dr. Borovszky Samu: Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye II. in: Magyarország vármegyéi és városai. Budapest, 1990. (reprint kiadás)

Cronica Tinódi Sebestyén szörzése énekgyűjtemény. Kolozsvár, 1554.

Entz–Genthon–Szappanos: Kecskemét. Műszaki Kiadó, Budapest, 1961.

Erdélyi Erzsébet: Kecskeméti utcanevek története. Print 2000 KFT, Kecskemét, 2004.

Eötvös Nagy Imre (szerk.): Kecskemét Th. Jogú város évkönyve. Kecskeméti Nagy Képes Naptár. Kecskemét város teljes cím- és névtára az 1922. közönséges évre. Az Első Kecskeméti Naptár-, Évkönyv- és Címtár Kiadó Vállalat, Kecskemét, é.n.

Horák Béla: Bugacpuszta idegenforgalmi krónikája 1894–1944. Kecskemét, 1999.

Hornyik János: Kecskemét város gazdasági fejlődésének története. Kecskemét, 1927.

Dr. Horváth Ferenc: Kecskemét vasútjai (1885-1919) Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Kecskeméti Lapok KFT, Kecskemét, 1995.

Dr. Horváth Ferenc: 75 éves a bugaci kisvasút Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Tibériás BT, Kecskemét, 2003.

Iványosi Szabó Tibor: Kecskemét története 1849-ig. Kecskemét Monográfiája, 2002.

Juhász István: Kecskemét város temetői. Kecskemét, 1999.

Juhász István: Kecskemét város építéstörténete. Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Kecskeméti Lapok KFT., Kecskemét, 1998.

Károlyfalvi József: Kecskemét az I. világháború és a forradalmak időszakában (1914–21). Kecskemét, 2001. (MEK 2009)

Kozicz János: Kecskemét címerei és zászlói. Kecskemét, 1996.

Kis János–Szilágyi Tibor: Emlékkönyv 1792–1992. A Kecskeméti Evangélikus Gyülekezet története. Kecskemét, 1992.

Kuti Béla: Életem és a csodák. Kecskemét, 2010. (MEK)

Lisztos László: Könyvek, könyvrészletek Kecskemétről. Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Tibériás BT, Kecskemét, 1996.

Orgoványi István, Tánczos-Szabó Ágota szerk.: 1956 Bács-Kiskun megyében. Bács-Kiskun megyei Önkormányzat Levéltára, Kecskemét, 2006.

Pap István: Út az Értől az Óceánig Korrajzok történetek tükrében. Kecskeméti Főiskola KIK Nyomda, Kecskemét, 2015.

Péterné Fehér Mária: Kecskemét polgármesterei. 1848–1950. Kecskemét, 1996.

Szabó Zsuzsanna: A kecskeméti ZIM gazdaságföldrajzi szerepe (Szakdolgozat) JGYTF, Szeged, 1964.

Székelyné Körösi Ilona: Kecskeméti évszázadok. Kecskemét, 2003.

Varga Géza: Hírös Naptár 2008 és 2009. Part Produkció, Kecskemét

Varga Géza: Ki kicsoda Kecskeméten? Part Produkció, Kecskemét, 2013.

Varga Géza: Vallomások, emlékek az életről, Kecskemétről. Part Produkció, Kecskemét, 2014.

Vörös József: A trapéz. Kecskemét, 2003.

Levéltári források:

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun-megyei levéltára IV. valamint XV. Tanácsi és közgyűlési jegyzőkönyvek

Sajtótermékek:

Bácskapocs (1989–91)

Bács-Kiskun-megyei Népújság (1950–56)

Élet a régi Kecskeméten Facebook csoport képeiből

Kecskeméti Közlöny (1918–19)

Kecskeméti Lapok (1868–1950, valamint 1989–)

Magyar Alföld (1918–19)

Petőfi Népe (1956–)

Szék és Kárpit (1984–85)

Vasas (1970–80)

ZIM Facebook csoport képanyaga

Rendőrfalu Facebook csoport kép- és szöveganyaga

A szerzők köszönetet mondanak a korrektor Simoncsics Nórának, a borítólapot tervező Sümegi Rékának és a műszaki szerkesztő Pap Gergely Mátyásnak, akik önzetlen és kitartó segítő munkája nélkül ez a reméljük, hogy az utókor számára is értékes anyag nyomtatott könyv és annak elektronikus változata formákban nem jelenhetett volna meg.

Kecskemét
2018